
COLLINS
AYTASI
İntikamını alacaktır.

YAYINEVİ

YAZARI :

WILLIAM WILKIE COLLINS

çevirenler :

MURAT TANOĞLU

MUHARREM ATLIKA

AYTAŞI

orijinal adı:

THE MOON STONE

Akba kelimesi, kedibaşı
monogramı ve paralel çizgile
(bunların sağa, sola, eğri, dü
ve dik muhtelif şekilleri)
birlikte veya ayrı ayrı kullan
mak üzere Markalar Kanunu
hükümleri dairesinde tescillidi

RESİMLER :
Cüneyt Tümer

KAPAK BASKISI :
Ekspres Matbaası

İÇ BASKI :
Kardeş Matbaası

CİLTLER :
Tabes Ciltevi

İLK YARIM FORMA BASKISI :
Vahdet Matbaası

AYTAŞI

SERİNGAPATAM'IN ZAPTI

(Bir not defterinden)

Hindistan'da kaleme alınmış bu satırlarla, İngiltere'deki akrabalarıma sesleniyorum. Gayem, beni kuzenim John Herncastle'ın elini sıkmamaya zorlayan sebepleri ortaya dökmekten başka bir şey değildir. Biliyorum, bu mesele hakkındaki davranışım çok değer verdiğim âile fertleri nezdinde hiç de iyi karşılanmamıştı. İşte bunun için hakkımda kat'i bir hüküm vermeden önce, yaptığım bu açıklamanın akrabalarım tarafından okunmasını rica edeceğim. Şerefim üzerine yemin ederim ki, ben burada sâdece gerçeği yazdım.

Kuzenimle aramda başgösteren karakter ayrılığı, ikimizin de şâhidi olduğu büyük bir hâdisenin vukua gelmesiyle, yâni Seringapatam'ın General Baird tarafından zaptedilmesiyle kendini gösterir.

Cereyan eden hâdiseleri daha etraflı bir şekilde anlayabilmeniz için, hücumdan önceki devreye, daha doğrusu çok gerilere dönmem gerekecek. Ordugâhımızda bir rivayettir alıp yürümüştü: Güya

Seringapatam sarayında paha biçilmez bir hazine mevcuttu.

Ünlü sarı elmasın hikâyesi, bizde olduğu gibi Hindistan yıllıklarında da mühim bir yer işgal eder. Çok eski an'anelere göre, bu taş, Hinduların dört kollu Ay Tanrısı'nın alnına kakılmıştı. Kendine has rengi, gökyüzündeki ayın alçalıp yükseldiği zamanlarda parlaklığında azalma ve çoğalma gibi haller görülmesi yüzünden, bu elmas AY TAŞI adını almıştı.

Sarı elmasın mâceraları, onbirinci asırda başladı. Gazneli Mahmut Hindistan'a yaptığı seferde mukaddes bir şehir olan Somnath'ı da zaptetmiş, asırlardanberi ayakta duran ve binlerce Hintli'nin her zaman ziyâret ettiği mâbede ait değerli eşyaya da el koymuştu.

Mamafih, mâbetteki mâbutlar arasında bulunan Ay Tanrısı heykeli, müslüman galiplerin yaptığı yağmadan kendini kurtarabilmişti. Üç Brahman tarafından muhafaza edilen ve alnında sarı elması taşıyan tanrı heykeli, geceleyin ikinci mukaddes şehre, Benares'e kaçırıldı.

Ay Tanrısı'nın heykeli orada her tarafı nâdide taşlarla döşeli bir mâbede alındı. Salonda bulunan ve tavana doğru yükselen sütunlar, som altından yapılmıştı. Dindar kişiler, ibâdet etmek için Ay Tanrısı'nı yeniden ziyârete başladılar. Bir gece kurtarıcı Vişnu, üç Brahman'a göründü ve tanrının alnındaki elmas hakkında konuşacağını söyledi. Brahman'lar hemen yere kapanıp, yüzlerini elbiseleriyle örttüler. O zaman Vişnu, AY TAŞI'nın bundan böyle gece ve gündüz üç rahip tarafından sıra ile muhafaza edilmesini istedi. Bu hal, asrın sonuna kadar devam edecekti. Yüksek irâde karşısında, Brahman'lar, tekrar ye-

re kapandılar. Tanrı, bu mukaddes taşa sahip olmak isteyen ahmaklara ve onların evlâtlarına ihtarda bulunuyor, böyle bir işe kalkıştıkları takdirde, çok korkunç felâketlerle karşılaşacaklarını haber veriyordu. Bu lânetleme, mâbedin kapısına altın harflerle yazıldı.

Üç Brahman'ın evlâtları ve halefleri, mukaddes irâdeyi nesiller boyunca yerine getirip değerli AY TAŞI'nı aralıksız olarak muhafaza ettiler. Bu, Moğol imparatoru Aurang-Zeb'in ortaya çıkmasına kadar devam etti. Hükümdarın idare ettiği yağma, Brahma mâbetlerinde büyük kayıplara sebep oldu. Dört kollu tanrı da diğer heykeller gibi, kırıldı, paramparça oldu. AY TAŞI da Aurang-Zeb ordusuna mensup bir subay tarafından çalındı.

Kaybolan hazinelerini kuvvetle elde edemeyen üç rahip, AY TAŞI'nı kıyafet değiştirmek suretiyle tâkip ettiler. Mukaddesatı hiçe sayan Moğol muharip, korkunç bir şekilde öldü. Böylece de AY TAŞI ve onunla alâkalı lânetlemeler başka bir müslümana geçti. Üç rahip binbir tehlikeye göğüs geriyorlar, verdikleri sözü de unutmayarak Vişnu'nun o mukaddes taşı kendilerine devredeceği günü ve saati sabırsızlıkla bekliyorlardı.

Onsekizinci asrın sonlarına doğru, elmas Seringapatam sultanı Tipoo'nun eline geçti. Adam elması bir hançerin kabzasına süs olarak kaktırttı. Sonra da hançeri en değerli hazinelerinin arasına koydurttu. Hazine ve silâhların bulunduğu yer, bir nevi müzeydi. Üç rahip gizlice yaptıkları tâkip ve gözleme işine devam ettiler. Bir süre sonra, Tipoo'nun sarayında üç yabancı subay görüldü. Müslümanlığı kabul ettiklerini söyleyerek hidayete eren(!)

böylece de sultanın güvenini kazanmaya muvaffak olan bu üç subay, bizim Brahman'lardan başkası değildi.

Bu muhayyel AY TAŞI hikâyesi, en inanılmayacak efsanelere bile ehemmiyet veren kuzenim hâriç, orduda kimseyi alâkalandırmamıştı. Seringapatam'a yapılan taarruzdan bir gün önce, kuzenim bu gibi şeylere inanmayan, inanmadıkları için de bunları kahkahayla karşılayan subay arkadaşlara kızdı. Ben de onların arasında bulunuyordum. Uzun bir münakaşa sonunda, Herncastle'ın kötü karakteri meydana çıkmıştır. Kuzenim, İngiliz ordusu zafere eriştiği takdirde, elması parmağına geçireceğini bağıra bağıra söyledi. Kendini övdü durdu. Onun bu sözlerine yine kahkahayla gülerek cevap verdik.

Şimdi sizlere o ünlü taarruz gününden bahsetmem gerekecek. Taarruz başlar başlamaz, ben ve kuzenim birbirimizden ayrıldık. Muharebe boyunca da onu görmedim. Gece bastırmak üzereyken, şehir İngiliz kuvvetleri tarafından zaptedildi. Tipoo'nun cesedi bir yığın ölü arasında General Baird tarafından bulunduğu zamandır ki, Herncastle'la tekrar karşılaşabildim.

Her ikimiz de böyle bir zaferi tâkip eden anlarda ortaya çıkan karışıklık ve yağma hallerine mâni olmak üzere generalden emir almıştık. Buna rağmen, yine de bir şeyler oldu. Askerler önünde nöbetçi bulunmayan bir kapıdan sarayın bahçesine girdiler ve en nâdide eşya ile mücevherleri kapışmakta gecikmediler. Müzenin önündeki avluda, kuzenimle yeniden karşılaştık. O anda Herncastle'ın sert mizacının en yüksek dereceyi bulmus olduğunu esefle müşahede ettim. John, üzerine verilen vazifeyi yeri-

ne getirecek gibi değildi. Müzenin içindeki kargaşalık ve gürültü o sırada hâlâ devam ediyordu. Bir ara askerlerden birkaçının, «AY TAŞI ne oldu? AY TAŞI ne oldu?» diye bağırdığını duydum. Bu sözler, yağma işinin daha fazla genişlemesine sebep oldu. İçeri dalıp yağmayı önlemeye çalıştığım sırada, hazine salonunun yanındaki avludan doğru gelen korkunç feryatlar kulağıma çarptı. Yeni bir Vandalizm sahnesine şâhit olacağımdan korkarak, o tarafa koştum.

Aralık bir kapıya doğru yöneldiğim sırada, saray muhafızlarının üniformasını giymiş iki Hintli'nin cesetlerini gördüm. Keskin bir feryat, başımı silâh müzesinin bulunduğu yere doğru çevirtti. Ağır yaralı olduğu anlaşılan üçüncü Hintli, sırtı bana dönük bir adamın ayakları dibinde inliyordu. İçeri girdiğimi anlayan adam, başını çevirdi. John Herncastle'ı hemen tanıdım. Bir elinde bir meşale, diğerinde de kanlı bir hançer vardı. Hançerin kabzasındaki bir taş, meşale ışığı altında tıpkı bir demet çiçek gibi parlıyordu.

Can çekişmekte olmasına rağmen, dizleri üzerinde doğrulmaya çalışan Hintli, ana diliyle, «AY TAŞI intikamını senden ve senin âilenden almasını bilecektir!» dedi. Sonra da düşüp öldü.

Ne olup bittiğini anlamama vakit kalmamıştı. Arkamdan gelen adamlarım salonu bir anda dolduruverdiler. Onları gören kuzenim:

— «Ne duruyorsun öyle?» diye bağırdı. «Şunları dışarı defetsene! Kapıya da iki nöbetçi koy!»

Askerler, ellerinde bir meşale ve bir hançer olduğu halde kendilerine doğru yürüyen subay önünde geriledi. Oraya, giriş kapısını muhafaza edebile-

ceklerine inandığım iki asker koydum. Gecenin ondan sonraki kısmında, kuzenimle görüşememiştim.

Yağma şafak sökünceye kadar devam etmişti. Bunun üzerine General Baird, aşağıdaki emri ilân etti: Rütbesi ne olursa olsun, her kim yağma sırasında bir şey çalmışsa, o kimse derhal asılacaktı. Generalin beyanatı emir subayı tarafından ilân edilirken, Herncastle'la yeniden karşılaştım.

Her zaman olduğu gibi elini uzatıp bana, «Merhaba!» dedi. Elimi verip vermemek hususunda tereddüt geçirdim. Soğuk bir tarzda:

— «İlkin izahat vermeni istiyorum.» dedim. «Silâh müzesindeki Hintli niçin öldü? Sonra adam hançeri işâret ederken ne demek istemişti?»

Herncastle, «Bana kalırsa,» dedi, «adam yağma sırasında ağır bir şekilde yaralandığı için öldü... Ne demek istediğini ben de anlayamadım doğrusu!»

Ona dikkatle baktım. Bir gün önceki öfkesi hafiflemişti. Kuzenime bu defa da başka bir sual sormaya karar verdim.

— «Bana söyleyeceğin başka bir şey yok mu, John?» dedim.

— «Hayır. Bir şey yok!»

Ona sırtımı dönüp, oradan uzaklaştım. O hâdiseden sonra da, bir daha onunla bir tek kelime bile konuşmadık.

Herkes beni iyi anlasın istiyorum: Bütün bu yazdıklarım, âilemin John Herncastle hakkında fikir sahibi olması için kaleme alınmıştır. Belli olmaz, bu notlar günün birinde işe yarayabilir. Herncastle, benim durumu generale açıp açmayacağım hakkında bir şey sormadı. Şehrin zaptından önce elmas meselesinde onun çok öfkelendiğini hatırlayanlar, onunla

yine alay ettiler. Suçunun benim tarafımdan bilindiğini düşündüğü için John, kendisiyle alay edenlere hiçbir cevap vermedi. Şimdi etrafta şöyle bir rivayet dolaşıyor: Benimle aynı alayda bulunamayacağını anlamış olsa gerek, Herncastle başka bir yere naklini istiyormuş.

Doğru, yahut yalan, böyle bir iş için onu tam olarak suçlamama imkân yok. Zirâ durumu generale açacak olsam, ileri süreceğim iddianın delillerine sahip değilim. O iki Hintli'nin onun tarafından öldürülmüş olduğunu ispat edemeyeceğim gibi, salondaki Hintli'yi öldürenin de o olduğu hususunda ikna edici bir şey ileri süremezdim. Öyle ya, gözlerimle görmediğim bir şey için nasıl olur da iddiada bulunabilirdim? Evet, ölmek üzere bulunan Hintli'nin sözlerini duymuştum. Duymuştum ama, bana bunun bir sayıklama sırasında söylenmiş sözler olabileceğini bildirirlerse, ne cevap verebilirdim buna karşı? Evet, hiçbir delil yoktu elimde... Artık akrabalarım benim burada anlattıklarımı birbirine bağlayıp, bu adam hakkında duyduğum nefret hissinin yerinde olup olmadığını aralarında tâyin ediversinler!

Mamafih, bu hayalî Hint efsanesinin doğruluğuna hâlâ inanmaktayım. Ama sözlerimi bitirmeden önce şunu belirtmeliyim ki, ben Herncastle'ın suçlu olduğuna inanıyorum. Eminim, kuzenim yaptıklarına günün birinde pişman olacak. Yalnız o değil, AY TAŞI'nı ondan alan başka kimseler de büyük pişmanlık duyacaklar.

I

ELMASIN KAYBOLMASI

(Leydi Julia Verinder'in kâhyası Gabriel Betteredge tarafından anlatılan hâdiseler)

BİR

Robinson Crusoé romanının birinci kısmının 119'uncu sahifesinde şöyle bir cümle okuyabilirsiniz: **Altından kalkamayacağım bir işi yapıp yapamayacağımı anlamadan, işe girişmenin bir çılgınlık olduğunu müşahede ettim.**

Romanın o kısmını dün yine açıp okumuştum. Bugün de, Milady'nin yeğeni Bay Franklin Blake çıkageldi ve benimle aşağıdaki konuşmayı yaptı :

— «Betteredge! Âilenin bâzı işleri hakkında avukatımı görmeye gitmiştim. Onunla, bundan iki yıl önce teyzemin evinde kaybolan Hint elmasından bahsettik. Bay Bruff da benim gibi düşünüyor ve gerçeğin ortaya çıkması bakımından, meselenin mümkün olduğu kadar çabuk bir zamanda âile arşivlerinde gösterilmesini uygun buluyor.»

Onun ne demek istediğini anlayamamakla be-

raber, bir kanun adamının fikirlerini benimsemenin iyi bir hareket olacağını düşündüm ve başımla bir tasdik işâreti yaptım.

— «Biliyorsun, dostum, bu elmas yüzünden bâzı suçsuz kimselerden haksız yere şüphe edildi... Onları ve onların mâsum olduklarını hiçbir zaman unutamayız. İşte bunun için AY TAŞI hikâyesi yeniden ele alınmaya değer Bu hâdiselere şâhit olan kimseler, bizim çevremize mensup insanlardır. İlk yapacağımız iş, bundan elli yıl önce Hindistan'da bulunan dayım Herncastle'ın bu elmasa nasıl sahip olduğunu öğrenmek olacaktır. Bu hikâyeye bir görgü şâhidinin yazdığı eski notlar sâyesinde vakıf olmuştum. Şimdi de aynı elmasın Yorkshire'de oturan teyzemin evine iki yıl önce nasıl geldiğini, oniki saat sonra da nasıl kaybolduğunu gözden geçirmek ve bunu yeniden anlatmak çok uygun olacaktır. O tarihte evde olup bitenleri senden iyi bilen yoktur, Betteredge! Haydi bakalım, kalemi eline al ve hatıralarını yaz!»

İşte elmas meselesiyle benim aramdaki bağlılık bana bu şekilde bildirildi. Eğer benim o andaki davranışlarımın ne olduğunu öğrenmek isterseniz, size şunu söyleyebilirim ki, ben sizin yapacağınız şeyi yaptım. Bir tevazu eseri olarak, muhatabıma böyle bir işi kıvıracak durumda olmadığımı bildirdim. Halbuki böyle bir işe girişmek için can atıyordum. Aynı zamanda da bu işi mükemmel bir şekilde yapacağımdan emindim. Bay Franklin düşüncelerimi yüzümde okumuş olacak ki, bir tevazu hissinden dolayı sarfedilmiş olan sözlerime inanmadı ve işe hemen başlamam hususunda da ısrar etti.

Bu görüşmeden sonra iki saatlik bir zaman geçmiş bulunuyor. Bay Franklin yanımdan ayrılır ayrılmaz, hikâyemi yazmak üzere yazı masasının başına geçiverdim. Hâlâ masa başındayım ve hikâyeye neresinden başlayacağımı kendi kendime soruyorum. Halbuki cereyan edenleri benden iyi kimse bilmemektedir hemen hemen. Ayrıca içimde böyle bir işi yapabilecek kabiliyet de mevcut... Mamafih, Robinson Crusoé'nin hakkı var: Bir insan, yapılacak bir işin altından kalkıp

kalkamayacağını bilmeli, bunu yapmaya ondan sonra karar vermeli... Fakat siz ne derseniz deyin, benim romandaki o kısmı okumamla, Bay Franklin'in arzusu arasında büyük bir bağ var. Lûtfen söyler misiniz bana, siz de bunun bir kehanet olabileceğine inanmıyor musunuz?

Benim hurafelere inanan biri olduğumu sanmayın sakın! Hayatım boyunca çok kitap okumuş biriyim ben. Sizin anlayacağınız, bunları okuya okuya aşağı yukarı bir âlim olmuş gibiyim! Yetmiş yaşında olmama rağmen, hâfızam hâlâ mükemmel. Yalnız hâfızam mı? Sağlık bakımından da sağlamım. Demek oluyor ki, beni cahillik ve ahmaklıkla suçlayamayacaksınız... Yanılmıyorum, değil mi? Bilmiyorum ama, yazacağım şeyler belki de **Robinson Crusoé** romanından da üstün vasıfta olacaktır. Mamafih, yıllardan beri ben bu kitaptan çok şeyler öğrendim. Büyük tecrübeler edindim. Çeşitli fırsatlarda da büyük yardımını gördüm. Cesaretim kırıldığı zamanlar, hemen **Robinson Crusoé'** ye koşuyorum... Bir tavsiyeye ihtiyacım mı var, gelsin **Robinson Crusoé**.. Karım beni vaktiyle çileden çıkarınca, hemen o kitaba sarılırdım... Bugün de bir kadeh içki daha içsem, yine **Robinson Crusoé'yi** açıyorum... Şimdiye kadar değişik baskılı tam sekiz **Robinson Crusoé** okudum. Pek tabiî, buna da sebep her kitapta ayrı fikirler aramak... Son doğum yılımın kutlanması sırasında, Milady de bana bir **Robinson Crusoé** hediye etmişti. Hiç unutmam, o gün de içkiyi fazla kaçırmıştım da, kitapta okuduğum bir cümle aklımı başıma getirmişti.

Diyeceksiniz ki, «Bir elmasın hikâyesini anlatmakla bütün bunların ne alâkası var?» doğru. Hakkınız var. Hikâyemi anlatacağım yerde, tuttum lüzumsuz şeyler yazdım... O halde hazır olun bakalım: Hikâyeye geçmek üzere elime yeni bir kâğıt almış bulunuyorum...

İKİ

Size Milady'den bahsetmiştim. Ama önce şunu bilmeniz lâzım: Eğer Milady kızını dünyaya getirmiş olmasaydı, elmas, kızın doğum yıldönümünde hediye olarak eve gelmez, sonra da esrarengiz bir şekilde sırra kadem basmazdı. Hikâyeme mâdemki Milady'yi anlatmakla başlıyorum, o halde bu aile hakkında gereken bilgiyi verebilmem için oldukça uzaklara uzanmam gerekecek. Ancak bunları öğrenince, hikâyeyi tâkipte güçlük çekmeyeceğinizi söyleyebilirim size.

Asîl aileler hakkında biraz da olsun bilgi sahibiyseniz, Herncastle adını taşıyan üç küçükhanımdan, yâni Miss Adelaide, Mis Caroline ve Miss Julia'dan bahsedildiğini duymuş olacaksınız. Bilhassa Miss Julia, bence üç kızkardeş içinde en güzel ve en sevimli olanıydı. Bunu nasıl anlamış olduğumu, zâten siz de göreceksiniz..

Ben babaları ihtiyar lordun hizmetine onbeş yaşıma bastığım zaman girdim. (Bu arada şunu belirtmek isterim: İhtiyar lord, çok şükür bu elmas meselesine şâhit olmadan ölmüştü. Sağ olsaydı, kıyametleri koparırdı. Zirâ kendisi çok asabî bir adamdı.) Ne diyordum? Ha, evet, onbeş yaşında lordun hizmetine girdiğimden bahsediyordum. Vazifem, üç küçükhanıma hizmet etmekti. Bu hizmette Miss Julia'nın Sör John Verinder'le evlendiği güne kadar kaldım. Sör John, çok mükemmel bir insandı. Ama kendisini idâre etmek üzere birine ihtiyacı vardı hep. Miss Julia'nın şahsında, tam hayat arkadaşı olacak vasıfları bulmuştu. Nitekim Milady, kilisedeki evlenme merasiminden ölüm gününe kadar Sör John'a emsalsiz bir şekilde eslik etti.

Ha, aklıma geldi, Miss Julia'yla kocasının yaşayacağı malikâneye benim de gittiğimi söylemedim size. Evet, Milady beni yanından ayırmadı. O günden sonra orada yaşamaya başladım.

Milady, «Sör John!» demişti. «Gabriel Betteredge'i bırakamam. Onu da götürmemizi istiyorum.»

Sör John, «Milady!» diye cevap verdi. «Ben de

aynı fikirdeyim. Onu ben de bırakmak istemiyorum.»

İşte böylece Sör John'un evinin sâkinlerinden biri oluverdim. Zâten başka yerde bulunmam, benim için mühim değildi. Elverir ki, genç hanımımla birlikte olaydım. Bu bana yeterdi.

Milady'nin bahçe ve çiftlik işleriyle alâkalandığını görür görmez, ben de ev dışı başka işlerle birlikte bu işlere el attım. Pek de yabancısı sayılmazdım bunların hani... Zirâ babam küçük bir çiftçiydi. Ben onun yedinci oğluydum. Milady beni mâlikânenin vekilharcıyle tanıştırdı. Sonra da beni onun emrine verdi. Başta efendilerim olmak üzere benden herkes o kadar memnun kaldı ki, terfi etmekte gecikmedim. Birkaç yıl sonraydı. Yanılmıyorsam bir Pazartesi günü, Milady, «Sör John!» dedi. «Vekilharcımız artık iş yapamayacak kadar ihtiyarlamış bulunuyor. Ona bir maaş bağlayın da işten çekilsin ve Gabriel Betteredge onun yerini alsın!» Aradan fazla bir zaman geçmedi. Perşembe günü, Sör John, «Karıcığım!» dedi, «Dediğin gibi yaparak vekilharca iyi bir maaş bağladım ve kendisini evine yolladım. Gabriel Betteredge bundan böyle vekilharcımızdır.» Bir de dünya üzerinde çok kötü karı kocaların bulunduğunu söylerler. İşte bunu yalanlayacak bir misal! Bu sözlerim bazı insanlar için bir ihtar, bazıları için de iyiliğe teşvik mahiyetinde olsun!

Neyse biz hikâyemize dönelim yine...

Ey, diyeceksiniz, insan böyle bir mevkie yükselince hâline şükreder. Evet, ben de şükrettim ve işimi gün geçtikçe benimsedim. Şahşıma karşı günden güne artan güven ve sevgi, beni ihya ediyordu. Malikânenin müştemilâtından küçük bir kulübeyi bana tahsis etmişlerdi. Akşama kadar dışardaki işlere bakıyor, yemeklerden sonra pipomu yakıp Robinson Crusoé'me kavuşuyordum. Artık benden mesut bir insan tasavvur edilebilir miydi acaba? Bununla beraber, bir şeyim eksikti. Cennette bulunduğu sıralarda, Adem'in ihtiyacı olan şeyin ne olduğunu hatırlıyacaksınız... Adem'i anlayacağınıza göre, beni de anlayacağınızdan şüphe etmem...

Kendime eş olarak seçtiğim kadın, bana mah-

sus yeri temizlemeye gelen kız oldu. Selina Goby'ydi adı. Bir eş seçme hususunda dikkat edilmesi gereken şeyler için müteveffa William Cobbett'in söylediği sözleri ben de tasdik ediyorum. Bir kadın ki yediklerini iyi çiğner ve bir yerde yürüdüğü zaman sert adımlar atar, bilin ki her şey yolunda gidecektir! Selina Goby, her iki meziyete de sahipti. Onunla evlenmek için yeterli bir sebepti bu. Üstelik karım olduktan sonra, Selina benim işlerimi bir para karşılığında yapmayacaktı... Belki güleceksiniz ama, ben bunu da düşündüm. Hattâ bir gün fikrimi Milady'ye açtım. «Milady!» dedim. «Kendime eş olarak Selina'yı seçtim... Onunla evlenince, sizi bir masraftan kurtarmış olacağım.»

Milady, sözlerime kahkahayla güldü ve hep böyle düşünmemi söyledi. Artık Selina'ya açılma zamanının geldiğini anladım ve bir gün bu isi yaptım. Pek tabiî, genç kız da teklifimi kabul edip «Evet.» dedi.

Düğün günü yaklaştıkça, yeni bir elbise yaptırma işiyle uğraşmak lâzım geldi. Mamafih, uygun bir şey temin edebilmistim. O gün karımla hoş bir çift teşkil ettik. Ama ikimiz de sevinçli değildik. Yâni ne mesuttuk, ne de bedbaht! Size yollarımızın o günden itibaren ayrıldığını bile söyleyebilirim. Evet, evet böyleydi bu. Meselâ ben üst kata çıkarken, karım aşağı iniyordu. O yukarı çıkarken de, ben aşağı iniyordum. Elde ettiğim tecrübe, evlilik hayatının bundan başka bir şey olamayacağını bana göstermişti.

Merdiven basamaklarındaki anlaşmazlıklarla dolu beş yıldan sonra, Yüce Yaratan bizi birbirimizden kurtarmak üzere karımın ruhunu aldı. Küçük kızım Penelope'la yapayalnız kaldım. Başka çocuğum olmamıştı. Bir süre sonra Sör John öldü. Milady de kızı Miss Rachel'le başbaşa kaldı. Onun da başka çocuğu yoktu. Öyle sanıyorum ki, ben size Milady'yi gerektiği kadar tanıtmadım. Kızım Penelope, hanımım tarafından yetiştirilip mektebe verildi. Zekî ve terbiyeli bir kızdı bu. Uygun bir çağa gelince de, Milady onu Miss Rachel'e oda hizmetçisi yaptı.

Bana gelince; ben 70. Noel'ime kadar malikânenin vekilharcı olarak çalışmaya devam ettim. O gün,

hayatımda bir değişiklik oldu. Milady, oturduğum yere kadar gelmek tenezzülünde bulundu. Akşam çayını orada içti. Konuşma sırasında da, babasının yanına bir delikanlı olarak girdiğimden bu yana tam elli yıl geçtiğini söyledi. Sevgili hanımım bunu kutlamak üzere bizzat kendisinin örmüş olduğu yün bir yeleği bana hediye etti. «Önümüz kış, Gabriel!» dedi. «Kendini soğuklarda bununla korursun!»

Bana bahsetmiş olduğu büyük şeref karşısında, Milady'ye nasıl teşekkür edeceğimi bilemedim. Hediyeyi büyük bir memnuniyetle kabul ettim. Ama şahsıma bahşedilen bu şerefin arkasında başka bir sebep olduğunu anlamakta da gecikmedim. Milady, benim enikonu yaşlandığımı müşahede etmişti. Bunun için de beni pohpohlamak istiyordu. (Kusura bakmayın, bu tâbiri kullanmak zorunda kaldım!) Vekilharçlık işi ihtiyar denilecek bir adamın işi değildi. Benim gibi bir adam, artık günün büyük bir kısmını dışarda uğraşmakla geçiremezdi. Bundan sonraki vazifem, evin içinde kâhyalık yapmak olmalıydı. Bu, daha rahat ve daha elverişli bir işti. Ama dışardaki işim beni daha fazla sarmış olduğundan, teklif edilen yeni vazifeyi kabul edip etmeme hususunda tereddüt geçirdim. Lâkin hanımım, benim zayıf tarafımı biliyordu. İsteğinde ısrar etti. Görüşme nihayet bitmişti. Mesele hakkında düşüneceğimi bildirerek, hanımımı uğurladım. Sonra da yeni yün yeleğimle gözlerimin yaşını sildim.

Milady yanımdan ayrılır ayrılmaz, en zor anlarımda imdadıma yetişen **Robinson Crusoé** cildini açtım. Okumam beş dakikayı geçmemişti ki, yüzelli sekizinci sahifede bulunan cesaret verici pasajla karşılaştım: **Yarın nefret edeceğimiz şeyi, bugün seviyoruz.** O anda düşünmeye başladım. Ben bugün vekilharçlık vazifeme devam etmek istiyordum, ama yarının ne olacağı belli değildi... O zaman belki de başka türlü düşünebilirdim. Kararımı ertesi gün vermek üzere yattım. Ama Lady Verinder'in vekilharcı olarak yatmış, ertesi sabah Milady'nin evinin kâhyası olarak uyanmıştım. Ve bu, **Robinson Crusoé**'nin sâyesinde olmuştu!

Kızım Penelope yanıma gelip omuzlarımın üze-

rinden şimdiye kadar neler yazdığıma baktı. Sonra da, «Çok güzel, baba, çok güzel!» dedi. Sâhiden de yazmış olduklarım, gerçekten başka bir şey değildi. Ama kızım benden istenen asıl şeyi yapmamış olduğumu söyledi. Penelope haksız değildi hani! Benden elmasın hikâyesini anlatmamı istemişlerdi. Fakat ben kendi hayatımın hikâyesini anlatıyordum hep. Hiç anlamıyorum doğrusu... Hayatlarını kitap yazmakla kazananlar, kahramanlarının karakterlerinde kendi karakterlerini buluyorlar mı acaba? Eğer böyle bir şey varsa, o yazarları gayet iyi anladığımı söyleyebilirim burada... Bakın, görüyor musunuz, elmasın hikâyesini sizlere yine anlatamadım. Kâğıtları kendi hikâyemi anlatmak suretiyle karaladım. Ne yapayım, elimde değil... Sevgili okuyucularımın hiddete kapılmamalarını rica ederken, vazifemi bundan sonra yapacağıma dâir söz veririm!

ÜÇ

Elmasın hikâyesini yazmak zorunda olduğuma göre, ilkin yapmam gereken şeyi düşündüm: Hâfızamı yokladım. Ama bu bir işe yaramadı. O zaman durumu Penelope'a açtım. Kızım bana gerçeklere sâdık kalmak suretiyle notlarımı günü gününe yazmamı tavsiye etti. İşe Bay Franklin Blake'in bizi ziyâret etmesini anlatmakla başlamalıydım. İnsan hâfızasını her hangi bir tarih üzerinde toplayınca, hatırında kalmış vak'aların birer birer sökün ettiğini görüveriyor. Tek güçlük, tarihleri hatırlıyabilmekte. Penelope, okula gittiği zamanlar arkadaşları tarafından not tutmaya alıştırıldığını söyledi ve bu defter sâyesinde bana yardımcı olacağını bildirdi. Kızım o zamandanberi de not tutmaya devam ediyormuş meğer! Bunları söylediği zaman yüzünün kıpkırmızı olmasından, bu notlarda benim okumamam gereken pasajlar (!) bulunduğunu derhal anladım.

Penelope'un yardımı sâyesinde, o günü gayet

iyi hatırlıyorum şimdi. Günlerden Çarşambaydı. Milady, beni küçük salona çağırttı.

— «Gabriel!» dedi. «İşte seni şaşırtacak haberler: Franklin Blake, yaptığı seyahatten nihâyet dönüyor. Şimdi Londra'da babasının yanındaymış. Ama yarın buraya gelecek. Rachel'in doğum yıldönümünün kutlanmasında bulunmak üzere de gelecek ayın sonuna kadar burada kalacak.»

Elimde bir şapka olsaydı, Milady'nin karşısında bulunduğumu hesaba katmayarak, onu havaya fırlatırdım! Vaktiyle bizim yanımızda bulunan Bay Franklin'i çocukluğundanberi görmemiştim. Çok iyi, mazbut karakterli ve belki de dünyanın en sevimli bir çocuğuydu bu! Hislerimi yeniden belirttiğim zaman, Milady'nin yanında bulunan Miss Rachel, benimle aynı fikirde olmadığını, Bay Franklin'i bir canavarla bir tuttuğunu zirâ yıllar önce bebeklerinin onun tarafından parçalandığını söyledi. Franklin'in, elinde kamçı küçük kızları önüne katarak kovaladığını da eklemeyi ihmal etmedi.

— «Hâlâ kızgınım ona.» dedi. «Yüzü gözlerimin önüne gelince, yorulduğumu hissediyorum âdeta!»

İşte Miss Rachel, Bay Franklin hakkında böyle düşünüyordu!

Nasıl oluyor da Bay Franklin gençliğinin bu kadar yılını yabancı memleketlerde geçirebiliyor diyeceksiniz belki... Cevap vereyim: Çünki Bay Franklin'in babası bir düklük iddiasına kalkışmıştı. Ama haklarını müdafaa edebilecek bir durumda değildi. Bunu ispat edemiyordu bir türlü.

Hikâyeyi size kısaca anlatayım :

Milady'nin ablası, çok zengin bir adam olan Bay Blake'le evlenmişti. Bu zat düklük pâyesine kavuşmak için yıllar boyunca mahkeme kapılarının eşiklerini aşındırdı, dünyanın parasını harcayarak birçok avukat tuttu. Suçsuz insanları birbirine kattı. Karısı ve çocuklarından ikisi, mahkemeler ona kapılarını göstermeden önce öldüler. Büyük bir başarısızlığa uğrayan Bay Blake, kendisine bu oyunu oynayan memleketinden şöyle bir intikam almayı tasarladı: Oğlu Franklin'in tahsilini İngiltere'de yaptırmayacaktı. Şurada burada,

«Hukuk müesseseselerinin bana oynadıkları oyunu biliyorsunuz.» diyordu. «Nasıl olur da oğlumu aynı müesseselerin terbiye sistemi altında okuturum?» Şu gerçeğin de tarafınızdan bilinmesini istiyorum: Bay Blake yalnız kendi çocuklarına değil, başkalarının çocuklarına da tahammül edemezdi. Bay Franklin, akrabalarına ve İngiltere'deki dostlarına veda etti. Almanya'da bulunan ve babasının güvenini kazanmış olan bir mektebe gönderildi. Böylece Bay Blake İngiltere'de kalıyor ve hasmı olan dük aleyhinde faaliyete geçerek Avam Kamarasındaki dostlarına yanaşıyordu.

Neyse, Bay Blake'i sizlere birkaç kelimeyle anlatmaya çalıştım. Bundan böyle onunla hiç meşgul olmayacağız. Onu dâvası ile başbaşa bırakıp, elmastan bahsedeceğiz.

Elmas bizi Bay Franklin'e götürüyor. Zirâ bir kötülük yaptığını bilmeyerek meş'um mücevheri eve getiren o oldu!

Franklin Blake, yabancı memleketlerde geçirdiği yıllarda bizi unutmamıştı. Bazan Milady'ye, bazan Rachel'e hattâ bazan da bana mektup yazıyordu. Hareketinden önce Franklin benden bir yumak sicimle dört ağızlı bir çakı istemiş, ödünç olarak da yedi şilin almıştı. Bana yazdığı mektuplarda, başka şeyler de isteyebileceğini bildiriyordu. Bununla beraber, Milady bana onun yaşama tarzı ve yabancı memleketlerde geçirdiği yıllar zarfında elde ettiği başarıları naklediyordu. Almanya'daki tahsilden sonra, Bay Franklin, Fransa'ya, oradan da İtalya'ya gitti. Anlayabildiğime göre, bu seyahatler onu her şeyi bilen bir insan haline getirmişti. Edebî yazılar yazıyor, resim yapıyor, piyano çalıp şarkı söylüyor, hattâ güzel parçalar bile besteliyordu. Ama şundan bundan ödünç para isteme âdetini bir türlü bırakmamıştı. Bülûğ çağına erdiği zaman, annesinin bıraktığı servetten ona yılda yediyüz şilin vermeye başladılar. Ama bu para bir taraftan gelip, diğer taraftan gidiyordu. Ona tutumlu olmasını hiç kimse öğretemedi. Franklin'in ne kadar parası olsa, bir o kadar da ihtiyacı oluyordu. Mamafih, nerede olursa olsun, Bay Franklin o sevimli halleri ve nâzik hareketleriyle herkes

tarafından seviliyordu. Herkes kapılarını açıyordu ona. Delikanlı, her yerde kendini kendi evindeymiş gibi hissediyordu. Bize yazdığı mektuplarda, kendisine gönderilecek mektupların «Postrestant - Avrupa» adresine gönderilmesini istiyordu. Tam iki defa bizi görmek üzere İngiltere'ye gelmeyi kararlaştırdı. Ama her iki defasında da bir iki kadın onun gelmesine mâni oldular. Bay Franklin nihâyet geliyordu.. Bildiğiniz gibi, Milady onun geleceğini müjdelemişti. Ayın 25'inci perşembe günü, bizim delikanlının ne biçim bir adam olduğunu görebilecektik. Hesapta yanılmıyorsak, o, artık yirmibeş yaşlarında mazbut karakterli bir insan olarak karşımıza çıkacaktı.

İşte size eve gelmeden önce, Bay Franklin'i bilebildiğim kadar anlatmaya çalıştım.

O Perşembe, gayet lâtif bir gündü. Bay Franklin'in akşam yemeği zamanından önce gelemeyeceğini düşünen Milady ve Miss Rachel, öğle yemeğine komşulardan birine gittiler.

Onlar gider gitmez, misafirimiz için hazırlanan yatak odasına bir göz atmak istedim. Her şey tamamdı. Sonra kâhyalıktan başka kilercilik de yaptığım için, mahzene inip Bordeaux şaraplarımızdan bir şişe alıp yukarı çıkardım. Niyetim akşam yemeğinden önce, şarabın biraz ılıklasmasını temin etmekti. (Sırası gelmişken size şunu söyleyeyim, kilercilik vazifesinin de bana verilmesini ben istemiştim. Çünki Sör John'un vaktiyle üzerine titrediği mahzeninin anahtarı emin ellerde olmalıydı.) İsimi bitirdikten sonra evin arkasındaki avluda güneşlemek üzere oturuyordum ki, şatonun terasından doğru gelen ve trampet sesini andıran bir gürültüyle durakladım.

Hemen o tarafa doğru yürüdüm. Sırtlarında beyaz gömlekler bulunan üç Hintli, birbirlerine binâyı gösteriyorlardı. Dikkatle baktığım zaman, birer trampetin boyunlarına asılmış olduğunu gördüm. Onların arkasında da güzel yüzlü, sarı saçlı bir İngiliz çocuğu vardı. Her halde bunlar hayatlarını sihirbazlık ve hokkabazlık yaparak kazanan kimseler olacaktı.

İçlerinden biri İngilizce konuşuyordu. Hal ve

harekâtı da daha iyiydi. Yanıma sokularak, ev sahibesinin önünde oyunlarını göstermek hususunda müsaade istedi.

Ben kötü kalbli bir ihtiyar değilimdir. İnsanlara yardım etmeyi her zaman için bir borç bilirim. Bununla beraber, şüpheci taraflarım da vardır. Mutfaktaki masa üzerinde akşam yemeği için hazırlanmış olan gümüş takımları düşünerek, adamlara ev sahibesinin başka bir yerde bulunduğunu söyledim ve mâlikâneden ayrılmalarını istedim. Adam bana mükemmel bir reverans yaptı ve arkadaşlarına işâret ederek hemen kayboldu.

Adamlar gidince, avludaki en güneşli yere gidip oturdum. Orada tatlı bir uykuya dalmışım.

Birden Penelope'un koşa koşa gelmesiyle uyandım. Kızım benden ne istiyordu acaba?

Penelope, üç Hintli'nin yakalanmalarını arzu ediyordu. Kızımın dediklerine göre, bu adamlar Bay Franklin'in eve geleceğini haber almışlardı. Buraya gelmelerinin sebebi de buydu. Bir kötülük yapmak istiyorlardı.

Franklin adını duyunca, aklım başıma geldi. Gözlerimi açarak, daha geniş izahat vermesi için Penelope'i sıkıştırdım. Kızım bana şunları anlattı: Penelope'la kapıcının kızı, üç Hintli'nin yanlarında İngiliz çocuk oldu halde malikâneden çıktıklarını görmüşlerdi. Çocuğun rengi soluktu. Kendisi oldukça da zayıftı. İşte bunun için iki genç kız onun Hintli'ler taarfından kötü bir muameleye mâruz bırakılmış biri olduğunu sanarak, yol kenarındaki çitin arkasına gizlenip adamları tâkip etmişlerdi.

Hintli'ler yalnız olduklarını anlamak için ilkin etraflarına bakınmışlar, sonra da geri dönüp malikâne binasını seyre koyulmuşlardı. Üzerlerinde endişeli insanların hâli vardı. Birden İngiliz'e doğru döndüler. Sanki onun kendilerine yardım edeceğini biliyorlardı.

İngilizce konuşan ve diğer iki Hintli'nin başı olduğu anlaşılan adam, çocuğa dönmüş ve :

«— Uzat bakalım elini!» demişti.

Penelope bu sözleri duyunca, kalbinin hızlı hızlı atmaya başladığını hissetmişti.

Genç İngiliz bu sözler üzerine gerilemiş ve başını iki yana sallayarak, verilen emri yerine getirmekten kaçınmıştı. Bununla beraber, Hintli ona Londra'ya dönüp, yine dilencilik yapmayı mı tercih ettiğini sordu. Çocuk, elini ister istemez uzattı. Bunun üzerine, adam elbisesinde sakladığı bir şişeyi çıkardı ve şişenin içinde bulunan mürekkep rengindeki sulu ilâcı çocuğun avucuna boşalttı. Sonra eliyle çocuğun başını tuttu ve bir takım işâretler yaparak :

«— Avcunun içindekine iyi bak!»diye emretti.

Şaşkına dönmüş olan çocuk, avucuna baktı.

Kızımın anlattıkları karşısında şaşırıp kaldımsa da, bütün bunların bir hokkabızlık işi olabileceğine hükmettim. Neredeyse yeniden uykuya varacaktım. Ama Penelope'un yeniden konuşmaya başlaması, beni kulaklarımı kabartmaya sevketti.

Kızım, «Şef yola uzun uzun baktıktan sonra, çocuğa döndü.» diye anlatmaya devam etti.

«— Söyle bakalım, yabancı memleketlerden dönen İngiliz centilmenini görüyor musun?»

Çocuk, «Evet, görüyorum,» diye cevap verdi.

«— Peki adam bu eve mi gelecek? Yoksa başka bir eve mi gidecek?»

«— İngiliz centilmeni bu eve geliyor.»

«— Güzel. İngiliz centilmeni O ŞEYİ üzerinde taşıyor mu?»

«— Evet.»

Sonra Hintli, dördüncü ve son bir sual sordu:

«— Adam, bildirmiş olduğu gibi akşam üstü mü gelecek buraya?»

«— Bunu söyleyemeyeceğim.»

«— Niçin söyleyemeyeceksin?»

Çocuk, «Çünki çok yoruldum.» diye cevap verdi. «Sis gözlerimi kapadı âdeta. Bugün fazla bir şey söyleyemem.»

Seans bu şekilde son bulmuştu. Şef, çocuğu iki adama göstererek Hintçe bir şeyler söyledi. Sonra da sihirle alâkalı işâretler yaparak, çocuğu uyandırdı. A-

damlar daha sonra şehrin yolunu tuttular. Genç kızların bildikleri bundan ibâretti.

Bütün bunlar ne demek oluyordu?

Endişe verici bu haber karşısında, ben şu ihtimalleri düşündüm : 1) Bay Franklin'in dönüşünü hizmetkârlar vasıtasıyla haber alan hokkabazların şefi, biraz para kazanmanın çâresini bulmuştu. 2) Adamlar Milady'nin neredeyse eve geleceğini biliyorlar ve ona bir hokkabazlık numarasiyle Bay Franklin'in dönüşünü haber vermek istiyorlardı. 3) Penelope'un duyduğu sözler bir tiyatro piyesinin ezberlenmesinden ibâretti. 4) Ama adamlar, gümüş takımlara da göz koymuş olabilirlerdi.

Ne yapıp edip, takımları saklamalıydık. Düşüncelerimi kızıma naklettiğim zaman, Penelope bunların hiçbirinin doğru olamayacağını söyledi. Mesele daha da ehemmiyetliydi. Kızım bilhassa Hintli'nin üçüncü suali üzerinde duruyordu. Adam, çocuğa, «İngiliz centilmeni O ŞEYİ üzerinde taşıyor mu?» diye sormuştu...

Penelope, «Söylesene baba,» dedi, «adamın bahsettiği O ŞEY ne olabilir?»

Ona, «Sevgili yavrum!» dedim. «Biraz sabredersen, bunu Bay Franklin'e sorarız!»

Kızımın endişeli halleri, beni eğlendiriyordu. Gülerek :

— «Hem canım,» dedim, «bu hikâyeyle Bay Franklin'in ne alâkası olabilir?»

Bu sözler üzerine, kızım yanımdan ayrıldı.

O gittikten sonra, meseleyi ciddî bir şekilde düşündüm ve Bay Franklin gelince bunu kendisine açmaya karar verdim. Beraberce yaptığımız görüşmenin tafsilâtını daha sonra anlatacağım. Ama bir ümide kapılmanızı önlemek için, bu işde lâtifeye alınacak bir taraf bulunmadığını hatırlatmak isterim. Genç efendim durumu öğrenince, tıpkı Penelope gibi işi öyle ciddiye aldı ki, ne yapacağımı şaşırdım. Hayretler içinde kaldım. O ŞEY'in AY TAŞI olduğunu size söylersem, işin ciddiyetini siz de anlayacaksınız!

Sizi yine nâçiz şahsiyetim için biraz oyalamak

zorundayım. Bunun için çok müteessirim. Güneşi bol bir avluda şekerleme yapan bir ihtiyar, hiç de makbul bir insan değildir! Bunu ben de biliyorum. Mamafih, her şeyi sırasıyla anlatmak lâzım. Şimdilik Bay Franklin Blake'in gelişini beklemekle yetinin.

Kızım Penelope gittikten sonra, tekrar uyumaya başladım. Ama kabkacak sesleriyle bir süre sonra uyandım. Bu bana akşam yemeğinin hazır olduğunu bildiriyordu. Yemeğimi alıp yine koltuğuma döndüm. Yerime oturmak üzereydim ki, bir kadın koşarak yanıma geldi. Mutfak işlerine bakan Nancy'ydi bu. Üzerinde öfkeli bir hal vardı. Anladığıma göre, beni görmemiş olsaydı yoluna devam edecekti. Halbuki benim müsaademi olmadan kimse mâlikâneden dışarı çıkamazdı.

— «Neden sofra hizmetinde bulunmuyorsun, Nancy? diye sordum. «Yoksa bir şey mi oldu?»

Nancy, hiç cevap vermeden geçmek istedi. Yanına sokulup kulağını çektim. Nancy çok terbiyeli, oldukça da tombul bir kızdı. Her hâlini beğenirdim.

Tekrar, «Haydi söyle!» dedim, «ne oldu?»

Nancy, «Anna akşam yemeği için yine gecikti.» diye cevap verdi. «Beni onu aramak için gönderdiler. Zaten bu evde en zor işlere ben memur edilirim. Rica ederim, kulağımı bırakın, Bay Betteredge!»

Anna, bizim ikinci oda hizmetçimizdi. (Onun bu vazifeye nasıl getirildiğini yakında öğreneceksiniz.) Yüzündeki ifadeden, Nansy'nin Anna'ya çıkışacağını anladım ve kızı bizzat aramaya karar verdim. Bundan böyle işinin başında tam saatinde bulunması için, onu tatlı bir dille ikaz edecektim.

— «Anna nerede şimdi?...» diye sordum.

— «Nerede olacak, plâjdadır muhakkak... Bu sabah kendisini yine yorgun hissediyordu. Biraz hava almak için müsaade istemişti. Biliyor musunuz, Bay Betteredge, bu kız bazan sabrımı tüketiyor!»

— «Sen işinin başına dön, kızım! Artık hoş göremeyeceğim onu. Şimdi aramaya gidiyorum...»

Boğazına düşkün bir kız olan Nancy, söylediğim sözlere çok sevindi. Sevinçli olduğu zamanlar, onun daha da şirinleşip güzelleştiğini müşahede eder ve he-

men çenesini okşardım. Ne yaparsınız, basit bir alışkanlıktı bu. Elimde olmayan bir şeydi.

Elime bastonumu alıp, plâja doğru yürüdüm.

Yo, yo! Sizi oraya götürmeden önce, bir şeyler anlatmam gerekecek. Hikâyenin arkasını yine getiremediğim için, inanın çok müteessirim! Ama ne yapalım ki, kumlarla Anna'nın hikâyesini bilmeniz çok lüzumludur. Çünkü gerek kumların ve gerekse Annanın hikâyesinin, elmas mâcerasiyle alâkası var. Biliyorum, bir şey anlatırken sadet dışı çıkmak, hiç de iyi kaçmıyor... Can sıkıcı bir şey oluveriyor... Ama söz veriyorum size, pek yakında esrarın kalbine gireceğiz!

Anna, mâlikânenin tek yeni hizmetçisiydi. Size bahsettiğim tarihten dört ay önce, Milady Londra'ya gitmiş ve bir ıslahevine başvurarak malikâne için bir hizmetçi aramıştı. İşlemiş oldukları her hangi bir suçtan dolayı hapishanede kalmış kadınlar, iyi bir insan olmaları için bu gibi yerlere gönderilirdi. Islahevinin müdürü olan kadın, Milady'nin bu alandaki düşüncesini takdir ederek ona Anna Spearman'ı gösterdi. Sonra da genç kızın hazin hikâyesini ona anlattı. Bunu burada size uzun uzadıya tekrar etmeye kendimi cesaretli bulmuyorum. Zaten bu, sizin için de lüzumlu değil, benim için de... Ama genç kız hakkında kısa bir bilgi verebilirim. Sizin anlayacağınız, bu Anna Spearman hırsızlık etmişti. Pek tabiî, işlemiş olduğu bu suç adaletçe iyi karşılanmadığından, genç kız önce hapishaneyi boylamış, sonra da ıslahevine nakledilmişti. Müdürün dediğine göre, böyle bir suç işlemesine rağmen, genç kız iyiliksever bir insanın yanında şansını deneyebilirdi. İyi bir hıristiyan olan Milady, genç kızı yanına alabileceğini müdüre söyled. Bir hafta sonraydı. Anna Spearman, mâlikâneye ikinci oda hizmetçisi olarak girdi.

Hiç kimse genç kızın geçmişi hakkında bir şey bilmiyordu. Yalnız bundan Mis Rachel'le ben haberdardık. Arada bir vereceği kararlar hakkında tereddüte düşen Milady, benim fikrimi almak gibi büyüklük göstermek beni şerefe boğardı. Bana Anna hakkında ne düşündüğümü de sordu. Fikrimi almak istedi. Öte-

den beri Sör John'un fikirlerine alışık olduğumdan, Milady'ye düşüncelerinin yerinde olduğunu bildirdim.

Aslını soracak olursanız, Anna Spearman'ın inanılmaz bir şansı vardı. Geçmişi hakkında hiçbir hizmetçi bir şey bilmediğinden, gelişigüzel de olsa bir imâda bulunamıyorlardı. Anna aynı aylığı alıyor ve diğer arkadaşları gibi muamele görüyordu. Milady'nin onu arada bir karşısına alıp, cesaret verici öğütlerde bulunduğu görülüyordu. Bu gibi görüşmelerden döndüğü zaman, onun kendisine karşı gösterilen yakın alâkaya lâyık biri olduğunu müşahede ediyordum. Size bahsettiğim bazı halleri müstesna, Anna vazifesini dikkatle yapıyor ve kendisinden şikâyet ettirmemeye çalışıyordu. Kızım Penelope hâriç, Anna diğer hizmetçilerle dostluk kurmamıştı. Bununla beraber, kızımla da içlidışlı değildi.

Anna'nın niçin sevilmediğini bir türlü anlayamadım. Bu bir kıskançlık olamazdı. Çünki kendisi evin en çirkin insanı olduğu gibi, omuzlarından biri de çöküktü. Öyle sanıyorum ki, diğer hizmetkârlar onu boş saatlerinde sinsi sinsi iğneliyorlardı. Zirâ o saatlerde ötekiler gevezelik ederken, Anna ya çalışıyor, yahut da bir şeyler okuyordu. On günde bir izinli çıkacağı zaman Anna şapkasını alıyor ve yalnız başına gidiyordu. Kimseyle kavga ettiği görülmemişti. Lâkin ötekilerden uzak durmak istediği de belliydi. Basit bir kızdı bu ama, üzerinde yine de onu diğerlerinden ayıran bir hanımefendi hâli vardı. Sesi mi, yoksa çehresi miydi buna sebep? Bunu izah edemeyeceğim. Ama şurası muhakkak ki, diğer kadınlar daha ilk günde onu tenkit etmeye başladılar. Gûya Anna kimseyi beğenmez gibi görünüp, şuna buna tepeden bakıyordu. Halbuki bu tamamiyle yanlıştı. Ortada böyle bir şey yoktu.

Şimdi size bu garip kızın acayip tavır ve hareketlerinden bahsetmeliyim.

Evimiz Yorkshire tarafında, denize çok yakın bir yerdeydi. Kötü bir patika hariç, evin her tarafı güzel yollarla çevriliydi. Patika, bir çam ormanı arasından geçerek ikiyüz metre kadar uzanıyor, alçak kayalıkların üzerinden sarkarak sessiz bir körfeze çıkıyordu.

Kum tepeleri denize kadar inip, suyun içinde kaybolan kayalıklı iki dil hâlinde nihayetleniyordu. Bunlardan birinin adı Yukarı Dil, diğerininki de Aşağı Dil'di. Bu iki dilin ortasında, yılın bazı mevsimlerinde ileriye, yahut da geriye doğru yer değiştiren seyyar kumlar vardı. Sular yükselmeye başlayınca, denizin bilinmeyen derinliklerinden titreye titreye bir şeyler yükselirdi. O mıntakanın sâkinleri, bunlara Seyyar Kumlar adını takmışlardı.

Büyük bir kum yığını, oradan itibaren körfezi kapatır ve uzaklardan gelen rüzgârın şiddetini keserdi. Yaz mevsiminde olduğu gibi kışın da, suyun kabarmaya başladığı zamanlar, denizin dalgaları sessiz bir şekilde kumları örterdi.

Orası korkunç derecede sessiz bir yerdi. Vapurlar bu körfeze hiç uğramazlar, Cobb's Hole adındaki balıkçı köyünün çocukları da plâjda oynamaya yanaşmazlardı. Hattâ kuşlar bile oranın semtine uğaramazdı. İşte gezecek bir sürü yer varken, genç bir kadının orayı tercih etmesi gerçekten de garipsenecek bir haldi.

Her halde anlaşmış olacaksınız. Bizim Anna Spearman'ı ortadan kaybolduğu zamanlar orada kıstırmak kabildi. Kendisini yemeğe çağırmak için, o tarafa yöneldiğimi söylemiştim.

Anna ormanda değildi. Kum tepelerinin bulunduğu yere vardığımda, onu plâjda dolaşırken gördüm. Başında küçük hasır şapkası, sırtında da biçimsiz omuzlarını her zaman gizlemeye çalıştığı kurşunî renkli mantosu vardı. Yalnız başınaydı. Kuma ve denize bakıyordu. Yanına yaklaştığım zaman, birden titredi ve başını çevirdi. Bir kâhya olarak şöyle bir prensip sahibiydim: Sebebini bilmedikçe, gözlerimin içine bakılmamasından hoşlanmazdım. Genç kızı omuzlarından tutup, kendime doğru çevirdim. Anna ağlıyordu. Milady'nin hediyelerinden biri olan renkli büyük mendilimi cebimden çıkardım ve :

— «Anna, yavrum!» dedim. Gel şuraya otur da, göz yaşlarını sileyim... Ben de yanına oturayım. Bana kederlenmenin sebebini anlat!»

Siz de benim yaşıma gelirseniz, bir plâjın kum-

ları üzerine öyle kolay kolay oturulamayacağını anlarsınız... İşte ben de binbir güçlükle oturabildiğim zaman, genç kız kalitesi benimkinden kat kat üstün olan kendi mendiliyle gözyaşlarını silmişti. Sâkin görünüyordu ama, yine de kederliydi. Mamafih, her zaman olduğu gibi sözlerimi dinleyip yanıma oturdu. Bence bir kadını en iyi ve en çabuk teselli etmenin çâresi, onu kucaklayıp okşamaktır. Pek tabiî, bunu hemen tatbik etmek istedim. Ama ne var ki, Anna, Nancy değildi! Aralarında tutum bakımından büyük bir fark vardı!

— «Haydi, kızım, söyle bana: Niçin ağlıyorsun?»

Genç kız, «Ah, bilemezsiniz, Bay Betteredge!» diye yavaşça cevap verdi. «Geçmişteki hayatımı bir türlü unutamıyorum. Aklıma gelince, işkence içinde bunalıyorum...»

— «Geçmişteki hayatın mı dedin? Ama yavrum, o hayatın üzerinden bir sünger geçirilmemiş miydi? Neden unutmaya çalışmıyorsun bunu?»

Anna, ceketimin bir tarafını çekti. Eh ne de olsa ben ihtiyar bir adamım. Yemek yer, yahut da bir şey içerken arada sırada üstümü başımı kirlettiğim olur. Bu gibi hallerde, hizmetçilerden biri elbisemin üzerindeki lekeyi silmeye çalışır. Bir gün önce, Rosanna böyle bir lekeyi temizlemişti. Yağ lekesi silinmişti ama, kumaşın üzerinde yine de iz kalmıştı. Genç kız orayı bana gösterdikten sonra, başını iki yana salladı.

— «Bakın, Bay Betteredge!» dedi. «Leke silinmişti. Ama izi olduğu gibi duruyor!»

Doğrusu ya böyle bir şeye cevap vermek, kolay değildi. Anna'nın bakışları da bana pek dokundu. Genç kız o kara gözleriyle bana dikkatle bakıyor, sözlerinin üzerimde ne gibi bir tesir yarattığını anlamaya çalışıyordu.

Onu istediğim gibi teskin edemeyeceğimi anlayınca, hafifçe gülümsedim ve:

— «Haydi yardım et de kalkayım, yavrum!» dedim. «Akşam yemeğinin hazırlanması için geç kaldın yine. Ben de seni aramaya çıktım.»»

— «Siz mi, siz mi aramaya çıktınız beni?»

— «Ne yapayım, yavrum, seni asıl arayan Nancy'ydi ama, benim tarafımdan azarlanmanın daha hafif olacağını düşündüm ve bu işi ben yaptım!»

Kalkmama yardım edeceği yerde, zavallı kız elini elimin içine koydu. Sonra elimi birkaç defa sıktı. Sonra da ağlamayı kesti.

— «Siz çok iyi bir insansınız, Bay Betteredge! Ama ben bu akşam yemek yemek istemiyorum... Bırakın da burada biraz daha kalayım!»

— «Peki ama, çocuğum, hiç de câzip olmayan bu yere her zaman niçin geliyorsun?»

Genç kız, «Bilmiyorum.» diye kumlar üzerinde şekiller yaparak cevap verdi. «Evet, bilmiyorum... Burası çekiyor beni. Ne zaman gelsem, buradan uzaklaşmaya çalışıyorum... Ama muvaffak olamıyorum. (sonra Anna söyleyeceği sözlerden korkuyormuş gibi yavaşça ekledi) Öyle sanıyorum ki benim mezarım burası olacak!»

— «Haydi haydi, böyle saçma düşünceleri kafandan at bakayım! Koyun kebabiyle güzel bir hamur tatlısı, seni evde bekliyor. Çabuk eve dön! Anlaşıldı, boş miden seni kötü kötü düşünmeye sevkediyor. Anna!»

Söylediğim sözler yumuşaktı ama, sesimin tonu sertti. Benim gibi ihtiyar bir adam, yirmibeş yaşında bir kızın ölümden bahsetmesine elbette ki kızardı...

Anna, sözlerimi anlamamış gibi görünüyordu. Yanında biraz daha kalmam için, elini omuzuma koydu. Sonra da:

— «Burası beni kendine çekiyor sanki,» diye konuştu. «Biliyorsunuz, Bay Betteredge, gerek size, gerekse Milady'ye büyük minnet hisleriyle bağlıyım ben... Siz bana karşı çok iyi davrandınız. Milady de bana güvenle bağlandı. Ama gelin görün ki, bazan şöyle bir düşünce düğümleniyor kafamda: Benim gibi kötü bir geçmişi olan bir genç kız, bu âsude ve temiz hayata lâyık mıdır? Aralarında bulunduğum bütün namuslu insanlar sanki sitem ve yüze vurma hisleriyle bakıyorlar bana... Rica ederim, öfkelenmeyin! Biliyorsunuz, üzerime düşen işi yapıyorum... Sakın Mi-

lady'ye bu sözlerimi nakletmeyin ne olur! İşimden memnunum. Sâdece ruhum sıkıntı içinde...»

Genç kız, birden elini omuzumdan çekip, Seyyar Kumlar'a doğru uzattı.

— «Bakın, bakın, ne kadar şahâne değil mi? Ne kadar da korkunç... Bu manzarayı defalarca görmeme rağmen, bana ilk defa görüyormuşum gibi geliyor.»

İşâret ettiği yere doğru baktım. Deniz suyu alçalıyor, korkunç kumlar da kımıldamaya başlıyordu. Koyu satıh yavaş yavaş kabardı, sonra kırışıp titrer gibi oldu.

Anna, elini yeniden omuzuma götürdü ve:

— «Bunun benim için ne demek olduğunu bilemezsiniz.» dedi. «Sanki oraya gömülen yüzlerce insan, üste çıkmak için çabalıyorlar, fakat bunda muvaffak olamayarak bir daha meydana çıkmamak üzere karanlık derinliklere yeniden gömülüyorlar... İsterseniz, bir tecrübe edin, Bay Betteredge! Oraya bir taş atın... Taşın bir anda nasıl emildiğini göreceksiniz!»

Belliydi artık, demin de söylediğim gibi, bu sözler boş bir midenin sebep olduğu bir halden dolayı söyleniyordu. Sırf onun iyiliği için yine güzel bir söz etmek üzereydim ki, birden durdum. Kum tepelerinin bulunduğu yerden doğru bir ses geliyordu:

— «Betteredge! Betteredge! Neredesin?»

Beni bu şekilde çağıranın kim olduğunu anlayamamakla beraber, seslendim:

— «Buradayım!» dedim.

Anna, birden doğruldu ve sesin geldiği tarafa baktı. Tekrar doğrulmak üzereyken, genç kızın yüzünde husule gelen ânî değişiklik beni şaşırttı.

Teni, kırmızımsı ve parlak bir hal almıştı. Anna birdenbire neş'elenmişti. Nefes alışları bile, bu şaşkınlık karşısında değişmişti.

— «Kimdir bu acaba?» diye sordum.

Anna, «Evet, kim olabilir?» diye sözlerimi tekrar etti. Ama benimle değil de, kendi kendisiyle konuşuyor gibiydi.

Başımı çevirip, sesin geldiği tarafa baktım. Gayet şık giyinmiş genç bir adam gülerek bize doğru yü-

rüyordu. Yakasında bir gül vardı. Yanıma sokulup, dirseğiyle böğrüme dokundu. Sonra da:

— «Ah, koca Betteredge!» diye söylendi. «Sana yedi şilin, altı sent borcum var. Öğrendin mi şimdi kim olduğumu?»

Olur şey değildi! Kendisini dört saat sonra beklediğimiz halde, Bay Franklin Blake, karşımıza dikilmişti işte! Genç efendimin nazarları benim üzerimden, Anna'ya kaydı. Kıza ben de baktım: Anna'nın yüzü daha fazla kızarmıştı. Birden başını çevirip uzaklaştı. En ufak da olsa nâzik bir harekette bulunmadı. Bay Franklin ve ben şaşırıp kalmıştık.

Şaşırıp kalmakta da haksız değildik. Çünki genç kızın hal ve hareketlerinde şimdiye kadar böyle bir saygısızlık görmemiştim.

Bay Franklin, «Allah, Allah!» diye söylendi. «Ne garip bir kız bu böyle? Bende ne fevkalâdelik gördü ki, birdenbire kaçtı?»

Alaycı bir eda ile, «Bana kalırsa,» dedim, «Rosanna üzerinizdeki yabancı memleketlerin havasını görünce şaşırmış olacak!»

Anna'nın bu gayri tabiî hareketinden ikimiz de bir şey anlayamamıştık. Bununla beraber, bu mesele üzerinde kafamızı yormadık. Genç kızın mantosu kum tepeleri arkasında kaybolduğu zaman, onu artık düşünmüyorduk. «Kızın hareketindeki gayri tabiîliğin ne ehemmiyeti olabilir?» diyeceksiniz her halde... Okuyun, dostlarım, okuyun ve sabırla bekleyin! Anna Spearman'ın sırrını öğrendiğiniz zaman, kalbiniz sıkışabilir. Nitekim ben bunu öğrendiğim vakit, ağlamaklı oldum.

DÖRT

Yalnız kalır kalmaz, yine ayağa kalkmak istedim. Bay Franklin beni oturttu.

— «Bu korkunç plâjın faydalı bir tarafı da var.» dedi. «Yanımızda kimseler yok. Her taraf ıpıssız.

Otur, Betteredge, dostum, otur! Sana söyleyeceklerim var.»

O konuşurken, ben gözlerimi onun yüzüne dikmiştim. Yüz hatlarında, çocukluğunu hatırladığım delikanlıdan bir şeyler aramaya çalışıyordum. O yüzün yanakları artık eskisi gibi kırmızı değildi. Tenin rengi solgun, yüz ise sakallıydı. Bir de kıvırcık bıyık görünce, hayretim büsbütün arttı. Bay Franklin'in hareketleri ve gösterişi daha erkekçe ve daha hoştu, burası muhakkak... Ama bütün bunlar, onun eski hâliyle taban tabana zıttı. Çocukluğunda onun uzun boylu biri olacağını tahmin ederdik. Ama genç efendim orta boylu bile değildi. Doğrusu ya, tam bir hayal kırıklığına uğramıştım. Geçmiş olan yıllar, onun eski hâlinden bir şey bırakmamıştı. Bir de değişen tarafı vardı: O da bakışlarının daha canlı ve daha samimî olmasıydı.

Onun sözlerine, «Hoş geldiniz, Bay Franklin!» diye cevap verdim. «Daha erken gelişiniz, bizi memnun etti.»

— «Bunun bir sebebi var, Betteredge! Bak dinle: Şu birkaç günden beri Londra'da tâkip edildiğimden şüpheleniyorum. Kötü bakışlı bir yabancıdan kurtulabilmek için, öğleden sonraki tren yerine sabahleyin kalkan treni tercih ettim.»

Bu sözler beni ziyadesiyle endişelendirdi: Penelope'un üç hokkabaz hakkında söylediği sözleri hemen hatırladım.

Sonra da, «Sizi kim tâkip edebilirmiş?» diye sordum.

Bay Franklin, sualimin tamamlanmış olduğunu görünce :

— «Sen ilkin bana bugün buraya gelen üç Hintli'den bahset!» dedi. «Beni tâkip eden adam, bu üç hokkabazdan biri olabilir...»

— «Bu üç adamın buraya gelmiş olduklarını nereden biliyorsunuz? Nasıl öğrendiniz bunu?»

— «Eve geldiğimde, Penelope söyledi... Bakıyorum da, kızın bayağı bayağı güzelleşmiş, Betteredge! Zâten güzel bir kız olacağı belliydi. Kulakları ve

ayakları küçücük... Söylesene bana bakayım, müteveffa annesi de böyle miydi?»

— «Ooo, hiç sormayın, efendim, hiç sormayın! Çok kusurları olan bir kadındı o... Bir konuşma yapılırken, nasıl davranması gerektiğini bilmezdi. Bir kadından ziyade, bir sineği andırırdı. Her zaman fikir değiştirirdi.»

— «Tam da benim gibiymiş... Ben de öyleyimdir. Her zaman fikir değiştiririm. Sen de çok akıllı bir adamsın. Betteredge! Kızın bana bunu öğretmiş bulunuyor. O hokkabazlar hakkında kendisinden tafsilât vermesini istediğim zaman, Penelope, «Babam size her şeyi anlatır.» dedi. «Yaşı enikonu ilerlemiştir ama, yine de güzel konuşur.» Penelope böyle söyledi işte... Aynı zamanda da hafifçe kızardı. Onun yanaklarını öpmekten kendimi alamadım... Biliyorsun, ne de olsa onu çocukluğundan beri tanırım! Neyse canım şimdi bunları bırakalım da, daha mühim bir şeyi konuşalım... Ne yaptı bu hokkabazlar burada?»

Kızıma, kendini Bay Franklin'e öptürttü diye değil de, meseleyi bana bir daha anlattırdı diye kızmıştım... Ama elden ne gelirdi ki! Ben konuştukça, Bay Franklin'in neş'esi yavaş yavaş kayboluyordu. Genç adam, kaşlarını çatıp sakalını kaşıyarak yanıma oturdu. Benim sustuğumu görünce de hokkabazın sormuş olduğu iki suali birkaç defa tekrarladı :

«Bu yol, malikâneye giden yol mudur? İngiliz centilmeni oraya başka yoldan gidemez mi?»

«İngiliz centilmeni, O ŞEYİ üzerinde taşıyor mu?»

Sonra Bay Franklin cebinden küçük bir paket çıkardı ve:

— «Adamın bahsettiği O ŞEY, bu olacak her halde!» dedi. «Bu da Betteredge, amcam Herncastle'ın ünlü elmasıdır!»

Birden, «Aman Allahım!» diye haykırdım. «Kötü ruhlu albayın malı olan bir şey, nasıl oluyor da sizin elinizde bulunuyor?»

— «Kötü ruhlu dediğin o albay, yazdığı vasiyetnâmede elması yıldönümü için kuzinim Rachel'e

bağışlamış. Vasyeti yerine getirecek olan babam da, elması buraya getirmeye beni memur etti.»

O sırada Seyyar Kumlar'ın üzerine doğru gelen deniz, birden bir çöl hâlini alsaydı hayretim bu kadar fazla olmazdı! Şaşkın şaşkın:

— «Nasıl?» diye bağırdım. «Albayın elması Mis Rachel'e mi verilecek dediniz? Babanız da bu vasiyeti yerine getirmiş olacak, öyle mi? Halbuki benim bildiğim babanız, albayı hiç mi hiç sevmezdi. Söz gelişi ona elini sürmek bile istemezdi...»

— «Bu ne biçim sözler, Betteredge, bu ne biçim sözler! Hem canım, ne istiyorlar albaydan bilmem ki... Bir defa kendisi sizin devrin adamı, benimkinin değil... Haydi, dostum, sen bana onun hakkında ne biliyorsan söyle, ben de bu vasiyeti yerine getirmesi için babamın nasıl memur edildiğini anlatırım. Ben Herncastle dayı ve onun elması hakkında birçok şeyler duydum. Bana kalırsa, albay nazara gelmiş. Sen biraz önce onun için «kötü albay» dedin... O halde dostum hâfızanı araştır ve onun neden kötü bir insan olduğunu anlat!»

Ona anlattıklarımı, şimdi sizlere de anlatıyorum. Rica ederim, sırf dikkat kesilin! Çocuklarınızı, yiyeceğiniz akşam yemeğini, satın alacağınız şapkayı, kısacası her şeyi, her şeyi unutun! Kabilse ne politikayı, ne at yarışlarını, ve ne de kulübünüzde ortaya çıkan can sıkıcı şeyleri düşünün! Evet, atın bütün bunları kafanızdan! Ama müsaadenizle şunu sorayım: Sizinle bu şekilde konuştuğum için, bana kızmadınız, değil mi? Ne yapayım, dikkatinizi ancak bu şekilde çekebileceğim... Ellerinde ünlü yazarların eserleri bulunduğu zaman, çoğu kimse kendi şahsî düşüncelerini bir tarafa atmaz mı zâten? İşte ben de sizden bunu istiyorum!

Yine gerilere, çok gerilere gitmem gerekecek. Sizlere ilkin Miladv'nin pederinden bahsedeceğim. Yâni olur olmaz şeylere birdenbire parlayan ve çok konuşan ihtiyar lordtan... Lordun beş çocuğu vardı. Evliliğinin ilk yıllarında, iki erkek çocuk dünyaya geldi. Sonraları ise üç genç leydi erkek çocuklara katıldılar. Hanımım, bunların içinde en genç ve en iyi olanıydı.

Oğullardan biri, yâni büyüğü, babasının unvanına ve servetine sahip oldu. İkincisi, yâni saygıdeğer John ise orduya intisap etti.

Yuvalarını pisleyenlere, kötü kuş derler. Asil Herncastle ailesini kendi ailem gibi telâkki ettiğimden, saygıdeğer John hakkında fazla tafsilât vermeyeceğim. Bu, itiraf etmeliyim ki, o zamana kadar tanıdığım kötü insanların en kötüsüydü. Başka şeyler söylemeye dilim varmıyor. John Herncastle, Muhafız Alayına intisap etmek suretiyle orduya geçti. Yirmiiki yaşına basmadan da oradan ayrıldı. Sebebi nedir bilmiyorum. Bunu kimse de öğrenemedi. Bana kalırsa, Muhafız Alayında disiplin oldukça sıkıydı. Saygıdeğer John buna dayanamadı ve Hindistan'a gitti. Aklı sıra oradaki disiplin daha hafifti. Mamafih, vahşi bir şekilde dövüşen bir askerdi o. Ünlü Seringapatam'ın zaptı sırasında, kahramanca dövüştü. Kısa bir süre sonra, başka bir alaya geçti. Oradan da kendini başka bir alaya naklettirdi. İşte o alaydadır ki, kendisine yarbaylık rütbesi tevcih edildi. Bir süre sonra da, saygıdeğer John İngiltere'ye döndü.

Kötü karakteri yüzünden, her kapı onun yüzüne kapanmıştı. Milady de ona karşıydı. Evlenmesinden pek fazla zaman geçmemişti. Hanımım, (her halde kocasının da müsaadesiyle olacak) kardeşinin evine gelmemesini, hattâ oraya ayak atmamasını istedi. Çevresinin kendisinden bu derecede çekindiğine bakılırsa, albayın geçmişinde bir leke vardı. Ama biz bunun ne olduğunu anlamaya çalışmayalım. Bizi şimdi elmas alâkadar ediyor.

Hint elmasının onun tarafından ne büyük bir cür'etle gaspedildiğini daha önce öğrenmiştik. Paraya ihtiyacı olmadığından, saygıdeğer John elması satmıyordu. Denildiğine göre, elması kimselere göstermiyor ve onu hep üzerinde taşıyordu. Kimisi onun askerî makamlarla başının belâya girmesinden korktuğunu, onun gerçek karakterini bilmeyenler de, başka türlü iddialar ileri sürüyorlardı: Gûya Herncastle, hayatından endişe ediyordu.

Bu son ihtimalde, belki biraz da olsun gerçek payı vardır. Kendisinin bir alçak olduğunu kabul eder-

sek, korkmakta haklı olduğu muhakkaktır. Nitekim Hindistan'da bulunduğu sıralarda, hayatı iki defa tehdit edilmişti. Herkes AY TAŞI'nın buna sebep olduğunu ileri sürüyordu.

Yakınları tarafından nefret edilen bir insan olarak İngiltere'ye döndüğünde, hayatındaki esrar da onu takip etti. Erkekler onu kulüplerine almıyorlar, hiçbir kadın da onu koca olarak seçmiyordu. Herkes, dolayısıyle aileye mensup insanlar onunla sokakta karşılaşmaktan çekiniyordu.

Kendisine sâdık olan arkadaşlarından birkaçı, onu herkesle barıştırmayı tecrübe ettiler. Ama bu defa da saygıdeğer John, kimseye yanaşmıyordu. O Hindistan'dayken emsali öldürülme korkusuna rağmen muhafaza etmiş, İngiltere'ye dönünce de umumî efkârın dedikodusuna aldırmayarak elden çıkarmamıştı.

İşte gözüpek bir insan olan John Herncastle'ın portresini gözlerinizin önüne sermiş bulunuyorum.

Onun hakkında bazı haberler alıyorduk. Gelen haberlerden onun esrar içmeye alıştığını ve eski kitapları toplayıp kolleksiyon yaptığını öğreniyorduk. Herncastle arada sırada da garip kimya tecrübeleri yapıyor, bazan da Londra'nın en pis batakhanelerinde adı kötüye çıkmış kimselerle sabahlara kadar içiyordu. Albay, tam mânâsiyle kötü bir hayat sürmekteydi. İngiltere'ye döndükten sonra, onunla bir defa, tek bir defa yüzyüze gelmiştim.

Size anlattıklarımı yazmaya başlamamdan iki yıl önce, albay Milady'yi Londra'daki evinde bir gün ansızın ziyâret etti. (kendisi o tarihten bir buçuk yıl sonra vefat etmistir.) Haziran ayının 21'iydi. O akşam Mis Rachel'in doğum yıldönümü kutlanıyordu. Uşaklardan biri yanıma gelip, bir zâtın beni görmek istediğini bildirdi. Hemen hole çıktım ve albayı zayıflamış, yıpranmış, hattâ ihtiyarlamış olarak karşımda buldum. Ama her hâliyle kötülük saçmaya hazırdı.

— «Kızkardeşime söyleyin, yeğenimin yıldönümünü kutlamak istiyorum!» diye sert bir tonla konuştu.

Albay yazmış olduğu mektuplarda, Milady'yle

birçok defa barışmaya teşebbüs etmişti. Ama her defasında da bir başarı elde edememişti. Eve ilk defa geliyordu.

Hanımımın gelmeye başlayan misafirleri kabul etmekle meşgul olduğunu söylemek üzereydim ki, adamın bakışları karşısında şaşırdım. İsteği üzerine kendisini holde yalnız başına bırakarak, yukarı çıktım.

Uşaklar onun karşısında duruyorlar, şaşkın nazarlarla yüzüne bakıyorlardı. Sanki o, patlamaya hazır bir bombaydı!

Kardeşinin sözlerini kendisine naklettiğim zaman, Milady :

— «Albay Herncastle'e söyle,» dedi. «Mis Verinder meşguldür. Ben de kendisini kabul etmek istemiyorum!»

Daha yumuşak bir cevap bekliyordum. Haddim olmadığı halde birkaç kelime geveledim.

Hanımım, «Senin fikrine başvurmak istediğim zaman, gayet iyi bilirsin ki, bunu yapmaktan çekinmem.» dedi. «Ama bugün senin fikirlerine ihtiyacım yok!»

Aşağı inip, bana söylenenleri dilimin yettiği kadar nakle çalıştım.

— «Milady ve Miss Rachel, çok meşguller, albay!» dedim. «Sizi kabul edemeyecekleri için mâzur görülmelerini istediler!»

Adamın yerinden sıçrayacağını sanıyordum. Ama böyle bir şey olmadı. Hattâ albay o zamana kadar görülmemiş sâkin hâliyle beni endişelendirdi. Kıvılcım saçan gözleriyle bana dik dik baktı. Sonra da :

— «Teşekkür ederim, Betteredge!..» diye homurdandı. «Yeğenimin doğum yıldönümünü hatırlıyacağım!»

Bir yıl sonraki doğum yıldönümünde, kendisinin hasta olduğunu ve yatağa düştüğünü öğrendik. Altı ay sonra da albay öldü. Milady, muhterem bir papazdan bir mektup aldı. Papaz, iki şaşırtıcı haber veriyordu: Albay, ölüm döşeğinde kızkardeşini affetmişti. İkinci haberde ise, Herncastle, bütün insanları affettiğini bildiriyor ve tam bir hıristiyan olarak can verdiğini an-

latıyordu. Ben de nihayet dini bütün bir hıristiyandım. Ölüm döşeğinde söylenmiş bu gibi sözlerin samimî olabileceğine inanıyordum. Ama içimden yükselen bir ses, saygıdeğer John'un son dakikasında bile bir kötülük düşündüğünü bana haber veriyordu.

Bay Franklin'e anlattıklarım bundan ibâretti.

Hikâyemi anlattığım sırada, onun beni dikkatle dinlediğini müşahede etmiştim. Bay Franklin albaya ait bilginin, o doğum yıldönümü günü bittiğini anlayınca, büsbütün şaşırdı. Şaşkınlığını belli etmedi ama, ben bunu onun yüzünde okumuştum.

— «Teşekkür ederim, Betteredge! Bildiklerini bana anlattın. Şimdi sıra bende. Ama Londra'da öğrendiğim şeyleri sana nakletmeden ve benim bu elmas meselesine nasıl karıştığımı bildirmeden önce, birkaç hususu daha anlamak zorundayım. Bana öyle geliyor ki, aziz dostum, bütün bu konuştuklarımıza sen inanmıyorsun... Yanılıyor muyum acaba?»

— «Oh, hayır, efendim, hayır! Her şeyin gerçek olduğuna inanıyorum ben!»

— «Pekalâ öyleyse! İşi uzatmayı düşünmeden fikirlerimi sana izah edeceğim: Ben albayın, kuzinim Rachel'in doğum yıldönümünde yaptığı ziyâretle alâkalı olarak üç ciddî sual görüyorum ortada... Söyleyeceklerimi dikkatle dinle, Betteredge, sana yardımcı olacağını sanıyorsan, parmaklarınla da say! Birinci sual: Albayın elması, Hindistan'da bir komplo hazırlanmasına sebep olmuş mudur? İkinci sual: Bu tâkip, albayın İngiltere'ye gelmesinden sonra devam etmiş midir? Şimdi de üçüncü sual: Albay, AY TAŞI'na sahip olacak bir kimsenin hayatının daimî surette tehdit altında bulunacağını biliyordu da, sırf kızkardeşinden intikam almak için mi bunu yeğenine vasiyet etmişti? İşte sana anlatmak istediğim şeyler... Seni telâşa düşürmemek için bunlardan sana bahsetmemiştim...»

Bay Franklin'in söylediği sözler karşısında, ürpermemek elde değildi. Onun ileri sürdüğü şeyler doğru olduğu takdirde, bu şeytan alasıca Hint elması evimize girdikten sonra, intikam peşinde koşan haydutlar bizi rahat bırakmıyacaklardı! Genç efendimin sözleri,

böyle bir durmla karşı karşıya bulunduğumuzu gösteriyordu. Şimdiki asırda, yâni her bakımdan ilerlemeler kaydedildiği bir zamanda olacak iş miydi bu? Hiç kimse böyle bir şey duymamıştı. Pek tabiî, hiç kimse de buna inanamazdı. Neyse, ben hikâyemi anlatmaya devam edeyim yine.

İnsan bir şeylen endişe etmeye başlarsa, midesinin içinde bir acılık hisseder. Bakısları değişir ve yerinde duramaz olur. Bay Franklin'e bir şey söylememekle beraber, kumlar üzerinde kımıldamaya başladım. Genç efendim, benim kötü bir halde olduğumu ve derin derin düşündüğümü farkederek :

— «Ne oluyorsun, Betteredge?» diye sordu. «Bir şeye mi ihtiyacın var yoksa?»

Evet, bir şeye ihtiyacım vardı... Bunu ona söylemedim. Mamafih, size söyleyebilirim: İstediğim şey, pipomu yakıp **Robinson Crusoé**'emden bir pasaj okumaktı!

BEŞ

İçimdeki hislerin onun tarafından anlaşılmamasına gayret ederek, Bay Franklin'e konuşmaya devam etmesini söyledim.

— «Peki, Betteredge! O halde dinle!»

Evimize gelmeden önce, Bay Franklin ailenin Hampstead'te oturan avukatına bir ziyârette bulunmuş, orada da kötü ruhlu albay ve onun elması hakkında bir şeyler öğrenmişti. Bir gün akşam yemeğinden sonra başbaşa kalan Bay Franklin'in gelişigüzel olarak söylediği bir söz, baba Blake'in oğluna küçük bir paket verdiğini ve bu pakette de yakında doğum yıldönümü kutlanacak olan Miss Rachel için bir hediye bulunduğunu avukata öğretti. Bir şey, başka bir şeyi getirir derler. Bunun üzerine avukat Bruff, bu hediyenin ne olduğunu, baba Blake'le müteveffa albay arasındaki samimî münasebetlerin nasıl doğduğunu anlatmıştı. Bun-

ları Bay Franklin'in ağzından dinlemenizi münasip buldum.

— «Hatırlıyacaksın, Betteredge, hani babam zavallı bir dükün unvanına sahip çıkmak istiyordu... İşte dayım Herncastle'in Hindistan'dan dönüşü o tarihe rastlar. Babam dâvâsında kendisine yardımcı olacak bazı evrakın kayınbiraderinde bulunduğunu anlamıştı. Tuttu Londra'ya dönmesini bahane ederek albayı buldu. Ama Herncastle kurnaz bir adamdı, Babama, «Anlaşıldı,» dedi, «bana ihtiyacınız olduğu belli! Yoksa şöhretinizi ayaklar altına alarak **evime kadar** gelmezdiniz!» Bunun üzerine babam, şansını denemek için bir çâreye başvurdu. Yâni gerçek maksadının ne olduğunu anlattı ve bazı evraka ihtiyacı olduğunu belirtti. Albay, ondan düşünmek için yirmidört saat mehil istedi. Cevap bir mektup hâlinde hiç umulmadık bir şekilde geldi. Daha doğrusu mektubun içinde yazılı olanlar, insanı şaşırtıyordu. Dayım da babamdan bir şey istiyordu: Hindistan harbi, onu belki de dünyanın en değerli bir mücevherine kavuşturmuştu. Dayıma göre, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, elmas da, kendisi de emniyette değildi... Onun bu şekilde düşünmesine sebepler vardı. İşte bunun için, mücevherin hiçbir riskten korkmayan başka birinde bulunması gerekiyordu. TAŞ'ı emin bir yere, bir bankanın, yahut da bir kuyumcunun kasasına koymak yerinde olurdu. Albay bir hususu daha düşünmüştü: Elması muhafaza edecek kimse, yahut da müessese, kendisinin hayatta olduğuna dâir arada sırada mektuplar alacaktı. Bu mektuplar gayet kısa yazılacaktı. Albayın öldürülmesi hâlinde, elmasın yanında bulunan bir mektup açılacak ve oradaki tâlimat harfiyen yerine getirilecekti. Babam bu hizmeti üzerine aldığı takdirde, albaydaki evrak onun emrinde olacaktı...»

— «Babanız ne yapmış acaba, efendim?»

Bay Franklin, «Ne mi yapmış?» diye sordu. «Ne yaptığını sana söyleyeceğim. Babam albayın mektubunda yazılı olan şeyleri aklı selimin gerektirdiği ışıklar altında anlamak istedi. Görünüşe göre, bütün bu mesele saçmanın saçması bir şeydi. Hindistan'da bulun-

duğu uzun yıllar içinde, albay eline bir kristal parçası geçirmiş ve bunu değerli bir elmas olarak kabul etmişti! Medeniyet asrında yaşadığımızı unutmamalıydık. Polis, herkesin yardımına koşabilirdi. Sonra herkes biliyordu ki, albay esrarkeşin biriydi. Mamafih, babam albayın elindeki evraka sahip olabilmek için, bu mânâsız mesuliyeti yüklenmekte bir beis görmedi. Elmas ve gizli tâlimat, bankada bir kasaya konuldu. Kendisinin hayatta olduğunu bildiren mektuplar da Bay Bruff'a muntazaman gelmeye başladı.

Genç efendime, «Peki, siz, siz ne düşünüyorsunuz bunlar hakkında?» diye sordum.

— «Bırak da ilkin albayın hikâyesini bitireyim! Çok gariptir, bilirsin Betteredge, İngiliz'lerde her zaman düzenli bir fikir bulunmaz. İşte senin sualin de bunun misâli! Mekanikle meşgul olmadığımız zamanlar, dünyanın en düzensiz insanları olup çıkarız ortaya!»

Kendi kendime, «İşte yabancı memleketlerde okumanın neticesi!» diye düşündüm. «Her halde bizim küçükbey İngiliz'lerle bu şekilde alay etmeyi Fransa'da öğrenmiş olacak!»

Bay Franklin, anlatmaya devam etti:

— «Babam ihtiyacı olan kâğıtları aldı ve o günden sonra da kayınbiraderinin yüzünü görmedi. Her yıl, belirli günlerde albayın mektubu geliyor ve Bay Bruff tarafından açılıyordu. İş mektupları gibi yazılan kısa fakat özlü yazıların birkaçını görmüştüm: **Beyefendi, bu satırlar benim hayatta olduğumu garantilemektedir. Elmas, bulunduğu yerde kalsın. John Herncastle.** Bu mektuplar gayet muntazam olarak geliyordu. Ama altı yedi ay sonra, ilk defa bir değişiklik oldu: **Beyefendi, anladığıma göre, ben artık ölmek üzereyim. Son arzularımı dinlemek için beni görmeye gelin!** Bay Bruff, albayın Hindistan'dan döndüğünde ikamet etmeye başladığı şehir dışındaki villâsına gitti. Herncastle'ın birçok kedisi, köpeği ve kuşları vardı. O, bu hayvanlarla birlikte yaşıyordu. Ama temizlik işlerine bakan kadın ve kendisini tedaviye çalışan hekim hâriç, hiçbir insan ona yaklaşmıyordu. Hekim, o gün Herncastle'ın

başucundaydı. Albayın vasiyetnâmesindeki hükümler, oldukça mühimdi: Adam servetinin büyük bir kısmını, kimyevî tecrübeler yapılabilmesi için hibe ediyordu. Albay, bütün melekesi yerinde olduğu bir zamanda yazdırdığı üç şartlı vasiyetnâmesinin birinci maddesinde, evindeki hayvanların muhafaza edilip bakılmalarını istiyor; ikinci maddede de memleketin Kuzey tarafında bulunan bir üniversite kimya kürsüsüne bıraktığı paranın hemen verilmesini şart koşuyordu. Vasiyetnâmenin üçüncü maddesine gelince; albay, babamın vasiyeti yerine getirmesi şartiyle AY TAŞI'nı doğum yıldönümü hediyesi olarak yeğeni Miss Rachel'e bırakıyordu. Babam ilkin bunu reddeder gibi olduysa da, sonunda kabul etti. Zirâ bu işin kendisinde can sıkıcı bir hal yaratmayacağına inanmıştı. Ayrıca Bay Bruff da bu elmasın çok değerli bir şey olabileceğini söylemişti.»

— «Peki, efendim, albay bu elması neden yeğenine verdiği hakkında bir izahatta bulunmamış mı?»

— «Sözlü olarak bir şey söylememiş ama, elmasın yanında bulunan mektupta bundan bahsetmiş. Birazdan sana edinmiş olduğum notları göstereceğim. Sabırlı ol biraz, Betteredge! Şimdi de sana albayın ölümünden sonra olup bitenleri nakledeyim. Vasiyetnâme resmen tasdik edilmeden önce, elmasın değerinin anlaşılması şarttı. Kendilerine başvurulan bütün kuyumcular, albayın sözlerini kabul ettiler: Gerçekten de bu taş dünyanın en güzel elmaslarından biriydi. Bununla beraber, değer biçme işinde ciddî güçlükler meydana çıktı. Taşın büyüklüğü, elmas piyasasında âdeta bir fenomen oldu. Taşın rengi, ona apayrı bir değer temin ediyordu. Ayrıca taşın göbeğinde bulunan bir nevi çapak da değerin artmasına sebep oluyordu. En azından, elmasa yirmi bin sterlin değer biçildi. Babamın şaşkınlığını takdir edersin artık... Babam vasiyeti yerine getirmekten çekiliyordu neredeyse. Böylece de bu kadar değerli bir elmasın ailemize geçmemesine sebep olacaktı.. Mamafih, elmasın yanında bulunan mektubu açmaya karar verdi. Bay Bruff diğer mektuplarla birlikte o mektubu da bana göstermiş ve albayı tehdit eden komplonun şekli hakkında bana bir fikir vermiştir.»

— «Siz ortada böyle bir komplonun mevcut olduğuna inanıyorsunuz demek?»

Bay Franklin, «Evet, kendisinin de dediği gibi albayın hayatı tehdit altındaydı!» diye cevap verdi. «Âni bir ölüm karşısında, yâni muntazam bir şekilde yazılan mektupların kesilmesi hâlinde, babam gizli olarak Amsterdam'a gidecek ve elması oradaki elmas yontucularından birine bırakacaktı. Taş orada beş altı parçaya bölünecek ve parçalar değerlerine göre satılacaktı. Elde edilen parayla da vasiyetnâmede belirtilen kimya kürsüsü fonu temin edilmiş olacaktı. Şimdi Betteredge, aklını iyice çalıştır albayın verdiği tâlimat nasıl bir netice doğuruyor anla!»

Bütün zekâmı harekete getirdim ama, işin içinden çıkamadım.

Bay Franklin, «Elmasın bütünlüğü, albayın âni bir ölümle karşılaşmadığını gösteriyor bize!» diye izahat vermek zorunda kaldı. Gerçekten de korktuğu düşmanlarına, albay, «İsterseniz öldürün beni! Ama şunu bilin ki, elmasa sahip olamayacaksınız! Zirâ taş, bir bankanın kasasında muhafaza edilmektedir.» diyecekti. Ama o, «Beni öldürün isterseniz!» dedi. «Fakat şunu bilin ki, AY TAŞI'nı bulamayacaksınız artık! Çünki o, adını, kimliğini kaybedecek!» Bunların ne demek olduğunu anlıyorsun değil mi, Betteredge?»

— «Pek tabiî, efendim! Böyle bir şey elmasın değerini kaybettirecek. Haydutlar da onun peşinde koşmayacaklar...»

— «Hiç de öyle değil. Ben bu meseleyle meşgul oldum. Elmas capakla birlikte parçalara ayrılınca parçalanmamış hâlinden daha fazla bir değer kazanacaktı. Çünki büyük olmakla beraber kusuru bulunan taş, beş altı parçaya bölününce, daha mükemmel birer elmas hâline gelecekti. Senin anlayacağın, albayın tâlimatı harfiyen yerine getirilmiş olsaydı, kazanç nisbeti de o kadar fazla olacaktı. Hem bu taşların satışında da hiçbir zorluk çıkmayacaktı...»

— «O halde, efendim, hazırlanan komplo ne biçim bir şeydi?»

— «Bu, mücevhere kök bakımından sahip olan

Hintli'lerin hazırladığı bir şeydi. Ortaklaşa yapılan bu entrika, çok eski bir efsaneye dayanır. Bende bulunan bir not defteri de, bunu doğruluyor zâten.»

Bu sözler üzerine, evimize gelen üç Hintli'nin Bay Franklin nazarında neden büyük ehemmiyet kazandığını anladım.

Genç efendim, «Şurası muhakkak ki,» dedi. «bu TAŞ'ın ele geçmesiyle olup bitenler arasında tam bir uygunluk var. Ama biz kendi işimize bakalım. AY TAŞI'yle alâkalı olan komplo, albayın ölümüyle mi kendini göstermiştir? Sonra albay, elması yeğenine hediye olarak verirken bunu biliyor muydu?»

Milady'le Miss Rachel'in nihayet bu işin içine nasıl karışacaklarını anlamaya başlıyordum.

Bay Franklin, «AY TAŞI'nın hikâyesini öğrendikten ve onun buraya benim tarafımdan getirilmesi gerektiğini anladıktan sonra, hiddete filân kapılmadım» diye ekledi. «Zâten Bay Bruff, bu vazifeyi yerine getirecek kimsenin ben olmam gerektiğini söyledi. Elması bankadan aldıktan sonra, kötü kılıklı, esmer tenli bir kimse tarafından tâkip edildiğim hissi içimde uyanıverdi. Valizimi almak üzere babamın evine gittiğim zaman, orada br mektup buldum. Böylece de Londra'da bir süre daha kalmam icabetti. Yanımda değerli mücevher olduğu halde, tekrar bankaya gittim. Yabancı, beni oraya kadar yine tâkip etti. Elması bankadan tekrar alacağım sırada, adamı üçüncü defa gördüm. Ancak bugündür ki, izimi kaybettirmeye muvaffak oldum. Öğleden sonraki trene bineceğim yerde, sabah trenine atladım. İşte yanımda elmas olduğu halde sağ salim gelmiş bulunuyorum.. Ama buraya gelir gelmez de üç Hintli'nin eve kadar sokulmuş olduklarını öğreniyorum. Belli ki beni ve üzerimdeki değerli mücevheri arıyorlar. Onların o İngiliz çocuğunun avucuna döktükleri mürekkep hakkında da izahat vereyim sana: Doğuda başvurulan bir usuldür bu. Şimdilik şunu anlamalıyız: Ben basit hâdiseleri mühim vak'alar gibi göstermekte haklımıyım, değil miyim? Sonra Hintli'lerin AY TAŞI'nın peşinde oldukları da doğru mu?»

Bu suallere, ikimiz de birer cevap bulamadık.

Birbirimize bakıyor ve Seyyar Kumlar üzerine yayılmakta olan denizin suyunu seyrediyorduk.

Bay Franklin, «Ne düşünüyorsun, dostum?» diye sordu.

— «Ne düşüneceğim, efendim, ne düşüneceğim, elimde olsa da bu meş'um mücevheri kumlara doğru fırlatsam diyorum kendi kendime!»

Genç efendim, «Elmas sende olursa, böyle bir şeyi yapmakta tereddüt etmemelisin, Betteredge!» diye gülümseyerek konuştu.

Hepimiz biliriz bunu, insan sonsuz bir endişe içinde bulunduğu zaman, mânasız bir lâtife iç açar... Biz de böyle bir şey yapamayacağımızı anlayınca, keyifli keyifli güldük.

Konuşmanın devamını gerçek mevzua sokan Bay Franklin oldu. Cebinden çıkardığı bir zarfı açtı ve bir kâğıdı bana uzatarak :

— «Betteredge, dostum!» dedi. «Albayın, mücevheri niçin yeğenine bıraktığını öğrenmelisin. Her halde Herncastle, kızkardeşinden nefret ediyordu. Unutmadın sanırım, albay Hindistan'dan dönünce Milady ona ne biçim muamele etmişti... Albay da yeğeninin doğum yıldönümünü her zaman için hatırlıyacağını söylemişti sana.. Şimdi de oku bakalım şunu!»

Bu, albayın vasiyetnâmesinin son kısmıydı:

Son olarak ölümümden sonra, —eğer kendisi kızının gelecek doğum yıldönümünde sağ olursa— kızkardeşim Lady Julia Verinder.in tek evlâdı Mis Rachel'e, kendi malım olan ve Hindistan'da AY TAŞI adını alan sarı elması bırakıyorum. Dileğim odur ki, vasiyetnâmemin hükümlerini yerine getirecek olan kimse, elması kızkardeşim Lady Julia Verinder'in kızı yeğenimin eline ya kendisi, yahut da güvendiği biri bizzat versin. Ayrıca kızkardeşim Julia'nın eline vasiyetnâmeye ait bu kısmın bir sureti muhakkak verilsin. Kendisini affettiğimin bir nişanesi olarak, elması kızına hediye ediyorum. Bir gün

beni ağır bir şekilde tahkir etmiş, evinin kapısını bir uşağı vasıtasiyle yüzüme kapattırmıştı. O gün de, kızının doğum yıldönümü kutlanıyordu. Lady Verinder, kibar bir insana yapmış olduğu büyük hakaretin ölüm döşeğinde tarafımdan affedildiğini böylece bilmelidir.

Daha aşağıda görülen birkaç satırda; Milady'le Miss Rachel vasiyetnâmeyi yapanın ruhunu teslim ettiği sırada ölmüşlerse, TAŞ'ın yanına konulan mektup hükümleri gereğince elmasın Hollanda'ya gönderileceği belirtiliyordu. Elde edilecek para, vasiyetnâmede daha önce gösterilen miktara eklenip Kuzey bölgesi üniversitelerinden birinin lâboratuvarına verilecekti.

Bir şey söylemeyi lüzumsuz bularak, kâğıdı Bay Franklin'e verdim. Şahsen, ben albayın ölürken bile kötülük düşündüğüne hükmetmiştim. Vasiyetnâmesini okuduğum zaman da, fikrimde bir değişiklik olmadı. Bununla berâber, vesiyetnâme fikrimi bulandırır gibi olmuştu.

Bay Franklin, «Eee, söyle bakalım, Betteredge,» dedi. «Albayın son arzuları hakkında ne düşünüyorsun? Acaba ben TAŞ'ı onun kızkardeşinin evine getirmekle bir intikamın alınmasına aracı mı oluyorum, yoksa yaptıkları için pişmanlık duyan bir hıristiyanın arzusunu yerine getirerek iyi bir hareket mi yapıyorum?»

— «Vallahi efendim, albayın, yüreğinde böyle korkunç bir intikam hissi, dudaklarında da yalan dolan olduğu halde öldüğünü bildirmek biraz zor olacak.. Bunu ancak Allah bilir!»

Bay Franklin yere oturup, elindeki kâğıdı evirip çevirdi. Birden üzerindeki canlı hal kaybolup, yerini garip bir sessizliğe bıraktı.

— «Görüyorsun ya, Betteredge, bu, iki ayrı bakımdan üzerinde durulması gereken bir mesele! Yâni objektif ve sübjektif olarak... Biz hangisini düşünmeliyiz dersin?»

Bilindiği gibi, Bay Franklin iki memlekette, yâni Almanya ve Fransa'da okumuştu. Fikrimce bu tah-

sillerden biri, onu o ânâ kadar disiplini altında tutabilmişti. Ama yanılmıyorsam, şimdi de diğeri berikinin üstüne çıkıyordu... İşte ben bu sebeplerden dolayı objektifle sübjektif arasında kalmayı tercih ettim. Kısacası, önüme bakıp bir şey söylemedim.

Bay Franklin, «Haydi gel de,» dedi, «dayımı Rachel'e böyle bir hediye vermeye zorlayan sebepleri araştıralım! Meselâ o, elması teyzeme de bırakabilirdi, değil mi ya?»

— «Albayın ne gibi hisler altında hareket ettiğini kestirmek, kolay değildir, efendim! Albay, kızkardeşini iyi tanıyordu. Kendisinden gelecek bir şeyin onun tarafından kabul edilmeyeceğini de biliyordu.»

— «Peki, böyle bir şeyi Rahcel'in kabul edeceğini nereden bilebilirdi?»

— «Söyler misiniz, efendim, dünyada AY TAŞI gibi bir mücevheri kabul etmeyecek genç bir kız var mıdır?»

— «İşte meselenin sübjektif tarafı! Bunu böyle kabul ettiğin için, övünebilirsin, Betteredge! Ama albayın bu bağışında başka bir esrar saklı olsa gerek. Anne hayatta olduğu halde, hediyenin ille de kızına verilmesi şartına ne demeli? Nasıl izah etmeli bunu?

— «Ben kimseye iftira etmek istemem, efendim! Ama albay böyle bir mirası yeğeni vasıtasiyle ille de kızkardeşine bırakmak istemişse, bir düşünceye sahip olarak yapmıştır bunu!...»

— «Oh! Demek onun davranışını böyle tahlil ediyorsun sen ha? Al sana yeni bir sübpektif tahlil! Sen Almanya'da bulunmuş muydun, Betterredge?»

— «Hayır, efendim! Şimdi de ben size kanaatınızın ne olduğunu sorayım.»

— «Bana kalırsa albay, hiç görmemiş olduğu yeğenini memnun etmekten ziyâde, böyle davranmak suretiyle ölürken kızkardeşini affettiğini anlatmak istiyordu... Senin kanaatinden tamamiyle değişik bir şey bu, değil mi, Betteredge? Gördüğün gibi, ben objektifle sübjektif arasında bocalıyorum... Ama iyice düşünecek olursak, sizin fikrinizin de benim kanaatımın da doğru olduğu neticesi ortaya çıkar.»

Bu şekilde konuştuktan sonra, Bay Franklin ekleyecek başka bir sözü olmadığını düşünmüş olsa gerekti. Sırtını kuma yaslayarak, acele olarak yapılması gereken şeyin ne olduğunu sordu.

Genç efendim o kadar açık ve o kadar da kurnazca konuşmuştu ki, sorduğu sual beni enikonu şaşırttı. Bay Franklin'in bana birdenbire güvenmesinin sebebi ne olabilirdi? Bunu sonraları Miss Rachel'in yardımıyle öğrenmişimdir. Bana kalırsa ondaki bu şaşırtıcı değişiklikler, yabancı memleketlerde yaptığı tahsilden ileri geliyordu.

Birden, «Albay, kendi kendine istediği kararı veremez mi?» diye sordum.

Bay Franklin, sualimdeki mânâyı anlamazlıktan geldi. Kumlara uzanmış olarak, gökyüzünü seyrediyor gibiydi.

— «Teyzemi sebepsiz yere telâşlandırmamalıyım. Bununla beraber, durumdan kendisini haberdar etmem gerekecek. Benim yerimde olsan, sen ne yapardın, Betteredge?»

— «Biraz beklerdim, efendim!»

— «Haydi öyle yaptık diyelim, ne kadar beklemeliyim?»

Neler düşündüğümü anlatmaya çalıştım:

— «Siz,» dedim, «elinizde bulunan ünlü elması doğum yıldönümünde Miss Rachel'e vermek zorundasınız. Yıldönümü, Haziranın 21'inde kutlanacak. Bugün 25 Mayıs. Demek oluyor ki, dört hafta var önümüzde. Bekleyelim ve o gün neler olacak görelim. Hâle göre ikaz edersiniz teyzenizi... Belki de buna lûzum kalmayacaktır.»

— «Pekalâ, Betteredge! Peki, o zamana kadar ben elması ne yapayım?»

— «Bundan kolay ne var, efendim! Babanızın yaptığını yapın... Kendisi elması Londra'daki bankalardan birine bırakmıştı. Siz de bize en yakın şehir olan Frizinghall bankasına bırakırsınız olur biter. Yerinizde olsaydım, hanımlarımın gelmesinden önce bir ata atlar bu işi hemen yapardım.»

Bir şeyler yapmak, aynı zamanda da ata bin-

mek, Bay Franklin'i sevindirdi. Birden doğrulup ayağa kalktı ve beni de sürükledi.

— «Ah, Betteredge,» dedi, «seni altınla tartsalar, yine de değerin olmaz! Haydi eve dönelim de, bana güzel bir hayvan kapattırıver!»

Allaha çok şükür! İngiliz düşüncesi, nihayet yabancıların düşüncelerine galebe çalıyordu! Genç efendim Bay Franklin, eski hâliyle karşımdaydı işte! Ben de eski günlere dönmüş gibiydim. Onun için bir hayvan kapattırmak mı? Ne demek, bir değil on tane bile kapattırırdım! Pek tabiî, hepsine birden binebilirse!

Hemen eve döndük. Genç efendim bir ata atlayıp yanındaki meş'um elması bir defa daha bir banka kasasına koymak üzere yola düzüldü.

Atın nal seslerini yol üzerinde duyunca, avluda yalnız başıma kaldım. Neredeyse bir rüya görüp görmediğimi kendi kendime soracaktım.

ALTI

Şaşkınlığım hâlâ geçmemişti. Kendime gelmek için, biraz istirahate ihtiyacım vardı. Kızım Penelope vaktiyle annesinin yaptığı gibi, karşıma çıktı ve bana Bay Franklin'den neler öğrendiğimi sordu. Onunla yaptığım konuşmanın ne olduğunu bilmek istedi. Bu gibi hallerde, yaptığım tek hareket kızımın tecessüsünü o anda yoketmekti. Yine öyle yaptım. Bay Franklin'le dış politika hakkında uzun uzun görüştüğümü söyledim. Sonra da konuşurken kızgın güneş altında uyuya kaldığımızı bildirdim. Aklınızda bulunsun, karınız, yahut da kızınız karşınıza dikilir de sizi tedirgin edecek bir sual sorarsa, onları öpün olsun bitsin!

Akşama doğruydu. Milady ve Miss Rachel, eve döndüler. Bay Franklin'in geldiğini, geldikten sonra da ata atlayıp şehre kadar gittiğini öğrendikleri zaman şaşkınlıklarını burada tasvir etmek bence lûzumsuz... Genç efendimin bu hareketini, onun kaprislerinden biri olarak gösterdim.

Hanımlarımın karşısında kötü bir durmla karşılaşmaktan kurtulmuş ve odama çıkmıştım. Ama orada da başka bir güçlük gedi beni buldu. Penelope yanaklarımdan öperek, Anna Speerman'a ne olduğunu sordu.

Benim ve Bay Franklin'in yanından ânî olarak ayrıldıktan sonra, gûya Anna kendisinde hiç görülmemiş bir halde eve dönmüştü. Penelope'un dediğine göre, genç kızın yüzü çeşitli renge girmişti. Sebepsiz yere neşeleniyor, yine ortada hiçbir sebep yokken kederli bir hal alıyordu. Bir iki dakika içinde Bay Franklin hakkında yüzlerce sual sormaya muvaffak olmuştu. Penelope, «Yoksa bu adam seni alâkadar mı ediyor?» diye sorduğu zaman, Anna, ona müthiş surette kızmış, hattâ onunla kavga bile etmişti. Bir ara da genç kız, iş kutusunun kapağına Bay Franklin'in adını yazarken ve aynanın karşısına geçerek çökük omuzuna bakıp ağlarken görülmüştü.

Yoksa Anna, bu tesadüften önce Bay Franklin'i bir yerde mi görmüştü? Lâkin imkânsız bir şeydi bu. Yahut da acaba daha önce tanışmışlar mıydı? Bu da olamazdı. Genç efendim Anna'ya dikkatle bakmış olsaydı, ben böyle bir şeyin hemen farkına varırdım...

Kızım daha sonra tamamiyle gülünç bir ihtimal ileri sürdü :

— «Baba!» diye samimî bir şekilde konuştu. «Sen ne dersen de ama, Anna, Bay Franklin'e birdenbire âşık oldu!»

Sizler gibi ben de çok işittim, güzel küçükhanımlar bir anda bir erkeğe âşık olabiliyorlar, böyle bir şey olmayacak şey değildir tâbiî... Ama hapishâneden çıkmış, üstelik de bir omuzu sakat genç bir oda hizmetçisinin hanımını ziyâret eden kibar bir erkeğe vurulması görülmüş şey değildir... Kızımın sözleri karşısında gözlerimden yaş gelircesine güldüm. Penelope, bana çok kızdı...

Yavaşça, «doğrusu senin bu kadar kötü olacağını sanmazdım, baba!» dedi ve dışarı çıktı.

Kızımın sözleri, üzerimde soğuk bir duş tesiri

yaratmıştı. Kendimi ona karşı mahcup hissettim.

Akşam oldu ve Bay Franklin, Frizingall'den dönmeden önce yemek çanı çalındı. Sıcak suyunu onun odasına bizzat ben çıkardım. Bir taraftan da onun bu kadar geç kalmasına sebep olan şeyin ne olacağını düşündüm. Halbuki bir şey olmamıştı. Bay Franklin, o üç Hintli'ye giderken de gelirken de rastlamamıştı. AY TAŞI'nı bankaya bırakmış, makbuzu da cebine koymuştu. Aşağı inerken, o günün çok hareketli bir şekilde başlamış olduğunu düşünüyordum.

Bay Franklin'le teyzesinin ve Miss Rachel'in karşılaştıkları zaman ne yaptığını size anlatamayacağım. Halbuki o akşamki yemekte ben de hizmet etmek isterdim. Ama böyle bir şeyin, diğer hizmetkârlar nezdinde iyi bir hava yaratmayacağını hesaba katarak, bundan vazgeçtim. Zirâ ben sâdece bayramlarda, yahut da bu gibi günlerde sofra işlerinde yardımcı olurdum. Zâten böyle bir şeye Milady de müsaade etmezdi. Ama kızımdan ve uşaklardan birinden öğrendim: Kuzenini karşılamak için aşağı inen Miss Rachel, belki de o güne kadar bu derece güzelleşmemişti.

Daha sonra, yâni geceyarısına doğru, iki gencin birlikte şarkı söylediklerini duyduk. Milady, piyanoda onlara eşlik ediyordu. Pencereler açık olduğundan, onları dinlemekten büyük zevk duyuyordum. Biraz sonra Bay Franklin'e bir viski soda götürmek üzere, sigara içmeye mahsus yere gittim. Anladığıma göre, genç efendim ünlü elmastan ziyade Miss Rachel'i düşünüyordu.

O gece, Bay Franklin'i fazla konuşturamadım. Halbuki maksadım başkaydı. Yapılacak konuşmayı ciddî bir mevzu üzerine dökmek istiyordum.

Gece, tam mânâsiyle serindi. Ay, gökyüzünde bir tabak gibi duruyordu. Öyle bir sessizlik vardı ki, dalgacıkların körfez kıyısına vurduğu zaman çıkardığı tatlı ses, kolayca duyulabiliyordu. Bir ara deniz tarafına bakayım dedim. Bakmamla da irkildim. Çünki bir gölgenin karanlıklar içinde gizlenmeye çalıştığını farketmiştim.

Yaşımın hayli ilerlemiş olmasına rağmen, o tarafa gitmem işden bile değildi. Ama ayak seslerim beni

ele verdi. Mâlikâne binasının köşesini dönmek üzereyken, benimkilerden daha hafif başka ayak sesleri işittim. Galiba iki insan aceleyle uzaklaşmaya çalışıyordu. Oraya gittiğimde, meçhul kimseler ağaççileği fidanlarının bulunduğu yere yaklaşmışlar ve çalılıklar arkasına saklanmışlardı. Pek tabiî, oradan büyük yola çıkmaları çok kolay olacaktı. Eğer kırk yaş genç olsaydım, adamların mâlikâne topraklarını aşmasına izin vermezdim. Onlara pekalâ da yetişebilirdim. İster istemez geri döndüm ve benimkilerden daha sağlam bacaklar aradım. Hiç kimseyi rahatsız etmeden ben ve uşaklardan Samuel birer tüfek omuzlanıp evin etrafını dolaştık. Hattâ ağaççileği fidanlığına kadar gittik. Oralarda kimselerin bulunmadığını anlayınca da, dönmeye karar verdik. Gölgenin bana göründüğü yere varınca, birden ay ışığı altında bir şeyin yerde parlamakta olduğunu gördüm. Bu bir şişeydi. İçinde de mürekkebi andıran kokulu bir su vardı.

Samuel'e bir şey söylemedim. Fakat İngiliz çocuğunun avucuna mürekkep döken Hintli'ler hakkında Penelope'un söylediği sözleri hatırladım. Pek tabiîdir ki, durumu da hemen kavradım: Ben evi yeniden gözetlemeye başlayan üç Hintli'nin işlerine mâni olmuştum. Adamlar almış oldukları dinî emri yerine getirmek için elmasın izini bulmaya çalışıyorlardı.

YEDİ

Burada bir parantez açmam gerekecek.

Eğer yanlış hatırlamıyorsam, Bay Franklin Blake'in malikâneye gelişiyle, Miss Rachel'in doğum yıldönümü arasındaki devrede kayda değer bir hâdise husule gelmemişti. Gerçekten de bu süre içinde fevkalâde bir şey olmadı. Mamafih, sizin müsaadeniz ve Penelope'un da yardımıyle bazı günler hakkında dikkatinizi çekmek isterim. AY TAŞI evimizde herkesin zihnini yoran başlıca bir meşgale olmuştu.

Tamam! Şimdi devam edelim! Pek tabiî ilkin küçük yolda bulduğum kokulu mürekkep şişesinden bahsedelim.

Ertesi sabah, yâni ayın 26'sında şişeyi Bay Franklin'e gösterdim ve ona sizin de bildiğiniz hususu anlattım. Efendimin dediğine göre, Hintli'ler sâdece elması aramakla kalmamışlar, onun nerede olduğunu keşfetmek için de her zamanki çâreye başvurmuşlardı. TAŞ evdeydi. Adamlar, taşın medyumları vasıtasiyle nerede bulunduğunu öğrenmek istiyorlardı.

— «Ne dersiniz, efendim, bu adamlar yeni teşebbüslere girişirler mi acaba?»

— «Bu, İngiliz çocuğunun işdeki kudretine bağlı bir şey. Eğer çocuk elması Frizingall bankası kasasının içinde görebilirise, şimdilik onlardan bir şey beklemeyiz. Taşı oradan almaya muvaffak olamazlarsa, -ki buna imkân yok- o takdirde birkaç gece geçmeden adamları yine ağaççileği fidanlarının arkasında görebiliriz.»

Böyle bir şeyin vuku bulmasını sabırsızlıkla bekledim. Lâkin bekleyişim boşuna oldu. Hokkabazlar belki de Bay Franklin'in bankaya gittiğini görmüşler ve bundan bir netice çıkarabilmişlerdi. Yahut da medyumları elmasın nerede bulunduğunu gerçekten de görmüştü. Fakat bu benim için imkânsız bir şey gibi görünüyordu. Lâkin şu kadarını söyleyebilirim ki, Miss Rachel'in doğum yıldönümünden önceki haftalar boyunca Hintli'lerden ses sada çıkmadı. Adamlar ya şehirdeydiler, yahut da yeni bir teşebbüse girişmek üzere mâlikâne civarındaydılar. Bay Franklin ve ben, onlardan şüphelendiğimizi belli etmemeye karar verdik.

Hintli'leri şimdilik bırakalım.

Ayın 29'uncu günü, Miss Rachel'le Bay Franklin vakit geçirmek üzere çalışmaya karar verdiler. Ama onların çalışmaları, birçok gencin yaptığı gibi su semenderlerini, örümceklerle kurbağaları yakalayıp eve getirmek, sonra da zavallı hayvancıkların küçücük vücutlarını parça parça etmek değildir. Hayır, hayır, ortada böyle bir şey yoktu. Ne böyle bir şey yapıyorlar, ne de etrafı yıkıp eve zarar veriyorlardı. Çok şükür, böyle

şeyler düşünmediler! Sâdece bir kapının kanadını harap ettiler.

Bay Franklin, dekoratif san'at diye adlandırdığı bir çalışmayı tatbik etmek istedi. Sulu boya işi yapmak için, yeni bir halita bulmuştu. Bunun nelerden ibâret olduğunu bilmiyordum. Bildiğim tek şey, boyanın kötü bir şekilde kokmasıydı. Bu yeni usul, Miss Rachel'in hoşuna gitmeyince, Bay Franklin halitaya köpekleri bile aksırtacak bir koku kattı. Sonra da kuzinin elbisesi üzerine bir önlük iğneledi. Derken iki genç, Miss Rachel'in odasını boyamaya başladılar.

İşe ilkin kapıyı boyamakla giriştiler. Bay Franklin, yağlı boyalı kanat üzerinde faaliyete geçti. Miss Rachel de onun idaresi altında kapıya bir İtalyan ressamının tablosunda bulunan resimleri yaptı. Bu iş oldukça zor, zor olduğu kadar da yorucuydu. Ama iki genç yorgunluk filân duymuyorlardı. Atlı gezinti yapmadıkları, bir dostu ziyâret etmedikleri, yemek yemeyip şarkı söylemedikleri zaman, arılar gibi çalışıyorlar ve kapıyı pisletmeye devam ediyorlardı.

Bundan sonraki tarih, yâni 4 Haziran not edilmeye değer. Mutfakta toplanmış, ilk defa bir mevzu üzerinde münakaşa yapmıştık. Konuştuğumuz şey, oldukça mühimdi.

Bay Franklin'le Miss Rachel, birbirlerine uygun güzel bir çift teşkil ediyorlardı. Hepimizin fikri aynıydı: Kapı boyayacakları yerde, iki genç bir yuva kurmayı düşünselerdi daha iyi ederlerdi. Kimisi, yaz bitmeden evde bir evlenme merasiminin kutlanacağını söylüyor, kimisi de gelinin Miss Rachel olacağını iddia ediyordu. Ben de öyle düşünüyordum. Mamafih, daha ilerde anlatacağım sebeplerden dolayı, Bay Franklin'in güvey olacağından hepimiz şüphe ediyorduk.

Genç efendim, âşık olabilirdi. Bunda şüphe yok. Ama bütün zorluk, Miss Rachel'in hislerini bilmekteydi...

Hah, sırası gelmişken müsaade edin de size genç hanımımı tanıtayım... Durum için siz de bizzat hüküm verirsiniz.

Onsekiz yaşına basışının yıldönümünü kutla-

yacağımız Miss Rachel ufak tefek, esmer, bununla beraber mütenasip vücutlu güzel ve zarif bir kızdı. Kim olursa olsun, her erkek onu bir defa görmeye görsün, câzibesinden kendini kurtaramazdı kolay kolay... Nitekim. Bay Franklin de siyah kehribar saçlı, koyu renk gözlü Mis Rachel'le başbaşa bulunduğu zamanlar zor dakikalar geçiriyordu! Ben bunu hemen müşahede etmiştim. Küçük hanımımın sesi gibi, gülümseyişi de tatlıydı. Gülümseme dudaklarına doğru inmeden, önce gözleri gülerdi.

Diyeceksiniz ki, bu sevimli mahlûkun hiç mi kusurlu tarafı yoktu? Olmaz olur mu, vardı elbette... Burada bunu söylemek zorundayım: Bütün bu meziyetlerine rağmen, genç hanımım müthiş surette dik kafalıydı! Kendi yaşındaki diğer kızlardan tamamiyle farklıydı. Sırasında şahsî fikirlere saplanır, hoşuna gitmediği takdirde, modaya bile kızar ve inatçılık ederdi. Gerçi bu gibi kıvır zıvır şeylere karşı yapılan inatçılıkları mühimsemiyor ve bunlar üzerinde durmuyorduk. Ama iş mühim kararlar almaya gelince, ben ve Milady bayağı bayağı düşünüyorduk.

Ama her şeye rağmen şunu belirtmeliyim: Miss Rachel, ikiyüzlülük nedir bilmezdi. Meselâ «Evet» demeye karar verdiği halde, «Hayır» dediğini hiç görmedim. Çocukluğu sırasında cereyan eden küçük vak'aları hatırlıyorum. Bir gün başkasının yaptığı bir yaramazlık yüzünden, onu cezalandırmışlardı da, zavallı kız ağzını açıp da cezaya itiraz etmemiş ve bir yanlışlığa kurban gittiğini söylememişti. Hattâ gerçek anlaşıldığı halde, hakkını aramamıştı. İşte bu nevi inatçılıkları yüzünden de cezalandırıldığı olurdu. Miss Rachel, yalana hiçbir zaman başvurmazdı. Bir mesele hakkında kendisinden izahat vermesi istenince, Rachel gözünüzün içine bakar ve: «Bir şey söylemeyeceğim işte!» diye bağırırdı. Ama sonra bu şekilde cevap verdiği için affedilmesini ister, kendisi katıksız ekmek cezasına da mâruz bırakılsa, susmakta inat ederdi yine! Evet, biliyorum, inatçılık, dik kafalılık hiç te iyi bir şey değildi. Bunu kabul etmemek doğru bir hareket olmaz. Lâkin kim ne derse desin, ben Miss Rachel'in eşine ender rast-

lanılan çok iyi bir kız olduğu gerçeğini müdafaa ederim! Belki de, «Be mübarek adam, sözlerin birbirini tutmuyor!» diyeceksiniz... O halde gelin de kulağınıza bir şey söyleyeyim: İlk yirmidört saatte, karınızı iyice kontrol ediniz! Eğer bu kadarcık zaman içinde, karınız karakterinde birbirini tutmaz haller göstermezse, Allah yardımcınız olsun! Çünki siz bir kadınla değil de, bir canavarla evlenmişsiniz demektir!

Eh, mâdemki size şimdi Miss Rachel'i tanıtmış bulunuyorum, o halde bu cici kızın evlilik hakkındaki görüşlerinden de biraz olsun bahsetmeliyim.

Günlerden 12 Haziran'dı. Milady Londra'daki bir delikanlıya mektup yazarak, kendisini kızının doğum yıldönümü için dâvet etti. Öteden beri, Miss Rachel'in bu adama karşı bir sempati duyduğundan şüphe eder dururdum. Delikanlının adı Godfrey Ablewhite'tı ve o da Bay Franklin'le aynı derecede olmak üzere Miss Rachel'in bir başka kuzeniydi.

Milady'nin kızkardeşlerinden biri, (Rica ederim, korkmayın! Aile hakkında uzun uzadıya izahat vermeye kalkışmıyorum yine!) ne diyordum, ha, buldum, Milady'nin kızkardeşlerinden biri gençliğinde birine âşık olmuş, sonra da başka bir erkekle evlenerek denk olmayan bir izdivaç yapmıştı. Saygıdeğer Miss Caroline'in Frizingall bankası sahibi olan biriyle evlenmeye karar verdiği âilece duyulduğu vakit, ileri geri söylenenler oldu. Şurası muhakkak ki, Bay Ablewhite çok zengin ve çok saygı gösterilen bir adamdı. Kendisi nüfusu kabarık bir âilenin babası olmuştur. Ama adam basit bir aile çocuğu olmasına rağmen, kendisini kibar insanların muhitinde yetiştirmek istemişti. Pek tabiî, onun bu hareketi hic de iyi karşılanmamıştı. Mamafih, bugün herkes hür fikirli. Kim ne yaparsa yapsın, kimse karışamaz. Meselâ ben sizin Avam Kamarasında, yahut da Avam Kamarası dışında dük mü, yoksa çöpçü mü olduğunuzu sorabilir miyim? Beni alâkadar eder mi bu? İşte şimdiki modern fikir! Ben de bu fikri müdafaa ediyorum! Her neyse, biz yine hikâyemize dönelim... Ablewhite'ler güzel bir evde oturuyorlardı. Frizingall civarında da toprakları vardı. Bunlar, kendile-

rine saygı gösterilen insanlardı. Bay Ablewhite'ın ikinci oğlu Godfrey hâriç, bu sahifelerde onlarla karşılaşmayacağız. Fakat yukarda da dediğim gibi, Miss Rachel'in yüzünden bu hikâyede mühim bir rol oynayan Bay Godfrey'i göreceğiz.

Fikirlerindeki canlılık ve zekâsındaki keskinliğe rağmen, Bay Franklin, genç hanımımın nazarında Bay Godfrey'e göre daha az şanslıydı.

Bir defa Bay Godfrey, boyuyla bosuyla daha yakışıklıydı. Uzun bir boyu, şâhane bir teni, yuvarlak ve kaygan bir yüzü vardı. Saçları sarışındı. Bay Godfrey avukattı. Hemen hemen her kadın ondan hoşlanırdı. Genç adam, aynı zamanda birkaç hayır müessesesinde âzâ idi. Noksansız bir insansever olan Bay Godfrey, güzel konuşmasını da bilirdi. Üzerine aldığı dâvalarda yaptığı konusmalar, birçok kimsenin gözlerini buğulandırırdı. Londra'ya son defa gittiğimde, Milady bana iki tavsiyede bulunmuştu: Tiyatroya gidip o devrin en ünlü dansözünü görmemi ve Exeter Hall'de de tam bir belâgatle konuşan Bay Godfrey'i dinlememi istemişti. Bunlardan birincisi bacaklarıyle san'at gösteriyor, diğeri de yaptığı müdafaalarla şöhrete ulaşıyordu. Sonra bu genç adam, çok da yumuşak huylu bir insandı. Dilinden bal akardı sanki.

Bay Godfrey'in cevabı, ayın 14'ünde sabahleyin geldi. Genç adam, Milady'nin dâvetini kabul ediyor ve hayır cemiyetleri mensubu bazı hanımların kendisini Londra'dan uzaklaştırmak istememesi yüzünden, ancak Çarşamba günü gelebileceğini bildirerek, Cumaya da döneceğini söylüyordu. Mektubunun bir yerinde, kuzini Miss Rachel için yazılmış bir iki kıt'alık şiir vardı. Miss Rachel'le Bay Franklin, o akşamki yemekte bu şiirler hakkında konuşma yapmışlar, hattâ bazı yerlerini alaya almışlardı. Bunları bana Penelope anlatmıştı. Kızım, Bay Franklin'in tarafını tutuyordu. Muzaffer bir edayla, bunun hakkında ne düşündüğümü bana sordu. «Miss Rachel, seni yanlış iz üzerine sevketmiş, kızım!» dedim, «ben senin düşündüğün gibi davranmıyorum. Dur bakalım, bekle biraz! Bay Ablewhite'ın şiirlerinin arkasından kendisi gelsin hele!»

Bunun üzerine, Penelope, Bay Franklin'in şansını yine de deneyebileceğini, hattâ şiirlerden sonra genç şairin gelmesine meydan kalmadan, zafere ulaşabileceğini söyledi. Kızımın bu sözleri bende şöyle bir intiba uyandırdı: Bay Franklin, kuzininin kalbine girebilmek için bir iki çâreye başvurmuştu.

Meselâ şöyle bir delil de vardı ortada: Genç efendim tam bir tiryaki olmasına rağmen, Miss Rachel'in sigara ve puro dumanından hoşlanmadığını söylemesi üzerine, her ikisini içmekten de vazgeçmişti. Pek tabiî, zavallı efendim tütün kullanamama yüzünden geceleri iyi uyku uyuyamıyor, sabahları da aşağıya yorgun bir halde iniyordu. Nihayet durumu anlayan Miss Rachel, ona sigara ve puro içebileceğini söyledi. Yo, hayır, genç adam Miss Rachel'in tütün kokusu almaktan hoşlanmadığını mâdemki biliyordu, o halde varsın tütünden mahrum kalsındı, ne çıkardı sanki! İçmeye içmeye kendisinde nihayet bir alışkanlık peyda olur, arzu ettiği gibi de uyku çekebilirdi. Elverir ki, insan beklemesini, sabretmesini bilmeliydi... Bay Franklin'in gösterdiği gayretler, Miss Rachel'i ziyadesiyle memnun ediyordu. Boya işine girişilmesi de bunun bir ispatı değil miydi zâten! Ama genç kızın odasında, Bay Godfrey'in bir fotoğrafı vardı. Bu, genç adamın coşkun bir halde bir konuşma yaptığı zaman çekilmiş bir resimdi. Penelope'un dediğine göre, Miss Rachel'in sabah tuvaleti yapılırken Bay Godfrey'in fotoğrafı onu seyrediyordu. Bence genç adamın resmi, daha uzun bir zaman orada kalacaktı...

16 Haziran, Bay Franklin'in şanslarını azaltacak mahiyette bir gün oldu. İngilizce'yi yabancı bir şiveyle konuşan bir zât, onu bir iş meselesi için görmeye geldi. Her halde elmasla alâkalı bir husus değildi bu. Zirâ genç efendim bana bu görüşme hakkında bir şey söylemedi. Meçhul adamın gidişinden sonra, Bay Franklin, Milady'le konuşmaya gitti. Milady de kızına bir şeyler söyledi. Her neyse, Miss Rachel, yabancı memleketlerde geçirdiği günler ve orada ahbap olduğu kimseler hakkında Bay Franklin'le oldukça sert bir konuşma yaptı. Ertesi gün, ilk defa olmak üzere iki genç, kapının boyanması için çalışmadılar. Ben Bay Franklin'-

in Avrupa'da bulunduğu zamanlar bazı ihtiyatsız hareketler yapmasından -meselâ kadın ve borç meselesi gi? bi- şüphelendim. Bu gibi haller onu tâkip etmiş olabilirdi. Bilmiyorum ama, bu belki de benim kuruntumdan ibâret bir şeydi. Bu defa Bay Franklin de, hattâ Milady de bana en küçük de olsun bir şey söylemediler.

Bereket versin, kara bulutlar çarçabuk yokoldu. İki genç, işe yeniden giriştiler ve yine eskisi gibi samimî oldular. Penelope'un dediğine göre, Bay Franklin, Miss Rachel'e evlenme teklif etmişti. Ama genç kız ona ne evet, ne de hayır demişti. Penelope, burada açıklayamayacağım sebepler yüzünden, genç hanımımın bu isteğe boyun eğdiğine inanıyor, çünki yapılan teklifin Miss Rachel tarafından ciddiye alınmadığını iddia ediyordu. Fakat sonraları, genç hanımım böyle düşündüğü için çok pişman olmuştur.

Penelope, genç leydiyle diğer hizmetkârlardan daha fazla sıkıfıkıydı Çünki birlikte büyümüşlerdi. Ama ben Miss Rachel'in kızıma açılacak kadar tevazû göstereceğine inanmamıştım. Kızımın bana söylediği şeyler, doğrudan doğruya kendi kafasından çıkmıştı.

Ayın 19'unda başka bir hâdise zuhur etti. Âilenin doktoru, kendisini size daha önceleri takdim ettiğim bir kimseye, yâni Anna Speerman'a bakmak üzere mâlikâneye çağırıldı. Bildiğiniz gibi, beni Seyyar Kumlar'ın bulunduğu yerde hayretten hayrete düşüren zavallı kız, daha sonraları beni daha da şaşırtmış, hayrete düşürmüştür. Penelope, yardımcısı kızın Bay Franklin'e âşık olduğunu söylediği zaman, dudak bükmüş, böyle bir şey olamıyacağını bildirmiştim. (Mamafih, kızım emrim üzerine bunu kimseye söylememiştir.) Ama şimdi böyle bir ihtimal, bana pek saçma gelmiyordu. Bununla beraber, ikinci oda hizmetçimizin hal ve hareketlerinin arada sırada esrarengiz bir havaya bürünmüş olduğunu itiraf edebilirim.

Meselâ genç kız, ortada hiçbir sebep yokken hep Bay Franklin'in önüne çıkıyordu. Artık kendine baktığı, üstüne başına çekidüzen verdiği de yoktu. Onun günden güne eriyip solduğunu müşahede ediyordum. Sabahları gözlerinin şişkin olduğunu gördüğü-

müz zaman, kendisinin bütün bir gece ağladığını anlıyorduk. Penelope bir gün çok can sıkıcı bir hâle şâhit olmuştu. Bunu hemen örtbas etmiştik. Anna sofrayı kurduğu sırada, Miss Rachel'in Bay Franklin için masaya koyduğu gülü kaldırmış ve kendi eliyle koparDığı başka bir gülü koymuştu. Bundan böyle ihtiyatlı hareket etmesi gerektiğni kendisine bir iki defa söylediğimde, genç kız bana karşı hırçınlık etti. Hattâ yalnız bana karşı değil, Miss Rachel'e de aynı muameleleri reva görmeye başladı. Meselâ genç hanımım, ona hitap ettiği zamanlar saygısız tavırlar takınıyordu.

Milady de bu gibi hallerin farkına varmıştı. Bunlar hakkında ne düşündüğümü sordu bana. Kendisinin enikonu rahatsız olduğunu, sinirli hallere sahip olmasının sebeplerinin de başka bir sebebe dayanmadığını hanımıma izaha çalıştım. Bütün gayem, zavallı kıza yardımcı olmaktı. İşte bunun üzerinedir ki, Milady bir doktor çağırılmasını emretti.

Hekim, Anna'yı çok sinirli buldu ve kendisinin bu halde çalışamıyacağmı söyledi. Bunun üzerine, Milady hastayı çiftliklerimizden birinde istirahat ettirmeyi düşündü. Fakat hasta, yalvarıp yakardı ve kendisinin evden uzaklaştırılmamasını rica etti. Kalbim burkulmuştu. Hanımıma, onun evde de tedavi edilebileceğini söyledim. Lâkin vukua gelecek hâdiseleri daha önceden kestirebilseydim, hiç durmaz Anna'yı o anda kapı dışarı ederdim.

20 Haziranda, postacı, Bay Godfrey'in bir mektubunu getirdi. Eldeki işler hakkında babasıyla bir görüşme yapmak istediğini belirten genç avukat, Frizingall'de bir gece geçirmeye karar vermişti. Ertesi gün akşama doğru da, yanında iki kızkardeşi olduğu halde yemekten birkaç saat önce atla gelecekti. Mektubun yanında bir de sedef çekmece vardı. Bu, kuzeni Godfrey'in en iyi dilekleriyle Miss Rachel'e takdim edilecekti.. Bay Franklin'in hediyesi, değerli bir madalyondu. Kızım Penelope, her şeye rağmen Bay Franklin'i bu işde galip olarak görüyordu.

Hele şükür! İşte doğum yıldönümünün arefesine gelebildik! Öyle sanıyorum ki, yollarda vakit geçir-

meyip sizi gerçek mevzua getirmiş olduğumu nihayet anlayacaksınız... Cesaret! Birazcık sabır! Bundan sonra okuyacaklarınız, bizi hikâyenin tam içine sokacak!..

SEKİZ

21 Haziran... Doğum yıldönümünün kutlanacağı gün... İlk saatlerde kapalı olan gökyüzü, öğleye doğru bulutlardan kurtuldu.

Hizmetkârlara mahsus holde, âdet olduğu üzere, hediyelerimizi Mis Rachel'e vermeye başladık. Mâlikânenin kâhyası olduğum için, gereken konuşmayı ben yaptım.

Bu nutuk, Parlâmento'nun her açılışında kraliçe tarafından söylenen nutku andırırdı. Ben yer yıl aynı şeyleri söylerdim. Konuşmaya başlamadan önce, herkes benim ne söyleyeceğimi merakla, sabırsızlıkla beklerdi. Bununla beraber, sözlerimin daha öncekilerden farklı olmadığını anlayan arkadaşlarımın bazan homurdandıklarını duyardım. Ama onlar yine de bir yıl sonra yapacağım konuşmanın başka türlü olmasını ümit ederlerdi. Canım ne de olsa bir Parlâmento idâre etmekle, bir mâlikânenin hizmetkârlarını idâre etmek arasında fark vardı. Benim işim daha basitti.

Sabah kahvaltısından sonra, AY TAŞI meselesini ben ve Bay Franklin gizlice ele aldık. Elması bankadan alıp, genç hanımımın eline teslim etme zamanı gelmişti.

Kuzinine yapmış olduğu kurda hayâl kırıklığına uğrayan, yahut da uykusuz geçen gecelerden sonra yorgun düşen Bay Franklin, doğum yıldönümünün sabahında hiç de morali yerinde olarak görünmüyordu. Yirmi dakika içinde, elmas hakkında belki yirmi defa fikir değiştirdi. Mücevher hakkında Milady'yi telâşa düşürecek bir hâdise olmadığı gibi, Bay Franklin'i de yapmak zorunda olduğu işden caydıracak bir husus yoktu. Ben böyle düşünüyordum. Nihayet yemekten sonra

onun bir ata atlayıp, Frizingall'e gitmesini ve mücevheri getirmesini kararlaştırdık. Belki de genç efendim iki kızkardeşiyle birlikte gelmekte olan Bay Godfrey'e arkadaşlık edecekti.

Böyle bir karara vardıktan sonra, genç efendim Miss Rachel'in yanına döndü. İkindiye kadar iki genç kapının bir türlü bitmeyen boyama işiyle yeniden meşgul oldular. Penelope da onların yanındaydı ve boyaları birbirine karıştırıyordu. Saat üçte iki genç, önlüklerini çıkardılar ve temizlenmeyi kararlaştırdılar. Nihayet bitmiş olan işleri için sevindikleri belliydi. Aşkı tasvir eden şekillerle, kuşlar, çiçekler ve daha bir sürü şey, gerçekten de insanın gözünü okşuyordu.

Bay Franklin, Milady'nin yanına çıkıp kuzeniyle kuzinlerine refakat etmek üzere Frizingall'e kadar uzanacağını söyledi ve bir ata atlayıp yola düzüldü.

Bu doğum yıldönümü, ailenin çok ehemmiyet verdiği bir bayramdı. Sofra hizmetinin muntazam olabilmesi için, bu işi ben idâre edecektim: Bay Franklin gittikten sonra, aklıma yapılması gereken bir sürü iş geldi. Şaraplara baktıktan, yemek sırasında hizmet edecek olanları da kontrol ettikten sonra, dâvetliler gelmeden biraz dinlenebilmek için odama çekildim. Pipom ve size daha önceleri bahsettiğim **Robinson Crusoé** romanı, muvazenemi temin etmeme yardımcı oldular. Avlunun taşları üzerinde duyulan nal sesleri, beni tatlı meşgalemden aldı. Hemen aşağı indim. Bay Franklin ve üç akrabasını karşıladım. Yanlarında, Bay Ablewhite'ın bir adamı da vardı.

Bay Godfrey, bana bir tuhaf göründü. Üzerinde, her zaman alışık olduğumuz haller yoktu. Eski dostu Betteredge'i karşısında sağ salim görünce, memnuniyetini belirtip elimi sıktı. Fakat düşünceli gibiydi. Sanki bir derdi vardı. Babasının nasıl olduğunu kendisine sorduğumda, «Ooo, çok iyi maşallah, çok iyi!» diyerek kısaca cevap verdi.

Ablewhite'lerin iki kızı, çok neş'eliydiler. Her ikisi de ağabeylerinden daha uzun boyluydu. Yüzlerinden kan fışkırıyordu âdeta. Sarı saçları vardı. Birer lâstik top gibi yere atladılar.

Bay Godfrey'in kızkardeşleri konuşmaya başladılar mı, elleriyle de türlü hareket yaparlar ve sudan bahisler üzerinde bile kahkahayla gülmekten hoşlanırlardı.

Bay Franklin'in yanına sokuldum ve :

— «Elması getirdiniz mi, efendim?» dedim.

Genç efendim, eliyle yeleğinin cebini gösterdikten sonra, başını salladı :

— «Peki ya Hintli'ler? Hintli'lerle karşılaşmadınız mı?»

— «Hayır, karşılaşmadım onlarla.»

Sonra Bay Franklin, hemen Milady'le görüşmek istediğini söyledi. Onun küçük salonda bulunduğunu öğrenince de, derhal oraya gitti. Tam o sırada, bir çıngırak sesi duyuldu. Penelope, Miss Rachel'in yanına gidip Bay Franklin'in kendisiyle görüşmek istediğini söyliyecekti.

Yarım saat sonra, holden geçtiğim sırada küçük salondan doğru bazı sesler geldiğini işiterek durakladım. Ama pek telâşlanmadım. Zirâ Ablewhite'lerin kızlarının kahkahalarını tanıyıvermiştim. Bana verilecek bir emir olup olmadığını bahane ederek, salona girdim. Ama niyetim mühim bir şey olup olmadığını anlamaktı.

Miss Rachel, tek ayaklı yuvarlak masanın önünde duruyordu. Elinde, albayın elması vardı. İki kuzin de ona doğru eğilmişler ve pırıldamakta olan elmasa bakarak hayranlıklarını belirtiyorlardı. Masanın öbür tarafında duran Bay Godfrey ise ellerini bir çocuk gibi birbirine vuruyor ve: «Şâhâne! Şâhâne!» diye bağırıyordu.

Bay Franklin, kütüphaneye yakın duran bir sandalyeye ilişmişti. Endişeli bir tavırla sakalını karıştırıyor ve elindeki vasiyetnâme suretini pencere önünde okumakta olan Milady'ye bakıyordu. Bir emri olup olmadığını kendisine sorduğum zaman, hanımım bana doğru döndü. Yüzündeki öfkeli hal, derhal dikkatimi çekti.

— «Yarım saat sonra odama gel, Betteredge! Seninle konuşmam gerekiyor.»

Bu sözleri söyledikten sonra da, Milady dışarı çıktı. Belliydi artık: Benim ve Bay Franklin'in canını sıkan güçlükler, Milady'yi de tesiri altına almıştı. AY TAŞI'nın Miss Rachel'e bırakılmış olması, ona kardesine reva gördüğü muameleyi hatırlatıyor muydu acaba? Yoksa bu vasiyetnâme Milady'ye kardeşinin umulduğundan da korkunç bir adam olduğunu mu ispat ediyordu? Doğrusu ya, bu Milady için halli oldukça zor bir problemdi. Diğer taraftan, albayın karakteri hakkında bir şey bilmeyen Miss Rachel, elinde duran doğum yıldönümü hediyesine hayran hayran bakmaktaydı.

Ben de oradan ayrılmak üzereydim ki, genç hanımım beni durdurdu.

— «Bak, Betteredge, şuna bak!» dedi ve elması pencereden içeri giren güneş ışığına doğru tuttu.

Bu, yağmur kuşunun yumurtası kadar bir elmastı. Etrafa yaydığı ışık, ay ışığı gibiydi. Elinize alıp parmaklarınızla tutabileceğiniz bu mücevher, esrarlı gökyüzüne benziyordu. Güneşe tutulunca, bulunduğu yerin ışığını kesiyor; karanlıkta ise ayın parlaklığına sahip oluyordu.

Miss Rachell'in teshir olmuş hâliyle kuzinlerinin sonsuz bir hayranlık içinde kalmaları normal miydi, pek bilmiyorum ama, elmas bende büyük bir tesir yarattı. Elimde olmayarak, «Vay canına!» dye mırıldandım. Aramızda sâkin ve kendine mâlik bir kimse varsa, o da Bay Godfrey'di. Genç adam kollarını kızkardeşlerinin bellerine dolamış bana ve elmasa acıyormuş gibi bakmış, sonra da, «Çok değersiz bir şey bu, Betteredge, dostum, çok değersiz bir şey! Bir kömürden başka bir şey değil!» demişti...

Genç Ablewhite, bana bilmediğim bir şeyi öğretmek istiyordu muhakkak! O anda akşam yemeğini hatırladım. Mutfaktaki hizmetkârların yanına gitmek üzere koştum. Dışarı çıkacağım sırada Bay Godfrey, «Ne iyidir şu koca Betteredge! Doğrusu ya, büyük saygım var ona karşı!» diyordu. Başımı çevirip baktım. Bay Godfrey kardeşlerini kucaklıyor, Miss Rachel'e göz kırpıyordu. Bu haliyle de genç adam, Miss Rachel'e açılmak istiyor olmalıydı! Ne yalan söyleyeyim, bizim

Franklin bu adamın yanında kaba bir insan olarak kalmıştı!

Yarım saat sonra, Milady'nin odasına gittim.

Hanımımla benim aramda konuşulanları burada uzun uzadıya anlatmayacağım. Çünki bu konuşma, Bay Franklin'le yine benim aramda Seyyar Kumlar'ın bulunduğu yerde konuşulan mevzua dayanıyordu. Bunun bir tekrarıydı. Mamafih, ortada etrafı telâşa verecek bir durum olmadığından, Milady'ye Hintli hokkabazlar hakkında bir şey söylememeyi uygun buldum.

Hanımım bana çekilebileceğimi söylediği zaman, kendisinin birtakım karanlık hisler içinde bocaladığını müşahede ettim. Milady, albayın cömertliğini hayra yormuyordu. Kızının elinden o mücevheri almak için, her çâreye başvuracak gibiydi.

Odama dönünce, kuzininin nerede bulunduğunu anlamaya çalışan Bay Franklin'le karşılaştım. Miss Rachel'le Bay Godfrey'in nerede olduklarını bilmiyordum. Ama her ikisinin de birbirinden uzak olmadığından şüphe ediyordum. Genç efendim de benim gibi düşünmüş olacak ki, elini sakalına götürüp kütüphaneye doğru yürüdü. İçeri girerken de kapıyı sert bir şekilde çekti. Oldukça mânidar bir hareketti bu.

Yıldönümü yemeği için yapılması gereken hazırlıklar sırasında kimse beni işimden alıkoymadı. Misafirleri karşılamak için yeni bir elbise giymem lâzımdı. Elime ceketi aldığım sırada, Penelope kafamda kalan bir iki tel saçı düzeltmek bahanesiyle yanıma geldi. Aynı zamanda beyaz kravatımı da bağlamak istiyordu.

Dikkat ettim, Penelope'un yüzü gülüyordu. Anlaşılan bana bir şeyler söylemek istiyordu. Nitekim eğilip alnımdan öptü. Sonra da :

— «Müjde, baba, müjde!» dedi. «Miss Rachel, **onu** reddetti!»

— «Kimden bahsediyorsun, kızım?» diye sordum.

— «Kimden olacak... Hayır cemiyetlerinde üye olan adamdan. Yâni sevimsiz kimseden... Biliyor musun, baba, Bay Franklin'in yerini almaya çalışıyor diye nefret ediyordum ondan!»

Yapabilseydim, böyle bir kimseden bu şekilde bahsetti diye itirazı basacak, hattâ kızımı azarlıyacaktım. Ama Penelope o sırada kravatımı bağlıyordu. Hissettiklerinin bütün kuvveti, parmaklarına geçmişti. Doğrusu ya boğularak ölmek istemezdim!

Kızım, «Bak, dinle, baba!» diye konuşmaya yeniden başladı. «Miss Rachel'le o adam, gül bahçesinde dolaşıyorlardı. Ben çobanpüsküllerinin arkasında bulunuyordum. O tarafa giderken yanyana, hattâ kolkola olan ve bazan neş'eyle gülen iki genç, dönüşte birbirinden ayrı olarak ilerliyorlardı. Hallerinde bir ağırlık vardı. Bakışları bile değişmişti. Ah, baba, bilemezsin! Bay Godfrey Ablewhite'in arzularına pabuç bırakmayan bir kadının mevcut olduğunu görünce, sevincimden ne yapacağımı bilemedim! Eğer ben de bir hanımefendi olsaydım, ona mukavemet edecek ikinci kadın da ben olurdum!»

Onun bu sözlerine de itiraz etmek istiyordum. Fakat kızım bu defa da saçlarımı tarıyordu. Pek tabiî, bu defa hislerinin bütün kuvveti de fırçaya geçmişti! Bilmiyorum siz de benim gibi saçsız mısınız? Eğer öyleyse, böyle bir şeyin ne demek olduğunu bilirsiniz! Yok öyle değil de başınız saçlıysa, kafatasınızı fırçanın sert darbelerinden korudu diye Allaha şükrediniz!

Penelope, «Çobanpüsküllerinin öbür ucuna gidince, Bay Godfrey durdu.» diye devam etti. «Sonra küçükhanıma yaklaştı ve: «Şey...» dedi. «Hiçbir şey olmamış gibi benim burada kalmamı ister misin, Rachel?» Küçükhanım da ona hemen cevap verdi: «Tabiî değil mi ya...» dedi. «Nihayet annemin dâvetini kabul edip buraya kadar gelmişsiniz... Kalmamanız için bir sebep yok ortada. Elverir ki, evin içinde bir skandal çıkmasın! Böyle bir şeyi arzu etmezsiniz sanırım?» Sonra Miss Rachel birkaç adım attı. Sanki yürüyüş tarzını değiştirmek istiyordu. Elini birden genç adama uzattı ve: «Olanları unutalım, Godfrey!» dedi. «Evet, unutalım ve yine dost kalalım!» Bunun üzerine, genç adam küçükhanımın elini öptü ve oradan uzaklaştı. Başı öne eğik olmak üzere, yolun ötesinde durdu ve ayakkabısının ökçesini temizledi. Ah, baba, baba, serinkanlılığını

kaybetmiş onun gibi bir adama zor rastlardın vallahi! Ha şunu söylemeyi unutuyordum, Bay Godfrey benim bulunduğum yerden geçtiği sırada kendi kendine, «Beceriksiz herif!» diye söylenmişti... Ben de aynı fikre iştirâk ettim.»

Penelope, elindeki fırçayla canımı biraz daha acıttıktan sonra :

— «Sana tek bir şey söyleyebilirim, Baba!» dedi. «Bay Franklin damat olacaktır!»

Fazla dayanamadım ve kızımın elinden fırçayı alarak yaptıklarının doğru bir şey olmadığını söylemek istedim. Penelope, bir tekdiri haketmişti artık!

Ne var ki, böyle bir şey yapamadım! Çünki ilk dâvetlileri getiren bir araba, avluya girmişti. Penelope, hemen koştu. Ben de ceketimi giyip, aynada kendimi seyrettim. Başım, haşlanmış yengeç gibi kıpkırmızı olmuştu. Mamafih, yine de şık sayılırdım. Gelen ilk iki dâvetlinin adlarını ilân etmek üzere, büyük salona vaktinde varabildim. Bunlar, Bay ve Bayan Ablewhite'ti.

DOKUZ

Diğer dâvetliler, Ablewhite'leri tâkip etti. Aile mensupları da dahil olmak üzere, hepsi yirmidört kişiydi. Onları masanın etrafında toplu olarak görmek, beni ziyadesiyle memnun etmişti. Köy papazı, güzel bir konuşma yaptı.

Size dâvetlilerin kimler olduğunu söylemek bence lüzumsuz bir şey olur. Aralarında bulunan iki kişi hâriç, hikâyemin seyri boyunca onlardan bahsedildiğini görmeyeceksiniz. Söylediğim bu iki kişi, gecenin kraliçesi olan Miss Rachel'in sağ ve solunda yer almışlardı. Bütün gözler genç hanımımın göğsündeki doğum yıldönümü hediyesine dikilmişti. Gerçekten de elmas Bay Franklin'in güzel bir buluşuyla bir gümüş iğneye iliştirilmiş, böylece de bir broş hâlini almıştı.

Herkes elmasın büyüklüğü ve parlaklığı için

hayranlığını belirtiyordu. Ama TAŞ hakkındaki hayranlıklarını en fazla belirtenler, Miss Rachel'in sağında ve solunda oturan kimselerdi.

Miss Rachel'in solunda, aile doktorumuz Bay Candy bulunuyordu. Babacan bir adam olmakla beraber, Bay Candy olur olmaz zamanlarda soğuk espriler yapar, durup dururken konuşmalara katılırdı. Her zaman gaf üzerine gaf yapan bir adamdı bu! Toplantılarda, dâvetliler arasında bir münakaşanın doğması için çâreler aramaya bayılırdı. Bununla beraber, mesleğinde çok ciddiydi.

O akşam da Miss Rachel'e elmas hakkında söylediği sözler, her zamanki gibi soğuk esprilere dayanıyordu. Şâyet Miss Rachel elması doktora verirse, Bay Candy mücevheri alıp evine götürüp yakacak, sonra da fennî bir tecrübe yapacaktı! Doktor sonra da, «İnanın bana, Küçükhanım!» dedi. «Ben bu elması çok şiddetli bir hararet altında tutar, sonra da onu bir hava cereyanıyla karşı karşıya bırakırım... Böylece mücevher yavaş yavaş uçar, dolayısıyle siz de binbir endişeden kurtulursunuz! Çünki bu kadar değerli bir mücevheri muhafaza etmek gibi bir dert, ne bileyim bir tasa olmaz sizde!» Milady düşünceli bir tavırla doktoru dinliyor ve adamın teklifinin kızı tarafından böyle bir tecrübe uğruna kabul edilmesini ister gibi davranıyordu. Öyle ya ne çıkardı sanki bundan? Hiç olmazsa, ilim uğruna bir tecrübe yapılırdı!...

Miss Rachel'in sağ tarafında yer almış olan diğer dâvetliye gelince; bu, Bay Murthwaite adında şöhreti her tarafa yayılmış bir kâşifti. İşi gücü memleket memleket dolaşıp, yeni ülkeler meydana çıkarmaktı. Bir defasında, hiçbir Avrupalı'nın yapamıyacağı işi yapmış ve hayatı pahasına da olsa Hindistan'ın esrarlı kısımlarında dolaşmaktan çekinmemişti. Uzun boylu, zayıf, ikide birde sinirlenen esmer ve sessiz bir adamdı bu. Yorgun gibi görünüyordu ama, bakışları keskindi. Söylenenleri dikkatle dinliyordu. Bir defa duymuştum: Herkes onun memleketteki yaşayışından bıktığını, yine Doğu'ya gitmek için can attığını iddia ediyordu. Mücevheri hakkında Miss Rachel'e yaptığı bir iki kompli-

man hâriç, yemek boyunca mühim bir şey söylemeyen Bay Murthwaite, ancak bir bardak şarap içmişti. Onu tek alâkadar eden şey, AY TAŞI'ydı sanki. Çünki bir ara Hindistan'da dolaştığı sıralarda bu taştan bahsedildiğini duyduğundan dem vurdu. Taşı alıp uzun uzun tetkik etti ve soğuk bir tonla :

— «Bakın, Miss Verinder!» dedi. «Günün birinde şâyet Hindistan'a gitmeye kalkarsanız, dayınızın doğum yıldönümü hediyesini beraberinizde götürmeyin sakın! Bir elmas, Hindistan'da bazan bir dinin sembolü olur. Bir şehrin mâbedini bilirim ki, oraya bu elmasla gittiğiniz takdirde, hayatınızın büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalacağını kat'iyetle söyleyebilirim.»

İngiltere'de emniyet içinde yaşayan Miss Rachel, Hindistan'da bulunmadığı için sevindi. Bay Godfrey'in iki kızkardeşi de, kahkahayla gülüp, ellerindeki bıçak ve çatalları bir yana koydular ve: «Aman ne enteresan, aman ne enteresan!» diye bağırdılar. Milady, oturduğu sandalyede hafifçe kımıldadı ve sözü başka bir mevzua döktü.

Yemek yendiği sırada, bir şey dikkatimi çekmişti; o günkü doğum yıldönümü kutlanışı, daha öncekilere hiç mi hiç benzemiyordu.

Sanki meş'um elmas, masa başında bulunanların hepsinin neşesini kaçırmıştı. Bol bol şarap dağıtmak suretiyle, herkesi neş'elendirmeye çalıştım.

Yapılan konuşmalarda bir sürü boşluk gördükçe, kendimi iyi hissetmiyordum. Meselâ doktor Candy' nin konuşmalarında, hiçbir incelik yoktu.

Bir tek misâl, size benim ne nankör bir rol oynadığımı ispat etecektir. Ben ki, doğum yıldönümünün gayet mükemmel ve neş'eli bir surette kutlanmasını temenni ediyordum!

Yemekteki dâvetlilerden biri de profesörün karısı Bayan Threadgall'dı. Kendisine karşı büyük saygı duyduğum iyi bir kadındı bu. Bayan Threadgall, durmadan müteveffa kocasından bahseder, sanki bunun bütün İngiliz'ler tarafından bilinmesini isterdi. Bir ara topluluğu canlandırmak için, dâvetlilerden biri bence hiç de hoş olmayan bir şeyden, yâni insanlar üzerinde

yapılan anatomiden bahsetti. Bunun üzerine, Bayan Threadgall kocasının anatomi etütleriyle her zaman için meşgul olduğunu söyledi. Ama nasılsa bu defa kocasının ölmüş olduğunu bildirmedi. Aksilik bu ya, Bay Candy, kadının karşısında oturuyordu. Lâkin profesörün ölmüş olduğundan habersizdi. Tuttu iş olsun diye anatomi hakkında bazı fikirler ileri sürdü. Boş zamanlarında anatomiyle uğraştığı vakit, profesöre yardım edebileceğini söyledi ve kendinden emin bir tavırla:

— «Tıp fakültesinin amfisinde, birçok iskelet vardır, hanımefendi, diye yüksek sesle konuştu. «Vakti olduğu zaman, gidip bu iskeletleri tetkik etmesi, profesör için iyi olacaktır.»

Bir sinek uçsa, kanatlarının sesi duyulabilirdi. Profesörün hâtırasma hürmeten hiç kimse konuşmuyordu. O sırada ben Bayan Threadgall'ün arkasında bulunuyor ve onun bardağına şarap boşaltıyordum. Kadın başını önüne eğdi ve duyulamayacak bir sesle :

— «Kocam hayatta değil!» diye konuştu.

Bay Candy, kadının sözlerini duymamıştı. Böyle bir şeyi de hatırına getirmediğinden, biraz daha yardımcı olayım dedi ve :

— «Bana öyle geliyor ki, Hanımefendi,» diye ekledi, «profesör, elinde bulunan üniversite üyelerine mahsus kart sâyesinde amfiye her gün girebilme hakkına sahip olduğunu bilmiyor... Pazar günleri hâriç, burası her sabah ondan dörde kadar açıktır.»

Bayan Threadgall, başını daha fazla eğdi ve yine işitilmesi güç bir tonla:

— «Kocam artık hayatta değil!» diye daha önceki sözünü tekrarladı.

Ben doktora mânidar bir nazar fırlattım. Miss Rachel, onun kolunu tuttu. Milady de bakışlarıyle adamın dikkatini çekmek istedi. Ama bunların hiçbiri para etmedi! Adam konuşuyor ha konuşuyordu...

— «Bana kocanızın şimdiki adresini verirseniz, Hanımefendi, kendi kartımı gönderebilirim!»

Bayan Threadgall artık dayanamadı. Öfkeyle:

— «Onun şimdiki adresi, kendi mezarıdır, Beyefendi!» diye bağırdı. «Profesör öleli on yıl oluyor!»

Doktor Candy de, «Hay Allah!» diye bağırdı. «Neler söylüyorsunuz, Hanımefendi? Çok özür dilerim!»

Bay Godfrey'in kızkardeşlerinin kahkahalarından başka bir ses duyulmadı. Sanki bütün dâvetliler sözü geçen profesörün yanma gitmişlerdi!

İşte Bay Candy böyle bir adamdı. Yalnız o mu? Hayır, hemen hemen diğer dâvetliler de sırasında bu gibi beceriksizlikler yaparlardı. Konuşmaları gerektiği zaman susarlar, konuştukları zaman da gaf yapmaktan geri kalmazlardı.

Her zaman konuşkan bir kimse olan Bay Godfrey, bir fikir ileri sürmekten çekindi. Gül bahçesindeki başarısızlığı onu üzüntüye boğmuştu her halde. Belki de kendi kendine kızıyordu. Tek konuştuğu kimse, yanıbaşında oturan akraba bir hanımdı. Bu kadın, birçok cemiyette üye olup, nükteciliğiyle üç salmış bir kimseydi. Dekolte elbiseler giymekten ve bilhassa bol bol şampanya içmekten hoşlanırdı. Şişeleri açmak için arkalarında bulunduğumdan, konuştukları şeylerin bir kısmını duyabiliyordum. Ama mensubu bulundukları hayır cemiyetleri hakkında neler konuştuklarını işitememiştim. Yemek bitmek üzereyken, sözlerini daha iyi duyabildim. İçinde bulundukları kötü durumdan kurtarılması gereken günahkâr kadınlar hakkında konuştuktan sonra, daha ciddî mezuları ele aldılar. Anlayabildiğime göre, Bay Godfrey dinin aşk, aşkın da din demek olduğunu söylüyordu. Dünya da daha şimdiden cennet olmuştu. Cennet ise dünyaydı. Ama yepyeni görünen ve aldatılmış bir cennet! Evet, dünya üzerinde kendilerinden hesap sorulması gereken birçok insan vardı... Ama denkleştirme bakımından, cennette bulunan kadınların hepsi, hayır cemiyetlerinde çalışan kadınlar olacaktı. Erkekler ise, koruyucu melek olarak onların hizmetinde bulunacaklardı! Mükemmel! Yalnız anlayamadığım bir husus vardı: Bay Godfrey, bu fikirleri neden sâdece yanındaki hanımla paylaşıyordu?

Eh, hakkınızdır, «Peki, Bay Franklin ne yapıyordu?» diyeceksiniz... Başka zaman olsaydı, genç efendim herkesi eğlendirmenin yollarını bilirdi. Kendisi formunda da sayılırdı. Her halde Penelope, gül bahçesin-

de cereyan eden sahne hakkında ona bir şeyler söylemişti... Lâkin Bay Franklin hiç de öyle yapmadı. Arada bir hiç kimsenin hoşlanmadığı bir mevzuu ele alıyor, yahut da bir tek kişiyle konuşuyordu. Kısacası, bazı dâvetlileri kırdı. Bazısını ise hayretler içinde bıraktı. Daha önce size bahsettiğim Alman, Fransız ve İtalyan tarafları galip geldi.

Meselâ Fransız tarafının tesiri altında kalarak, Frizingall papaz yardımcısının teyzesiyle şöyle bir münakaşaya tutuştu: Evli bir kadın, kocası olmayan bir erkekle olan münasebetinde işi hangi noktaya kadar devam ettirmelidir? Şaştınız, değil mi? Ama ne yapalım ki, bizim Bay Franklin bu meseleyi o hanımla uzun uzadıya görüştü. Alman tarafı tuttuğu zaman da, bir sürü arazisi olan bir adamla başka bir mevzu üzerinde münakaşa etti. Salata yemekle meşgul olan bölgemizin mebusuyla da İngiltere'deki demokrasi hamleleri hakkında konuşurken, adam, «Söyler misiniz, Bay Blake,» dedi, «eski imtiyazlarımızdan mahrum kaldığımız takdirde, hâlimiz ne olabilir?» diye sorunca, genç efendim İtalyan tarafını imdada çağırdı ve: «Elimizde üç şey kalır, efendim!» diye cevap verdi. «Aşk, müzik ve salata!» Sonunda da, bir İngiliz olduğunu hatırladı ve yabancı tesirlerden kurtularak, doktor Candy'yle tıp hakkında konuştu. Pek tabiî, doktor Candy'yi oldukça kızdırdı.

Münakaşa başladığı zaman, Bay Franklin bir gece önce iyi uyuyamadığını söylemişti. Bunun üzerine, doktor ona iyi bir muayeneden geçmesini tavsiye etti. Ama Bay Franklin, muayene gününü beklerken sinirlerinin teskini için bir iki ilâç almalıydı. Genç efendim, tıbbî bir muayeneyi geceleyin el yordamiyle yapılan bir işe benzetti. Doktor da, «Pekalâ öyleyse!» dedi. «Siz de karanlıkta uyku aramaya devam edin!» Milady bir müdahalede bulunmasaydı, münakaşa daha da devam edecekti.

Umumî konuşma yeniden başlamıştı. Ama herkes cansız bir şekilde ayağa kalktı ve hanımların çekilmelerini istedi.

Kendi ailelerinin reisi olarak bilinen ihtiyar

Bay Ablewhite'in önüne likör sürahileriyle puro kutularını koymakla meşguldüm. Nasıl oldu bilmiyorum, terastan doğru gelen bir gürültü üzerine başımı çevirdim. Trampet sesini tanıyınca, Bay Franklin'le ben gözgöze geldik. Hokkabazlar, AY TAŞI'yla birlikte eve yeniden geliyorlardı!

Adamlar terasta ilerledikleri sırada, çekilmelerini söylemek üzere o tarafa gittim. Ama Bay Godfrey'in gürültücü kızkardeşleri benden önce davrandılar. Ellerini birbirine vurarak Hintli'lerin numaralarını alkışlamaya başladılar. Birkaç hanım daha onların yanına geldi. Erkekler de görünmekte gecikmediler. Oyunlarına mâni olmama vakit kalmadan, adamlar herkesi selâmlamaya başladılar. Ablewhite'ler de küçük İngilizi selâmlıyorlardı.

Bay Franklin, Miss Rachel'in arkasından gelmişti. Ben de onların arkasında yer aldım. Hiç şüphe yok, Hintli'ler biraz sonra Miss Rachel'in göğsünde bulunan TAŞI göreceklerdi. Zavallı genç hanımım! Göğsünü süsleyen elmasın korkunç hikâyesini bilmiyordu bile!

Şimdi burada adamların ne gibi numaralar yaptıklarını anlatacak değilim. Akşam yemeğinin başarısız bir şekilde yenmesi, birdenbire ortaya çıkan Hintli'lerin de elması bizzat görebilecek durumda olmaları, canımı sıkmaya başlamıştı. Ne yapacağımı bilemez bir haldeydim. Ama ünlü kâşif Bay Murthwaite'ın terasa geldiğini ve dâvetliler arasında yer aldığını görünce, dikkatim adamın üzerinde toplandı. Adam dâvetli gurubunu yararak sâkin bir tarzda hokkabazlara doğru yöneldi ve onlarla Hintçe konuştu. Bir süngünün ucu onların vücudunda bu kadar tesir yaratabilirdi. Kâşifin söylediği ilk sözler üzerine, birer kaplan gibi geriledîler. Sonra Bay Murthwaite'ı son derece nâzik tavırlarla selâmladılar. Tıpkı kölelere benziyorlardı. Kısa bir konuşmadan sonra, kâşif yavaşça geri çekildi. Hintli'lerin şefi bize doğru dönmüştü. Esmer yüzünün, Bay Murthwaite'le yaptığı konuşmadan sonra kurşunî bir renk almış olduğunu gördüm. Sonra adam Milady'nin önünde eğildi ve numaraların bitmiş olduğunu söyledi.

Bay Godfrey'in kızkardeşleri, seansın devamına mâni olan kâşif için ileri geri konuştular. İngiliz çocuğu elinde şapkası olduğu halde dâvetlilerin önlerinden geçti. Hanımlar salona döndüler, erkekler de Bay Franklin ve Bay Murthwaite hâriç masa başına geçtiler. Ben yanıma uşaklardan birini alıp, Hintli'leri tâkip ettim. Adamlar biraz sonra malikâne topraklarından dışarı çıktılar.

Ağaççileklerinin bulunduğu küçük yoldan döndüğüm sırada, burnuma tütün kokusu çarptı. Bay Franklin ve Bay Murthwaite, çalılıklar boyunca yavaş yavaş ilerliyorlardı. Genç efendim, yanlarına gitmem için bana işâret etti. Sonra da beni ünlü kâşife tanıttı.

— «Size biraz önce adından bahsettiğim Betteredge budur işte! Kendisi ailemizin en emektar ve en vefalı dostudur. Sayın üstad, bana söylediklerinizi ona da tekrarlar mısınız lûtfen!»

Bay Murthwaite, purosunu ağzından çekti ve gevşek bir tarzda ağaçlardan birinin gövdesine yaslandı.

— «Bay Betteredge!» dedi. «Bu Hintli'ler hokkabaz filân değil!»

Bu, yeni bir sürprizdi. Pek tabiî adama, Hintli'leri daha önce görüp görmediğini sordum.

— «Hayır canım, hayır! Hem nereden göreceğim? Ama ben gerçek bir Hintli hokkabazı derhal tanırım. Oyunlarını da bilirim. Sizin gördükleriniz, basit şeylerden başka bir şey değil. Elverir ki, bu kadar uzun tecrübelerime rağmen aldanmış olmayayım... Mamafih yine de bu adamların Hindistan'daki yüksek kast'lardan birine mensup Brahman'lar olduğunu söyleyebilirim. Onlara neden değişik kıyafetlerle dolaştıklarını sormuş ve bunun sebebini anlamak istemiştim. Kendilerini o kadar emniyette hissetmelerine rağmen, sözlerimin yüzlerinde nasıl bir değişiklik yaptığını belki farkettiniz. Bu adamların hal ve hareketlerinde, mânâsını anlayamadığım bir esrar saklı. Fikrime göre, adamlar kast'ları için iki fedakârlığı göze almışlar: Denizi aşmışlar, sonra da hokkabaz kılığına girmişler... Böyle bir şeyi kabul ettiklerine göre, üzerlerine almış oldukları iş çok mühim olsa gerek. İşlerini görecekler, sonra

da memleketlerine dönüp Brahman'lık vazifelerine devam edecekler.»

Şaşırıp kalmıştım. Bay Murthwaite purosunu yeniden içmeye başladı. O sırada Bay Franklin bana göz kırptıktan sonra hüküm sürmekte olan sessizliği bozdu.

— «Sayın Bayım!» dedi. «Sizi alâkadar etmeyecek bir aile işini açığa vurmakla belki hatâ işlemiş olacağım. Zâten bunu ben de açıklamak istemezdim. Lâkin sizin bize anlattıklarınız karşısında Lady Verinder ve kızının durumunu göz önüne alarak, böyle bir şey yapmak zorundayım.»

Bu konuşmadan sonra, Bay Franklin benim kendisiyle plâjda yapmış olduğum konuşmayı kâşife nakletti. Bay Murthwaite, dinlediği sözler karşısında afalladı. Öyle ki, purosunu içmeyi bile unuttu!

Genç efendim, «Şimdi söyler misiniz, lûtfen,» dedi, «tecrübeleriniz ortaya ne gibi bir netice çıkarıyor?»

Bay Murthwaite, «Şurası muhakkak ki,» diye cevap verdi, «hayatınız birkaç defa tehdit edilmiş durumda!»

Hayrete düşme sırası şimdi Bay Franklin'e gelmişti.

— «Demek öyle ha?»

— «Evet. Eminim bundan. AY TAŞI'nın, bir Hint mâbudunun heykelinden alınması, size biraz önce anlattığım kast'a bu işi haklı olarak tâkip ettirecek bir mahiyettedir. Bu adamlar uygun bir fırsatı büyük bir sabırla bekleyecekler, sonra bir kaplan yırtıcılığiyle harekete geçeceklerdir.»

Sonra ünlü kâşif, Bay Franklin'in yüzüne dikkatle bakarak devam etti:

— «Yalnız anlayamadığım bir husus var: Adamların elinden nasıl kurtuldunuz, buna aklım ermiyor... Hayret doğrusu! Bu elmas üzerinizde olduğu halde Londra'da dolaşmışsınız... Sonra da buraya gelmişsiniz. Fakat hayattasınız. Size birkaç sual sormak istediğimi söylersem, bana gücenmezsiniz her halde? Teşekkür ederim. Bu mücevheri Londra bankasından aldığınız zaman, gün hayli ilerlemiş miydi?»

— «Evet.»

— «Sokaklarda çok insan var mıydı?»

— «Hem de nasıl. Bütün cadde ve sokaklarda yüzlerce insan vardı.»

— «Lady Verinder'in malikânesine gelebilmeniz için epey vakit kaybetmeniz gerekir. Biliyorsunuz istasyonla malikâne arasında kimselere rastlanmaz pek.. Bildirilen saatte mi geldiniz buraya?»

— «Hayır. Bildirdiğim saatten önce geldim. Dört saat önce.»

— «O halde bırakın da tebrik edeyim sizi! Peki, elması Frizingall bankasına ne zaman götürmüştünüz?»

— «Buraya gelişimden bir saat sonra.»»

— «O halde yeni tebrikler! Elması buraya getirirken, yalnız mıydınız?»

— «Yanımda kuzenimle, kuzinlerim ve uşak vardı. Atla geldik.»

— «Öyleyse üçüncü defa tebrikler! Şâyet bir gün medenî memleketlerin hudutları dışında seyahat etmek isterseniz, bana haber verin, Bay Blake! Size memnuniyetle refakat edebilirim. Dedim ya, çok şanslıymışsınız!»

Burada müdahale etmek zorunda kaldım. Bu büyük kâşifin söyledikleri, benim İngiliz düşüncelerime uymuyordu.

— «Yanlış anlamadımsa, efendim, siz şöyle bir şey demek istiyorsunuz: Adamlar fırsatını bulmuş olsalardı, elmasa sahip olabilmek için Bay Franklin'i öldürürlerdi, değil mi?»

Bay Murthwaite, «Siz tütün kullanır mısınız, Bay Betteredge?» diye sordu.

— «Evet, efendim!»

— «O halde söyleyin bana, piponuzu salladığınız zaman içerde kalmış olan küller size dert olur mu?»

— «Hayır, efendim!»

— «O halde mesele kalmadı! Siz nasıl piponuzda kalan küller için bir endişeye düşmezseniz, bu adamlar da insan öldürmeyi o kadar dert etmezler!.. Şöyle diyelim: Elmasa yeniden sahip olmak için, bu

adamların bin insan öldürmesi icap etse ve bunu hiç vakit geçirmeden yapabileceklerini hesap etseler, emin olun o bin insan ölmüş demektir! Bilmem anlatabildim mi, Hintli'lerin kast'larına karşı olan fedakârlıkları çok büyüktür. Pek tabiî, bir insan, on, yahut yüz insan öldürmek onlar için hiçtir!»

Bunun üzerine, gerçek hislerimi ortaya döktüm: Bence bu Hintli'ler bir hırsız ve katil şebekesinin adamlarıydı. Bay Murthwaite ise, Hintli'lerin takdir edilecek bir millet olduğunu söyledi. Bay Franklin, ağzını açıp bir şey söylemiyordu. Onun konuşmaması, bizi ortadaki mevzua dönmeye zorladı.

Nihayet Bay Franklin, «Hintli'ler, elması Mis Verinder'in göğsünde gördüler.» dedi. «Bize ne yapmamızı tavsiye edersiniz?»

Bay Murthwaite, «Amcanız ne düşündüyse, siz de öyle düşünür, hareket edersiniz.» diye cevap verdi. «Albay Herncastle, nasıl bir millet karşısında bulunduğunu anlamış. Bana kalırsa, siz de elması yarın Amsterdam'a gönderir, muhafaza ettirirsiniz. Hiç durmayıp, onu parçalatmalısınız. AY TAŞI'nın adı ortadan kalkınca, artık peşinizde kimseleri bulamazsınız.»

Bay Franklin, bana doğru döndü.

— «Evet, Betteredge, evet, bir dakika bile tereddüt etmeye gelmez! Yarın Lady Verinder'le konuşuruz.»

— «Peki ama, ya Hintli'ler geceleyin bir baskın yaparsa?»

Sorduğum sualin cevabını, ünlü kâşif verdi.

— «Merak etmeyin,» dedi, «bu gece böyle bir riski göze alamazlar. Evet, evet, sözlerime güvenin, adamlar böyle bir işe şimdilik girişemezler. Hele böyle nâzik bir işde hiç mi hiç riske girmezler. Çünki küçük bir yanlışlığın her şeyi altüst edeceğine inanırlar...»

— «Peki, ya herifler sizin düşündüğünüzden de cür'etli kimselerse, o zaman ne yaparız?»

— «O zaman... O zaman köpekleri salıverirsiniz olur biter. Köpekleriniz var mı?»

— «Evet, efendim, iki köpeğimiz var! Biri buldok, diğeri de iri bir av köpeği.»

— «İyi ya işte... İkisi bu işi pekalâ da yapar. Böyle bir durumda, bu iki köpek sizden daha büyük haklara sahip, Bay Betteredge! Onlar mukaddes bir insan hayatı hakkında titizlik göstermezler!»

Bay Murthwaite, sözlerini bitirdiği zaman salonun açık olan penceresinden doğru tatlı bir piyano sesi duyuldu. Ünlü kâşif elindeki puroyu bir tarafa fırlattı ve kolunu Bay Franklin'in koluna geçirdi. Sonra da onu hanımların bulunduğu yere doğru götürdü. Onları tâkip ettiğim sırada, bir ara başımı kaldırdım ve gökyüzünün siyah bulutlarla kapanmaya başladığını gördüm. Bunu Bay Murthwaite de gördü ve başını çevirerek:

— «Bay Betteredge!» diye alaycı bir tonla konuştu. «Sizin Hintli'ler bu gece şemsiye kullanmak zorunda kalacaklar!»

Yerinde bir lâtifeydi bu! İyi ama, ben onun gibi büyük bir kâşif değildim. Şimdiye kadar tehlikelerle karşılaşmamıştım. Hayatımız, bir hırsız ve katil sebekesinin elinde oyuncak olamazdı. Doğruca odama çıkıp, bir koltuğa oturdum. Her tarafım ter içindeydi. Hiç vakit geçirmeden bir karara varmak için düşünmeye başladım. Ama nafile! Aklıma hiçbir fikir gelmiyordu. Diğer taraftan, içimdeki endişe de gittikçe büyüyor, genişliyordu. Pipomu yakıp, **Robinson Crusoé**'mi açtım. Aradan beş dakika geçmemişti ki, birden şu şaşırtıcı pasajla karşılaştım: (161'inci sahife).

Tehlike korkusu, karşı karşıya bulunulacak bir tehlikeden binler ve binlerce defa daha büyüktür. Endişelenme de böyledir. İnsan endişenin sebebi olan kötülüğe dayanabilir de, bunu düşünmeye tahammül edemez.

Bunları okuduktan sonra, **Robinson Crusoé**'ye inanmayan bir insan akıldan sakat biridir!

Pipomu ikinci defa doldurup yakmış ve bu mükemmel kitaba karşı duyduğum hayranlığı yeniden düşünmeye başlamıştım. Çay işini bitiren Penelope, odama çıktı ve bana salondan haberler getirdi. Dışarı çıktığı sırada, kızım, Godfrey'in kızkardeşlerinin piya-

no refakatinde şarkı söylediklerini görmüştü. Milady, piyano çalarken ikide birde hatâlar yapmıştı. Ünlü kâşif bir köşede uyuyakalmış, Bay Franklin de Bay Godfrey'le hayır cemiyetleri üyesi olan iki hanıma nükteli fıkralar anlatmıştı. Penelope, Mis Rachel'in Bayan Threadgall'ün öfkesini teskine çalışırken, arada bir Bay Franklin'e baktığını farketmişti. Sonra kızım salondan dışarı çıktığını görmediği Dr. Candy'nin yine öyle esrarengiz bir şekilde döndüğünü, sonra da Bay Godfrey'le bir mevzu üzerinde konuşmaya başladığını anlattı. Bu hâle göre, her şey normal geçmiş demekti. Bir saat daha sabrettiğimiz takdirde, dâvetlilerin arabaları onları bizden uzaklaştıracaktı.

Penelope yanımdan ayrılınca, dışarı çıkıp malikâne civarında biraz dolaşmayı kararlaştırdım. Bu işi yağmur yağmaya başlamadan yapmalıydım. Kendisinin bir işe yaramayacağını düşünerek, yanıma bir uşak değil de av köpeğini aldım. Etrafta bir yabancı varsa, köpek bir koku alabilirdi. Malikânenin dört bir yanını dolaşıp, büyük yola çıkmak için bahçeden geçtik. Sonra da yerimize döndük. Civarda yabancı bir mahlûkun saklandığına dâir bir iz yoktu.

Yağmur yağmaya başladığı sırada, arabalar göründü. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Bütün gece de yağacağa benzerdi. Üstü açık arabasına binecek olan Dr. Candy hâriç, diğer dâvetlilerin hepsi de evlerine rahat rahat döndüler. İliklerine kadar ıslanabileceğimi kendisine söylediğim zaman, Dr. Candy:

— «İlâhi Betteredge!» diye bağırdı. «Bu yaşa gelmişsin de, bir doktor derisinin bir muşamba hâlini aldığını öğrenememişsin!.»

Sonra adam kahkahayle gülerek yağmur altında kayboldu.

Evet, evde hiçbir dâvetli kalmamıştı... Şimdi o gece cereyan eden hâdiseleri anlatayım!

ON

Yemek salonuna döndüğümde, Samuel'in kadehlere viski koyduğunu gördüm. Milady ve Mis Rachel, yanlarında iki kuzen olduğu halde çıkıyorlardı. Bay Godfrey, bir kadeh viski almak istedi. Bay Franklin ise bir şey içmek istemedi ve gidip bir köşede oturdu. Çok yorgun görünüyordu. Yaptığı konuşmalar, onu halsiz bırakmış gibiydi.

Milady herkese iyi bir gece diledikten sonra, kızının göğsündeki hediyeye kötü kötü baktı.

— «Rachel, yavrum!» dedi. «Elması bu gece nereye koymayı düşünüyorsun?»

Heyecan ve yorgunluklarla dolu bir günden sonra bir genç kız nasıl neş'eli ve muzip olursa, Rachel de annesine karşı öyle davrandı. Mücevheri nereye koyacağını bilemediğinden bahsetti. Sonra da:

— «Mamafih,» dedi, «onu da diğer mücevherlerimin durduğu tuvalet masasının üzerine koyarım...»

Ama TAŞ'ın karanlıkta göz kamaştırıcı bir ışık saçtığını hatırlamış olacak ki, elması odasının önündeki küçük salonda bulunan bir mobilyaya, yâni Hint kerestesinden mamûl bir komodinin çekmecesine koymayı düşündü. Böylece aynı memleketin iki mamûlü, aynı yerde duracaktı.

Milady, «İyi ama, çocuğum,» dedi, «o senin mobilyanın çekmecesinin anahtarı bile yok!»

Mis Rachel, «Aman anne, Allahaşkına, neden büyütüyorsun bu isi bu kadar? Bir otel mi burası? Yoksa evde bir hırsız bulunduğundan mı şüpheleniyorsun?»

Hanımım, Mis Rachel'i yeniden kucakladı ve genclere dönerek yeni bir iyi gece temennisinde bulundu. Sonra kızına döndü ve:

— «Bak, yavrum,» dedi, «elması bu gece bana emanet etsen olmaz mı?»

Genç hanımım dudaklarını büktü. Sanki annesi onu hâlâ çocuk yerine koyuyor ve bebeğini istiyor, bebekle yatmanın iyi bir şey olmadığını söylüyordu...

Milady, o akşam bu hususta bir şey yapamayacağını anladı.

— «Yarın sabah kalkar kalkmaz, beni görmeye gel!» dedi. «Seninle konuşmalıyım.»

Bu sözleri söyledikten sonra da çıktı. Milady'nin yüzünde, bir memnuniyetsizlik ifadesi vardı.

Mis Rachel de çekilmekte gecikmedi. İlkin odanın bir köşesinde bir tabloyu seyretmekte olan Bay Godfrey'in elini sıktı. Sonra da bir tarafta sessiz sessiz oturmakta olan Bay Franklin'e doğru yürüdü.

Ne konuştuklarını bilmiyorum ama, Mis Rachel'i çerçevesi meşeden olan aynada görebildim. Genç kız, elmasın elbisede durabilmesini temin etmek için Bay Franklin tarafından iliştirilen iğneyi mânidar bir tarzda ona gösteriyordu. Sonra Mis Rachel, yatmak üzere merdivene doğru yöneldi.

Bu hâdisecik, kendi kendime olan inancımı sarsar gibi olmuştu. Kızım, sütkardeşinin kuzeni Bay Franklin hakkında beslediği hisleri tahminde aldanmamış olabilirdi.

Mis Rachel'in odaşına çıkmasiyle genç efendim bana doğru yürüdü.

— «Betteredge!» dedi. «Ben bu Bay Murthwaite'ın sözlerini pek ciddiye almadım. Yapmış olduğu seyahatlerin mâceralarını anlatmak istemişti bize galiba. Bir taraftan da bu mâceralarla gözlerimizi kamaştırmayı arzu ediyordu... Ben öyle diyorum... Durup dururken köpekleri neden serbest bırakalım?»

— «Ama efendim, bundan bir şey çıkmaz ki! Ben hayvanların tasmalarını çıkarıp, kendilerini serbest bırakacağım. Yabancı bir insanın geldiğini hissederlerse, faydaları dokunabilir.»

— «Pekalâ, haydi öyle olsun! Bu meseleyi yarın tekrar konuşuruz. Ortada mühim bir şey yokken, teyzemi telâşa düşürmek istemedim. Haydi iyi geceler, Betteredge!»

Bay Franklin bana selâm verir ve yukarı çıkmak için şamdanı alırken, öyle yorgun ve sararmış görünüyordu ki kendisine bir kadeh brendi teklif etmek

zorunda kaldım. Bize doğru gelmekte olan Bay Godfrey de, bana dostça yardımcı oldu.

Hiçbir hususiyeti olmayan bu teferruatı, sırf iki kuzenin arasındaki samimiyeti belirtmek için anlatıyorum. Çünki her ikisi de birer gerçek centilmendi.

Bay Franklin brendiyi reddedip, Bay Godfrey'le birlikte yukarı çıktı. İkisinin odası da yanyanaydı. Ama nasıl oldu bilmiyorum, kendisi mi fikir değiştirdi, yoksa kuzeni mi tavsiye etti; Bay Franklin sofada durdu ve:

— «Getir, getir, Betteredge!» dedi. «Belki geceleyin ihtiyacım olur. Odama koyuver içkiyi!»

İçkinin yukarı çıkarılması için Samuel'i vazifelendirdim ve köpekleri serbest bırakmak üzere dışarı çıktım. Zavallı hayvanlar kendilerinin serbest bırakıldıklarını görünce, etrafımda zıplamaya başladılar. Fakat yağmur onları teskin etti. Birkaç damla yağmur suyu yaladıktan sonra, kulübelerine girdiler. Yağmur hâlâ yağıyordu.

Kapı ve pencereleri kapamak için, Samuel'le evin etrafını dolaştık. Dikkatli bir adam olmasına rağmen, Samuel'in baktığı yerlere bir daha baktım. Yatağa girdiğim zaman, her şey normaldi.

Gün benim için çok yorucu olmuştu her halde. Ben de Bay Franklin gibi uykusuzluk çektim. Ama gün ağarmak üzereyken uyumuşum. Uykusuz kaldığım süre içinde, yağmurun ve esmekte olan rüzgârın ağaçlar üzerinde çıkardığı sesten başka bir şey duymamıştım.

Saat yedi buçukta uyanıp, ayağa kalktım. Hemen pencereyi açtım. Yağmur dinmiş ve güneşli bir gün başlamıştı. Saat sekizi vurdu. Dışarı çıkıp köpekleri bağlamayı düşünüyordum ki, merdivende bir ayak sesi duydum. Penelope biraz sonra göründü. Sonra da:

— «Allahaşkına gel, baba!» dedi. **«Elmas kayboldu!»**

Heyecan içinde, «Kız sen çıldırdın mı?» diye bağırdım.

— «Hayır, baba, hayır, çok şükür aklım ba-

şımda! Ama elmasın nasıl kaybolduğunu hiç kimse bilmiyor. Haydi gel!»

Kızım beni genç hanımımın odasına götürdü. Mis Rachel, odanın eşiğinde duruyordu. Yüzü bembeyaz olmuştu. Hint kerestesinden mamûl küçük komodinin çekmecesi, ileriye doğru çekilmişti.

Penelope, «Bak, baba, bak!» diye bağırdı. «Elmasın Mis Rachel tarafından buraya konulduğunu ben gözlerimle görmüştüm!»

Komodine doğru sokuldum: Çekmecede hiçbir şey yoktu!

Sonra da Mis Rachel'e bakarak, «Kızımın söyledikleri doğru mu, Küçükhanım?» diye sordum.

Mis Rachel, tamamiyle değişik bir sesle konuştu ve Penelope'un sözlerini tasdik etti.

Sonra da odasına kapanıp kapıyı kilitledi.

Ne yapacağımızı bilemez bir haldeyken, seslerimizi duyan Milady olup biteni anlamak için çıkageldi. AY TAŞI'nın kayboluşu, onu şaşırttı. Kadıncağız hayretten donakaldı. Hemen kızının odasına doğru yürüdü ve kapıya vurdu. Mis Rachel ona kapıyı biraz sonra açtı.

Haber evin içinde hemen duyuldu. Pek tabiî, iki kuzen de haberi öğrenmekte gecikmediler.

Odasından ilk defa dışarı fırlayan Bay Godfrey oldu. Genç adam kollarını yukarı doğru kaldırıp indiriyor, duyduğu haber karşısında ne yapacağını, ne düşüneceğini bilemez bir tavır takınıyordu.

Bay Franklin de eli kolu bağlı kaldı. Ama geceleyin iyi bir uyku çekmiş olduğu belliydi. Bunun için de haberi gayet serinkanlılıkla karşıladı. Hele bir fincan kahve içtikten sonra, daha da ciddileşti ve meselenin tahkikatını ele aldı. Hizmetkârları çağırtıp, kapanmış olan pencere ve kapıların olduğu gibi bırakılmasını emreti. Sonra da bana ve kuzenine dönerek, elmasın bir kaza eseri bir yere düşüp düşmediğinin tahkik edilmesini istedi. Olur a mücevher belki de başka bir eşyanın çekmecesinde, yahut da küçük komodinin arkasındaydı. Her taraf arandı. Bir şey bilip bilmediği, Penelope'tan soruldu. Sonunda Bay Franklin, Mis Rachel'e

de bir şeyler sorulmasının yerinde bir hareket olacağını söyledi. Penelope, Mis Rachel'in yatak odasının kapısını vurdu.

Bize kapıyı Milady açtı ve dışarı çıktıktan sonra, kanadı kendine doğru çekti. Bir dakika sonra, Mis Rachel'in odasına kapandığını duyduk. Hanımım, üzgün bir halde yanımıza sokuldu. Dediğine göre, elmasın kayboluşu Mis Rachel'i altüst etmişti. Konuşurken garip bir tarzda titriyordu. Şimdilik onunla konuşmak imkânsızdı.

Bu sözler karşısında, şaşkınlığımız büsbütün artmıştı. Milady nihayet büyük bir gayret sarfıyle her zamanki serinkanlılığına kavuştu ve:

— «Yapılacak bir şey yok.» dedi. «Polisi durumdan haberdar etmeliyiz hemen!»

Bay Franklin, «Peki, polis dün gece buraya gelmiş olan Hintli'leri yakalayabilecek mi bakalım?» dedi.

Bizim bildiğimiz şeylerden haberleri olmayan Milady ve Godfrey, hayretle birbirlerine baktılar.

Genç efendim, «Size gereken izahatı şu anda veremeyeceğim.» dedi. «Ama şurası muhakkak ki, elması çalanlar bu Hintli'lerden başkası değildir! Ne olursun, teyze, Frizingall'deki hâkimlerden, yahut da emniyet mensuplarından birine bir mektup yazıp bana ver! Mektupta benim menfaatlerini koruyan biri olduğumu ve seni temsil ettiğimi bildir! Hemen oraya gitmem için de izin ver! Bu hırsızları bir an önce yakalamak istiyorsak, derhal harekete geçmeliyiz!»

Sonra genç efendim, Milady'nin önüne kâğıt ve mürekkep koydu. Ama edindiğim kanaata göre, Milady mektubu istemeye istemeye yazıyor gibiydi. Büyük bir servet teşkil eden böyle bir mücevherin çalınmış olması karşısında Milady'nin gösterdiği serinkanlılık ve alâkasızlık hâlinin tek bir sebebi vardı: Milady, kardeşi albayın bir hediyesi olarak eve giren elmasın çalınmış olmasına seviniyordu. AY TAŞI'nın peşinde olan Hintli'ler bundan böyle malikâneye uğramayacaklardı.

Bay Franklin'i ahırlara kadar takip ettim ve orada Hintliler'in eve nasıl girmiş olabileceklerini kendisine sordum.

Genç efendim, «Bana kalırsa bu adamlardan, biri, akşam yemeğinin bitişi sırasında husule gelen karışıklıktan faydalanarak içeri süzülmeye muvaffak olmuştur.» diye cevap verdi. «Teyzemle Rachel elmasın nereye konulması gerektiği hakkında konuşurlarken, bu herif belki de kanapenin altında bulunuyordu. Adam herkesin derin bir uykuya dalmasını bekledi ve komodinin çekmecesindeki TAŞ'ı çaldı.»

Bu sözleri söyledikten sonra, genç efendim seyise ahırın kapısını açtırdı ve atını ileri sürdü.

Bu izahat oldukça mantıkîydi. Ama ortaya şöyle bir sual çıkıyordu: Hırsız, evden nasıl kaçabilmişti? Giriş kapısını bir akşam önce nasıl bırakmışsam, yine öyle bulmuştum. Diğr kapı ve pencerelere gelince; bunlar da kapalıydı. Peki, ya köpekler? Diyelim ki hırsız evden dışarı çıkmaya muvaffak olmuştu, bu takdirde köpeklerin hücumundan nasıl kurtulabilirdi? Yoksa zehirli et mi vermişti hayvanlara? Lâkin ben köpeklerde böyle bir hal görmemiştim. Mamafih, Bay Franklin'in ileri sürdüğü faraziye benim için yeterliydi.

Bu evde ne olursa olsun, ister biri öldürülsün, ister çok değerli bir şey çalınsın, kahvaltı saati orada hiç bir zaman şaşmaz. Sabah kahvaltısını bitirdiğimiz zaman, Milady beni çağırttı. İster istemez şimdiye kadar kendisinden sakladığımız şeyleri bir bir naklettim. Hintli'lerle alâkalı kısımları da anlattım. Yaşına göre, üstün bir cesarete sahip bir kadın olan Milady:

— «Biliyor musun, Betteredge,» dedi, «Rachel, kendi yaşındaki kızlarda görülmeyen garip huylar edindi! Ama ben onun bu kadar garipleştiğini ve bugünkü kadar da içine kapanık olmaya hazır bir kız olduğunu görmedim. Sahibi bulunduğu mücevherin kaybı, onun aklını başından aldı. Kim derdi ki bu şeytan alasıca elmas, bu kadar kısa zamanda onu nüfuzu altına alacak diye!»

Evet, gerçekten de garip bir haldi bu. Zirâ Mis Rachel, mücevherlere de başka şeylere de büyük ehemmiyet veren bir kız değildi. Bununla beraber, böyle bir kayıp karşısında teselli edilemeyecek bir hâle düşmüş-

tü. Fakat durumu normal olmayan, sâdece Mis Rachel değildi.

Bay Godfrey de onun gibiydi. Mis Rachel'i yardıma muhtaç kadınlarda olduğu gibi istediği gibi teselli edemiyor, tam bir kararsızlık içinde evde ve bahçede dolaşıp duruyordu. Başımıza gelen bu felâket karşısında, onun iki şeyden birini yapması lâzımdı: Ya dâvetli ve aynı zamanda da akraba olmasına rağmen, çekip gitmeli, yahut da malikânede kalarak yardım kolunu uzatmalı, bir şeyler yapmayı teklif etmeliydi. Sonunda Bay Godfrey ailenin içinde bulunduğu kötü durumu düşünerek, kalmaya karar verdi.

Konuşmalara katılmayıp bir kenarda duran Anna Speerman hâriç, hizmetkârlar şurada burada fısıldaşmaya ve herkese çekingen nazarlar fırlatmaya başladılar.

Yalnız onlar mı? Ben de tedirgin olmuştum. Bütün bir gün, yüzüm gülmedi. Doğrusu ya uğursuz AY TAŞI, hepimizin mâneviyatını altüst etmişti.

Bay Franklin, onbirden önce döndü. Kararlı ve ümitli olarak atı dörtnala kaldırarak gitmiş, sonra yavaş yavaş dönmüştü.

Milady, «Polisten kimse geliyor mu, Franklin?» diye sordu.

— «Evet. Araba ile geliyorlar. Mahalli polisten müfettiş Seegrave, yanında bir adamla geliyor. Ama bana kalırsa, ortada hiçbir ümit yok!»

Birden, «Nasıl?» diyerek atıldım. «Hintli'ler ortadan kayıp mı oldu yoksa?»

— «Zavallı hokkabazlar hakkında yanlış hükümler yürütmüşüz meğer... Bunlardan birinin eve girmiş olması ihtimaliyle alâkalı düşüncem, diğer düşüncelerim gibi fos çıktı. Yâni bütün ümitler bir buhar gibi uçup gitti! Böyle bir şeyin imkânsız olduğu ispat edildi.»

Söylediği sözlerin üzerimde bıraktığı hayret ve şaşkınlığı gören genç efendim, Milady'nin bir işâretiyle oturdu ve durumu izah etmeye başladı.

Frizingall'e gidince hemen savcıyı bulan Bay Franklin, her şeyi olduğu gibi anlatmıştı. Savcı, durumu

polise nakletti. Yapılan ilk tahkikatın sonunda, Hintlilerin şehri terketmeye niyetli olmadıkları meydana çıktı. Diğer taraftan polis, üç Hintli'yle İngiliz'in saat onla onbir arasında Frizingall'de görüldüklerini ileri sürdü. Bu da onların buradan ayrıldıktan sonra doğruca Frizingall'e döndüklerini ispat ediyordu. Daha sonraları, yâni geceyarısı polisler adamların kalmış oldukları mobilyalı pansiyona gitmişler ve üçünü de İngiliz çocukla birlikte görmüşlerdi. Kapı ve pencerelerin geceyarısından önce tarafımdan kapanmış olması ise, adamların gerçekten de suçsuz olduklarını meydana çıkarıyordu. Savcı, en ufak bir şüphenin bile adamlar üzerine kondurulamayacağını söylemişti. Bununla beraber, polis, onlar hakkında suçlayıcı delillere sahipse, serserilerin tevkif edilip içeri tıkılmaları mümkündü. Böylece adamlar bir haftalarını hapiste geçirecekler, elmasın kaybıyle bir alâkaları olmadığı anlaşılınca da serbest bırakılacaklardı. Mamafih, hafif de olsa Hintli'leri zan altında bırakacak bazı deliller bulundu ve adamlar aynı gün tevkif edildi. Çünki savcı, Milady'nin çok eski bir ahbabıydı.

Bay Franklin'in bize naklettiği şeyler bunlardan ibâretti. Hintli'lerin el altında bulunmaları, esrarın çözülmesine yardımcı olacak mıydı bakalım? Adamların suçsuz oldukları anlaşıldığı takdirde, ortaya şöyle bir sual çıkacaktı: Elması, Mis Rachel'in çekmecesinden kim almıştı?

Bereket versin, müfettiş Seegrave on dakika sonra çıkageldi.

Frizingall polis âmiri, bilhassa bizim gibi bir aileye güven telkin edici bir adamdı. Uzun boyluydu. Oldukça heybetliydi. Hal ve tavrı, orduda bulunmuş bir kimsenin hareketlerine benziyordu. Gür bir sesi, kendinden emin olduğunu anlatan bakışları vardı. Giymiş olduğu redingotun düğmeleri, tâ yukarıya kadar iliklenmişti. Her haliyle, «işte aradığınız adam benim!» der gibiydi. Adamlarına sert emirler verirken, etrafındaki kimselere kendisiyle lâtife edilemeyeceğini anlatmak ister gibi davranıyordu.

İşe evi ve evin civarını dolaşmakla başladı.

Yaptığı araştırmalar sonunda, malikâneye dışardan hiç bir kimsenin girmediğini söyledi ve hırsızlığın ev sâkinlerinden biri tarafından yapıldığını bildirdi. Bu sözler, hizmetkârlar arasında homurdanmalara sebep oldu. Müfettiş önce Mis Rachel'in odasına bakmayı, sonra da ev halkını sorguya çekmeyi kararlaştırdı. Aynı zamanda da adamlarından birini, hizmetçilerin odalarına çıkan merdiven başına koydu. Yeni bir emre kadar kimse yukarı çıkamayacaktı.

Hizmetçiler, yanlarında Anna Speerman da dahil olmak üzere Mis Rachel'in odasına doğru yürüdüler ve müfettiş Seegrave'a sual sormaya başladılar: Acaba adam hangisinden şüphe ediyordu?

Müfettiş, «Rica ederim şimdi derhal aşağıya inin!» diye sert sert konuştu. «Burada hiçbir ses duymaya tahammül edemem. Bakın, bakın neye sebep oldunuz!»

Adam onlara Mis Rachel'in dâiresine ait küçük salonun kapısının alt kısmını, tam da kilidin altını gösteriyordu. Gerçekten de yeni vurulmuş olan boyada bir bozulma hali vardı.

— «Görüyor musunuz etekleriniz ne yaptı... Haydi bakalım, çabuk çekilin buradan!»

Adama ve boyası bozulan kapıya en yakın olan Anna, verilen emri hemen dinledi ve işinin başına gitti. Ötekiler de onu tâkip ettiler. Müfettiş küçük salonda yaptığı araştırma sonunda bir şey bulamadı. Sonra bana dönüp, vuku bulan hırsızlığın ilkin kim tarafından duyulduğunu sordu. Kızım Penelope hemen çağırıldı.

Polis âmiri, Penelope'a hitap ederken sert bir tavır takındı.

— «Kızım!» dedi. «Soracağım suallere dikkat et ve bana doğruyu söyle!»

Penelope, «Rica ederim, müfettiş bey!» dedi. «Ben bu yaşıma kadar hiç yalan söylemedim. Eğer babam da benim bir hırsız olacağımdan şüphe ediyorsa, artık ona baba diyemem!»

Tarafımdan söylenen bir iki kelime, müfettişle Penelope arasındaki gerginliği yumuşattı. Sorulan

suallerle verilen cevaplar, bir şeyin aydınlanmasına yaramadı. Kızım, yatmaya gitmeden önce Mis Rachel'in elması Hint kerestesinden mamul komodinin çekmecesine koyduğunu görmüş, ertesi sabah saat sekizde hanımına çayını getirdiği zaman da çekmeceyi açık ve boş bulmuştu. Bunun üzerine, Penelope durumu Mis Rachel'e bildirmişti. Kızım, başka bir şey bilmiyordu.

Müfettiş, bunun üzerine Mis Rachel'le görüşmek istedi. Penelope, isteği kapının aralığından Küçükhanıma nakletti. Cevap yine aynı şekilde geldi:

— «Benim polisle alıp vereceğim yok. Kimseyi de görmek istemiyorum!»

Müfettiş hem hayret etti, hem de öfkelendi.

Ona Mis Rachel'in sinir krizleri geçirmekte olduğunu, bunun için de soruşturmanın daha sonrava bırakılmasının münasip olacağını söyledim. Beraberce aşağı indik ve Bay Godfrey'le Bay Franklin'i gördük.

Evde misafir olduklarına göre, iki kuzen de müfettiş Seegrave tarafından sorguya çekildi. Ama her ikisi de ona bir bilgi veremediler.

Geceleyin bir gürültü filân duymuşlar mıydı acaba ben birinin evde dolaştığını duymuş muydum? Hayır.

Soruşturma bitince, durumun ümitsizliği üzerinde fikir yürüten Bay Franklin bana doğru yaklaşıp:

— «Bu adam eşeğin biri!» diye mırıldandı. «Hiçbir halt karıştıramayacak.»

Bay Godfrey ise, kulağıma doğru eğildi ve:

— «Betteredge, dostum!» dedi. «Bence bu memur, işinin ehli bir adam! Hattâ kendisine bir as diyebiliriz... İşini iyi biliyor ve bana güven telkin ediyor!»

Ne yaparsınız, her kafadan bir ses çıkar demişler! Hepsine katlanmak lâzım!

Bay Seegrave, Mis Rachel'in odasının önündeki küçük salonda yeni araştırmalar yaptı. Kızımla ben onu yakından tâkip ediyorduk. Adam, her hangi bir mobilyanın gece vakti yerinden oynatılıp oynatılmadığını anlamak istiyordu. Daha önceki araştırmasında, bunu anlayamamıştı.

Masa ve sandalyelerin arasında dönüp duruyor-

duk ki, odanın kapısı açıldı ve daha önce kimselere görünmeyeceğini kat'i bir dille anlatan Mis Rachel yanımıza geldi. Bir sandalyenin üzerinde duran bahçe şapkasını aldı ve Penelope'a bakarak:

— «Bay Franklin bu sabah bana seninle bir haber gönderdi mi?» diye sordu.

— «Evet, Küçükhanım!»

— «Kendisi benimle konuşmak istiyor, değil mi?»

— «Evet, Küçükhanım!»

— «Nerede şimdi kendisi?»

Terastan doğru gelen bir ses, dikkatimi oraya çekti. Pencereden baktı ve iki kuzenin dolaşmakta olduğunu gördüm. Sonra da kızımın namına ben cevap verdim:

— «Bay Franklin terasta bulunuyor, Küçükhanım!» dedim.

Mis Rachel, hiçbir şey söylemedi, kendisiyle konuşmak için çırpınan müfettişin yüzüne bile bakmadı ve kuzenleriyle buluşmak üzere dalgın dalgın yürüdü.

Karşılaşmanın ne şekilde cereyan edeceğini anlayabilmek için, pencereye yaklaşmaktan kendimi alamadım. Genç kız, Bay Godfrey'i görmeden Bay Franklin'e doğru yürüdü. Bunun üzerine, Bay Godfrey yavaşçe çekilip onları başbaşa bıraktı. Mis Rachel, kuzeniyle sert bir şekilde konuşuyor gibiydi. Görüşme gayet kısa sürdü. Ama ben yüzündeki ifadeden, Bay Franklin'in büyük bir şaşkınlık içinde bulunduğunu anlamıştım. O sırada Milady terasta göründü. Bunun üzerine Mis Rachel, Bay Franklin'e birşeyler daha söyledi ve annesi yanına gelmeden içeri doğru yürüdü. Yeğeninin yüzündeki şaşkınlık ifadesini Milady de görmüştü. Hemen ona doğru yürüdü. O sırada Bay Franklin, onlara olup biteni anlatmış olacak ki, her ikisi de hayretler içinde kaldılar. Bu sahneyi gözlerimle tâkip ediyordum. Küçük salonun kapısı birden açıldı ve Mis Rachel odasına doğru sür'atle ilerledi. Dikkat ettim, gözleri parlıyordu. Yanakları pembeleşmişti. Öfkelenmiş gibi görünüyordu. Polis müfettişi, onunla konuşmayı bir defa daha tecrübe etti. Mis Rachel birden döndü ve:

— «Kuzum,» diye bağırdı, «ne diye sıkıştırıp duruyorsunuz beni? Sizi buraya ben getirtmedim. Sizinle bir alıp vereceğim yok. Elmasım kayboldu. Onu bulamayacaksınız. Yalnız siz değil, başkaları da bulamayacak!»

Sonra genç hanımım kapıyı sert bir şekilde vurarak odasına girdi. Penelope'un dediğine göre, Mis Rachel yalnız başına kalınca ağlamaya başlamıştı.

Önce öfke, sonra da hıçkırıklarla ağlama! Bunun mânâsı ne olabilirdi? Bay Seegrave'a, bütün bunlara kaybolan elmasın sebep olduğunu anlatmaya çalıştım. Ailenin şerefini korumakla mükellef olduğumdan, Mis Rachel'in bir polis müfettişi önünde bu şekilde davranmasını kınadım. Mamafih, onu yine de mâzur görüyordum. Aslını soracak olursanız, genç kızın sert konuşması ve kendisine hiç de yakışmayan tavırları beni ne dereceye kadar şaşırttı, bunu tam olarak söyleyemem sizlere! Anlayabildiğime göre, belki de genç kız bir polis memuru çağırttığımız için kendisinin rencide edildiğini anlatmak istiyordu... Terasta yapılan kısa konuşma sonunda, Bay Franklin'in şaşkın bir hâle düşmesi de, genç kız tarafından yapılan bir serzenişten ileri geliyordu... Ama saçma değil miydi yâni? Mâdemki çok değerli bir elmas sırra kadem basmıştı, o halde Mis Rachel bunun bulunması için polisin faaliyete geçmesini niçin istemiyordu? Neden kızıyordu buna? Bir de şu husus vardı: Genç kız, AY TAŞI'nın bundan böyle bulunamayacağını nereden biliyordu?

Doğrusu ya, evin içinde bu suallere cevap verebilecek bir kimsenin mevcut olduğundan şüphe ediyordum.

Bay Franklin, emekdar hizmetkârı olduğum halde, Mis Rachel'in terasta kendisine söylediği sözleri bana tekrar etmekten çekindi. Akraba olduğu için, Bay Godfrey de olup bitenden haberdardı.

Elmas meselesi nasıl bir çıkmazdaysa, Mis Rachel de öyle bir çıkmazda bulunuyordu. Birincisinde; müfettiş Seegrave çâresizlik içinde kıvranıp duruyordu. İkinci çıkmazda ise, hanımım bize yardımcı olmaktan uzaktı.

Küçük salonun her tarafını sıkı bir araştırmaya tâbi kılan tecrübeli polis müfettişi, sonunda bana başvurdu: Acaba hizmetkârlar, mücevherin nereye konulmuş olduğunu biliyorlar mıydı?

— «Ben elmasın nerede olduğunu biliyordum.» dedim. «Mücevherin geceleyin nereye konulması gerektiği yemek salonunda konuşulurken, Samuel de aramızda bulunuyordu. Kendisinin size söylediği gibi, elmasın nerede bulunduğunu kızım da biliyordu. O, yahut da Samuel bundan diğer hizmetkârlara bahsetmiş olabilirler. Yahut da yemek salonunda yapılan konuşma, belki diğerleri tarafından duyulmuştur... Kısaca şunu söylemek isterim size: Elmasın geceleyin nereye konulacağını aşağı yukarı hepimiz biliyorduk.»

Verdiğim cevap, Bay Seegrave'a geniş bir araştırma sahası temin etti. Bu sahayı daraltmak için de, adam bana hizmetkârlar hakkında sualler sordu.

O anda Anna Speerman'ı hatırladım. Ama kendisini tanıdığımdan beri namusluluğuna toz konduramayacağım zavallı bir mahlûk için bu şekilde düşünmek, beni üzdü. Onun yeniden bir hırsızlık yapabileceğine ihtimal vermiyordum. Hattâ bunu temenni de etmiyordum. Islahevi müdürü kadının dediğine bakılırsa, Anna tam mânâsiyle tövbekâr olmuştu. Kendisine güvenilebilirdi. Mamafih, onun Milady'nin yanına ne gibi şartlar dahilinde girmiş olduğunu söylemek benim vazifemdi.

Arka arkaya sorgusu yapılan hizmetkârlar, suratları asık olarak konuştular ve beyan edecek bir şeyleri bulunmadığından bahsettiler. Bilhassa kadınlar, bir an önce odalarına çekilemedikleri için hiddetliydiler. Hepsi işlerinin başına gidince, kızım çağırıldı ve ikinci defa sorguya çekildi. Küçük salonda bulunduğumuz sırada, kızımın adama karşı sert bir şekilde yaptığı konuşma, müfettişi kızdırmıştı. Seegrave, belki de ondan şüpheleniyordu. Aynı zamanda, müfettiş, elması son görenin Penelope olduğunu unutmamıştı. İkinci soruşturma bitince, kızım yanıma geldi. Öfkeden her tarafı titremekteydi. Polis âmiri, neredeyse ona, «Hırsız sensin!» diyecekti.

Bundan sonraki araştırmalar, yeni bir krizin doğmasına sebep oldu. Müfettiş, Milady'le bir konuşma yaptı. Bu konuşmada ben de bulunuyordum. Elmasın muhtemelen malikânede yaşayan biri tarafından çalınmış olabileceğini söyleyen müfettiş, gerek kendisi, gerekse adamları için, hizmetkârların odalarında bir araştırma yapılmasına müsaade etmesini Milady'den istedi. Çok iyi bir insan olarak yetişen faziletli hanımım, bizim hırsız yerine konulmamızı iyi karşılamadı.

— «Bakın, müfettiş bey!» dedi. «İşte bu olmadı. Evimde bulunan fedakâr hizmetkârlarımın böyle bir muameleye tâbi tutulmalarına göz yumamam!»

Müfettiş, bana doğru bakarak saygıyle eğildi. Bakışlarından şunu demek istediğini anladım: «Mâdem ki hareketlerime mâni oluyorsunuz, o halde beni niçin çağırdınız?»

Hanımımın göstermiş olduğu asil harekete rağmen, içimde konuşma ihtiyacını hissettim.

— «Size karşı minnettarız, Milady!» dedim. «Ama müsaadenizle müfettiş beyin arzularının yerine getirilmesi bence iyi olacaktır... Anahtarlarımızı seve seve verebiliriz kendilerine!»

Bay Seegrave, o sırada kapıya doğru yürümüştü. Arkasından seslendim.

— «Durun, müfettiş bey, durun!» dedim. «Gabriel Betteredge anahtarını verirse, arkadaşları da onun hareketini tekrarlarlar. İnanın bana, böyle olacaktır! İşte anahtarlarım! İlkin benim odamda araştırma yapınız!»

Milady, gözleri yaşlı olarak ellerimi tuttu. Ah, ah! O anda polis müfettişini tokatlamak için neyimi vermezdim ki!

Tahmin ettiğim gibi, diğer hizmetkârlar benim yaptığım hareketi yaptılar. Gerçi bu, biraz istemeye istemeye olmuştu ama, başka türlü hareket etmelerine imkân yoktu. Odalarında araştırma yapıldığı zaman, kadın hizmetkârların halleri görülecek şeydi doğrusu! Bilhassa aşçı kadın, Bay Seegrave'a öfkeli öfkeli bakıyordu. Elinde olsaydı, adamı diri diri fırına sokardı

muhakkak! Diğer kadınlar da adamı parça paraç ederlerdi!

Araştırma bitmiş ve elmasla alâkalı olarak hiçbir ize tesadüf edilmemişti. Yeni bir şeyler düşünmek üzere, müfettiş benim odama çekildi. O ve adamları bize AY TAŞI ve onun hırsızı hakkında hâlâ bir şey söyleyemiyorlardı.

Müfettişi düşünceleriyle başbaşa bırakıp, kütüphanede bulunan Bay Franklin'in yanına gidiyordum. Kapıyı açtığım zaman, karşımda Anna Speerman'ı görünce şaşırdım!

Kütüphanenin temizlik işi bitince, bütün bir gün içinde oraya hiçbir oda hizmetçisi giremezdi. Kızı yanıma çağırıp:

— «Kütüphanede bu saatte ne yapıyorsun?» diye sertçe sordum.

— «Şey... Bay Franklin yüzüğünü yukarıda unutmuştu. Buraya onun için gelmiştim.»

Anna'nın yüzü pembeleşmişti. Birden başını çevirip uzaklaştı.

Evde yapılan tahkikat, herkesin neş'esini kaçırmıştı. Ama ikinci oda hizmetçisinin durumu ötekilerden tamamiyle değişikti. Anna, kendinde değildi sanki.

Bay Franklin, yazı masasına oturmuş, bir şeyler yazmakla meşguldü. Beni görünce, hemen bir araba hazırlatmamı emretti. Anlaşılan kendisi gara kadar gidecekti. (Sesindeki tondan, korkusuz ve azimkâr tarafının faaliyete geçtiğini anladım. Pamuk adam kaybolmuş, yerine demir adam geçmişti.)

— «Londra'ya mı gideceksiniz yoksa, efendim?» diye sordum.

— «Hayır. Londra'ya bir telgraf çekeceğim. Teyzemle karar verdik. Buraya Bay Seegrave'dan daha anlayışlı bir adam gelmeli. Babama bir telgraf çekip, polis müdürüyle konuşmasını ve elmas meselesindeki esrarı çözebilecek bir memurun buraya gönderilmesini rica edeceğim. Esrar dedim de aklıma geldi, Betteredge, ahırlara gitmeden önce sana bir şey söylemek isterim! Kimseye söyleme ama, bana kalırsa Anna Spearman,

ya çok rahatsız, yahut da kız bu AY TAŞI meselesi hakkında bir şeyler biliyor...»

Genç efendimin bu şekilde konuşmuş olması, beni hayretler içinde bırakmıştı. Genç olsaydım, hislerimi ona olduğu gibi söylerdim. Ama insan ihtiyar olunca, her defasında susmak zorunda kalıyor.

Bay Franklin, «Anna biraz önce buraya geldi.» diye konuşmaya devam etti. «Bana odamda unuttuğum yüzüğümü getirdi... Kendisine teşekkür ettim ve çekilmesini bekledim. Kız gitmedi ve bana garip bir tarzda bakmaya başladı. Birden, «Biliyor musunuz, efendim,» dedi, «bu elmas meselesi çok garip bir hikâye!» Tasdik edici bir cevap verdim ve kendi kendime «Dur bakalım, arkasından ne gelecek...» diye düşündüm. Şerefim üzerine söyleyebilirim ki, bu kız kaçığın biri! Bana sonra ne dedi, biliyor musun, «Elması bulamayacaklar, efendim! Evet, evet, hiç kimse bulamayacak onu... Eminim ben...» Ne demek istediğini kendisine sormama meydan kalmadı. Senin ayak seslerini duyduk. Bana kalırsa sen onu burada bulacaksın diye kızın ödü patladı... Nitekim seni görünce, yüzünün rengi değişti ve hemen dışarı kaçtı. Ne dersin buna, Betteredge? Sarfetmiş olduğu saçmasapan sözlerden dolayı, bu zavallı kızı tevkif ettirmeye kalkışamam tabiî. Lâkin Anna bu sözleri müfettiş efendinin önünde söylemiş olsaydı, konuşmasını tamamlayamazdı...»

— «Vallahi efendim, ne yapsak bilmem ki... İsterseniz durumu ilk fırsatta Milady'ye çıtlatalım... Teyzeniz, Rosanna Spearman'ı pek sever. Bilmiyorum ama, kız belki de lâf olsun diye öyle konuşmuştur. Bir yerde bu gibi hâdiseler cereyan ederse, oranın hizmetkârları durumu dramatik bir hâle sokmaya çalışırlar hep. Meselâ bir hasta olsa, onu öldü sayarlar. Bir mücevher kaybolsa, bu onlar nazarında artık bulunamayacaktır.»

Benim bu şekilde konuşmam, Bay Franklin'i rahatlatır gibi oldu. Önündeki telgrafı katlayıp, bana çekilebileceğimi söyledi. Üstü açık arabanın hazırlanması için ahırların bulunduğu yere doğru giderken,

mutfağa bir göz attım. Hizmetkârlar yemek yemekle meşguldüler. Anna aralarında yoktu. Kendisini iyi hissetmediğini söyleyen kız, yatmaya çıkmıştı.

— «Çok garip!» diye söylendim. «Onu son defa gördüğümde gayet iyiydi.»

Penelope, beni dışarıya kadar tâkip etti.

— «Baba!» dedi. «Rica ederim, ötekilerin yanında konuşma böyle!.. Zaten hepsi birden Anna'yı çekemiyor. Zavallı kızın kalbi, Bay Franklin yüzünden kırık...»

Penelope'un sözleri, beni derin derin düşündürdü. Kız belki de ümitsiz bir aşka tutulduğu için, Bay Franklin'le o şekilde konuşmuş, saçmalamıştı... tek gayesi de, Bay Franklin'in kendisiyle az da olsa konuşmasını temin etmekti.

Midillinin arabaya koşulması işini bizzat tâkip ettim. Sonra arabayı malikânenin önüne ben götürdüm. Orada Bay Franklin'den başka Bay Godfrey ve polis müfettişi Seegrave da vardı.

Evde yaptığı araştırmaların bir neticeye bağlanmadığını gören müfettiş, şimdi de başka bir yol tutmak istiyor gibiydi. Nitekim niyetini açıkladı: Adam, elması çalanın hâlâ ev sâkinlerinden biri olduğu üzerinde duruyordu. Dolayısiyle bu hırsız, belki de Hintli'lerin suç ortağıydı. İşte bunun için, Seegrave bir defa da hapishanede bulunan adamlarla konuşmayı tecrübe edecekti.

Bay Franklin, Bay Seegrave'i Frizingall'e kadar atabileceğini söyledi. Telgrafı bizim gardaki postahaneye değil de, Frizingall postahanesine verebilirdi. Hintli'lerin söyleyeceği sözleri dinlemek isteyen Bay Godfrey, Bay Seegrave'a refakat etme teklifinde bulundu. Her hangi bir hâdisenin vukua gelmesi göz önüne getirilerek, polis memurlarından biri evde kalacak, diğeri ise şefiyle birlikte gidecekti. Böylece arabanın yolcuları kabarık oldu.

Arabaya çıkmadan önce, Bay Franklin beni kenara çekti ve :

— «Hintli'lerin ifadesi alınıncaya kadar, ben de Londra'da kalacağım» dedi. «Bu sersem müfettiş

bir halt karıştıracağa benzemiyor. Bunun için de vakit kazanmayı düşünüyor. Adamlarımızdan birinin bu Hintli'lerle işbirliği yapacağı fikri, bence çok gülünç bir şey! Ben dönünceye kadar evi iyi kolla, Betteredge! Bilhassa Anna Spearman'la meşgul ol!.. Her şeyi senin dirâyetli ellerine bırakıyorum. Gözlerini aç ve etrafı kolla! Teyzemi de endişelendirmemenin çârelerini ara! Tekrar ediyorum, Betteredge, gözlerini açmalısın!»

— «Tabiî, efendim, tabiî! Ortada yirmi bin sterlinlik bir servet var!»

Bay Franklin, «Evet ama, her şeyden önce Rachel'in içinde bulunduğu kötü durum bahis mevzuu» diye yavaşça konuştu. «Onun için çok üzülüyorum!»

Sonra genç efendim konuşmayı kesmek istiyormuş gibi yanımdan uzaklaştı. Kendi kendime, «Acaba Bay Franklin, terasta Mis Rachel'le ne konuştuğunu bana niçin söylemiyor?»

Araba Frizingall'e doğru hareket etti.

Sırf kendi iyiliği için, Anna'yla konuşmak isterdim. Fakat böyle bir fırsat bulamadım. Genç kız aşağı ancak çay saatinde indi. Hal ve tavrı o kadar garip, o kadar da sinirliydi ki, kendisinin bir isteri krizi geçirmiş olabileceğini düşündüm. Milady de onun hâlini gördü ve kendisine teskin edici bir ilâç alıp yatmasını tavsiye etti.

Saatler bir türlü geçmiyor gibiydi. Akşam yemeğine inemiyecek kadar kendisini rahatsız hisseden Mis Rachel, odasında kaldı. Milady, kızının durumu için çok üzülüyordu.. Anna Spearman'ın sözlerini nakletmek suretiyle onu bir de ben üzmek istemedim. Penelope'a gelince; kızım, Anna'nın hırsızlık suçuyle yeniden mahkemeye verilip mahkûm olacağından korkuyordu. Diğer hizmetkârlar ellerine İncil'lerini alıp günlük dualarını tekrarlamak üzere odalarına çekildiler. Ben... **Robinson Crusoé**'mi bir türlü açamıyordum. Nihayet dışarı çıkıp, köpeklerin kulübesine doğru yürüdüm ve onlarla oynamaya, konuşmaya başladım. Akşam yemeğinden bir saat önce, iki kuzen Frizingall'den döndüler. Seegrave, malikâneye ertesi gün gelecekti. Hepsi birden ünlü kâşif Bay Murthwaite'ın evine git-

mişlerdi. Adam, Bay Franklin'in ricasını kırmamış ve Hintli'lerin soruşturması yapılırken tercümanlık etmeye razı olmuştu.

Ama ne var ki, bu soruşturma hiçbir işe yaramamıştı. Hiçbir şey, Hintli'lerin ev sâkinlerinden biriyle işbirliği yaptığını ispat etmiyordu.

Bunu öğrendikten sonra, Bay Franklin telgrafını Londra'ya çekmişti. Artık ertesi sabahı beklemekten başka yapacak bir işimiz kalmamıştı.

ONBİR

Perşembe gecesi, hâdisesiz geçti. Ama Cuma sabahı iki yeni vak'ayla karşılaştık.

Malikâneye ekmek getiren fırıncı, elmasın kaybolduğu gün Anna Spearman'la karşılaştığını bildirdi. Yüzünde kalın bir peçe bulunan genç kız, kırın içinden geçen küçük yolda Frizingall'e doğru ilerliyordu. Çökük omuzuyla, Anna Spearman'ı tanımamaya imkân yoktu. Bununla beraber, adamın aldanmış olabileceğini düşündüm. Zirâ o gün hasta olan Anna, öğleden sonra yatağında kalmıştı.

İkinci haber, bize postacı tarafından getirildi. Doğum yıldönümü gecesinde tepeden tırnağa kadar sırılsıklam olan Dr. Candy, yorgan döşek yatıyor, bir taraftan da sayıklıyordu. Yarabbi! İlim adamı olmalarına rağmen, şu dünyada ne ahmak insanlar vardı! Dr. Candy de bunlardan biriydi işte! Kendisine ıslanabileceğini söylediğim zaman, «Doktorların derisi, bir nevi muşambadır, Betteredge!» demişti!

Dr. Candy'nin hastalanmasına çok üzüldük. Bilhassa Bay Franklin üzüntüsünü fazlasiyle belli etti. Kuzininin durumu için endişe içinde bulunduğunu söyleyen genç efendim, AY TAŞI ele geçirilemediği takdirde, doktoru çağırmak gerektiğini Milady'ye söyledi.

Kahvaltı henüz bitmişti ki, bir telgraf bize Bay Blake'in cevabını getirdi. Bay Franklin'in babası, dostu

polis müdürünün yardımıyle bizim işimizi görebilecek bir adamın bulunduğunu oğluna bildiriyordu. Adamın adı, Çavuş Cuff'tı. Kendisi ertesi sabah burada olabilecekti.

Dedektifin adını okur okumaz, Bay Franklin yerinden fırladı. Zirâ Londra'da kaldığı zamanlarda bu adam hakkında birçok hikâye dinlemiş ve onun yaman bir memur olduğunu öğrenmişti.

Gülümseyerek, «Hele şükür!» diye bağırdı. «Üzüntülerimizin sonu gelecek demektir. Çünki söylenenlerin yarısına inanmak gerekirse, bu Cuff kadar yaman bir dedektif yokmuş İngiltere'de. En karanlık meseleleri bile kısa zamanda ışığa kavuşturmakta üstatmış diyorlardı...»

Dünya çapında bir isim yapmış olan bu zâtı bir an önce görmek için sabırsızlanıyorduk. Müfettiş Seegrave, söylemiş olduğu saatte döndü. Ama Çavuş Cuff'ın malikâneye geleceğini öğrenince, kendisinden istenmesi muhtemel olan raporunu hazırlamak üzere kâğıt ve kalem istetti. Sonra da bir odaya kapandı.

Doğrusu ya gara gidip, ünlü Cuff'ı bizzat karşılamak isterdim. Ama at ve araba Bay Godfrey'in emrine tahsis edilmişti. Miladv'nin yeğeni, teyzesinden ayrılmak zorunda olduğu için teessürlerini bildiriyor, fakat malikânede fazla kalamayacağını söylüyordu. Yoksa o da ünlü dedektifin bu mesele hakkında ne düşündüğünü öğrenmek isterdi... Ne yazık ki, kendisi Cuma akşamı muhakkak Londra'da bulunmalıydı. Çünki Cumartesi sabahı hayır cemiyeti âzâsı hanımlarla birlikte bir toplantıya katılacaktı. Kadınlar onu bir gün önce bekliyordu.

Yeni dedektifin gelme saati yaklaşınca, kendisini karşılamak üzere parmaklığın önüne çıktım.

Orada pek fazla kalmadım. Biraz sonra gelen bir arabadan orta yaşlı bir adam indi. Şakakları ağarmıştı. İskelet denebilecek kadar zayıf biriydi bu. Siyah bir elbise giymişti. Kravatı ise beyazdı. Yüzünün rengi, bir sonbahar yaprağının rengini andırıyordu. Çelik renginde olan gözleri, kafanızın içindeki düşünceleri okumak ister gibi insana garip bir tarzda bakıyordu.

Tavırları gayet yumuşak, sesi melânkolik, uzun kolları ise etsiz ve kuruydu. Hiç kimse ona ünlü bir dedektif diyemezdi. Adam olsa olsa, bir papaz, yahut da cenaze işleriyle uğraşan biri olabilirdi. Sözün kısası, adam, Bay Seegrave'm tam zıddıydı. İlk bakışta, ümitsizlik içinde bulunan bir ailenin beklediği bir kimse değil gibiydi.

Bana, «Lady Verinder'in evinde mi bulunuyorum?» diye sordu.

— «Evet, efendim!»

— «Ben Çavuş Cuff'ım!»

— «Memnun oldum, efendim! Lûtfen beni takip ediniz!»

Bahçeden geçerken, ona adımı ve kim olduğumu söyledim. Böylece kendisini buraya getiren mesele hakkında bana güvenebileceğini anlatmak istiyordum. Ama Bay Cuff, ağzını açıp tek bir kelime bile söylemedi! Çiçek tarhlarını gösteriyor, havanın ne kadar serin olduğunu belirtmeye çalışıyordu. Kendi kendime, ünlü Cuff'ın bu şöhreti nasıl elde ettiğini soruyordum. Nihayet evden içeri girdik. Birbirinin yabancısı olan, fakat aynı tasmaya bağlanan iki köpeği andırıyorduk!

Bize Milady'nin limonluklardan birine gitmiş olduğunu bildirdiler. Tekrar bahçeye çıktık. Çavuş Cuff'ın gelmiş olduğunu bildirmek üzere, hizmetçilerden birini Milady'ye gönderdim. Hanımımı beklediğimiz sırada Bay Cuff, sol tarafımızda bulunan yeşilliğe bakıyor, sonra da bütün dikkatini gül bahçesi üzerinde toplayarak orava giriyordu. Sonraları bu dedektifin gül yetiştirme hususunda büyük bir bilgiye sahip olduğunu anladığımız zaman, gerek ben ve gerekse bahçıvanımız hayretler içinde kalmıştık.

Müfettiş, memnuniyetini belirten bir şekilde başını iki yana salladı ve:

— «Çok mükemmel! Çok mükemmel!» dedi. «Güney ve Güney-doğu güllerinden ibâret güzel bir serginiz varmış meğer! Doğrusu hiç de umumî parklardaki gül bahçelerine benzemiyor... Daha güzel, daha iç açıcı! Bakın, her tarhın arasında küçük yol var bir de.. Fakat çakıllı kum koymamalı bu tarhlara... En iyisi,

buraları da çimenle süslemeli! Bilmem fikrimi kabul eder misiniz, çakıllı kumlar çok sert oluyor... Şu beyaz ve kırmızı güller, çok şahâne şeyler doğrusu! Renkler birbirine uyuyor, değil mi? İşte size mis kokulu beyaz bir gül, Bay Betteredge! Bizim İngiliz gülleri, en iyi ve en yeni güllerle boy ölçüşebilir! Şuna bakın hele, ne güzel!»

Sonra Cuff, zayıf ve uzun parmaklariyle gülü okşadı. Bir taraftan da küçük bir çocuğu sever gibi mırıldanıyordu.

Mis Rachel'in çalınmış olan elmasının bulunması ve hırsızın da yakalanması için kendisine büyük bir ümitle bağlandığımız adam bu muydu?

— «Bakıyorum da, gülleri çok seviyorsunuz, Çavuş?» diye konuştum.

Cuff, «Her şeyi tam mânâsiyle sevecek vaktim yok.» diye cevap verdi. «Ama fırsatını buldum mu, sevgim çoğu zaman güllere karşı oluyor. Çocukluğum, babamın bahçesindeki güller arasında geçti aşağı yukarı. Son günlerimin de güller arasında geçmesini temenni ediyorum... Evet, eğer kısmet olursa, artık hırsız yakalamaktan vazgeçip, gül yetiştirmekle uğraşacağım! Ama benim bahçemdeki tarhların aralarındaki yollarda çimen, sâdece çimen bulunacak!»

— «Fakat biliyor musunuz, Çavuş, sizin meslekte olan birinin böyle bir zevke sahip olması, benim tuhafıma gitti!»

Çavuş Cuff gülümsedi.

— «Etrafınıza şöyle bir bakacak olursanız, Bay Betteredge, iş sahibi kimselerin çoğunun böyle tatlı zevkler peşinde olduğunu görürsünüz... Bir gülle bir hırsız arasında farklar vardır. Bunun böyle olmadığını bana ispat edin, ben de zevklerimi değiştireyim. Bakın size en nâzik gülleri göstereyim... Ah! Bir hanım geliyor. Yoksa Lady Verinder mi?»

Milady'nin gelişini ne ben duymuştum, ne de bahçıvan. Mamafih, onun bu tarafa geleceğini biliyorduk. O anda adamın göründüğünden de zeki bir insan olduğunu anlayıverdim.

Çavuşun görünüşü ve üzerine almış olduğu va-

zife, Milady'yi ilk anda şaşırtır gibi olduysa da, bu hal çabuk kayboldu.

Sonra Milady eve doğru ilerlemeye başladı. Ama çavuş onun arkasından gitmeden, bahçıvana döndü ve:

— «Söyleyin, Lady Verinder, küçük yollara çimen koydursun!» dedi. «Çakıllı kumları kaldırın, Allahaşkına kaldırın!»

Mahallî polis âmirinin, Çavuş Cuff'ın yanında neden bu kadar küçük göründüğünün sebebini kendi kendime bir türlü izah edemedim. İki adam bir odaya kapandılar ve kimse tarafından rahatsız edilmemelerini istediler. Odadan dışarı çıktığı zaman, müfettiş Seegrave telâşlı gibi görünüyordu. Çavuş Cuff ise esniyordu.

Müfettiş yanıma gelerek, «Çavuş Cuff, Mis Rachel'in odası önündeki küçük salonu görmek istiyor.» dedi. «Belki size de birkaç sual sormak ister. Siz de bizimle gelin!»

Bir ara ünlü cavuşa baktım. Adam, müfettiş Seegrave'u gözden bir dakika bile ayırmıyordu. Onu o keskin nazarlariyle tetkik ediyordu. Gerçi bakışlarından Seegrave'u bir «eşek» yerine koyduğu mânâsı okunuyordu ama, ben yine de bu hususta şüphe ediyordum!

Yolu gösterdim. Çavuş, küçük salonun her tarafını dolaştı ve Hint işi mobilyayı tetkik etti. Arada bir de hem bana, hem de müfettişe sualler soruyordu. Araştırmalarının sonunda, sizin gayet iyi bildiğiniz panolu kapıya doğru yöneldi.

Kuru parmağını, Seegrave'un daha önce görmüş olduğu küçük lekeye doğru uzattı.

— «Çok yazık! Ne zaman oldu bu kazâ?»

Suale muhatap olan bendim. Hizmetçilerin elmasın çalındığı gün küçük salona girdiklerini ve etekleriyle böyle bir şeye sebep olduklarını izah ettim. Sonra da:

— «Bunun üzerine müfettiş bey onlara dışarı çıkmalarını emretmişti.» diye ekledim.

Mahallî polis âmiri, «Doğrudur.» diye tasdik

etti. «Henüz kurumamış resmi bu hâle getiren, onların etekleridir.»

Çavuş, yeniden bana doğru döndü ve: «Lekeyi yapan etek, hangisinin üzerindeydi?» diye sordu. «Bunu görmüş müydünüz?»

— «Hayır, efendim!»

Sonra çavuş, müfettişe doğru döndü.

— «Ya siz? Siz biliyorsunuz belki?»

Bay Seegrave, ansızın kapana sıkışmış fâreyi andırıyordu.

— «Vallahi Çavuş, hatırlayamayacağım bunu! Zâten ehemmiyetsiz bir hususta bu. Evet, ıvır zıvır bir şey.»

Çavuş Cuff, bahçede çakıltaşlı kumlara baktığı gibi Bay Seegrave'a dikkatle baktı. Sonra:

— «Bakın, müfettiş bey!» dedi. «Ben geçen hafta hususî bir tahkikat yapmıştım. Ortada bir cinâyet vardı. Bir de üzerinde mürekkep lekesi bulunan bir masa örtüsü... Ama mürekkebin örtüye nasıl döküldüğünü bilen yoktu. Bu meslekteki tecrübelerim sırasında, ben ıvır zıvır kabilinden şeylerle karşılaşmadım. Araştırmalarımıza devam etmeden önce, bu lekeyi yapan etekler üzerinde meşgul olalım ve şimdilik boyanın en taze yerini bulmaya çalışalım!»

Müfettiş, hiddetlenir gibi oldu. Ama şâyet çavuş isterse, hizmetçilerin çağırılabileceğini söyledi. Çavuş Cuff onun yüzüne bir an baktıktan sonra içini çekti ve başını sallayarak:

— «Hayır, hayır...» dedi. «İlkin boyayla meşgul olalım daha iyi. Mesele hakkında daha çabuk karar verebiliriz. Etekler meselesi, daha sonra ele alınacak. Hizmetçi kadınlar burada bulundukları zaman, sabahın kaçıydı? Her halde onbir filân olacak, değil mi? Boyanın o sırada kurumuş olduğunu söyleyecek kimse var mı evde?»

Hemen ileri doğru atıldım ve: «Milady'nin yeğeni Bay Franklin bunu bilebilir.» dedim.

— «Evde mi şimdi bu Beyefendi?»

Ünlü dedektife takdim edilmesini bekleyen Bay Franklin, bizden uzakta değildi. Yarım saat sonra geldi ve aşağıdaki sözleri söyledi:

— «Bu kapı, benim idârem altında Mis Verinder tarafından boyanmıştı, Çavuş! Kullanılan renkler ne olursa olsun, bu halita oniki saat içinde kuruyabilir.»

— «Lekelenmiş kısmın işinin ne zaman bittiğini hatırlayabilecek misiniz, Beyefendi?»

— «Hem de mükemmelen. Çünki işimiz tam orada bitmişti. Her ne pahasına olursa olsun, işi geçtiğimiz çarşamba günü bitirmek istiyorduk. Nitekim öğleden sonra üçe doğru iş bitti.»

Çavuş Cuff, bu defa da müfettişe doğru döndü.

— «Bugün Cuma. Durumun bir hulâsasını yapalım: Çarşamba günü, öğleden sonra saat üçte panonun bu kısmı bitmişti. Boyanın kuruması iç'n oniki saat geçmesi lâzımdı. Yâni pano perşembe sabahı saat üçte kurumuş olacaktı. O gün siz saat onbirde, burada bir araştırma yaptınız... Onbirden üç çıkarın, sekiz kalır... Boya sekiz saattenberi kurumuştu. Ama siz lekelenme işinin saat onbirde vukua geldiğini iddia ediyorsunuz...»

Doğrusu ya, bu, Bay Seegrave için müthiş bir darbeydi! Eğer adam kızım Penelope'tan şüphelenmemiş olsaydı, ona belki acırdım!

Boya meselesini böylece hallettikten sonra, Çavuş Cuff, meslekdaşına uzun uzun baktı Sonra da Bay Franklin'e dönerek:

— «Her şeyin aydınlanmasına belki yardımcı olabilecek ilk ışığı siz tuttunuz!» dedi. «Çok teşekkür ederim!»

Çavus sözlerini henüz bitirmişti. O sırada odanın kapısı açıldı ve Mis Rachel dışarı çıktı.

Kendisinin bilmediği meseleyle meşgul olmadan, çavuşa doğru yürüdü. Bay Franklin'i göstererek:

— «Galiba Bay Franklin'in size bir ipucu verdiğinden bahsediyordunuz, değil mi?» diye sordu.

Çavuşa sokularak, «Bu küçükhanım, Mis Verinder'dir!» dedim.

Cuff, genç kıza dikkatle baktı. Sonra:

— «Evet, Küçükhanım,» dedi, «bu bey gerçekten de büyük yardımda bulunmuştur bize!»

Mis Rachel, bir an tereddüt etti, bakışları kuzeninin bakışlarını arar gibiydi. «Arar gibiydi,» diyorum, çünki bakışmadan önce, genç kız gözlerini çevirdi. Yüzü ilkin kızardı, sonra da sarardı. Daha sonra da aynı yüz garip bir ifadeye büründü.

— «Sualinize cevap verdiğime göre, bırakın da bir sual de ben sorayım size: Kapınızda bir boya lekesi var. Bu leke ne zaman oldu ve kimin tarafından yapıldı? Bilir misiniz bunları?»

Suale cevap vereceği yerde, Mis Rachel hiçbir şey işitmemiş gibi yaptı. Sonra da:

— «Siz bir polis müfettişi misiniz yoksa?» diye sordu.

— «Ben Çavuş Cuff'um, Küçükhanım! Cinâyet ve hırsızlık kısmı memurlarındanım!»

— «Benim gibi bir genç kızın fikri sizin ne işinize yarar? Hem ne değeri olabilir böyle bir fikrin?»

— «Bunu öğrenmek, bana zevk verecektir, Küçükhanım!»

— «Siz işinizi kendi başınıza yapın ve Bay Franklin'i de işlerinize karıştırmayın!»

Genç kız bu sözleri o kadar berbat bir şekilde söylemişti ki, onu çocukluğundan beri evlâdım gibi sevdiğim halde, hayatımda ilk defa onun namına utandım.

Çavuş Cuff'ın delici nazarları, onu bir dakika bile terketmemişti.

— «Fakat, Küçükhanım, bu leke hakkında gerçekten de bir şey bilmiyor musunuz? Meselâ... Meselâ bir kaza eseri olarak bunu siz yapmış olamaz mısınız?»

Bunun üzerine, Mis Rachel odasına girip kapıyı sertçe kapadı. İçeri girer girmez ağlamaya başladığını tahmin ediyordum.

Çavuşun yüzüne bakamaz bir haldeydim. Birden gözüm Bay Franklin'e takıldı. Onun durumu, benimkinden de beterdi.

— «Görüyorsun ya, Betteredge, onun durumu hakkında endişe ettiğimi sana söylemiştim!»

Çavuş, «Mis Verinder, elmasının kaybolması

yüzünden çok sinirli görünüyor.» dedi. «Bence gayet normaldir bu!»

Elmasın kaybolduğu gün de, Mis Rachel'in müfettiş Seegrave'a karşı takındığı haşin tavır karşısında ne yapacağımı bilememiştim. Nasıl oldu bilmiyorum, vücudumu ânî bir ürperme kaplayıverdi. İçimde müthiş bir şüphe uyanmıştı. Bilmiyorum ama, Mis Rachel'in sözleri ve tavırları karşısında, Çavuş Cuff da belki benim gibi düşünmüştü.

Çavuş, «Genç bir kadının sözlerini her zaman için imtiyazlı olarak kabul etmeliyiz, Beyefendi!» diye Bay Franklin'e bakarak konuştu. «Olup biteni unutalım ve işimize devam edelim! Sizin sâyenizde, boyanın ne zaman kurumuş olduğunu biliyoruz. Şimdi de hasara uğramamış olarak boyanın son defa ne zaman görüldüğünü öğrenmemiz lâızm. Ne demek istediğimi anlıyorsunuz, değil mi?»

Bay Franklin, büyük bir gayret sarfederek kendini toparladı.

— «Çarşamba günü öğleden sonra işiniz bitince, yaptığınız işe yeniden bakmış mıydınız?»

Genç efendim başını iki yana salladı ve: «Bu hususta tam bir şey söyleyemeyeceğim.» dedi.

Sonra çavuş bana döndü:

— «Ya siz?» dedi. «Siz söyleyebilir misiniz?»

— «Ben de bir şey söyleyemem, efendim!» diye cevap verdim.

— «Pekalâ! Çarşamba günü akşamı buraya gelen son kimse kimdir?»

— «Her halde Mis Rachel, efendim!»

Bay Franklin, «Elması son defa gören kızın olabilir, Betteredge!» dedi.

Sonra da çavuşa dönüp, kızımın Mis Verinder' in hususi oda hizmetçisi olduğunu izah etti.

Çavuş, «O halde Bay Betteredge, kızınıza rica edin de buraya kadar gelsin!» diye konuştu. «Ama, durun, durun!» Sonra Cuff beni pencereye kadar götürdü ve yavaşca: «Buraya benden önce gelen polis müfettişi tahkikatı ne sekilde yürüttüğüne dâir bana bir rapor vermişti.» dedi. «Kendisinin de itiraf ettiği

gibi, adam hizmetçileri bir hayli hırpalamış. Onların sükûnet içinde bulunmaları lâzımdır. Çok mühim bir hususdur bu. Kızınıza ve öteki hizmetçilere söyleyin, elmasın çalındığına dâir ortada hiçbir delil yok... Mücevher sâdece kaybolmuştur hepsi o kadar! Onlar, elmasın bulunması hususunda bana yardımcı olacaklardır.»

Aklıma bir fikir gelmişti.

— «Onları yumuşatacak ve size güvenmelerini temin edecek bir çâre var, Çavuş! Bırakın da hepsi odalarına çekilsinler!»

— «Hay hay. Neden olmasın?»

— «Emin olun, aşçı kadından bulaşıkçısına kadar hepsi sevinecektir buna!»

— «Pekalâ canım, pekalâ! Gidip söyleyin, odalarına çekilebilirler.»

Çavuşun yanından ayrılıp, gereken emirleri vermeye gittim. Biraz sonra da Penelope'la birlikte döndüm.

Çavuş Cuff, kızımın sözleri karşısında sırf dikkat kesildi. Yüzü, hafifçe ışıklandı. Tıpkı bahçede kokulu güle eğildiği zaman gibi! Kızım, durumun vehametini takdir etmiş olduğundan gayet güzel konuştu. Eh, ne de olsa Penelope benim kızım! Çok şükür, annesine benzer bir tarafı yok!

Penelope, ilkin panoya dikkatle baktı. Sonra da kilidin hemen altında bulunan kısmı tetkik etti. O kısmın işi bittikten üç saat sonra, Penelope orada hiç bir leke görmeemiş olduğunu söyledi. Geceyarısı da, boyanmış olan yer olduğu gibi duruyordu. Kızım Mis Rachel'e iyi bir gece temennisinde bulunduğu zaman, salondaki saat geceyarısını vurmuştu. Penelope'un eli sözü geçen kapının tokmağındaydı. Boyanın taze olduğunu bildiği için, kızım, oraya el sürmemeye, yahut da çarpmamaya bilhassa dikkat etmişti. Hattâ eteğini eliyle tutmuştu. Mamafih, elbisesinin bir kısmının oraya çarpmamış olduğu hakkında, Penelope bir yemin edemezdi. Bununla beraber, bu hususun da anlaşılması kolaydı. Penelope o gece, Mis Rachel'in kendisine hediye ettiği bir robu giymişti. Bunu ben de hatırlayabi-

lir ve şahadette bulunabilirdim. Kızım hemen gitti ve o elbiseyi getirdi. Elbisenin hiçbir tarafında en küçük bir boya lekesi yoktu.

Penelope'un iknâ edici veciz şâhadeti burada biter.

Çavuş bu defa da şöyle bir ihtimali ileri sürdü: Acaba eve giren köpeklerden biri kuyruğuyle böyle bir şey yapmış olamaz mıydı? Verilen menfi bir cevap üzerine, Çavuş Cuff cebinden çıkardığı pertavsızla lekeyi yakından tetkik etti. Hayır, boyanın üzerinde bir insan eline ait en ufak bir iz yoktu. Görülebilen bütün izler, oraya bir kumaşın değmiş olduğunu gösteriyordu. Penelope'la Bay Franklin'in sözleri birbirine bağlanınca bu dikkatsizliği yapan kimsenin, Perşembe akşamı geceyarısıyle saat üç arasında orada bulunduğu anlaşılıyordu.

Müfettiş Seegrave'un içeri girdiğini gören Çavuş Cuff, durumu bir defa da meslekdaşına nakletti ve:

— «Sayın müfettişim!» diye ekledi. «Ehemmiyetsiz, hattâ ıvır zıvır bir şey diye adlandırdığınız bu hal, aslında çok mühim bir şeydir. Yapılacak üç iş var: Birincisi, üzerinde bu boyayı taşıyan elbise, yahut da tuvalet eşyasını bulmalıyız. İkinci olarak, elbisenin kime ait olduğu muhakkak anlaşılmalı. Sonra da geceyarısıyle saat üç arasında bu salona kim girmiş onu öğrenmeliyiz... Bütün bunları keşfedemediğimiz takdirde, elması alanın kim olduğu kolay kolay anlaşılamaz. Ben bunları aramakla uğraşacağım. Sizi kasabadaki işlerinizden alıkoymak istemeyiz. Adamlarınızdan birini burada bırakın ve size «Güle, güle!» dememe müsaade edin!»

Müfettiş Seegrave, Cuff'ın ne biçim bir adam olduğunu biliyordu. Fakat onun bu derece kabalaşacağını hesaba katmamıştı. Doğrusu ya, kendisine vurulan darbe oldukça ağırdı! Müfettiş, bunun altında kalmak istemedi.

— «Fikrimi söylemek için öteden beri bir çekingenlik içindeydim,» dedi. «İşi sizin ellerinize bırakmadan önce, bir şey söylemek isterim: Bana öyle geli-

yor ki, çavuş, siz küçük br tepeciği koca bir dağ hâline getirmek istiyorsunuz! Haydi Allahaısmarladık!»

— «Anlıyorum, anlıyorum, bir tepeciği görebilmek için sizin başınız çok yükseklerde! Sözleriniz beni hiç mi hiç hayrete düşürmedi!»

Bu sözleri söyledikten sonra, Çavuş Cuff pencerenin önüne doğru yürüdü.

Ben ve Bay Franklin, bundan sonra ne olacak diye bekliyorduk. Çavuş, pencereden dışarıya bakıyor, bir taraftan da elleri cebinde olarak **Yazın Son Gülü** adındaki şarkıyı mırıldanıyordu. Daha sonraları anladığıma göre, Cuff yapmış olduğu tahkikatle alâkalı bir düşünceye vardığı zaman ya şarkı söyler, yahut da ıslık çalardı. Demek **Yazın Son Gülü** şarkısı, ona yardım ediyor, onu cesaretlendiriyordu. Bu şarkıyı seçmiş olması da mânidardı: Çavuş Cuff, şarkıyı söylerken o çok sevdiği çiçeği hatırlıyordu!

Adam, birkaç dakika sonra pencerenin önünden ayrıldı ve yine düşünceli bir halde gözlerini Mis Rachel'in odasının kapısına dikti. Sonra birden toparlandı ve bana doğru dönerek, hanımıma kendisiyle görüşmek istediğini söylememi bildirdi. Görüşme, her hangi bir saatte olabilirdi.

Vazifemi yerine getirmek üzere dışarı çıkarken Bay Franklin'in çavuşa bir sual sorduğunu duyarak oyalandım.

— «Elmasın kim tarafından çalındığı hakkında bir tahmininiz var mı, sayın Çavuş?»

Cuff, **«Elması hiç kimse çalmadı!»** diye cevap verdi.

Her ikimiz de bu sözler karşısında şaşırıp kaldık ve izahat vermesi için cavuşa rica ettik.

Ünlü dedektif, «Biraz daha bekleyin!» dedi. «Zincirin halkalarında eksik var!»

Milady, dâiresindeydi. Çavuş Cuff'ın kendisiyle görüşmek istediğini söylediğim zaman, irkildi ve kızar gibi oldu.

— «Konuşmamız ille de lüzumlu muymuş?» diye sordu. «Benim yerime sen konuşamaz mısın, Betteredge?»

Hanımım, iki ayağımı bir pabuca koyuyordu. İçinde bulunduğum hâli nihayet anlamış olacak ki, izahat verme lûtfunda bulundu.

— «Biliyor musun, Betteredge,» dedi, «sinirlerim çok gergin. Bu polis memuru beni âdeta korkutuyor. Bana öyle geliyor ki, adam buraya gelirken kötülük ve felâketi de beraberinde getirdi... Böyle düşünmekte belki haksızım ama, neyleyeyim ki durum bu!»

Milady'ye ne cevap vereceğimi bilemiyordum. Diğer taraftan, Çavuş Cuff'ı iş başında gördükçe kendisine büyük bir değer veriyordum.

Hanımım bana bu şekilde açıldıktan sonra:

— «Ne yapalım canım,» dedi, «adamın benimle muhakkak konuşması lâzımmış, pekalâ konuşayım onunla! Ama bu konuşma sırasında sen de bulunacaksın, Betteredge!»

Genç kızlığından beri hanımımda ilk defadır ki, böyle bir hal görüyordum. Yanından ayrılıp dışarı çıktım. Bay Franklin bahçeye indi ve hareket saati yaklaşmakta olan Bay Godfrey'in yanına gitti. Ben ve Çavuş Cuff, Milady'nin odasına doğru yürüdük.

Milady, dedektifin yüzünü görür görmez hafifçe sarardı. Ama kendini çabuk toparladı ve çavuşa görüşmede benim de bulunmama müsaade etmesini istedi. Benim bir nevi müşavir olduğumu belirtti ve her hususta benden akıl danıştığını anlattı. Çavuş, benim kendisine daha önce yardım etmiş olduğumu ileri sürerek, bundan büyük bir zevk duyacağını söyledi. Bunun üzerine, Milady bize iki sandalye gösterdi. Hemen konuşmaya başladık.

Cuff, «Bizi meşgul eden mesele hakkında epey bilgim var.» dedi. «Ama müsaadenizle şimdilik bir şey söyleyemeyeceğim, sayın Milady! Bugünkü işim, yukarda, Mis Verinder'in küçük salonunda bulduğum bir şeyi size söylemeye dayanıyor. Bu arada bu mevzu üzerinde ne yapmam gerektiğini de size bildirmek isterim. Pek tabii, bir mahzur yoksa.»

Sonra Cuff, boya lekesinden bahsetti ve bize söylemiş olduğu sözleri tekrarladı. Adam, müfettiş Seagrave'in yanında yaptığı konuşmadan daha serbest bir şekilde konuşuyordu. Sözlerini:

— «Ortada bir husus var,» diye bitirdi. «Elmas, Hint işi mobilyada kaybolmuş. Şurasını da açık olarak söyleyebilirim ki, boya lekeli elbise, ev sâkinlerinden birine aittir. Yapılması gereken iş, her şeyden önce bu elbiseyi bulmaktır.»

Milady, «Demek bu elbise bulunursa,» dedi, «hırsız da ortaya çıkacak, öyle mi?»

— «Affınızı dilerim, sayın Milady ama, ben elmasın çalınmış olduğunu söylemiş değilim! Sâdece kaybolduğunu tesbit ettim. Öyle sanıyorum ki, lekeli elbisenin meydana çıkması elmasın bulunmasına yardım edecektir.»

Milady, bana doğru döndü ve: «Sen bir şey anlıyor musun, Betteredge?» diye sordu.

Sıkılarak «Vallahi efendim, çavuş böyle konuştuğuna göre bir şeyler biliyor demektir!» dedim.

Hanımım bu defa da çavuşa döndü.

— «Peki, bu elbisenin nasıl bulunabileceğini biliyor musunuz siz? Bu hususta bir fikriniz var mı? Zâten meslekdaşınız tarafından, yanımda yıllardan beri çalışan hizmetkârlarımın odalarının bir araştırmaya tâbi tutulduğu haberi, beni ziyadesiyle müteessir etmişti. Böyle bir hakaretin bir de ikinci defa yapılmasına müsaade edemem doğrusu!»

Çavuş, «İşte ben de sizinle bu hususu görüşmek istemiştim, Milady!» dedi. «Buraya benden önce gelen polis memuru, hizmetkârlardan şüphelenmiş olduğunu söylemekle bir hatâ işlemiş. Ben de onların namuslu olduklarından şüphe ettiğimi meydana vura-

cak olursam, önümde bin engel belirir. Bilhassa kadın hizmetkârlar tarafından... Bunun beraber, dolaplar yeniden araştırılmalıdır. Bu defa elmas değil de, lekeli elbise aranacak. Hizmetkârları bu hususta hazırlamak gerekiyor. Sizinle aynı fikirdeyim, sayın Mliady ama, dolaplar muhakkak görülmeli!»

Milady, «Desenize tam bir çıkmaz içinde bulunuyoruz.» diye mırıldandı.

Çavuş Cuff, «Bütün müşkülleri ortadan kaldıracak bir plânım var.» diye konuşmaya devam etti. «Eğer müsaade ederseniz, durumu hizmetkârlara izah etmek yerinde olacaktır.»

— «Kadınlar kendilerinden şüphe edildiğini sanacaklar.» diye müdahale ettim.

— «Hayır, Bay Betteredge, hayır! Eğer ben onlara o akşam evde bulunan **bütün** herkesin dolaplarının aramaya tâbi tutulacağını söylersem, sanmam ki itiraz etsinler... Basit bir formalitedir bu, sayın Milady! Hizmetkârlar, yalnız kendilerinin değil, hanımlarıyle efendilerine ait dolapların da araştırılacağını öğrenince ses çıkarmayacaklardır... Hattâ bize yardım bile edeceklerdir.»

Adamın hakkı vardı. Şaşkınlığı geçince, Milady bu fikre katıldı.

Ama yine de, «Bu araştırmanın gerçekten de elzem olduğu kanaatinde misiniz?» diye sordu.

— «Evet, Milady! Tahkikat neticesinin iyi olmasını istiyorsak, yapılacak en çabuk hareket budur!»

Milady, oda hizmetçisini çağırmak üzere ayağa kalktı.

— «Pekalâ öyleyse! Elinizde kendi gardrobumun anahtarı olduğu halde, hizmetkârlarla siz konuşursunuz!»

Çavuş Cuff, hiç beklenmeyen bir sualle onun sözünü kesti.

— «Şey... Ama daha önce diğer hanım ve beylerin rızalarını alsak, daha iyi olmaz mı?»

Hanımım, yine şaşırdı ve: «Hanım olarak benden sonra gelecek kimse, kızım Rachel'dir.» dedi. «Bey-

ler ise yeğenlerim Bay Blake'le Bay Ablewhite'tır. Teklifi reddedeceklerini sanmam.»

Hanımıma, Bay Godfrey'in hareket etmek üzere olduğunu hatırlattım. O sırada da kapıya vuruldu ve Bay Godfrey Allahaısmarladık demek üzere içeri girdi. Yanında, kendisini gara kadar götürecek olan Bay Franklin vardı. Milady, durumu hemen anlattı. Bay Godfrey, isteğe boyun eğdi, hiçbir itirazda bulunmadı. Samuel'i pencereden çağırarak, bavulunun odasına çıkarılmasını, anahtarların da çavuşa verilmesini söyledi.

Sonra da, «Tahkikat biter bitmez, bagajlarım Londra'ya gönderilebilir.» dedi.

Çavuş ona teşekkür etti.

— «Kusura bakmayın, efendim!» dedi. «Basit bir formalite yüzünden sizi rahatsız ettim... Ama ne yapalım, böyle yapmak zorundaydık. Zirâ hizmetkârları ancak bu şekilde susturabiliriz.»

Milady'nin elini öptükten sonra, Bay Godfrey, Mis Rachel için bir mektup bıraktı. Anladığıma göre, Ablewhite'lerin oğlu genç kızın söylediği «Hayır»ı kat'i bir cevap olarak telâkki etmiyor ve evlenme teklifini yeniden yapmak için malikâneye döneceğini bildiriyordu. Bay Godfrey'den sonra, Bay Franklin de gardrobunun çavuşun emrinde olduğunu, zâten hiçbir şeyinin de de kilit altında bulunmadığını söyledi. Dedektif, ona teşekkür etti. Görüldüğü gibi, adamın arzusu Milady, Bay Godfrey ve Bay Franklin tarafından normal karşılanmıştı. Artık hizmetkârları toplamadan önce, bir de Mis Rachel'i iknâ etmek gerekiyordu. Lekeli elbisenin aranmasına, ondan sonra başlanacaktı.

Milady, «Bay Cuff!» dedi. «Size kızımın anahtarlarını verecek olursam, benden istediklerinizi şimdilik yapmış olacağım her halde, değil mi?»

Çavuş, «Beni mâzur görmenizi rica edeceğim, ama ben bir de çamaşır defterine göz atmak isterim!» dedi. «Bizi meşgul eden elbise, belki de bezden mamûl bir şeydir. Araştırmalar şâyet bir işe yaramazsa, o zaman evdeki çamaşırların neler olduğunu tahkik etmemiz gerekir. Meselâ böyle bir şeyin eksik olduğunu an-

larsak, bunun lekelenmiş olduğunu ve sahibi tarafından dün, yahut da bugün yıkanmaya verildiğini tesbit etmiş oluruz.»

Sonra Cuff, bana doğru bakarak, «Müfettiş Seagreve, leke üzerine hizmetkârların dikkatini çekmiş. Bir hâtadır bu bence! Yeni bir hâtaya düşmemeliyiz...» dedi.

Milady, çamaşır karnesinin getirilmesini emretmek üzere çıngırağı çalmamı istedi. Çavuşun yeni bir arzusu olabilir diye de, bizim yanımızda kaldı.

Çamaşır defteri, Anna Spearman tarafından getirildi. Genç kız o sabah; sabah kahvaltısı için solgun bir yüzle aşağı inmişti. Bize artık iyileşmiş olduğunu, dolayısiyle çalışabileceğini söyledi. Çavuş Cuff, ikinci oda hizmetçimizi dikkatle tetkik etti. Kız dışarı çıkarken, Cuff, onun çökük omuzuna bakıyordu.

Artık adamın yanından ayrılmak isteyen Milady:

— «Bana söylemek istediğiniz başka bir şey var mı?» diye sordu.

— «Maalesef evet. Sizi yeniden yoracağım için, kusurumu affedin, sayın Milady! Çamaşır defterini size getiren genç kız, yanınızda uzun zamandan beri mi bulunuyor?»

— «Neden soruyorsunuz bu suali bana?»

— «Çünki Hanımefendi, onu son defa gördüğümde kendisi hırsızlık suçundan bir hapishanede bulunuyordu!»

Artık adama gerçeği söylemekten başka çâre kalmamıştı. Mamafih, hanımım genç kızın hal ve gidişi hakkında teminat verdi. Anna'nın işinden de çok memnun olduğunu bildirdi ve ıslahevi müdürü olan kadının kızla alâkalı sözlerini nakletti. Sonra da:

— «Her halde ondan şüphelenmiyorsunuz?» diye sordu.

— «Ben şimdilik evdekilerden birinin hırsızlık yapmış olmasından şüphe etmiyorum.»

Bu cevap üzerine, Milady ayaka kalktı ve Mis Rachel'den anahtarlarını istemek için yukarı çıktı.

Çavuş, ona kapıyı açmak için benden önce davrandı ve hanımı saygıyle selâmladı. Mamafih, Milady onun önünden geçerken hafifçe ürperdi.

Uzun bir süre bekledik. Anahtarlar bir türlü gelmiyordu. Çavuş Cuff, hiçbir şey söylemedi. Yüzünü pencereye doğru çevirdi ve kuru parmaklarını pantolonunun cebine sokarak **Yazın Son Gülü**'nü yavaş yavaş mırıldandı.

Samuel nihayet geldi. Yanında anahtar manahtar yoktu. Sâdece benim için yazılmış bir pusula vardı. Detektifin nazarlarını yüzümde hissederek gözlüğümü taktım. Kâğıtta kurşun kalemle Milady tarafından yazılmış bir iki satır vardı. Mis Rachel, gardrobunun araştırılmasına razı olmamıştı. Annesinin sözleri karşısında küplere binmiş ve: «Böyle bir şeye kat'iyen müsaade edemem! Sen zorlarsan belki ama, başka türlü hiçbir zaman!» diye bar bar bağırmıştı.

Durumu derhal kavradım; Hanımım, kızının cevabını çavuşa bizzat söylemekten çekinmişti.

Dedektif, «Mis Verinder'in anahtarlariyle alâkalı bir şey mi bu yoksa?» diye sordu.

— «Evet. Genç hanımım, gardrobuna bakılmasına müsaade etmiyor.»

Cuff, böyle bir cevap bekliyormuş gibi, «Ya, öyle mi?» diye söylendi.

— «Yoksa tahkikattan vaz mı geçeceğiz?» diye sordum.

— «Evet. Pek tabiî, buna da sebep Mis Verinder'in böyle bir isteği reddetmesi. Ya bütün gardrop ve dolaplara bakılır, yahut da hiçbirine... Bay Ablewhite'ın bagajlarını ilk trenle arkasından gönderebilirsiniz. Çamaşır defterini de o kıza iade edersiniz.»

Sonra Cuff defteri masanın üzerine koydu ve cebinden çakısını çıkararak, tırnaklarını düzeltmeye başladı.

— «Hayal kırıklığına uğramış gibisiniz.» dedim.

— «Yok canım, ne münasebet! Neden hayal kırıklığına uğrayayım?»

— «Hiç anlamıyorum. Mis Rachel neden piş-

miş aşa soğuk su katıyor böyle? Araştırmaların yapılmaması onun işine mi yarayacak sanki?»

— «Biraz daha sabredin, dostum Betteredge, biraz daha sabredin!»

Benim gibi uyanık bir adam, Çavuş Cuff'ın sözlerinden elbette ki bir şeyler anlardı. Her halde genç hanımım da dedektifin fikrini tahmin etmiş olacaktı.

«— Peki, ne yapacağız şimdi?» diye sordum.

Detektif, tırnaklarını düzeltmişti. Bana gülümseyerek baktı ve:

— «Gelin, gülleri görmeye gidelim!» dedi.

ONÜÇ

Milady'nin dâiresinden ayrıldıktan sonra, bizi bahçeye çıkaracak en kısa yol, sizin de bildiğiniz ağaççıleklerinin bulunduğu yoldu. Bundan sonraki hâdiselerin daha iyi anlaşılabilmesi için, bu patikanın Bay Franklin'in çok hoşlandığı bir yer olduğunu söylemeliyim. Kendisini arayıp bulamadığımız zamanlar, hep oraya bakardık.

Burada bir itirafta bulunmam gerekiyor: Ben bir şeyi ille de öğrenmek için can atan bir ihtiyarım. Çavuş Cuff düşüncelerini benden sakladıkça, merakım büsbütün artıyordu. Ne yapıp edip bunları öğrenmek istiyordum. Ağaççileklerinin bulunduğu patikaya sapacağımız zaman, başka bir çâreye başvurarak onu konuşturmayı tecrübe ettim.

— «Biliyor musunuz, çavuş,» dedim, «yerinizde olsaydım, bende sabredecek takat kalmazdı!»

Detektif, «Siz benim yerimde olsaydınız,» diye konuştu, «çoktan bir hüküm yürütürdünüz. Yalnız şimdikileri değil, bundan sonra ortaya çıkacak şüpheleri de bir tarafa iterdiniz. Ama merak etmeyin, Bay Betteredge, ben henüz bir şeye karar vermiş değilim! Sizi buraya ağzımdan lâf alasınız diye getirmedim. Bir şeyler öğrenmek istiyorum sizden. Tabiî, tabiî, biliyorum,

bunu evde de öğrenebilirdim... Orası muhakkak. Lâkin öyle insanlar var ki, kapı arkalarında bulunmaktan hoşlanırlar. Diğer taraftan, benim öteden beri âdetimdir, açık havada gezinmeyi çok severim.»

Gerçekten de böyle bir adamı konuşturmak, pek kolay olmayacaktı. İster istemez sabretmeye karar verdim.

Çavuş Cuff, «Biz burada Mis Rachel'i bu şekilde hareket etmeye zorlayan sebepleri anlamaya çalışmayacağız.» diye devam etti. «Mamafih, onun bana yardım etmemesi canımı sıktı. Çünki böylece tahkikatın seyri zorlaşacak. Aynı zamanda da boşuna vakit kaybedeceğiz. Ama onun bu hareketlerine rağmen, biz yine de kapının üzerindeki lekenin esrarını çözmeye bakacağız. Elmasın kaybı meselesi neyse, bu da öyle... Ben fikrimi değiştirdim. Hizmetkârların dolaplarını arayacağım yerde, onları birer birer görmek, böylece de ne düşündüklerini ve ne yapmak fikrinde olduklarını anlamak istiyorum. Fakat işe başlamadan önce, size bir iki sual sormak isterim, Bay Betteredge! Siz dikkatli bir insansınız. Onlardan birinde bir gayri tabiîlik müşahede etmiş miydiniz acaba? Meselâ... Meselâ elmasın kaybolduğu anlaşılınca korku geçiren, yahut da sinirli bir hal alan kimse oldu mu? Âni bir rahatsızlığı da söyleyebilirsiniz.»

O anda aklıma akşam vakti yemekte âni olarak fenalaşan Anna Spearman geldi. Çavuşa bir cevap veremedim. Zirâ detektifin birdenbire ağaççileklerinin tarafına doğru baktığını görmüştüm. Adam aynı zamanda da, «Ay!» diye hafifçe bağırmıştı.

— «Hayrola, Çavuş, ne oldu?» diye sordum.

Cuff, «Hiç canım, hiç!» diye sert bir şekilde cevap verdi. «Sırtıma bir romatizma sancısı yapıştı da... (lâkin dikkat ettim, adam sözlerini bir üçüncü kimseye duyurmak istiyor gibi konuşmuştu.) Galiba hava bozacak...»

Biraz daha yürüdükten sonra, binanın köşesine geldik. Sonra sağa döndük ve bahçenin diğer kısmına geçmek üzere ortadaki merdivenden indik. Son-

ra da terasa çıktık. Detektif, etrafa bakmak üzere açık bir yerde durdu. Sonra:

— «Şu Anna Spearman'ı düşünüyorum.» dedi. «Onun gibi bir kızın bir âşığı olacağını sanmam... Ama sırf onun iyiliği için siz bana tanıştığı kimseler içinde bir âşığı olup olmadığını şimdi söyleyebilirsiniz. Var mı böyle biri?»

Çavuş Cuff, bu suali bana neden soruyordu? Cevap vermeden önce, ona dikkatle baktım.

— «Biliyor musunuz, Bay Betteredge, kız biraz önce ağaççileklerinin bulunduğu yere saklanmıştı!»

— «Yoksa «Ay!» diye bağırdığınız zaman mı gördünüz onu?»

— «Evet, öyle oldu. Kızın bir âşığı varsa, saklanması normal olabilir. Ama böyle biri yoksa, o zaman bu saklanmayı garip olarak vasıflandırmak lâzım. Hattâ kendisinden şüphelenmek, yersiz olmaz.»

Adamın sözlerine nasıl bir cevap vermeliydim? Biraz önce de söylediğim gibi, ağaççileklerinin bulunduğu patika Bay Franklin'in çok sevdiği bir yerdi. Kendisi gardan dönünce, oradan geçecekti. Penelope bana kaç defa söylemişti: Anna, genç efendimizin dikkatini çekebilmek için sık sık orada dolaşırdı. Kızım onu kaç defa görmüştü. Şu halde detektif tarafından görüldüğü zaman, Anna yine böyle bir şey düşünüyordu. Yapılması gereken bir şey vardı: O da Anna Spearman'ın, gönlünü Bay Franklin'e kaptırmış olduğunu söylemekti.

Bunu kısaca izah ettiğim zaman, Çavuş Cuff ciddî bir tavırla düşünmeye başladı.

— «Çok yazık! Bay Blake gibi bir zâta âşık olmak, böyle bir kız için bir çılgınlıktır bence... Zirâ kendisi hem çirkin, hem de bir hizmetçiden başka bir şey değil... Mamafih, bunu öğrenmek beni memnun etti. Merak etmeyin, Bay Betteredge, bunu kimseye söylemeyeceğim! Ben bu gibi şeyleri hoşgörürlükle karşılayan bir adamım. Şey... Bay Franklin kızın bu hislerini biliyor mu acaba? Bir şeyler anlıyor mu? Kız biraz güzel olsaydı, kendisi bunu hemen anlayıverirdi! Çirkin

kadınların şansı yoktur. Ümit ettikleri şeyler, bazan başkalarının işine yarar. Aman, aman, ne güzel bahçeniz var! Çimenlikler de fevkalâde! Bakın, bakın, çiçekler çimenli küçük yolların arasında ne kadar da hoş görünüyorlar! Ama kumlu çakıltaşı olsaydı, böyle mi olurdu hiç? Hayır, hayır, teşekkür ederim, gül istemem! Güllerin saplarını koparırken, kalbim sızlar hep! Siz de öyle değil misiniz? Evin içinde hiç de hoş olmayan bir hâdise cereyan etse, sizin de kalbiniz sızlamaz mı? Sâhi aklıma geldi, elmasın kaybolduğu anlaşılınca böyle bir şey hissetmediniz mi?»

O zamana kadar Çavuş Cuff'a karşı açıkyüreklilik göstermiştim. Detektif bana o kadar garip bir şekilde baktı ki, kendisinden sakınmaya karar verdim. Bununla beraber, hoşuma gitmeyen sualleri cevaplandırmak zorunda değildim.

— «Hiçbir şey hissetmedim.» dedim. «Hepimiz neye uğradığımızı bilmiyorduk.»

— «Gerçekten de bütün söyleyeceğiniz bu kadar mı?»

Adamın bu sualine, «Evet, hepsi bu kadar.» diye serbest bir şekilde cevap verdim.

Detektifin sert bakışları üzerimde dolaştı.

— «Bay Betteredge! Bana yardım etmek istemediğinizin farkında mısınız acaba? Halbuki ben size karşı büyük sempati hisleriyle bağlanmaya başlamıştım.»

Cuff, neden tam da kendisi hakkında edindiğim intibaı söylemek istediğim bir ânı seçerek konuşmuştu acaba?

Eve döndük. Çavuş, rahatça yerleşebileceği bir oda istedi. Sonra da kıdem sırasına göre hizmetkârları birer birer çağırdı.

Anna Spearman da ötekilerle geldi. Ağaççileklerinin bulunduğu yerde görülmeden önce, bizim konuşmalarımızın bir kısmının onun tarafından işitilmiş olabileceğini düşündüm.

Aşçı kadın, sorgusu ilk yapılan hizmetkâr oldu. Çavuş onu fazla tutmadı. Dışarı çıkarken kadın şöyle diyordu: «Çavuş Cuff çok yorulmuşa benziyor. İş-

te bunun için de ne dediği anlaşılmıyor. Mamafih, kendisi çok kibar bir adam!» Sonra sıra Milady'nin oda hizmetçisine geldi. Kadın, çavuşun yanında daha fazla kaldı. Dışarı çıktığı sırada ise şu şekilde konuştu: «Bu adam namuslu bir kadının sözlerine inanmıyorsa, düşüncelerini kendine saklasın!» Penelope da çavuşun yanında az kaldı. Bana yaklaşıp, «Bu adama acımak lâzım.» dedi. «Bana kalırsa, gençliğinde sevdiği kıza kavuşamamış!» Birinci oda hizmetçimiz, onu tâkip etti. O da Milady'nin oda hizmetçisi gibi, içerde fazla kaldı. Dışarı çıktıktan sonra yanıma geldi ve: «Bana bakın, Bay Betteredge!» dedi. «Ben Milady'nin yanına basit bir polis memuru tarafmdan şüpheli bir duruma sokulmak için gelmedim!» Anna Spearman'ın soruşturması da görünüşe göre, uzun oldu. Kapının önünde göründüğü zaman, genç kız bir şey söylemedi. Dudakları solmuştu. Uşak Samuel de sorgusu yapıldıktan sonra, «Size bir şey söyleyeyim mi, Bay Betteredge,» dedi, «Çavuş Cuff'ın ayakkabısını boyayacak olan kimse, kendi kendinden utanmalıdır!» Derken aşçı kadının kızı Nancy de biraz sonra dışarı çıktı ve: «Ne yalan söyleyeyim, Bay Betteredge,» diye konuştu. «Bay Cuff, çok iyi bir adam! Zavallı bir hizmetçiye nasıl hitap edileceğini biliyor!» Hizmetkârların soruşturması böylece bitmişti.

Biraz sonra mahkeme salonuna (!) ben de girdim. Çavuş, pencerenin önünde duruyordu. Uzaklara doğru bakıyor, bir taraftan da **Yazın Son Gülü**'nü mırıldanıyordu.

— «Bir şeyler anlayabildiniz mi bâri?» diye sordum.

— «Oh, tabiî, tabiî! Anna Spearman, dışarı çıkmak istiyor. Arzusunun yerine getirin ama, bana da haber verin!»

Zavallı kızla Bay Franklin hakkında çavuşa bir şey söylememeyi tercih ederdim. Çavuş, Anna'dan şüphe ediyor olmalıydı.

Yavaşça, «Ne dersiniz,» diye konuştum, «kız suçlu mu acaba?»

Detektifin dudakları hafifçe büzüldü. Adam bana bahçede olduğu gibi dikkatle baktı. Sonra da:

— «Şimdilik susmayı tercih ederim, Bay Betteredge!» dedi. «Belki yine şaşkınlık içinde kalır, ne yapacağınızı bilemezsiniz!»

Çavuş Cuff'ın güvenini kazanıp kazanmadığımı kendi kendime soruyordum. Birden kapıya vuruldu ve aşçı kadının bir pusulası getirildi: Anna Spearman, başı ağrıdığı zamanlarda olduğu gibi yine dışarı çıkmak istiyordu. Çavuşun bir işâreti üzerine, izni verdim.

Pusulayı getiren hizmetçi dışarı çıkınca, Cuff:

— «Kız nerelerde dolaşır?» diye sordu. «Gittiği yere hangi yoldan varır?»

Yolu ona gösterdim.

— «Pekalâ! Ağzınızı sıkı tutun lûtfen Bay Betteredge! Şâyet biri beni sorarsa, istirahat ettiğimi söyleyin!»

Sonra detektif dudaklarını yeniden büzdü ve kayboldu.

İçimde yenilmesi güç bir merak vardı. Yapılan soruşturma sırasında, çavuşun Anna hakkında beslediği şüpheler daha da kuvvetlenmişti. Anna'dan başka çavuşun yanında fazla kalan iki hizmetkâr, —ki bunlar Milady'nin hususî oda hizmetçisiyle, birinci oda hizmetçimizdi.— Sakat kızı çekiştirmişlerdi. Böyle düşünerek, onları bulabileceğim yere doğru yürüdüm. İki kadını mutfakta karşılıklı çay içerken buldum. Ben de yanlarına oturdum. Benim önüme de çay koydular.

Yarım saat sonra, Çavuş Cuff'ın elde ettiği bilgileri ben de öğrenmeye muvaffak oldum. İki kadın, elmasın çalındığı gün Anna Spearman'ın hastalandığına inanmıyorlardı. Bu şeytan karılar, Perşembe günü öğleden sonra birkaç defa hizmetkârların katına çıkmışlar ve Anna'nın kapısını açmaya çalışmışlardı. Ama kapının kilitli olduğunu görünce, bu defa kanada vurmuşlar, fakat hiçbir cevap alamamışlardı. Genç kız çay saatinde aşağı inmiş, fakat yine hasta olduğundan bahisle tekrar yukarı çıkmıştı. Gûya yatağına girecekti. Bunun üzerine iki kadın, yeniden yukarı çıkıp kapıya vurmuşlardı. Lâkin kapı yine kilitliydi. Sonra ka-

dınlar anahtar deliğinden bakmak istemişler, bu defa da deliğin içerden tıkanmış olduğunu müşahede etmişlerdi. Kadınlar tam geceyarısında, kapının altından sızan bir ışık görmüşler, sonra da yanmakta olan odunun çıtırtısını duymuşlardı. (Düşünün, yaz mevsimi olmasına rağmen, bir hizmetçinin odasında ateş!) Ama ne var ki, Çavuş Cuff, iki kadının bu sözlerine kulak asmamış ve onların sözlerine inanmadığını bildirmişti. Kadınların detektif hakkında belirttikleri hoşnutsuzluk, sırf bundan ileri geliyordu.

Ama Cuff'ın gizli kapaklı davranışlarını hatırlayınca, şöyle bir mütalâa yürüttüm: Detektif, kadınların ifşaatını çok mühim bir şey olarak karşılamış, fakat bunun ehemmiyetini onlara hissettirmek istememişti. Zirâ bunlar öyle mahlûklardı ki, bunun böyle olduğunu anladıkları takdirde, dışarı çıkar çıkmaz böbürlenmeye başlarlar, yüksek sesle konuşurlardı. Pek tabiî, Anna da ihtiyatlı davranmayı bir borç bilirdi.

O gün öğleden sonra biraz dolaşmak istedim. Zavallı Anna için üzülüyor, vukua gelen hâdiseler için de kendimi endişeli hissediyordum.

Ağaççileklerinin bulunduğu yere uzandığım zaman, Bay Franklin'le karşılaştım. Genç efendim kuzenini gara kadar götürmüş, malikâneye döndükten sonra da Milady'le uzun uzadıya konuşmuştu. Pek tabiî hanımım ona Rachel'in takındığı tavrı anlatmış, sonra da gardrobunda bir araştırma yapılmasına müsaade etmediğini nakletmişti. Bay Franklin kuzininin durumu için o kadar büyük bir ümitsizlik içindeydi ki, bu mevzuun açılmasını bile istemiyordu. Ondaki bu hâli hemen hemen ilk defa görüyordum.

Genç adam, «Eee, Betteredge,» dedi, «söyle bakalım! İçinde yaşadığımız bu esrar ve şüphe atmosferine nasıl tahammül edebiliyorsun? Buraya AY TAŞI'yla geldiğim günü hatırlıyorsun, değil mi? Onu Seyyar Kumların içine fırlatmadığıma pişmanım doğrusu!»

Sonra genç efendim canının sıkılmasını önlemek ister gibi sustu. Birkaç dakika yanyana yürüdük. Bay Franklin, birden bana çavuşu sordu. Hiçbir şey

saklamadan ona olup biteni anlattım. İki kadının Anna Spearman için söylediklerini naklettim.

Bay Franklin, çavuşun şüphelerinin neler olduğunu derhal anladı.

— «Dur, Betteredge, dur! Yanılmıyorsam bu sabah malikâneye gelen biri, Anna'ya dün Frizingall yolu üzerinde rastladığını söylemişti sana, değil mi? Halbuki herkes onu hasta sanıyordu.»

— «Evet, efendim!»

— «Bu kadınlar şâyet doğru söylüyorlarsa, o adam da kıza gerçekten rastlamış demektir. Şu halde Anna'nın hastalığı, şüphelerin uzaklaşması için başvurulmuş bir bahane. Kızın şehre gidişinde bir sır var demek... Mesele anlaşılıyor: Boya lekeli elbise, onun elbisesiydi. Gecenin yarısında yakılan ateş de, bu elbisenin ortadan yokedilmesine yardımcı olacaktı. Elması bu Anna Spearman çalmıştır. Hemen gidip teyzeme haber vereceğim.»

Arkamızda yalvarıcı bir tonla söylenen şu sözler duyuldu:

— «Hayır, hayır, Beyefendi, yapacağınız işi şimdilik bırakın!»

Birden başlarımızı çevirdik ve Çavuş Cuff'la burun buruna geldik.

Bay Franklin, «Bunu neden şimdi söylemeyecek mişim, pekalâ da söylerim!»

— «Ama siz durumdan teyzenizi haberdar ederseniz, o da gider Mis Verinder'e söyler.»

— «Söylesin... Ne kötülük var bunda?»

Bay Franklin bu sözleri o kadar büyük bir hararetle söylemişti ki, detektif hafifçe geriledi ve:

— «Bana böyle bir sual sormanın, iyi bir hareket olduğu düşüncesinde misiniz?» dedi.

Suale hiçbir cevap vermeyen genç efendim, çavuşun yanında yürümeye devam etti. Arada bir gizli olarak birbirlerine bakıyorlardı. Nihayet Bay Franklin sesini alçaltarak konuştu:

— «Sayın Bay Cuff!» dedi. «Çok nâzik bir noktaya dokunduğunuzun farkında mısınız acaba?»

Çavuş Cuff, «Bu benim başıma ilk defa gelmi-

yor ki...» diye gayet sâkin bir tarzda konuştu.

— «Yanlış anlamadıysam, olup biteni teyzeme nakletmemi istemiyorsunuz. Âdeta yasaklıyorsunuz bunu, değil mi?»

— «Tamam! İyi anlamışsınız... Şunu da unutmayın, her ne olursa olsun benim istemediğim bir şeyi Lady Verinder'e, yahut da başka birine söyleyecek olursanız, tahkikat işini olduğu gibi bırakırım!»

Artık söylenecek bir şey kalmamıştı. Bay Franklin, detektifin arzularına ister istemez boyun eğecekti. Genç efendim, birden döndü ve bizi başbaşa bıraktı.

Yapılan konuşmaları, ben titreyerek dinlemiştim. Kimden şüphe etmem gerektiğini bilmiyordum. Ama anladığım iki husus vardı: Bay Franklin'le Çavuş Cuff arasında karşılıklı söylenen sözlere. Mis Rachel sebep olmuştu. Sonra iki adam bu meselevi birbirlerine izahat verme lüzumunu hissetmeden anlaşacak kadar iyi biliyorlardı.

Çavuş, «Bay Betteredge!» dedi. «Siz bir hatâ, hem de ahmakçasına bir hatâ işlediniz... Tuttunuz dedektifçilik oynayayım dediniz. Ama olmadı. Gelecekte, bir süre yanımda çalışmanız gerekiyor!»

Sonra çavuş kolumdan tutup, beni ileri doğru sürükledi. Yaptığı bu sitemleri haketmiştim. Bunu biliyorum. Ama ne olursa olsun, onun Anna Spearman için kurmayı tasarladığı tuzağın kurulmasına yardım etmeyecektim. Kız hırsızdı, yahut değildi, ben bu işe karışmak istemiyordum. Zavallı kıza çok acıyordum.

Adamı birdenbire durdurdum ve: «Benden istediğiniz nedir acaba?» diye sordum.

— «Sizden istediğim şey, civar hakkında bana biraz bilgi vermenizdir!»

Pek tabiî, böyle bir hizmette bulunmaktan kaçınacak değildim.

Detektif, «Şuralarda evi plâja bağlayan bir patika olacak galiba.» dedi.

Eliyle de Seyyar Kumlar'a çıkan çamlığı gösteriyordu.

— «Evet, öyle bir yol var.»

— «Gösterir misiniz bu yolu bana!»

Akşam karanlığının yavaş yavaş çökmeye başladığı bir sırada, yanyana Seyyar Kumlar'a doğru yürüdük.

ONDÖRT

Kafası bir sürü düşünceyle dolu olduğundan, detektif ilkin hiç konuşmadı. Ama çamlığın içine girdiğimiz sırada, bir karara varmış gibi başını çevirdi ve:

— «Bay Betteredge!» dedi. «Bu mâceraya atılmak suretiyle bana şeref verdiğinize, karanlık iyice bastırmadan da beni birçok husus üzerinde aydınlatabileceğinize göre, size şunu söylemek isterdim: Neler düşündüğümüzü birbirimizden saklamamalıyız! Bakın, ben bunun örneğini şimdi veriyor ve size şunu söylüyorum: Bay Betteredge! Siz Anna Spearman'a toz kondurmak istemiyorsunuz... Çünki kız size karşı çok iyi davranmaktadır. Ayrıca siz ona acımaktasınız! İnsanî düşüncelere sahip olmak, muhakkak ki iyi bir meziyet... Ama gelin görün ki, bu gibi ahvalde bu hisler işimizi zorlaştırıyor. Anna Spearman, kendisini elmasın kaybından mesul tuttuğum zaman, hiçbir tâkibata uğramayacak.»

— «Yâni... Yâni Milady onun hakkında şikâyette bulunmayacak mı demek istiyorsunuz?»

— «Evet, öyle olacak. Zirâ hanımınız onun hakkında bir tâkibat yaptırtamayacak. Çünki genç kız başka bir kimsenin elinde bulunan bir âlettir!»

Detektifin ciddî olarak konuştuğu muhakkaktı. Mamafih, ona kızar gibi oldum.

— «O kimsenin adını söyleyemez misiniz bana?» diye sordum.

— «Peki siz, onun kim olduğunu söyleyebilir misiniz?»

— «Hayır.»

Çavuş Cuff, hiç hareket etmeden bir süre durdu ve bana dikkatle bakarak:

— «Ah, ah! İnsanî zaaflara karşı acıma hissi duymak, benim için dâima bir zevk olmuştur. Şu anda sizin için de aynı zevki duyuyorum, Bay Betteredge! Saklamayın canım, söyleyin, siz de şu anda Anna Spearman'a karşı bir acıma hissi duymuyor musunuz? Şimdi söyleyin bana: Acaba son zamanlarda koruduğunuz kıza bir takım çamaşır hediye eden olmuş muydu?»

Bu beklenmedik sualin altında neler saklı olduğunu kestirmek imkânsızdı. Söyleyeceğim gerçeğin Anna Spearman'a bir zarar vermeyeceğini düşünerek, genç kızın malikâneye çok az eşya ile geldiğini, fakat kendisinden ve hizmetinden memnun kalan Milady'nin ona geçenlerde bir takım çamaşır verdiğini anlattım.

Detektif, «Dünya böyledir işte!» diye bağırdı. «Beşerî hayat, kötülüğün bir nişan tahtasıdır. Kötülük ne zaman nişan alsa, attığı şey hedefi bulur! İşte bu hediye de Anna'nın mahvına sebep olacak.. Elimize bir gömlek, yahut da bir eteklik geçirince, onun yakasına yapışacağız. Sözlerime dikkat edin: Siz hizmetkârlarla konuştunuz ve bunlardan ikisinin bir kapının ötesinde neler müşahede ettiklerini öğrendiniz... Aynı zamanda da, kendisi hasta sanıldığı halde, genç kızın dün ne yaptığını biliyorsunuz. Bir şey anlamaya çalışın bakalım! Bir tahminde bulunamıyor musunuz? Ama gerçek çamlığın öte tarafında parlayan ışık gibi kendini gösteriyor!

«Perşembe sabahı, saat onbirde, dünyanın belki de en alık insanı müfettiş Seegrave, lekeli kapıyı bütün hizmetkârlara gösterdi. Anna, buna sebep olanın kendisi olabileceğini düşünmüştü. İlk fırsatta odasına çıkıp elbise ve çamaşırlarını muayene etti. Bir de baktı ki, gömleğinde, yahut da etekliğinde bir leke var... Bunun üzerine genç kız bir hastalık uydurdu ve şehre koştu. Oradan satın aldığı kumaşla da bir eteklik, yahut da bir gecelik hazırlamaya girişti. Bu işi, Perşembe gecesi kendi odasında yaptı. Ateşi, çamaşırı ortadan yoketmek için yakmadı. Zirâ bunun kokusu etrafa yayılabilirdi. Evet, Anna dikmiş olduğu çamaşırı ütüle-

mek için yakmıştı ateşi... Lekeli çamaşır, bence onun üzerinde bulunuyor. Kız şimdi bunu kaybetmenin çârelerini aramakla meşgul.

«Ben onu şu sizin balıkçı limanına, hattâ balıkçı köyüne kadar tâkip ettim. Anna, orada bir kulübeye girdi. Eve dönmeden önce, bu kulübeyi bir de sizinle görmek isterdim... Kız orada kısa bir süre kaldıktan sonra çıktı. Dikkat ettim, mantosunun altında bir şey saklıyordu sanki. Sonra kızın sahilin yukarı tarafına doğru yöneldiğini gördüm. O tarafta onun hoşuna gidebilecek bir manzara var mı?»

Başımla evet işâreti yaptım.

Çavuş o tarafa bakarak, «Ne zevk, ne zevk!» diye söylendi. «Hiç anlamıyorum, kimin hoşuna gidebilir burası? Siz şâyet etrafına şüpheli nazarlar fırlatan bir kimseyi tâkip ediyorsanız, bu işi anlamanızı gerektiren bir ipucu değil midir? Tâkip edilen kimse, belki de bir yerlere saklanmak istiyordur. Yapmam gereken iki iş vardı: Ya Anna'yı suç üstü yakalamalıydım, yahut da peşini bırakmalıydım. İkinci şıkkı tercih ettim. Eve döndüm ve sizden plâja çıkan başka bir yol olup olmadığını sordum. Ortada şâyet bir ayak izi arama meselesi varsa, kum, tanıdığım detektiflerin başında gelir... Eğer Anna Spearman'a o tarafta rastlayamazsak, kum bize yardımcı olacaktır. Hava kararmadan, onun nereden geçtiğini tâyin edebiliriz. İşte geldik! Bir mahzur yoksa, bırakın da ben önden gideyim! Konuşmamanızı rica edeceğim!»

Çavuş Cuff, plâja inmek üzere kum tepelerine doğru yürüdü. Kalbim ata ata onu tâkip ettim ve hâdiselerin bundan sonraki kısmını merakla beklemeye başladım.

Tam da Anna Spearman'la konuştuğum yerde bulunuyordum. Biliyorsunuz, onunla konuştuğum sırada Londra'dan gelen Bay Franklin birdenbire meydana çıkmıştı. Gözlerim çavuşu tâkip ederken, düşüncelerim, elimde olmayarak, beni genç kızı düşünmeye zorluyordu. Küçük elinin elimi sıktığını hissediyordum. Genç kız bu hareketiyle kendisine karşı gösterdiğim yakınlığa teşekkür etmek istemişti. Sesi de aklıma geldi:

Anna, malikâneden ne zaman dışarı çıksa Seyyar Kumlar'ın kendisini o tarafa çektiğini söylemişti. Sonra Bay Franklin meydana çıkınca, genç kızın yüzündeki değişikliği hatırladım.

Karanlık gittikçe çökmekteydi. Her taraf tam bir sessizlik içinde bulunuyordu. Açık denizden doğru gelen dalgalar, kum yığınları üzerine sür'atle inmekteydi. Ama bu dalgalar bile, bizim için sessizdi. Sanki bir şey duymuyorduk. Dalgaların meydana getirdiği köpükler, yukarı ve aşağı taraflardaki kayalıklı büyük burunlara çarpıyordu. Denizin yükselme saatiydi bu. Ben orada hiç kımıldamadan durduğum sırada, kumların siyah sathı, kabarmaya başladı. Bu kâbuslu yerde kımıldayan, tek şey o kumlardı.

Kumların kımıldadığını görünce, Cuff hafifçe ürperdi. Bunu hemen farkettim. O tarafa birkaç dakika baktıktan sonra, Çavuş geri döndü ve bana doğru yürüdü.

— «Burası kalleşlik kokan bir yer, azizim Betteredge! Anna'dan da eser yok. Gelin, bir de siz bakın!»

Beni kıyıya doğru götürdü. Kumların üzerinde, her ikimizin ayak izlerinden başka bir şey yoktu.

Çavuş, «Hiç anlamıyorum...» diye söylendi. «Bu balıkçılar köyü, bu kumlar üzerinde nasıl tutunabiliyor?»

— «Cobb's Hole köyü sâkinleri, her şeye tahammül eden insanlardır.»

— «Bu akşam genç kızın Cobb's Hole istikametinden doğru geldiğini gördüm. Deniz kenarında yürüyordu. Sonra buradan geçti. Plâjın öbür kıyısı da Cobb's Hole köyüne mi dahil? Şimdi kıyıyı tâkip ederek oraya gidebilir miyiz?»

Her iki suale de tasvip edici cevaplar verdim.

— «İsterseniz, hızlı yürüyebiliriz. Gece bastırmadan, kızın köye gitmek için Kumlar'ın neresinden ayrıldığını muhakkak bulmalıyım.»

Cobb's Hole istikametine doğru belki birkaç yüz metre yol yürümüştük ki, Çavuş Cuff birden durdu ve yere doğru eğildi. Sonra da:

— «İşte yeni bir şey!» diye mırıldandı. «Şu-

rada bir kadına ait ayak izleri görüyorum. Pek emin değilim ama, bu izler belki de Anna'ya aittir. Gerçi bunlar karmakarışık bir halde ama, yine de gayet net. Zavallı kız benim gibi kumların detektiflik hasletlerini biliyor. Fakat kendi ayakizlerini tamamiyle silmeye vakit bulamamış. Evet, evet, bu böyle olmuştur bence. Bakın, bakın, şu ayak izi Cobb's Hole köyüne doğru uzanıyor, diğeri de oradan bu tarafa geliyor! Suya doğru giden şu izler, onun ayakkabılarının burunları olamaz mı? Neden iki iz göremiyorum? Sizi üzmek istemem, Bay Betteredge ama, bu Anna Spearman oldukça kurnaz, aynı zamanda da kötülük yapmaya meyyal. Aldanmıyorsam, kayalıkların bulunduğu yere kadar suyun içinde yürümüş. İşte arkamıza düşen şu kayalıklar... Sonra da aynı yoldan dönerek ancak şu gördüğünüz izleri bırakmış... Evet, bu hal benim iddialarıma enikonu uyuyor. Anna, evden dışarı çıktığı zaman mantosunun altında bir şey saklıyordu. O sakladığı şey her ne ise, kız onu ortadan kaldırmak istemiyordu. Yoksa yaptığı gezintinin gayesinin tarafımdan öğrenilmemesi için, bu kadar ihtimam göstermezdi. Evet, evet, Anna bir şeyi, bir eşyayı **saklamak** istiyordu. Kulübeye kadar gidecek olursak, meselenin ne olduğunu belki de anlarız.»

İçimdeki detektiflik hevesi, birdenbire kaybolmuştu.

— «Bu işi bensiz de yapabilirsiniz.» dedim. «Size ne gibi bir faydam dokunabilir ki?»

— «Ah, Bay Betteredge, ah! Görüyorum ki, umduğumdan da yaman bir adammışsınız. Sizi daha iyi tanıdıkça, meziyetleriniz birer birer meydana çıkıyor. İnanın bana, tevazû buralarda kolay kolay rastlanacak bir fazilet değildir... Ama bu meziyet sizde fazlasiyle var! Fakat iyi düşünün, ben kulübeye yalnız gidecek olursam, oradaki insanlara soracağım sualler cevapsız kalacak. Herkes susacak. Bir şey söylemeyecek. Ama siz yanımda olunca, beni onlara takdim edeceksiniz. Pek tabiî, onların komşusu sayılırsınız... Size herkes saygı gösterir. Zâten uzun uzadıya da konuşacak değliz.»

Çavuş için faydalı olabilecek fikirleri toparlayamadığımdan, sâdece hangi kulübeye gitmek istediğini ona sormakla yetindim.

Cuff'ın târif ettiği kulübe, Yolland adında bir balıkçıya aitti. Adam orada karısı ve biri kız, biri erkek olan iki çocuğuyle birlikte oturuyordu. Anna'nın Cobb's Hole'deki dostlarını arada bir ziyâret ettiğini anlattığım zaman, sizlere bir aileden bahsetmiştim. İşte bu, Yolland ailesiydi. Konuşmalarından duyduğuma göre, bunlar çok iyi insanlardı. Oda hizmetçimiz, ailenin Lucy adındaki kızlarıyle bir yerde tanışmış, böylece de onlarla ahbap olmuştu. Bu Lucy'nin bir ayağı sakattı. Bunun için de kendisine Topal Lucy lâkabını takmışlardı. Bana kalırsa iki genç kızın birbirlerine bağlanmalarını, her ikisinin sakatlıkları kolaylaştırmıştı. Mamafih, Anna o âilenin bütün fertleriyle iyi geçiniyordu.

Çavus Cuff mâdemki Anna'yı Yolland'larm kulübesine girerken görmüştü, o halde benim yardımım tahkikata bambaşka bir ışık tutacaktı. Anna nihayet her zaman ziyâret ettiği bir ailenin kulübesine girmişti. Vaktini de balıkçının ailesiyle birlikte geçirdiğini ispat edebilirdi. Mamafih, bunları tahkik etmek yine de faydalıydı. Cavus Cuff'ın sözlerine aldırmayarak, Anna'nın lehine calısmaya karar verdim.

Gün ışığının müsaade ettiği kadar ayak izlerini tâkip ede ede Cobb's Hole'e doğru ilerledik.

Kulübeye vardığımızda, balıkçıyla oğlunun denizde olduğunu öğrendik. Topal Lucy, çok yorgun olduğu için birinci kattaki odalardan birine yatmaya gitmişti. Bayan Yolland, bizi mutfağa aldı. Detektifin ismini öğrenince de, masaya bir iki likör kadehi koydu. Sonra da Cuff'ı tetkik etmeye başladı.

Ben bir kenara geçmiş, detektif, Anna Spearman'la alâkalı konuşmaya neresinden başlayacak diye bekliyordum. Ama hayret! Cuff ilkin kraliyet ailesinden, balık fiyatlarından ve şundan bundan bahsetti. Sonra nasıl yaptı bilmiyorum, sözü AY TAŞI'nın kaybolusuna getirdi. Birinci oda hizmetçisinin kötü yürekliliğinden ve bilhassa diğer hizmetkârların Anna

Spearman hakkında atıp tutmalarından dem vurdu. Sonra da elmasın bulunması için nasıl çalıştığını, aynı zamanda da zavallı kıza kondurulan şüphelerin yokedilmesi için nasıl uğraştığını anlattı.

Aşağı yukarı bir çeyrek saatten beri, Bayan Yolland'ın mutfağında bulunuyorduk. Karşısındaki adamın, Anna'nın bir dostu olduğunu anlayan kadın, çavuşa sual üzerine sual soruyor, bir taraftan da «zihin açıp kuvvet veren» likörden bir kadeh daha içmesini rica ediyordu.

Ama ne var ki, Cuff, Bayan Yolland'ın karşısında boşuna vakit geçiriyor, nutuk çekeceğim diye de nefes tüketiyordu. Lâkin adam ne yaptıysa olmadı, Bayan Yolland, genç kız hakkında en ufak da olsa kötü bir şey söylemedi. Nihayet saatlerimize bakarak, ayağa kalktık. Çavuş:

— «Size iyi bir gece dilerim, efendim!» dedi. «Yalnız gider ayak şunu söylemek isterdim size: Bana öyle geliyor ki, Anna Spearman şimdiki işine kolay kolay alışamayacak. Bence orayı terketse, onun için iyi olur.»

Bayan Yolland, «Zâten kendisi de o evi terketmeyi düşünüyor!» diye konuştu.

Demek Anna Spearman bize terketmek istiyordu ha! Bu sözleri duyunca, kulaklarımı kabarttım. Doğrusu çok garip bir hususta bu! Garipti diyorum, çünkü kız bu hususta Milady'ye bir şey söylemediği gibi, bana da çıtlatmamıştı... Birden aklıma geldi. Belki de Cuff, boş atıp dolu tutturmak istemiş ve Bayan Yolland'ın ağzından böyle bir şey almıştı. Çavuş, mert bir kadını kandırmakla belki mesleğinin gerektirdiği bir şey yapıyordu... Ama ben böyle bir dalavereye âlet olmamalıydım. Nihayet dini bütün bir protestandım. Yalanın babasının şeytan olduğunu bilirdim. Bir işe de şeytan karıştı mı, etraf da karışır demekti. İşte böyle bir karışıklığın vuku bulacağını hissederek, çavuşu oradan hemen uzaklaştırmak istedim. Fakat adam yerine tekrar oturuyor ve bir kadeh likör daha içebileceğini söylüyordu. Fazla dayanamadım ve artık gitmem

gerektiğini söyleyerek kapıya doğru yöneldim. Aslında ise, oradan ayrılmak istemiyordum.

Çavuş, «Demek Anna şimdiki işinden ayrılmak istiyor, öyle mi?» diye sordu. «Peki, oradan çıkarsa ne yapabilir ki? Siz ve ben hâriç, zavallının hiçbir dostu yok!»

Bayan Yolland, «Evet ama, Anna oradan muhakkak çıkacakmış.» diye cevap verdi. «Demin de söylediğim gibi, kız bu akşam buraya geldi ve Lucy'nin odasına çıkmak için bizden müsaade istedi. Orada kâğıt ve mürekkep bulunduğundan haberdardı. «Bir dostuma bir mektup yazmak istiyorum.» dedi. «Hizmetkârların bana bir sürü sual sormasından korkarak, bu işi evde yapamıyorum...» Mektubu kime yazdığını bilmem... Ama yukarda epey kaldığına göre, mektup uzun olsa gerek... Kız aşağı inince, kendisine bir pul verdim. Mektup elinde değildi. Anna, kendisine verdiğim pulu kabul etmedi. Siz de bilirsiniz ya, zavallıcık içine kapanık bir mahlûk! Hiçbir zaman kendiliğinden konuşmaz. Bununla beraber, bir dostu, erkek bir dostu olsa gerek. Ne yapıp edip, kız, dostunun yanına gidecek. Ben böyle düşünüyorum.»

Çavuş, «Evden yakında mı ayrılacak dersiniz?» diye sordu.

— «Evet, mümkün olduğu kadar yakında.»

O sırada onlara doğru yaklaştım. Milady'nin kâhyası olduğuma göre, önümde yapılan böyle bir konuşmaya karışmazlık edemezdim.

— «Anna Spearman hakkında yanılıyorsunuz galiba. Kendisi eğer bizi terketme niyetinde olsaydı, beni muhakkak haberdar ederdi.»

Kadın, «Nasıl? Yanılıyor muyum dediniz?» diye bağırdı. «Niye yanılacak mışım? Daha bir saat bile olmadı, Anna yapacağı seyahatte kendisine lâzım olacak bazı eşyayı burada benden aldı... Evet, Bay Betteredge, sattığım eşyalar bana ait şeylerdi! (Sonra kadın birden ceplerini yokladı). Şey... Anna'ya bir haber göndermek isterdim... Malikâneye dönünce, ikinizden biri onu görecek mi acaba?»

Bir şey söylememe meydan kalmadı. Çavuş:

— «Söylemek, yahut da vermek istediğiniz bir şey varsa, ben bunu yapabilirim!» dedi.

Bunun üzerine Bayan Yolland cebinden birkaç şilinle madenî para çıkardı ve bunları avucunun içinde yavaş yavaş saymaya başladı. Sonra bu paraları istemeye istemeye Çavuş Cuff'a uzattı.

— «Rica etsem, bunları Anna'ya verebilir misiniz? Kız benden bir şeyder satın almıştı. Bilirsiniz, paranın yüzü tatlıdır. Hele bizim gibi fakir bir aile olunca, gelen para geri çevrilmez. Fakat biliyor musunuz, bu kızın şimdiye kadar biriktirdiği paraların içinden bir kısmını aldım diye, büyük pişmanlık duydum. Ayrıca yarın sabah eve gelecek olan kocam da bundan hoşlanmayacak... Anna'ya söyleyin, benden aldığı şeylerin karşılığında para istemiyorum. Onları hediyem olarak kabul ederse, beni çok sevindirir... Rica ederim, beyefendi, parayı masada bırakmayın! Alın hepsini! Sonra da hemen çıkın buradan! Zirâ zaman kötü... İnsanoğlu zaaflar içinde bocalıyor. Olur a, dayanamam ve paraları tekrar cebime atarım!»

Cuff'a bakarak, «Haydi gelin!» dedim. «Benim dönmem lâzım. Zâten burada çok kaldım.»

Detektif, «Pekalâ, pekalâ!» dedi. «Sizi tâkip ediyorum!»

İkinci defadır kapıya doğru yöneldim, ikinci defadır da eşiği aşmaya karar veremedim.

Çavuş, «Para iade etmek, çok nâzik bir işdir, hanımefendi!» diyordu. «Her halde verdiğiniz şeyler karşısında Anna'dan ehemmiyetsiz bir para aldınız?»

Bayan Yolland, «Nasıl?» diye bağırdı. «Ehemmiyetsiz bir para mı dediniz? Gelin, gelin de bizzat hüküm verin!»

Kadın bir şamdan alıp, adamı mutfağın bir köşesine doğru götürdü. Ben kendimde onları tâkip edecek cesaret bulamadım. Yerde, bir köşede madenî bir sürü eşya vardı. Balıkçı, bunları kazaya uğramış vapurlardan getirmişti. Ama uygun bir fiyata satamamıştı. Bayan Yolland, elini uzattı üzerinde bir kapak bulunan demir bir kutu çıkardı. Anlaşılan tekneye ait evrak, bu kutunun içinde muhafaza ediliyordu.

— «Anna bu akşam buraya gelince, tuttu bu kutunun aynı olan başka bir kutuyu aldı. «İşte tam bana lâzım olan bir şey!» dedi. «İçine kolalı elbiselerimi koyacağım. Başka yerde buruşuyorlar zira...» Kızdan sâdece bir şilin, dokuz pens istedim, Bay Cuff! Evet, bir şilin, dokuz pens, bir pens bile fazla değil!»

Çavuş, «Yok canım...» diye iç geçirerek konuştu. «Çok ucuza vermişsiniz.»

Bayan Yolland, bu defa da elini yeniden daldırdı ve bir yığın eşyanın içinden bir köpek zinciri çekti...

— «Yoklayın, Çavuş, yoklayın! Tartın şöyle! Bizde üç tane vardı bundan. Anna ikisini aldı. «Bu zincirleri ne yapacaksın, kızım?» diye sordum... «Bunları birbirine ekleştireceğim. Her ikisiyle de kutuyu bağlayacağım...» dedi. Bir ipin bu işi daha iyi göreceğini söylediğim zaman da, «Yo, hayır, hayır, bu zincirler daha iyi ve daha emin...» diye söylendi. «Ama yavrum,» dedim. «Bir kutunun zincirle bağlandığı nerede görülmüş?» O zaman da kız, «Oh! Bayan Yolland,» diye yalvardı. «Ne olur bana bu zincirleri verin!» Ah, Bay Cuff, ömrümde bu kadar garip bir kız görmedim! Ne yaparsınız, ister istemez dediğini yaptım. Zincirler için üç şilin ve altı pens istedim. Sözlerime inanmanızı rica edeceğim, sâdece üç şilin ve altı pens istedim, fazla değil!»

Çavuş, «Beher zincir için mi istemiştiniz bu parayı?»

— «Yok canım, her ikisi için!»

Cuff başını iki yana sallıyarak, «İyi etmişsiniz, Bayan Yolland, iyi etmişsiniz!» dedi.

Kadın, masanın üzerinde duran paralara doğru yaklaştı ve:

— «İşte para!» dedi. «Bunların karşılığı olarak kıza o kutuyla iki zinciri vermiştim. Hepsi hepsi üç şilin ve altı pens... Anna'ya söyleyin, biriktirmiş olduğu paraları onun elinden almaya vicdanım razı olmadı... Kendisinin bu paraya çok ihtiyacı var.»

— «İyi hoş ama, hanımefendi, benim vicdanım

da bu parayı Anna Spearman'a vermeye müsait değil. Bence doğru bir şey olmayacak bu!»

Bayan Yolland'ın yüzü güldü.

— «Sâhiden de öyle mi düşünüyorsunuz?» diye sordu.

— «Bundan hiç şüpheniz olmasın! İsterseniz ne düşündüğünü Bay Betteredge'e de sorabilirsiniz.»

Başımı çevirdim ve sâdece. «İyi akşamlar!» demekle yetindim.

Kadın direnme gücünü kaybetmiş gibi göründü. Sonra parayı alıp cebine indirerek:

— «Hay Allah kahretsin bu parayı!» diye söylendi. «Masanın üzerinde durduğunu görünce, insan kendini alamıyor...» Sonra Bayan Yolland, Çavuş Cuff'a mânidar bir nazar fırlattı.

Bu bakışta şöyle bir mânâ vardı sanki: «İşte para tekrar cebime girdi. Alabilirseniz alın bakalım onu oradan!»

Bu defa kapıya doğru yönelmekle kalmadım, kanadı çekerek dışarı çıktım. Siz ne derseniz deyin ama, kadın da, Cuff da beni küçük düşürmek suretiyle incitmişlerdi. Birkaç adım attığım sırada, Çavuş arkamdan yetişti.

— «Bu kulübeye girmeme yardım ettiğiniz için, size çok teşekkür borçluyum, Bay Betteredge! Ayrıca bana yepyeni bir heyecan tattırdığı için, balıkçının karısına da teşekkür etmem gerekir. Doğrusu ya, Bayan Yolland beni pek şaşırttı!»

Kendisine karşı kızgın olduğum için, detektife kuru bir şekilde cevap vermek üzereydim. Ama kadının onu şaşırtmış olduğunu öğrenince, aklıma iç rahatlatıcı bir şüphe girdi. Sessizce onun konuşmasını bekledim.

Çavuş Cuff, «Evet,» diye düşüncelerimi tahmin etmiş gibi konuştu, «Bana doğru yolu göstereceğiniz yerde, beni oradan uzaklaştırdınız.. Mamafih, Anna'ya karşı büyük bir alâka duyduğunuz için, bu sizi memnun edecektir... Kızın bu akşam yapmış olduğu iş, meydanda: Anna, zincirleri birbirine ekleştirip, kutuyu bağladı. Sonra da kutuyu suya, yahut da kuma koydu.

Pek tabiî, zincirin ucunu da, yeri kendisi tarafından bilinen bir kayanın altına yerleştirdi. Tahkikat bitinceye kadar, kutuyu orada bırakacak. Daha sonra da kutuyu oradan istediği zaman alıp, başka bir yere nakledecek. Buraya kadar her şey meydanda. Ama kızın, kutuya koyup sakladığı şeyin ne olduğunu bilmiyoruz.»

Elimde olmayarak AY TAŞI'nı düşündüm. Ama bu fikri aklımdan hemen uzaklaştırdım ve:

— «Peki, sizin fikriniz nedir?» dedim.

— «Yo, yo, kızın sakladığı şey, elmas değil! Eminim bundan. Aksi takdirde, şimdiye kadar elde ettiğim tecrübeler on para etmeyecektir!»

İçimdeki dedektiflik hevesi yeniden depreşmişti. Birden:

— «Sakın bu, boya lekeli elbise olmasın?» diye sordum.

Çavuş karanlıklar içinde yürürken birden durdu ve elini omuzuma koydu. Sonra da:

— «Siz Seyyar Kumlar'a bir eşya atsanız, suyun sathına çıkar mı bu?» dedi.

— «Hiç bir zaman çıkmaz. Ağır, yahut da hafif bir şey olsa bile, kumun üzerine düşen madde oraya ebediyyen gömülür.»

— «Bunu Anna Spearman da bilir mi dersiniz?»

— «Elbette bilir.»

— «Çok garip! O halde genç kız elbisesine bir taş bağladıktan sonra bunu Seyyar Kumlar'ın ortasına atmadı? Neden sakladı bunu?»

Sonra dedektif, «Şimdi öğrenmemiz gereken bir husus var...» yürümeye devam ederek konuştu. «Evet, kumlarda saklanmış olan eşya bir gecelik midir, yoksa bir eteklik midir, yahut da başka bir şey midir, bunu muhakkak anlamalıyız... Eğer yarına kadar bir şeyler olmazsa, Bay Betteredge, ben yarın Frizingall'a kadar gidecek ve kızın orada ne satın aldığını öğreneceğim! Gerçi böyle bir ahvalde evden ayrılmak her ne kadar doğru olmazsa da, bu, karanlıklar içinde yüzmekten yine de hayırlıdır!»

Malikâneye döndüğümüz zaman, hizmetkârlar

akşam yemeklerini yiyorlardı. Avluda ilk gördüğümüz kimse, müfettiş Seagreve'un emrimize tahsis ettiği polis memuru oldu. Çavuş, ona Anna Spearman'ın dönmüş olup olmadığını sordu.

Adam, «Genç kız döndü, efendim!» diye cevap verdi.

— «Ne zaman döndü?»

— «Bir saat oluyor.»

— «Güzel. Peki, dönünce ne yaptı?»

— «Diğer hizmetkârlarla sofraya oturmadan önce, soyunmaya çıktı.»

Çavuş Cuff başka bir şey söylemedi ve evin arka tarafına doğru uzanan yola doğru yürüdü. Karanlık yüzünden giriş kapısını göremedi ve bahçe tarafındaki tahta parmaklığa doğru ilerledi. Kendisine yolu göstermek üzere yanına gittiğimde, Cuff yatak odalarının bulunduğu kata doğru dikkatle bakıyordu.

Ben de başımı kaldırdım ve Mis Rachel'in odasında bir anormallik gördüm. Odanın içindeki ışıklar bir gidip bir geliyordu.

Çavuş, «Burası Mis Verinder'in odası değil mi?» diye sordu.

Başımla tasdik edici bir işâret yaptım. Sonra da dedektifi yemeğe dâvet ettim.

Cuff, kımıldamadan öylece duryordu. Bahçedeki çiçeklerin kokusunu kokladığına hükmederek, ona başka bir şey söylemedim.

Evin önüne vardığımız zaman, dedektif **Yazın Son Gülü**'nü ıslıkla çalmaya başladı. Anlaşılan Çavuş Cuff yeni bir keşifte bulunmuştu. Genç hanımımın penceresinin de bu keşifle bir alâkası vardı. Bu son düşünce, beni dedektife yaklaşmaya zorladı. Zirâ onu orada yalnız başına bırakmak istemiyordum.

Miss Rachel'in penceresini göstererek, «Yoksa yukarıda sizi hayrete düşüren bir şey mi var?» diye sordum.

Sesindeki ton hakkında hüküm vermek gerekirse, Çavuş kendinden memnun gibiydi. Birden :

— «Siz Yorkshire'liler bahis tutuşmaya meraklı insanlarsınız, değil mi?» dedi.

— «Neden soruyorsunuz?»

Cuff, yeniden koluma yapıştı ve: «Eğer ben bu bölgeden biri olsam, Bay Betteredge,» dedi, «genç hanımınızın evi terketmek üzere olduğuna dâir elli sterline bahse girebilirim! Bahsi kazanırsam, ikinci bir bahse daha girişebilirim: Mis Rachel, şu bir saat içinde bu kararı almış bulunuyor!»

Çavuşun ilk bahsi, beni şaşırttı. İkincisi ise, Anna Spearman'ın eve bir saat önce dönmüş olduğunu bana hatırlattı. Mamafih, her ikisi de üzerimde garip bir tesir yarattı. Yemek yemek için içeri girdiğimiz sırada, derin derin düşünüyordu.

Cuff'ın kolundan sıyrılıp, kendi başıma bir tahkikat yapmaya karar verdim.

Uşak Samuel, ilk karşılaştığım insan oldu.

Ona bir sual sormama meydan kalmadı. Samuel:

— «Milady, sizi ve Çavuş Cuff'ı bekliyor.» dedi.

Dedektif, «Kendisi bizi ne zaman sordu?» diye arkamdan seslendi.

— «Bir saat oluyor, efendim!»

Aaaa, bu kadar olmazdı artık! Bir saat! Bir saat! Bir saat! Bir saat! Anna eve bir saat önce dönmüş, Mis Rachel bir saat önce fevkalâde bir karar almıştı! Milady de bir saatten beridir çavuşu arıyordu!

Dedektife bakmadan merdiveni tırmanmaya başladım. Aynı zamanda ona bir şey de söylemedim. Hanımımın kapısına nihayet vurmaya karar verdiğim zaman, elim titriyordu.

Arkamda duran gül amatörü. «Bu gece bir skandal çıktığı takdirde, buna hiç şaşmam!» dedi. «Yo, yo, telâşlanmayın öyle! Ben bundan da trajik ne aile dramları görmüşümdür bir bilseniz!»

O sırada bizi içeri dâvet eden hanımımın sesini duydum.

Milady, küçük bir lâmbanın ışığı altında oturuyordu. Yüzü, karanlıkta kalmıştı.

Bize serbest bir şekilde bakacağına, başı eğik olarak bir kitaba bakıyordu.

Birden, «Müfettiş bey!» dedi. «Bir kimse evden çıkmak isterse, ille de size bildirmemiz mi gerekir? Tahkikatınız için lüzumlu bir husus mudur bu?»

— «Evet, Milady, maalesef öyle!»

— «O halde size bildirmeliyim: Mis Verinder, Frizinghall'de bulunan teyzesinin, yâni Ablewhite'in yanına gitmek istiyor. Her şeyi ona göre hazırladı. Yarın sabah ilk saatlerde buradan gidecek.»

Çavuş Cuff, başını çevirip bana baktı. Bir şeyler söylemek üzere hanımıma doğru ilerledim. Fakat buna cesaret edemeyerek, yavaşça geriledim.

Cuff, «Sormamda bir mahzur var mı acaba, Milady?» dedi. «Mis Verinder kararını **ne zaman** açıkladı size?»

— «Bir saat oluyor.»

Çavuş Cuff, bana tekrar baktı. Bir de yaşlı kimselerin kalbleri kolay kolay heyecana kapılmaz derler. Halbuki benim kalbim o sırada yerinden dışarı çıkacakmış gibi atmıştı. Şâyet yirmibeş yaşında olsaydım, ne olurmuş Allah bilir artık!

Çavuş, «Bakın, Milady,» dedi, «ben Mis Verinder'in hareketlerini kontrol edecek değilim! Lâkin sizden rica edeceğim, Mis Verinder buradan ayrılmayı yarın mümkün olduğu kadar geciktirsin! Ben de yarın Frizinghall'e gitmek istiyorum. Öğleden sonra ikiye doğru döneceğim. Daha önce değil. Mis Verinder şâyet o zamana kadar beklerse, gitmeden önce onu görmek isterim!»

Milady, bana arabacıyla alâkalı emirler verdi. Araba Mis Rachel'in emrinde ancak ikiden sonra olabilirdi.

Hanımım, «Eee,» diye sordu, «başka bir arzunuz var mı?»

— «Evet, Milady! Mis Verinder, bu değişikliğin sebebini soracak olursa, ona benden bahsetmeyin, lûtfen!»

Hanımım sanki bir şey söylemek istiyormuş gibi birden başını kaldırdı. Fakat daha kuvvetli bir irâdenin nüfuzu altında kalarak, elindeki kitaba yeniden bakmaya başladı. Sonra da gitmemiz için eliyle bir işâret yaptı.

Hole çıktığımızda, Cuff, «Ne mükemmel bir kadın!» diye söylendi. «Kendini kontrol bakımından kuvvetli bir kimse olmasaydı, kafanızı yoran esrarın ne olduğunu bu gece öğrenebilirdiniz, Bay Betteredge!»

Bu kelimeler üzerine, her şeyi anlar gibi oldum. Hemen çavuşun yakasından yakalayıp, kendisini duvara doğru yaklaştırdım ve:

— «Hay Allah müstehakmızı versin e mi!» diye haykırdım. «Demek Mis Rachel hakkında bir şeyler biliyordunuz da, bunları benden saklıyordunuz ha?»

Çavuş Cuff, bana dik dik baktı. Sonra da:

— «Vay vay!» dedi. «Demek nihayet tahmin ettiniz!»

Elimi yakasından çektim. Lâkin sorarım size, bu şekilde hiddetlenmekte haksız mıydım yâni? Unutmayın ki, ben bu ailede elli yıldan beri bulunuyor ve hizmet ediyordum... Mis Rachel daha küçücükten dizlerimin üzerine oturmaya çalışmış, arada bir de bıyıklarımı çekmişti! Her ne olursa olsun, kendisini benim nazarımda en güzel, en sevimli ve en kusursuz bir kızdı. Yaptığım hareket dolayısiyle, Çavuştan özür diledim. Ama bu sözleri söylerken gözlerim dolmuştu. Bunu anlayan Cuff:

— «İşte bu olmadı, Bay Betteredge!» dedi. «Evet, bu olmadı! Ne diye heyecanlanıp telâşlanıyorsunuz anlamıyorum ki... Benim meslekte çok olur böyle şeyler. Şâyet hoşunuza gidiyorsa, bir daha yakalayın yakamdan! Yo, yo, dostum, birden heyecanlanmak hiç iyi bir şey değil... Biliyor musunuz bu nedir? Siz hislerinizin esiri oluyorsunuz hepsi bu kadar!»

Dedektif dudaklarını yeniden büzdü. Yüz hat-

larında tam bir durgunluk vardı. Ama ben yaptığı lâtifeden Cuff'ın memnuniyet duyduğunu anlamıştım.

Onu dâireme götürüp, kapıyı kapadım.

— «Rica ederim, Çavuş, benden bir şey saklamayın! Şüphelerinizi bana olduğu gibi söyleyin! Doğrusu bana açılmamakla hiç de iyi etmiyorsunuz!»

— «Fakat dostum, ben kimseden şüphelenmiyorum ki!»

— «Haydi haydi, söyleyin! Mis Rachel'in kendi elmasını çalmış olduğunu bildirmek üzereydiniz bana, değil mi?»

Çavuş, «Evet.» diye konuştu. «AY TAŞI'nı yanından bir dakika bile ayırmayan Mis Rachel, Anna'yı hırsız yerine koyacağımızı düşünerek durumu kıza anlattı. İşte bütün hikâye meydanda! İçinizin rahat edeceğini düşünüyorsanız, Bay Betteredge, boğabilirsiniz beni!»

Bir süre konuşamadım. Sonra, «Allah benim yardımcım olsun!» diye söylendim.

— «Neden bu şekilde hareket ettiğimi yarın öğreneceksiniz! Miş Verinder, teyzesine yapacağı ziyâreti yapmakta ısrar ederse, —ki ısrar edecektir— o takdirde ben Milady'ye her şeyi açıklamak zorunda kalacağım. Ne olup biteceği bilinmez. İşte bunun için, konuşmada sizin de bulunmanızı isteyeceğim. Tahkikat işini bu gecelik bırakalım. Şimdilik, Bay Betteredge, AY TAŞI hakkında benden bir kelime bile öğrenemeyeceksiniz! Bakın, yemeği hazırlamışlar! Haydi gelin de bir şeyler yiyelim!»

— «Afiyet olsun, Çavuş! Zâten ben sofrada yer alamam. Alamadığım gibi, size iyi hizmet edilip edilmediğini de kontrol etmek zorundayım. Bu mesele hakkında düşünmek üzere çekilecek olursam, beni mâzur görmenizi rica edeceğim!»

Yemekte, ona iyi hizmet edilmesini temin bakımından gerekeni yaptım. O sırada bahçıvanımız Bay Begbie içeri girdi ve bana bir hafta içinde neler yapıldığını anlattı. Yapılan konuşmanın tek bir kelimesini kaçırmayan Cuff, mevzuun şeklini değiştirdi. Güllerden, çimenli patikalardan ve çakıltaşlı küçük yollardan

bahsetti. Kalbim sıkışır gibi olmuştu. Onları başbaşa bırakıp, dışarı çıktım. İçimdeki üzüntüyü pipom da yokedemedi, **Robinson Crusoé** de...

Biraz huzura kavuşmak için, terasta dolaşmaya başladım. Ama kendimi gayet yorgun hissediyordum. İhtiyar bir adam olduğumu görüyor, böyle bir hâle daha fazla dayanamayacağımı düşünüyordum. Bununla beraber, Mis Rachel'in bana güvenmesini temin etmek istiyordum.

Düşüncelerim, bana Milady'den bir pusula getiren Samuel tarafından yokedildi.

Pusulada yazılı olanları ışık altında okuyabilmek için, eve döndüm. Samuel bana havanın değişeceğini söylemişti. Gerçekten de öyleydi. Köpekler homurdanmaya başladılar. Başımı gökyüzüne doğru kaldırdım. Bulutlar birbirleriyle birleşiyorlar ve aya doğru yaklaşıyorlardı. Belliydi artık: Hava bozmak üzerevdi.

Milady'nin gönderdiği mesajda, şöyle bir haber vardı:

Frizinghall'deki savcı, hanımıma üç Hintli hakkında bir şeyler yazmıştı. Haftanın başında, adamlar serbest bırakılacaklar, numaralarını kısıtlayan bir hal de olmayacaktı. Şâyet adamlara birkaç sual sormak istiyorsak, hiç vakit geçirmemeliydik. Beraberce yaptıkları görüşme sırasında durumdan dedektifi haberdar edemeyen Milady, bu hatânın tâmirini benden rica ediyordu. Hay Allah! Ben bu mendebur Hintli'leri unutmuştum bile. Mamafih, Milady'nin emirlerine hemen itaat ettim.

Çavuş Cuff'la bahçıvan bir viski şişesinin karşısına geçmişler, heyecanlı bir şekilde gül yetiştirme işinden bahsediyorlardı. Adam beni görünce, kendisini rahatsız etmememi bir işâretle anlattı. Anlayabildiğime göre, iki adam güller üzerinde yapılan aşı işini ele almışlardı. Yabanî güle aşı yapmak doğru bir şey miydi acaba? Bahçıvan Begbie, «Evet,» diyordu, dedektif ise bunun doğru bir şey olamayacağını ileri sürüyordu. Benim de fikrimi sordular. Ben bu hususta hiçbir bilgiye sahip olmadığımdan, iki tarafın fikrinin de uygun olabileceğini söyledim. «Baylar!» dedim. «İkinizin fikri

de geçerli olabilir. Ne diye çekişip duruyorsunuz?» İki adamın bana hayretle baktığını ve bir şey söylemediğini görünce, Milady'nin mesajını masanın üstüne koydum.

Şunu kaydetmeden geçmemeliyim: O anda dedektiften nefret eder gibi olmuştum, ama adamın o eşsiz zekâsını takdir etmekten de kendimi alamıyordum.

Yarım saat sonra, Cuff mesajı okumuş ve Seegreve'un raporunu hatırlayarak Hintli'lerle alâkalı her şeyi aklına getirmişti. Cevabı hazırdı. Zâten Seegreve'un raporunda adı geçen ve Hintli'lerin dilinden anlayan ünlü bir kâşif yok muydu elde? Cuff, bana adamın adresini bilip bilmediğimi sordu. Ona bunu bildiğimi söyledim. O halde mesele yoktu, detektif onu hemen yarın görecekti...

Çekine çekine, «Adamlarla görüştükten sonra bir şeyler öğrenebileceğinizi mi düşünüyorsunuz?» diye sordum. «Müfettiş Seegrave, bu adamları yeni doğmuş çocuklarla bir tutuyordu!»

— «Kuzum, Bay Betteredge, müfettiş Seegrave'un ilk hatâsı değildi ki bu! Neyse canım, onun hokkabazlar hakkındaki kanaatlerinde yanılıp yanılmadığını yarın göreceğiz!»

Sonra Cuff, bahçıvanla yaptığı yarıda kalmış münakaşaya yeniden tutuştu.

— «Bakın, dostum!» dedi. «Bu bir toprak, mevsim, sabır ve çalışma meselesidir! Şimdi sizinle başka bir noktaya temas edelim. Diyelim ki siz bir gülü alıyor ve...»

Bu konusmayı daha fazla dinlemek istemediğim için, oradan hemen ayrıldım.

Penelope koridordaydı. Bir şey bekliyor gibi görünüyordu. Kızım, gerçekten de Mis Rachel'in kendisini çağırmasını bekliyordu. Çünki ertesi günkü seyahat için, eşyalar toplanacaktı. Penelope'a sorduğum bir iki sual sonunda, Mis Rachel, Frizinghall'deki teyzesinin yanına bazı sebepler yüzünden gitmeye karar verdiğini söylemişti. Malikânedeki hayat çekilir gibi değildi artık. . Hele eve bir polis memuru geldikten sonra!

Yarım saat önce kendisine ancak öğleden sonra gidebileceği bildirildiği vakit, Mis Rachel küplere binmişti. Sahneye Milady de şâhit olmuş, hattâ kızını hafif tertip azarlamıştı. Sonra da Mis Rachel'e gizli bir şey söyleyecek olmalıydı ki, Penelope'a çekilmesini emretmişti. Kızım, evde cereyan etmekte olan hâdiseleri düşünerek kendini büyük bir ümitsizliğe kaptırmış gibiydi.

— «Ah, baba, bilemezsin öyle korkuyorum ki!» dedi. «Bana öyle geliyor ki, üzerimize büyük bir felâket çökecek!»

Ben de onun gibi düşünüyordum. Fakat bunu kızıma itiraf etmekten çekiniyordum. Mis Rachel o sırada Penelope'u çağırdı.

Ben de barometrenin bulunduğu yere doğru yürüdüm. Havanın nasıl olacağını bilmek istiyordum.

Hizmetkârların bulunduğu yerden hole açılan kapıya doğru yönelmiştim ki, kanat birden itildi ve Anna Spearman bana doğru koştu. Yüzünde bir üzüntünün ifadesi vardı. Elini kalbine doğru götürmüştü.

Onu durdurarak, «Hayrola, kızım, ne var?» diye sordum. «Hasta mısın yoksa?»

Anna elimden kurtulup merdivene doğru koşmadan önce :

— «Allahaşkına bana bir şey söylemeyin!» diye bağırdı.

Hemen aşçı kadına seslendim. Kadın, bizim konuşmamızı duymuş olabilirdi. Konuşmamızı iki kişi daha duymuştu. Çavuş Cuff, birdenbire odamdan dışarı fırladı ve :

— «Hayrola, ne oluyor?» diye sordu.

— «Hiç, hiç... Bir şey yok!» dedim.

Derken Bay Franklin de holde göründü ve Anna Spearman'a ne olduğunu sordu.

— «Vallahi kat'î bir şey söyleyemeyeceğim, efendim!» diye cevap verdim. «Kız biraz önce yanımdan geçti. Yüzünde derin bir üzüntünün izleri vardı. Hal ve tavrını da hiç beğenmedim doğrusu.»

— «Ah. Betteredge, ah! Üzüntüsüne bilmeyerek sebep olduğum için çok müteessirim!»

— «Anlayamadım, efendim! Ne demek istiyorsunuz?»

— «Bunu şimdi izah edemeyeceğim. Ama bana kalırsa zavallı kızın elmas meselesiyle alâkası var... Yanılmıyorsam, birkaç dakika önce bana her şeyi söylemek üzereydi.»

Genç efendim konuşurken, bir ara kapıya doğru baktım. Sanki kanadın arkasında biri vardı.

Yoksa biri bizi mi dinliyordu? Ne olup bittiğini anlamama meydan kalmadı. Kapıdaki kımıldama kesiliverdi. Bunun ne olabileceğini düşünüyordum ki, Cuff'ın iri gölgesinin koridorda kaybolduğunu gördüm. Cuff, artık benden bir şey öğrenemeyeceğini iyi biliyordu. Zirâ onun yaptığı arastırmalar sırasında ortaya çıkan şeylerden benim hiç de memnun olmadığımı anlayan detektif, bundan böyle kendisine yardım etmemi isteyemezdi. İşte bunun için de adam işini kendi başına ve sinsi sinsi yapmak zorundaydı.

Mamafih, gördüğüm gölgenin Cuff'a ait olup olmadığından emin değildim. Bunun için de durumu büsbütün ağırlaştırmak istemedim. Bay Franklin'e köpeklerden birinin eve girmiş olması ihtimalinden bahsettim. Sonra da Anna Spearman'la kendi arasında geçen şeyin ne olduğunu sordum.

Bay Franklin, bana bilârdo masasını işâret etti. Sonra:

— «Şu yere batasıca elmas meselesini unutmak için, biraz bilârdo egzersizi yapıyordum.» diye anlatmaya başladı. «Bir ara başımı kaldırdığımda, Anna Spearman'ı bir hayâlet gibi karşımda buldum. Hal ve tavrı o kadar garipti ki, ilkin ne yapacağımı bilemedim. Ama yüzündeki üzüntülü hâli görünce, «Ne o, Anna, benimle konuşmak mı istiyorsun yoksa?» diye sordum. «Evet...» diye cevap verdi. «Evet ama, konuşabilirsem...» Bütün süphelerin onun üzerinde olduğunu biliyordum tabiî... Onun bu sözlerini ister istemez tek bir şekilde mânâlandırdım. Ne valan söyleyeyim, kendimi böyle bir konuşmaya hedef olabilecek kadar hazırlıklı hissetmiyordum. Anlıyorsunuz, değil mi, kızın yapacağı itirafları dinleyecek hâlim yoktu... Lâkin

içinde bulunduğumuz esrar perdesinin yırtılması gerektiğini düşünerek, onu dinlemeye karar verdim. Durumum oldukça nâzikti. Mamafih, işin içinden kurnazca sıyrılabildim. «Seni iyi anlayamıyorum...» dedim. «Ne yapabilirim senin için?» Görüyorsun ya, Betteredge, onunla gayet yumusak bir şekilde konuştum... Zavallı kız! Çirkinse kabahat onda mı? Senin anlayacağın, ona çok acıyordum! Istaka hâlâ elimdeydi. Konuşmayı savuşturmak için, bilyeleri birbiri üzerine itmeye başladım. Meğer bu şekilde hareket ederek, durumu daha da ağırlaştırmışım! Nitekim kız birden uzaklaştı. Bir taraftan da, «Ne yazık! O sâdece bilârdosunu düşünüyor... Yüzüme bakmamak için elinden geleni yapacak!» diye söyleniyordu. Onu çağırmama meydan kalmadı. Anna dışarı çıktı. Büyük vicdan azabı var içimde, Betteredge! Şu kızla meşgul ol ve kendisine beni yanlış anlamış olduğunu söyle! Ona karşı belki sert davranmışımdır... Elmasın kaybında onun büyük rolü bulunduğunu, hattâ hırsızın o olabileceğini kendi kendime düşünmüşümdür... Bununla beraber, zavallı kıza karşı bir düşmanlığım yok. Fakat...»

Bay Franklin birden durdu ve cümlesini bitirmeden bilârdo masasına doğru eğildi.

Çavuşla yaptığım son konuşmadan sonra, kimin ne düşündüğünü, kimin ne demek istediğini âdeta biliyordum. Pek tabiî, Bay Franklin'in de söylemek üzere olduğu sözlerin neler olabileceğini kestirmiştim.

Suçun ikinci oda hizmetçimizin sırtına yüklenmesinden sonradır ki, Çavuş Cuff'ın Mis Rachel'e kondurduğu korkunç şüphe ortadan kalkabilirdi... Şimdi yapılacak bir iş vardı: Ne yapıp edip Mis Rachel'in sinirlerini teskin etmeli, sonra da onun suçsuzluğunu meydana çıkarmalıydık. Diğer taraftan, belki Anna'nın da bu işle bir alâkası yoktu. Belki o da suçsuzdu. Mamafih, ortada onu suçlayacak bir sürü delil vardı. Anna Spearman bize hasta olduğunu söylemiş, halbuki gizlice Frizinghall'e gitmişti. Bütün bir gece de uyanık kalmış ve eldeki şâhitliklere göre bir şeyi ortadan kaldırmanın çârelerini aramıştı. Ama o **şeyin** ne olduğu bilinmiyordu. İş bu kadarla da bitmiyordu, Anna o ak-

şam Seyyar Kumlar'ın bulunduğu yere de gitmişti. Bu hareket oldukça esrarengizdi. Bay Franklin ve ben bütün bunları düşünmekte haklıydık.

Düşüncelerimi kendisine bildirdiğim zaman, genç efendim:

— «Evet, Betteredge, evet, biliyorum!» diye cevap verdi. «Bununla beraber, küçük de olsa ortada bir şans var. Bilir miyiz, kızın bu şekilde hareket etmesinin bambaşka bir sebebi vardır belki de. İnan bana, dostum, bir kadının hislerini yaralamaktan oldum olası çekinmişimdir! Haydi git de bu zavallı kızı bul ve sana söylediğim şeyleri kendisine ilet! Şâyet benimle muhakkak konuşmak istiyorsa, gelsin beni kütüphanede bulsun!»

Sonra Bay Franklin ıstakayı bilârdo masasının üzerine koyarak, yanımdan ayrıldı.

Mutfağa gittiğimde, bana Anna'nın odasına çekilmiş olduğunu söylediler. Kız her türlü yardımı reddetmiş ve kendisinin rahat bırakılmasını istemişti. Bence kız o akşam bir itirafta bulunmak isteseydi, bunu yapmaktan çekinmezdi. Anna hakkında öğrendiklerimi kendisine naklettiğim zaman, Bay Franklin kütüphanede daha fazla kalmayıp yatmaya çıktı.

Işıkları söndürüp, pencereleri kapadım. O sırada Samuel yanıma geldi ve odamda başbaşa bırakmış olduğum iki adam hakkında bana bilgi verdi. Güller hakkındaki münakaşa nihayet bitmiş olacak ki, bahçıvan yerine dönmüştü. Çavuş Cuff'a gelince; adam zemin katta yoktu, nerede olduğu da belli değildi.

Odama girdiğim zaman, içerde iki boş kadeh buldum. Burnuma sıcak bir şarap kokusu çarptı. Yoksa Cuff, hiç beklemeden kendisi için hazırlanan odaya mı çıkmıştı? Bunu öğrenmek istedim.

İkinci katın sofasına çıktım. Ama birden durdum. Zirâ sol tarafımdan doğru muntazam bir nefes alma sesi geliyordu. O tarafta, Mis Rachel'in odasına uzanan koridor vardı. Başımı çevirip baktım. Koridorun bir kenarına üç sandalye dizilmişti. Çavuş Cuff, ceketini başının altına yastık gibi koymuş, orada sâkin sâkin uyuyordu.

Kendisine yaklaştığım sırada, bekçi köpekleri gibi birden uyandı ve :

— «İyi akşamlar, Bay Betteredge!» dedi. «Unutmayın, günün birinde gül yetiştirecek olursanız, bahçıvanınız aksini söylese bile, yabani bir güle başka bir gülün aşısını yapmayınız!»

— «Kuzum, ne yapıyorsunuz burada?» diye sordum. «Neden sizin için hazırlanan yatakta değilsiniz?»

— «Evet doğru, yatağımda değilim... Ne yaparsınız, bizim gibi insanlar hayatlarını kolay kolay kazanamıyorlar... Biliyor musunuz, Bay Betteredge, bu akşam Anna Spearman'ın plâjdan dönüşüyle Mis Verinder'in evden ayrılmak istemesi arasında bir bağ var... Anna'nın sakladığı şey ne olursa olsun, sizin genç hanımınız bunun saklanmış olduğunu öğrenmeden önce buradan gitmeyecektir. Eminim bundan! Her ikisi bu akşam gizlice görüştüler... Evde herkesin uyuduğunu anladıkları an, birbirlerine yeni bir şey söylemeye kalkışırlarsa, ben iki suç ortağının karşısında bulunmak istiyorum! Bu gece sizin arzu etmediğiniz bir şeyi yaptığım için, kızmayın bana sakın! Asıl AY TAŞI'na kızın!»

Birden, «Allah kahretsin o AY TAŞI'nı» diye bağırdım. «Evimizden içeri girmeseydi, daha iyi olurdu!»

Çavuş, o melânkolik bakışlarını üç sandalyeye doğru çevirdi ve :

— «İşte akıllıca bir lâf ettiniz, Bay Betteredge!» dedi.

ONALTI

Gecelevin hiçbir hâdise olmadı. Böylece de ünlü detektifin hevesi kursağında kaldı!

Onun ertesi sabah erkenden Frizinghall'e gideceğini sanıyordum. Fakat o bir şeyler bekler gibi etrafta dolaşıyordu. Çavuşu düşünceleriyle başbaşa bıra-

kıp, dışarı çıktım. Niyetim Bay Franklin'i o çok sevdiği yerde, yâni ağaççileklerinin civarında bulmaktı.

Kendisiyle henüz birkaç kelime konuşmuştuk ki, detektif yanımıza geldi. Bay Franklin'e doğru ilerledi. Genç efendim onu soğuk bir tarzda karşılamıştı.

— «Yoksa bir şey mi söylemek istiyorsunuz bana, Bay Cuff?»

— «Evet. Sizinle beni buraya getiren tahkikat hakkında görüşmek istiyorum. Dün tahkikatın ne gibi bir şekil aldığını tahmin ettiniz. Haklı olarak isyan edip kızdınız.. Pek tabiî, ailede bir skandal çıkabileceğini söylediğim için hiddetiniz bana karşı oldu.»

Bay Franklin, «Rica ederim, ne demek istediğinizi söyler misiniz bana!» diye konuştu.

— «Ben size sâdece tahminlerimde şimdiye kadar aldanmamış olduğumu hatırlatmak istiyordum, Beyefendi! Şunu unutmayın ki, ben kanunun bir temsilcisiyim ve burada da ev sahibesinin arzusiyle bulunuyorum! Bu durum karşısında, araştırmalarımda yardımcı olabilecek şüpheli şeylerin tarafınızdan bana bildirilmesi gerekmez miydi?»

— «Ben mühim bir şey bilmiyorum ki, size söyliyeyim.»

Bu cevap karşısında bir süre duraklayan Cuff, hafifçe gülümsedi ve :

— «Bakın, Bay Franklin!» dedi. «Beni iyi anlayıp bildiklerinizi söylerseniz, boşuna vakit kaybetmemi önlemis olursunuz...»

— «Rica ederim, rica ederim, ne demek istediğinizi anlamadığım gibi, size söyleyecek bir şeyim de yok!»

— «O halde ben size söyleyeyim: Evdeki hizmetçilerden biri dün gece sizinle görüştü. Bunu siz de biliyorsunuz. Adını söylemeye lüzum yok.»

Bay Franklin, detektifin konuşmasına mâni olmak için :

— «Size bir şey söylemeyeceğim!» dedi.

Bir kenara çekilmiştim. Kapıdaki kımıldanmayı ve detektifin gölgesini düşünüyordum. Demek

Cuff, Anna'nın Bay Franklin'e itirafta bulunduğuna dâir bir şeyler öğrenmişti.

Yine bunları düşünmekle meşguldüm ki, genç kızın yolda ilerlemekte olduğunu gördüm. Yanında Penelope vardı. Anladığıma göre, kızım onu eve dönmeye razı etmek istiyordu. Anna, Bay Franklin'in yalnız olmadığını görünce ne yapacağını bilemedi. Penelope, onun yanından ayrılmıyordu. Bay Franklin de genç kızları gördü. Ama Cuff, onları görmezlikten geliyordu. Bütün bunlar birkaç dakika içinde cereyan etti. Ben ve genç efendim bir şey söylemeye meydan bulamadık. Çavuş, konuşmaya devam ediyormuş gibi davrandı ve Bay Franklin'e sokularak :

— «Bu kıza kötülük yapmayı düşünmeyiniz, Beyefendi!» dedi. «Anna Spearman'a karşı bir alâka duyuyorsanız, söyleyin bunu bana!»

Dikkat ettim, adam sözlerinin genç kız tarafından duyulmasını ister gibi konuşmuştu.

Bay Franklin, genç kızları görmemiş gibi yaparak :

— «Ben Anna Spearman'a karşı hiçbir alâka duymuyorum!» diye sert bir şekilde cevap verdi.

Yolun uç tarafına baktım ve Bay Franklin'in bu sözleri üzerine genç kızın birdenbire döndüğünü gördüm. Anna birkaç dakika önce Penelope'a sokulmak istememişti. Ama şimdi öyle yapmadı. Kızımın elini tuttu ve ona tâbi oldu.

Onlar henüz kaybolmuşlardı ki, kahvatının hazır olduğu bildirildi.

Çavuş Cuff da yapmak istediği şeyleri başka bir zamana bıraktı. Yanıma gelip:

— «Ben bugün Frizinghall'a gideceğim, Bay Betteredge!» dedi. «Evet, gideceğim ve ikiden önce de döneceğim!»

Sonra yavaş yavaş yürümeye devam etti. Biz arkada kalmıştık.

Yalnız olduğumuzu görünce, Bay Franklin:

— «Demek oluyor ki, benim bu zavallı kızın önünde münasebetsiz bir şey söylemem, yahut da böyle bir şey yapmam gerekiyor, Betteredge! Biraz önce

sen de gördün: Çavuş bize bir tuzak kurmak istiyordu. Buna muvaffak olup da beni kızdırsaydı, yahut da kızın sabrını tüketseydi, her ikimiz de bir şeyler söyleyecektik... Pek tabiî, bu da Cuff'ın işine yarayacaktı. Susmayı ve bir şey söylememeyi tercih ettim. Anna da sustu. Çavuş da kafasındaki düşüncelerin neler olduğunun tarafımdan anlaşıldığını hissetti. Durum meydanda, adam dün gece bizim konuştuklarımızı dinlemiş olacak, Betteredge!»

Halbuki Cuff sâdece bizi dinlemekle kalmamış, Anna'nın Bay Franklin'e âşık olduğunu sanmıştı. Genç efendime, kıza karşı bir alâka duyup duymadığını sorması da, bunun bir deliliydi.

— «Çok sayın efendim! Bu dinleme işi, maalesef devam edecek. Durum bir ışığa kavuşmadıkça, bu hal biraz daha sürecektir. Etrafı kollamak, şuna buna şüpheli nazarlar fırlatmak ve kapı arkalarında durup konuşulanları dinlemek, bir esrar denizi içinde yüzen bizim gibi insanların başvurdukları bir çâredir. Aradan bir iki gün daha geçsin, Bay Franklin, içimizde saklı kendi sırlarımızı bile dinlemek zorunda kalacağız. Böyle olursa, hiç şaşmayın sakın! Beni mâzur görün, efendim ama, olup bitenler aklımı başımdan almak için bire bir! Benden Anna'yı teskin etmemi istediniz. Bunu unutmuş değilim. İlk fırsatta yapacağım.»

— «Dünkü konuşmamızdan ona bahsetmemiş miydin, Betteredge?»

— «Hayır, efendim!»

— «O halde onunla hemen konuşmayın. Çavuş bizi kolladıkça, ben kızı bir itirafta bulunmaya itmemek niyetindeyim. Davranışlarım hiç de mantıkî değil, bunu ben de biliyorum... Ele alınacak başka bir şey göremiyorum. Elverir ki, elmas Anna'da olsun... Bununla beraber, genç kızın suçlu olabileceğini tahmin etmiyorum. Böyle bir şey olsa bile, bu hususta Çavuşa yardım edemiyeceğim.»

Ama yapılması gereken şey bu olmamalıydı. Fakat ben Bay Franklin'in hislerini anlıyordum. Siz de birer insan olduğunuzu hatırlarsanız, aziz okuyucular, bunu belki siz de anlarsınız!

Çavuşun Frizinghall'de bulunduğu sırada, gerek içerde ve gerekse dışardaki durum, şöyle hülâsa edilebilir:

Milady ve Bay Franklin kahvaltılarını başbaşa yedikleri sırada, Miş Rachel kendisini teyzesine götürecek olan arabanın dönmesini bekliyor, odasına kapanmakta da devam ediyordu. Bay Franklin, düşünce ve fikirlerine canlılık vermek için her zaman olduğu gibi, dışarı çıktı. Ama bana Çavuşun eve dönmesinden önce geleceğini bildirdi. Geceleyin bozması beklenen havada bir değişiklik oldu. Şafak vakti yağmaya başlayan yağmurun arkasından, şiddetli bir rüzgâr çıktı. Derecede düşüklük oldu. Fakat gökyüzünde siyah bulutlar dolaşmasına rağmen, yağmur dindi. İnsan genç ve kuvvetli olunca, böyle havalardan korkmaz.

Kahvaltıdan sonra, Milady'nin emrinde bulunuyordum. Ona ev masrafları üzerinde hesap verdim. Hanımım bu konuşma sırasında AY TAŞI hakkında fazla bir şey söylemedi. Sonunda da:

— «Hele Cuff denilen adam dönsün de,» dedi, «o zaman uzun uzadıya konuşurz bu meseleyi!»

Milady'nin yanından ayrılıp, odama çıktım. Penelope beni orada bekliyordu.

— «Babacığım! Rica etsem de benimle gelsen ve Anna'yla konuşsan... Onun için endişeliyim.»

Kızıma bunun sebebinin ne olduğunu sordum.

Penelope, «Bana kalırsa, baba,» dedi, «Bay Franklin kızı zâlimce hırpalamış.»

— «Peki ama, Anna ağaççileklerinin bulunduğu yerde ne yapıyormuş?»

— «Nasıl izah edeyim, baba, bu bir nevi çılgınlık... Başka bir şey değil. Dediğine göre, Anna her ne pahasına olursa olsun bu sabah Bay Franklin'le konuşmayı kafasına koymuş. Biliyorsun, onu bu fikrinden vazgeçirmek için neler yapmadım ki... Ah, ah! O sözleri duymadan önce, onu oradan uzaklaştırabilseydim...»

— «Dur, bakalım, dur! İşi büyütme öyle... Genç efendimizin Anna'yı bu şekilde telâşa düşürecek bir söz söylediğini hatırlamıyorum ben.»

— «Nasıl, hatırlamıyor musun? Ama nasıl olur? Bay Franklin, ona karşı bir alâka duymadığını söyledi, daha ne olsun... Hem de bunu sert bir tonla ifade etti!»

— «Ne yapsın, Cuff'ı susturmak için öyle konuşmak zorunda kalmıştı...»

— «Ben de Anna'ya bunun böyle olduğunu anlatmaya çalıştım. Fakat Bay Franklin son zamanlarda kıza karşı çok haşin davranıyormuş... Düşün, baba, düşün, bu sabahki hâdise de daha öncekilerin üzerine tuz biber ekiyor! Maamafih, kız, genç efendimizin kendisine bir alâka duymasını hiç istemiyor... Hattâ bütün bunları unutmak istiyor... Daha doğrusu Anna unutulmak istiyor... Biliyor musun, baba, bahçede o sözleri duyduğu zaman Anna donar gibi oldu... Mamafih, kendisi şimdi gayet sâkin. Ama çalışırken, işini sanki bir rüya görüyormuş gibi yapıyor...»

O anda ben de endişelenmeye başladım. Penelope'un sesinde ne olduğunu tahmin edemediğim bir şey vardı ki, bana üstünlük hissimi unutturuyordu. Şimdi düşünüyorum da, bir gün önce Bay Franklin'le Anna arasında konuşulanları olduğu gibi hatırlıyorum. Zavallı kız, o anda kalbi kırık bir halde görünüyordu.

Neyse şimdi bunları bırakalım da, hikâyeye devam edelim.

Anna'yla konuşacağımı genç efendime bildirmiştim. Sözümü tutma zamanı da gelip çatmıştı.

Kızı, yatak odalarının koridorunu süpürürken bulduk. Yüzü solgun ve sâkindi. Üzerinde her zamanki basma entarisi vardı. Bana öyle geldi ki, Anna bütün gece ağlamıştı. Yahut da gözünü kırpmadan bir şeye uzun bir süre bakmıştı.

Yanına sokuldum ve: «Cesaret, kızım Anna, cesaret!» dedim. «Kendini harap edip durma böyle! Bay Franklin tarafından söylenen sözleri nakletmek istiyorum sana!»

Sonra gayet yumuşak bir dille, ona Bay Franklin'in neler söylediğini anlattım.

Anna beni dikkatle dinledi, dinledi. Sonra:

— «Bay Franklin çok iyi bir insan!» dedi. «Kendisine teşekkür ettiğimi söylersiniz!»

Kızım Penelope, Anna'nm sanki bir rüya görür gibi olduğunu söylemişti. Ben de şunu ekleyebilirim kız, söylenenleri ipnotize edilmiş bir kadın gibi dinlemişti. Hattâ söylediklerimi anlayıp anlamadığından şüphe etmiştim.

— «Ne dediğimi anladın mı, Anna?» diye sordum.

— «Evet, iyi anladım.»

Bu sözler kulağıma bir aksi seda hâlinde gelmişti. Sanki bunlar canlı bir insanın ağzından çıkmamıştı. Ama bu arada Anna, koridoru süpürmeye devam ediyordu. Dayanamadım ve süpürgeyi onun elinden aldım. Sonra da:

— «Gel benimle ,yavrum, gel!» dedim. «Hiç de eskisi gibi değilsin sen. Büyük bir üzüntü içinde bulunduğun belli... Ben senin dostunum. Dostun olarak da kalmak isterim. Söyle bana, kötü bir iş yaptınsa, her şeyi anlat! İçin ancak o zaman huzura kavuşabilir! Haydi, Anna, konuşmanı bekliyorum!»

Başka zaman olsaydı, sarfettiğim bu sözler genç kızı hemen ağlatabilirdi. Ama bu defa kızda böyle bir hal göremedim. Gözleri kupkuruydu.

— «Evet,» diye mırıldandı, «evet, ben huzura kavuşmak istiyorum! İçimi dökmek istiyorum!»

— «Kime, yavrum? Milady'ye mi?»

— «Hayır. Ona değil!»

— «Ya kime? Yoksa Bay Franklin'e mi?»

— «Evet, Bay Franklin'e!»

Ne yapacağımı bilemez bir haldeydim. Kız, Bay Franklin'in kendisiyle konuşmaktan kaçtığını, bunun için de beni memur ettiğini anlayacak halde değildi. Bay Franklin'in her zamanki gibi dolaşmakta olduğunu söyledim.

Anna, «Zararı yok,» dedi. «Zâten kendisini bugün rahatsız etmek istemiyorum.»

— «Peki yavrum, Milady'yle konuşsan olmaz mı? Senin için büyük sempati besleyen, aynı zamanda

dinibütün bir hıristiyan olan böyle bir kadınla konuşmak, emin ol ki seni huzura kavuşturacaktır!»

Anna, kendisine söylediklerimi anlayabilmek için gayret sarfeder gibi göründü. Bir süre bana baktı. Sonra elimden çekip aldığı süpürgeyle koridorun dip taraflarını süpürmeye başladı.

Bir taraftan süpürüyor, bir taraftan da kendi kendisiyle konuşuyormuş gibi:

— «Hayır, hayır!» diye mırıldanıyordu. «Ben kendimi huzura kavuşturmanın çâresini biliyorum!»

— «Neymiş bu çâre?»

— «Rica ederim, bırakın da işimi göreyim!»

Penelope onun arkasından gidip, kendisine yardım edebileceğini söyledi.

Genç kız, «Yo, yo...» diye itiraz etti. «Yalnız başıma bitirmeliyim bu işi. Teşekkür ederim, Penelope!» Sonra bana doğru dönerek, «Size de teşekkür ederim, Bay Betteredge!» diye ekledi.

Ne söylesek onu yola getiremiyorduk. Söylenecek birşey kalmamıştı. Beni tâkip etmesi için Penelop'a bir baş işâreti yaptım. Anna'yı orada bırakıp, yürüdük.

— «Anlaşıldı, kızım, yapılacak bir şey kaldı: Doktoru çağırmalıyız.»

Kızım bana Dr. Candy'nin hasta olduğunu hatırlattı. Mamafih, onun asistanı Bay Ezra Jennings elimizin altında bulunuyordu. Bununla beraber, bu adamın ne biçim bir hekim olduğu hakkında kimse bir şey bilmiyordu. Dr. Candy, onu yanma asistan olarak almıştı ama, biz adama yine de güvenemiyorduk. Zâten kendisinden hoşlanmamıştık. Gerçi Frizinghall'de daha bir sürü doktor vardı. Fakat biz bunların hiçbirini tanımıyorduk. Diğer taraftan Penelope, Anna'nın durumunun yabancı doktorlar yanında büsbütün kötüleşmesinden korkuyordu.

Meseleyi Milady'ye açayım dedim. Ama kadıncağızın zâten büyük bir dert içinde bulunduğunu hatırlayarak, tereddüt geçiriyordum. Mamafih, zavallı kızın durumunu gözönüne getirerek meseleyi hanımıma söylemeye karar verdim. Milady'nin dâiresinde kimseler

yoktu. Hanımım, Mis Rachel'in yanında bulunmaktaydı. Onu rahatsız edemezdim.

Sofadaki büyük saatin ikiyi vurmasını bekledim. İkiyi çeyrek geçiyordu. Dışarıdan seslenildiğini duydum. Frizinghall'den dönen Çavuş Cuff'ın sesiydi bu.

ONYEDİ

Evin önündeki taşlığa inince, Cuff'ı basamakların dibinde bekler buldum.

Aramızda geçenlerden sonra, kendisinin idâre ettiği tahkikatla alâkalandığımı ona hissettirmek istemiyordum. Mamafih, içimde bir merak vardı yine de. Nihayet:

— «Eee, Bay Cuff,» dedim, «Ne haberler getirdiniz Frizinghall'den?»

Çavuş, «Hintli'leri gördüm,» diye cevap verdi. «Aynı zamanda da geçen perşembe günü Anna'nın şehirden ne satın aldığını öğrendim. Hintli'ler gelecek çarşambaya serbest bırakılacaklar. Adamların AY TAŞI'nı almak üzere buraya geldiklerine dâir en ufak bir delil yok ortada... Bay Murthwaite de benim fikrimde. Evet, şurası muhakkak, Çarşamba gecesi evde olup bitenler, adamların niyetlerini altüst etmiş bulunuyor. Fakat elmasın kaybında onların en ufak da olsa bir alâkaları yok. Yalnız ben size bir şey söylemek isterim, Bay Betteredge! Şâyet biz AY TAŞI'nı bulamazsak, onlar bulacaklar! Üç hokkabaz, henüz son sözlerini söylemiş değiller!»

Çavuş son cümleşini bitirirken, Bay Franklin gezintiden dönüyordu. İçindeki merakı yenmeye muvaffak olarak, hiçbir şey söylemeden geçti ve eve girdi.

Bana gelince; ben biraz önce belirttiğim tutumu bir tarafa itmiştim ve dedektiften bir şeyler öğrenmeye karar vermiştim.

— «Hintli'lerin durumunu öğrendik...» dedim. «Şimdi de Anna hakkında konuşun bakalım!»

Çavuş, başını iki yana salladı.

— «Vallahi ne diyeyim bilmem ki, bu nokta üzerindeki esrar hâlâ çözülmüş değil... Hattâ daha da derinlere gömülmüş bir durumda. Kızın izine Frizinghall'de bir kumaş mağazasında rastladım. Burası, Maltby adında birine aitti. Şaşılacak şeydir: Anna ne bir terziye ne de buna benzer bir yere gitmiş... Ama Maltby'den bir parça kumaş almış. Bilhassa kumaşın iyi bir kaliteden olmasına itina gösteriyormuş... Gelelim şimdi de mikdara: Anna'nın aldığı kumaş, buna bez de diyebiliriz, bir gecelik için yeterliymş...»

— «Gecelik mi? Nasıl bir gecelik yâni?»

— «Nasıl bir gecelik ne demek, dostum? Anna için bir gecelik tabiî. Anlaşıldığına göre, Perşembe gecesi yarımla üç arasında, yâni herkes uyurken, genç kız AY TAŞI'nın yerini keşfetmek üzere genç hanımınızın dâiresine girmiş olacak... Odasına dönerken de geceliği boyalı kapıya sürünmüş olmalı... İşte Anna bu boya lekesini gideremeyip gömleği de ortadan kaldıramayınca, bir çamaşır sayımı yapılabileceğini göz önüne getirerek o geceliğin aynını yapmaya karar vermiştir.»

— «İyi ama canım, bu geceliğin Anna'nın geceliği olduğu nereden malûm? Elinizde bir delil var mı?»

Çavuş, «Elbette var,» diye cevap verdi. «Anna ancak kendisi gibilerin giyeceği bir gecelik malzemesi almış. Eğer bu Mis Rachel'in geceliği olsaydı, o zaman Anna'nın dantel ve ipek alması da gerekirdi. Dedim ya, satın alınan bez ancak bir oda hizmetçisine göre bir şey... Yo, yo, Bay Betteredge, itiraz etmeye kalkışmayın, rica ederim! Söylediklerim birer gerçektir. Şimdi bir müşkülle karşı karşıya bulunuyoruz: Acaba Anna geceliği ortadan yok edeceği yerde, onu neden saklamayı uygun buldu? Bu kız şâyet konuşmayacak olursa, ben ortada tek bir çâre görüyorum. Ne yapıp edip geceliğin Seyyar Kumlar'ın neresinde saklı olduğunu keşfetmeliyiz. İşte o zaman gerçek kendiliğinden ortaya çıkacaktır!»

— «Peki, bunu nasıl yapmayı düşünüyorsunuz?»

Çavuş gülümsedi. Sonra da, «Sizi maalesef

memnun edemeyeceğim, Bay Betteredge!» dedi. «Bu, şimdilik muhafaza etmek istediğim bana ait bir sırdır!»

(Sizleri merak içinde bırakmak istemem. Ancak şu kadarını söyleyeyim ki, Frizinghall.den döndüğü zaman Çavuş Cuff'ın yanında bir tevkif müzekkeresi bulunuyordu. Anna günün birinde elbette Seyyar Kumlar'a gidecek ve saklamış olduğu şeyi almak isteyecekti. Yanında böyle bir müzekkere olduğuna göre, Cuff da işini bitirecekti.)

Cuff, «Şimdi Bay Betteredge,» dedi, «fazla konuşmayı bırakalım ve hemen iş başına geçelim! Joyce'a Anna'ya göz kulak olmasını söyleyeceğim. Nerede acaba o?»

Joyce, müfettiş Seegrave tarafından Cuff'ın emrine bırakılmış polis memuruydu. Çavuş bana bu suali sorduğu zaman saat ikiyi vurdu. Araba tam vaktinde gelmişti. Mis Rachel'i teyzesine götürmek üzere bekliyordu.

Joyce'u aramak üzere yürüdüğüm sırada, Cuff elimi tuttu.

— «Biraz bekleyin!» dedi. «İlkin Mis Verinder'le meşgul olacağım!»

Yağmur hâlâ yağmakta olduğundan, üstü kapalı araba hazırlanmıştı. Çavuş Cuff, Samuel'e arabanın arkasında yer almasını söyledi.

— «Bak, dostum!» dedi. «Demir parmaklığa yakın ağaçlıklarda bir arkadaşımın bulunduğunu göreceksin Bu arkadaş, araba durmadan senin yanına tırmanmak zorunddır. Söylemedi deme, dilini tutup gözlerini kapayacaksın! Aksi takdirde başın belâya girer.»

Bu sözler üzerine, Samuel gösterilen yere doğru baktı. Onun ne düşündüğünü bilmiyordum. Anladığıma göre, Mis Rachel malikâneye dönünceye kadar göz altında bulundurulacaktı. Olacak iş miydi bu, Allahım! Zavallı genç hanımım göz altında ha! Annesine ait bir arabanın tepesinde de bir casus! Cuff denilen herifle konuştuğum için, dilimin kopmasını tercih ederdim doğrusu!

Evden dışarı çıkan ilk kimse, hanımım oldu. Merdivenin üst kısmında duruyordu. Bana bir şey söy-

lemedi. Çavuşa da öyle. Sırtındaki bahçe sabahlığına sarınmış olarak, kızının hareketini bekliyordu.

Mis Rachel, bir dakika sonra göründü. Sırtındaki sarı rop, onun esmer teniyle hoş bir ahenk teşkil ediyordu. Başında, kenarı tüllü küçük bir hasır şapka vardı. Takmış olduğu eldivenlerin rengi de, teninin rengine uymuştu. Muhteşem siyah saçları, satenden de tatlı olarak görünüyordu. Küpeli küçük kulakları, pembe istiridyeleri andırıyordu. Yavaş yavaş yürüdü. Gözleri o zamana kadar görmediğim bir şekilde parlıyor. dudakları ise solgun görünüyordu. Mis Rachel, annesini yanağından öptü ve sâdece, «Beni mâzur gör, anne!» dedi. Sonra da tülünü yüzüne indirdi. Basamakları hızla indi ve kendini saklamak istiyormuş gibi arabaya doğru yürüdü.

Çavus Cuff birden atılıp, onun yanına gitti. Samuel'i arka tarafa bindirdi ve arabanın kapısını açarak Mis Rachel'in önünde durdu.

Genç hanımım. «Ne istiyorsunuz?» diye tülünün arkasından konuştu.

— «Hareket etmeden önce size bir şey söylemek isterdim, Küçükhanım! Teyzenize yapmak istediğiniz bu ziyârete karışmak, benim haddim değil. Yalnız şu kadarını söyleyeyim ki, içinde bulunduğumuz mesele bu haldeyken sizin gidişiniz benim tahkikatıma bir mâni teşkil ediyor. Rica edeceğim, iyice düşünün ve gidip gitmemek hakkında ondan sonra karar verin!»

Mis Rachel, onun söylediği sözleri duymamış gibiydi. Arabacıya seslenerek:

— «Çek, James!» dedi.

Bunun üzerine, Cuff, başka bir şey söylemeyip kapıyı itti. O sırada Bay Franklin koşarak geliyordu. Elini sallayarak:

— «Güle güle, Rachel!» diye bağırdı.

Mis Rachel Bay Franklin'in sözlerini duymamış gibiydi. Mamafih arabacıya:

— «Haydi, durma!» diye bağırdı. «Çek diyorum sana!»

Genç efendim yıldırımla vurulmuşa döndü. Arabacı ne yapacağını bilemez bir halde, merdivenin

üst tarafında duran Milady'ye başını çevirdi. Milady büyük bir mahcubiyet ve keder içinde bulunuyordu. Adama hareket etmesini işâret etti ve aceleyle içeri girdi. Araba ilerlemeye başladığı zaman, Bay Franklin, Milady'nin arkasından seslendi:

— «Teyzeciğim!» dedi. «Bana karşı gösterdiğiniz sevgiye teşekkür ederim! Ayna zamanda da buradan ayrılmama müsaade etmenizi isterim!»

Milady, ona doğru döndü. Sonra mahcup bir tavırla ona elini uzattı.

— «Franklin!» dedi. «Gitmeden önce beni muhakkak gör!»

Zavallı hanımımın sesi titriyordu.

Bay Franklin, gözleri yaşla dolu olarak bana doğru döndü ve:

— «Son bir lûtufta daha bulun bana, Betteredge!» dedi. «Beni ilk kalkacak trene kadar atıver!»

Bay Franklin de bizimle birlikte eve girdi. Sanki o eski Franklin Blake değildi. Mis Rachel'in hareketi, onu harap etmişti. Genç kıza olan aşkının derecesini artık siz anlayıverin!

Birden Çavuş Cuff'la burun buruna geldim. Elleri cebinde ıslık çalıyor, bir taraftan da ağaçların arasından büyük yola doğru bakıyordu.

— «Hiç doğru yapmıyorsunuz,» diye sert bir tonla konuştum. «Şimdi ıslık çalmanın sırası değil!»

O sırada araba demir parmaklığın önünde göründü. Samuel'in oturduğu yerde başka bir adam daha vardı.

Çavuş, «Çok güzel!» diye kendi kendine konuştu. Sonra bana doğru dönerek, «Gerçekten de şimdi ıslık çalmanın sırası değil, Bay Betteredge!»

Joyce'a seslendik. Fakat hiçbir cevap alamadık. Seyislerden birini onu aramaya gönderdim.

Adamı beklediğimiz sırada, Çavuş, «Mis Verinder'e ne dediğimi duydunuz, değil mi?» diye sordu. «Sözlerimin onun tarafından nasıl karşılandığını da biliyorsunuz... Ona sâdece hareketinin yapılmakta olan tahkikat işini engelleyeceğini söylemiştim... Ama o ne yaptı? Bizi bu halde bırakarak çekti gitti... Sizin Kü-

çükhanım, arabada yalnız değil, Bay Betteredge! Yolculuk arkadaşının adı, AY TAŞI'dır!..»

Cuff'ın sözlerine karşılık bir şey söyleyemiyordum. O sırada seyis, arkasında Joyce olduğu halde döndü.

Dedektif, «Anna Spearman nerede acaba?» diye sordu.

Joyce, «Onu bulmamıza imkân yok, efendim!» dedi. «Çok canım sıkılıyor. Ama bana kalırsa...»

Cuff, adamın sözünü keserek, «Frizinghall'e hareket etmeden önce,» dedi, «Anna Spearman'ın hareketlerini gizlice tâkip etmenizi söylemiştim size... Ama siz şimdi kalkıyor bana onun kaçmış olduğunu söylüyorsunuz. Olur mu böyle şey?»

Joyce, titremeye başlamıştı. Yavaşça, «Valiahi, efendim, çok özür dilerim!» diye konuştu. «Bilmiyorum ama belki de kendisinin tâkip edilmekte olduğunu hissettirmemek için elimden geleni fazlasiyle yapmışımdır. Sonra belki biliyorsunuz, evin altında bir sürü gizli geçit mevcut.»

— «Bırakın şimdi geçidi filân! Ne zamandan beri görmüyorsunuz kızı?»

— «Bir saat öncesine kadar kendisini görmüştüm.»

Çavuş, «Pekalâ, pekalâ!» diye sâkin bir tarzda konuştu. «Siz artık Frizinghall'e dönebilirsiniz! Bizim işimize yaramayacağınız anlaşılıyor. Haydi, iyi günler!»

Adam, mahcup bir halde çekildi. Anna Spearman'ın kaybolmasına ne kadar sevindim, bunu size burada anlatamayacağım. Ama bir yandan da kafamda türlü ihtimaller yürütüyordum. Ne diyeceğimi bilemediğim için, Cuff'ın karşısında öylece durdum.

Dedektif, benim düşüncelerimi tahmin etmiş olacak ki, hafifçe gülümsedi.

— «Yo, yo, Bay Betteredge!» dedi. «Genç dostunuz Anna, sandığınız gibi öyle kolay kolay kaçamayacak! Mis Verinder'in nerede olduğu tarafımdan bilindikçe, suç ortağını bulmak çok kolay olacaktır. Bu gece olduğu gibi, birbirleriyle konuşmalarına mâni olacağım. Onlar Frizinghall'de de buluşabilirler. O zaman

da tahkikat, seyrini Mis Verinder'in yeni ikametgâhında tâkip edecek. Şimdilik size bir ricada bulunmak isterim: Emretseniz de hizmetkârlar yeniden toplansalar!»

Beraberce, mutfağa doğru yollandık. İtiraf etmem belki doğru olmayacak ama, gerçeği söylemeliyim: Çavuşun son sözleri üzerine, içimdeki dedektiflik hevesi yeniden depreşiverdi. Cuff'tan nefret ettiğimi filân hep unuttum. Kolumu onun koluna geçirdim ve yumuşak bir tonla:

— «Allahaskına söyler misiniz bana,» dedim, «hizmetkârlardan hâlâ ne bekliyorsunuz?»

Cuff birden durdu ve: «Ah, ah!» diye içini çekti. Sonra da. «Şu adam gül yetiştirme işinden bir anlayabilseydi, kendisi ne mükemmel bir insan olurdu!» (Dedektif muhakkak ki benden bahsediyordu.)

Nitekim bana dikkatle baktı ve kolunu koluma geçirerek:

— «Durumu size kısaca anlatayım,» diye hepimizin zihnini kurcalayan meseleye temas etti. «Anna ben buraya dönmeden önce ya Frizinghall'e kadar uzandı, yahut da Kumlar'a gitti. Şimdi öğrenmemiz gereken bir husus var: Evde onu son defa gören hizmetkârlar kimdir bakalım?»

Kısa bir tahkikat. Anna'yı son defa gören hizmetkârın aşçı kadının kızı Nancy olduğunu bize öğretti.

Nancy, onu elinde bir mektupla malikâneye et getiren kasaba doğru koşarken görmüştü. Anna, adamdan mektubunun Frizinghall postahanesine bırakılmasını rica ediyordu. Kasap adresi okumuş, sonra da mektubun adresine vaktinde gidemeyeceğini bildirmişti. Cobb's Hole adresini taşıyan ve Frizinghall postahanesine verilen bir mektup, yerine Pazartesi sabahından önce varamazdı. Anna, bunun bir ehemmiyeti olmadığını adama söylemiş, sâdece mektubun postahaneye verilmesini istediğini anlatmıştı. Adam mektubu postahaneye kadar götüreceğine dâir vaadde bulunmuş, sonra da gitmişti. Nancy o sırada mutfaktan çağırılmıştı. Hiç kimse bu hâdiseden sonra Anna Spearman hakkında bir şey bilmiyordu.

Yeniden başbaşa kaldığımız zaman, «Eee, Bay Cuff,» diye konuştum, «ne yapacaksınız şimdi?»

— «Ne mi yapacağım? Tekrar Frizinghall'e gideceğim!»

— «Mektup için mi gideceksiniz oraya?»

— «Evet. Gizleme yeri, bu mektupta bildiriliyor. Adresi postahanede göreceğim. Tahmin ettiğim adresse, önümüzdeki pazartesi günü müşterek dostumuz Bayan Yolland'ın evine yeni bir ziyârette bulunacağım!»

Ahırların bulunduğu avludan geçtiğimiz sırada, bizi aydınlatmak üzere yeni bir vak'a ortaya çıkacaktı.

ONSEKİZ

Anna'nın ortadan kayboluşuna dâir haber, hizmetkârlar arasında çabuk duyulmuş, kendi aralarında yaptıkları küçük bir tahkikat sonunda da bahçedeki yabanî otları temizlemekle vazifeli Dufy adındakı bir çocuğun Anna Spearman'ı yarım saat önce görmüş olduğu neticesine varılmıştı. Dufy, genç kızın çamlığa doğru yürüyerek değil, koşarak gittiğini gördüğünden emindi. Anna, oradan da plâja gidecekti her halde.

Çavuş Cuff, «Bu çocuk deniz kıyısını iyi biliyor mu?» diye sordu.

— «Bilmek de ne demek!» diye cevap verdim. «Deniz kıyısında doğdu ve orada büyüdü.»

Çavuş, «Dufy, oğlum!» dedi. «Bir şilin kazanmak ister misin? Demek istiyorsun, ha? Güzel. O halde benimle gel! Bay Betteredge! Dönüşüme kadar midilliyi benim emrimde bulundurun!»

Sonra Cuff, Kumlar'a gitmek üzere hızlı hızlı yürüdü. Küçük Duffy, sevincinden sıçramaya başladı. Sonra da dedektifin arkasından koştu.

Çavuşun yokluğunda çektiğim can sıkıntısını size burada anlatmama imkân yok. Büyük bir endişe içinde bulunuyordum. Şimdi pek iyi hatırlayamıyorum, vakit geçirmek için evin içinde ve dışında bir sürü iş

yaptım. Çavuş evden ne zaman ayrılmıştı, bunu da bilemiyordum. Derken küçük Duffy, elinde benim için yazılmış bir mesaj olduğu halde koşa koşa geldi. Çavuş Cuff, cep defterinden koparmış olduğu bir kâğıda bir şeyler yazıp çocukla göndermişti: **«Bana Anna Spearman'ın ayakkabılarından bir tekini hemen gönderin!»**

İlk rastladığım hizmetçiye Anna'nın odasına çıkmasını söyledim. Sonra da Dufy'ye, «Git çavuşa söyle, ben ayakkabıyla birlikte geliyorum!» dedim.

Biliyorum, biliyorum, alınan emirler bu şekilde yerine getirilmez gibi bir şeyler söyleyeceksiniz... Ama gelin görün ki, ortaya çıkan şeylerin neler olduğunu görmek, Anna Spearman'ın ayakkabısını da dedektife bizzat vermek istiyordum... Sonra içimde bu zavallı kızı korumak için yeni bir arzu belirmişti. Ayakkabıyı alır almaz, koştum. Anlayın artık, yetmişbeş yaşında bir ihtiyar nasıl koşar!

Deniz kıyısına vardığım zaman, gökyüzündeki bulutlar daha da karardı ve biraz sonra yağmur yağmaya başladı. Ayrıca denizin, körfez ağzındaki kum tepelerine doğru homurdanarak yüklendiği duyuluyordu. Biraz ilerde bir kum tepesinin kenarına sığınmış olan küçük çocuğu geçip, yoluma devam ettim. Deniz, azgın, dalgalarını kumlara doğru itiyordu. Yağmur ise bütün şiddetiyle yağmaktaydı. Elimi alnıma götürüp etrafa bakındım ve biraz sonra da Cuff'ın garip silûetini farkettim.

Beni görür görmez, Cuff elini kuzey tarafma doğru uzattı.

— «Bu taraftan gelin, bu taraftan gelin!»

Rüzgârla yağmurun altında zor nefes alıyordum. Mamafih, ona doğru inmeye başladım. Konuşamayacak bir halde olmama rağmen, kafamda sorulması gereken bir sürü sual vardı. Fakat birini bile soramadım. Cuff'ın yüzü beni korkuttu. Gözlerinde târifi güç bir dehşetin izleri vardı. Elimden ayakkabıyı aldı ve onu güney istikametinde, yâni Aşağı Burun adındaki kayalıkların bulunduğu kum tepelerine doğru giden ayak izlerinden biriyle ölçtü. Ayak izleri henüz yağmur

tarafından silinmemişti. Genç kızın ayakkabısı, izlere mükemmel bir şekilde uydu.

Çavuş, hiçbir şey söylemeden ayakkabının izlere uymuş olduğunu bana bir defa daha gösterdi.

Onun kolunu tutup, kendisiyle konuşmaya çalıştım. Ama yine konuşamadım. Cuff ayak izlerini kayalıklarla kumların birleştiği yere kadar adım adım takip etti. Aşağı Burun, dalgalar içindeydi. Seyyar Kumlar ise, suların altında kayboluyordu. Aşağıda olduğu gibi, dedektif orada büyük bir sabırla kayalara doğru uzanan izlerde aynı tecrübeyi yaptı. Belki aksi istikamete doğru uzanan başka izler de bulacak, aynı tecrübeleri bunlar üzerinde de yapacaktı. Ama dedektif işi bıraktı. Yine bir şey söylemeden bana baktı, sonra kumlara gittikçe yayılan suları seyretti. Ben de ona baktım ve neler düşündüğünü anladım. O anda korkunç bir ürperme vücudumu sardı. Kumlar üzerine yığıldım.

Çavuş, «Anna, geceliğini sakladığı yere dönmüş,» dedi. «Bana kalırsa, kayalıklarda korkunç bir kaza oldu!»

Genç kızın garip sözleri, koridoru süpürdüğü sırada sanki bir rüyadaymış gibi konuşması ve diğer anormal hareketleri gözlerimin önüne geldi. Beni âdeta donduran korkunç ihtimali Cuff'a söylemek istiyordum. Ona, «Eğer Anna ölmüşse, Çavuş, bunda kimsenin kabahati yok! Çünki ölümü arayan kendisi oldu!» demeyi tasarlıyordum. Ama hayır! Kelimeler dudaklarımdan dışarı çıkmıyordu! Titriyordum, çok kötü bir durumdaydım... Ne yağmuru hissedebiliyor, ne de yükselmekte olan denizi görebiliyordum! Ben de rüyadaydım sanki... Önümde sâdece zavallı Anna vardı! Onu bir gün eve götürmek üzere burada nasıl bulmuşsam, genç kız yine öyleydi... Yanımda sâkin sâkin oturuyordu. Bana Seyyar Kumlar'ı gösterdikten sonra, «Benim mezarım burası olacak!» dediğini yine duyar gibiydim! Düşünüyorum da, kendi kızıma bir şey olsa ancak bu kadar üzülürdüm. Kızım da onun yaşındaydı. Penelope da hayatta Anna gibi bedbahttı. O da bu şekilde ölebilirdi ancak!

Çavuş beni yavaşça kaldırıp, genç kızın ölümü

bulduğu yerden uzaklaştırdı. Artık normal surette nefes almaya başlamıştım. Gerçeği düşünmek için de cesaretimin yeniden arttığını görüyordum. Kum tepelerine doğru baktığımda, bize doğru koşmakta olan hizmetkârlarımızdan birkaçını gördüm. Balıkçı Yolland da onlara refakat ediyordu. Hepsi birden bize Anna Spearman'ı bulup bulmadığımızı soruyorlardı. Çavuş Cuff birkaç kelimeyle durumu onlara anlattı ve maalesef bir felâketin vukua gelmiş olmasından korktuğunu söyledi. Sonra yanına balıkçıyı alarak bizden ayrıldı. Adama denizi göstererek:

— «Söyler misin, ahbap,» dedi, «havanın böyle olmasına rağmen, bir kayık genç kızı bu kayalıktan alamaz mıydı?»

Yolland, «Hayır.» diye cevap verdi. «Hiçbir tekne bu riski göze alamaz!»

Deniz, dalgalarını kayalıklar üzerine büyük bir gürültüyle indiriyordu. Anlaşabilmek için, bağırmak gerekiyordu.

Çavuş, kumlar üzerindeki ayak izlerine bir defa daha baktı. İzler yağmurun altında yavaş yavaş silinmeye yüz tutmuştu.

Cuff, «Ortada bir husus var.» dedi. «Anna buradan kara yoluyla ayrılmamış...» Sonra Çavuş, balıkçıya doğru döndü ve: «Ama şurası da muhakkak ki, kız deniz yoluyla da dönmemiş!»

Bir an düşündü, sonra, «Ben evden ayrılmadan yarım saat önce kızın bu tarafa koştuğunu görmüşler.» diye balıkçıya bakarak konuştu. «Aradan bir saatlik zaman geçmiş bulunuyor. Bir saat önce denizin yüksekliği ne kadar olabilir sizce? Kayalıklar su altında kalabilir mi?»

Çavuş, eliyle Güney tarafını gösteriyordu.

Balıkçı, «Denizin bugünkü yükselişi, kayaların bir saat önce suyla örtülemediğini gösteriyor.» dedi. «Yâni sizin anlayacağınız, bir kedi bile kolay kolay boğulamaz böyle bir durum karşısında...»

Sonra Çavuş, bu defa da Kuzey kıyısını işâret etti. Seyyar Kumlar'ı göstererek:

— «Ya bu tarafta nasıl olurdu durum?» diye sordu.

— «Daha da noksan olurdu. Kumlar ancak ıslanabilirdi, hepsi o kadar.»

O zaman Çavuş bana baktı ve ölümün Seyyar Kumlar'da vukua geldiğini söyledi. Bunun üzerine, kendimde konuşma kuvveti bulabildim.

— «Bence,» dedim, «ortada kaza maza diye bir şey yok! Anna buraya gelmişse, yaşamaktan bıkmış olduğu için, yâni ıstırap çekmekten bıktığı için gelmiştir!»

— «Böyle olduğunu nereden biliyorsunuz?»

Herkes etrafımızı çevirdi. Çavuş, onları uzaklaştırdı ve benim ihtiyar bir adam olduğumu, bunun için de vak'a karşısında çok üzüldüğümü söyledi.

— «Bırakın da kendini toparlasın!» dedi.

Sonra Yolland'a döndü.

— «Ne dersiniz,» diye sordu, «sular çekilince Anna'yı bulma şansı mevcut mu?»

— «Hayır, efendim, en ufak bir şans bile yok! Bu Seyyar Kumlar, aldıklarını bir daha vermezler!»

Bu sözleri söyledikten sonra, balıkçı bana doğru yaklaştı.

— «Bay Betteredge!» dedi. «Bu genç kızın ölümüyle alâkalı olarak size bir şey söylemek isterdim. Tâ ilerde, Buruna yakın bir yerde, kumlara gömülmüş düz kayalar vardır. Acab kız o tarafa neden gitmemiş? Eğer kendisi bir kaza eseri olarak Burunun tepesinden düşmüş olsaydı, suvun insan boyu olan kısmına düşerdi... Mesele meydanda: Kızcağız Seyyar Kumlar'a gitmiş olacak. Yoksa onu şimdi bulmamız işden bile değildi... Bence bu bir kaza değildir, efendim! Seyyar Kumlar onu aldılar... Evet, aldılar, çünki genç kız kendisinin alınmasını arzu ediyor olmalıydı!»

Ne konuştuğunu bilen bir adamın sözlerini duyduktan sonra, Çavuş bir süre sessiz kaldı. Biz de susmuştuk. Sonra hep birden kum tepelerine doğru yürüdük.

Uşaklardan biri bizi orada bekliyordu. Üzgün bir tavırla bana bir kâğıt uzattı.

— «Bunu size kızınız Penelope gönderdi, Bay Betteredge!» dedi. «Kâğıdı Anna'nın odasında bulmuş.»

Bu, kendisini bir baba gibi seven ihtiyar bir adama Anna tarafından bırakılmış bir vedâ mektubuydu.

Çok muhterem Bay Betteredge,

Siz benim kabahatlerimi birçok defa affettiniz. Seyyar Kumlar'a gittiğiniz zaman, beni bir defa daha affedin! Ben orada benim için hazırlanmış olan mezarı buldum. Yaşadığım gibi de ölüyorum. Bana karşı göstermiş olduğunuz yakın alâka ve esirgemediğiniz iyilikler için size teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Kâğıtta başka bir şey yoktu. Böyle bir darbeyi serinkanlılıkla karşılayacak gibi değildim. İnsan genç ken daha çabuk ağlayabilir. Ama ihtiyarlayınca, aynı kimse olur olmaz şeyler karşısında göz yaşı dökmez.

Lâkin ben hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım.

Çavuş Cuff, bana doğru yürüdü. Beni teskin etmek istediği belliydi. Bunda hiç şüphem yok. Fakat ben ondan kaçtım.

— «Dokunmayın bana!» diye bağırdım. «Bütün bunlara siz sebep oldunuz!»

Dedektif, «Mübalâğa ediyorsunuz, Bay Betteredge!» diye yumuşak bir tonla konuştu. «Kendinize geldiğiniz zaman, bu mesele hakkında yine görüşeceğiz!»

Uşağın koluna dayanarak onları tâkip ettim. Yüzümüze kırbaç gibi düşmekte olan yağmur altında, evde bizi bekleyen yeni sürprizlere doğru ilerliyorduk.

Önden yürüyenler, durumu çoktan yaymışlardı. Diğer hizmetkârları tam bir telâş ve teessür içinde bulduk. Odasının önünden geçtiğimiz sırada, Milady kapıyı birden açtı. Arkasında kendisini teskine çalışan Bay Franklin olduğu halde bize doğru yürüdü. Hanımım kendinde değildi. Yüzünde büyük bir hüznün ifadesi okunuyordu.

Çavuşu eliyle tehdit ederek, «Her şeyin mesulü sizsiniz!» diye bağırdı. «Gabriel! Bu zâta borcumuz neyse, hemen ödeyin! Kendisinin yüzünü görmek istemiyorum artık!»

Aramızda Milady'ye kafa tutacak çavuştan başka kimse yoktu. O aynı zamanda da kendine hâkim tek insandı.

— «Asıl siz benden de mesulsünüz, Milady!» dedi. «Şâyet yarım saat sonra da benim buradan gitmemi isterseniz, evinizi derhal terkederim. Ama paranızı almam!»

Adam o kadar saygılı bir şekilde ve o kadar da sertçe konuşmuştu ki, Milady de bizim gibi şaşırdı. Bay Franklin'e dönüp, kendisini odasına kadar tâkip etmesini istedi. Kapı onların üzerine kapandığı zaman, Çavuş kadınların içinde sâdece Penelope'un ağlamakta olduğunu gördü. Diğer kadınlar, üzgün ve kederli bir tavırla kenarda duruyorlardı.

— «Mis Penelope! Pederiniz üzerindeki ıslak elbiseleri çıkarır çıkarmaz, odasına gelin! Biraz konuşuruz orada!»

Aradan yarım saat geçmemişti. Elbisemle birlikte çamaşırlarımı da değiştirmiştim. Aynı işi yapmasini dedektife de tavsiye ettim. Penelope, çavuşun kendisinden ne istediğini öğrenmek üzere odama geldi. Ne yalan söyleyeyim, yanımda bu kadar tatlı bir evlât bulunmasından dolayı kendimi dünyanın en mes'ut insanı görüyordum. Onun yanaklarından öptüm. Sonra da onu koruması için Yüce Yaradana dua ettim. Kızım

başını göğsüme dayadı, kollarını boynuma doladı. Hiç bir şey söylemeden birkaç dakika öylece kaldık. «Zavallı ölü, her ikimizin arasındaki sessizlikte bulunuyor,» diye içimden geçirdim. Çavuş pencerenin önüne gitmiş ve bahçeye uzun zaman bakmak üzere orada kalmıştı. Bu hareketi için kendisine teşekkür ettim.

Yüksek tabakaya mensup insanlar, duydukları hislerini istedikleri gibi idâre edebilirler. Ama daha aşağı sınıf insanlarında, böyle bir imtiyaz yoktur. Bizim gibi insanlar hislerini geriye teptirmek zorundadır. Her şeyden önce vazife vardır, iş vardır. Bunları lâf olsun diye yazıyorum. Çok şükür hâlimden şikâyetçi değilim.

Ben ve Penelope, dedektifin soracağı suallere cevap vermeye hazırdık.

Adam kızıma, genç hizmetçinin kendisine niçin kıymış olabileceği hakkında bir sual sordu. Acaba kızım bunun sebebini biliyor muydu? Penelope da buna sebep olarak genç kızın Bay Franklin'i çılgınca sevdiğini gösterdi. Bunun üzerine dedektif, bundan hiç kimseye bahsedip etmediğini kızıma sordu. Hayır. Penelope, Anna'yı çok seven bir kimse olduğu için bu mesele hakkında kimseye bir şey söylememişti. O sırada lâfa karışma ihtiyacını hissettim.

— «Kızım aynı şeyi Bay Franklin için de yapmıştır.» dedim. «Anna kendisini sâyet genç efendim için öldürmüşse, bu kendi isteğiyle olmuştur. Bay Franklin'in hiçbir kabahati yoktur. Buradan ayrılmak istediğine göre, bırakın da gitsin... Böylece işin içyüzünü de öğrenmemis olur.»

Çavuş Cuff, «Pekalâ!» diye cevap verdi. Aramızda tam bir sessizlik vardı. Adam açıklamaktan çekindiği kendi fikriyle, Penelope'un fikri arasında bir mukayese yapıyordu her halde.

Birkaç dakika sonraydı. Hanımım beni çağırttı. Yanına gittiğim zaman, teyzesinin odasına çıkan Bay Franklin'le karşılaştım. Genç efendim bana, Milady'nin Bay Cuff'la görüşmek istediğini bildirdi. Konuşmada ben de bulunacaktım. Bu arada Bay Franklin de dedektife bir şeyler söylemek istediğinden bahsetti.

Sonra odama doğru giderek, demiryolları târifesine bakmak üzere holde durdu.

— «Bizi gerçekten de bırakacak mısınız, efendim?» diye sordum. «Kendisine vakit bıraktığınız takdirde, Mis Rachel'in aklı başına gelecektir elbette...»

Bay Franklin, «Evet ama, ben buradan gittikten sonra aklı başına gelecektir.» diye konuştu. «O artık beni göremeyecek!»

Onun Mis Rachel'e karşı duyduğu hınçtan dolayı böyle konuştuğunu sandım. Ama her halde aldanıyordum. Milady eve müfettiş Seegrave'in gelişinden sonra Bay Franklin'in adını duyduğu zamanlar Mis Rachel'in sinirlendiğini farketmişti. Ama Bay Franklin her şeye rağmen kuzinini sevmekteydi. Fakat teyzesinin yanına gitmek üzere ondan ayrılırken Miss Rachel'in sert ve hırçın hareketi, genç efendimin gücüne gitmişti. Bunun için de malikâneden uzaklaşmayı kararlaştırmıştı.

Bay Franklin, dedektife söylemek istediklerini benim yanımda açıkça bildirdi. Hanımım, Bay Cuff'ın elmas meselesini olduğu gibi bırakıp gitmesini istiyordu.

Ücretten bahsedildiği zaman Çavuş, «Hayır, Beyefendi!» diye konuştu. «Ücretimi ancak işi bitirdikten sonra alabilirim... İşimi bitirmeden kabul edemem bu parayı!»

Bay Franklin, «Ne demek istediğinizi anlayamadım,» dedi.

— «Pekalâ, ben de izahatta bulunayım! Ben buraya geldiğim zaman, elmasla alâkalı esrarı aydınlatmaya çalıştım. Bu işi bitirmek üzereyim. Durumun ne merkezde olduğunu Lady'ye arzetmek isterim. AY TAŞI'na yeniden nasıl sahip olunacağını kendisine bildirdiğim zaman, vazifemi yapmış olacağım ve her türlü mesuliyeti de reddedeceğim! Milady hele buna karar versin, ben de o zaman işime devam edip etmeyeceğimi düşünürüm!»

Bu sözler bize bir dedektifin şöhretinden en ufak bir şey kaybetmek istemediğini ispat ediyordu.

Kendisini Milady'nin odasına götürmek üze-

reyken, Cuff, Bay Franklin'in de görüşmeye katılıp katılmayacağını sordu.

Genç efendim, «Hayır,» diye cevap verdi, «bulunmak istemiyorum. Ama teyzem isterse o başka.» Sonra ben adamı takip etmek üzere ilerlerken, Bay Franklin, «İyi biliyorum,» diye ekledi, «bu adamın Rachel hakkında neler diyeceğini iyi biliyorum. Bunu bildiğim için de görüşmede bulunmak istemiyorum. Çünki bu konuşmalara tahammül edemeyecek kadar seviyorum Rachel'i! Yalnız bırakın beni!»

Onu penceremin pervazına eğilmiş olarak odamda bıraktım. Aralık kapıdan içeri bakmış olan Penelope, ona çok acıdığını bana söyledi. Eğer ben Bay Franklin olsaydım, Penelope'u yanıma çağırırdım. Zirâ bilinen bir husustur: Bir erkek bir kadın tarafından hayal kırıklığına uğratılırsa, bunu hemen başka bir kadına anlatarak kendisine teselli yolu aramalıdır. Yüzde doksan eminim, ikinci kadın, o erkeğin tarafını tutacaktır. Bilmiyorum artık, genç efendim ben dışarı çıkar çıkmaz Penelope'u çağırmıştır belki de! Mamafih, kızımın hakkını teslim etmeli. Kendisi Bay Franklin Blake'i teselli etmekte tereddüt göstermeyecektir!

Biraz sonra ben ve Çavuş Cuff, Milady'nin kapısını tıklatıyorduk.

Onunla yaptığımız son görüşmede, Milady gözlerini kitabından kaldırmak bile istememişti. Ama bu defa dedektifi göğsünü gere gere karşıladı.

YİRMİ

Oturmamız için bize yer gösterdikten hemen sonra konuşmaya başladı:

— «Müfettiş Cuff, sizinle bundan yarım saat önceki konuşma tarzımı mazur gösterecek bir nokta vardır belki. Bununla öğünmüyorum. Sâdece ve bütün samimiyetimle şunu söylemek istiyorum ki, sizi kırdığım için son derece üzgünüm.»

Sesindeki sevimlilik ve izah ediş tarzı Çavuş

Cuff'a dokunmuşa benziyordu. Kendini müdafaa etmek için müsaade istedi ve ayrıca bunu sırf hanımıma karşı olan hürmetini göstermek için yapacağını ilâve etmeyi de unutmadı.

— «Hepimizin başına gelen felâkete benim asla sebep olmadığımı iddia etmem imkânsız,» dedi. «Ancak Anna Spearman'ın telâşa düşmemesi için hiç bir sözün söylenmemesi ve hiç bir hareketin yapılmaması, tahkikatımız bakımından çok mühimdi.»

Lâfının burasında bana doğru dönerek, bu hususta benim de şahitlik yapmamı istedi ve ben de tahkikatın şimdiye kadar hakikaten büyük bir gizlilik içinde yürütülmüş olduğunu teyit ettim. Bu işin burada kalacağını zannediyordum. Ancak Milady'yi daha da üzecek konuları açmaya kararlı olduğu anlaşılan polis müfettişi devam etti:

— «Bana bir sebep göstererek, bu yüzden genç kızın intihar edeceğini bildirdiler. Bu gösterilen sebebin, bizim üzerinde durduğumuz hususla bir alâkası yok. Ancak bu noktadaki kanaatimin tamamen değişik olduğunu söylemekte ısrar ediyorum. Elmas hakkında bildiği bir şeyin, ona, intiharı düşünmesine sebep olacak kadar tahammülü imkânsız bir korku verdiğinden eminim. Bu korkunun ana kaynağının ne olduğunu bilmemekle beraber, sayet müsaade ederseniz Milady, bize bu konuda yardımcı olabilecek yegâne kimseyi gösterebileceğimi ümit ediyorum. Sâdece o benim haklı veya haksız olduğumu söyleyebilir.»

Hanımım, kısa bir müddet düşündükten sonra: «Bu kimse şu anda evde olan birisi mi?» diye sordu.

— «Kendisi evden ayrıldı, Milady.»

Bu cevap, bahis konusu kimsenin Miss Rachel' den başkası olamayacağını açıkça ortaya koyuyordu.

Ortalığı sanki bitmeyecekmiş intibaını uyandıran derin bir sessizlik kaplamıştı. Allahım! İkisinden birinin konuşmaya başlamasını beklediğim şu sırada rüzgâr nasıl uğultuyla esiyor ve yağmur camları nasıl dövüyordu.

— «Daha açık konuşmak zahmetine katlanabi-

lir misiniz, lütfen?» dedi Milady nihayet. «Kızımı mı ima ediyorsunuz?»

— «Gayet tabiî» diye cevap verdi müfettiş.

Biz odaya girdiğimiz zaman, hanımımın çek defterinin masanın üzerinde durduğunu görmüştüm. Herhalde niyeti Çavuş'un şahsî masraflarını ödemekti. Ancak Milady onu alarak çekmecelerden birine koydu. Ellerinin çok fazla titrediğini görmek bana tarifi imkânsız bir acı verdi. Bu eller ki bana karşı ne kadar cömertçe davranmıştı ve yine bu ellerin, son saatim geldiği zaman, kendi ellerimi göğsümde kavuşturmasını o kadar istiyordum ki!

— «Kâfi derecede itimadınızı kazandığımı ve artık konuşmalarımızda Miss Verinder'in adının geçmesine lûzum kalmayacak bir şekilde size izahatta bulunduğumu sanıyordum,» dedi Milady, gayet yavaş ve sükûnetle. «Odama girmeden önce yeğenim bu konuda size hiç bir şey söylemedi mi?»

— «Mister Blake bana mesajınızı iletti. Ve ben de buna karşılık kendi sebeplerimi Mister Blake'e anlattım.»

— «Bunları bana da anlatmanız lûzumsuz. Ancak şu söylediklerinizden sonra artık geriye dönemiyecek kadar açıldığınızı siz de benim gibi biliyorsunuz. Şimdi artık hem kendi namıma ve hem de kızımın namına, burada kalmanız için, daha doğrusu ne demek istediğinizi açıklamanız için size ısrar etmem lâzım.»

Müfettiş saatine baktı.

— «Eğer vaktim olsaydı, Milady,» dedi, «bizzat anlatmaktansa, raporumu size yazarak vermeyi tercih ederdim. Ancak bu tahkikat devam edecekse, zamanımız kâğıt üzerinde harcanmayacak kadar kıymetlidir. Hâdisenin derinliklerine inmeye hazırım, fakat bunları anlatmak bana ne kadar üzüntü verecekse, dinlemek de size o kadar üzüntü verecektir.»

Hanımım onun sözünü bir kere daha kesti.

— «Size ve sadık hizmetkârım ve dostum Mister Betteredge'e karşı dürüst davranmak suretiyle, daha az üzülmenizi sağlamak için elimden geleni yapacağım» dedi. «Miss Verinder'in, birtakım şahsî sebepler-

le elması bizzat çaldığından şüpheleniyorsunuz, değil mi?»

— «Çok doğru, Milady.»

— «Pekalâ. Fakat konuşmanıza başlamadan önce, Miss Verinder'in annesi olarak şunu söylemek istiyorum ki, kızımın o şüphelendiğiniz şeyi yapması **kat'iyetle imkânsızdır.** Siz Miss Verinder'i tanıyalı henüz bir iki gün oldu, halbuki ben onu doğduğu günden beri tanırım. Şüpheleriniz ne olursa olsun, beni asla ikna edemezsiniz. Bütün tecrübenize rağmen, bu hâdisedeki tesadüflerin sizi yanılttığından kat'iyetle eminim. Ben hiç bir şey bilmiyorum. Kızım bana hiç bir şey anlatmadı. Dolayısiyle benim de malûmatım sizinkinden fazla değil. Bu derece emin bir şekilde konuşmamın yegâne sebebi, biraz önce de söylediğim gibi, şudur: **Çocuğumu tanırım.»**

Bunları söyledikten sonra bana doğru dönerek, elini uzattı. Hiç konuşmadan bu eli öptüm.

— «Şimdi devam edebilirsiniz» dedi, Çavuş'a emniyetle bakarak.

Çavuş, ayağa kalkıp, Milady'nin önünde eğildi. Hanımım onu da heyecanlandırmaya muvaffak olmuş ve adamın asık suratı, sanki Milady'ye acıyormuş gibi üzüntülü bir ifadeyle yumuşamıştı. Fakat kararı kat'iydi. Yeniden sandalyesine oturarak, şu kelimelerle Miss Rachel'i suclamaya başladı:

— «Bu hâdiseyi benim görüş zaviyemden hareket ederek gözden geçirmenizi rica ediyorum. Milady. Lütfen kendinizi benim yerime koyun ve bütün tecrübelerimle birlikte benim rolümü oynamak üzere bu eve girin. Fakat her şeyden evvel bütün bu tecrübeleri nasıl edindiğimi de kısaca anlatmama müsaade edin.»

Hanımım bu müsadeyi verince, Çavuş konuşmasına devam etti:

— «Bu son yirmi sene zarfında, bir sırdaş sıfatıyla pek çok âile skandalına karıştım. Bizim üzerinde durduğumuz konuyla ilgili olan yegâne pratik neticeyi iki kelimeyle hülâsa etmek mümkündür. Âilesi zengin olduğu halde, birtakım şahsî borclara giren ve bunu yakın akraba ve dostlarına anlatmaya cesaret edemeyen gençlere rastlamak öyle pek ender olan hâ-

diselerden değildir. Böyle bir şeye teşebbüs etmelerinin ise umumiyetle iki sebebi vardır; modacılar ve kuyumcular. Bâzan da, burada lüzumu olmayan ve size de söylemeyi doğru bulmadığım birtakım sebepler dolayısıyle para temin etmeye mecbur kaldıkları zaman bu işi yaparlar. Size bu söylediklerimi unutmayın, Milady ve şimdi de ister istemez tecrübelerime başvurmama sebep olan tesadüfleri beraberce gözden geçirelim.»

Kısa bir müddet düşündükten sonra, kimsenin itiraza kalkışamayacağı korkunç bir açıklık ve insanı şaşırtan bir hafıza kuvvetiyle devam etti:

— «Ay Taşının kayboluşu ile alâkalı ilk bilgileri bana, bu tahtikatı yürütmeye asla muvaffak olamayan —ki bu beni çok memnun etmişti— müfettiş Seegrave verdi. Dikkatimi çeken ilk nokta, Miss Verinder'in onun tarafından sorguya çekilmeyi reddetmesi ve ona son derece sert ve nefretini belli eden bir muamele yapmasıydı. Bu davranışı garip bulmakla beraber, aynı zamanda müfettişin beceriksizce davranarak genç kızın kalbini kırmış olabileceğini de düşünüyordum. Neticede artık bunu bir yana bırakarak, meseleyi halletmek için bütün gücümle çalışmaya koyuldum. Bu iş de bildiğiniz gibi, kapının üzerinde bulunan leke ve Mister Franklin Blake'in şahitliği ile son buldu. Böylece bu lekenin ve Ay Taşı'nın kayboluşunun aynı oyunun birer parçası olduğuna kanaat getirmiştim. Pekalâ. O zamana kadar evin içindeki hizmetkârlardan birinin Ay Taşını Çalmış olabileceğini düşünüyordum. Fakat tam o sırada ne oldu? Miss Verinder ânîden odasından çıkarak, beni çağırdı. İşte o zaman üç nokta bana şüpheli göründü. Elmasın çalınışının üzerinden yirmi dört saat geçmiş olmasına rağmen bu genç hanımın çok sinirli bir hâli vardı; müfettiş Seegrave'e yaptığı muamelenin aynısını bana da yapıyordu ve ayrıca Mister Franklin Blake'e de, onun ölümünü isteyecek kadar kızgındı. Bu da güzel. Aklıma ilk gelen şu oldu: işte çok kıymetli bir mücevherini kaybetmiş bir kız; gördüğüm kadar gayet sert mizaclı bir genç kız. Bu karakteri ve içinde bulunduğu şartlar ona ne yaptırdı? Mister Blake'e, müfettişe ve bana karşı, yâni kaybolan mücevherini bulmaya çalışan üç kişiye karşı elinden geldiği kadar kötü dav-

randı. **O zaman**, Milady, ancak o zaman tecrübelerimi imdada çağırdım ve bu tecrübeler de Miss Verinder'in anlaşılmaz davranışını başka bir zâviyeden görmeme vardım etti. Neticede kızınızın itiraf etmeye çekindiği borçları olduğuna karar verdim, vâdeli borçları. Ve elmasın kayboluşunun onu sâdece bu borçları ödeyip ödeyemiyeceği bakımından alâkadar ettiğine kendimi inandırdım. Benim tecrübelerimden çıkan netice budur, Milady. Anlattığım şeylere bir itirazınız var mı?»

Hanımım, «Daha önce de söylemiş olduğum şeyi tekrar edeceğim sâdece» dedi. «Tesadüfler sizi yanıltıyor.»

Ben ise susuyordum. Nasıl olduğunu bilmemekle beraber, Robinson Crusoé benim o ihtiyar kafama girmişti bir kere. Eğer Çavuş Cuff şu anda, tek başına ve kendisini kurtaracak hiç bir geminin geçmediği bir adada bulunsaydı, tam benim temenni ettiğim duruma düşmüş olurdu! Ben de aranızdaki pek çok kimse gibi oldukça iyi hıristiyanımdır; ancak iyilikseverliğimin mübalâğalı bir derecede olmadığını söylemeliyim.

Çavuş, «Haklı da olsam, haksız da olsam, Milady, bu şekilde karar verdikten sonra, bana bir delil lâzımdı.» diye devam etti, «Bu yüzden aklıma evdeki bütün gardropları tetkik etmek geldi. Böylece hem muhtemelen lekelenmiş olan elbiseyi bulacak ve hem de vardığım neticenin doğruluğunu ispat etmiş olacaktım. Sonra ne oldu? Siz bu teklifi kabul ettiniz; Mister Blake ve Mister Ablewhite de aynı şekilde. Sadece Miss Verinder karşı koydu. Ve o anda da artık haksız olamıyacağımı anladım. Eğer siz de Mister Betteredge o gün hakikati anlamamakta ısrar ettiyseniz, herhalde gözleriniz bağlanmış olmalıydı. Bu şartlar altında evden ayrılmasının, mücevherin bulunmasını tehlikeye koyacağını, Miss Rachel'e gayet acık bir şekilde izah ettiğimi sanıyorum. Davranışını siz kendiniz de gördünüz.. Bana her hususta yardımcı olan Mister Blake'e teşekkür edeceği yerde, ona, annesinin evinde ve herkesin arasında hakaret etti. Eğer Miss Verinder masumsa, bütün bunların mânâsı nedir?»

Konuşmasının burasında bana doğru dönerek, bir müddet yüzüme baktı. Onun böyle delil üzerine delil göstererek, Miss Racheli suçlaması korkunç bir şeydi. Ancak genç kızı ne kadar müdafaa etmek istesek, Çavuş'un düşüncelerinde haksız olduğunu söylememiz imkânsızdı. Ancak Milady'nin kanaatinin —ki bu aynı zamanda benim de kanaatimdi— doğru olduğundan da emindim. Bu beni cesaretlendirdi ve böylece ben de kendime güvenerek müfettişin yüzüne bakabildim. Dostlarım, size valvarırım beni her zaman bir misal olarak alın! Bu sizi bir çok sıkıntıdan kurtaracaktır. Kendinizi en sağlam düşünülmüş tahminlerin de üzerinde tutmasını bilin ve göreceksiniz, yine sizin iyiliğiniz için yüzünüzü tırmalamaya çalışan işinin ehli insanların pençelerinden nasıl kurtulacaksınız!

Benim herhangi bir husus üzerine dikkatini çekmeğe niyetli olmadığımı ve hanımımın da sustuğunu görünce, Çavus Cuff, konuşmasına devam etti. Allahım! Bu sessizliğimizin onun moraline en ufak bir tesir yapmaması beni çileden çıkarıyordu!

— «İşte Miss Verinder'le alâkalı olan hususlar bunlar, Milady. Şimdi Mis Verinder'le Anna Spearman arasındaki bağlantıyı kurmak lâzım. Eğer müsaade ederseniz, bir müddet için tekrar Miss Verinder'in gardrobunun tetkik edilmesini neden istemediği konusu üzerinde duracağız. Esas kanaatimi bundan sonra edindiğime göre, gözden geçirmemiz icabeden iki nokta var. Birincisi: tahkikatı derinleştirebilmek için, başvurmam icabeden en iyi çare hangisidir? İkincisi: Acaba Miss Verinder'in evin hizmetkârları arasında suç ortağı var mıdır?

Uzun müddet düşündükten sonra, tahkikatı, bizim meslekte **düzensiz** adını verdiğimiz bir şekilde yürütmeye karar verdim. Ancak bir aile bahis konusu olduğu için, sınırdan dışarı da çıkmamam gerekiyordu. Dolayısiyle mümkün olduğu kadar az gürültü çıkmasını ve mümkün olduğu kadar az insanın durumu haber almasını sağlamalıydım. Eğer kızınız hakikaten ve benim zannettiğim gibi bu işe tamamen karışmışsa, basit bir şüphe yüzünden herkesin sorguya çekilmemesi

ve resmî bürolara müracaat edilmemesi lâzımdı. Bu hususta bana en fazla yardımı dokunacak kimse de Mister Betteredge idi. Çünki kendisi hem bütün hizmetkârları iyi tanıyordu ve hem de âilenin bütün hususiyetlerini bilecek kadar onlara yakındı. Aynı şekilde Mister Blake'in de yardımını düşünebilirdim, fakat yolumun üzerinde bir engele rastladım. Benim, tahkikatın yönünü nereye kaydırdığımı derhal anlamıştı ve bunun da Rachel için ne mânaya geldiğini gayet iyi biliyordu. Dolayısiyle kendisiyle benim aramda asla bir fikir birliği olmayacaktı. Sizi bütün bu teferruatla sıktığım için özür dilerim, Milady, ancak aileniz bahis konusu olduğu için, sınırı aşmamaya ne kadar dikkat ettiğimi anlatmaya çalışıyorum. Ben bu sırrı bilen yegâne yabancıyım ve meslekî vazifem de bunu kimseye söylememektir.»

Fakat **benim** meslekî vazifem konuşmamı gerektiriyordu. Milady'nin casusluk yaptığımı zannetmesi, benim yaşımdaki bir hıristiyanın tahammül edemiyeceği yegâne şeydi.

— «İnanın bana, Milady,» diye atıldım. «Başlangıçtan sonuna kadar bu casusluk işine herhangi bir şekilde asla karışmış değilim. Eğer cesareti varsa, Çavuş Cuff, bunun aksini iddia etsin de göreyim!»

Bunları söyledikten sonra rahatladığımı hissettim. Milady dostça bir tavırla elini omuzuma koydu. Hanımımın bana ne kadar güvendiğini gösteren bu hareketinin müfettişin üzerinde bir tesir uyandırıp uyandırmadığını merak ederek, ona baktım. Mr. Cuff, ânîden bir kuzu gibi vumuşamıştı ve bana her zamankinden daha fazla değer verdiği belli oluyordu. Milady konuşmasına devam etmesini ondan rica etti.

— «Benim menfaatlerimi göz önünde bulundurarak, dürüst bir şekilde davrandığınızı gayet iyi anlıyorum» dedi. «Bundan sonra söyleyeceklerinizi de dinlemeye hazırım.»

— «Bundan sonra söyleyeceklerim» diye cevap verdi, müfettiş «Anna Spearman'la ilgili. Genç kızı, bu odaya çamaşırcının kâğıdını getirdiği zaman tanıdım, hatırlıyor musunuz? O ana kadar Miss Verinder'in, sır-

rını hiç kimseye söylemediğini zannediyordum. Fakat Anna'yı görür görmez, derhal fikrimi değiştirerek, onun elmasın kayboluşu hâdisesine karışmış olmasından şüphelendim. Sorgu esnasında zavallı kız epey eziyet çekti, fakat ona karşı haksız yere sert davranmış olduğumu düşünmenizi istemem. Eğer bahis konusu basit bir hırsızlık vak'ası olsaydı, ondan da herkesten olduğu kadar şüphelenir ve kendisini yine herkes gibi sorguya çekerdim. Tecrübelerimiz, suçlu çocuklar evinden çıkmış kimselerin çalıştıkları yerde gayet dürüst davrandıklarını ve kendilerine itimat eden insanları aldatmadıklarını gösteriyor. Ancak bu hâdise her zaman rastlanan bir hırsızlık vak'ası değil, bizzat elmasın sahibi tarafından dikkatle hazırlanmış plânlı bir iştir. Acaba Miss Verinder —özür dilerim, Milady— elmasın sâdece kaybolmuş olduğu intibaını mı uyandırmak istiyordu? Yoksa niyeti taşın çalınmış olduğunu zannetmemizi sağlayarak, bizi aldatmak mıydı? Bu son ihtimal göz önünde bulundurulursa, sizi de beni de yanlış yola sevkedecek en uygun kimsenin —eskiden hırsızlık yapması bakımından— Anna Spearman olacağı şüphesizdir.»

Tahkikatın, Miss Rachel'le Anna'nın beraberce bu işi yaptıkları şüphesini uyandıracak kadar derine inmesi mümkün müdür? diye sordum kendi kendime.

— «Şimdi ortadan kaybolmuş olan o kızdan şüphelenmem için bir sebep daha vardı; hem de daha mühim bir sebep» diye konuşmasına devam etti, Çavuş «Miss Verinder için elmasın karşılığında ödünç parayı kim temin edebilirdi? Anna Spearman. Miss Verinder'in yaşındaki ve durumundaki hiç bir genç kızın bu işi tek başına yapabilmesine imkân yoktur. Ve madem ki kızınızın bu iş için bir aracıya ihtiyacı vardı, Anna Spearman'dan daha iyisini bulabilir miydi, sorarım size? Eskiden mesleği hırsızlık olan eski oda hizmetçinizin bu gibi işlerdeki tecrübesi büyüktü. Tanıdığı bir sürü tefeci olduğunu biliyorum ve gayet tabii, bu adamlar, Ay Taşı gibi kıymetli bir mücevherin karşılığında fazla sual sormadan ve zor şartlar ileri sürmeden ödünç pa-

ra vermeye dâima hazırdırlar. Bu durumu göz önünde bulundurarak, şüphelerimin, Anna'nın davranışlarıyla nasıl doğrulandığını ve bundan çıkardığım neticeyi de anlatmama müsaade ediniz, Milady.»

Böylece Anna'nın hâdisenin başlangıcından bu yanaki bütün davranışları gözlerimizin önüne serildi. Zâten bunları siz de biliyorsunuz ve raporun bu kısmının itiraz kabul etmeyecek kadar kusursuz olduğunu da görmüşsünüzdür. Hattâ Çavuş'un anlattıkları hanımımın dahi tesir altında kalmasına sebep olmuştu. Hiç bir fikir beyanında bulunmadı. Zâten herhangi bir itirazda bulunsa da, artık Çavuş için mühim değildi. Dolayısiyle bu sefer kendine tam bir itimatla nutuk çekmeye — cehenneme gitsin! — devâm etti.

— «Olanları inandığım bir şekilde izah ettikten sonra» dedi «şimdi artık sadece bundan sonra ne şekilde davranmamız gerektiğini söyleyeceğim. Tahkikatın bir neticeye bağlanması için takip edilecek iki yol var. Birincisi bana emin bir netice sağlayacak; diğeri ise, kabul ediyorum, cesurane bir teşebbüsten ileriye gitmeyecek. Bu iki şıktan hangisini kullanacağımıza dâir kararı siz verin, Milady.»

Hanımım, bu seçimi yapmakta kendisini serbest bıraktığını bildirdi.

— «Teşekkür ederim» dedi Çavuş. «Bana serbestiyet tanımakla gösterdiğiniz yakınlıktan dolayı, ben de birinci şıkkı seçiyorum, Milady. Miss Verinder Frizinghall'de kalsa da kalmasa da, bütün hareketlerinin sıkı bir kontrol altında tutulmasını teklif ediyorum; kimlerle görüştüğü, atla veya yürüyerek yaptığı gezintiler, kimlerden mektup aldığı ve aynı şekilde, kimlere mektup yazdığı, vesaire»

— «Sonra?» diye sordu hanımım.

— «Sonra» diye cevap verdi Çavuş «Anna Spearman'ın yerine oda hizmetçisi olarak, bu gibi soruşturmalara alışık olan ve ağzının sıkılığından emin bulunduğum bir kadını tutmanızı rica edeceğim.»

— «Sonra?» diye tekrarladı hanımım.

— «Sonra» diye devam etti Çavuş «Biraz önce bahsettiğim, Anna'nın eskiden iş münâsebetinde bulun-

duğu ve inanın bana Milady, şimdi de adresini Miss Verinder'e vermiş olduğu tefeciye, uzlaşması için arkadaşlarımdan birini göndermek istiyorum. Bütün bu işlerin hem zaman alacağının ve hem de pahalıya malolacağının farkındayım. Fakat netice kat'îdir. Ay Taşını gittikçe daraltacağımız bir çember içine alacağız ve şâyet hâlâ muhafaza etmeye devam ediyorsa, Miss Verinder'in elleri arasında onu tekrar bulacağız. Eğer alacaklıları sıkıştırdığı için ondan kurtulmayı düşündüyse, bu sefer Londra'ya döner dönmez tefeci elimize düşecek.»

Öz kızının böyle bir teklife mevzu olması nihâyet ve ilk defâ olarak hanımımı da öfkelendirmişti.

— «Reddediyorum» dedi. «Tahkikatın kat'î bir şekilde bitmesi için düşündüğünüz diğer şık hangisidir?»

— «Diğer şık» diye kararlı bir tavırla devam etti, Çavuş: «Biraz önce imâ ettiğim ve pek de dürüst olmayan tecrübeye girişmektir. Şimdi artık kızınızın karakterini yakından tanıdığımı zannediyorum. Bana göre, Milady, kızınız cesurane bir kurnazlığı gözünü kırpmadan yapabilecek karakterdedir. Fakat ateşli ve coşkun bir mizacı var; hayatındaki ufak tefek hâdiseleri saklayabilmek için tecrübesi çok az. Böylece açığa vurmak istememesine rağmen, hisleri bazan kontrolundan kaçıyor. Karakterinin bu tarafına dayanarak, teşebbüse geçmek istiyorum. Gayet dokunaklı şartlar altında Miss Verinder'in üzerinde bir şok yaratmam lâzım. Daha açık konuşmak icâbederse, herhangi bir tedbir almasına fırsat vermeden, Anna'nın öldüğünü kendisine bildirerek, hislerinin onu bâzı şeyleri itirafa sürüklemesini bekleyeceğim. Bu teklifimi kabul ediyor musunuz, Milady?»

Hanımımın verdiği cevap, son derece şaşırmama sebep oldu.

— «Evet.»

— «Atı arabaya koşmuşlar» dedi müfettiş, «Allahaısmarladık, Milady.»

Milady ona elini uzatarak, gitmesine mânî oldu.

— «Mâdemki kızımın iyi duygularına başvurmayı arzu ediyorsunuz, annesi olmak sıfatıyla bu işi benim daha iyi yapabileceğimi zannediyorum. Rica edeyorum, burada kalınız. Frizinghall'e ben gideceğim.»

Hayâtında ilk defa olarak, büyük Cuff, ne cevap vereceğini bilemiyerek, şaşırıp kaldı.

Hanımım zile basarak, yağmurluğunu getirmelerini söyledi. Dışarıda seller akıyordu ve bildiğiniz gibi, kapalı araba da Miss Rachel'i Frizinghall'e götürmüştü. Böyle bir havada gitmesinin imkânsız olduğunu söyleyerek, Milady'yi kandırmaya çalıştım. Faydasız! Kendisine refakat etmem için izin vermesini rica ettim. Nihâyet arabayı kapının önüne getirdiler.

— «İki şeyden emin olabilirsiniz» dedi hanımım, Çavuş Cuff'a. «Kızımın üzerindeki bu tecrübeyi en az sizin kadar ciddî bir şekilde yapacağım ve bu gece son trenin Londra'ya hareket etmesinden önce, ya mektupla veya bizzat kendim sizi durumdan haberdar edeceğim.»

Bunları söyledikten sonra, arabanın üzerine çıktı ve dizginleri eline alarak Frizinghall'e doğru yöneldi.

YİRMİ BİR

Milady gittikten sonra, Çavuş Cuff'ı, holün bir köşesinde rahatça oturmuş bir vaziyette buldum. Dudaklarını kıvırmış, kâğıtlarını tetkik ediyordu.

— «Tahkikata yardımcı olan ifâdeleri mi yazıyorsunuz?» dedim.

— «Hayır, bundan sonra meşgul olmam icabeden mesele hangisi diye bakıyorum.»

— «Ah! Yâni buradaki işiniz bitti mi?»

— «Lady Verinder» diye cevap verdi, Çavuş. «Kanaatımca, İngiltere'nin en akıllı kadınlarından bir tânesi. Diğer taraftan, bir elmasla uğraşmaktansa, bir gül'le uğraşmayı tercih ederim. Bahçıvan nerede, Mister Betteredge?»

Ay Taşı hakkında öğrenmek istediğim daha

çok şey vardı. Fakat Cuff, benimle zerre kadar ilgilenmedi; şimdi bütün istediği bahçevanı görmekti sadece. Bir saat sonra onların limonlukta hâlâ konuştuklarını duydum; yabanî gül ağaçlarından bahsediyorlardı.

Bana sadece Mr. Franklin Blake'in hakikaten öğleden sonraki trenle gitmeye kararlı olup olmadığını öğrenmek kalıyordu. Milady'yle yaptığımız son konuşmayı kendisine söylemişlerdi, dolayısiyle herhalde Frizinghall'dan haber almadan gitmezdi.

Başka kim olursa olsun, seyahat plânındaki böyle bir değişikliğe asla aldırmazdı; ancak uzun saatler kendisini hareketsiz bırakacak olan bu kararsızlık, Mr. Franklin'in karakterinin değişik ve garip taraflarını ortaya koymaktaydı.

Ve bendenizin de, onunla beraber evin bütün salonları arasından mekik dokumaktan başı döndü. Değişik şekillerde, fakat Miss Rachel'in kendisine gayet kötü muamele yapmış olmasının doğurduğu hep o aynı üzüntüyü ifâde etmeye çalışıyordu.

Onu, kütüphanede, modern bir İtalya haritasının yanında otururken yakaladığım zaman bana, «Yapmak istediğim çok şeyler var, Betteredge» dedi. «Fakat artık şimdi ne işe yarar? Rachel'in yardımı olmadan, kabiliyetlerimi asla değerlendiremem.»

Kabiliyetlerinden bahsederken o kadar alçak gönüllü ve geleceğinden bahsederken de o kadar acıklı bir hâli vardı ki, kendisini nasıl teselli edeceğimi bilemiyordum.

Birden, Robenson Crusoé'den alınmış uygun bir misalin bu işi pekalâ yapabileceği aklıma geldi. Derhal odama çıktım ve ölümsüz eser elimde olduğu halde tekrar geri döndüm. Kütüphanede kimse kalmamıştı! Duvardaki modern İtalya haritasının sanki benimle alay ediyormuş gibi bir hali vardı; ve ben de orada durmuş, modern İtalya haritasına bakıyordum.

Salonda, döşemenin üzerindeki mendil Mr. Franklin'in oradan geçtiğini gösteriyordu. Ancak salonun boş oluşu, kendisinin yine oradan çıktığını da meydana koymaktaydı.

Yemek odasında Samuel'i, bir elinde üzerinde sherry bardağı bulunan bir tepsi, diğer elinde de bir bisküit olduğu halde bir aşağı bir yukarı dolaşırken buldum.

— «Biraz önce, Mister Blake öfkeli bir tavırla zili çalarak, kendisine bir bardak sherry getirmemi söyledi» dedi. «Zili büyük bir hızla çaldığı için, daha aşağıda onun çınlaması bitmeden ben buraya tepsiyle çıkmıştım bile, fakat beyefendi ortadan kaybolmuştu.»

Nihayet onu küçük yemek odasında bulduğum zaman, pencerenin yanında durmuş, buğulu cama parmağıyla birtakım şekiller çizmekle meşguldü.

— «Sherry'niz sizi bekliyor, beyefendi» dedim.

— «Rachel'in bu davranışını nasıl izah edersiniz, Betteredge?» dedi bana cevap olarak.

Kendisine Robenson Crusoé'yi uzattım. Biraz aranılırsa, arzu edilen cevabı orada bulmak mümkündü.

Mr. Franklin daha onu açar açmaz, tekrar kapadı ve Almanya'da tahsil görmüş İngilizlere mahsus saçma sapan lâflar söylemeye başladı:

— «Hay Allah, neden sabırsızlanıyorsunuz, Betteredge? Sadece sabır bizi hakikata götürebilir! Hayır sözümü kesmeyin! Rachel'in davranışını anlamak sonra da dışa vuran iç görünüşüne dikkat etmek lâzım! Ay Taşı'nın kayboluşunun kuzinimi ne yaptığını bilmez bir hale koyduğu muhakkak. İşte meselenin içten tarafı. Bu durumdaki bir insanın çevresine karşı olan davranışı normal şartlar altındaki davranışından tabiî ki farklı olacaktır. Böylece meselenin görünüş tarafını da bulduk! Dışa vuran iç izahını da gayet tabiî şu şekilde yapacağız: Şimdiki Rachel, bizim bildiğimiz değil, başka bir Rachel'dir. Peki, şimdi sorarım size; tamamen yabancı bir kimsenin kötü muamelesine maruz kaldım diye neden üzülecekmişim? O halde, netice? Şu anda son derece rahat ve mes'udum. Nerde şu benim sherry?»

Böyle bir düşünce tarzının beni düşürdüğü şaşkınlık içinde, lüzumlu olarak gördüğüm üç şeyi yap-

maya karar verdim: Mr. Franklin Blake'e sherry'sini ikram ettim, sonra odama çıktım ve bütün hayatım boyunca en sükûnet verici pipomu tüttürerek, cesaretimi arttırdım.

Bu arada Mr. Franklin de, kullandığım tütünün kokusunu alarak yanıma geldi ve Miss Rachel'in aşkına sigarayı bırakmakla ne büyük aptallık ettiğini söyledi.

Cebinden sigara tabakasını çıkararak, bu sefer Fransızlara mahsus esprili ve alaylı bir tavırla bana yaklaştı.

— «Bana ateş verin, Betteredge! Bir sigara paketinin derinliklerine inerseniz, kadınlara karşı nasıl davranmak lâzım geldiğine dair bir felsefeyle karşılaşırsınız. Şimdi beni dinleyin, bunu size bir kaç kelimeyle ispat edeceğim: Bir sigara alırsınız; içmeye başlarsınız; tadı hoşunuza gitmez. O zaman ne yaparsınız. Onu atıp, bir yenisini yakarsınız. Benzetmeyi görüyor musunuz? Bir kadın seçiyorsunuz, onu deniyorsunuz ve neticede kalbinizi kırıyor. Ne aptal insanlarız biz! Ya sigara paketinden aldığımız ders! Bir kadın bırakılır; bir başkası denenmek üzere seçilir!»

Başımı eğerek, tasdik ettim. Muhakkak ki, ustaca bir düşünce tarzıydı bu. Fakat benim tecrübelerim oraya kadar ilerleyememişti.

— «Rahmetli Misis Betteredge hayattayken, bu felsefenizi tatbik etmek istediğim zamanlar olmuştu, Mister Franklin» dedim. «Fakat kanunlarımız, bir sigarayı seçip yaktıktan sonra, onu sonuna kadar içmeye insanı mecbur tutuyor.»

Mr. Franklin içten bir kahkaha attı ve tekrar karakterinin yeni bir tarafını belli edinceye kadar da gayet neş'eli bir şekilde sohbet ettik.

Bu böylece Frizinghall'den bir haber beklediğimiz müddetçe devam etti. Ve ayrıca bütün bu zaman zarfında Çavuş Cuff ile bahçıvan da güller hakkında konuştular.

Araba tahminimden yarım saat kadar önce döndü. Milady şimdilik kızının yanında kalmayı uygun

görmüştü. Fakat sürücü beraberinde iki mektup getirmişti: biri Mr. Franklin'e, biri de bana aitti.

Mr. Franklin Blake o anda kütüphanede olduğundan, mektuplardan ilkini hizmetkâra vererek, kendisine gönderdim. Kendiminkini okumak için de odama çıktım. Zarfı açtığım zaman, kayıp yere düşen çek, hakikaten müfettişin işine son verildiğini ortaya koyuyordu.

Sonra hâlâ limonlukta bulunan müfettişe haber yollayarak, kendisiyle görüşmek istediğimi bildirdim. Kafasında hâlâ bahçıvan ve güller olduğu halde geldi ve hemen Mr. Begbie kadar inatçı bir insanın şimdiye kadar yeryüzüne gelmediğini ve bundan sonra da gelmeyeceğini anlatmaya başladı. Böyle saçmalıklarla uğraşmayı bir yana bırakmasını ve çok daha ciddî konular üzerinde konuşmaya hazır olmasını kendisinden rica ettim. Bu arada elimdeki mektubu da farketmiş olduğundan, yüzünün ifâdesi birden değişti.

— «Ah!» diye bağırdı. «Milady'den haber aldınız demek. İçinde beni de alâkadar eden bir husus var mı, Mister Betteredge?»

— «Bunu bizzat kendiniz görebilirsiniz, Bay Cuff.»

Ve mümkün olduğu kadar alçak sesle ona şu satırları okudum:

Sevgili dostum Gabriel, Anna Spearman ile alâkalı tecrübeyi yaptığımı Çavuş Cuff'a söyleyiniz lütfen. Miss Verinder, bu zavallı kız hizmetimize girdiğinden beri, ona hususî hayatıyla ilgili tek kelime dahi söylemediğine dair yemin ediyor. Elmasın kaybolduğu gece asla karşılaşmadıkları gibi, Mis Verinder'in hareketinden önceki perşembe sabahından cumartesi öğleye kadar geçen zaman zarfında da konuşmaları için hiç bir fırsat çıkmamış. Kendisine kısaca Anna Spearman'ın intihar etmiş olduğunu söylediğim zaman, kızımla aramda geçen konuşmalar aynen böyledir.

Mektubun burasına gelince, Çavuş Cuff'a bakarak, bu başlangıç hakkında ne düşündüğünü sordum.

Çavuş, «**Kanaatimi** söylersem, kırılmanıza sebep olacağım» diye cevap verdi, hemen arkasından insanı çileden çıkaran bir sükûnetle: «Devam edin, Mister Betteredge» diye ilâve etti.

Biraz önce onun bahçıvanın inatçılığından bahsedişi gözümün önüne geldiği için, Milady'nin yazdığı kelimeleri değiştirerek okumaya «devam etmeyi» düşündüm. Bununla beraber, kendimi tutarak yeniden okumaya başladım.

Böylece müfettişin en uygun gördüğü usulü kullanarak, Miss Verinder'le konuştuktan sonra, bir kere de kanaatımca kendisini en fazla heyecanlandıracak bir şekilde onunla konuşmayı denedim. Kızım evi terketmeden önce, bu davranışıyla bir sürü tahammülü imkânsız ve âdice ithamlara maruz kalacağına dâir ona iki kere ihtarda bulunmuştum. Ve simdi de bu endişelerimin hakikat olduğunu kendisine söyledim.

Cevabı gayet açık oldu. Her şeyden önce kimseye borçlu değildi. Ayrıca, elması çarşamba akşamı mücevher kutusuna koyduğundan bu yana bir daha asla görmemişti.

Kızımın bütün söyledikleri işte bundan ibaret. Elmasın kayboluşunu nasıl izah edebileceğini sorduğum zaman, büyük bir inatla susuyor. Bana olan sevgisinin hatırı için anlatmasını söylediğim zaman da, ağlamaya başlayarak reddediyor. (Süphelerinizin neden beni endişelendirmediğini ve neden bu sırrı sizden bile sakladığımı bir gün anlayacaksınız) diyor bana. (Eğer merhametinizi uyandırmışsam bile, benim yüzümden utanacağınız bir şey yapmadım.) İşte kızımın söyledikleri bunlar.

Müfettişle aramda geçenlerden sonra, sizin gibi onun da kızıma inanacağını ümit ediyorum. Kendisine bu mektubumu okuyun ve zarfın içindeki çeki verin. Tahkikatı durdurmasını rica ederken, şunu da söylemek istiyorum ki, bütün ustalığına ve mükemmel dürüstlüğüne rağmen, bu hâdisede tesadüfler kendisini yanıltmıştır.

Mektup burada bitiyordu. Çeki kendisine vermeden önce, söyleyeceği bir şey olup olmadığını sordum.

— «Bu işle hiç bir alâkam kalmadığı şu anda, konuyla ilgili herhangi bir açıklama yapmaya mecbur değilim, Mister Betteredge» diye cevap verdi.

Çeki ona doğru uzattım.

— «Peki ya **bununla** da hiç bir alâkanız yok mu?» dedim, hoşnutsuz bir tavırla.

Çavuş çeke bakar bakmaz, hanımımın ne kadar cömert olduğu hakkında bir kanaat edindi.

— «Burada, harcadığım zamanın değeri haddinden yüksek hesaplanmış» dedi «ve bir gün buna lâyık olmak mecburiyetini hissedeceğim. Benim için harekete geçmek zamanı geldiğinde, bu çekin üzerindeki rakkamı hatırlıyacağım.»

— «Ne demek istiyorsunuz?» diye sordum.

— «Milady bütün her şeyi gayet iyi ayarlamasını bildi» dedi Çavuş. «Ancak bu türlü âile skandalları, hiç beklenmedik bir zamanda yeniden meydana çıkanlardandır. O vakit kozlarımızı paylaşırız; hem bu pek uzun da sürmeyecek.»

Eğer bu kelimeler ve hattâ bu kelimelerin söyleniş tarzı bir şey ifade ediyorsa, o da şuydu: Milady'nin mektubu gösteriyordu ki, Miss Rachel'e hiç bir şeyin tesir etmesi mümkün değildir ve annesine (öz annesine ve hem de ne şartlar altında, büyük Allahım!) birbirinden iğrenç bir sürü yalan söylemiştir! Benim yerimde başka bir kimse olsaydı, kim bilir Çavuş'a neler söylerdi; fakat ben sadece şu cevabı vermekle yetindim :

— «Çavuş Cuff, bu son sözlerinizi hanımıma ve kızına karşı bir hakaret olarak kabul ediyorum!»

— «Mister Betteredge, bu sözlerimi siz bizzat kendinize karşı bir ihtar olarak kabul edin, daha iyi; böylece hakikate daha da yaklaşmış olursunuz.»

Bütün kızgınlığıma rağmen, bu korkunç açıklama ağzımın kilitlenmesine sebep oldu.

Belki biraz sükûnet bulurum diye düşünerek pencereye doğru gittim. Yağmur dinmişti ve avluda kimin beklediğini göreyim dersiniz? Güller hakkındaki konuşmalarına devam etmek için, Çavuş'u kollayan Mr. Begbie'yi tabiî.

— «Çavuş'a selâm söyleyin!» diye bağırdı, Mr. Begbie, beni pencereden görünce. «Eğer istasyona gitmeyi düşünüyorsa, kendisine memnuniyetle refâkat edebilirim!»

— «Nasıl?» diye öteki arkamdan doğru cevap verdi. «Hâlâ ikna olmadınız mı?»

— «Neden ikna olacakmışım?»

— «O halde benimle istasyona kadar...»

— «Sizi kapının önünde bekleyeceğim.»

Çok kızmıştım, biliyor musunuz... Fakat bu şekilde konuşan iki adamı dinlerken kızgın kalmaya imkân var mıdır? Büyük Cuff benim yumuşadığımı görünce, teselli için gereken kelimeleri buldu :

— «Haydi, haydi! Neden sizde Lady Verinder gibi, kanaatimin yanlış olduğunu düşünmüyorsunuz? Niye onun gibi tesâdüflerin beni aldatmış olduğunu söylemiyorsunuz?»

Bu teklifi bizzat Çavuş Cuff'un kendisinin yapmasından doğan elverişsiz duruma rağmen, hâdiseleri Milady'nin gördüğü gibi görmek muhakkak ki çok iyi bir şeydi. Nefretim yavaş yavaş azaldı; Miss Rachel hakkında benim ve Milady'nin kanaatine uymayan diğer bütün kanaatler saçma olmaktan ileri gidemezdi. Anlayamadığım yegâne husus, bu Ay Taşı hikâyesinde sessizliği muhâfaza etmenin ne mânâya geldiğiydi! İçimden bir ses bana bu işi burada bırakmamı söylüyordu. fakat işte! Şimdiki neslin karakterini belli eden hususiyetler, benim zamanımdaki neslin hususiyetleri-

ne hiç benzemiyor. Çavuş Cuff beni en hassas yerimden yaralamıştı ve kendisine asla ehemmiyet vermemekle beraber, bu yer sızlamakta hâlâ devam ediyordu. Neticede konuyu yine Milady'nin mektubuna getirdim.

— «Benim de kendime göre kanaatlerim var» dedim. «Fakat mühim değil! Sanki ikna olacakmışım gibi, sizi tekrar dinleyeceğim. Miss Rachel'in söylediklerine inanmamak lâzım geldiğini ve bu hâdisenin bir gün tekrar su yüzüne çıkacağını söylüyorsunuz. Görürüz, Bay Çavuş, görürüz...»

Bu sözlerimden asla alınmıyarak, elimi tuttu ve sanki parmaklarımı kıracakmış gibi sıktı.

— «Allahın önünde yemin ederim ki» dedi, «eğer sizinle çalışmak şansına sahip olsaydım, yarın bu eve hizmetkâr olarak girerdim! Bir çocuk kadar kolay anlaşılan bir kimse olduğunuzu kabul ediniz, beyefendi. Ancak çocuklara, yüzde doksan haketmedikleri halde, iltifat edilir. Hayır, hayır! Yeniden münakaşaya başlamıyalım! Ne Milady ve ne de Miss Verinder hakkında tek kelime söylemiyeceğim. Fakat şahsınıza karşı yakınlık duyduğum için, sadece bir defaya mahsus olmak üzere, size yardımda bulunacağım! Bu Ay Taşı meselesinden kolaylıkla kurtulamıyacağınızı daha önce ihtar etmiştim. Mükemmel. Şimdi buradan ayrılmadan önce, isteseniz de istemeseniz de, yakında dikkatinizi çekecek üç hâdiseden sizi haberdar etmek istiyorum.»

— «Söyleyin bakalım» dedim, hâlâ kendimden emin bir tavırla.

— «İlk önce pazartesi günü, Anna'nın mektubu ellerine geçince, Yolland'lardan bir haber alacaksınız.»

Kafamdan aşağıya bir kova soğuk su dökülseydi, bana bu kadar tesir etmezdi. Miss Rachel'in masumiyetine her ne kadar inanıyorsam da, bu, Anna'nın davranışını izah etmekten çok uzaktı: yeni bir geceliğin diktirilişi, lekelenmiş olan diğerini saklayış tarzı ve diğer hareketleri. Ve bütün bunlar, Çavuş Cuff söyleyinceye kadar da aklıma gelmemişti!

— «İkinci olarak» diye devam etti Çavuş Cuff. «O üç Hintliden tekrar bahsedildiğini duyacaksınız.

Miss Rachel burada kaldığı müddetçe, civardan ayrılmıyacaklar. Ve şayet Miss Rachel Londra'ya giderse, onlar da peşinden gidecekler.»

O hokkabazlara artık ehemmiyet vermediğim ve genç hanımımın masumiyetine de derin bir şekilde inandığım için, bu ikinci ihtarına pek aldırmıyarak, devam etmesini söyledim:

— «Üçüncüsü neymiş?»

— «Üçüncü ve son olarak, daha önceden bahsini ettiğim o Londra'daki tefeciden er geç bir gün haber alacaksınız. Bana not defterinizi verin de, herhangi bir şey olursa unutmayasınız diye size onun adresini yazayım.»

Sonra beyaz bir kâğıt parçası üzerine şunları yazdı: **Mr. Septimus Luker, Middlesex Place, Lambeth, Londra.**

— «İşte» diye ilâve etti, bana adresi göstererek. «Ay Taşı hakkında söyleyeceğim son sözler bunlar, Şimdilik sizi daha fazla rahatsız etmek istemiyorum. Hâdiseler haklı veya haksız olduğumu zamanla gösterecek. Sizden hakikaten dostça duygularla ayrılıyorum, beyefendi. Emekliye sevkedilmeden önce tekrar görüşmek fırsatını elde edemezsek, ümit ederim, Londra civarındaki, daha şimdiden göz koyduğum küçük eve beni ziyarete gelirsiniz. Ve inanın bana, Mister Betteredge, bahçemde çim dikilmiş yollarım olacak! Ayrıca köpüklü güller meselesine gelince...»

— «Eğer yabanî gülle aşılamazsanız köpüklü gülünüzle cehenneme kadar gidin!» diye bir ses duyuldu pencerenin altından.

Bu, münakaşaya devam etmek için sabırsızlanan ve rakibini bahçe kapısının parmaklıkları önünde beklemekten sıkılan Mr. Begbie'ydi. Müfettiş her zamankinden daha dostane —ve daha canlı— bir tavırla elimi sıktıktan sonra, telâşla dışarıya çıktı.

— «Mister Begbie geriye döndüğü zaman, ona köpüklü güllerden bahsedin; böylece bu konuda ne düşündüğünü anlarsınız» diye bağırdı, avludan pencereye doğru.

— «Beyler» diye cevap verdim, pencereden aşa-

ğıya sarkarak ve onları, daha önce de yapmış olduğum gibi sâkinleştirmeye çalışarak, «beyler, köpüklü gül hakkında daha söylenecek çok söz olacaktır, her bakımdan da...»

Şimdi tekrar başlasınlardı bakalım! Her ikisi de kazanamıyacağını bildiği halde ,yeniden güller için savaşa tutuştular. Tam büyük yolun köşesni dönerlerken, Mr. Begbie'nin inatçı bir tavırla başını salladığını ve müfettişin de, sanki hapishaneye götürdüğü bir mahkûmmuş gibi onun kolunu yakaladığını gördüm. Ah! müfettişe son derece kızgın olmakla beraber, itiraf edeyim, ona karşı büyük bir yakınlık duymaktan da kendimi alamıyordum.

Bunu nasıl isterseniz o şekilde izah edin. Zaten artık yakında beni ve düşüncelerimi dinlemekten kurtulacaksınız. Mr. Franklin'in de evden ayrılışını anlattıktan sonra, cumartesi günkü hâdiseler bitmiş olacak. Ve nihayet ondan sonraki hafta meydana gelen hâdiseleri de nakledince, üzerime düşen vazife bitecek ve kalemi benden sonraki yazara geçireceğim. Eğer benim yazarken yorulduğum kadar, siz de okurken yorulduysanız, oh Allahım! Bundan sonra karaladığım bir kaç satır hepimizi nasıl memnun edecek.

YİRMİ ÜÇ

Mr. Franklin Blake'in akşam treniyle gitmekte ısrar etmesi ihtimalini göz önünde bulundurarak, arabanın hazır olarak bekletilmesini istemiştim. Ve bavullarının arkasında bizzat onu görünce de artık şüphem kalmadı. Hayatında ilk defa olarak kararını değiştirmemişti.

— «Hakikaten gitmeye kararlı mısınız, beyefendi?» diye sordum, antrede karşısına çıkarak. «Neden Mis Rachel'in gelmesi için bir iki gün daha beklemiyorsunuz?»

Allahaısmarladık demek zamanının gelmiş olduğu şu anda, Mr. Franklin'in üzerinde o yabancı mem-

leketlerde uzun müddet bulunmuş insanlara mahsus havadan eser kalmamıştı. Doğrudan doğruya cevap vereceği yerde, bana, Milady'nin kendisine yazmış olduğu mektubu uzattı. Milady bu mektubunda bana şahsen anlatmış olduğu şeyleri tekrarlamıştı sadece. Ancak Miss Rachel hakkında ilâve ettiği bir iki söz, Mr. Franklin'in isabetli bir karar almış olduğunda hiç şüphe bırakmıyordu. Onun için artık hakikaten gitmekten başka çare yoktu.

«Annesi olduğum halde, Rachel'den hiç bir izahat alamamış olmama şaşıracaksınız» diye yazıyordu, Milady. *«Yirmi bin sterling'lik bir elmas evin içinde kayboldu ve bu hâdise benim için esrarını muhafaza etmekle beraber, Rachel için hiç de öyle değil. Ancak bana tamamen yabancı olan bir veya bir kaç kişiyi korumak için, anlaşılmaz bir inatla susmaya devam ediyor. Bu konuda bana bir oyun oynadıkları hiç akla gelir bir şey mi? Rachel'in böyle bir durumda bulunması nasıl izah edilebilir? Hakikaten acınacak kadar sinirli bir hali var. Tekrar sükûnet bulmasını sağlayacak birtakım yenilikler çıkmadıkça, kendisine Ay Taşından bahsetmek bile istemiyorum. Bu arada polis müfettişine tahkikatı durdurmasını söylemekte tereddüt etmedim. Etrafımızı saran esrar perdesi onun için de bahis konusu. Bu işe bir yabancının karışması beni daha fazla üzmekten başka bir işe yaramayacak. Sadece Çavuş Cuff'ın adını duymak bile Rachel'i çileden çıkarıyor.*

Mümkün olduğu kadar düzgün bir plan yapmaya çalıştım. Kafasındaki fikirleri değiştirmek için Rachel'i Londra'ya götürüp, en iyi mütehassısa muayene ettireceğim. Orada bize gelebilir misiniz?

Sevgili Franklin, şimdilik siz de benim davranışlarımı taklit edin ve yine benim gibi müsait bir

zaman bekleyin. Bütün tahkikat boyunca canla başla yardım etmeye çalışmanız, Rachel tarafından bir hakaret olarak telâkki edilmişe benziyor ve şu sıralarda sizi asla affetmiyecek gibi bir hali var. Böylece herhalde sırrının meydana çıkması riskini koşarak, daha da fazla acı çekmesine sebep oldunuz. Ancak kızımın size karşı olan davranışını mazur göremem, çünki ne siz ve ne de ben, olacakları önceden kestiremezdik. Fakat makul bir şekilde düşünmesini sağlamak imkânsız; ona sadece acımak lâzım. Size şimdilik Rachel'den uzak kalmanızı ve müsait zamanı beklemenizi nasihat ettiğim için çok müteessirim.»

Mektubu Mr. Franklin'e iade ettim; onun namına hakikaten üzülmüştüm, çünki Miss Rachel'i ne kadar çok sevdiğini biliyor ve Milady'nin genç kız hakkında yakında yazdığı mektubun onun ne kadar kırılmasına sebep olduğunu anlıyordum.

— «Siz o atasözünü bilirsiniz, beyefendi...» dedim, başka söyleyecek bir lâf bulamıyarak. «Eğer ilâcı bulunsa, kötü neticelenen hiç bir şey kalmaz. Ve işlerin de, beyefendi, şimdikinden daha kötü olabileceğini zannetmiyorum.»

Mr. Franklin teyzesinin mektubunu katladı; sözlerimin ona pek faydası dokunmuşa benzemiyordu.

— «Ben de, cebimde o korkunç elmas olduğu halde Londra'dan buraya gelirken, İngiltere'nin en mes'ut ailesi olduğumuzu düşünüyordum! Şimdi ne hale düştüğümüzü görüyorsunuz işte! Dağılmış, herkes bir esrar ve şüphe havasıyla zehirlenmiş! Oynayan Kumlar'daki konuşmamızı hatırlıyor musunuz? Herncastle amcamdan ve onun doğum günü hediyesinden bahsetmiştik. Ay Taşı albayın intikamını, tahmin ettiğinden de daha beter bir şekilde aldı!»

Mr. Franklin bunları söyledikten sonra, elimi sıkarak, kendisini bekleyen arabaya doğru yürüdü.

Onu sahanlığın altına kadar takip ettim. Hayatının en mes'ut senelerini geçirdiği eski evimizden bu

şekilde ayrıldığını görmek ne kadar acıydı! Bütün bu hâdiselerin tesiri altında kalan Penelope da, güle güle demek için aşağıya inmişti. Mr. Franklin onu kucaklayarak öptü. Ben de elimle, «bütün kalbim sizinle beraberdir, beyefendi!» mânasına gelen bir işaret yaptım. Sonra diğer hizmetçi kadınlar da meydana çıktılar. Genç efendimiz, o her kadının hoşuna giden erkeklerdendi. Bu arada hareket etmiş bile olan arabayı son anda durdurarak, mektup yazıp, durumundan bizi de haberdar etmesini kendisinden rica ettim. Fakat sanki beni duymamıştı; etrafındaki her şeye bakıyor, böylece o da kendi namına eve, terasa, bahçeye Allahaısmarladık diyordu.

— «Nereye gittiğinizi bize söyleyin, beyefendi» diye bağırdım, arabaya asılıp, istikbal hakkındaki plânlarını öğrenmek isteyerek.

— «Nereye mi gidiyorum, Betteredge?... Cehenneme, cehenneme!..»

Bunun üzerine, sanki bu dine aykırı kelimenin korkunç manasını anlamış gibi, at hızla öne doğru atıldı.

— «Gittiğiniz yerlerde Allah sizi korusun, beyefendi,» diye bağırmaya muvaffak oldum, araba, genç efendimin beni duyamayacağı kadar uzaklaşmadan. Ne sevimli adam! Bazen hatalı ve delice işler yapmasına rağmen, hakikaten ne sevimli adam! Arkasında büyük bir boşluk bırakacağı muhakkaktı.

O cumartesi, uzun yaz akşamı böylece gayet üzüntülü bir şekilde kapandı...

Şahsen ben, ümitsizliğimi Robinson Crusoé ve pipom sayesinde unutmaya çalıştım. Penelope hariç, diğer bütün hizmetçi kadınlar Anna'nın intiharından bahsederek vakit öldürdüler. Hepsi de inatla, zavallı kızın taşı çaldığı ve ondan sonra da hapise atılmaktan korktuğu için intihar ettiği düşüncesinde ısrar ediyorlardı. Kızımın da kendine göre bir kanaati vardı tabiî, fakat bundan hiç kimseye bahsetmiyordu. Ancak o, Miss Rachel'in, masumiyetini ispat etmek için öne sürdüğü sebebin yetersiz olduğunu düşünmek ne kadar yanlışsa, Anna'nın intihar sebebinin hırsızlık olduğu-

nu düşünmek de o kadar yanlıştır, diye idida etmekteydi. Tabiî, bu Anna'nın neden gizlice Frizinghall'e gittiğini ve gecelik meselesinin onu neden bu kadar ilgilendirdiğini izah etmiyordu. Fakat bu hususu Penelope'a hatırlatmak lüzumsuzdu. Çünki kızım her türlü itiraza karşı... saçanak altındaki bir yağmurluk kadar kapalı bir insandı. Doğrusu, her şeyin üzerinde ince ince düşünmek bakımından bana çekmişti.

Ertesi gün kapalı araba Ablewhite'lerin evinden boş olarak döndü. Arabacı, Milady'nin oda hizmetçisine ve Penelope'a iletmek üzere hanımından bana bir mesaj getirmişti.

Milady'nin Miss Rachel'i hemen yarın Londra'ya gitmeleri için kandırmış olduğunu bu mesajdan öğrendim. Ayrıca oda hizmetçilerinin bavullara lüzumlu elbise ve eşyaları koymaları ve yarın şehirde belli bir saatte hanımlarıyla buluşmaları belirtiliyordu. Diğer hizmetkârların çoğu da onların arkasmdan gideceklerdi. Milady, bütün bu olanlardan sonra Miss Rachel'in tekrar eve dönmesini uygun görmemiş ve doğrudan doğruya Londra'ya gitmeye karar vermişti. Bana gelince, yeni bir emre kadar, evin bekçiliğini yapacaktım. Ve benimle kalacak olan hizmetkârların gıda ihtiyaçları da temin edilecekti.

Bütün bunlar bana, Mr. Franklin'in, zavallı ailemizin dağılmış ve perişan bir vaziyete düşmüş olduğuna dair söylediği sözleri hatırlattı. Sonra onun bizzat kendisini ve yenmek mecburiyetinde olduğu güçlükleri düşündüm. Neticede babasının, uzun zamandan beri tanıdığım uşağına mektup yazmaya karar erdim. Böylece Mr. Franklin'in Londra'ya döndükten sonra, istikbale ait yapacağı plânlarını öğrenecektim.

Pazar akşamı, cumartesi akşamından da daha üzücü geçti. Neticede bu günü de, Adamızdaki yüz binlerce İngilizin yapmaya alışık olduğu gibi kapadık; yani vakti gelince, yataklarımıza gideceğimiz yerde, sandalyelerimizin üzerinde uyuya kaldık.

Pazartesi gününü ailenin diğer fertleri nasıl geçirdi bilmiyorum, fakat benim için büyük bir sarsın-

tı oldu. Çavuş Cuff'ın ilk tahmini doğru çıktı: Yolland ailesinden haber geldi.

Bavulları, Penelope'u ve Milady'nin oda hizmetçisini Londra'ya göndermek üzere trene yerleştirmiştim ve bahçede çiçeklerle meşgul oluyordum ki, ânîden ismimle çağrıldığımı duydum. Derhal arkama dönünce de, balıkçının kızı, topal Lucy'yle burun buruna geldim. Sakat ayağı ve zayıflığı hesaba katılmazsa —ki bunları bir kadın için büyük kusur olarak kabul ederdim— genç kızın, bir erkek gözüyle bakıldığı zaman, gayet güzel olan tarafları vardı. Meselâ düşünceli, akıllı ve ince yüzü, temiz ve berrak sesi, başını çevreleyen hârika kumral saçları bu meziyetlerinden sayılabilirdi. Ne yazık ki koltuk değneği bütün güzelliğini bozuyor, sert ve öfkeli karakteri de yegâne manevî kusurunu teşkil ediyordu.

— «Benden ne istiyorsunuz, yavrum?»

— «O Franklin Blake denen herif nerede?» dedi genç kız, son derece öfkeli bir tavırla ve koltuk değneğine abanarak.

— «Bir beyefendiden bu şekilde bahsetmeniz doğru değil» diye cevap verdim. «Eğer Milady'nin yeğenini soruyorsanız, kendisine Mister Franklin Blake deyin lütfen.»

Topallayarak bir adım ilerledi ve sanki yiyecekmiş gibi bana baktı.

— «Mister Franklin Blake ha!» diye tekrarladı. «**Katil** Franklin Blake lâfı ona daha çok yakışır.»

Aklıma derhal, rahmetli Mrs. Betteredge sayesinde edindiğim tecrübeler geldi. Şayet bir kadın sizi kızdırmaya kalkışırsa, hemen rolleri değiştirip, sizin onu kızdırmaya çalışmanız lâzımdır. Çünki çoğu zaman kadınlar, kendinizi müdafaa etmek için her türlü çareve başvuracağınızı zannederler, fakat bunun aksini akıllarına dahi getirmezler! Tek bir kelime, sanki yüzlerce kelime söylemişsiniz gibi size zaferi kazandırabilir. Ve işte Lucy de aynen böyle oldu. Söylediklerine cevap olarak, sadece hafifçe gülümseyip, gözlerinin içine baktım:

— «Pöh!» dedim.

Anîden parladı. Sakat ayağının üzerine abanarak, koltuk değneğini öfkeyle ve arka arkaya üç defa yere vurdu.

— «O bir katildir!.. Bir katil!.. Bir katil!.. Anna Spearman'in ölümüne sebep oldu!» diye haykırdı en tiz sesiyle. Civarda çalışan bir kaç köylü başlarını kaldırarak bize baktılar, fakat topal Lucy'i görünce ve onun öfkeli karakterini de bildikleri için, tekrar çalışmaya koyuldular.

— «Anna Spearman'ın ölümüne mi sebep oldu?» diye tekrarladım. «Bunu neden bana söylüyorsunuz, Lucy?»

— «Anlamıyor musunuz? Zaten erkekler hiç bir şeyden anlamazlar. Ve o da erkekleri benim düşündüğüm gibi düşünseydi, şimdi yaşardı!»

— «Halbuki zavallı bedbaht kız beni çok severdi. Ve benim de kendisini sevdiğimi bilirdi, çünki bunu bir çok defalar ispat etmeye çalışmıştım.»

Bu lâfları sanki onu teselli etmek istiyormuş gibi söylemiştim. Aslında niyetim sakat kızcağızın yeniden bir öfke krizine yakalanmasına manî olmaktı. Karakterini tanırdım. Ümitsizliği yüzünden okunurdu ve bu da çok açıklı bir şeydi. Cevabım ona dokundu. Başını eğerek, koltuk değneğine abandı.

— «Onu çok severdim!» dedi yavaşça. «O kadar sefil bir hayatı vardı ki, Mister Betteredge. Kötü insanlar onu şimdiye kadar hep istismar etmişler, fakat iyi karakterini bozmaya muvaffak olamamışlardı. Bir melekti o. Ve benimle ne kadar mes'ut bir hayat sürecekti. Sanki iki kardeşmiş gibi, Londra'da beraberce yaşamaya ve kendi imkânlarımızla geçinmeye karar vermiştik. Ve o adam bütün bu güzel düşüncelerimizi mahvetti. Onu büyülemişti. Sakın bana bundan haberi olmadığını söylemeyin. Mutlaka farketmiş, fakat ona sadece acımıştır. «Onsuz yaşayamam» diyordu Anna bana, «halbuki yüzüme bile bakmıyor!» Canavar! Canavar! Canavar! «Hiç bir erkek için eziyet çekmeğe değmez» derdim Anna'ya; fakat «uğrunda ölünecek erkekler vardır ve işte bu da onlardan biri!» diye cevap verirdi bana. Bir köşeye biraz para ayırmıştım ve annem-

ile babamı da razı etmiştim. Tahammülü imkânsız bir acı çektiği bu yerlerden onu uzaklaştıracaktım. Londra'da küçük bir yer tutacak ve mes'ut yaşayacaktık. Sizin de bildiğiniz gibi, iyi bir tahsil görmüştü ve gayet güzel yazılar yazardı. Ayrıca çok temiş dikiş dikerdi. Ben de uzun zaman mektebe gittim ve yazım güzeldir. Onun kadar iyi çalışmasını bilmemekle beraber, yavaş yavaş öğrenirdim. Güzel bir hayatımız olacaktı. Ne yazık! Bu sabah ne geldi? Hayatına son verdiğini bildiren mektubu. Nerede o?» diye bağırdı sakat genç kız, göz yaşları arasında ve yeniden öfkelenerek. «Nerede o hürmetle konuşmam gereken beyefendi? Ah! Mister Betteredge, bir gün zenginle fakirin eşit olacağı zaman gelecektir. Onun da, yaptıklarının cezasını çok kötü ödemesi için Allaha dua ediyorum.»

— «Mister Franklin'e ne söyleyecektiniz?» diye sordum.

— «Onu görmem lâzım.»

— «Hususi bir konuşma yapmak için mi?»

— «Ona bir mektup vereceğim.»

— «Anna Spearman tarafından mı?»

— «Evet.»

— «Size gönderdiğiyle beraber gelen bir mektup mu?»

— «Evet.»

Yoksa her şey aydınlanacak mıydı? Öğrenmek için can attığım bütün sırlar, böylece ayağıma kadar gelmiş miydi? Fakat biraz daha beklemem gerekiyordu. Çavuş Cuff'un bulaşıcı hastalığı bana da geçmişti: sadece benim farkedebileceğim birtakım belirtiler yeniden dedektiflik hastalığına yakalanmış olduğumu ihtar ediyordu bana.

— «Mister Franklin Blake'i göremezsiniz,» dedim genç kıza.

— «Buna mecburum ve onu görmek istiyorum.»

— «Kendisi dün akşam Londra'ya gitti.»

Topal kız bir müddet beni süzdükten sonra, doğru söylediğimi anladı. Ve başka hiç bir şey ilâve et-

meden, tekrar Cobb's Hole'e gitmek için arkasını döndü.

— «Bekleyin!» diye seslendim. «Yarın Mister Franklin Blake'dan haber almam lâzım. Mektubu bana verirseniz, postayla kendisine gönderirim.»

Topal kız arkasını dönmeden, fakat koltuk değneğine abanarak, omuzunun üzerinden bana baktı.

— «Mektubu bizzat onun eline teslim etmem lâzım» dedi. «Başka türlü bu mektuptan ayrılmam.»

— «Mister Franklin'e bu söylediklerinizi yazabilir miyim?»

— «Ona kendisinden nefret ettiğimi yazın böylece hakikati söylemiş olursunuz.»

— «Pekalâ, pekalâ. Fakat mektup hakkında ne diyeyim?»

— «Eğer onu istiyorsa, gelip benden alsın.»

Bunu söyledikten sonra, topallayarak yeniden Cobb's Hole'ün yolunu tuttu. Dedektiflik hastalığım beni rahat bırakmıyordu. Peşinden giderek onu daha fazla konusturmaya çalıştım. Fakat nafile. Onun gözünde ben de bir erkek olmak talihsizliğine uğramıştım ve topal kız beni hayal kırıklığına uğratarak eğleniyordu. Aynı gün, bu sefer şansımı annesinin üzerinde denedim. İyi kalpli Mrs. Yolland'ın ise ağlamaktan ve bana bir bardak likör ikram etmekten başka bir faydası olmadı. Balıkçıyı ise plâjda buldum. O da sadece bunun çok acıklı bir hikâye olduğunu söyledi ve ondan sonra ağını örmeye devam etti. Ne annesi ve ne de babası benden daha fazla bir şey bilmiyorlardı. Son çare olarak, ertesi gün Mr. Franklin Blake'e bir mektup yazdım.

Salı sabahı postacının gelmesini nasıl sabırsızlıkla beklediğimi artık siz tahmin edin. Postacı bana iki mektup getirdi. Penelope'dan geleni hemen okudum. İki hanımımızın da gayet rahat bir şekilde Londra'ya vardıklarını yazıyordu. İkinci mektup ise Mr Jeffco tarafından kaleme alınmıştı ve efendisinin oğlunun daha şimdiden İngiltere'den ayrılmış olduğunu bildiriyordu.

Londra'ya varır varmaz, Mr. Franklin, derhal ba-

basının evine gitmişti. Ancak şansına onunla konuşmak için kötü bir zaman seçmişti. İhtiyar Mr. Blake tam o esnada, serbest meslek adamları birliğinin işleriyle meşgul olmaktaydı; ve o akşam da evinde hazırlanması gereken bir sürü işi vardı. Mr. Jeffco, Mr. Franklin Blake'i bizzat babasının odasına götürmüştü. «Sevgili Franklin! Böyle habersiz gelmeniz için sebep ne? Kötü bir haber mi? — Evet, Rachel hakkında. Son derece endişeliyim! — Hakikaten bu duruma çok üzüldüm. Fakat şu anda sizi dinlemem imkânsız. — Ne zaman konuşabiliriz? — Zavallı çocuğum! Kuruntuya kapılmanızı istemem. Toplantı devresinin bitiminden sonra gelin konuşalım. Daha önce olmaz. İmkânsız! İyi akşamlar oğlum! — Teşekkür ederim. İyi akşamlar!»

Mr. Jeffco'nun anlattığına göre, ihtiyar Mr. Blake'in çalışma odasında aynı bu konuşmalar geçmişti..

Antredeki konuşmalar ise daha da kısa sürmüştü: Jeffco, yarın liman şehrine hareket eden trenin saat kaçta kalktığını öğrenin. — Altıyı kırk geçe, beyefendi. — Pekalâ. Beni saat beşte uyandırın. — Beyefendi, yabancı bir memlekete mi gidecekler? — Tren beni nereye götürürse, oraya gideceğim. Jeffco. — Bu durumdan babanızı haberdar edecek miyim, beyefendi? — Evet, toplantı devresinden sonra haber verirsiniz!

Ertesi gün Mr. Franklin yabancı diyarlara hareket etmişti. Fakat hangi memlekete gideceğini hiç kimse, hattâ kendisi dahi bilmiyordu. Yakında onun Avrupa'da, Asya'da, Afrika'da veya Amerika'da olduğunu öğrenebilirdik. Mr. Jeffco'nun söylediğine bakılırsa, Mr. Franklin'i karşılamak için yeryüzündeki dört kıt'a da aynı sansa sahipti.

Mr. Franklin'le Lucy'yi karşılaştırmak projemi suya düşüren bu haber, aynı zamanda, benim öğrenmek istediğim sırların kaynağını da kurutuyordu. Anna, Mr. Franklin Blake'e olan ümitsiz aşkı yüzünden hayatına son vermişti — ve işte burada kalıyorduk. Genç kızın, ölümünden sonra efendimize verilmesini arzu ettiği bu mektupta gerekli itirafların bulunup bulunmadığını dahi bilmiyorduk. Belki de bu sadece, za-

vallı bir hizmetçi kızın, âşık olduğu ve bu kaprisine asla cevap veremiyeceğini bildiği adama yazdığı son bir vedâ mektubundan başka bir şey değildi. Diğer taraftan yine bu mektup, belki de Çavuş Cuff'un öğrenmeye can attığı, elmasın kayboluşundan, Oynayan Kumlar'daki intiharına kadar geçen zaman zarfındaki Anna'nın bütün davranışlarını açıklıyordu. Lucy'nin elindeki mühürlü bir mektuptu ve benim, hattâ annesiyle babası da dahil olmak üzere topal kızın etrafındaki herkes için bir sır olarak kalmaya mahkûmdu. Hepimiz, şimdi ölmüş olan kızcağızın ona itirafta bulunduğunu düşünüyor ve hepimiz de onu konuşturmaya çalışıyorduk — fakat her defasında da boşuna: Anna'nın Ay Taşı'nı çalıp, saklamış olduğuna inanan hizmetçiler, sıra ile teker teker gidip kayaların arasında elması aradılar. Ancak hiç bir netice elde edemediler. Deniz yükseliyor, sonra çekiliyordu; böylece yaz geçti, sonbahar geldi. Ve Anna'nın vücudunu saklayan Oynayan Kumlar, aynı şekilde onun sırrını da sakladılar. Mr Franklin'in pazar sabahı İngiltere'den ayrıldığını bildiren mektupla, Milady ve Miss Rachel'in pazartesi öğleden sonra Londra'ya vardıklarını bildiren mektup, bildiğiniz gibi, salı sabah postası ile elime geçmişti. Çarşamba herhangi bir hâdise olmadı Perşembe günü Penelope'dan yine bol haberler aldım

Kızım, Miss Rachel'in sağlığı konusunda Londra'nın ünlü bir doktoruyla görüşüldüğünü ve bu doktorun, genç kızın biraz dinlenmeğe ve eğlenmeğe ihtiyacı olduğunu söyleyerek bir İngiliz lirası kazandığını yazıyordu. Bunun için de çiçek sergileri, operalar, balolar tavsiye edilmişti. Ve Miss Rachel'in, bütün bu eğlenceleri yakından tanımamasına rağmen, doktorun tavsiyesine sevinişi, annesini çok şaşırtmıştı. Bu arada Mr. Godfrey de kendilerini ziyarete gelmiş ve doğum günü partisinde şansını denedikten sonra karşılaştığı muameleye rağmen, kuzinine her zamanki gibi nazik davranmıştı. Ve Penelope onun bu sefer daha samimî bir şekilde karşılanmış olmasına üzülmüştü; ayrıca Mr. Godfrey, Miss Rachel'i kendi hayır cemiyetlerinden birine yazdırmak istiyordu. Milady ise, avukatıyla uzun

süren, görüşmeler yapmıştı ve şimdi de aşırı bir yorgunluktan şikâyetçiydi. Ve böylece mektup, fazla bir şey açıklamadan sahifelerle devam ediyordu.

Cuma günü, köpeklerden birinin midesinden rahatsızlanmasından başka bir hâdise olmadı. Ona biraz şurup içirdikten sonra, sıkı bir perhize soktum. Bunu burada anlattığım için özür dilerim; herhalde kalemimden kaçmış olacak.

Haftanın son günü Cumartesi olan hâdiseyi de yazdıktan sonra, vazifemi tamamlayacağım.

Sabah postasıyla bir Londra gazetesi gelince büyük bir şaşkınlığa uğradım. Bana bu gazeteyi gönderen kimsenin yazısını da pek tanımıyordum. Ancak bu yazıyı, not defterimdeki tefecinin adresindeki yazıyla karşılaştırınca durumu anladım.

Bu kesifte bulunduktan sonra, altı kırmızı kalemle çizilmis olan haberleri okumaya başladım. Siz de benimle beraber okuyun ve böylece Çavuş Cuff'un bana günlük haberleri göndermekle ne kadar dikkatli davranmış olduğunu anlarsınız.

LAMBETH — Kıymetli taşlar, heykeller, antikalar, v.s., v.s., alım - satımı yapan, şehrimizin tanınmış tüccarlarından Mr. Septimus Luker, savcılığa müracaat ederek verdiği ifadesinde; o sokaklarda hokkabazlık yapan Hintlilerden müteşekkil çetenin, muntazam aralıklarla ve güpegündüz kendisini rahatsız ettiğini söylemektedir. Umumiyetle bunlar üç kişi olarak görünüyorlarmış. Polisin kendilerini o civardan kovmalarına rağmen, sadaka istemek bahanesiyle defalarca eve girmeye teşebbüs etmişler. Ön kapıdan kovulunca, arka kapıdan gelmişler. Mr. Luker, sadece bu sıkıntılı durumdan değil, fakat aynı zamanda bir hırsızlıktan endişe etmektedir. Kolleksiyonunda son derece kıymetli Yunan ve Şark eserleri vardır. Fildişinden küçük heykelcikler yapmakta büyük bir ustalığa sahip olan Hintli bir işçisini, hırsızlıktan şüphelenerek evden uzaklaştırmıştır. Ve bu adamın, kendisini rahatsız edenlerin bir aracısı olduğunu düsünmek gayet makul görünmektedir. Hintliler, yaptıkları numaralarla caddede insanların toplanmasını sağlamayı ve bu kargaşalıktan isti-

fade ederek de hırsızlık yapmayı düşünmüş olabilirler. Ancak bunu ispat etmek mümkün olamamıştır. Savcılık bu adamların rahatsızlık konusu olmakta devam ettikleri takdirde, harekete geçeceğini bildirmiştir. Mr. Luker'in elinde bulunan kıymetli eşyalara gelince; bunların daha emin bir yerde muhafaza altına alınması, kendisine tavsiye edilmiştir. Ayrıca polisi de devamlı olarak haberdar etmesi söylenmiştir. Tanınmış tüccar da teşekkür ederek, savcılıktan ayrılmıştır.

Ay Taşı hâdisesini, birbirinden daha şaşırtıcı vak'alarla takip ettik ve en sonuncusu bunların hepsinden de daha şaşırtıcı oldu: bir hafta içinde, Çavuş Cuff' un üç tahmini de doğru çıktı.

Tabiî bu şartlar altında, Çavuş'un kanaatinde haklı olduğunu düşüneceksiniz ve Miss Rachel'le ödünç para veren adamın Londra'da buluştukları ve bu sebepten elmasın şimdi tefecinin elleri arasında bulunduğu neticesine varacaksınız. Böyle düşüneceğiniz için sizi ayıplamaya hakkım yok.

Burada sadece bizzat şahit olduğum hâdiseleri yazmam emredildi. Görüyorsunuz ya, Ay Taşı vak'asında başkalarının raporları hakkında fikir ileri sürmek değil, fakat hâdiselere bizzat şahitlik yapmam lâzım.

Kendimi bundan elli sene sonra, bu satırları okuyan, Lady Verinder'in ailesinden bir fert olarak tasavvur ediyorum. Allahım! Kimsenin şüphesini üzerimde toplamadığımı düşünerek ne kadar büyük bir rahatlık ve gurur duyardım.

Böylece hiç olmazsa şimdilik ayrılmamız gerekiyor. Ay Taşı esrarlı ve garip dansına tekrar başladı ve bu defa Londra'ya doğru yöneldi. Şimdi artık beni burada, sayfiyedeki evde bırakarak, onu Londra'ya kadar takip edeceksiniz.

Yazdığım beceriksizce satırlarda kendimden fazla bahsettiğim için beni affediniz. Fakat bütün yaptıklarımı iyi niyetli bir davranışla yaptım.

Acaba bütün bu yazdığım satırlar arasında, Robinson Crusoé'nin ıssız adada yapmış olduğu tecrübeler esnasında keşfettiği şeyi bulabilir misiniz? Allahaısmarladık!

II

HAKİKATIN ORTAYA ÇIKMASI

(John Verinder'in yeğeni Miss Clack'in anlattıkları).

BİR

Aziz aileme ve şimdiki halde de Allaha, beni tertipli yetiştirdikleri ve bana titizlik aşıladıkları için şükrediyorum.

O zamanlar sabah akşam saçlarımı taramasını ve yatmadan önce karyolanın ayak ucundaki aynı sandalyenin üzerine elbiselerimi düzgün bir şekilde yerleştirmeyi bana öğretmişlerdi. Bu iş bittikten sonra, hâtıra defterime o gün gördüğüm ve duyduğum şeylere ait bir kaç satır yazardım. Ve hemen arkasından da yatağımın içinde duamı okurdum. Nihayet bu dua kendini tatlı ve derin bir çocukluk uykusuna terkederdi.

Ne yazık ki, o akşam duası ve tatlı uyku, çok uzun zamandan beri yerini acı bir uykusuzluğa bıraktı. Buna sebep de, yatağı benim için tahammülü imkânsız bir şey haline getiren kötü düşüncelerdir. Fakat her şeye rağmen elbiselerimi katlamakta ve hatıralarımı yazmakta devam ettim. Bu alışkanlıklardan ilki, beni, babamın iflâsından önceki mes'ut çocukluğuma bağla-

yan yegâne husustur. Hepimize Adem'den miras kalan kötü mizacı bir disiplin altına almaya yarıyan sonuncusu ise — bilhassa sonucusu diyorum — hiç beklenmedik bir şekilde alâkalandığım hususlara karşı bana yardımcı oldu. Ayrıca merhum amcamın ailesinden birini de tatmin etmek imkânını verdi bana. Böylece Mr. Franklin Blake'e faydalı olarak, ayrıca büyük bir para da kazandım.

Zaten çok uzun bir zamandan beri ailemle alâkam kesilmişti. İnsan yalnız ve fakir olunca çabuk unutulur. Tasarruf etmek mecburiyetinde olduğumdan, Bretonya'nın küçük bir şehrinde oturuyordum. Bulunduğum semtte, kısa bir zamanda dost olduğum gayet mutaassıp ve ciddî İngiliz aileleri ve ayrıca bir de papaz ikamet ediyordu.

İşte bu inzivaya çekildiğim sıralarda, bir mektup aldım. Mr. Franklin Blake, büyük bir tesadüf neticesi mevcudiyetimi hatırlamıştı. Zenginlik içinde yüzen, hattâ daha doğrusu zenginliğinden çok sevimliliğinden hoşlandığım kuzenim, mektubunda bana ihtiyacı olduğunu açıkça belirtiyordu. Birdenbire Ay Taşı'nın kötü ve rezilâne esrarını aydınlatmak arzusunu duymustu ve Londra'da Verinder teyzemin evinde kaldığım müddetçe şahit olduğum hâdiselerin açıklanması için de bana basvuruyordu. Üstelik bunun karşılığında da büyük bir ücret teklif etmekteydi. Böylece zamanla kapanmaya yüz tutmuş yaraları yeniden açmaya, son derece acı olan vak'aları tekrar hatırlamaya mecbur kalacaktım. Fakat bu arada Mr. Blake'in gönderdiği gurur kırıcı çekle teselli olmak da vardı. Ben zayıf bir insanımdır. Bana bu ceki kabul etmemi söyleyen hıristiyanlara mahsus alçak gönüllülüğümle, reddetmeye zorlayan gururum arasında esaslı bir mücadele oldu.

Hâtıra defterimin yardımı olmadan — bunu gayet açık bir şekilde söylevebilirim — paravı dürüst olarak kazanamazdım. Bu defter gözümün önünde durdukça, Mr. Blake'in kabalığını kolaylıkla affedebilecek karakterdeki zavallı ben, emeğimin karşılığını alabilecektim.

Verinder teyzenin yanında kaldığım süre, hiç bir hâdise gözümden kaçmamıştı. Her şey, çocukluğumda edindiğim alışkanlık sayesinde en ufak noktasına kadar kaydedilmiş olduğundan, burada bütün açıklığıyla size anlatılacaktır. Hakikatlere karşı duyduğum hürmet, Allaha şükür! İnsanlara karşı duyduğum hürmetten çok daha fazladır. Mr. Blake'in, **herhangi bir kimseye** karşı uygun görmediği kısımları bu sahifelere dahil etmemesi hoş karşılanabilir. Çünki benim çalışmamı satın aldığı bir hakikattir, fakat bütün servetini fedâ etse dahi vicdanımı satın alabileceğini zannetmiyorum.

(Mr. Franklin Blake'in notu:

Bu konuda Miss Clack'in içinin rahat etmesini isterim. Elime geçen diğer hâtıralar gibi, kendisininkinde de herhangi bir ilâve, değişiklik veya kısaltma yapılmıyacaktır. Yazarların anlattıkları şeyler hakkında ne düşünülürse düşünülsün ve yine onlar hâdiseleri ne şekilde anlatırlarsa anlatsınlar, baştan sona kadar hiç bir satır değiştirilmeyeceketir. Bütün bu evrak bana dürüst bir şahitliğin ifâdesi olarak gönderilmiştir ve ben de onları bu şekilde muhafaza ettim. Sadece şunu ilâve etmek isterim ki Mis Clack'ın ima ettiği o herhangi kimse kendi kendini tebrik edebilir —benim bu satırları yazdığım sırada— çünki sadece Miss Clack'in kaleminden çıkan en ağır ithamlara bile meydan okumakla kalmamış, fakat aynı zamanda Miss Clack'in ka-

rakterini de ortaya koyan bu pasajların değerini kabul etmekte bir mahzur görmemiştir.)

Hâtıra defterime göre, 3 Temmuz Pazartesi günü, Montagu Square'daki Verinder teyzemin evine tamamen bir tesâdüf neticesi gitmiştim.

Pancurların açık, jaluzilerin indirilmiş ve perdelerin de kaldırılmış olduğunu görünce kapıyı vurup, haber almam lâzım geldiğini düşünmüştüm. Bana kapıyı açan kimse, teyzemin ve kızının (hakikaten kuzinim demeye dilim varmıyor). Bir hafta önce sayfiyeden döndüklerini ve Londra'ya yerleşmeye niyetli olduklarını bildirdi. Onları rahatsız etmek istemediğim için, herhangi bir yardımda bulunup bulunamıyacağımı kendilerinden sormasını rica ettim.

Kapıyı açan kız beni antrede yalnız bırakarak, saygısız bir tavırla mesajımı iletmeye gitti. Teyzemin âilesine çok uzun bir zamandan beri hizmet den ihtiyar bir adamın kızıydı. Cevabın gelmesini beklemek üzere antrede oturdum. Ve her zaman çantamda bir kaç broşür taşımak âdetinde olduğumdan, aralarından bir tanesini — sanki bana kapıyı açan kimse için bilhassa yazılmışa benziyordu — seçerek çıkardım. Antre gayet bakımsız görünmekteydi: Her tarafı toz kaplamıştı ve sandalyeler de çok sertti. Fakat her şeyin iyi tarafını görmenin yarattığı o tarifi imkânsız hoşnutluk, beni böyle ehemmiyetsiz şeylerin üzerinde tutuyordu. Bahis konusu broşür kadınlara hitap etmekte ve tuvalet yapmanın doğurabileceği tehlikeli havaileri anlatmaktaydı. Başlığı da şöyleydi: Şapka kurdeleleriniz için bir kaç tavsiye...

— «Milady nazik hareketinizden dolayı çok memnun oldular, yarın öğleyin saat ikide yemeği kendileriyle beraber yemenizi rica ediyorlar.»

Kızın bu mesajı bana söylerken takındığı kaba tavırları ve bakışlarındaki gururlu ifadeyi anlatmaya lüzum görmüyorum. Genç saygısıza teşekkür ettikten sonra, yardımsever bir ses tonuyla ilâve ettim:

— «Bu broşürü size vermeme müsaade eder misiniz?»

Başlığına bir göz attı.

— «Acaba bu, bir kadın mı, yoksa bir erkek tarafından mı yazılmış, matmazel? Eğer bir kadın tarafından yazılmışsa, beni alâkadar etmez, fakat şayet bir erkek tarafından yazılmışsa, ona hiç bir şey bilmediğini söyleyin lütfen.»

Broşürü bana iade ederek kapıyı açtı. Elimizden geldiği kadar fikirlerimizi yaymalıyız. Dolayısiyle kapının arkamdan kapanmasını bekledikten sonra, broşürü mektup kutusuna bırakıverdim. Ancak bir ikincisini de antrenin girişine attıktan sonra, istikbalimizin mes'uliyetine karşı içimde bir rahatlık hissettm.

Aynı akşam bütün sosyal durumların düzeltilmesine çalışan Anneler Cemiyetinde bir toplantımız vardı. Bu gayet faydalı toplantının esas sebebi de şuydu: (Bütün aklı başında olan insanların bildiği gibi) hayırsız ve kötülükçü babaların rehine verip, geri almaya muvaffak olamadıkları elbiseleri rehincilerin elinden kurtarmak. Ve ayrıca islahı mümkün olmayan ebeveynler onları yeniden rehinciye götürmeden önce, elbiseleri çocukların üzerine göre düzeltmek. O zamanlar ben bu cemiyetin âzâsıydım ve burada ondan bahsetmemin sebebi de sâdece kıymetli dostum. Mr. Godfrey Ablewhite'ın adını anacağım içindir. Bu bey kendini bu işlere adamış ve maddî, mânevî büyük yardımı olduğu da su götürmez bir hakikat olan bir kimsedir. O akşam onunla buluşmayı ve Verinder teyzenin Londra'ya geldiğini kendisine bildirmeyi ümit ediyordum. Fakat ne yazık ki, aziz dostum ortalıkta görünmedi. Üstelik endişelerimden arkadaşlarıma bahsettiğim zaman hepsi de iğnelerini bırakarak, başlarını kaldırdılar (yapılacak pek çok işimiz vardı) ve yeni haberleri duyup duymadığımı sordular. Ben ise hiç bir şeyden haberim olmadığını itiraf ettim ve böylece bu anlattıklarımın başlangıç noktası olacak hâdiseyi ilk defa olarak dinlemeye koyuldum. Geçen Cuma günü, cemiyet içinde tamamen değişik mesleklerde olan iki beyefendi, bütün şehri titreten birer suikastın kurbanı

olmuşlardı. Bunlardan biri Mr. Septimus Luker'di, diğeri ise Mr. Godfrey Ablewhite.

Hâdise meydana geldiği sıralarda tam bir inziva hayatına çekilmiş olduğumdan, bütün gazetelerin yazdığı haberi okuyamamıştım bile. Dolayısiyle hâdiseyi burada tam olarak nakletmeme imkân yok. Aynı şekilde Mr. Godfrey Ablewhite'in, o her zamanki mütevazi haliyle hâdiseyi bizzat kendi anlatışını dinlemek fırsatını da kaçırmıştım. Böylece bütün yapabileceğim şey o akşam arkadaşlarımdan dinlediklerimi burada nakletmek olacaktır sadece. Elbiselerimi katlamak ve yerleştirmek gibi henüz küçük bir çocukken bana öğretilen disiplinli bir plân dahilinde hareket edecek ve dikkatli bir şekilde davranacağım. Zaten bu satırları yazan zavallı ve zayıf kadından başka bir şey beklenebilir mi?

30 Haziran Cuma günüydü. (Aziz ailem sayesinde, tarih konusunda hiç bir sözlük benim kadar kat'i olamaz!)

O gün sabahın erken saatlerinde değerli dostumuz Mr. Godfrey, bir çekin karşılığını almak için Lombard Street'deki bankasına uğramış. Çeki veren firmanın adı maalesef hâtıra defterimde yazılı değil ve hakikatlere karşı olan hürmetim de emin olmadığım herhangi bir şeyi yazmama daima mani olmuştur. Zaten firmanın adı da pek mühim değil. Mühim olan Mr. Godfrey'in bankadaki işi bittikten sonra meydana gelen hâdise. Kendisi tam kapıya doğru yürüken, o zamana kadar hiç tanımadığı başka bir adam da bankadan çıkmak üzereymiş. Her ikisi de kapıda karşılaşınca birbirlerine karşı olan nezaket kaidelerini yerine getirmişler. Yabancı Mr. Godfrey'in ilk önce geçmesi için ısrar etmiş. Mr. Godfrey de bir kaç nazik kelime söyledikten sonra, birbirlerini selâmlamışlar ve sokakta ayrılmışlar.

Sathî, derin düşünmeye alışık olmayan kimseler, bunun, aslında süslü bir şekilde anlatılmış manâsız bir hadise olduğunu söyleyeceklerdir! Sakın dostlarım! Çabuk karar vermeyin! Her şeyin muntazam olması lâzım! Vicdanınız çoraplarınız gibi, çoraplarınız

da vicdanınız gibi olsun! Onlara ihtiyacınız olduğu zaman, daima temiz ve hazır bulunsunlar.

Sizden binlerce defa özür dilerim. Farkında olmadan Pazar ayinlerinde kullandığım kalemi elime almışım. Bunun burada hiç lüzumu yok, biliyorum. Şimdilik bazı şeyleri atlıyacağım ve sadece bankadaki yabancının Lambeth'den Mr. Luker olduğunu söylemekle vetineceğim. Ve şimdi de Mr. Godfrey'i Kilburn'deki evine kadar takip edeceğiz.

Dostumuz evinin antresinde, fakir giyinmiş, fakat ilgi çekici görünüşü olan bir gencin kendisini beklendiğini gördü. Çocuk ona bir mektup uzatarak, bunu kendisine tanımadığı ihtiyar bir kadının vermiş olduğunu ve herhangi bir cevap da beklemediğini söyledi. Hayır işleri ile uğraşan bir adam olduğu herkes tarafından bilindiği için, böyle bir hadise Mr. Godfrey'i şaşırtmadı. Çocuğun gitmesini bekledikten sonra, mektubu açtı.

Yazı ona tamamen yabancıydı. Mektupta kendisinin yardımı isteniyor ve bir saat sonra, o zamana kadar içine girmek fırsatını bulamadığı Northumberland Street'deki bir eve gelmesi rica ediliyordu. Mektubu yazan yaşlı kadının maksadı sadece Anneler Cemiyeti hakkında malûmat edinmekti. Ve soracağı suallere tatminkâr cevaplar aldığı takdirde cemiyete büyük bir para yardımında bulunacaktı. Ayrıca kadın ismini de veriyor ve Londra'da gayet kısa bir müddet kalacağından tekrar yazamayacağını bildiriyordu. Orta değerde insanlar bir yabancının arzusunu yerine getirmeden önce tereddüt ederler. Fakat tam bir hıristiyan, iyilik yapmak bahis konusu olduğu zaman asla tereddüt etmez. Mr. Godfrey de üzerinde fazla düşünmeden Northumberland Street'deki eve gitti. Kapıyı hürmetkâr bir görünüşü olan iri yarı bir adam açtı ve Mr. Godfrey'in adını duyar duymaz, onu birinci katta, avluya bakan boş bir odaya aldı. Daha içeriye girer girmez Mr. Godfrey'in gözüne garip bir takım hususlar çarpmıştı: Etrafta bir misk ve kâfûr kokusu dalgalanmaktaydı. Ve ayrıca masanın üzerinde de şamdanların aydınlattığı Hintlilerden bahseden Şark'tan gelme el yazması bir eser vardı.

Dostumuz ön odaya açılan iki kanatlı kapıya sırtını dönerek kitabı tetkike koyulmuştu ki, anîden boğazından yakalandığını hissetti. Hemen arkasından elleri, ayakları ve gözleri bağlanarak döşemenin üzerine fırlatıldı, fakat bu arada kendisini saran kolların kahverengi bir derisi olduğunu da farketmişti. İki kişi kendisini yerde tutarken, bir üçüncüsü de ceplerini karıştırdığından, hırsızların arasına düştüğünü zannediyordu. Ve bütün bunlar tam bir ölüm sessizliği içinde olmuştu. Nihayet haydutlar yabancı bir lisanla fakat Mr. Godfrey'in ses tonlarından anladığı kadar öfkeli ve hayâl kırıklığına uğramış bir şekilde birbirlerine bağırdılar. Sonra anîden yerden kaldırılarak bir sandalyenin üzerine oturtulduğunu hissetti. Tabiî yine el ve ayakları bağlı olarak. Ve hemen arkasından açılan bir kapının yaptığı hava cereyanını hissedince de, odada tekrar yalnız kaldığını anladı.

Aradan bir müddet daha geçti ve nihayet alt kattan merdivenleri çıkan bir kumaş hışırtısı duydu ve sonra anîden bu hışırtı kesildi. Bir çığlık — bir kadın çığlığı — bu cinayet havasını yırttı. Arkasından «Halo!» diyen bir erkek sesi duyuldu. Birisi merdivenlerden yukarıya çıkmaya başladı. Mr. Godfrey bağlarının çözüldüğünü, ağzındaki tıkacın çıkarıldığını hissetti. Sonra karşısında hürmete şayan, tanımadığı iki yabancı görünce şaşırarak ve zorlukla şunları söyledi:

— «Bütün bunların manâsı nedir?»

Karşısında duran çift hemen cevap verdi:

— «Biz de size aynı şeyi sormak istiyorduk.»

Sonra izahata geçildi. Daha doğrusu, hayır! Önce aziz Mr. Godfrey'e kolonya koklatıldı ve ancak biraz kendine geldikten sonra durum izah edildi.

Evin sahibi ve sahibesinin anlattığına göre — bunlar civarda gayet namuslu kişiler olarak tanınıyorlardı — birinci ve ikinci kat, bir gün önce, görünüşü kötü bir insana benzemeyen bir adama kiralanmıştı. Bu adam herhalde Mr. Godfrey'e kapıyı açan şahıs olacaktı. Bütün masraflar da dahil olmak üzere bir haftalık kirayı peşin ödemiş ve evi Londra'ya Şark'tan ilk defa gelecek üç soylu arkadaşı için tuttuğunu söy-

lemişti. Hadisenin olduğu günün sabahı ise bu üç şarklıdan ikisi, yanlarında İngiliz dostları da olduğu halde gelerek, apartmanı teslim almışlardı. Üçüncü yabancının da biraz sonra geleceği ve gayet fazla olduğu anlaşılan bavullarının ise, ancak öğleden sonra, gümrük muameleleri bitince getirileceği de bu arada öğrenilmişti. Bu üçüncü şahıs Mr. Godfrey'in eve gelmesinden ancak on dakika önce diğer arkadaşlarıyla buluşmuştu. Son beş dakikaya kadar zemin katta bulunan ev sahiplerine göre anormal hiç bir şey olmamıştı. Sadece üç yabancının, yanlarında İngiliz arkadaşlarıyla beraber Strand'a doğru sâkin sâkin yürüdüğünü görmüşlerdi. Fakat bu arada bir ziyaretçinin geldiğini ve bir daha da dışarı çıkmadığını farkeden ev sahibesi kadın, onu yukarıda valnız bırakmış olmalarını garip bulmuş, kocasıyla kısa bir münakaşadan sonra, yukarı çıkıp durumu bir kontrol etmenin doğru olacağı kanaatine varmıştı. Şimdi de size hadisenin devamını anlatacağım.

Derhal odayı tetkike koyuldular. Mr. Godfrey'e ait olan eşya dört bir köşeye dağılmıştı. Fakat hepsi de bir araya toplandığı zaman, noksan olan hiç bir şeyin bulunmadığı görüldü: Saati, zinciri, para cüzdanı, anahtarları, mendili, not defteri ve bütün kâğıtları yakından tetkik edilmiş, fakat tekrar sahibi tarafından alınması için orada bırakılmıştı. Aynı şekilde ev sahibine ait olan eşya da yerliyerindeydi. Asil Şark'lılar sâdece el yazması eserlerini beraberlerinde götürmüşlerdi. O kadar.

Bütün bunların mânâsı neydi?

Görünüşe göre, Mr. Godfrey, yabancıların işlediği büyük bir hatâya kurban gitmişti. Mensup olduğumuz cemiyetin azalarına karşı karanlık bir entrika düzenlenmiş ve böylece suikastçıların eline de yanlışlıkla bizim çok aziz ve masum dostumuz düşmüş olacaktı. Böyle sayısız iyiliklerde bulunmuş bir insan, masum olduğu halde bir tuzağa düştüğü zaman, aramızda kıyametler kopar.

Bu hadise üzerinde bir çok mütalâalar yürütebilirdim, fakat maalesef yapamıyacağım. Zengin akrabamın gönderdiği çek — ah! o çek, ne yazık! — bu

konuda daha fazla konuşmama manî oluyor.

O halde Northumberland Street'deki evde Mr. Godfrey'in başında geçen macerayı burada kesip, aynı günün akşamı başlıyan Mr. Luker'in macerasını takip edeceğiz.

Bankadan çıktıktan sonra Mr. Luker, gayet mühim olan bazı işlerini halletmek için Londra'nın muhtelif bölgelerinde koşup durmuştu. Evine döndüğü zaman, bir kaç saat önce genç bir çocuğun getirdiği bir mektupla karşılaştı. Aynı Mr. Godfrey gibi, o da yazıyı hiç tanımamıştı, fakat mektupta müşterilerinden birinin adı geçiyordu. Adam üç kişi tarafından acele olarak Londra'ya çağırıldığını yazmaktaydı. Nottemham Court Road'da, Albert Place'da oturduğunu ve bir alışveriş konusunda kendisiyle görüşmek istediğini bildiriyordu. Bu bey Şark'a ait antikaların heyecanlı bir koleksiyoncusuydu ve Lambeth kolonilerinde çok uzun seneler süren calışmalarda bulunmuştu. Hic böyle bir fırsatı kaçırır mıyız? Mr. Luker de bir araba çağırtarak, derhal cömert dostunun evine yollandı.

Mr. Godfrey'in Northumberland Street'de başına gelenler, aynı şekilde Albert Place'da Mr. Luker'in de başına geldi. Bir kere daha hürmete şayan görünüşü olan bir adam, onu üst kata çıkararak bir salona soktu. Masanın üzerinde yine aynı şekilde mum ışığı ile aydınlanmış el yazması bir eser bulunmaktaydı. Tıpkı Mr. Godfrey gibi, Hint san'atından bahseden bu el yazması eser Mr. Luker'in de dikkatini çekti. Sonra o da kahverengi tenli bir adam tarafından boğazından yakalandı. Gözleri bağlandı ve ağzına tıkaç kondu. Bundan sonra üzerinde yapılan araştırmalar, Mr. Godfrey'e nazaran daha uzun sürdüvse de, macera yine aynı sekilde sona erdi. Evden birisi, ziyaretçinin başına bir sey gelmis olmasından korkarak, neticede yukarıya çıktı. Albert Place'daki evin sahibi tarafından verilen izahat tıpkı Northumberland Street'deki ev sahibinin verdiği izahata benziyordu. Her ikisi de, dostları adına evi kiralamak isteyen yabancının ödediği paraya karşı koyamamışlardı. Bu iki maceranın arasındaki yegâne fark ise, Mr. Luker'den bir şeyin çalınmış olmasıydı.

Kol saatiyle parası orada bulunmakla beraber, kâğıtlarından biri (Mr. Godfrey bu bakımdan sevinebilirdi) ortadan kaybolmuştu. Bu kâğıt da Mr. Luker'in bankadaki arkadaşına muhafazası için bıraktığı kıymetli bir eşyanın makbuzundan başka birşey değildi. Bu kıymetli eşya da ancak bizzat sahibine iade edilebileceği için, makbuz hırsızların hiç bir işine yaramıyacaktı. Fakat belki de bu hususu bilmezler ve gişeye müracaat ederler diye, Mr. Luker, biraz kendine gelir gelmez bankaya koştu. Hiç kimse müracaatta bulunmamıştı ve bulunmadı da. Hürmete şayan İngiliz herhalde kâğıdı tetkik etmiş ve yabancı dostlarına rahat durmalarını öğütlemiş olmalıydı. Bankacının tahmini buydu.

Gayet tabiî polis bu iki saldırıdan da haberdar edildi ve zannederim canla başla takibata başlandı.

İlgili makamlara göre saldırıların esas sebebi hırsızlıktı, fakat hırsızlar yeteri kadar malûmat edinememişlerdi. Taşın Mr. Luker'de olup olmadığını kat'i olarak bilmiyorlardı. Meselâ onu başka bir kimseye emanet etmiş olabilirdi; dolayısiyle bankada konuştuğunu gördükleri zavallı Mister Godfrey'den derhal şüphelenmişlerdi. Şunu da ilâve etmeliyim ki, Pazartesi akşamı yaptığımız toplantıya Mr. Godfrey'in katılamamasının sebebi de, ilgili makamların tam o sırada onu tahkikat için çağırmış olmalarıydı.

Bütün bu izahatı verdikten sonra, şimdi artık Montagu Square'da bizzat şahit olduğum hadiseleri anlatmaya başlıyabilirim.

Salı günü söylenilen saatte eve gittim.

Aziz Verinder teyzem beni her zamanki güler-yüzlü ve sevimli haliyle karşıladı. Fakat kısa bir müddet sonra, yolunda gitmeyen bazı şeyler olduğunu anladım. Teyzem, kızıyla alâkalı her türlü şeye karşı büyük bir endişe duymaktaydı. Zaten şimdiye kadar Sir John ve Lady Verinder gibi tanınmış ve asil bir ailenin nasıl Rachel gibi sönük bir kızları olduğuna bir türlü akıl erdirememistim. Hele bu defâ kız beni sâdece hayal kırıklığına uğratmakla kalmadı, fakat son derece şaşırmama da sebep oldu. Hareketlerinde olduğu kadar konuşmasında da, bir Lady'ye asla yakışmıyacak korkunç

bir alâkasızlık vardı. Sanki ateşli bir hastalığın tesiri altındaymış gibi, güldüğü zaman acınılacak bir hal alıyor, yiyip içtiği zaman da kaprisli ve saldırgan görünüyordu. Kendisini üzen şeyin ne olduğunu bana açıklamadan evvel dahi, annesine karşı büyük bir acıma hissi duydum.

Yemekten sonra, teyzem kızına doğru dönerek:

— «Doktorun söylediklerini unutmayınız, Rachel.» dedi. «Biraz dinlenseniz iyi olur. Yatağa uzanıp, rahatça okuyun.»

— «Ben kütüphaneye gidiyorum, anne» diye cevap verdi genç kız. «Fakat eğer Godfrey gelirse, size söylediklerimi hatırlayın lütfen.. Northumberland Street'de başına gelen hadiseden sonra onun için çok korkuyorum.»

Annesini alnından öptükten sonra, benim bulunduğum tarafa doğru baktı.

— «Allahaısmarladık, Clack» dedi alâkasız bir tavırla.

Rachel'in bu ilgisizliği beni kızdırmadı. Sadece onun için dua etmeye karar verdim. Yalnız kaldığımız zaman teyzem bana o Hint elmasının korkunç hikâyesini anlattı. Şimdi hadiseyi burada tekrarlamıyacağım için çok mes'udum. «Aslında bu hususta susmayı tercih ederdim» dedi. Fakat madem ki artık bütün hizmetkârlar Ay Taşının kayboluşundan haberdar olmuşlardı; madem ki bütün gazeteler bu hadiseden bahsetmişti; madem ki şimdi herkes Lady Verinder'in sayfiyedeki evinde olanlarla, Northumberland Street ve Albert Place'deki olanlar arasında bir bağlantı olup olmadığını düşünüyordu; Artık hakikatleri saklamak asla doğru değildi. Her şeyi açıklamak gerekiyordu.

Benim yerimde bir başkası olsaydı, teyzemin anlattıklarından dolayı müthiş bir şaşkınlığa uğrardı. Halbuki ben, Rachel'in daha çocukluğundan beri kötü ruhlu olduğunu bildiğim için, teyzemin, kızı hakkında yapacağı her türlü açıklamaya kendimi hazırlamıştım — ki bu açıklamaların hepsi de birbirinden daha korkunç olabilirdi, cinayete varıncaya kadar! Hattâ o za-

man dahi, şöyle düşünürdüm: «Bu gayet tabiî bir şey; zaten böyle bir hâdiseyi beklemek lâzımdı!» Beni şaşırtan yegâne husus ise, teyzemin bu konudaki davranış tarzıydı. Bence Rachel gibi bir kimseyi her şeyden önce bir rahibin karşısına çıkarmak lâzımdı, halbuki Lady Verinder onu bir doktora götürmüştü! Zavallı teyzem bütün gençliğini dinsiz bir babanın himayesinde geçirdiği için, bundan başka bir netice de elde edilemezdi zaten.

— «Doktor, Rachel'in bol bol eğlenmesi lâzım geldiğini söylüyor ve ona geçmişi unutturmak için elimizden geleni yapmamızı tavsiye ediyor» diye devam etti Lady Verinder.

— «Oh! ne imansızca bir nasihat!» dedim kendi kendime. «Bu hıristiyan dünyasında ne imansızca bir nasihat!»

Teyzem konuşmasına devam etti:

— «Doktorun tavsiyelerini yerine getirmek için, elimden geleni yapıyorum. Fakat Godfrey'in başına gelenler işimi daha da güçleştirdi. Rachel hadiseyi duyduğundan beri gayet heyecanlı ve kendini bir an olsun rahat ettirmiyor. Devamlı olarak, bizi gelip görmesi için yeğenim Ablewhite'e mektup yazmamı istiyor. Hattâ hiç tanımamasına rağmen, aynı şekilde saldırıya uğrayan o diğer şahsa karşı da — Mr. Luker'di galiba — büyük bir alâka duyuyor.»

— «Sizin tecrübeniz muhakkak ki benimkinden çok daha fazladır, sevgili teyzeciğim» diye mırıldandım yavaşça. «Fakat Rachel'in bu garip davranışlarının bir sebebi olmalı. Sırrını diğer kimselerden olduğu kadar sizden de saklıyor. Sakın bu son hadiselerin sırrını meydana çıkaracağından korkuyor olmasın?»

— «Meydana çıkarmak mı?» diye tekrarladı teyzem. «Ne demek istiyorsunuz? Bu mister Luker veya yeğenim vasıtasıyla meydana çıkarmak mı?»

Tam bunları söylediği sırada, garip bir tesadüf eseri, oda hizmetçisi kapıyı açarak Mr. Godfrey Ablewhite'in geldiğini bildirdi.

Mr. Godfrey, bütün hareketlerinde olduğu gibi bu sefer de tam bir kat'iyet göstererek, oda hizmetçisinin arkasından içeriye girdi. Bu giriş tepeden iner gibi olmadı. Fakat sohbetimize ara vermek ve kapının bir müddet açık kalması gibi çift taraflı bir sıkıntı doğuracak kadar da uzun sürmedi. Zaten onun günlük hayatında hakikî bir hıristiyanı görmek mümkündür. Aziz Mr. Godfrey Ablewhite mükemmel bir centilmen ve tam manâsıyla bir hıristiyandır.

— «Mister Ablewhite'in geldiğini Misis Verinder'e haber verin» dedi teyzem, oda hizmetçisine.

Her ikimiz de onun sıhhatini sorduk. Geçen haftaki korkunç maceranın tesirinden kurtulup kurtulmadığını öğrenmek istedik. Mükemmel bir taktikle her ikimizi de yatıştırmasını bildi. Teyzem cevabını kelimelerle, ben ise sevimli bir tebessümle aldım.

— «Hay Allah!» diye bağırdı. «Böylesine bir alâkaya mazhar olmak için ne yaptım ben? Sevgili teyzeciğim! Sevgili Miss Clack! Sadece beni bir başkasıyla karıştırdılar. Gözlerimi bağladılar ve galiba az daha boğuyorlardı. Ve neticede gayet sert olan parkeyi örten incecik halının üzerine yıkıldım. Düşünün bir kere başıma daha neler gelebilirdi. Meselâ bir cinayete kurban gidebilirdim veya bütün üzerimdekileri çalabilirlerdi. Bırakalım şimdi bunları! Bana kalsaydı bu maceradan asla bahsetmek istemezdim kimseye; matbuattan ve onun sebep olduğu gürültülerden nefret ederim! Fakat Mister Luker hadiseyi herkese anlatmış; bunu o istedi. Ve ben de böylece gazetelerin bir numaralı kahramanı oldum... Ve okuyucular bu hadiseden bıkıncaya kadar da olmakta devam edeceğim. İnşallah uzun sürmez, çünkü artık sıkılmaya başladım! Şimdi tekrar ediyorum, bu mevzuu bırakalım.

«Sevgili Rachel nasıl?.. Londra onu hâlâ eğlendiriyor mu? Buna bilhassa memnun oldum! Miss Clack, sizin hoş görürlüğünüze sığınıyorum. Cemiyeti ve hamefendileri çok ihmal ettim. Fakat gelecek haf-

taki toplantıya katılabileceğimi ümit ediyorum. Geçen Pazartesi yapılan toplantıda cesaret verici bir ilerleme kaydettiniz mi?»

Gülümseyişi o kadar sevimliydi ki, sohbetine doyum olmuyordu. Derin ses tonunun güzelliği, sorduğu iş suallerine bile başka bir ehemmiyet kazandırmaktaydı. Hakikatte cemiyet olarak batmak üzereydik. Tam bunu ona söyleyecektim ki, kapı yeniden açıldı ve tam bir şaşkınlık ve sıkıntı timsali olarak Miss Verinder içeriye girdi.

Kötü yola düşmüş bir kadın gibi çabuk çabuk yürüyerek aziz Mr. Godfrey'e doğru yaklaştı. Saçları korkunç derecede dağınıktı ve yüzü hakikaten münasebetsiz bir şekilde kızarıyordu.

— «Sizi gördüğüme memnun oldum, Godfrey» dedi, sanki kendisi de erkekmiş gibi lâubali bir tavırla. «Fakat Mister Luker'i de beraberinizde getireceğinizi zannediyordum. Heyecanımız devam ettiği müddetçe, her ikiniz de Londra'nın en ilgi çekici insanları olarak kalacaksınız. Çok üzüntü verici bir hadise bu; çok kötü bir şey; Miss Clack gibi soğukkanlı bir insanın bile tüylerini ürpertebilir. Neyse mühim değil. Şimdi bana Northumberland Street'deki maceranızı baştan sona kadar anlatın. Gazetelerin bütün her şeyi yazmadıklarını biliyorum.»

Mr. Godfrey, Adem'den bize miras kalan kötü huyların sadece pek az bir kısmına maliktir, fakat ne yazık ki tamamen yoksun da değildir. Onun Rachel'in elini kendi elleri arasında sıktıktan sonra, kalbinin üzerine bastırışını üzüntüyle seyrettim.

— «Sevgili Rachel» dedi, terakkilerimizden ve ümitlerimizden bahsettiği zamanki o beni titreten aynı tonuyla «Gazeteler bütün hadiseyi anlattılar; hem de benim anlatacağımdan daha iyi bir şekilde.»

— «Godfrey bu işin üzerinde fazla durduğumuz kanaatinde» diye kızının dikkatini çekti teyzem. «Biraz önce artık bu bahsi kapatmamız lâzım geldiğini söylüyordu.»

— «Neden?»

Bu kelimeyi, bakışlarında öylesine ateşli ve

soran bir ifade olduğu halde söylemişti ki ve Mr. Godfrey de ona öyle anlaşılması güç ve haksız bir hoş görürlülükle bakmıştı ki, araya girmek ihtiyacını hissettim.

— «Rachel, sevgili kardeşim!» dedim, nazik bir tavırla, «Hakiki büyüklük ve hakiki cesaret daima alçak gönüllüdürler.»

— «Siz aslında iyi bir arkadaşsınızdır, Godfrey» diye devam etti, teyzemin kızı, bana bakmaya bile lüzum görmeyerek ve hâlâ kuzenine sanki kendisi de bir delikanlıymış gibi hitap etmekte devam ederek. «Fakat sizin bir kahraman olmadığınızı biliyorum ve üstün bir cesaretiniz olduğunu da zannetmiyorum. Hattâ şuna dahi inanıyorum ki, eğer bir zamanlar mütevazi olduysanız bile, kadın hayranlarınız bu meziyetinizi çoktan elinizden almışlardır. Northumberland Street'deki maceranızı anlatmak istememenizin herhangi bir sebebi olmalı ve işte bende bunu öğrenmeyi arzu ediyorum.»

— «Bunun sebebi gayet basit ve anlaması kolay» diye cevap verdi, aziz dostumuz, en ufak bir sabırsızlık dahi göstermeden. «Bu hikâyeden yoruldum sâdece.»

— «Bu hikâyeden yoruldunuz mu? Sevgili Godfrey size bir ihtarda bulunacağım.»

— «Ne gibi?»

— «Siz kadınların arasında haddinden fazla yaşıyorsunuz. Böylece iki kötü alışkanlık edindiniz. Bir sürü saçmalıktan büyük bir ciddiyetle bahsetmesini öğrendiniz ve sırf söylemiş olmak için yalan söylüyorsunuz. Hayranlarınıza karşı samimî olmayabilirsiniz, fakat bana karşı olmanız lâzım. Şimdi buraya gelin ve oturun. Size soracak bir sürü sualim var ve ümit ediyorum ki siz de bana dürüst cevaplar verirsiniz.»

Böylece onu pencerenin hemen yanındaki gayet aydınlık bir yerde bulunan sandalyeye doğru sürükledi. Böylesine bir davranışı burada anlatmak benim için çok üzücü. Fakat Mr. Franklin Blake'in gönderdiği çekle, hakikatlere karşı olan hürmetim arasında kalan ben, başka türlü nasıl hareket edebilirim?... Tey-

zeme baktım. Hareketsiz oturmakta devam ediyordu; müdahele etmeye asla niyetli olmadığı derhal anlaşılmaktaydı; onu şimdiye kadar hiç böylesine bir uyuşukluk içinde görmemiştim. Bu belki de sayfiyedeki hadiselerden sonra gayet normal olan bir hareket tarzıydı. Fakat Lady Verinder gibi yaşlı başlı bir kadının bu halini seyretmek insana büyük bir üzüntü veriyordu.

Bu arada Rachel, bizim iyi kalpli, hoş görür — haddinden fazla hoş görür — dostumuz Mr. Godfrey'le pencerenin yanına yerleşmişti. Başlangıçta yaptığı tehdide uyarak, ona aklına gelen her türlü suali sormaktaydı. Ve annesiyle bana, sanki orada mevcut değilmişiz gibi, en ufak bir alâka göstermiyordu.

— «Polis bir şeyler yaptı mı, Godfrey?»

— «Katiyyen.»

— «Mister Luker'le size saldıran adamların aynı kimseler oldukları meydana çıktı mı?»

— «Buna hiç şüphe yok, sevgili Rachel.»

— «Ve hiç bir ipucu ele geçirilemedi?»

— «Hayır.»

— «Bu üç Hint'linin, bizim sayfiyedeki eve giren üç Hint'liyle aynı kimseler oldukları düşünülebilir, değil mi?»

— «Zaten bir çok kimse aynı fikirde.»

— «Siz buna inanıyor musunuz?»

— «Sevgili Rachel, gözlerimi bağladıkları için yüzlerini görmeye muvaffak olamadım. Hiç bir şey bilmiyorum. Nasıl bir fikir edinebilirim?»

Mr. Godfrey'in yumuşak başlılığı, bu insafsızca soruşturma karşısında yavaş yavaş bozulmaya başlamıştı. Acaba Miss Verinder bu sualleri sırf merak ettiği için mi, yoksa herhangi bir şeyden korktuğu için mi soruyordu? Bunu kendi kendime araştırmaya karar verdim. Sadece şunu ilâve edeyim ki, Mr. Godfrey yerinden kalkmak için davranmasına rağmen, kuzini onu omuzlarından yakalayarak tekrar sandalyeye oturttu!

Oh! Hıristiyan dostlarım, bu genç kızı patavatsızlıkla itham etmeyin! Hattâ ancak bir suçluluk endişesinin bu şekildeki bir davranışı gerektirebileceği-

ni dahi aklınıza getirmeyin. Başkalarını muhakeme etmek bize düşmez! Başkalarını muhakeme etmek asla bize düşmez!

O ise hiç bir mahzur görmeden suallerini sormakta devam etti. Ciddî bir şekilde İncil'i tetkik etmiş olanlar, benim hatırladığım gibi, büyük tufandan önceki içki âlemlerine en ufak bir utanç duymadan devam eden iblisin kör yaratıklarını hatırlıyacaklardır!

— «Mr. Luker'in kim olduğunu bilmek istiyorum.»

— «Çok üzgünüm, Rachel. Fakat Mister Luker'i benden daha az tanıyan muhakkak ki yoktur.»

— «Bankadaki tesadüf eseri karşılamanızdan önce onu hiç görmemiş miydiniz?»

— «Asla.»

— «Peki, hadiseden beri de kendisiyle görüşmediniz mi?»

— «Görüştük tabiî. Polisin açtığı tahkikata yardımcı olmak için bâzan ayrı ayrı, bâzan de beraberce sorguya çekildik.»

— «Mister Luker'in bankadan aldığı bir makbuzunu çalmışlar, değil mi?»

— «Evet, çok kıymetli bir Taş'ı bankaya emanet ettikten sonra, karşılığında aldığı makbuzu çalmışlar.»

— «Bu gazetelerin yazdıkları. Belki de günlük okuyucular için kâfi bir malûmattır, fakat benim için değil. Bankanın verdiği makbuzda bu kıymetli Taş'ın cinsi de yazılıdır, değil mi?»

— «Duyduğuma göre, sevgili Rachel, banka makbuzunda fazladan hiç bir şey yazmıyormuş. Mister Luker tarafından bırakılmış, Mister Luker'in mührüyle damgalanmış ve sadece Mister Luker tarafından alınabilecek, büyük kıymeti olan bir Taş. İşte makbuzun üzerindekiler bundan ibaret. Ben de fazla bir şey bilmiyorum.»

Genç kız bir müddet bekledikten sonra, annesine bakarak içini çekti. Nihayet Mister Godfrey'e doğru dönerek, suallerini sormaya devam etti :

— «Bazı şahsî işlerimiz, gazeteleri alâkadar etmişe benziyor?»

— «Doğru ve bundan dolayı da çok üzgünüm.»

— «Ve bize tamamen yabancı olan kötü kişiler, Yorkshire'deki evimizde meydana gelen hâdiseyle, burada, Londra'da olanlar arasında bir bağlantı kurmaya çalışıyorlar.»

— «Zannederim. Umumî merak, bazı çevrelerde bu raddeye kadar geldi.»

— «Size ve Mister Luker'e saldıranların o üç Hint'li olduğunu söyleyenler, aynı şekilde şu düşünceyi de yaymaya uğraşıyorlar...»

Genç kız konuşmasına ara verdi. Yüzü gittikçe solukla şıyordu. Şahane siyah saçları bu solukluğu öylesine meydana çıkarıyordu ki, sustuğu zaman, bir an için bayılmak üzere olduğunu zannettik. Aziz Mister Godfrey tekrar yerinden doğrulmak istedi. Teyzem artık susması için kızına yalvardı. Ben de teyzemi taklit ettim.

— «Oturduğunuz yerde kalın, Godfrey» diye ısrar etti genç kız. «Anne telâşlanmanız için en ufak bir sebep yok. Miss Clack, aslında siz de hikâyenin sonunu öğrenmeye can atıyorsunuz, dolayısiyle bilhassa sizi memnun etmek için bayılmıyacağım.»

Kendisi aynen bunları söylemiştir -eve döner dönmez- hâtıra defterime bu şekilde yazmışım. Fakat muhakeme etmek bize düşmez, hıristiyan dostlarım muhakeme etmek asla bize düşmez!

Sonra genç kız tekrar Mister Godfrey'e doğru döndü ve korkunç bir inatla, yarıda bıraktığı cümleyi şu kelimelerle tamamladı :

— «Biraz önce bazı çevrelerde nelerden bahsedildiğini söylüyordum. Bana açıkça söyleyin Godfrey, Mister Luker'in sahip olduğu Taş'ın Ay Taşı olduğunu mu iddia ediyorlar?»

Genç kız meşhur elmasın adını söyler söylemez, sevgili dostumun tamamen değiştiğini gördüm. Yüzünün ifadesi karanlıklaştı; sevimliliğinin başlıca sebebi olan neş'eli halini kaybetti. Asîl bir hoşnutsuzlukla cevap verdi :

— «Öyle söylüyorlar. Hattâ Mister Luker'i sırf kendi çıkarı için yalan söylemekle itham edenler bile var. Bu hâdiseden önce Ay Taşı'nın adını bile duymadığını defalarca tekrarlamadı mı? Halbuki buna rağmen, kötü kişiler onun susmasının bir sebebi olduğunu iddia ediyorlar. Utanç verici! Hakikaten utanç verici!»

Mister Godfrey konuşurken, Rachel ona tarif edemiyeceğim bir şekilde bakıyordu.

— «Mister Luker'le tanışmanız tamamen bir tesadüf eseri olmasına rağmen, onu büyük bir gayretle müdafaa ediyorsunuz» diye mırıldandı nihayet.

Sevgili dostum da ona, şimdiye kadar duyduğum, hakikî hıristiyanlara mahsus en doğru cevabı verdi :

— «Suçsuzları müdafaa etmek, bende bir alışkanlıktır, Rachel.»

Ve bunu söylerkenki heyecanlı hali bir taşı bile yumuşatmaya kâfi gelirdi. Fakat taşların sertlikleri, dejenere olmuş bir insan kalbinin sertliği yanında hiç kalır. Rachel sırıtıyordu. Evet, bunun hatırlarken bile yüzüm kızarıyor; fakat işte bir yandan aziz dostumu seyrederken bir yandan da sırıtıyordu.

— «Asil duygularınızı kadınlar cemiyetine saklayın, Godfrey. Mister Luker'in belini büken skandalın, sizi bu işten tamamen kurtaramadığından eminim.»

Bu lâflar üzerine teyzemin uyuşuk hâli ortadan kayboldu.

— «Sevgili Rachel» diye atıldı. «Bu şekilde konuşmaya hakkınız yok.»

— «Kötülük yapmıyorum ki, anne, dürüst hareket ediyorum. Biraz daha sabredin ve göreceksiniz.»

Bunları söyledikten sonra, sanki acıyormuş gibi bir tavırla Mr. Godfrey'e baktı. Hattâ işi onun elini tutacak kadar ileriye de götürdü.

— «Benim ve annemin önünde bu meseleden bahsetmek istemeyişinizin sebebini anladığımdan eminim.» dedi nihayet. «Kötü bir hâdise sizi insanlara karşı Mister Luker'le ortak yaptı. Onun hakkında bir skan-

dal yaratıldığını söylediniz. Peki, sizin hakkınızda yaratılan skandal nedir?»

Son dakikaya kadar iyilik yapmaya hazır olan Mister Godfrey, düşüncesiz kuzinini kurtarmak istedi.

— «Bana bunu sormayınız, Rachel. Unutalım daha iyi!»

— «Fakat ben bunu öğrenmek istiyorum» diye avazı çıktığı kadar bağırdı, genç kız.

— «Söyleyin, Godfrey!» diye yalvardı teyzem. «Şu anda susmanız, herşeyden daha beter olacak.»

Mister Godfrey'in güzel gözleri yaşlarla dolmuştu.

Ve kaçınılmaz sözleri söylemeden önce, son bir defa daha Rachel'e bir göz attı.

— «Mademki bilmek istiyorsunuz. Mister Luker'in, Ay Taşı'nı, ödünç verdiği bir paraya karşılık rehin olarak tuttuğu ve Taş'ı rehin bırakanın da ben olduğum söyleniyor.»

Rachel bir çığlık atarak yerinden fırladı. Sağına ve soluna -Mister Godfrey'den teyzeme ve teyzemden de Mister Godfrey'e -öylesine bir öfke ile baktı ki, onun hakikaten delirdiğini zannettim.

— «Benimle konuşmayın! Bana dokunmayın!» diye haykırıyordu, bizden uzaklaşarak ve sanki mezbahadaki bir hayvanmış gibi odanın bir köşesine kaçarak. «Bu tamamen benim hatâm! Hakikati itiraf etmem lâzım. Kendimi fedâ ettim. Buna da hakkım vardı, çünkü beni eğlendiriyordu. Fakat sır saklayacağım diye masum bir kimsenin suçlandığını görmek, onun isminin lekelenmesine sebep olmak! Allahım, bu korkunç bir şey, buna asla tahammül edemem!»

Teyzem hafifçe yerinden doğruldu ve sonra ânîden tekrar koltuğa düstü. Dikiş kutusundan küçük bir şişe alıp, bana uzattıktan sonra, sönük bir sesle mırıldandı :

— «Çabuk. Suyun içine bundan altı damla damlatın. Sakın Rachel görmesin.»

Başka sartlar altında olsaydı, bu davranışı gayet garip bulurdum. Fakat şu anda düşünmenin sırası

değildi, derhal harekete geçmek, ilâcı vermek lâzımdı. Aziz Mister Godfrey de odanın öbür ucundan söylediği sözlerle Rachel'in dikkatini çekerek istemeden bana yardımcı oldu.

— «Hakikatte, Rachel, hakikatte biraz mübalâğa ediyorsunuz. Böyle iğrenç bir dedikodunun lekeliyemiyeceği kadar sağlam bir şöhretim vardır. Emin olun bir hafta içinde her şey unutulacak. Artık bundan bahsetmeyelim!»

Fakat genç kız bu samimî yakınlığı anlamaktan çok uzaktı. Yine en yüksek perdeden bağırmaya başladı :

— «Ama ben böyle istiyorum ve bu suçlamayı durdurmam lâzım. Anne! söyleyeceklerimi iyi dinleyin; siz de Miss Clack! Ay Taşı'nı kimin aldığını biliyorum. Godfrey Ablewhite'in masum olduğunu biliyorum! Beni emniyet müdürüne götürün, Godfrey! Beni emniyet müdürüne götürün ve orada yemin edeceğim!»

Teyzem bana doğru dönerek, alçak sesle şunları söyledi :

— «Aramızda bir iki dakika daha kalın. Rachel beni görmesin.»

Zavallı annenin yüzünün mavimtrak bir renk aldığını görerek telâşa kapıldım. Korktuğumu o da farketti.

— «Aldığım ilâç şimdi tesirini gösterir. Sadece bir kaç dakika daha» diye mırıldandı ve sonra gözlerini kapayarak bekledi.

Bütün bu zaman zarfında Mister Godfrey'in, konuşmaya devam ettiğini duyuyordum.

— «Böyle bir hâdise yüzünden herkesin diline düşmenizi istemem.» diyordu. «Sizin isminiz, üzerine leke sürdürülmeyecek kadar temiz ve saftır.»

Rachel :

— «İsmim mi?» diye haykırmaya devam etti, bir yandan da gülerek. «Fakat ben de en aşağı sizin gibi itham ediliyorum. Godfrey, İngiltere'nin en iyi dedektifi, kendi elmasımı çalanın yine bizzat kendim olduğunu söyledi. Ona ne düşündüğünü sorarsanız, hiç tereddüt etmeden, borçlarımı ödeyebilmek için elmasr

benim rehine verdiğimi söyleyecektir!» (Konuşmasına ara verdi ve annesine doğru koşarak, onun önünde diz çötü) «Oh, anne! Anne! Şimdi hakikati söylememek için deli olmalıyım?»

Annesinin durumunu farkedemiyecek kadar şaşkın bir vaziyetteydi. Bir müddet ayakta durduktan sonra, tekrar Mister Godfrey'e doğru döndü.

— «Benim hatam yüzünden masum bir insanın suçlanmasına razı olamam. Eğer beni emniyet müdürüne götürmeyecekseniz, masumiyetinizi belirten bir kâğıt yazın ve ben de onu imzalayayım. Söylediğimi derhal yapın, Godfrey, yoksa bunu gazetecilere anlatırım; sokağa çıkıp avazım çıktığı kadar bağırırım!»

Bu pişmanlık duyan değil, fakat histerik bir kadının konuşmasıydı. İyi kalpli Mister Godfrey onu sâkinleştirerek, masumiyetini bildiren bir kâğıt hazırladı. Genç kız da ateşli bir telâşla kâğıdı imzaladı.

— «Bunu her yerde gösterebilirsiniz, sakin beni düşünmeyin.» dedi evrakı kendisine iade ederken. «Korkarım size karşı daima doğru davranmadım, Godfrey. Halbuki siz, düşündüğümden daha fazla menfaat gözetmeyen bir insansınız. Yolunuz düştüğü zaman sık sık uğrayın, size karşı yaptığım haksızlığı tamire çalışacağım.»

Bunları söyledikten sonra Rachel ona elini uzattı. Ne yazık ki, insanlar zayıf mahlûklardır! Mister Godfrey de genç kızın elini öptükten sonra, cevap vermek için sesini öyle bir tatlılaştırdı ki, böyle bir durumda insanın buna günâhla bir uzlaşma diyeceği gelir.

— «Tekrar geleceğim, sevgili Rachel» dedi. «fakat bir daha bu melûn hikâyeden bahsetmemek şartıyla.»

Tam bu esnada, başka bir söz söylenmesine fırsat kalmadan, sokak kapısına vurulan bir kaç şiddetli tokmak darbesi bizi yerimizden sıçrattı. Hemen pencereden bakınca, evin önünde o zamana kadar gördüğüm en cüretkâr siyah elbiseleri giymiş üç kadının bulunduğunu farkettim.

Rachel ânîden sâkinleşti. Odayı geçerek annesine doğru yürüdü.

— «Beni bir çiçek sergisine götürmek için almaya geldiler» dedi. «Anne, gitmeden önce son bir kelime daha söyleyeceğim... Ümit ederim, fazla üzülmenize sebep olmadım? Değil mi?»

Bütün olanlardan sonra bu küstahca sual, insanın merhametini mi, yoksa öfkesini mi uyandırır? Ben de hoş görür olmayı seven bir insanımdır. O halde bu bakımdan hissiz olan insanlara karşı merhametli olmamız lâzım.

İlâç tesiri göstermiş, zavallı teyzemin rengi yeniden normale dönmüştü.

— «Hayır, hayır, küçüğüm!» diye cevap verdi. «Haydi şimdi arkadaşlarınızla gidin ve bol bol eğlenin.»

Rachel onu öpmek için eğildi. Pencerenin yanından ayrılmıştım ve genç kız odadan çıkarken, ben bu sefer kapının yanındaydım. Gözlerinden yaşlar akmaktaydı. Nihayet! Kalbi yumuşuyordu anlaşılan... Acaba ne kadar zaman için? Nâzik davranarak bir kaç kelime söylemek istedim. Bu onun kırılmasına sebep oldu.

— «Hâlimden şikâyet etmek mi? Neden?» diye sordu gayet alçak sesle, fakat acı bir ses tonuyla. «Ne kadar mes'ut olduğumu görmüyor musunuz? Bir çiçek sergisine gidiyorum ve Londra'nın en güzel şapkasına sahibim!»

Bu anlaşılmaz şakasına yine anlaşılmaz bir hareket ekleyerek, eliyle bana bir öpücük gönderdikten sonra, ortadan kayboldu.

Bu şaşkın kıza karşı duyduğum acıma hissini tarif etmeme hakikaten imkân yok! Fakat para bakımından olduğu kadar, kabiliyet bakımından da oldukça fakirimdir. Sadece kalbimin onun için kan ağladığını söyleyebileceğim.

Tekrar teyzemin yanına döndüğüm zaman, aziz Mister Godfrey'in odanın bir ucundan diğer ucuna giderek bir şeyler aradığını gördüm. Ona yardım etmeme fırsat kalmadan da aradığını buldu. Bize doğru yaklaştığı zaman, bir elinde kuzini tarafından imzalanan mektup, diğer elinde ise bir kibrit kutusu vardı.

— «Sevgili teyzeciğim, küçük bir el çabukluğu yapacağız» dedi. «Sevgili Clack, yüksek doğruluğunu-

zun affetmek mecburiyetinde olduğu ufak bir hilekârlık! Rachel'in bu kâğıdı imzalamakla yaptığı fedakârlığı kabul ettiğimi zannetmesi lâzım. Ve evden ayrılmadan önce onu yok ettiğimi görmek lûtfunda bulunur musunuz?»

Bir kibrit çakarak kâğıdı yaktıktan sonra, küllerini masanın üzerindeki tablalardan birine koydu.

— «Bir genç kızın dünya ile olan temâsını ayarlamak, isminin herhangi bir skandala karışmamasını sağlamak bahis mevzuu olduğu zaman, ufak bir münâsebetsizliğe pekalâ tahammül edebilirim. İşte! Kâğıdı hafif bir kül yığını haline getirdik ve sevgili Rachel bu hususta hiç bir şey bilmeyecek. Siz ne düşünüyorsunuz, aziz dostlarım? Şahsen ben kalbimi bir çocuğunki kadar hafif hissediyorum!»

Bize en sevimli tebessümüyle gülümsedikten sonra, önce teyzeme ,sonra da bana elini uzattı. Asîl hareketinden dolayı konuşamıyacak kadar hecanlanmıştım; gözlerimi kapadım. Sonra, hakikaten mânevî bir dünyaya yükseldiğimi hissederek, onun elini öptüm. Teşekkür mânâsına hafifçe başımı okşadı. Ah! o an! Bu ne kadar zaman devam etti? Bilmiyorum... Tekrar gözlerimi açtığım zaman, sakin gökten yeryüzüne iniyormuş gibi oldum. Teyzem odanın içinde yalnızdı. O gitmişti.

Burada durmak isterdim. Bütün bu anlattıklarımı, Mister Godfrey'in asîl hareketiyle bitirmek ne güzel olurdu. Fakat maalesef daha anlatacak çok, pek çok şey var ve Mister Franklin'in gönderdiği çekin kaçınılmaz ağırlığı beni buna mecbur ediyor. Salı günü Montagu Square'daki eve yaptığım ziyâret sırasında şahit olduğum daha bir sürü şey oldu.

Lady Verinder'le tekrar yalnız kalınca, gayet tabiî olarak evvelâ kendisini nasıl hissettiğini sordum. Kızının durumu farketmesinden ve ilâcı aldığını görmesinden neden bu kadar çekindiğini nâzik bir şekilde sordum.

Teyzemin cevâbı ise beni çok şaşırttı.

— «Drusilla» diye mırıldandı (Drusilla benim vaftiz adımdır, size söylemiş miydim?) «böylece gayet

üzüntü verici bir bahse -tabiî bilmeyerek- temas etmiş bulunuyorsunuz.»

Derhal ayağa kalktım. İnce davranışlı bir insan olarak, özür dileyip müsaade istemem gerekiyordu. Fakat teyzem bu hareketime mânî oldu ve tekrar yerime oturmamı rica etti.

— «Evet, benim bir sırrımı yakaladınız» diye devam etti. «Şimdiye kadar sadece kardeşim Misis Ablewhite'le avukatım Mister Bruff'a söylemiş olduğum bir sırrımı. Başka kimse bilmiyor. Onların ağızlarının sıkılığından eminim ve şimdiden sonra size de güvenebileceğimi biliyorum. Mühim bir randevunuz var mı, yoksa öğleden sonranızı bana ayırabilir misiniz, Drusilla?»

Gayet tabiî, bütün vaktimin teyzeme ait olduğunu söylediğimi ilâve etmeme lûzum yok.

— «O halde benimle daha bir saat kadar kalın» dedi. «Size itiraf edeceğim şeyi öğrendiğiniz zaman üzüleceksiniz. Ve sonra, şayet bir mahzur görmezseniz, sizden bir ricam daha olacak.»

Kendisine yardım etmek konusunda hiç bir mahzur bulunamıyacağını söyledim.

— «Saat beşte Mister Bruff'un gelişine kadar burada kalacaksınız» diye devam etti. «Ve vasiyetnâmemin imzalanışı sırasındaki şahitlerden biri olacaksınız.»

Vasiyetnâmesi! Aklıma dikiş kutusuna sakladığı ilâç şişesi geldi. Ânîden yüzünün aldığı mavimtrak rengi hatırladım. Bu dünyaya ait olmayan bir ışık, henüz açılmamış bir mezardan sızan bir ışık birdenbire beni aydınlattı. Teyzemin sırrı, benim için artık bir sır olmaktan çıkmıştı.

ÜÇ

Zavallı Lady Verinder'e karşı olan hürmetim, daha o ağzını açmadan üzücü hakikati tahmin ettiğimi söylememe mânî oldu.

— «Bir müddet önce ciddî bir şekilde hastalanmışım, Drusilla» diye başladı. «Fakat ne kadar garip görünürse görünsün, bu hastalığımın asla farkına varmadım.»

Şu anda bile, hayatları tehlikede olduğu halde bunun farkında olmayan binlerce insanın bulunabileceğini düşündüm! Ve zavallı teyzemin de bunlardan biri olabileceği düşüncesi, beni büyük bir endişeye sevketti.

— «Evet, sevgili teyzeciğim?» dedim üzüntüyle. «Evet?»

— «Biliyorsunuz Londra'ya geldiğimiz zaman, doktorun Rachel hakkındaki kanaatini öğrenmek istemiştim. Onu iki ayrı doktora muayene ettirdim.»

İki doktor! Allahım! Rachel'in şu sıralardaki haline rağmen, hiç bir rahip düşünülmesin!

— «Evet?» dedim yeniden. «Evet, teyzeciğim?»

— «Bu doktorlardan birini tanımıyordum. Fakat diğeri kocamın arkadaşı idi ve bu dostluğa dayanarak bana daima bir yakınlık göstermişti. Rachel'i muayene ettikten ve tedavi hakkındaki tavsiyelerinden bahsettikten sonra, benimle yalnız olarak konuşmak arzusunu belirtti. Gayet tabiî ben kızımın sıhhatinden bahsetmeye devam edeceğini zannettim. Fakat o elimi tutarak beni büyük bir şaşkınlığa sevkeden şu sözleri söyledi: (Bir dostunuz olduğu kadar bir doktor olarak da belli etmeden sizi tetkik ettim, Lady Verinder. Korkarım kızınızdan önce ve daha fazla gecikmeden kendinizi tedavi ettirmeniz gerekecek!) Sonra bana, önce sudan cevaplar verdiğim bir takım sualler sordu. Fakat neticede cevaplarımın onu üzdüğünü farkettim. Neticede şuna karar verdik: Doktor, ertesi gün Rachel'in evde bulunmadığı bir sırada, beni tekrar muayene etmek üzere ve yanında bir meslekdaşı daha olduğu halde bize gelecekti. Ve bu ziyaretin neticesinde beni üzmemek için azamî gayreti sarfederek şu açıklamayı yaptılar: Kendimi tedavi ettirmekte çok gecikmiştim, kaybedilen zaman artık tamiri mümkün olmayacak bir sekilde kaybedilmişti ve tıbbın artık benim için yapabileceği bir şey yoktu. İki seneden fazla bir zamandır,

sinsî bir kalp hastalığına müptelâ imişim ve bu hastalık telâşa sebep olabilecek herhangi bir belirti göstermeden beni içten yıkmış. Daha aylarca yaşayabileceğim gibi, o akşam da ölebilirmişim. Bu konuda kat'î bir şey söylenemezmiş. Durumu öğrendiğimden bu yana, gayet üzücü günler geçirdiğimi söylememe lüzum yok, sevgili Drusilla. Fakat şimdi durumumu eskisine nazaran daha soğukkanlılıkla karşılayabiliyor ve işlerimi düzene koymaya çalışıyorum. Şu anda bütün korkum Rachel'in bunu haber alması. Çünki o zaman hastalığıma Ay Taşı hakkındaki endişelerimin sebep olduğunu düşünecek ve bunun da yine kendi hatasından dolayı meydana geldiğine karar verecek. Halbuki doğru değil bu! Doktorların söylediklerine göre hastalık bende iki üç sene önce başlamış. Sırrımı saklayacağınızdan eminim, Drusilla, çünki bakışlarınızda derin bir üzüntü ve sevgi okuyorum.»

Üzüntü ve sevgi! Oh! Böyle bir durum karşısında bir İngiliz hıristiyanının hissettikleri bununla kalır mı hiç?

Zavallı teyzem üzüntü verici hikâyesini anlatırken, dindarca bir minnettarlığın beni nasıl heyecanlandırdığının farkında değildi! Ona yardımcı olabilirdim ve hem de nasıl! Nazik bir ruh -ailemin sevgili bir ferdi- öbür dünyaya göçmek üzereydi ve üstelik bu seyahate hiç hazırlanmamıştı; fakat Tanrının inâyeti, onun, içinde bulunduğu durumu anlatarak bana yaklaşmasını sağlamıştı! Dolayısiyle şimdi bir çok kıymetli dostuma başvurabileceğimi düşünmek beni sonsuz bir sevince garkediyordu. Hayır öyle bir veya iki değil, fakat on, yirmi rahip çağırıma cevap vermeye hazırdılar! Teyzemi kollarımın arasına aldım; o andaki taşkın şefkatimi ancak bu şekilde ifade edebilirdim!

— «Oh!» diye bağırdım heyecanla. «Sizin için neler hissetiğimi bilemezsiniz! Oh! Bizlere elveda demeden önce size nasıl bir iyilikte bulunacağımı bir bilseniz!»

Onu bir kaç kelimeyle hazırladıktan sonra, kıymetli üç rahip arkadaşımın arasından birini seçmesini söyledim. Her üçü de Tanrı adına muhakemede bulun-

mak ve Tanrının selâmını getirmek için civardaki evlerden çağırılır ve sabahın karanlığından gecenin yarısına kadar devamlı olarak bu işi yaparlardı. Fakat ne yazık! Netice oldukça cesâret kırıcıydı! Zavallı Lady Verinder hem şaşırmışa ve hem de korkmuşa benziyordu; ona söylediğim her sözden sonra -sânki günlük işlerden bahsediyormuşum gibi- yabancıları kabul edecek kadar kuvvetli olmadığından yakınmaktaydı. Neticede teslim oldum, şimdilik tabiî! Edindiğim tecrübelerle biliyordum ki, bazı hâllerde, ölmek üzere olan kimseleri büyük göçe hazırlamak için kitapların büyük faydası vardır.

— «Biraz kitap okuyabilirsiniz, değil mi, teyzeciğim? Bendeki bâzı kitapları getirirsem, onları okursunuz, değil mi? Göreceksiniz, mühim olan kısım başlıkları daire içine alınmıştır ve kurşun kalemle altları çizilmiş pasajlara gelince durun ve kendi kendinize sorun: (Bu kısım acaba beni alâkadar ediyor mu?)»

Fakat bu sözlerim onun yeniden kırılmasına sebep oldu galiba? Yeryüzündeki çeşitli tesirler insanın ruhunu nasıl da hıristiyanlıktan uzaklaştırıyor?

— «Sizi memnun etmek için elimden geleni yapacağım, Drusilla» dedi aynı şaşkın ve maalesef bâzı şeyleri anlamama sebep olan bir ses tonuyla.

Kaybedilecek bir dakika bile yoktu. Saatime bir göz atınca, eve kadar gidip bir seri broşür (meselâ bir düzine diyelim) alarak, vâsiyetnâmenin imzalanışında bulunmak üzere tekrar buraya dönecek kadar vaktim olduğunu anladım. Tam saat beşte orada olacağıma dair teyzeme söz verdikten sonra, hayırlı vazifemin birinci kısmını tamamlamak üzere yanından ayrıldım

Şahsî işlerim bahis konusu olduğu zaman, şehirin bir kısmından diğer bir kısmına gitmek için umumî vasıtalardan faydalanırım. Fakat bu defa bir atlı arabaya binmek lüksünü göze aldım. Dinî konularda ne kadar hassas olduğumu -hele bir de bu teyzemle alâkalıysa- anlayın artık...

Eve gelince, en münasip gördüğüm broşürleri seçerek, bazı kısımların altını kurşun kalemle çizdikten

sonra, tekrar Montagu Square'ın yolunu tuttum. Avrupa edebiyatında bu eserlerin bir eşinin daha bulunmıyacağı kanaatindeydim. Arabacıya tarifenin yazdığı ücreti ödedim. Teşekkür edeceği yerde, bana bir küfür savurdu; bunu üzerine ben de ona bir broşür uzattım; eğer onu tabancayla tehdit etmiş olsaydım, bedbaht adam böylesine kaçmazdı. Bir dehşet çığlığı atarak arabasının üzerine fırladı ve son hızla hareket etti. Fakat ben yine de vazifemi yaptığım kanaatındaydım, çünkü son anda yarı yarıya indirilmiş olan arabanın penceresinden içeriye ikinci bir broşür daha atmıştım.

Kapıyı açan hizmetkâr - Allahtan bu defa saçlarına kurdele takan o genc kız değil, fakat ayak işlerine bakan çocuktu -bana doktorun Lady Verinder'in yanında olduğunu bildirdi. Mister Bruff da biraz önce gelmişti ve kütüphânede bekliyordu.

Mister Bruff beni gördüğü zaman, şaşırdığını saklamadı. Kendisi uzun bir zamandan beri âilenin avukatı olduğu için, Lady Verinder'in evinde bir çok defa karşılaşmıştık. Çok çalışmak onun saçlarını ağartmış ve ihtiyarlatmıştı. İş saatlerinde çalışmak onun için Allahın bir emriydi. Eğlence saatlerinde ise ya bir roman okuyacak veya oturup dinî bir broşürü yırtabilecek yaradılıştaki bir adamdı bu...

— «Yoksa bu eve mi yerleşiyorsunuz, Miss Clack?» diye sordu, içine broşürleri doldurduğum çantamı görünce.

Çantanın içindeki kitaplardan bahsetmek, onun dinsizce bir konuşmaya başlamasını sağlamak demekti. Dolayısiyle ben de onun seviyesine inerek, o saatte Lady Verinder'in evine gelişimin sebebini izah ettim.

— «Teyzem vasiyetini hazırlatmak üzere olduğunu bana bildirdi. Benim de şahit olarak burada bulunmamı rica etti.»

— «Evet şahit olarak bulunabilirsiniz. Yirmi bir yaşından fazlasınız ve Lady Verinder'in vasiyetine yazdırdığı şahışların arasında sizin isminiz yok.»

Lady Verinder'in vasiyetine yazdırdığı şahısların arasında benim ismim yok! Bunu öğrendiğime ne

kadar sevindim bilemezsiniz! Eğer milyonlarca parası olan teyzem, vâsiyetinde, küçük bir para karşılığında da olsa benim silik mevcudiyetimi hatırlasaydı, düşmanlarım dedikoduya başlamakta gecikmeyeceklerdi. Kütüphanemin en kıymetli kitaplarını teyzem için almaya gitmemi ve üstelik bu iş için de bir fayton kiralamamı hep mânâlandıracaklardı. Artık şimdiden sonra en dedikoducu insanların bile benden şüphelenmelerine imkân yoktu! Ve bunun böyle olması muhakkak ki çok daha iyiydi!

Mister Bruff'un sesi beni düşüncelerimden ayırdı. Herhalde sessizce duruşum adamın merakını uyandırmış olmalıydı ki, istemiye istemiye benimle konuşmaya başladı.

— «Hayırsever cemiyetinizde yeni haberler var mı, Miss Clack? Northumberland Street'deki saldırıya uğradıktan sonra, dostunuz Ablewhite'in durumu nasıl? Bizim kulüpte bu bey hakkında gayet eğlenceli hikâyeler anlatıyorlar.»

Karşımdaki adamın, yaşımın yirmi birden yukarı olduğunu ve teyzemin vasiyetinde yer almadığımı söylerkenki kaba davranışına ehemmiyet vermemiştim, fakat o aziz Mister Godfrey hakkında bu şekilde konuşması sabrımı tüketti. O gün teyzemin evinde olanlardan sonra, sevgili dostumun masumiyetini Mister Bruff'a anlatabilmek için sert bir şekilde cevap vermeye kendimi mecbur hissetim.

— «Ben günlük hâdiselerin dışında yaşıyorum» dedim. «ayrıca herhangi bir klübe âza olmak avantajına da sahip değilim, fakat tamamen bir tesadüf eseri, biraz önce imâ ettiğiniz hikâyeyi ben de duydum. Size şunu söyleyebilirim ki, bu şimdiye kadar işittiğim yalanların en iğrenç olanıdır.»

— «Evet, evet, Miss Clark, dostunuza büyük güveniniz var. Bu da gâyet normaldir. Çünkü Mister Godfrey Ablewhite için, hayır işleriyle uğraşan bir kadınlar topluluğunu ikna etmek gayet kolaydır tabiî. Ancak hâdiseler onun aleyhinde çalışıyor. Elmas kaybolduğu zaman kendisi de o evde bulunuyormuş. Ve sonra Londra'ya dönmek üzere evi ilk terkeden de yine

kendisi olmuş. Bunlar kötü tesadüflerdir, küçük hanım, fakat hâdiseler yeni olduğu için göze batarlar.»

Gayet tabiî Mister Bruff'un ağzını kapatmak benim için çok kolaydı. Meselâ biraz önce aziz dostumun mâsumiyetini ispat edebilecek yegâne kişinin, hem de Mister Godfrey'in önünde yaptığı itirafı duymadığı için bu şekilde konuştuğunu kendisine söyleyebilirdim. Fakat ne yazık ki ona hatâsını kabul ettirmek için herhangi bir açıklamada bulunamazdım. Sâdece (yeni hâdiseler) den neyi kasdettiğini sormakla yetindim.

— «Yeni hâdiseler demekle, Miss Clack, Hintlilerin sebep oldukları hâdiseleri kastediyorum» diye devam etti, Mister Bruff, gittikçe güç kazanarak «Frizinghall hapishanesinden çıktıktan sonra Hintliler ne yaptılar? Derhal Londra'ya giderek Mister Luker'in peşine takıldılar. Sonra ne oldu? Mister Luker kasasında muhafaza ettiği Taş için büyük bir telâşa düştü. Onu gizlice bankadaki kasasına nakletmek istedi. Böylece çok akıllı olduğunu ispatladı ama, Hintliler de kendi yönlerinden gayet kurnazca davrandılar. Taşın başka bir yere nakledilmesinden şüphelendiler ve bu şüphelerinde haklı olduklarını da büyük bir ustalıkla tesbit ettiler. Ondan sonra kimi aradılar? Sadece Mister Luker'in değil, fakat Mister Godfrey Ablewhite'in de peşine düştüler! Neden? Mister Ablewhite, Hintlilerin bir tesadüf eseri onunla konuştuğunu gördükleri için bu şekilde davrandıklarını iddia ediyor. Saçma! O gün Mister Luker'le konuşan daha bir düzine insan vardı. Neden onları da takip edip bir tuzağa düşürmediler? Hayır! Yegâne izah şekli şudur ki, Mister Ablewhite de aynı Mister Luker gibi bu çok kıymetli Taşla ilgileniyordu ve Hintliler de Taşın hangisinde olduğunu bilmedikleri için, her ikisine birden saldırdılar. Bu umumî bir kanaattir ve bence mâkul olmayan bir tarafı da yok.»

Bütün bunları kendinden o kadar emin bir tavırla söylemişti ki, Mister Bruff'un aklını karıştırmak arzusuna (utanmama rağmen) karşı koyamadım.

— «Sizin gibi usta bir avukatla münakaşa

edebileceğimi iddia etmiyorum» dedim. «Fakat Mister Ablewhite'in, bu hâdisenin tahkikatını yürüten, Londra'nın en meşhur polisinin itimadını kazanmış olmasına ne dersiniz? Müfettişin yegâne şüphelendiği kimse de Miss Verinder'den başkası değil.»

— «Siz de müfettişle aynı fikirde olduğunuzu mu söylemek istiyorsunuz, Miss Clack?»

— «Ben kimseyi muhakeme etmiyorum, beyefendi. Ayrıca kendi kanaatimden de bahsetmiyorum.»

— «Fakat ben her ikisini de yapacağım, küçük hanım. Kanaatimce müfettiş düşüncesinde yanılıyor ve eğer Rachel'in karakterini benim tanıdığım kadar tanımış olsaydı, evin içinde **ondan başka** herkesten şüphelenirdi. Hataları olduğunu kabul ediyorum. Sır saklayan, inatçı, garip, vahşi, kendi yaşıtı olan kızlara benzemeyen bir kimse olduğunu biliyorum. Fakat son derece akıllı ve iyi kalplidir. Önümüzde iki yol olduğunu farzedelim; kendi kanaatim de dahil olmak üzere, herkesin kanaati bunlardan birincisini tercih etmek üzerinde toplanıyor, fakat Rachel'in şeref sözü ikincisini gösteriyorsa, kanun adamı olduğum halde hiç tereddüt etmeden ona girerim. Bu belki de kötü bir konuşma tarzı, Miss Clack, fakat ben böyle düşünüyorum.»

— «Düşüncelerinizi benim anlıyabileceğim bir şekilde izah etmek zahmetine katlanır mısınız Mister Bruff? Mister Ablewhite'le Mister Luker'in başına gelen hâdiselerin Miss Verinder'i son derece alâkadar ettiğine inanır mıydınız? Bu korkunç skandal hakkında akla hayale gelmez sualler soracağına ve aldığı cevapların onu garip ve ölçüsüz bir şekilde heyecanlandıracağına ihtimal verir miydiniz?»

— «Siz neden şüphelenirseniz şüphelenin, Miss Clack, bu benim Miss Verinder'e karşı olan itimadımı asla sarsmayacaktır.»

— «Demek ona kat'iyetle inanıyorsunuz?»

— «Tam bir kat'iyetle.»

— «O halde şunu söylememe müsaade ediniz ki, Mister Bruff, bundan iki saat kadar önce Mister Ablewhite buradaydı ve Ay Taşının kayboluşu ile ilgili bü-

tün hâdiselerdeki mâsumiyeti, bizzat Mis Verinder tarafından ve gayet heyecanlı bir şekilde açıklandı.»

Zaferimi tadıyordum. Çünkü Mister Bruff tamamen yenilmiş ve ne söyleyeceğini şaşırmıştı. Hiç konuşmadan bakışlarını üzerime dikti. Ben ise gayet rahat bir şekilde oturmakta devam ederek, o gün öğleden sonra meydana gelen hâdiseyi sükûnetle anlattım.

— «Şimdi Mister Ablewhite hakkında ne düşünüyorsunuz?» diye sordum, nihayet, son derece nazik bir tavırla.

— «Eğer Rachel onun masumiyetini tam bir kat'iyetle ifade ettiyse, sizin gibi ben de bunun doğruluğuna inanırım. Demek ki tesadüfler, herkes gibi benim de aldanmama sebep oldu ve bunu da, fırsat bulduğum her yerde, dostunuzun kurbanı olduğu skandalı yalanlıyarak ödemeye çalışacağım. Ayrıca hiç beklemediğim bir anda üzerime ateş açarak beni mağlûp ettiğiniz için sizi bütün kalbimle tebrik etmek isterim. Eğer erkek olsaydınız, küçük hanım, benim mesleğimde büyük işler başarırdınız.»

Bunları söyledikten sonra benden uzaklaşarak, öfkeyle odanın içinde dolaşmaya başladı.

Bu esef verici bahis üzerine attığım yeni ışığın onu son derece şaşırttığını ve heyecanlandırdığını açıkça görüyorum. Düşünürken dudaklarının arasından fışkıran kelimeler, Ay Taşının kayboluşu ile ilgili her şey hakkında nasıl iğrenç bir karara vardığını rahatlıkla anlamama sebep oluyordu. Ay Taşı çalındığı zaman Mister Godfrey'den şüphelenmekte tereddüt etmemiş ve bu hakikati bildiği halde sakladığı için de Rachel'e iyi kalplilik meziyetini yakıştırmıştı. Miss Verinder hakkında edindiği kanaat -ki biliyorsunuz Mister Bruff bunun aksinin ispatının mümkün olmadığını iddia ediyordu- tamamen yanlıştı. Ve meslekî bakımdan büyük bir şöhreti olan bu adamı içine düşürdüğüm şaşkınlık, onun bu yanlış kanaatini anlamama mânî olacak bütün silâhlarını elinden almıştı.

— «Ne hikâye!» diye kendi kendine tekrarlayışını duydum. Bu sırada pencerenin yanında durmuş, parmaklarıyla camı tıkırdatıyordu. «Her türlü izah şek-

linin karşısına çıkmakla kalmıyor, fakat aynı zamanda bütün tahminlerin de dışına çıkıyor.»

Gayet tabiî bu söylediklerinde benim cevap vermemi gerektirecek herhangi bir ifade yoktu, fakat buna rağmen cevap verdim!

— «Sizi düşüncelerinizden ayırdığım için özür dilerim» diye mırıldandım. «Gayet tabiî, şimdiye kadar aklımıza gelmemiş olan bir tahminde daha bulunabiliriz.»

— «Mümkündür. Miss Clack, fakat ben bunu bilmiyorum.»

— «Mister Ablewhite'in masûmiyetine sizi iknâ etmeden önce, elmasın kayboluşu esnasında o evde bulunduğu için kendisinden şüphelendiğinizi söylemiştiniz. Mister Franklin Blake'in de aynı şekilde orada bulunduğunu hatırlıyor musunuz?»

İhtiyar dinsiz pencerenin yanından ayrıldıktan sonra tam karşımdaki sandalyeye oturarak tuhaf ve muzafferane bir gülümseyişle bana baktı.

— «Siz zannettiğim kadar iyi bir avukat değilsiniz, Miss Clack. Durumunuzu muhafaza etmesini bilmiyorsunuz.»

— «Anlayamadım» dedim mütevazi bir tavırla.

— «Size şu şekilde cevap verebilirim; bildiğiniz gibi Mister Franklin Blake çok sevdiğim bir insandır. Fakat bahis konusu olan bu değil. Konuşmaya başlamanızdan önce, hâdiseleri gözönünde tutarak, görüş seklinizi kabul ediyorum. Tamamen haklısınız: Mister Ablewhite'den şüphelenmeme sebep olan hâdiseler, aynı şekilde Mister Blake'den de şüphelenmeye sevkedebilir. Mister Blake'in Ay Taşını çalabileceğini farzedelim. Bilinmesi icab eden yegâne husus, onun bu işi neden yaptığıdır.»

— «Mister Franklin'in borçları bütün âilece bilinmektedir.» diye onun dikkatini çektim.

— «Halbuki Mister Godfrey Ablewhite'in borçları o kadar mühim değil. Tamam, doğru. Fakat düşünceniz iki yönden çürütülebilir. Miss Clack. Biliyorsunuz ben Franklin Blake'in işleriyle meşgul oluyorum ve şuna inanmanızı rica edeceğim: alacaklıların hemen hep-

si verdikleri paraya karşılık kendilerine ödenen faizden tam mânâsıyle memnundurlar. Paralarını almak için asla telâş etmemektedirler. Böylece bu, düşünce tarzınızdaki birinci hatâ oluyor. Şimdi ikincisini söyleyeceğim. Lady Verinder'in bizzat kendisinden duyduğuma göre, kızı, o mahut elmasın kayboluşundan önce Mister Blake'le evlenmeye hazırlanıyormuş. Bütün nazlı genç kızların yaptığı gibi, o da Mister Blake'e hem cesâret vermiş ve hem de cesâretini kırmış. Fakat kuzeni Franklin'i sevdiğini annesine itiraf etmiş ve annesi de bu sırrı Franklin'e anlatmış. Görüyorsunuz ya, Miss Clack, bir yandan alacaklılar beklemekten şikâyet etmiyorlardı, çünkü düşündüklerinden daha fazla fâiz alıyorlardı; diğer taraftan Mister Franklin gayet zengin bir âilenin kızıyla evlenmeye hazırlanıyordu. Şimdi durumu nasıl mütalâa ederseniz edin, hattâ isterseniz onu âdice bir çapkınlıkla suçlayın, fakat rica ediyorum, önce bana şunu söyleyin: Ay Taşını neden çalmış olsun?»

— «İnsan kalbini anlamak çok güçtür» dedim yavaşça. «Orada neler saklandığını kim bilebilir?»

— «O halde bunu şöyle de söyleyebliriz, küçük hanım: elması çalması için ortada hiç bir sebep bulunmadığı halde, sırf ahlâkı bozuk olduğu için bu işi yaptı. Mükemmel. Tamam. Fakat neden aksi şeytan...»

— «Özür dilerim, Mister Bruff, fakat şeytanın bu şekilde yardıma çağırıldığını bir daha duyarsam, odadan dışarı çıkmak mecburiyetinde kalacağım.»

— «Affedersiniz, Miss Clack. Bundan sonra sözlerimi seçerken daha dikkatli davranacağım. Size sâdece şunu sormak istiyordum: Mister Franklin'in elması çaldığını farzetsek bile, sonradan onun tekrar bulunması için neden herkesten fazla uğraşsın? Tabiî bunu şüpheleri üzerine çekmemek için yaptığını söyleyeceksiniz. Ben de size, zaten kimse onu itham etmiyordu diye cevap vereceğim. Evvelâ hiç bir sebep gösteremiyeceği halde, sırf ahlâksız bir insan olduğu için Ay Taşını çalıyor ve sonra da onun bulunması için evlenmek üzere olduğu genç kızın kalbini feci bir şekilde kırıyor. Eğer Ay Taşının kayboluşu ile ilgili olarak Mister Franklin'i suçlarsanız, ortaya böyle korkunç bir netice çıkar.

Hayır, hayır, Miss Clack! Bugün sizinle benim aramda geçen konuşmalardan sonra tam bir çıkmaza girmiş bulunuyoruz. Rachel'in masûmiyeti bilinmektedir: Bu annesinin de benim de gayet yakından tanıdığımız asla şüphe götürmeyecek bir masumiyettir. Mister Ablewhite'in suçsuzluğu da kat'ileşmiştir, çünkü aksi taktirde Rachel onu asla müdafaa etmezdi. Franklin Blake'e gelince, sizin de kabul edeceğiniz gibi, ondan da şüphelenmek imkânsız. Diğer taraftan her ikimiz de herhangi bir kimsenin Ay Taşını Londra'ya getirdiğinden ve Mister Luker'in de onu bankadaki kasasında muhafaza ettiğinden eminiz. Böyle bir hâdise karşısında benim ve diğer kimselerin tecrübelerinin ne faydası olabilir? Bu ancak beni, sizi ve bütün herkesi yanlış yola sevkeder!»

Hayır, herkesi değil. Müfettiş Cuff aldanmamıştı meselâ. Bu hususu Mister Bruff'a da söylemek istiyordum -oh! tabiî mümkün olduğu kadar tatlılıkla ve Rachel'i asla kınamadığımı bilhassa belirterek -fakat tam bu esnada doktorun gittiğini ve teyzemin bizi kabul edebilecek durumda olduğunu bildirdiler.

Böylece münakaşamız sona erdi. Mister Bruff kâğıtlarını topladı; konuşmamız onu biraz yormuşa benziyordu. Ben de kıymetli eserlerle dolu çantamı elime aldım. Sanki daha saatlerce konuşabilecekmişim gibi bir his vardı içimde. Sessizce Lady Verinder'in yanına çıktık.

Diğer vak'alara geçmeden önce, avukatla olan mülâkatımı kasten burada anlattığımı ilâve etmeme müsaade ediniz. Bövlece sadece şüphelerin sebebini açıklamakla kalmıyor, fakat Hint elmasının Londra'da bulunduğunun sanıldığı o sıralarda şüpheleri üzerlerine çeken şahıslardan da bahsetmiş oluyorum. Şimdi devam edelim.

DÖRT

Vasiyetnâmenin imzalanışı zannettiğimden çok daha kısa sürdü. Bu iş yapılırken gösterilen telâş da kanaatimce pek saygısızca oldu. Samuel, ayak işlerine

bakan çocuk, ikinci şahit olarak gösterildi ve teyzem hiç vakit kaybetmeden kalemi eline aldı. Bu arada ben, böyle mühim bir anda söylenmesi icab eden dinî bir kaç lâf etmek istediysem de, Mister Bruff'un hareket tarzını gördükten sonra, hic olmazsa o burada bulunduğu müddetçe susmamın daha iyi olacağını anladım. Her şeyin bitmesi için sâdece iki dakika kâfi geldi ve Samuel, zavallı çocuk, söyleyeceklerimi dinlemek fırsatını bulamadan, aşağıya inmek mecburiyetinde kaldı.

Mister Bruff vasiyetnâmeyi katladıktan sonra bana baktı. Her halde böylece teyzemle kendisini yalnız bırakmak niyetinde olup olmadığımı sormak istiyordu. Fakat yerine getirmek mecburiyetinde olduğum hayırlı bir vazifem vardı ve kıymetli broşürlerle dolu olan çantam burada, dizlerimin üzerinde bekliyordu. Hakikaten eğer Mister Bruff böyle bir bakışla beni odadan dışarı çıkarabileceğini zannediyorsa, aynı şekilde davranarak Saint-Paul katedralini de yıkacağına inanabilirdi! Fakat her şeye rağmen bu adamın bir kıymet olduğunu kabul etmek lâzımdı. Tecrübesi, meslekî söhreti olan, akıllı bir avukattı! Ancak o da arabacının gösterdiği tepkiyi gösterdi; aynı arabacı gibi, dinle hiç bir olâkası olmayanlara mahsus bir kaç kelime söyledikten sonra, evin sahibesiyle beni yalnız bırakarak, ânîden odayı terketti.

Başbaşa kalınca, teyzem kendini divanın üzerine bırakarak, biraz da utangaç bir tavırla konuşmaya başladı :

— «Ümit ederim, sizi unuttuğumu sanmıyorsunuzdur, Drusilla» diye mırıldandı. «Size elden küçük bir bağışta bulunmayı düşünüyorum.»

Ne bulunmaz fırsat. Onu aşla kaçırmamam lâzım! Başka bir deyimle, hemen çantamı acarak, elime gecen ilk broşürü çıkardım. Bu aziz Miss Bellows'a ithaf edilmış çok meshur bir eserin ilk baskılarından biriydi -yirmi beşinci baskı- ve başlığı da şöyleydi: **Evinizdeki yılan.** Bu eserin gayesi -ki belki de pek çok okuyucu bunu bilmez habis ruhların, günlük hayatımızın her safhasında bizleri nasıl kolladığını anlatmaktı. Bilhassa hanımlar için yazılmış pasajların başlıkları ise

şöyle ifade edilmişti: Saç fırçasının içindeki şeytan, Aynanın arkasındaki şeytan, Çay masasının altındaki şeytan, Pencerenin arkasındaki şeytan ve diğerleri...

— «Bu mühim broşürü dikkatle okuyunuz, sevgili teyzeceğim! Böylece bana en büyük bağışı yapmış olacaksınız!»

Ve kitabı ona uzattım. Bu arada bir pasajı da açmayı ihmal etmemiştim. Başlık: Divanın yastıkları altındaki şeytan.

Divanın yastıklarına rahatça dayanmış olan zavallı Lady Verinder ise, alâkasız bir tavırla broşüre baktıktan sonra, onu bana iade etti. Her şeye rağmen söylediği kelimeler sıkıntısını meydana koyuyordu :

— «Zannederim, Drusilla, bunu okumak için kendimi biraz daha iyi hissetmem lâzım. Doktorum...»

Bu doktor lâfını duyar duymaz, gerisini tahmin etmek benim için zor olmadı. Zâten şimdiye kadar bir çok defa, bu fakülte mezunu beyler -herkesin bildiği gibi asla imanları yoktur- fânî yaratıklara yani benzerlerime dinî telkinde bulunmama mânî olmuşlardır. Bunu yaparken de öne sürdükleri sebep hep aynıdır: Hastanın sükûnete ve yalnızlığa ihtiyacı var! Fakat bu arada Miss Clack ve kitaplarının yarattığı kat'î tesirden haberleri yoktur. Demek ki aynı maddîyatçılık, hem de bu sefer teyzeme yardım etmek istediğim bir sırada karşıma çıkıyordu.

— «Doktorum bugün beni pek iyi görmediğini söylüyor» diye devam etti bedbaht yaratık. «Herhangi bir kimseyle görüşmeyi bana yasak etti ve şayet okumak istiyorsam, bu kitapların hafif ve eğlenceli şeyler olması lâzım geldiğini ısrarla belirtti. (Kafanızı yormamaya ve nabız atışlarınızı sıklaştıracak herhangi bir harekette bulunmamaya bilhassa dikkat edin, Lady Verinder). İşte, biraz önce yanımdan ayrılırken doktorun söylediği son sözler buydu, Drusilla.»

Bir kere daha vazgeçmekten başka ne yapabilirdim? Ve gayet tabiî bir kere daha şimdilik olmak şartıyla... Üzerime aldığım vazifenin en asağı doktorunki kadar mühim olduğunu haykırmak bana bir şey kazandırmazdı. Allahtan dinî fikirleri yaymak için daha

bir sürü yol vardır ve itiraf edeyim ki bunları benim kadar iyi bilen pek az kimse bulunur.

— «Belki bir veya iki saat sonra kendinizi daha iyi hissedersiniz, teyzeciğim» dedim. «Yahut sabahleyin uyanıp da, herhangi bir şeyin eksikliğini duyarsanız, o zaman bu iddiasız kitap belki de sizin için bir dayanak olur. Bu broşürü size bırakmama müsaade eder misiniz, teyzeciğim? Ümit ediyorum, doktorunuz da buna karşı koymayacaktır!»

Sonra broşürü, bir kısmı dışarıda kalmak üzere, divanın yastıkları arasına kaydırdım. Böylece teyzem mendilini veya kolonya şişesini her almak isteyişinde eli ona dokunacak ve ergeç (kimbilir?) broşüre bir göz atmaya mecbur kalacaktı. Bu işi yaptıktan sonra, artık gitmeye karar verdim.

— «Şimdi siz biraz istirahat edin, sevgili teyzeciğim. Ben yarın tekrar gelirim.»

Tam bu esnada gözlerim tesadüfen pencereye takıldı. Pencerenin önüne, çiçek sepetleri ve saksıları yerleştirilmişti. Lady Verinder'in bu kaybolmaya mahkûm hazinelere karşı büyük bir zaafı olduğu bilinirdi. Onları sık sık hayranlıkla seyreder ve koklardı. Aklıma yeni bir fikir geldi.

— «Oh! Bir çiçek koparabilir miyim?» diye sordum.

Ve hiçbir şeyden şüphelenmeyen teyzemin önünden geçerek, pencereye doğru yürüdüm! Oradan bir çiçek koparacağım yerde, broşür halindeki kendi çiçeğimi sardunyaların ve güllerin arasına kaydırdım. Teyzemin ne büyük bir şaşkınlığa uğrayacağını düşünüyordum... Kafamın içi güzel fikirlerle doluydu! «Neden» dedim kendi kendime «zavallı hastanın gireceği her odaya bu broşürlerden bırakmıyayım?» Teyzemden müsaade istedikten sonra dışarıya çıktım ve kütüphaneye doğru ilerliyerek, kimseye görünmeden içeriye girdim. Bu arada hiç şüphesiz ayak seslerimi duymuş olan Samuel meydana çıktı, fakat herhalde benim gittiğimi zannederek tekrar aşağıya indi. Kütüphanedeki masanın üzerinde, o dinsiz doktorun tavsiye etmiş olduğu iki «eğlendirici kitap» gördüm ve tabiî bunların üzerini

kıymetli broşürlerimle örttüm. Küçük yemek salonundaki kafesin içinde teyzemin sevgili kanaryası ötüp duruyordu. Kuşun yemini bizzat kendisinin verdiğini biliyordum. Kafesin durduğu masanın üzerine darı taneleri saçılmıştı. Oraya da bir broşür bıraktım. Salonda ise çantamın yükünü epey hafifletmek imkânını buldum! Teyzemin sık sık çaldığı notalar piyanonun üzerindeydi. Oraya iki broşür kaydırdım. Lady Verinder'in daima istirahat ettiğini bildiğim küçük odadaki bir el işlemesi örtünün altına da bir tane koydum. Bu odanın da hemen yanında, perdeyle ayrılmış ikinci bir küçük oda daha vardı. Şöminenin üzerinde ise teyzemin demode olmuş yelpazesi durmaktaydı. Dokuzuncu broşürümün en mühim gördüğüm kısmını açarak, belli etmek için de yelpazeyi arasına koydum.

Şimdi yatak odalarının bulunduğu üst kata çıkıp çıkmamak hususunda bir karar vermem lâzımdı. Çünkü böyle bir riski göze alıp, tam vazifemi yaparken o saçları kurdeleli genç kız tarafından yakalanırsam, epey hakaret işiteceğime hiç şüphe yoktu. Fakat bu beni durduracak mıydı? Bir hıristiyan hakaretten çekinir miydi? Ne olursa olsun her şeye tahammül etmeye karar verdim. Lâkin kimseyle karşılaşmadım. hiç bir gürültü de duymadım. Herhalde hizmetkârların çay saati olmalıydı. Ön tarafa bakan teyzemin odasına girdim. Amcamın resmi yatağın tam karşısındaki duvara asılmıştı. Sanki bana gülümsüyormuş ve şunları söylemek istiyormuş gibi geldi: «Drusilla, oraya da bir broşür koyun!» Teyzemin yatağının iki yanında birer gece masası vardı. Uykusuzluktan şikâyet ettiği için, gece yarısı bir sürü şeye ihtiyacı oluyordu, daha doğrusu ihtiyacı olduğunu zannediyorlardı. Masalardan birinin üzerindeki kibrit kutusunun yanına bir broşür bıraktım. İkincisini de diğer masanın üzerindeki şekerleme kutusunun yanına. Eğer teyzemin ışığa ihtiyacı olursa veya canı şekerleme yemek isterse, bu kıymetli eserlerden birinin üzerine düşecek ve onların sessiz lisanını anlayacaktı: «Haydi! Okuyun beni, okuyun beni ve o zaman göreceksiniz!» Çantamda sadece tek bir kitap kalmıştı ve benim de girmediğim tek bir oda; yatak odasının he-

men yanındaki banyo. Oraya bir göz attım. İçimizden gelen ve asla aldanmayan sesin mırıldandığını duydum: «Her yeri dolaşarak ona yardım ettiniz, Drusilla; şimdi banyoya da gidin ve böylece vazifeniz tamamlanmış olacak.» İçerde sandalyenin üzerine atılmış bir sabahlığın bir de cebi vardı; oraya yanımdaki son broşürü kaydırdım. Evi terkederkenki o vazifesini yapmış insanlara mahsus iç rahatlığımı ifâde edecek kelime var mıdır? Kolumun altında boş çantam olduğu halde hiç kimseye görünmeden sokağa çıkmaya muvaffak olmuştum. Ah, sefahat âleminin o karmakarışık yollarında zevk arayan ve sadece dünyayı düşünen dostlarım, etrafınızdaki insanlara iyilik yapmakla ne kadar kolay mes'ut olunacağını bir bilseydiniz.

O akşam elbiselerimi katlayıp yerleştirirken, teyzemin evinin en üst katından en alt katına kadar dağıttığım hakikî zenginliği düşünüyordum. Bu arada kendimi yeniden bütün tasalardan uzak bir çocuk gibi hissetmeye başlamıştım. İçim o kadar rahattı ki, bir akşam ilâhisi okumaya başladım. Ve ikinci bir ilâhi daha okumayı son derece arzu ettiğim halde uyuya kalmışım. Bir çocuk, diyorum size, ben yeniden bir çocuk olmuştum!

Böylece o hayırlı gece geçti. Ertesi gün kalktığım zaman kendimi gayet genç hissettim! Eğer zavallı vücudumla meşgul olabilseydim, hakikaten çok genç görünebilirdim, diye de ilâve edebilirim! Fakat alışık olmadığım için bunu asla yapamıyacağım, dolayısiyle hiç bir şey ilâve etmiyorum.

Öğleyin yemek vaktinde, teyzem tarafından kabul edileceğimden emin olduğum için, şapkamı giyerek, Montagu Square'a gitmek üzere hazırlandım. Tam evden çıkmak üzereydim ki, Lady Verinder tarafından birisinin geldiğini ve benimle konuşmak istediğini bildirdler.

Londra'da bulunduğum sürece, bir evin zemin katında oturmuştum. Odam sokağa bakardı. Çok küçük, tavanı alçak ve gayet mütevazi düşenmiş bir odaydı bu, fakat çok tertipliydi! Lady Verinder'in hangi hizmetkârını gönderdiğini anlamak için koridora çıktım. Sa-

muel'di bu, ayak işlerine bakan çocuk, gayet terbiyeli hareketleri olan bir delikanlı; bakışlarından dinî konuları kolaylıkla benimseyeceği derhal anlaşılıyordu. Zaten Samuel bende daima ruhî bir alâka uyandırmıştı ve kendisiyle ciddî mevzulardan bahsetmek için bir fırsatın çıkmasını hep arzu ediyordum. Onu küçük salonuma aldım.

Kolunun altında kocaman bir paket vardı; ve onu masanın üzerine bırakırken de sanki korkuyormuş gibi bir tavır takındı.

— «Milady size selâm ve sevgilerini gönderdi, efendim ve bu paketin içinde size yazılmış bir mektubun bulunduğunu söylememi istedi.»

Hizmetkârın, teyzemin mesajını ilettikten sonra, sanki gitmekte acele ediyirmuş gibi bir tavır takınması -ki bu çok şaşırmama sebep olmuştu- gözümden kaçmadı. Bununla beraber kendisine bazı şeyler sormak istediğim için, hemen gitmesine mâni oldum. Şu anda Montagu Square'a gidersem, teyzemi görebilir miydim? Hayır: Lady Verinder bir araba gezintisi yapmak için dışarıya çıkmıştı; Miss Rachel ve Mister Ablewhite de kendisine refakat ediyorlardı. Bizim hayır cemiyetlerini, fazla meşgul olduğu için uzun bir zamandan beri ihmâl etmesine rağmen, Mister Godfrey'in, sanki işsiz güçsüz bir adammış gibi gezintiye çıkmasını garip buldum. Samuel'i odanın kapısında durdurarak bir kaç sual daha sormak istedim. O akşam Rachel bir baloya gidiyordu ve Mister Ablewhite de eve gelip kendileriyle bir kahve içtikten sonra, genç kıza refakat edecekti. Ertesi gün öğleden sonra ise mühim bir konserin verileceği ilân edilmişti ve Samuel de, gayet kalabalık bir grup için bilet temin etmek emrini almıştı. Bu grubun içinde Mister Ablewhite de vardı.

— «Üstelik derhal almaya gitmezsem, bütün biletler satılmış olacak, hanımefendi!» dedi masum delikanlı.

Ve bunun üzerine beni orada karanlık düşüncelerimle başbaşa bırakarak, telâşla çıkıp gitti.

O akşam Anneler Cemiyetinin bir toplantısı vardı ve bu toplantı da sadece Mister Godfrey'in yardım

ve tavsiyelerinden faydalanmak için yapılacaktı. Halbuki kendisi çağırımıza cevap vereceği yerde, Lady Verinder'in evinde kahve içmeyi ve sonra da bolaya gitmeyi tercih etmişti! Ertesi gün ise, İngiltere'nin en büyük hayır cemiyeti menfaatine bir tören yapılıyordu. Bu cemiyetin ruhu ve hayatı olarak bilinen kendisi, bizzat bu törende bulunmak yerine kalabalık bir grupla beraber konsere gitmeyi daha uygun görmüştü! Bütün bunların mânâsı neydi? Yazık! Bütün bunlar bizim eski hıristiyan kahramanımızın yeni bir çehreye bürünmeye başladığını ve zamanımızda moda olan o korkunç hıristiyanlıktan uzaklaşma hastalığına yakalandığını ifade ediyordu.

Fakat biz yine o bahsettiğim güne dönelim. Samuel gittikten sonra, bakışlarım gayet tabiî olarak delikanlının garip bir davranışla bıraktığı pakete takıldı. Teyzem acaba söz vermiş olduğu yardımı mı göndermişti. Meselâ eski elbiseler, kullanılmaz hale gelmiş gümüş kaşıklar, demode olmuş mücevherler veya buna benzer bir takım eşyalar?... Ne olursa olsun her şeyi kabul etmeye ve asla üzülmemeye kendimi hazırlıyarak paketi açtım; bir de ne göreyim? Bir gün evvel, Lady Verinder'in evine itinayla dağıttığım o bir düzine broşür! Doktorun emriyle onları bana geri gönderiyorlardı! Samuel'in paketi bırakırken neden korktuğunu anlıyordum şimdi. Kendisine verilen vazife bittikten sonra onun neden sadece kaçmayı düşündüğünü şimdi anlıyordum! Zavallı, bedbaht teyzeme gelince, yazdığı notta, doktora karşı gelemediğini bildiriyordu sadece.

Ne yapmalı? Kültürlü ve prensip sahibi bir insan olduğum için bir an bile tereddüt etmedim.

Gelecek nesillerin ruhunu kurtarmayı gaye edinmiş, bu işi bir vicdan meselesi yapmış hakiki bir hıristiyan asla ümitsizliğe kapılmaz! Hiç bir şey başladığımız bir işi bize yarıda bıraktıramaz! Nimetlerinden pek az faydalandığımız bu dünyayı idare eden insanlar ne düşünürlerse düşünsünler, hattâ vazifemiz ayaklanmaya, savaşa bile sebep olsa, yine de biz en önde gideriz! **Biz mantığın ve saçmalığın üstündeyizdir;** kendi gözlerimizle görürüz, kendi kulaklarımızla duyarız, ken-

di kalbimizle hissederiz. Ah! o hârika imtiyaz! Onu nasıl kazanabiliriz? Ah! dostlarım! Bu lüzumsuz suali sormayınız... Daima haklı çıkan sadece bizler olduğumuza göre, imtiyazı da sadece bizler kazanacağız demektir.

Teyzemi alâkadar eden bahiste de neler yapılması gerektiğini derhal anladım.

Rahip arkadaşlarımı yardıma çağırmayı teklif ettiğim zaman, teyzem bunu bizzat reddetmişti. Doktorunun dinsizce inadı yüzünden, broşürlerimin de ona bir faydası olmuyordu. Pekalâ! O halde şimdi de «küçük notlar» a başvuracaktım. Şimdi bunu izah edeyim. Broşürler bana gönderildiği için, bunların bazı pasajları, değişik kimseler tarafından elle kopye edilip, mektuplar halinde tekrar teyzemin evine yollanacak, bir kısmı da bundan önce yapmış olduğum gibi, evin içindeki odalara tekrar dağıtılacaktı. Mektup şeklinde olduğu için asla şüphe uyandırmayacak ve teyzem onları açtığı zaman da okumaya mecbur kalacaktı. «Küçük notlar» adını verdiğim bu mektuplardan bâzılarını bizzat ben yazacaktım. «Sevgili teyzeciğim, dikkatinizi şu bir kaç satır üzerine çekebilir miyim?..» Yahut da: «Sevgili teyzeciğim, dün akşam okuduğum şeyler çok hoşuma gitti ve sevincime sizi de ortak etmek istedim..» v.s. Diğer mektuplar da Anneler Cemiyetinin âzaları tarafından kaleme alınacaktı. «Aziz hanımefendi, hakikî ve alçak gönüllü bir dostunuzu, size karşı gösterdiği alâkadan dolayı affediniz... -Aziz hanımefendi, gayet ciddî bir kimsenin size bir kaç kuvvetlendirici satır yazmasına müsaade eder misiniz?» Bu ve buna benzer bir takım sevimli usûllerle, kurtarıcı tavsiyelerimizi, doktorun bütün maddîyatçılığının dahi tesirsiz kaldığı bir şekle sokmaya muvaffak olmuştuk. Henüz akşam üstünün gölgeleri düşmeden Lady Verinder'e gönderilecek bir düzine kadar mektup hazırlamıştım: İşte bunlar, geri gönderilen broşürlerin yerini tutacaklardı! Bunlardan altısını derhal postaya verdim; geri kalan altısını ise kafamda daha şimdiden tasarladığım bir plân dahilinde ertesi gün evin içine dağıtacaktım.

Öğleden sonra, saat ikiyi biraz geçe Lady Verinder'in kapısı önündeydim ve her zamanki iyi niyetli-

liğimle Samuel'i yeniden sorguya çekiyordum.

Lady Verinder geceyi çok fena geçirmişti. Şu anda vasiyetnâmenin imzalanmasına şahit olduğum salonda bulunmaktaydı; divana uzanmış biraz uyumaya çalışıyordu.

Dinlendiği zaman belki görüşebilirim ümidiyle kendisini kütüphanede bekleyeceğimi söyledim. Kafam, oraya buraya dağıtacağım mektuplarla meşgul olduğu için Rachel'in ne yaptığını sormak aklımdan bile geçmemişti. Evin içi sessizdi. Konserler de umumiyetle erken başlarlardı. Neticede genç kızın ve zevk peşinde koşmaktan başka bir işleri olmayan arkadaşlarının (ne yazık ki, Mister Godfrey de onlarla beraberdi) konserde olduklarına kanaat getirdim. Şu anda hem yalnızdım ve hem de önümde biraz vaktim vardı. Dolayısiyle hayırlı görevimi tamamlamak için hemen işe koyuldum.

Dün akşam teyzemin adresine bizzat gönderdiğim altı mektup, sabah postasıyla gelmişti ve masanın üzerinde hâlâ açılmayı bekliyorlardı. Hiç şüphesiz teyzem bu bir yığın mektubu okuyacak kadar kendini iyi hissetmemişti. Fakat biraz sonra kütüphaneye geçtiği zaman epey şaşıracaktı. Cebimdeki altı mektuptan birini alarak, tek başına şöminenin üzerine koydum. Diğerleriyle beraber olmadığı için, muhakkak ki teyzemin merakını uyandıracaktı. İkinci bir mektubu da yemek odasının kapısı önüne attım. İçeriye girecek ilk hizmetçi onu yerde görünce, Lady Verinder'in düşürdüğünü zannedecek ve derhal götürüp kendisine verecekti. Böylece zemin kattaki dağıtım işini tamamladıktan sonra, işime devam etmek üzere birinci kata çıktım.

Tam salona girmek üzereydim ki, sokak kapısına iki defa kısa fakat ısrarlı bir şekilde vurulduğunu duydum. Henüz kütüphaneye dönmek için herhangi bir hareket yapmaya fırsat bulamadan da (ki mutlaka orada bulunmam lâzımdı) ayak işlerine bakan genç hizmetkâr antreye varmış ve kapıyı açmıştı bile. «Mühim değil!» dedim kendi kendime. Teyzemin sıhhati yüzünden öyle her ziyaretçiyi kabul etmiyorlardı. Fakat bu ziyaretçinin kabul edilmesi beni çok şaşırttı. Merdivenin altında Samuel'in (ki herhalde gelen kimsenin

bir kaç sualini cevaplandırmıştı, fakat ben bu konuşmaları kaçırmıştım) şunları söylediğini duydum:

— «Beyefendi yukarıya buyursunlar...»

Hemen arkasından da merdivende bir erkeğin ayak seslerini işittim... Bu ziyaretçi kim olabilirdi? Sonra kendi sualime yine kendim cevap verdim: doktordur muhakkak.

Bu doktordan başka bir kimse olsaydı, salonda bulunmaktan hiç çekinmiyecektim. Çünki kütüphaneden ayrılarak birinci kata çıkmış olmam, anormal bir düşünceyi gerektirmezdi. Fakat içimden bir ses, broşürlerimi geri göndererek bana hakaret etmiş bir kimseyle karşılaşmamın doğru olmayacağını söylüyordu. Bu yüzden hiç vakit kaybetmeden, daha önce bahsettiğim ve ilk iki salondan perdeyle ayrılmış olan üçüncü odaya girdim. Ve perdeyi de indirdim. Böylece bir kaç dakika bekledikten sonra, nasıl olsa doktor hastasının odasına gidecekti.

Neticede bu bir kaç dakikayı bekledim... Bu arada ziyaretçinin odanın içinde bir aşağı bir yukarı dolaştığını duyuyordum. Üstelik kendi kendine de konuşuyordu. Bu ses bana yabancı değildi... Acaba yanılmış mıydım? Bu ziyaretçi doktor olmayıp, bir başkası mıydı? Mister Bruff, meselâ? Hayır! İçimden bir ses bana bu adamın Mister Bruff olmadığını söylüyordu. Fakat her kimse, ziyaretçi kendi kendine konuşmakta berdevamdı. Son derece ihtiyatlı hareket ederek, ağır perdeyi biraz araladım ve böylece daha iyi işitmek imkânını elde ettim.

— «Bu işi hemen bugün yapacağım!» oldu, duyduğum ilk sözler. Ve bu ses de Mister Godfrey Ablewhite'e aitti.

BEŞ

Perdeyi elimden bıraktım. Fakat beni büyük bir şaşkınlığa sevgeden hususun, içinde bulunduğum sıkıcı durum olduğunu zannetmeyin -oh! hayır. Mister Godfrey'e karşı olan kardeşce hislerim henüz o kadar

derindi ki, şu anda kendisinin neden konserde bulunmadığını düşünmek aklıma bile gelmemişti. Benim asıl kafamı kurcalayan, biraz önce sarfettiği o şaşırtıcı sözlerdi. «Bu işi hemen bugün yapacağım.» Ve bunu öyle bir ses tonuyla söylemişti ki, insanın hakikaten korkunç bir karar verdiğine inanası geliyordu. Bu işi hemen o gün yapacaktı! Oh! ne yapacaktı acaba, Allahım? Yoksa o da mı dinini inkâr edecekti? Bizi, Anneler Cemiyetini bırakacak mıydı? Son toplantımızda onun o sevimli gülümseyişini son defa mı görmüştük acaba? Exeter Hall'de o tatlı sesini son defa mı duymuştuk? Onun gibi bir adamın bu hale düşebileceği fikri beni öylesine perişan etmişti ki, zannederim saklandığım yerden çıkıp üzerine atılarak, bütün hayır cemiyetlerinin bütün kadın üyeleri adına biraz önce ne demek istediğini sormaya karar vermek üzereydim. Fakat tam bu esnada salonun içinde başka bir ses daha duyuldu. Bu kalın perdelere rağmen kolaylıkla işitilebilen tiz bir kadın sesiydi; kuvvetli, kendinden emin ve tatlı olmayan bir ses. Rachel Verinder'in sesi!

— «Neden buraya çıktınız, Godfrey? Neden kütüphanede beklemediniz?»

Aziz dostum alçak sesle gülerek, cevap verdi:

— «Kütüphanede Miss Clack varmış.»

— «Clack kütüphanede mi?»

Hemen arkasından salonun öbür ucundaki divana otururak ilâve etti:

— «Haklısınız, Godfrey, burada daha rahat ederiz.»

Biraz önce kafam ateşler içinde ve ne yapacağımı şaşırmış bir vaziyetteydim; halbuki şimdi yeniden sakinleşmiş ve kararımı vermiştim. Biraz önceki konuşmayı duyduktan sonra, kendimi göstermek bahis konusu olamazdı. Diğer taraftan artık geriye de çekilemezdim; dolayısıyle hem olanları görmek ve hem de söylenenleri duymak için perdeyi yeniden ayarladım. Bu iş herhalde din uğruna büyük bir ızdırap çekmeme sebep olacaktı, fakat bir hıristiyanın cesâretiyle buna karşı koymaya hazırlandım.

— «Divana oturmayınız» diye devam etti, genç

kız. «Kendinize bir iskemle alınız, Godfrey. Konuştuğum insanların yüzüne bakmak isterim.»

Mister Godfrey genç kıza en yakın olanını seçti. Bu gayet alçak bir iskemleydi. Halbuki dostumuz onun üzerine rahatça oturamıyacak kadar iri yarı ve kuvvetli bir adamdı. Oturduğu zaman, bacaklarının hiç bu kadar garip bir şekilde kıvrıldığını görmemiştim onun.

—«Pekalâ, şimdi anlatın bakalım onlara ne söylediniz?» diye tekrar konuşmaya başladı genç kız.

— «Bana söylediklerinizi aynen naklettim, sevgili Rachel.»

— «Yani annemin sıhhatinin pek iyi olmadığını ve konsere gitmek için onu yalnız bırakamadığımı mı?»

— «Aynen bunları tekrarladım. Bütün arkadaşlarınız gelemediğinize üzülmekle beraber, size hak da verdiler. Lady Verinder'in çabuk iyileşmesi için en iyi dileklerini sundular ve size de seviglerini gönderdiler.»

— «Annemin rahatsızlığının tehlikeli bir şey olduğunu düşünmüyorsunuz, değil mi, Godfrey?»

— «Hayır, kat'iyyen! Bir kaç gün sonra her şey yoluna girecek, göreceksiniz!»

— «Son derece endişeli olmama rağmen, benim de kanaatim bu. Hemen hemen hiç tanımadığınız arkadaşlarımdan benim namıma özür dilemek için oraya kadar gitmeniz çok nazikçe bir hareket. Fakat neden onlarla beraber konsere girmediniz? Bu zevkten sizin de mahrum olmanızı istemezdim!»

— «Böyle konuşmayınız, Rachel! Sizinle beraber burada bulunmanın beni ne kadar mes'ut ettiğini bir bilseniz!»

Ellerini kavuşturarak genç kıza baktı. Başını çevirdiği zaman, bulunduğum yerden yüzünü görebiliyordum. Exeter Hall'ün sahnesinde milyonlarca yoksulun dâvâsını anlatırkenki o beni büyüleyen aynı dokunaklı sesi burada tekrar duymanın verdiği sıkıntıyı ifade edecek kelime yoktur.

— «İnsanın kötü alışkanlıklardan vazgeçmesi

zordur, Godfrey. Yine de bana kopliman yapmaktan vaz geçin, size minnettar kalırım!»

— «Size asla kompliman yapmadım, Rachel. Aşkın bazen dalkavukluğu gerektirdiğini kabul ediyorum, fakat ümitsiz bir aşkın hakikatten başka bir şey ifade etmesine imkân yoktur.»

Bu **«ümitsiz aşk»** lâfını ederken, iskemlesini genç kıza daha da yaklaştırmış ve onun elini tutmuştu; sonra uzun bir sessizlik oldu. Bütün herkesi heyecanlandırmaya muvaffak olan aziz dostum! Herhalde genç kızı da heyecanlandırmıştı! Biraz önce salonda kendi kendine söylediği sözün mânâsını şimdi anlıyordum: «Bu işi hemen bugün yapacağım!» Ne yazık! Düşündüğü şeyi hakikaten yapmaya kararlı olduğunu da dünyanın en aptal insanı bile anlardı bu durumda.

— «Aramızdaki anlaşmayı unuttunuz mu, Godfrey? Sadece dost olarak kalmaya karar vermiştik. O kadar! Sayfiyedeki evde böyle konuşmuştuk, değil mi?»

— «Sizi gördüğüm anda bunu unutuyorum, Rachel.»

— «O halde! Beni bir daha görmeyiniz.»

— «Tamamen imkânsız! Çünki aynı şeyi sizi düşünürken de unutuyorum. Ah, Rachel! O gün gözünüzdeki değerimin arttığını söylerken ne kadar iyi idiniz. Bu basit kelimeler üzerine hayaller kuracak kadar delirdim mi? Bir gün kalbinizin bana karşı yumuşayacağını ümit etmek, delirdiğimi mi gösterir? Bunun bir delilik olduğunu söylemeyin bana! Kıymetli hayallerimi bağışlayın. Elimden başka bir şey gelmediğine göre, kuvvetli kalabilmek için onlara ihtiyacım var!»

Sesi titriyordu ve ânî bir hareketle mendilini gözlerine götürdü. Yine Exeter Hall! Eksik olan sâdece dinleyiciler, alkış sesleri ve su bardağıydı.

Söylediği sözler, gayet hırçın ve sert tabiatlı olan Rachel'e bile dokunmuşa benziyordu. Ona doğru hafifçe eğildiğini gördüm. Sesi de daha tatlılaşmıştı. Sarfettiği bir kaç kelimede belli belirsiz bir alâka sezilmekteydi.

— «Beni iddia ettiğiniz kadar sevdiğinizden emin misiniz, Godfrey?»

— «Kat'iyetle eminim! Benim nasıl bir adam olduğumu biliyorsunuz, Rachel. Şimdi de müsade edin, size nasıl bir adam haline geldiğimi anlatayım. Sizin dışınızda hayata karşı olan bütün alâkamı kaybettim. Bende izah edemiyeceğim bir değişiklik oldu. İnanır mısınız buna? Hayır işleriyle uğraşmak artık benim için tahammülü imkânsız bir şey haline geldi ve o hanımların toplantılarında bulunduğum sırada sanki boğulacakmış gibi oluyorum!»

Eğer hıristiyanlıktan dönenlerden bahseden kitaplarda, buna benzer bir itirafın bulunduğunu iddia etselerdi, benim cevâbım sâdece, bunca senedir kitap okuduğum halde böyle bir şeye rastlamadığım şeklinde olurdu. Bütün kuvvetlerini ve irâdelerini bu müstesna adamdan alan Anneler Cemiyetini ve şimdi burada sayamıyacağım kadar çok olan diğer bütün kadın topluluklarını düşündüm. Evet, artık hayır işleriyle uğraşmaya tahammül edemeyen, aramızda bulunduğu sıralarda sanki boğulacakmış gibi olan bu adamın sâdece bir nefesinden aldığımız gayretle, hıristiyan kadınlar olarak bizlerin, ne mücâdeleler yaptığımızı düşündüm! Bütün soğukkanlılığıma rağmen, içimdeki tiksintiye mânî olamadığını anlattığım zaman, genç arkadaşlarımın cesâretleri kırılacaktı. Fakat bu arada hiç bir konuşmayı kaçırmadığımı da söylemem lâzım.

— «Siz itirafınızı yaptınız» dedi Rachel. «Ben de bâzı itiraflarda bulunduktan sonra, büyük aşkınızın hâlâ devam edip etmeyeceğini çok merak ediyorum doğrusu.»

Mr. Godfrey de, ben de ürperdik. O da benim gibi, genç kızın Av Taşından bahsedeceğini düşündü herhalde.

— «Eğer dünyanın en sefil kızı olduğumu bilseydiniz, hâlâ bana ilgi gösterir miydiniz?» diye devam etti, Rachel. «Fakat bu doğrudur, Godfrey. İnsanın kendi kendinden nefret etmesinden daha büyük bir felâket olabilir mi? Ne yazık ki, ben bu durumdayım.»

— «Sevgili Rachel, bu imkânsız. Kendinizden

bu şekilde bahsetmeniz için ortada hiç bir sebep yok.»

— «Hiç bir sebep olmadığını nereden biliyorsunuz?»

— «Bana nasıl böyle bir sual sorabilirsiniz? Biliyorum, çünkü sizi tanıyorum. Sükûtunuz hakikî dostlarınızın size verdikleri değeri asla azaltmaz. Kıymetli doğum günü hediyenizin kayboluşu garip görünebilir, bu hâdiseye isminizin karışmış olması da aynı şekilde tuhaf karsılanabilir...»

— «Siz Ay Taşından mı bahsediyorsunuz, Godfrey.»

— «Gayet tabiî, sizin biraz önce onu îmâ ettiğiniiz zannettim.»

— «Hayır, böyle bir şey aklımdan dahi geçmedi. Ay Taşından ben de bahsedebilirim, herkes de bahsedebilir. Bu yüzden kendi kendimden nefret etmeme hiç lüzum yok Eğer bir gün bu elmasın esrarı aydınlığa çıkarsa, korkunç bir mes'uliyet yüklendiğim, bir sırrı saklamaya çalışmak gibi korkunç bir işe giriştiğim anlaşılacaktır. Fakat aynı zamanda en doğru şekilde hareket etmiş olduğum da meydana çıkacaktır. Anlamadınız, Godfrey. Bu da benim hatâm, çünki durumumu iyi izah edemedim. Demek ki daha açık konuşmam lâzım. Beni değil de, başka bir kadını sevdiğinizi farzedin.»

— «Evet.»

— «Ve farzedin ki, bir gün bu sevdiğiniz kadının size lâyık olmadığını anladınız ve onu düşünmek bile size bir felâketmiş gibi gelmeye başladı. Sâdece onunla evlenmek düşüncesinin bile yüzünüzün kızarmasına sebep olduğunu farzedin.»

— «Evet.»

— «Ve farzedin k, o kadına inandığınız zamanlar kalbinize yerleşen sevgi, sonradan saklanması mümkün olmayan bir sevgidir. Oh, bunu anlatabilmek için gereken kelimeleri nasıl bulmalı? Bu hissin, beni hem dehşete düşüren ve hem de hoşlandığım bir his olduğunu bu adama nasıl anlatmalı? Bu his hayâtıma bir mânâ kazandırıyor, yaşamam için bir sebep teşkil ediyor, Godfrey, fakat aynı zamanda da beni zehirliyor.

Haydi şimdi gidin! Size bunlardan bahsetmekle deli olmalıyım! Hayır, benden bu şekilde ayrılamazsınız, hakkımda kötü bir kanaat edinmenizi istemem. Kendimi temize çıkarmak için ne lâzımsa söyleyeceğim. Beni iyi dinleyin! O hiç bir şey bilmiyor; size söylediğim şeyleri de hiç bir zaman bilmeyecek. Onu bir daha asla görmeyeceğim, asla, asla! Bana adını sormayın! Bana hiç bir şey sormayın! Bahsi değiştirelim. Kalbimin neden bu kadar sıkıştığını ve neden bu kadar nefes almak ihtiyacını duyduğumu bana söyleyebilir misiniz. Godfrey? Bu gözyaşı yerine kelimeler halinde tezahür eden bir nevi histeri midir? Korkuyorum! Nedir bu? *Şu anda duyduklarımdan sonra öyle pek kolay kolay* kendinize gelemiyeceksiniz, değil mi? Gözünüzdeki değerim düştü, değil m? Bunu bana söylemeyin! Acıyın bana! Allah aşkına, gidin buradan!»

Birden geriye dönerek, kanapenin arkalığına vahşice bir yumruk savurdu. Sonra başını yastıkların arasına gömerek, hıçkırmaya başladı. Rachel'in bu haline şaşırmadan önce, asıl Mr. Godfrey'in davranışı beni dehşete düşürdü. Onun önünde diz çökeceği akla gelir miydi? Evet, Rachel'in önünde iki dizinin üzerine düştüğünü rahatlıkla açıklayabilirim. Ayrıca ona kollarıyla sarıldığını da yüzüm kızarmadan söyleyebilir miyim? Ve yine ona karşı olan hayranlığını, sarfettiği şu iki kelimeden anlamak mümkün değil midir: «Asil yaratık!»

Sadece bu iki kelime, fazla değil! Fakat bir hatip olarak, kendisine büyük şöhret sağlayan o şâhâne ifâde tarzıyla söylenmiş iki kelime. Genç kız ya çok şaşırmıştı, yahut da büyülenmişti. Çünkü Mr. Godfrey'in kollarını çekmeye mecbur kalması için en ufak bir hareket yapmadan tekrar yerinde doğruldu. Acaba kulaklarımı mı tıkamam, yoksa gözlerimi mi kapatmam lâzımdı. Tabiî benim de kendime göre birtakım edep kaidelerim olmasına rağmen, yine bu kendi kaidelerim beni öylesine yoldan çıkarmıştı ki, neticede hiç bir şey yapmadım. Sanki hipnotize olmuş gibi, hem duymak ve hem de görebilmek için perdeye asılmış bir vaziyette orada kalakaldım. Doktorlar, herhangi bir sinirlilik

anında, insanların elinde tuttukları bir şeyi bırakamadıklarını söylerler.

Mr. Godfrey, o her zamanki sevimli sesi ve hareketleriyle, «Evet» diye devam etti, «Siz asil bir yaratıksınız, Rachel! Hakikatlere karşı olan hürmeti yüzünden daima doğruyu söyleyen ve sevdiği adamı feda etmek yerine, gururunu feda eden bir kadınsınız. Bu bence en kıymetli hazinelerden bile daha değerlidir. Eğer böyle bir kadın evlenirse ve eğer kocası onun şefkat ve hürmetini kazanabilirse, hayatının sonuna kadar mes'ut kalacağından emin olabilir! Size dizlerimin üzerinde yalvarıyorum; zavallı kırık kalbinizi iyileştirmek imkânını bana veriniz. Rachel! Karım olmayı kabul ederek, şerefimi yükseltiniz.»

Eğer o anda Rachel hayatının en doğru cevabını vererek, beni cesaretlendirmemiş olsaydı, muhakkak ki kulaklarımı tıkardım.

— «Godfrey» diye mırıldandı, «Siz herhalde deli olmalısınız!»

— «Bilâkis, şimdiye kadar hiç bu derece makûl olduğumu hatırlamıyorum, sevgili Rachel. Bir an için istikbalinizi düşünün. Hislerinizden asla haberi olmayan ve br daha asla görmemeye karar verdiğiniz bir adam için kendinizi feda etmeğe değer mi? Bu üzüntü verici bağdan yavaş yavaş kurtulmaya çalışmak vazifeniz değil midir? Ve şu anda sürdüğünüz hayatla, unutmaya muvaffak olabilir misiniz? Bu şekilde yaşamayı denediniz ve daha şimdiden yorulmuşa benziyorsunuz. O halde kendinize daha asil birtakım meşguliyetler arayın... Sizi seven ve size candan bağlı olan bir kalp var; sizin kendisine ihtimam göstermenizi bekleyen ve sizi her gün biraz daha üzüntüsüz, her gün biraz daha mes'ut edecek olan bir ev var... İşte bunlar sizin için birer teselli olacak, Rachel! Ben aşkınızı istemiyorum... Sadece şefkatiniz bana yeter. Kocanızın size karşı olan aşkı ise gerisini tamamlar ve zamanla sizinki gibi derin yaralar da iyileşir!»

Kabul edecek. Ah! Ne iradesizlik, ne kültür noksanlığı! Ah! Onun yerinde ben olsaydım!

— «Benim yeni tecrübelere girişmeme sebep

olmayınız, Godfrey! Zaten yeteri kadar bedbahtım ve ızdırap çekiyorum! Bana daha fazla ızdırap çektirmeyin, beni daha fazla bedbaht etmeyin!»

— «Bir şey daha soracağım, Rachel. Benim hakkımda kötü bir düşünceniz var mı?»

— «Ben! Sizin hakkınızda her zaman iyi düşünmüşümdür. Ve biraz önce söylediklerinizden sonra, size karşı hürmet ve takdir hislerinden başka bir şey duymama imkân var mı? Aksi takdirde her türlü iyi duygulardan mahrum bir insan olmam lâzım.»

— «Kocalarına hürmet eden ve onları takdir eden pek çok kadın olduğundan haberiniz var mı, sevgili Rachel'im? Ve kocalarıyla beraber gayet mes'ut bir hayat sürdüklerini biliyor musunuz? Aslında kadınlar evliliğin kendileri için bir sığınak olduğunu zannederler ve daha da kötüsü evlenmekle her şeyin hallolacağına kendilerini inandırmışlardır. Halbuki her şeyi kolaylıkla itiraf edebilecek kadar gönül rahatlığı içinde Allahın huzuruna çıkabilecek kaç evli kadın vardır? Siz de kendi durumunuzu tekrar bir gözden geçirin. Bu güzelliğinizle ve bu genç yaşınıza rağmen, kendinizi yalnız yaşamaya mahkûm etmeniz mümkün müdür? Tecrübelerime dayanarak söylüyorum, bu imkânsız bir şey. Sadece bir gün meselesi. Bir müddet sonra herhangi bir adamla evlenirsiniz. Ve yahut da, şu anda ayaklarınızın dibinde olan kendisine karşı duyacağınız takdir ve hürmet hislerini, dünyanın bütün kadınlarının aşkına tercih eden adamla evlenmeyi kabul edersiniz.»

— «Yavaş, Godfrey! Şimdiye kadar aklımın ucundan dahi geçmemiş olan şeyleri düşünmeye zorluyorsunuz beni. İçinde bulunduğum durumu, hayatın başka bir zaviyesinden mütalâa ediyorsunuz. Tekrar ediyorum, bir kelime daha söylerseniz teklifinizi kabul edecek kadar bedbaht ve ümitsiz bir durumdayım. Size ihtar ettim. Şimdi gidin artık!»

— «Siz evet demeden ayağa kalkmıyacağım!»

— «Eğer evet dersem, sonradan büyük bir pişmanlık duyacaksınız ve dolayısiyle ben de duyacağım; fakat iş işten geçmiş olacak.»

— «Her ikimiz de teklifimi kabul ettiğiniz günü şükranla anacağız, sevgilim.»

— «Emin misiniz?»

— «Aldanıp aldanmadığıma siz karar verin, Rachel. Bizzat kendi âilemi göz önünde tutarak konuşuyorum. Annem ve babam beraberce mes'ut bir hayat sürmüyorlar mı?»

— «Oh, evet!»

— «Pekalâ! Annem gençliğinde —bu hiç birimiz için bir sır değildir— aynı sizin gibi âşık olmuş; kendisine lâyık olmayan bir adama gönül vermiş. Sonra babamla evlenmiş; ona karşı sadece takdir ve hürmet hislerini duyardı. Neticeyi siz kendiniz de gördünüz. Bu misal ikimizi de cesâretlendiremez mi?»

— «Beni sıkıştırmayınız, Godfrey!»

— «Canınız ne kadar isterse, o kadar beklerim!»

— «Demek ki, size verebileceğimden fazlasını benden istemiyeceksiniz?»

— «Sevgili meleğim! Ben sizden sadece kendinizi vermenizi istiyorum.»

— «Pekalâ, alın beni o halde!»

Ve böylece kabul etti.

O zaman Mr. Godfrey yeniden heyecanlandı, fakat bu dindarca bir heyecan olmaktan çok uzaktı! Genç kızı kendine doğru çekti, yüzleri yavaş yavaş birbirlerine yaklaştı ve nihayet... Hayır! Ondan sonra gördüğümü yazmaya muvaffak olamıyacağım! Tam zamanında gözlerimi kapatmak istedim, fakat ne yazık ki bir saniye kadar geç kaldım. Karşı koyacağını zannetmiştim, anlıyor musunuz? Fakat Rachel dayanamadı. Benim gibi bütün namuslu kadınların buna ilâve edeceği bir şey yoktur.

Böyle işlerdeki bütün mâsumiyetime rağmen, bu konuşmaların neticesinin ne olacağını anlamaya başlamıştım. Şimdi o kadar iyi anlaşıyorlardı ki, evlenmek üzere kolkola girip, kiliseye gideceklerini zannediyordum. Fakat Mr. Godfrey'in bundan sonra söylediklerine bakılırsa, daha yapılacak bir sürü formalite vardı.

Bu sefer, divanın üzerine, Rachel'in yanına oturarak sordu:

— «Annenizle konuşmamı arzu eder misiniz, yoksa siz kendiniz mi söylemek istiyorsunuz?»

— «Şimdilik annem bir şey bilmesin, daha iyi. Önce sıhhatinin düzelmesini bekleyelim. Bu bir müddet aramızda sır olarak kalsın, Godfrey. Şimdi artık gidin ve bu akşam tekrar gelin. Epey uzun bir müddet yalnız kaldık.»

Sonra genç kız ayağa kalktı ve ilk defa olarak gözlerini benim bulunduğum tarafa doğru çevirdi.

— «Kim indirdi bu perdeyi?» diye bağırdı. «Sanki odanın içinde çok hava varmış gibi!»

Sonra perdeye doğru ilerledi. Tam elini uzatırken, yani tam kaçınılmaz bir şekilde yakalanacağım sırada, ayak işlerine bakan çocuğun sesi onun bu hareketine mânî oldu. Korkunç derecede telâşa düşmüş bir adamın sesiydi bu.

— «Miss Rachel!» diye bağırıyordu. «Neredesiniz, Miss Rachel?»

Genç kız perdenin yanından ayrılarak kapıya doğru atıldı.

Tam bu esnada da Samuel gözüktü. Beti benzi atmıştı.

— «Aşağıya iner misiniz, Miss» dedi. «Milady bayıldı ve ayıltmaya da muvaffak olamıyoruz.»

Bir saniye sonra yalnızdım ve kimseye görünmeden aşağıya indim.

Doktor getirmek üzere koşan Mr. Godfrey, antrede önümden geçti.

— «İçeri girin ve onlara yardım edin» dedi bana odayı işaret ederek.

Rachel'i divanın önünde diz çökmüş ve annesinin başı da omuzuna dayanmış bir vaziyette buldum. Teyzeme doğru bir göz atmam, korkunç hakikati derhal anlamama kâfi geldi. Doktor gelinceye kadar da hiç sesimi çıkarmadım. Adam fazla geç kalmadı. Evvelâ Rachel'i dışarı çıkardıktan sonra, Lady Verinder'in ölmüş olduğunu bize bildirdi.

Şüpheciliğin insan kalbini ne kadar sertleştir-

diğini araştıran kimseler, doktorun bana bakarken asla vicdan âzabı çekiyormuş gibi gözükmemesini belki de ilgi çekici bulacaklardır.

Aradan bir müddet geçtikten sonra kütüphaneye ve yemek odasına bir göz attım. Teyzem, kendisine gönderdiğim mektupları açmak fırsatı bulamadan ölmüştü. Fakat aynı şekilde, bana vâdettiği yardımda da bulunamadan öldüğünü hatırlamam için aradan günlerin geçmesi icabetti.

ALTI

Miss Clack gösterişsiz hâtıratının beşinci kısmını Mr. Franklin Blake'e gönderirken, bilvesile hürmetlerini sunar. Ve bütün olanlardan sonra, Lady Verinder'in ölümü gibi korkunç bir hâdisenin üzerine, son derece arzu etmesine rağmen, gerektiği kadar eğilemediğini bildirir. Bu sebepten, kütüphanesindeki kıymetli eserlerin arasından bu konuyla ilgili bazılarını da hâtıratıyla beraber kendisine gönderir. Ayrıca Miss Clack, yolladığı kitaplardaki yazıların, hürmete şayan akrabası Mr. Franklin Blake'in kulaklarında, kıyamet günündeki büyük muhakemede çalınacak trompet sesleri gibi çınlamasını da bütün kalbiyle temenni eder.

Drusilla Clack

Mr. Franklin Blake, Miss Clack'e saygılarını sunar ve hâtıratının beşinci kısmını gönderdiği için kendisine teşekkür eder. Ayrıca Miss Clack'in kütüphanesinden çıkan kitapları kendisine iade ederken, dinî konular üzerindeki kanaatini söylemekten çekindiğini, sadece hâtıratını gönderdiği pakete bu eser-

leri eklemekle son derece lüzumsuz bir iş yapmış olduğunu sevimli akrabasına söylemeden edemiyeceğini de bildirir.

Franklin Blake

Miss Clack, iade edilen bahis konusu kitapların eline geçtiğini Mr. Franklin Blake'e bildirmek ister. Bu arada tam mânâsıyla bir hıristiyan olduğu için, ne yaparsa yapsın Mr. Franklin Blake'in kendisini yaralamaya muvaffak olamıyacağını da bilhassa hatırlatır. Ayrıca Miss Clack, Mr. Franklin Blake'e karşı olan hürmetinden bir şey eksilmediğini belirtir ve kendisini iyi hissetmediğini duyduğu zaman, aynı kitapları bir kere daha göndereceğinden emin olmasını ister. Bu arada hâtıratının son kısmını yazmaya başlamadan önce, Ay Taşının esrarının aydınlatılmasına yarayacak en yeni hâdiseleri bildirerek, yazacağı son kısımları daha kusursuz bir hale getirebilmek için kendisine yardımcı olup olmayacağını, hürmete şayan akrabasından sorar.

Drusilla Clack

Mr. Franklin Blake, Miss Clack'i hayal kırıklığına uğratacağı için çok üzgündür. Sevimli akrabasına, hâtıratını yazmaya başlarken vermiş olduğu malûmatı tekrarlamaktan başka bir yardımı dokunmayacaktır. Hâtıratında, şahıslar ve hâdiseler hakkında bizzat bildiklerinden ve gördüklerinden başka bir şey yazmasına lüzum yoktur. Ayrıca kendisi, yeni hadiseler üzerinde yapılan münakaşaların, bizzat olanları görenler tarafından kaleme alınmasının daha doğru olacağı kanaatindedir.

Franklin Blake

Miss Clack, Mr. Franklin Blake'i yeniden rahatsız etmeye mecbur kaldığı için hakikaten çok üzgündür. Fakat hem gönderdiği kitaplar kendisine iade edilmiş ve hem de başkalarının kanaatleri üzerinde yazılar yazmasına izin verilmemiştir. Fakat Miss Clack bu durumu çok düşünmüş ve neticede mağlûp edilmek istendiğini anlamıştır. Fakat hayır! Miss Clack, kötü talihe karşı koymak lâzım geldiğini daha mektep sıralarındayken öğrenmiştir. Bu son mektubu yazmasının sebebi de, hâtıratıyla beraber mektuplarının da yayınlanmasına Mr. Franklin Blake'in karşı olup olmadığını sormak içindir. Böylece Mr. Franklin Blake'in hâtıratın yazarını ne duruma düşürdüğünü okuyucular kolaylıkla anlayabilecekleredir. Miss Clack, düşüncelerine şahitlik etmesi bakımından bu mektupların yayınlanmasını çok arzu etmektedir.

Drusilla Clack

Mr. Franklin Blake, aralarındaki mektuplaşmayı artık sona erdirmek şartıyla, Miss Clack'in teklifini kabul eder.

Franklin Blake

Aralarındaki mektuplaşma sona ermeden önce, Miss Clack, Mr. Franklin Blake'in sırf kendisine hakaret etmek için yazmış olduğu son mektupla, niyetinde asla muvaffak olamadığını bildirmeyi, iyi bir hıristiyan olarak vazife addeder. Yeryüzündeki en samimî ve içten hislerle Mr. Blake'in hemen odasına çekilmesini ve şu konu üzerinde derin derin düşünmesini ister: zayıf ve fakir bir kadını, her türlü hakarete aldırmamak seviyesine eriştiren kültür, şu anda kendisinin Miss Clack'e karşı duyduğu takdirin çok

daha fazlasına lâyık değil midir? Eğer Mr. Blake bu konuda herhangi bir şey yazabilirse, Miss Clack, kütüphanesindeki bütün kitapları kendisine göndermeğe hazırdır.

Drusilla Clack

(Bu son mektup cevapsız kalmıştır. Herhangi bir yorum lüzumsuz olacaktır.)

D. C.

YEDİ

Biraz önce okuduğunuz mektuplaşma, yazdığım beşinci kısmın sonunda Lady Verinder'in ölümü hakkında neden daha fazla tafsilât vermediğimi izah etmektedir.

Kendi gördüklerimin sınırı dahilinde kalmak için, teyzemin gömülmesinden sonra Rachel Verinder'le karşılaşmamıza kadar aradan bir ay geçtiğini söylemem lâzım. Son karşılaşmamızda onunla aynı çatı altında bir kaç gün geçirmek fırsatını buldum. Bu arada Mr. Godfrey Ablewhite'in evlenme teklifini kabul etmesiyle alâkalı, gayet mühim hâdiseler cereyan etti. Şahit olduğum bu hâdiseleri de anlattıktan sonra işim bitecek ve böylece Ay Taşının esrarı hakkında bütün bildiklerimi anlatmış olacağım.

Teyzem, Yorkshire'deki mâlikânenin muazzam bahçesinin içindeki küçük klisenin mezarlığına gömüldü. Ben de bütün aileyle beraber cenaze merasimine davet edildim. Fakat bu ölümün üzerimde yarattığı şokun tesirinden birkaç gün kurtulamadım. Bu arada dinî âyinin Frizinghall'ün papazı tarafından idare edileceğini öğrenmiştim. Kısa bir müddet önce bu sefil papazı Lady Verinder'in verdiği bir iskambil partisinde görmüş olduğumdan, cenazeye katılmak kuvvetini kendimde bulsaydım dahi, herhalde yine de o adamla karşılaşmamak için gitmezdim

Lady Verinder, ölümünden sonra kızının, eniştesi ihtiyar Mr. Ablewhite'in himâyesine girmesini istemişti. Böylece baba Ablewhite, genç kız evleninceye veya rüştünü ispat edinceye kadar onun velisi olarak kalacaktı. Bu şartları göz önünde tutan Mr. Godfrey'in, babasına, Rachel'le arasındaki anlaşmadan bahsetmiş olacağını zannediyorum. Çünkü teyzemin toprağa verilmesinden on gün sonra, bu husus, ailenin bütün fertleri için bir sır olmaktan çıkmıştı ve şimdi bütün mesele baba Ablewhite'in, velisi olduğu milyoner kızla oğlunun evlenmesine rıza gösterip göstermiyeceğiydi.

Ancak Rachel'le aralarında çıkan ilk anlaşmazlık, ikametgâh konusunda oldu. Lady Verinder Montagu Square'deki evde ölmüştü. Yorkshire'deki ev ise Ay Taşı skandalına konu olmuştu. Rachel'in, velisinin evinde kalması da düşünülemezdi. Çünkü matemi biter bitmez, evdeki mevcudiyeti Mr. Ablewhite'in kızları için bir problem teşkil edebilirdi. Neticede ihtiyar Ablewhite'in teklifi üzerine bir mevsim için Bringhton'da möbleli bir ev kiralanmasına karar verildi. Mrs. Ablewhite, gayet sıhhatli olan kızlarından bir tanesi ve Rachel orada beraberce oturacaklar; bir müddet sonra Mr. Ablewhite de onlara iltihak edecekti. Bu arada kimseyi kabul etmeyecekler ve sadece ailenin yaşlı fertleriyle görüşebileceklerdi. Ve daima onların emirlerine âmade bir vaziyette bekleyecek olan Mr. Godfrey de hafta sonlarını kendileriyle beraber geçirecekti.

Bu lüzumsuz taşınma hâdisesini anlatmamın sebebi, neticeye varmak içindir. Çünkü Rachel'le beni bir kere daha karşı karşıya getiren tesadüfün başlangıcı, Bringhton'daki evin kiralanmasıyla oldu.

Ablewhite teyzem iri yarı, sessiz ve heybetli bir kadındır. Diğer insanlardan ayrılan tarafı ise, kendi başına hiçbir iş yapamıyacak karakterde olmasıdır. Bütün hayatı, herkesin yardımını kabul etmek ve herkesin fikrini benimsemekle geçmiştir. Bugüne dek, onun kadar cesareti olmayan bir kimseye rastlamadığımı rahatlıkla söyleyebilirim. Bringhton'daki evi de Londra'daki otel odalarının birindeki divana uzanarak ve ikide birde oğlunun yanına gelmesi için haber gön-

dererek bulmuştur. Ve Brington'daki evde lâzım olacak hizmetkârları da yine aynı şekilde, yatakta sabah kahvaltısını yaparken temin etmiştir. Şöyle ki: oda hizmetçisine bir günlük izin vermiş, fakat her şeyden önce gidip Miss Clack'i bulmasını ve onu otele göndermesini söylemiş.

Saat on birde otele vardığım zaman, teyzemi yatağın içinde rahat rahat yelpazelenirken buldum.

— «Sevgili Drusilla» dedi «bana bir kaç hizmetkâr lâzım. Siz çok akıllı bir kadınsınızdır, bu hizmetkârların bulunması için size güveniyorum.»

Etrafıma bakındım: odanın içi feci derecede dağınıktı! Tam bu esnada da klisenin çanları çalmaya başladı ve bu çanlar aklıma küçük bir ikazda bulunma fikrini getirdi:

— «Oh! Teyzeciğim» dedim gayet üzgün bir tavırla «şu odanın durumu iyi bir İngilize ve iyi bir hıristiyana yakışır mı? Ahrete gitmeye bu şekilde mi hazırlanılır?»

— «Elbisemi giyeceğim, Drusilla, acaba bana yardım etmek nezaketini gösterir misiniz?» diye cevap verdi teyzem.

Buna karşı ne söylenebilir? Katillerin karşısında bile mühim başarılar elde ettiğim olmuştur; fakat Ablewhite teyzeme karşı iyilik yapma konusundaki bütün teşebbüslerimde bir arpa boyu bile ilerleyemedim.

— «İhtiyacınız olan hizmetkârların listesi nerede?» diye sordum sadece.

Başını önüne eğdi: bir listeyi hazırlayacak kuvveti bile bulamamıştı kendisinde!

— «Rachel'e sorun, sevgili Drusilla» diye cevap verdi. «Rachel hemen yandaki odada.»

Rachel'in odasına gittim ve Montagu Square'deki ayrılışımızdan sonra, ilk defa olarak böylece tekrar karşılaştık.

Matem elbiseleri içinde küçük, zayıf ve acınılacak bir halde gözüktü bana. Eğer birtakım saçmalıklara ehemmiyet veren bir insan olsaydım, teninin rengine siyah kumaşın iyi gitmediğini ve onu olduğundan daha da solgun gösterdiğini söyleyebilirdim. Fakat teni-

mizin renginin veya dış görünüşümüzün ne ehemmiyeti olabilir? Yolumuzun üzerine yerleştirilmiş bir sürü tuzak ve engel varken! Odaya girdiğim zaman, Rachel'in ayağa kalkarak bana doğru yürümesi ve elini uzatması son derece şaşırmama sebep oldu.

— «Sizi gördüğüme çok memnunum, Drusilla» dedi. «Son günlerde size karşı sert davranmıştım. Ümit ederim, beni affedersiniz.»

Herhalde saşkınlığım yüzümün ifadesinden belli oluyordu ki, hafifçe kızararak izah etti:

— «Annem hayattayken bütün dostlarının aynı zamanda benim de dostlarım olduğu fikrini kabul etmezdim. Fakat annemi kaybettikten sonra, onun dostlarına karşı büyük bir sevgi duymaya başladım. Sizi çok severdi. Eğer elinizden gelirse, benimle arkadaş olmayı bir deneyiniz, Drusilla.»

Aklı başında, namuslu bütün insanlar için şaşırtıcı bir durumdu bu! Annesini kaybetmiş olan genç ve hıristiyan bir ingiliz kızı, nerede bulacağını bilemediği hakikî teselliyi, yine annesinin dostları arasmda aramaktaydı! Ve herhangi bir vazife duygusunun tesiriyle değil de, sadece hissi birtakım duyguların tesiriyle, şimdiye kadar başkalarına karşı haksız davranmış olduğunu aniden farkeden bu genç kız da benim akrabamdı! Bu gayet kötübir karakter örneği olarak gözükmesine rağmen, yine de, dinî konularda büyük tecrübe sahibi olduğum için, bende bir ümit ışığının doğmasına sebep oldu. Annesinin ölümünden sonra, Rachel'de meydana gelen karakter değişikliğini kabul etmekte bir kötülük bulunamaz, diye düşündüm. Ve ilk önce, Mr. Godfrey Ablewhite'le evlenme projesini konu olarak öne sürmeye karar verdim. Bu sohbet bana yardımcı olabilirdi.

Evvelâ kendisine samimî bir tavırla cevap verdikten sonra, beni dâvet etmesi üzerine, divana yan yana oturduk. Birtakım ailevî meseleler üzerinde durduk, istikbalden bahsettik, fakat evlenme projesine ait herhangi bir şey söz konusu olmadı. Bütün gayretime rağmen, Rachel îmâlarımı hep anlamazlıktan geldi. Benimse yeni yeni dost olmaya çalıştığımız bir sırada bu me-

seleden ulu orta bahsetmem yakışık almazdı. Zâten şu anda asıl bilmeyi arzu ettiğim şeyi öğrenmiştim. Rachel, o gün Montagu Square'da, perde arkasında çektiğim ızdırap esnasında gördüğüm ve —bilhassa!— dinlediğim Rachel değildi. Bu onu dindar bir insan yapmak konusunda daha şimdiden cesaretlenmeme sebep oluyordu: önce evlenmek bahsinde acele karar vermenin doğru bir şey olmadığını kendisine anlatmaya çalışacak ve ondan sonra da daha yüksek duygulara geçecektim. Ona yeniden alâka duymağa başladığım şu sırada, yüzüne bakarken, Mr. Godfrey'in evlenme teklifini ne kadar çabuk kabul ettiği aklıma geliyordu. Müdâhale etmenin benim için bir vazife olduğunu biliyordum ve bu yeni vazifemi tamamlamaya o kadar hevesliydim ki, hârika neticeler elde edeceğimden asla şüphem yoktu. Fakat zaman kaybetmemek lâzımdı. Bu yüzden lâfı hemen Bringhton'daki ev için lâzım olan hizmetkârlar meselesine getirdim.

— «Liste nerede, sevgili Rachel?»

Rachel onu bana verdi.

— «Ahçı, mutfak hizmetçisi, oda hizmetçisi, ayak işlerine bakacak hizmetkâr; sevgili Rachel, bu insanlar, velinizin evi kiralayacağı muayyen bir zaman için lâzım. Eğer kısa bir müddet çalışmayı kabul edecek, ciddî ve namuslu hizmetkârları Londra'nın içinde aramaya kalkışırsak, çok büyük müşkülâta uğrarız. Bringhton'da kiralanacak ev bulunmuş mu?»

— «Evet, Godfrey bu işi halletmiş; ayrıca evin içindeki insanlar, kendilerini hizmetkâr olarak almasını istemişler. Fakat bu insanların bizim işlerimizi tam mânâsıyla yapabileceklerine pek aklı yatmadığı için, her hangi bir karar veremeden geri dönmüş.»

— «Sizin bu gibi işlerde hiç tecrübeniz yok mu Rachel?»

— «Maalesef.»

— «Ya teyzenizin?»

— «Ne yazık ki, sevgili teyzem de öyle. Fakat ona kızmayınız, Drusilla, zannederim dünyanın en mesut kadınıdır o.»

— «Saadetin de bir derecesi vardır, Rachel. Ya-

kında bu gibi konular üzerinde sizinle konuşmamız lâzım. Bu arada ben hizmetkâr meselesini halletmeye çalışacağım. Teyzeniz oradaki insanlara bir mektup yazacak mı?»

— «Benim kendisinin ağzından yazacağım bir mektubu imzalayacak. Yani aynı şey.»

— «Gayet tabiî. Ben bu mektubu yanıma alarak, yarın Bringhton'a giderim.»

— «Ne kadar iyisiniz! Biz de her şey hazır olduğu zaman derhal hareket ederiz. Ve ümit ediyorum, siz de **benim** davetlim olarak orada kalırsınız. Bringhton güzel bir yerdir, hoşlanacağınızdan eminim.»

Davet yapılmıştı; şimdi artık uygun gördüğüm bir şekilde hareket edebilirdim.

Haftanın ortasındaydık. Cumartesi öğleden sonra ev hazır olacaktı. Bu zaman zarfında müracaat eden hizmetkârların sadece kabiliyetlerini ölçmekle kalmadım, fakat din konusunda neler düşündüklerini de araştırdım; ve böylece hizmetkârları vicdanımın sesine uyarak seçtim. Ayrıca Bringhton'da oturan ve beni bu şehre getiren sebepleri rahatlıkla anlatabileceğim iki dostumu ziyaret ettim. Bunlardan biri rahipti ve kendi çevresindeki kilisede ben ve ailem için bir sıra sandalye ayıracağını vadetti. Diğeri ise, benim gibi bir bâkireydi ve tamamen dinî eserlerle dolu olan kütüphanesini emrimize tahsis edeceğini bildirdi. Hiç vakit kaybetmeden ve sadece Rachel'i düşünerek, bunların arasından bir düzine kadar seçtim. Eve döndüğüm zaman, kuzinimin gireceği bütün odalara bu kitaplardan dağıttım ve böylece hazırlıklarımı tamamladığıma kani oldum. Hizmet edecek kimseler hazırdı; günâh çıkarmak istediği zaman kendisini dinleyecek rahip hazırdı; gözünün ilişeceği her yerde durması icabeden kitapları hazırdı. Büyük bir çabadan sonra, o öksüz kız için üç taraflı bir karşılama töreni tertiplemiştim. Cumartesi öğleden sonra ailemi beklemek üzere pencerenin önünde otururken, bütün benliğimi tarifi imkânsız bir huzur kaplamıştı. Caddede gürültücü ve tasasız bir insan kalabalığı sel gibi akmaktaydı. Ah! Bu insanlardan kaçı benim gibi vazifesini tamamlamış olmanın verdiği gö-

nül rahatlığını duyuyordu acaba? Korkunç bir sual. En iyisi bu mevzuu fazla derinleştirmemek.

Saat altıyla yedi arası yolcular geldiler. Tahminimin aksine, kendilerine Mr. Godfrey değil de, avukat Mr. Bruff'un refakat ettiğini görünce çok şaşırdım.

— «Nasılsınız, Miss Clack?» dedi bana. «Bu sefer kalıyorum.»

Montagu Square'daki eve beraberce yapmış olduğumuz ziyaret, bu ihtiyar dinsizin buraya mutlaka bir gaye ile geldiğini anlamam bakımından faydalı oldu. Sevgili Rachel için bir Cennet hazırlamıştım, fakat daha şimdiden bir yılan oraya girmeye çalışıyordu işte!

— «Godfrey bize refakat edemediği için çok üzüldü, Drusilla» dedi teyzem. «Anîden çıkan bir iş onun şehirden ayrılmasına mani oldu. Tam bu esnada Mister Bruff yardımını sunarak, Pazartesi gününe kadar onun yerini alabileceğini söyledi.» (Sonra avukata dönerek devam etti:) «Benim sık sık yürümem lâzım geldiğini söylüyorlar, Mister Bruff, fakat ben bundan hiç hoşlanmıyorum! İşte» diye ilâve etti, tekerlekli koltuğuna oturmuş felçli bir hastayı iten beyi pencereden göstererek «işte ben idman diye buna derim! Eğer hava almak icabediyorsa, bunu koltuktan kalkmadan yapmak lâzım. Ve şayet yorulmak icap ediyorsa, eminim ki, sizi iten insana bakmakla kâfi derecede yorulursunuz!»

Rachel pencerenin önünde, gözlerini sabit bir şekilde denize dikmiş, sessizliğini muhafaza ediyordu.

— «Yoruldunuz mu, sevgli Rachel?» diye sordum.

— «Hayır. Üzgünüm» diye cevap verdi. «Bizim Yorkshire'deki evden de deniz aynen bu şekilde görünürdü. Ve o bir daha geri gelmeyecek günleri düşünüyorum, Drusilla...»

Mr. Bruff hem akşam yemeğini bizde yedi ve hem de yemekten sonrasını bizimle beraber geçirdi. Bütün gördüğüm ve hissettiğim sadece onun buraya bir maksatla gelmiş olduğuydu. Kendisini devamlı olarak kolluyordum. Bizden ayrılacağı saate kadar durmadan gevezelik etti. Rachel'in elini sıkarken, hususî bir alâkayla gözlerini genç kızın gözlerine dikti. Bütün dikka-

tini çevirdiği tek kimse Rachel'di; Bringhton'a da sadece Rachel için gelmişti. Fakat ne ona, ne de bir başkasına dikkati çekecek herhangi bir îmâda bulunmadı. Ertesi gün için kendisine yapılan öğle yemeği teklifini kabul ettikten sonra, oteline gitmek üzere ayrıldı.

Pazar sabahı, kliseye gitmek için, teyzeme sabahlığını çıkarttırmak mümkün olmadı. Son derece sıhhatli bir görünüşü olan kızına gelince —ki zannederim kendisi sâdece, annesinden aldığı ve tedâvisi gayri mümkün bir tembellik hastalığından muzdaripti— o gün akşama kadar yataktan çıkmayacağını bildirdi. Böylece Rachel'le ben yalnız başımıza kliseye gittik. Dostum olan rahip, yeryüzündeki insanların hafif günahlara karşı gösterdiği korkunç alâkasızlıkla ilgili, hârika bir konuşma yaptı. Bir saatten fazla bir zaman, gayet otoriter olan sesi, o mukaddes çatının altında çınladı durdu. Dışarıya çıkarken Rachel'e sordum:

— «Bu konuşma size dokundu mu, sevgili Rachel?»

— «Hayır» diye cevap verdi. «Sâdece başımın ağrımasına sebep oldu.»

Muhakkak ki pek çok kimse böyle bir cevap karşısında ümitsizliğe kapılır: Fakat lûzumlu olduğuna inandığım bir vazifeyi üzerime aldığım zaman, artık hiç bir şey benim cesaretimi kıramaz.

Eve döndüğümüzde, teyzemi ve Mr. Bruff'ü yemek odasında bulduk. Servis çoktan yapılmıştı. Rachel, siddetli baş ağrısını bahane ederek, hiç bir şey yemiyeceğini ileri sürünce, kurnaz hukukçu ayağına kadar gele fırsatı kaçırmadı.

— «Baş ağrınızın geçmesi için tek bir çare var» dedi korkunç ihtiyar. «Bir gezinti muhakkak ki size iyi gelecektir, Miss Rachel. Eğer koluma girmek lûtfunda bulunursanız, tamamen emrinize amadeyim.»

— «Memnuniyetle. Hava almaya o kadar ihtiyacım var ki!»

— «Saat ikiyi geçti» dedim yavaşça «ve öğleden sonra ayini de saat üçte başlıyor, Rachel.»

— «Bu baş ağrısıyla tekrar kliseye gideceğimi mi zannediyorsunuz?»

Mr. Bruf büyük bir telâşla ona kapıyı açtı. Ve bir dakika sonra da evden dışarı çıktılar. İçimdeki vazife aşkının, müdahale etmem için beni bu derece zorladığını o zamana kadar hiç hatırlamıyordum. Fakat acelenin ne lüzumu vardı? Aynı gün nasıl olsa ikinci bir fırsatın çıkacağını gayet iyi biliyordum.

Ben ayinden döndüğüm zaman, onlar eve gelmişlerdi bile. Her ikisine de bir göz atmam, adamın gayesine eriştiğini anlamama kâfi geldi. Şimdiye kadar Rachel'i hiç böylesine sessiz ve düşünceli görmemiştim. Mr. Bruff da ona şimdiye kadar hiç böylesine dikkatli ve hürmetkâr davranmamıştı. O akşam yemeğe davetliydi, daha doğrusu yemeğe davetli olduğunu söyledi ve bunu bahane ederek gitmek üzere bizden müsaade istedi. Sabahleyin de ilk trenle Londra'ya dönmeyi düşünüyordu.

— «Verdiğiniz karardan emin misiniz, Rachel?» diye sordu kapıda.

— «Tamamen eminim,» diye cevap verdi genç kız. Ve böylece ayrıldılar.

Daha adam kapıdan çıkar çıkmaz, Rachel de odasına çekildi. Akşam yemeğinde de gözükmedi. Bu arada oda hizmetçisi (saçları kurdeleli kız) aşağıya inerek, hanımının baş ağrısının yeniden tutmuş olduğunu bildirdi. Derhal yukarı koşarak, herhangi bir yardımda bulunup bulunmayacağımı kapının arkasından sordum. Sürgüsünü çekmiş olduğu için kapıyı açmanın imkânı yoktu!

Ertesi gün, ona çay götüren oda hizmetçisinin peşinden giderek, içeriye girdim. Yatağının kenarına oturarak hatırını sordum ve bir kaç güzel söz söyledim. İsteksiz bir nezaketle beni dinledi. Bu arada, arkadaşımdan ödünç aldığım broşürlerin yığın halinde bir masanın köşesine toplanmış olduğunu gördüm. Onlara bir göz atıp atmadığını sordum. Evet, ama hiç hoşuna gitmemişti. Muhtemelen gözünden kaçmış olan mühim bir kaç pasajı kendisine okumama müsaade eder miydi acaba? Hayır... hayır, şu anda değil! Üzerinde düşünmesi icap eden başka şeyler vardı... Bana bu şekilde cevap verirken, bir yandan da geceliğinin danteliyle oynamak-

la meşguldü. Kafasını kurcalayan geçici birtakım problemlerin üzerine ima yoluyla dikkatini çekmenin lüzumlu olacağını anladım.

— «Dinleyin, sevgili Rachel» dedim. «Dün birtakım kötü düşünceler kafama saplandı. Gezintiden döndükten sonraki halinizi görünce, Mister Bruff'un size bazı kötü haberler vermiş olduğunu anladım.»

Geceliğinin danteli parmaklarının arasından düştü ve güzel siyah gözleri parladı.

— «Tam tersi» dedi. «Bilmem lâzım gelen bir hususu bana söyledi ve bunu yaptığı için de kendisine son derece müteşekkirim.»

— «Öyle mi?» dedim, alâkalandığımı belli ederek.

Parmakları yeniden geceliğinin dantelini kavradı ve somurtkan bir tavırla başını çevirdi.

Bu şekildeki davranışlara alışığımdır; hayırlı vazifemi yaptığım esnada buna benzer hareketlere yüzlerce defa rastladığımı rahatlıkla söyleyebilirim. Birdenbire kendimi her zamankinden cesaretli hissettim. Onu doğru yola getirmek için sarfettiğim çabadan da kuvvet alarak, büyük bir riske giriştim: evlenme projesi hakkında bir kere daha imada bulundum.

— «Bilinmesi gereken bir husus mu?» diye tekrar ettim. «Ve hiç şüphesiz, sevgili Rachel, Mister Godfrey Ablewhite hakkında mı?»

Âniden yerinden sıçradı ve yüzü bir ölününkü kadar solgunlaştı. Herhalde, eskiden sık sık yaptığı gibi, kötü bir hakaret dilinin ucuna kadar gelmiş olmalıydı. Fakat kendini tuttu, başını yastığın üzerine bıraktı ve bir dakika kadar bekledikten sonra, cevap verdi:

— «Mister Godfrey Ablewhite'le asla evlenmiyeceğim.»

Şimdi yerinden sıçrama sırası bana gelmişti.

— «Bu şekilde konuşmanız mümkün müdür?» diye bağırdım. «Bütün âile sizin evlenmenize artık kati karar verilmiş gözüyle bakıyor!»

— «Mister Godfrey Ablewhite bugün buraya gelecek» dedi. «Bekleyin, görürsünüz.»

— «Fakat, sevgili Rachel...»

Yatağının yanındaki zile bastı. Saçları kurdeleli kız meydana çıktı.

— «Banyomu getir, Penelope!»

Doğrusu söylemek lâzım gelirse, beni odadan dışarıya çıkarmak için bulduğu usul çok güzeldi! Dinle pek alâkası bulunmayan kimseler, Rachel'e doğru yolu gösterme konusunda uğradığım güçlüklerin öyle her zaman rastlanacak cinsten olmadığını düşünebilirler. Hakikaten de, Rachel'le evliliğinden bahsettikten sonra, yavaş yavaş daha ciddî konular açmayı arzu ediyordum. Fakat her ne kadar inanılmaz gibi görünse de, anlaşılan evlenmesi bahis konusu bile değildi! Lâkin, dostlarım! Benim gibi mücadele etmekten kaçınmayan ve ahret mutluluğuna kavuşmak isteyen bir hıristiyan, hâdiseleri daha geniş bir zaviyeden görür! Baba oğul, Ablewhite'lerin kat'ileşmiş bir karar olarak düşündükleri bu evlilikten Rachel'in hakikaten vazgeçmiş olması mümkündü. Bunun neticesi ne olabilirdi? Birbirlerine hakaret edecekler ve karşılıklı suçlamalar yapılacaktı. Peki bu geçici fırtına sona erdikten sonra, Rachel'in üzerinde bıraktığı tesir ne olabilirdi? Her şeyden evvel hiç şüphesiz korkunç bir moral kırıklığı! Sonra gururuna ve inatçılığına indirilmiş korkunç bir darbe. İşte o zaman kendisini teselli edebilecek, samimî ve candan bir arkadaşa ihtiyacı olacaktı. Ve ben de bu arkadaştım —insanları yeniden hayata kavuşturan, dinçleştiren bitmek tükenmek bilmez kelimelerin kaynağı bendim. Hıristiyanlık vazifem, hiç bu kadar muzafferane bir şekilde gözükmemisti bana.

Rachel, kahvaltı için aşağıya indi, fakat hiç bir şey yemediği gibi, tek bir kelime de konuşmadı. Yemekten sonra ise, gayesiz bir tavırla odadan odaya dolaştı durdu ve nihâyet ânîden piyanonun başına otururak kapağını açtı. Çaldığı parça, insanın sadece düşünürken bile yüzünün kızardığı tiyatro eserlerinin girişinde çalınan, yeryüzündeki en adice ve en dinsizce bestelenmiş parçalarından biriydi. Fakat artık müdahale etmek için çok geç kalmıştım. Mr. Godfrey Ablewhite'in geleceği saati öğrenerek, o müzik sesini duymamak için evden ayrıldım.

Fırsattan istifade ederek, daha önce bahsetmiş olduğum arkadaşlarımı ziyarete gitmeyi düşündüm. Hürmete şayan kimselerle nihayet yeniden ciddî konulardan bahsetmek imkânını bulmanın verdiği hazzı ifade edebilecek kelime var mıdır? Eve dönerken cesaretim daha da artmış, moralim kuvvetlenmişti. Bu arada ziyaretçimizden daha önce eve varacağımı tahmin ediyordum.

O saatlerde umumiyetle boş olan yemek odasına girdim ve Mr. Godfrey Ablewhite'le karşı karşıya geldim!

Benden kaçmaya çalışmadı. Aksine telâşlı bir tavırla bana doğru ilerledi.

— «Sevgili, Miss Clack! Sizi sabırsızlıkla bekliyordum. Londra'daki işlerimi tahmin ettiğimden daha çabuk bitirmek imkânını buldum ve dolayısiyle buraya zannettiğinizden daha erken geldim.»

Bu izahatı verirken, Montagu Square'daki hâdiseden sonra ilk defa görüşmemize rağmen, asla sıkıntılı bir hali yoktu. O sahneye şahit olduğumu bilmediği bir hakikatti. Fakat diğer taraftan, benim devamlı olarak Anneler Cemiyeti ve diğer hayır cemiyetleri ile temasta bulunduğumu bildiği için, bu son zamanlarda Hanımlara ve Yoksullara karşı ne kadar alâkasız kaldığından haberim olduğunun da pekalâ farkındaydı. Bununla beraber orada karşımda duruyor ve o dayanılmaz tebessümü ve sevimli sesiyle bana hitap ediyordu!

— «Rachel'i gördünüz mü?» diye sordum.

Hafifçe içini çekerek elimi tuttu. Eğer verdiği cevap son derece şaşırmama sebep olmasaydı muhakkak ki, elimi tutmasına müsaade etmezdim.

— «Rachel'i gördüm» dedi, tam bir sükûnetle. «Bana şeref sözü vermiş olduğunu biliyordunuz, değil mi, sevgili dostum? Eh işte, ânîden bu sözü geri almaya karar vermiş. Söylediğine göre bu konu üzerinde çok düşünmüş ve böylesine acele verilmiş bir kararla evlenmenin doğru olmayacağına ve saadetimi başka yerde aramam lâzım geldiğine kendi kendisini ikna etmiş. Öne sürdüğü yegâne sebep bu ve başkaları da sorduğu zaman aynı cevabı vereceğini söylüyor.»

— «Peki onun bu kararını siz de kabul ettiniz mi?»

— «Evet» diye cevap verdi, halâ sükûnetini muhafaza ederek «Kabul ettim.»

Böyle bir durumdaki davranışı o kadar gariptı ki, şaşkınlıktan elimi geriye çekmek aklıma gelmiyordu. Ve yine aykı şekilde böyle bir durumdaki herhangi bir kimseyi sorguya çekmek kabalık ve bir beyefendinin de izah etmeğe mecbur kalması doğruluğa aykırı bir hareketti. Fakat her şeye rağmen bu işi yaptım.

— «Bunun mânâsı nedir?» diye sordum, sanki bir rüyâdaymış gibi.

— «Şimdi öğreneceksiniz, sevgili Miss Clack. Fakat önce oturalım, değil mi?»

Beni bir sandalyeye doğru götürdü. Bu arada bana karşı olan davranışının sevgi ile dolu olduğunu hayal meyal hatırlıyorum. Fakat kolunu belime dolamış olabileceğini zannetmiyorum —ancak aksini iddia edecek kadar da emin değilim— Biraz şaşırmıştım, çünkü hanımlara karsı olan davranısları o kadar sevimliydi ki! Böylece oturduk. Diğerlerinden emin olmasam bile, bundan eminim.

SEKİZ

— «Aynı anda güzel bir kadın, cemiyet içinde mükemmel bir mevki ve iyi bir gelir kaybettim» diye başladı Mr. Godfrey, «ve hiç bir itirazda bulunmadan boynumu büktüm. Bu şekilde hareket etmemin sebebi neydi, diye soracaksınız... Eh! işte, sevgili dostum, hiç bir sebep yoktu!»

— «Nasıl? Madem hiç sebep yoktu da...»

— «Çocuklar üzerinde büyük tecrübeniz vardır, sevgili Miss Clack. Şöyle düşünün; meselâ bir çocuk herhangi bir hareket yaptı; bundan dolayı büyük bir şaşkınlığa uğradınız ve neden bu şekilde hareket ettiğini öğrenmek istiyorsunuz. Onu sorguya çektiğiniz zaman, zavallı küçük hareketinin sebebini izah etmekten

âcizdir. Bu otlara neden uzadıklarını veya kuşa neden öttüğünü sormak gibi bir şey olur. Eh işte! Bu durumda şimdi ben de o çocuğa benziyorum... otlara benziyorum, kuşa benziyorum! Miss Verinder'e neden evlenme teklif ettiğimi de bilmiyorum. Anneler Cemiyetini ve diğer hayır cemiyetlerini neden terkettiğimi —ne utanç verici bir husus— bilmiyorum: halbuki onlar benim için çok kıymetliydi! Küçük çocuğa (Neden bu terbiyesizliği yaptın?) diye sorulur. Çocuk da parmağı ağzında, bilmediğini söyler. Miss Clack, işte benim durumum da aynen böyle! Bunu başka hiç kimseye asla itiraf etmeyeceğim, fakat size etmek istiyorum.»

Ben de yavaş yavaş sakinleşmeye başlamıştım. Bu bir psikolojik meseleydi ve psikolojik meseleler de beni çok alkadar ederdi; hatta etraftan söylediklerine göre bu işlerden biraz da anlardım.

— «Sevgili dostum, bana yardım edin!» diye tekrar konuşmaya başladı, Mr. Godfrey. «Böyle birdenbire, bu evlenme projesinin bir rüyadan ibaret olduğu intibaı neden uyandı bende? Neden benim asıl saadetimin, hayır cemiyetlerindeki hanımlara yardım etmek ve benden beklenilen değersiz vazifeleri yerine getirmek olduğunu ânîden anladım. Soruyorum size, benim bir mevkie mi ihtiyacım vardı? Hayır, çünki işimi severek yapıyordum. Paraya mı htiyacım vardı? Hayır, çünki ekmeğimi, peynirimi alacak, senede iki defa redingot yaptıracak ve kiramı ödeyecek kadar parayı zaten kazanıyordum. Miss Rachel'den ne bekliyordum? Başka bir adam sevdiğini (tabiî bu aramızda kalacak, aziz dostum) ve sırfonu unutabilmek için benimle evleneceğini bizzat kendisi itiraf etti. Ne tiksindirici bir birleşme olacaktı bu! Hakikaten ne iğrenç, Allahım! İşte gelirken trende hep bunları düşünüyordum, Miss Clack. Ve Rachel'in karşısına da bir idam mahkûmu gibi çıktım. Fakat onun da fikrini değiştirmiş olduğunu, bana anlaşmamızın bozulmasını teklif edeceğini anladığım zaman içimi —evet, hiç şüphesiz böyleydi— hârika bir ferahlık kapladı... Bundan bir ay önce Rachel'i kollarımın arasına almanın zevkini tatmıştım. Fakat bundan bir saat önce, artık Rachel'i bir daha asla kollarımın ara-

sına alamıyacağımı öğrenmenin verdiği sevinç sarhoşluğunu, dünyanın bütün içkilerinin veremiyeceğinden eminim! Bu imkânsız gibi görünüyor, biliyorum! Fakat biraz evvel buraya oturduğumuz zaman da söylediğim gibi hakikat bu. Aynı anda güzel bir kadın, mükemmel bir mevki ve iyi bir gelir kaybettim ve hiç bir itirazda bulunmadan boynumu büktüm. Bana bunu izah edebilir misiniz, sevgili dostum? Çünki ben maalesef buna muvaffak olamadım!»

Güzel başı göğsünün üzerine düştü, kendi problemini çözmeye muvaffak olamıyordu.

Kendi hesabıma, bu hâdise bana çok dokunmuştu. Durum (bir ruh doktoru olarak izah edersem) bana gayet açık görünüyordu. Bazı müstesna kimselerin kendi çevrelerinden daha düşük çevrelerin insanlarıyla bağlar kurdukları ve onların seviyesine indikleri sık sık görülen hâdiselerdendi. Ancak aziz Mr. Godfrey'in de böyle bir duruma düşmüş olduğunu görmek benim için çok üzücüydü. Ayrıca hâdiseyi perde arkasından bizzat kendi gözlerimle de görmüştüm. Fakat aynı zamanda onun eşsiz tabiatının yeniden meydana çıktığını farketmek, beni sonsuz bir sevince garkediyordu. Evet, sevgili Mr. Godfrey yine eski haline dönüyordu, çünki sadece Rachel'le evlenmek düşüncesi bile onu dehşete düşürmekte, hayır cemiyetlerine ve yoksullara tekrar dönmeyi arzu etmekteydi.

Bir kız kardeş gibi, düşündüklerimi kısaca ona anlattım. Ben konuştukça yüzünü bir sevinç ifadesi kaplıyordu ve bunu görmek de ne hârika bir şeydi. Hali, karanlıkta kaybolmuş bir adamın, aydınlık bir yere doğru sendeleye sendeleye yürümesine benziyordu. Ve kendisini Anneler Cemiyetinde son derece samimî bir merasimle karşılayacağımızı söylediğim zaman, artık heyecanını zaptetmeye muvaffak olamadı. Ellerimi kendi elleri arasında sıktı ve birbiri arkasından onları dudaklarına götürdü. Gözlerimi kapadım. Başımın, tamamen ruhî bir heyecanla onun omuzuna dayandığını hissettim. Biraz daha geçseydi kollarının arasında bayılacağım muhakkaktı; fakat dış dünya beni tekrar kendime getirdi. Kapının arkasından korkunç bir çatal kaşık

gürültüsü duyuldu ve ayak işlerine bakan hizmetkâr öğle yemeği için sofrayı hazırlamak üzere içeriye girdi.

Mr. Godfrey yerinden sıçrayarak, şöminenin üzerindeki saate baktı.

— «Sizinle beraber olunca, zaman ne kadar da çabuk geçiyor!» diye bağırdı. «Eğer treni kaçırmak istemiyorsam, acele etmem lâzım.»

O zaman şehre dönmesinin şart mı olduğunu kendisine sormak cesaretini gösterdim. «Şu sıralarda ve bundan sonra çıkması gayet muhtemel diğer âilevi meselelerin halledilmesi lâzım geldiğini unutuyorsunuz herhalde» diye cevap verdi.

— «Babamdan haber aldım. İşleri kendisinin bugün Londra'ya gelmesini gerektiriyormuş. Bu akşam veya yarın da Brighton'u ziyaret etmeyi düşünüyor. Rachel'le beraber aldığımız son karardan onu haberdar etmem lâzım. Bu evliliğin olmasını çok istiyordu; ayrılmamıza kötü bir mânâ vermesinden korkuyorum. Dolayısiyle herhangi bir hâdisenin çıkmasını önlemek için buraya gelmeden önce onu ikna etmeliyim. Sevgili ve aziz dostum, yakında tekrar görüşeceğiz!»

Bunları söyledikten sonra, odadan dışarı çıktı. Ben de telâşla kendi odama gittim. Çünki Ablewhite teyzem ve Rachel'le beraber yemek masasına oturmadan önce, düşüncelerimi bir düzene sokmak istiyordum.

Oh! Gayet iyi biliyorum ki —eğer Mr. Godfrey'den biraz daha bahsetmeme müsaade ederseniz— bütün davranışlarının değerini düşüren umumî kanaat, ilk fırsatta Rachel'le olan bağlarını kopardığı için mutlaka bazı sebeplerin bulunduğu şeklinde olacaktır. Bu benim de aklıma gelmedi değil. Anneler Cemiyetinde, kısa bir müddet önce muazzam bir servete konan ve çok yakından tanıdığım bir hanım vardı. İlk önce, acaba onunla arasını yapmam için mi Mr. Godfrey tekrar benim sevgimi kazanmaya çalışıyor, diye düşündüm. Ancak bu iğrenç şüpheleri yazmamın sebebi, hemen arkasından zerre kadar üzerlerinde durmadığımı da ilâve etmek içindir. Çünki şahit olduğum hadiselerden sonra, hıristiyan kahramanımızın gözümdeki değerinde bazı değişiklikler olduğunu anlatmıştım. Ancak şunu da

söylememe müsaade ediniz ki, ikinci bir defa gözümdeki değerini yükselttikten sonra, aziz dostum hakkındaki iyi düşüncelerim ve takdir hislerim bir daha asla değişmedi. Şu satıları yazarken gözlerim yaşlarla dolu ve daha fazla yazmaya da can atıyorum. Fakat ne yazık ki, bu bana yasak edildi...

Bringhton'dki ayrılışımızdan bir aydan az bir zaman sonra, bütçe durumum (ki en sonunda gayet cüzi bir miktara inmiştir) beni yabancı bir diyarda yaşamaya mecbur etti ve bana, iftiraların belini büktüğü (fakat haksız yere belini büktüğü) aziz Mr. Godfrey'in tatlı hatıraları kaldı sadece.

Şimdi göz yaşlarımı kuruluyorum ve anlatmaya devam ediyorum.

Öğle yemeği için aşağıya indim; itiraf edeyim ki, bu ayrılığın Rachel'in üzerinde nasıl bir tesir bıraktığını görmekten korkuyordum.

Hürriyetini elde eder etmez, —fakat benim bu konulardaki tecrübem pek azdır— tekrar o sevdiği adamı düşünmeye başlamıştı galiba. O gün Montagu Square'daki evde de, kendi kendinden utanmasına rağmen bir türlü bu hişten kurtulamadığını itiraf etmemiş miydi? Kimdi bu adam? Bazı şüphelerim vardı ama, şimdi bunları düşünerek vakit kaybetmek lüzumsuzdu. Rachel'i doğru yola getirdiğim zaman nasıl olsa benim için sır diye bir şey kalmayacaktı. Hem o adam hakkındaki bütün her şeyi ve hem de Ay Taşı konusundaki bütün hakikati öğrenecektim.

Öğleden sonra teyzem, tekerlekli bir koltukla idman yapmaya hazırlandı. Rachel de ona refakat edecekti.

— «Koltuğu ben iteceğim» diye bağırdı. «Ölüm derecesinde yorulmak istiyorum!»

Akşam da davranışlarında bir değişiklik olmadı. Ben de o sırada, arkadaşımın ödünç verdiği broşürlerden birinde, **Miss Jane Ann Stamper'in hayatı, mektupları ve eserleri** adlı kitapta, tamamen Rachel'in durumuna uygun bir pasaj bulmuştum. Okumak üzere ona teklifte bulundum; kabul edeceği yerde, piyanonun başına oturdu. Ciddî insanların karakterleri hakkında

ne kadar az malûmatı vardı; böylece sabrımı tüketeceğini zannediyorsa, çok yanılıyordu! Miss Jane Ann Stamper'i elimin altında bulundurarak, sarsılmaz bir güvenle olacak hâdiseleri beklemeye başladım.

İhtiyar Mr. Ablewhite o akşam gözükmedi. Fakat oğlunun Mis Verinder'le evlenmesinin, onun için ne kadar mühim olduğunu bildiğim için, Mr. Godfrey ne kadar vazgeçirmeye çalışırsa çalışsın, aç gözlü ihtiyarın er geç yarın geleceğinden emindim. Eğer bu işe burnunu sokarsa, büyük ümitlerle beklediğim fırtına kopacak ve neticede de Rachel'in moral çöküntüsü başlayacaktı. İhtiyar Mr. Ablewhite'in —bilhassa emrinde çalışanlar arasında— çok iyi bir insan olarak tanındığını biliyordum. Ancak bu şöhretini, kendisini tedirgin edecek herhangi bir hâdise çıkmadığı müddetçe devam ettirebileceğinden de emindim.

Ertesi gün, tahminime tıpatıp uygun bir şekilde, Mr. Ablewhite çıkageldi. Aradan henüz bir kaç dakika geçmemişti ki, bu sefer Mr. Bruff'ün beklenmedik gelişi, son derece şaşırmama sebep oldu.

Gayet tabiî, bu kanun adamı hiç o günkü kadar tahammülü imkânsız görünmemişti bana. Üstelik işleri daha da zorlaştırmak için elinden gelen her şeyi yapacakmış gibi bir hâli vardı.

— «Çok hoş bir sürpriz, beyefendi,» dedi Mr. Ablewhite, sahte bir yakınlıkla. «Dün yazıhanenizden ayrıldıktan sonra, sizinle bugün Bringhton'da tekrar karşılaşmak şerefine erişeceğimi bilmiyordum.»

— «Siz gittikten sonra, sohbet ettiğimiz konular üzerinde çok düşündüm» diye cevap verdi Mr. Bruff. «Ve belki de bugünkü izahat sırasında size yardımcı olabileceğim fikri aklıma geldi. Bu arada sizinle aynı trene binmeme rağmen, oturmuş olduğunuz vagonu maalesef bulamadım.»

Sonra Mr. Bruff Rachel'in yanına oturdu. Ben belli etmeden salonun bir köşesine çekildim ve Miss Jane Ann Stamper'i de dizlerimin üzerine koydum. Teyzem pencerenin önüne yerleşerek, her zamankinden değişik olmayan bir sükûnetle yelpazelenmeye başladı. Dazlak kafası olduğundan daha da pembe gözüken Mr.

Ablewhite ise odanın tam ortasında duruyor ve yeğenine son derece şefkatli bir ses tonuyla hitap ediyordu.

— «Rachel, sevgili kızım, Godfrey bana inanılmayacak bir haber verdi! Ve sizinle bu konuyu görüşmek için buraya geldim. Beni kendi odanıza götürmek ister misiniz?»

Rachel yerinden kıpırdamadı. Hâdise çıkarmak için bilhassa inatçı bir davranışta mı bulunmak istiyordu, yoksa Mr. Bruff tarafından yapılan gizli bir işarete uyarak mı hareket ediyordu, bunu kati olarak söyleyemiyecegim. Fakat her halde Mr. Ablewhite'in kendi odasına çıkmaları teklifini reddetti.

— «Bana bütün söyleyeceklerinizi burada, ailemin ve annemin çok eski bor dostu olan Mr. Bruff'ün önünde söyleyebilirsiniz.» diye cevap verdi, bir yandan da avukata bakarak.

— «Nasıl isterseniz, sevgili küçüğüm» dedi Mr. Ablewhite, gayet nazik bir tavırla ve nihayet bir koltuğa oturarak.

Sanki bu dünyada altmış sene yaşadığı için, ağzından sadece doğru lâf çıkacakmış gibi, herkesin gözü onun üzerindeydi. Ben ise sadece dazlak kafasının en sivri noktasına bakıyordum, çünkü kızıp kızmadığını bu noktadan anlamanın mümkün olduğunu sık sık görmüştüm.

— «Bundan bir hafta önce, oğlum bana, Miss Verinder'e evlenme teklif ettiğini ve bu teklifin de Miss Verinder tarafından kabul edildiğini söyledi. Acaba sizi yanlış anlamış olabilir mi, Rachel?»

— «Hayır, gayet doğru anlamış. Onunla evlenmeyi kabul ettim!»

— «İşte çok hoşuma giden dürüst bir cevap, sevgili küçüğüm! Demek ki bundan bir kaç hafta önce Godfrey'le aranızda olan konuşmada, herhangi bir yanlış anlama bahis konusu değildi. Asıl yanlış olan herhalde dün akşam bana söyledikleri. Şimdi anlamaya başlıyorum... Herhalde, bir aşk kavgası yapmış olacaksınız ve benim aptal oğlum da bunu ciddiye almıştır. Ah!.. Halbuki ben onun yerinde ve yaşında olsaydım, daha anlayışlı davranırdım.»

— «Lütfen beni iyi dinleyiniz, Mister Ablewhite. Oğlunuzla aramda hiçbir münakaşa olmadı. Ben kendisine aramızdaki anlaşmanın bozulmasını teklif ettim ve o da hiç bir itirazda bulunmadan bu teklifi kabul etti. Eğer size söyledikleri bundan ibaretse, tamamen hakikati söylemiş demektir.»

Mr. Ablewhite'in dazlak kafasının tepesindeki termometre yükselmeye başlamıştı. İhtiyar adamın yüzünde gayet nazik bir ifade olmakla beraber, dazlak kafasının pembeliği de gittikçe koyulaşmaktaydı.

— «Haydi, haydi, sevgili Rachel» dedi, hâlâ yumuşak bir ses tonuyla, «kızmayınız ve zavallı Godfrey'in de kusuruna bakmayınız! Herhalde kalbinizi kıracak bir lâf söyledi... Zaten çocukluğundan beri beceriksizdir, fakat aynı zamanda da dünyanın en iyi kalpli insanlarından biridir, Rachel, sizi temin ederim!»

— «Mister Ablewhite, ya ben durumu izah edemedim, yahut da siz beni anlamak istemiyorsunuz. Son defa söylüyorum, bu kat'i bir karardır: oğlunuz benim kuzenim olarak kalacaktır, o kadar. Anlaşıldı mı?»

Genç kızın ses tonunu duyduktan sonra, ihtiyar Mr. Ablewhite gibi bir adamın bile daha fazla anlamamazlıktan gelmesi imkânsızdı. Kafasındaki termometre bir derece daha yükseldi ve yeniden konuşmaya başladığı zaman, Godfrey'in babasının sesi, artık iyi insan olarak tanınan bir adamın sesine benzemiyordu.

— «Oğlumla evlenmek üzere verdiğiniz şeref sözünü geri aldığınızı mı anlamam lâzım?» dedi, sanki aklı başına yeni geliyormuş gibi.

— «Evet, Mister Ablewhite, eğer bunu bu şekilde kabul ediyorsanız.»

— «Ve bu anlaşmayı bozma teklifinde de ilk olarak yine sizin bulunduğunuzu mu anlamalıyım?»

— «Evet, teklifi ben yaptım.»

Termometre bir derece daha yükseldi. Yani Mr. Ablewhite'in dazlak kafasının pembeliği, yerini kırmızımsı bir renge bıraktı demek istiyorum.

— «Oğlum çok karaktersiz bir adammış!» diye bağırdı nihayet. «Tabiî benim için - çünki kendisine sorarsanız öyle değildir! Söyleyin bana lütfen, Miss Ve-

rinder, Mister Godfrey Ablewhite'de ne kusur buldunuz?»

Konuşmanın tam burasında, Mr. Bruff ilk defa olarak araya girdi.

— «Bu soruya cevap vermek mecburiyetinde değilsiniz,» dedi, Rachel'e doğru eğilerek.

— Unutmayınız ki, beyefendi» diye derhal atıldı, Mr. Ablewhite, «sizi buraya kimse davet etmedi. Dolayısiyle kanaatinizi söylemek için, size hitap edilmesini beklerseniz daha iyi olur.»

Mr. Bruff, tabî bu lâfları duymamazlıktan geldi. Çirkin suratının ifadesinde en ufak bir değiişklik olmadı. Rachel, kendisini ikaz ettiği için ona teşekkür ettikten sonra, tekrar Mr. Ablewhite'e doğru döndü. Onun yaşındaki bir genç kız için gösterdiği soğukkanlılık hakikaten görülmeğe değerdi.

— «Oğlunuz da bana aynı şeyi sordu» dedi, «Ve size de aynı ona verdiğim cevabı vereceğim. İkimizin de yeniden hürriyetine kavuşmasını teklif ettim, çünki böylesine acele verilmiş bir kararla evlenmenin ikimiz için de doğru olmayacağına ve saadetini başka yerde araması için Godfrey'i serbest bırakmam lâzım geldiğine kendimi inandırmıştım.»

— «Fakat oğlum ne yaptı?» diye ısrar etti, Mr. Ablewhite. «Oğlum ne yaptı? Bunu bilmek hakkımdır!»

Ancak genç kız da en aşağı ihtiyar adam kadar inatçıydı.

— «Vermem icab ettiğine inandığım yegâne izahatı söylemiş bulunuyorum.» dedi.

— «Başka bir deyimle, küçük hanım, kendinizi pahalıya satmaya çalışıyorsunuz, değil mi?»

Rachel, bir müddet sesini çıkarmadı. Ben onun arkasında bulunduğum için, hafifçe içini çektiğini duydum. Mr. Bruff, hiç şüphesiz cesaretini artırmak için, genç kızın elini tutarak sıktı. Rachel de kendini toplayıp, aynı kat'i ifadeyle cevap verdi:

— «Bundan daha acı ithamlara maruz kaldığım oldu ve hepsine de metanetle karşı koymasını bildim. Kendimi pahalıya satmakla itham ederek, beni kolay kolay yaralayamazsınız artık, beyefendi.»

Sesinin tonu çok acıydı ve bunları söylerken Ay Taşı skandalını düşündüğünden hiç şüphem yoktu.

— «Söyleyecek başka bir lâfım kalmadı» diye ilâve etti, bakışlarını yere indirerek, bitkin bir tavırla pencerenin yanına gidip, dışarısını seyre koyuldu.

Mr. Albewhite de aynı şekilde ayağa kalktı, ancak bu işi yaparken sandalyesini aşırı bir şiddetle itmiş ve onun yere devrilmesine sebep olmuştu.

— «Fakat benim söyleyecek bir kaç lâfım daha var» diye bağırdı, yumruğunu masanın üzerine indirerek. «Bu konuda oğlum kendisine hakaret edilmiş olduğunu kabul etmese dahi, ben şahsıma karşı hakaret edildiğini hissediyorum!»

— «Hakaret mi?» dedi genç kız, «Ne demek istiyorsunuz?»

— «Tabii hakaret! Oğlumun karısı olmayı neden reddettiğinizi biliyorum, Miss Verinder!... Sanki açık bir şekilde izah etmişsiniz gibi, bundan eminim! O melun aile gururunuz yüzünden Godfrey'i hor görüyorsunuz; tıpkı bir zamanlar, teyzenizle evlenmek istediğimde bana karşı gösterilen tepki gibi. Ailesi, —kuruşu bile olmayan bir aile— sırf, bütün servetini ve mevkiini kendi çalışması ile elde etmiş olan bir adamla evlenmek istediği için, ona sırt çevirmişti. Benim soylu bir ailem yoktu. Yaptıkları hırsızlık ve işledikleri cinayetlerle asillik ünvanını kazanmış sefil bir ailenin çocuğu değildim! Ablewhite'ler, üzerlerine giyecek elbiseleri olmayan, bizzat kendi isimleriyle imzalarını atmaya utanan asil ailelerden değildi. Hah! Ha! O zamanlar Herncastle'ler için iyi bir damat olarak görünmemiştim! Ve şimdi, tam karar verilecek bir anda siz de oğlumu beğenmiyorsunuz! Bunu tahmin etmeliydim! Herncastle'lerin kanı sizin de damarlarınızda akıyor, küçük hanım! Bunu çoktan tahmin etmeliydim!»

— «Garip bir şüphelenme tarzı» dedi Mr. Bruff. «Bütün bunları hatırlayabilmek cesaretini gösterdiğiniz için, sizi takdir ediyorum, beyefendi!»

Ve ihtiyar adam henüz bu lâflara bir cevap bulamadan, Rachel, sesinde hor gören bir ifade olduğu halde, konuşmaya başladı:

— «Hakikaten mühim değil!» dedi Mr. Bruff'a doğru. «Eğer öyle düşünmek istiyorsa, bırakalım öyle düşünsün!»

Mr. Ablewhite'in dazlak kafasının rengi gittikçe koyulaşarak tam bir kırmızı halini aldı. Öfkeli bakışları Rachel'le Mr. Bruff arasında dolaşıyor ve kızgınlığını hangisinden çıkaracağını kendisinin de bilmediği açıkça belli oluyordu. O ona kadar inanılmaz bir sükûnetle yelpazelenmesine devam etmiş olan teyzem de yavaş yavaş endişelenerek, kocasını yatıştırmaya kalkıştı. Faydasız... Bütün bu üzücü sahne esnasında ben de bir kaç kere gayet ciddî bir şekilde araya girmek istemiş, fakat kendimi tutmuştum. Çünki daha da kötü neticeler elde edilebilirdi. Ancak korktuğum için değil de, iyi bir hıristiyan olarak doğru bulmadığım için çekingen davranmıştım.

Fakat şimdi durum değişmişti. Muhtemel kötü bir neticeyi aklıma dahi getirmeyerek, ayağa kalktım. Eğer niyetim kendi kanaatimi öne sürmek olsaydı, belki hâlâ tereddüt ederdim. Fakat Miss Jane Ann Stamper'in **mektupları** adlı kitapta, **aile içindeki huzur** başlıklı bir mektup —binbirinci— gözüme çarpmıştı. Böyle bir hadise esnasında bundan daha iyi bir nasihat bulunabilir miydi? Dolayısiyle kıymetli broşürü açarak, öne doğru çıktım.

— «Aziz Mister Ablewhite, müsaade ederseniz bir şey söyleyeceğim!»

Kendisine doğru ilerlediğimi görünce, herhalde diğerleri gibi kınayıcı bir lâf söyleyeceğimi zannederek, susmamı işaret edecek gibi oldu; ancak gayet nazik davranışım, onun herhangi bir hareket yapmasına fırsat bırakmadı. Büyük bir şaşkınlıkla bana baktı.

— «Sadece iyiliğinizi isteyen hakikî bir dost olarak, sizi sükûnete kavuşturmama müsaade ediniz, lütfen.»

Sakinleşiyordu! Tekrar diklenmek istemişti, görmüştüm; o anda benden başka kim olursa olsun diklenirdi. Fakat sesim, her zaman tatlı olmakla beraber, böyle anlarda daha da ikna edici bir ton kazanırdı. Ve o gün de yine hârikalar yaratıyordu.

Açtığım sahifeyi bilhassa işaret ederek, broşürü ona uzattım.

— «Bu kendi eserim değildir!» diye bağırdım. «Oh! Sakın size kendi yazdığım bir kitabı verdiğimi zannetmeyin! Çöldeki kudret helvası, Mister Ablewhite! Kurumuş topraklar üzerindeki damlalar! Miss Jane Ann Stamper'in şükranla anılan sözleri!»

Bir an için sustum, çünki nefesim tükenmişti. Ve tekrar konuşmaya başlamak için fırsat bulamadan, o insan kılığına girmiş canavar haykırdı:

— «Hay sizin Miss Jane Ann'ınız...»

Burada noktalarla ifade ettiğim o korkunç kelimeyi yazmama imkân yok. Fakat Mr. Ablewhite o lâfı söyleyince bir çığlık atmaktan kendimi alamadım. Masanın üzerindeki çantamı kaptığım gibi, içindeki bütün broşürleri çıkardım; sonra çarçabuk aralarından **Allah aşkına susun**! başlıklı ve küfür etmenin kötülüklerinden bahseden bir tanesini seçerek, bakışlarımda yalvaran bir ifade olduğu halde, kendisine uzattım. İhtiyar adam kitabı elimden kaptıktan sonra, iki parçaya ayırarak, masanın üzerine fırlattı. Herkes endişeli bir tavırla, acaba şimdi ne olacak diye ayağa kalkmıştı. Tekrar köşeme çekilerek oturdum. Broşürde, aynı böyle bir hâdise sonunda Miss Jane An Stamper'i omuzlarından yakalayarak dışarı attıklarını yazıyordu. **Onun** çektiği bu işkenceyi ben de çekmeye hazırlanmış, bekliyordum.

Fakat, hayır, böyle bir şey olmadı...

Mr. Ablewhite, karısına doğru döndü.

— «Kim... kim... kim...» diye kekelemeye başladı, öfkesini zaptetmeye bir türlü muvaffak olamıyarak. «Bu küstah mutaassıbı kim buraya dâvet etti? Siz mi?»

Rachel, teyzesinden önce davrandı.

— «Miss Clack, benim dâvetlim olarak burada bulunuyor.»

Bu kelimeler Mr. Ablewhite'in üzerinde garip bir tesir uyandırdı. Öfkesinden kızışmış ve kıpkırmızı olmuş bir adamken, ânîden buz gibi bir ifadeyle konuşmaya başladı.

— «Ah!» dedi. «Demek Miss Clack, **benim** evimde... **sizin** dâvetliniz olarak bulunuyor?»

Şimdi kendini kaybetmek sırası Rachel'e gelmişti. Yüzü kızardı ve gözleri nefretle parladı. Avukata doğru dönerek, yüksek sesle sordu:

— «Ne demek istiyor?»

Mr. Bruff üçüncü defa olarak söz aldı:

— «Bu evi, Miss Rachel'in velisi olmak sıfatıyla ve onun namına kiralamış olduğunuzu unutmuşa benziyorsunuz, Mister Ablewhite.»

— «Acele etmeyin» diye cevap verdi, Mr. Ablewhite. «Son bir sözüm daha var ve zaten bunu çoktan söyleyecektim, eğer... (lâfının burasında bana korkunç bir isim bulmaya çalışarak, bulunduğum tarafa doğru baktı) eğer bu tahammülü imkânsız kız araya girmeseydi. Size şunu ihtar etmek istiyorum ki, beyefendi, şayet oğlum Miss Verinder'in kocası olmaya lâyık görülmediyse, benim de Miss Verinder'in velisi olmaya lâyık görülemeyeceğim bir hakikattır. Bunu, Lady Verinder'in vasiyetindeki şartları kabul edemiyeceğim şeklinde de mânâlandırabilirsiniz. Bu ev benim adıma kiralanmıştır. Benim evimdir. İstersem otururum, istersem taşınırım. Miss Verinder'i kovmaya asla niyetim yok. Aksine kendisinin, bavullarını ve misafirini de beraber alarak, canının istediği zaman gidebileceğini söylemek istiyorum.»

İhtivar adam bunları söyledikten sonra, selâm vererek dışarıya çıktı.

Mr Ablewhite, oğluyla evlenmeyi reddettiği için Rachel'den böyle intikam alıyordu işte!

Odanın kapısı kapanır kapanmaz, teyzem, her üçümüzün de susmasına sebep olan bir harekette bulundu. Anîden, odayı geçmesi için yeteri kadar enerjiyi kendisinde bularak, Rachel'e doğru yürüdü ve onun elini tuttu.

— «Sevgili yavrum» dedi, «kocamın size söylediklerinden dolayı büyük bir utanç duyuyorum. Fakat onun değil de asıl öfkesinin kusuruna bakmamak lâzım! Ve siz» diye devam etti teyzem, bana doğru dönerek,

«onu siz bu hale koydunuz! Bundan sonra artık ne sizi ve ne de broşürlerinizi görmeyeceğimi ümit ediyorum! Özür dilerim, sevgili küçüğüm» dedi tekrar Rachel'e sarılıp, öperken «evet, kocamın namına sizden özür diliyorum. Sizin için ne yapabilirim, söyleyin bana!»

O hiç makul olmayan, kaprisli Rachel, bu zavallı teselli lâfları üzerine hıçkırarak ağlamaya başladı ve cevap yerine teyzesine sarılıp öptü.

— «Eğer Miss Verinder'in namına cevap vermeme müsaade ederseniz» diye konuşmaya başladı Mr. Bruff. «sizden, hanımının mantosu ve şapkasıyla aşağıya inmesi için Penelope'a haber vermeniz ricasında bulunabilir miyim? Sonra lûtfen bizi sadece on dakika yalnız bırakın ve durumu herkesi memnun edecek bir hal yoluna koyacağıma inanın.»

Bütün ailenin bu adama karşı olan itimadı hakikaten hayret edilecek bir şeydi. Teyzem de tek bir kelime dahi söylemeden, derhal odayı terketti.

— «Öf!» diye içini çekti Mr. Bruff, «Herncastle'lerin hatâları vardır, bunu kabul ediyorum; fakat kültür yine de başka şey!»

Bunları söyledikten sonra, sanki benim de odadan çıkmamı bekliyormuş gibi, bulunduğum tarafa oldukça sert bir nazar atfetti. Fakat Rachel'e karşı duyduğum alâka —ki bu onun kuzinime karşı duyduğu alâkadan muhakkak ki çok daha fazlaydı— beni oturduğum yere sanki çivilemişti.

Neticede avukat, tıpkı Montagu Square'da Verinder teyzemin evindeki gibi mağlup oldu. Rachel'i pencerenin yanındaki bir iskemleye doğru götürdü.

— «Sevgili, Mis Rachel» dedi, «Mister Ablewhite'in davranışı sizi çok üzdü ve bu gayet tabiîdir. Eğer kendisiyle ciddî bir şekilde konuşursak, neticede haksız olduğunu anlayacaktır. Fakat değmez. Biraz önce söylediklerniz çok doğru; hiç mühim değil!»

Konuşmasına ara vererek, tekrar bana baktı. Ben ise, bir kolumda broşürlerim ve dizlerimin üzerinde de Miss Jane Ann Stamper olduğu halde sükûnetle oturmakta devam ediyordum.

— «Biliyor musunuz?» diye devam etti, yeni-

den Rachel'e dönerek, «annenizin karakterinin ne kadar sağlam olduğunu belli eden hususlardan biri de, insanların hep iyi taraflarını görüp, kötü taraflarını asla aklma getirmemesiydi. Eniştesini sizin veliniz olarak seçti, çünkü ona itimadı vardı ve aynı zamanda kardeşinin de buna sevineceğini düşünüyordu. Ben ise Mister Ablewhite'e karşı hiç bir zaman yakınlık duymadım ve herhangi bir anlaşmazlık çıktığı takdirde, yeni bir veli seçmek hakkını bana vermesini ve vasiyetinde de bunu belirtmesini kendisinden rica ettim. Biraz önce olanlardan sonra, böyle bir durum hakikaten meydana gelmiştir ve size bu kötü hâdiseyi unutturmak için, karımın bir mesajını iletmeme müsaade eder misiniz: Misis Bruff'ün davetini kabul etmenize bir manî var mıdır? Benim evimde kalacaksınız ve yeni bir karar alıncaya kadar da âilemin bir ferdi olacaksınız»

Bunu duyunca, araya girmek için ayağa kalktım. Mr. Bruff, aynı Rachel'in manto ve şapkasını göndertmesi için Mrs. Ablewhite'e ricada bulunduğu anda tahmin etmiş olduğum gibi hareket etmekteydi.

Fakat daha ben tek bir kelime dahi söylemeye muvaffak olamadan, Rachel teklifi kabul etmişti bile. Eğer buna mâni olmazsam, kuzinim Mr. Bruff'ün evinin eşiğinden adımını atar atmaz, hayatımın en güzel projesine —sürüden ayrılmış kuzumu ağıla götürmek ümidine— elvedâ demem lâzım gelecekti! Böyle bir yıkımı sadece düşünmek bile beni çileden çıkarıyordu. Bütün nezaket kaidelerini bir yana bırakarak, yüreğimin ateşini belli eden şu ilk kelimeleri söylemeye başladım.

— «Durun, durun!» diye bağırdım. «Beni dinleyin! Sizi Rachel'e bağlayan hiç bir akrabalık yok, Mister Bruff, halbuki ben onun kuziniyim! Velisi olarak da benim seçilmemi rica ediyor ve yalvarıyorum. Rachel, sevgili Rachel, ne olur mütevazi evimi benimle beraber paylaşın; ilk trenle Londra'ya dönün ve doğru benim evime gidelim!..»

Mr. Bruff susuyordu. Rachel, şaşkınlığını saklamaya asla lüzum görmeyerek, bana baktı.

— «Çok naziksiniz, Drusilla. Londra'ya her gelişimde sizi ziyâret edeceğimi ümit ediyorum. Fakat daha önce Mister Bruff'ün davetini kabul ettim ve bu sıralarda onun himâyesinde bulunmamın daha doğru olacağını düşünüyorum.»

— «Oh! Böyle konuşmayın!» diye yalvardım. «Sizden ayrılmam imkânsız, Rachel, tamamen imkânsız!»

Onu kollarımın arasına almak istedim, fakat geri çekildi. Muazzam şefkatim, genç kıza dokunacağı yerde, aksine korkmasına sebep oluyordu.

— «Bu aşırı dostluk gösterisine ne lüzum var?» dedi. «Hiç bir şey anlamıyorum!»

— «Ben de aynı şekilde» diye mırıldandı, Mr. Bruff.

Vurdum duymazlıkları beni çileden çıkarıyordu. Ne dinsiz insanlar!

— «Oh! Rachel! Rachel! Bütün sadetimin sizi iyi bir hıristiyan yapmama bağlı olduğunu anlamıyor musunuz hâlâ? Ölüm onu elimden almadan önce, anneniz için yapmaya uğraştığım şeyi, şimdi sizin için yapmaya uğraştığımı hissetmiyor musunuz?»

Rachel bir adım ilerledi; gittikçe daha çok şaşırdığı anlaşılıyordu.

— «Bu vesileyle annemin hâtırasını anmaya ne lûzum var!» diye sordu. «Miss Clack, izah edin lütfen.»

Fakat cevap vermeye fırsat bulamadım. Mr. Bruff genç kıza yaklaşarak, ona kolunu uzattı. Rachel de kapıya doğru yürüdü.

— «Bu konuşmayı burada kesersek, iyi olacak» dedi Mr. Bruff. «Ve Miss Clack'in de izahata kalkışmaması daha doğru olur.»

Ben de taştan veya tahtadan yapılmamıştım ya! Avukatın söylediği lâflar üzerine yerimden fırlayarak, hakikatı haykırdım.

Mr. Bruff'ün kolunu şiddetle yaklayarak, uygun bir lisanla, hıristiyanlık dininin, gerekli hazırlıkları yapmadan ölmeyi, ne korkunç ve tamiri imkânsız bir sefillik olarak kabul ettiğini onlara anlattım.

Rachel yeniden geriledi ve bu defa —yazmaya utanıyorum— bir dehşet çığlığı attı.

— «Gidelim buradan!» dedi Mr. Bruff'a. «Bu kadın daha fazla konuşmadan gidelim buradan! Oh! O cömert ve iyi kalpli annemin hayatını düşünün bir kere! Siz de cenâzede bulundunuz, Mister Bruff. Herkesin onu ne kadar sevdiğini görmüşsünüzdür; bütün hizmetkârların en iyi dostları olan annemin mezarı başında nasıl ağladıklarını görmüşsünüzdür! Ve şimdi bu kadın, yeryüzünde hakikî bir melek olan annemin, öbür dünyada da bir melek olarak kalacağından şüphe ettiğini söylüyor! Onunla artık konuşmayınız! Gidelim buradan! Onunla aynı havayı teneffüs etmek beni boğuyor! Bu kadınla aynı odada bulunmaktan korkuyorum!»

Hiç bir itiraz dinlemeden, kapıya doğru koştu. Tam bu esnada da oda hizmetçisi elinde hanımının mantosu ve şapkası olduğu halde içeriye girmişti.

— «Bavullarımı hazırlayın» dedi Rachel, kıza doğru dönerek «ve sonra onları Mister Bruff'ün evine gönderin.»

Her şeye rağmen yine de ona doğru koşmak isterdim. Şaşırmış, üzülmüş, fakat herhalde tahmin ettiğiniz gibi asla kızmamıştım. Rachel'e şunları söylemeyi ne kadar isterdim: «Allah yardımcınız olsun! Ben bütün kalbimle sizi affediyorum!»

Her zamanki cesâretimle, işittiğim hakaretleri aklımdan sildim. O hâdiseyi tekrar hatırladığım şu sırada da asla bir kızgınlık duymuyorum.

Mr. Bruff de genç kızın arkasından çıkarken, benimle alay etmeyi ihmal etmedi:

— «İnanın bana, Mis Clack, hiç konuşmasaydınız daha iyi olurdu!»

Bunun üzerine, beni selâmlayarak odadan çıktı..

Sıra, saçları kurdeleli kıza gelmişti.

— «Bütün bu kargaşalığın sebebini anlamak hakikaten zor değil» dedi. «Ben basit bir hizmetçiyim, ama itiraf edeyim ki sizin yerinizde olsaydım, biraz utanırdım.»

Sonra kapıyı arkasından gürültülü bir şekilde kapattı.

Ve böylece herkes tarafından hakaret edilmiş, terkedilmiş ve alay edilmiş bir vaziyette odanın içinde yalnız başıma kalakaldım.

Bütün insanların hor gördüğü bir hıristiyanın şahit olduğu bu heyecanlı sahneye ilâve edilecek bir şey var mıdır? Hayır! Hatıra defterimden anlaşıldığına göre, bütün hayatım boyunca karşılaştığım üzücü hâdiselerden biri de böylece bitmiş. Rachel Verinder'i bir daha hiç görmedim. Fakat onu, daha bana hakaret ettiği gün affetmiştim. Ve bu güne kadar da onun için durmadan dua ettim. Öldüğüm zaman da —sonuna kadar kötüyü iyi yapmak için mücadeleme devam ederek— vasiyetime, **Miss Jane Ann Stamper'in hayatı, mektupları ve eserleri adlı kitabı** Rachel'e bıraktığımı yazacağım.

(Gray's İnn Square'de Mathew Bruff'un anlattıkları)

BİR

Kalemi elime almama iki şey sebep oldu.

Birincisi, o zamana kadar karanlıkta kalmış bazı kısımları aydınlatabilecek malûmata sahiptim. Mis Verinder'in evlenme anlaşmasını bozması için şahsî sebepler vardı ve çıkan hâdiselerden biraz da kendimi mesul hissediyordum. Mr. Ablewhite'in de, güzel kuziniyle evlenmekten vazgeçmesinin şahsî birtakım sebepleri mevcuttu; ve ben de bunları keşfetmiştim.

İkincisi, tamamen bir tesadüf eseri —iyi veya kötü— bu hint elması vak'asına bizzat kendim de karışmıştım. Bir gün yazıhanemde gayet hürmete şayan görünüşlü ve hiç şüphesiz o üç Hintlinin şefliğini yapan, şarklı bir yabancıyla konuşmak fırsatı geçmişti elime. Üstelik hemen ertesi gün, meşhur araştırıcı Mr. Murthwaite'le, son hâdiselere de temas ederek, Ay Taşının esrarı mevzunda sohbet etmiştik. Böylece benim de kendi hesabıma neden kalemi elime aldığımı anlayacaksınız.

İlk önce Miss Verinder'in evlenmekten neden kaçındığını anlatacağım. Ancak —her ne kadar garip görünecekse de— bu işi yapabilmem için, çok yakın dostum, merhum Sir John Verinder'in yatağının başucuna sık sık gittiğim tarihe kadar çıkmam lâzım gelecek.

Sir John'un umumiyetle yumuşak başlılık ve ihmalkârlık şeklinde tezahür eden bir karakter zayıflığı vardı. Yine bu zayıflık, diğerlerinin arasında —ve bizi alâkadar eden konuyu da buradan çıkaracağız— sıhha-

tinden hiç şikâyet etmediği devirlerde, vasiyetnamesini hazırlamaktan çekinmesine sebep olmuştu. Bu mesuliyet onu korkutuyordu. Gerek Lady Verinder, gerekse ben, bu işin bir vazife olduğunu kendisine anlatmaya çalıştık. Bizim haklı olduğumuzu kabul etmekle beraber, yine de, ölümüne sebep olan hastalığa yakalanıncaya kadar herhangi bir teşebbüste bulunmadı. Nihayet beni bir gün aziz dostumun yanına çağırdılar: vasiyetimi hazırlatmak istiyordu. Ve bu vasiyetname, bütün meslek hayatım boyunca hazırladığım en basit vasiyetname oldu.

Odasına girdiğim zaman uyuyordu. Geldiğimi görünce hemen yerinden doğruldu.

— «Nasılsınız, Mister Bruff? Uzun sürmeyecek. Ve bu iş bittikten sonra, ben de tekrar uyuyabilirim!»

Büyük bir alâkayla kâğıtlarımı, kalemimi ve mürekkebimi çıkarışımı seyretti.

— «Hazır mısınız?» diye sordu.

Başımla evet manâsında bir işaret yaptıktan sonra, kalemimi mürekkebe batırarak, isteklerini yapmaya hazırlandım.

— «Her şeyi karıma bırakıyorum» dedi. «İşte hepsi bu kadar.»

Başını yastığa koyarak yeniden uyumak istedi.

Onunla tekrar konuşmaya mecbur oldum.

— «Menkul ve gayrimenkul neyiniz varsa, hepsini Lady Verinder'e bıraktığınızı mı söyemek istiyorsunuz?»

— «Evet, tamam! Sadece ben arzumu daha kısa bir şekide ifade ettim. Neden siz de bunu benim yaptığım gibi üç kelimeyle söylemeyip, uyumama mânî oluyorsunuz! Her şeyi karıma bırakıyorum! Benim vasiyetim işte böyle!»

Servetine hem muazzam arazileri ve hem de parası dahildi. Bahis konusu başka bir kimse olsaydı, vasiyetini tekrar gözden geçirmesini kendisine söylemeyi bir vazife olarak kabul ederdim. Ancak bahis konusu Sir John olduğu için, Lady Verinder'in kocasının

hudutsuz itimadına lâyık bir kimse olduğundan şüphe etmek aklımdan dahi geçmediği gibi, (bütün sadık ve iyi eşler, kocalarının itimadına lâyıktır) kendisine teslim edilen serveti gayet iyi idare edebileceğine inanıyordum (ki bana göre bu işi başarabilecek kadınlar binde birdir). On dakika sonra, Sir John'un vasiyeti hazırlanmış, imzalanmış ve mükemmel bir insan olan Sir John'un kendisi de, bir daha asla uyanmamak ve rahatsız edilmemek üzere uykuya dalmıştı.

Lady Verinder, kocasının gösterdiği itimada hakikaten lâyık olduğunu ispat etti. Daha dul kaldığı ilk günlerde, bizzat kendi vasiyetnamesini hazırlatmak için beni çağırdı. Düşündüğü şeyler o kadar doğruydu ki, kendisine herhangi bir nasihatte bulunmak lüzumunu asla hissetmedim. Bütün yaptığım iş, arzularını kanunî bir şekilde yazmak oldu sadece. Sir John toprağa verileli henüz on beş gün kadar olmuştu ki, kızının geleceği, en elverişli ve en emin şartlarla garanti altına alınmıştı.

Bu vasiyetname, uzun seneler çalışma odamdaki kasanın içinde durdu. Ancak Lady hastalandığı zaman ve gayet üzücü şartlar altında onu tekrar gözden geçirmek mecburiyetinde kaldım.

Doktorlar Lady Verinder'in ölüme mahkûm olduğunu açıklamışlardı. Durumundan haberdar ettiği ilk şahıs da ben oldum ve vasiyetnamesinin metnini bir kere daha beraberce gözden geçirmek için yanma gittim.

Vasiyetindeki, kızıyla ilgili hususlarda daha iyisini düşünebilmenin imkânı yoktu. Fakat bana arzularını yazdırdığı o tarihten bu yana, uzak akrabalarına bıraktığı fazla ehemmiyeti olmayan yardımlar konusunda bazı değişiklikler yapmak istiyordu. Esas metne bir kaç madde daha ilâve etmek lâzımdı. Bu iş yapıldıktan sonra, herhangi bir kazâ olmasından çekinerek, Miladv'ye, bu yeni arzularını ikinci bir vasiyetname halinde hazırlamamızı teklif ettim. Maksadım, esas metni bozan ve doğrusunu söylemek lâzım gelirse, meslekî durumu da yaralayan birtakım tekrarlamaları ortadan kaldırmaktı.

Birinci vasiyetnamede Rachel Verinder hakkında olan kısmı, ikinci vasiyetnameye de tek kelimesini atlamadan yazdık. Yegâne değişiklik bir vasinin tayini ve nasihatım üzerine yine bununla ilgili birtakım ilâveler konusunda oldu. Lady Verinder'in ölümünden sonra da bu vasiyetname, kanunlara göre resmen tasdikini temin için avukatımın eline teslim edildi.

Aradan üç hafta geçmişti ki —hatırlayabildiğim kadar— esrarlı birtakım vak'aların cereyan ettiğinden ilk defa şüphelendim. Tesadüfen, hatırını sormak için dostum avukata uğramıştım. Beni her zamankinden daha büyük bir nezaketle karşıladığı gözümden kaçmadı.

— «Size verilecek haberim var» dedi. «Bugün mahkemede ne öğrendim dersiniz? Lady Verinder'in vasiyetnamesinin tetkiki istenmiş ve talebi yapan kimse tarafından da gözden geçirilmiş!»

Hakikaten şaşırtıcı bir haberdi bu! Vasiyetnamede hakikate uymayan bir husus yoktu. Ayrıca metni öğrenmek isteyecek kadar bu işle alâkalanan bir kimseyi de düşünemiyordum. (Belki bilmeyenler vardır diye şunu ilâve edeyim ki, kanunlarımız, herhangi bir vasiyetnameyi tetkik etmek isteyen her kimseye, bir şilin ödediği takdirde bu hakkı tanımaktadır.)

— «Şahıs namına talebin hangi firma tarafından yapıldığını biliyor musunuz?»

Avukat hiç tereddüt etmedi.

— «Evet. Skipp and Smalley firmasından Mister Smalley. Vasiyetname henüz mahkeme evrak memuru tarafından kütüğe geçirilmemişmiş. Dolayısiyle kanunun da müsaade ettiği gibi, metnin tetkikine mânî bir durum yokmuş. Hattâ adam dikkatle okuduktan sonra, küçük cep defterine bazı notlar almış. Mister Smalley'in müşterisinin kim olabileceğine dair bir fikriniz var mı?»

Başımı salladım.

— «Öğreneceğim» dedim. «Hem de yarından evvel.»

Ve bunun üzerine yazıhaneme döndüm.

Eğer tetkik talebinde bulunan başka bir firma olsaydı, malûmat almakta büyük güçlüğe uğrardım. Fa-

kat Skipp and Smalley ortaklığıyla aram çok iyi idi ve bu da araştırmalarımı kolaylaştıracaktı. Birinci kâtibim (gayet sevimli ve açıkgöz bir adam) Mr. Smalley'in kardeşiydi ve bu akrabalığa dayanarak, Skipp and Smalley firması, uzun senelerden beri, çeşitli sebeplerle okumaya fırsat bulamadığım dosyaları alıp tetkik ederek, sırtımdan para kazanırlardı. Dolayısiyle bu firmanın üzerinde biraz otoritem bulunuyordu. Ve kanaatimce bu otoriteden faydalanmanın da tam zamanıydı.

Yazıhaneme dönünce birinci kâtibimle konuştum ve hâdiseyi anlattıktan sonra, kardeşine selâmımı iletmesini ve Skipp and Smalley beylerin neden Lady Verinder'in vasiyetnamesini tetkik etmek ihtiyacını hissettiklerini öğrenmek istediğimi onlara söylemesini kendisinden rica ettim.

Bu sualim üzerine Mr. Smalley kardeşiyle beraber yazıhaneme geldi. Bir müşterinin isteği üzerine bu işi yaptıklarını söyledi. Ve daha fazla konuşmasının da meslekî bakımdan doğru olmayacağını belirtti.

Bu konuda sıkı bir münakaşamız oldu. Adam haklıydı, benim ise haksız olduğuma hiç şüphe yoktu. Fakat bir kere merâkım ve endişelerim uyanmıştı artık. Daha fazlasını öğrenmek için ısrar ettim. Üstelik onun tarafından verilecek malûmatı meslekî bir sır olarak kabul etmediğimi söylüyor ve bu malûmatı istediğim gibi kullanabileceğimi iddia ediyordum. Daha da beteri, avantajlı durumumdan faydalanarak, Mr. Smalley'e şunları söyleyecek kadar ileri gittim:

— «Müşterinizin işleriyle benim işlerimi kaybetmek arasında bir tercih yapınız, beyefendi.»

Bu sözlerimin müdafaa edilecek bir tarafı yoktu, kabul ediyorum. Yaptığım tam mânâsıyla bir zorbalıktı. Ve bütün zorbalar gibi ben de partiyi kazandım. Mr. Smalley, bir sâniye bile düşünmeden tercihini yaptı. Kararlı bir tavırla gülümseyerek, müşterisinin adını bana verdi: Mr. Godfrey Ablewhite.

Şimdi burada, Lady Verinder'in vasiyetnamesi hakkında biraz malûmat vermem lâzım. Mümkün olduğu kadar bunu yapmağa çalışacağım.

Büyük servetin tamamı Rachel Verinder'in eli-

ne bir anda geçmiyordu. Annesi beni hâlâ hayretler içinde bırakan bir önseziyle hazırladığı vasiyetinde, genç kızın herhangi bir mes'uliyet altında kalmasını önlediği gibi, kendisiyle sırf parası için evlenecek bir adamın kurbanı olması ihtimalini de tamamen ortadan kaldırıyordu. Şöyle ki: ne Rachel ve ne de kocası —şayet evlenirse— büyük araziler, mâlikâneler ve nakit para halindeki muazzam servetin tamamına bir anda sahip olamıyacaklardı. Londra ve Yorkshire'deki evler kendilerine tahsis edilecek ve mühim bir para tutan aylık gelir alacaklardı, fakat işte hepsi bu kadar.

Keşfettiğim hakikat beni öylesine bir hayrete düşürmüştü ki, sanki felç olmuş gibi ne yapmam lâzım geldiğine dair bir karar veremiyordum.

Aradan henüz bir hafta geçmeden de, Miss Verinder'in evlenme projesini haber alınca, şaşkınlığım bir kat daha arttı. Genç kıza karşı büyük bir yakınlık duyuyordum ve onun Mr. Godfrey Ablewhite'le evleneceği haberi son derece üzülmeme sebep olmuştu. Ve şimdi bu adam —ki hâdiseyi öğrendiğimdenberi ona bir sahtekâr gözüyle bakıyordum— kuziniyle sadece bir aşk izdivacı yapacağı intibaını uyandırmak istiyordu. Böylece ne kadar aşağılık bir insan olduğunu ortaya koymaktaydı! Eh! diyeceksiniz ki, hergün böyle evlenmeler oluyor. Buna hiç şüphe yok, fakat bahis konusu kimse meselâ kız kardeşinizse, aynı rahatlıkla konuşabilir misiniz?

Benim de aklıma gelen ilk sual şu oldu: Acaba Mr. Ablewhite, Mr. Smalley vasıtasıyla vasiyetnamenin tam metnini öğrendikten sonra, Miss Rachel'le evlenecek miydi?

Gayet tabiî bu tamamen Mr. Ablewhite'in mâlî durumuyla ilgili bir hususdu. Fakat benim bu konuda hiç malûmatım yoktu. Eğer malî durumu iyi ise, kızın aylık gelirini kâfi görüp onunla evlenmekte tereddüt etmezdi. Fakat eğer acil olarak mühim bir paraya ihtiyacı varsa, bu takdirde Lady Verinder'in vasiyetnamesi ona bu imkânı sağlamıyacak ve Rachel de, annesinin ihtiyatlı davranması sayesinde bir alçağın eline düşmeyecekti.

Bu sonuncu ihtimal gözönünde tutulursa, daha şimdiden Rachel'e hakikati anlatarak, annesinin matemini tuttuğu o günlerde acısını fazlalaştırmanın lüzumu yoktu. Diğer taraftan sesimi çıkarmazsam, bu işin, genç kızın bütün hayatı boyunca bedbaht olmasına sebebiyet verecek bir evlilikle neticelenmesi de mümkündü.

Misis Ablewhite ile Miss Verinder'e Londra'daki otellerinde yaptığım ziyaret, benim bu kararsızlığıma son verdi. Çünkü böylece, ertesi gün Bringhton'a hareket edeceklerini ve işi çıktığı için Mr. Godfrey'in de onlarla beraber gidemiyeceğini öğrenmiştim. Derhal bu işi benim yapabileceğimi ileri sürdüm. Rachel Verinder'i düşündüğüm bütün bu müddet zarfında kararsızlıktan kurtulamamıştım. Ancak genç kızı karşımda görünce, ne pahasına olursa olsun hakikati anlatmam lâzım geldiğini anlamıştım.

Bringhton'a vardığımızın ertesi günü, beraberce yaptığımız bir gezinti esnasında kendisiyle konuşmak fırsatını elde ettim.

— «Şu sizin evlenme projesinden bahsedebilir miyiz?» diye sordum.

— «Evet» diye cevap verdi, alâkasız bir tavırla. «Eğer başka konuşulacak bir mevzu yoksa.»

— «Âilenizin çok eski bir dostu olarak şunu sormama müsaade ediniz, Miss Verinder: âşık mı oldunuz?»

— «Ümitsizlik sebebiyle evleniyorum Mister Bruff. Beni yeniden hayata bağlayacak sükûnet içindeki bir sadeti tatmak için.»

Bir sırrı, hattâ başlı başına bir romanı doldurabilecek derin bir konuşma tarzıydı bu! Fakat elimde kat'i bir delil vardı ve ipin ucunu bırakmak istemiyordum.

— «Eğer aranızdaki anlaşma bozulursa, Mister Godfrey Ablewhite çok üzülür herhalde. O mutlaka size âşıktır, değil mi?»

— «Öyle olduğunu söylüyor ve zannederim inanmak da lâzım. Çünki aksi takdirde, kendisine an-

lattığım şeylerden sonra, benimle hâlâ evlenmekte ısrar etmezdi.»

Zavallı küçük! Bir adamın bencil ve belli bir gaye uğruna kendisiyle evlenmek isteyebileceğini aklına dahi getirmiyordu. Onu ikaz etmek zannetiğimden de daha zor olacaktı benim için.

— «Konuşma tarzınız biraz tuhafıma gitti.»

— «Söylediklerimde tuhaf olan ne var?»

— «Müstakbel kocanızın size karşı olan sevgisinden kat'iyetle emin değilmişsiniz gibi konuştunuz. Ondan şüphelenmeniz için bir sebep mi var?»

Genç kızın korkunç seziş kabiliyeti birden sesinde ve hareketlerinde bir değişiklik meydana getirdi. Ona bu suali sorduğum anda, benim belli bir gayem olduğunu anlamıştı. Duralayarak kolumdan çıktıktan sonra, yüzüme baktı.

— «Mister Bruff» dedi. «Godfrey Ablewhite hakkında bana bir şey mi söylemek istiyorsunuz? Rica ederim, konuşun.»

İsteğini hemen yerine getirmem lâzım geldiğini bilecek kadar iyi tanıyordum onu. Hiç tereddüt etmeden durumu anlattım.

Parmaklarının kolumu sıktığını hissediyor, yüzünün gittikçe solduğunu görüyordum. Fakat ben konuştuğum müddetçe tek kelime dahi söylemedi. Ve ben konuşmamı bitirdikten sonra da sessizliğini muhafaza etti. Başı hafifçe öne doğru eğik, yanımda yürüyordu. Benim varlığımı ve hattâ her şeyi unutmuşa benzemekteydi. Düşünceleri arasında kaybolmuştu sanki.

Onu bu düşüncelerinden ayırmak istemedim. Edindiğim tecrübeler, Rachel'i kendi haline bırakmam lâzım geldiğini söylüyordu bana.

Genç kızlara, kendilerini şahsen alâkadar eden herhangi bir şey söylendiği zaman, yaptıkları ilk hareket umumiyetle sizi sual yağmuruna tutmak ve sonra da önlerine ilk çıkan arkadaşlarına aynı mevzuu anlatmak olur. Halbuki Rachel Verinder'in yaptığı ilk hareket, tam tersine, susmak ve kendisine anlattığım şeyler üzerinde düşünmek oldu. Bu sarsılmaz sükûnet muhakkak ki daha çok erkeklerde görülen bir hususiyetti. An-

cak kendisine olan emniyeti, kanaatimce, onun en iyi vasıflarından biriydi; bu kanaati de şöyle edinmiştim: evvelâ onu hem seviyor ve hem de takdir ediyordum: ayrıca Ay Taşının kayboluşu hâdisesine karışma şekli, Rachel'in karakterini bana yakından tanıtmıştır. Bu elmas konusunda durum ne kadar aleyhinde görünürse görünsün, genç kızın bu hırsızlığın etrafını saran esrarı şu veya bu şekilde bildiğini düşünmek ne kadar acı olursa olsun, davranışında bir kötülük saklanmadığından kat'iyetle emindim.

Epey bir zamandan beri konuşmadan yürüyorduk ki, nihayet düşüncelerinden sıyrıldı. Gözlerini bana kaldırdığı zaman, hafifçe gülümsediğini farkettim. Bu onun ender rastlanan ve ancak kendini çok mes'ut hissettiği zamanlarda meydana çıkan, dayanılmaz tebessümüydü.

— «Şimdiye kadar bir çok iyiliğinizi gördüm» dedi, «fakat bugün size karşı her zamankinden daha fazla minnettarlık duyuyorum. Londra'ya döndüğünüz zaman, benim evliliğimden bahsedildiğini duyacak olursanız, yalanlayın lûtfen.»

— «Demek ki evlenmekten vazgeçtiğinizi bildirmeye karar verdiniz?»

— «Şüpheniz mi var? Bana anlattıklarımızdan sonra?»

— «Sevgili Miss Rachel, gençsiniz ve bu işi yapmak zannettiğinizden daha da zor olabilir. İtimad ettiğiniz bir arkadaşınız yok mu? Meselâ ona durumunuzu anlatıp, akıl danışabilirsiniz.»

— «Hayır» diye cevap verdi, düşünmeye lûzum görmeyerek.

Onu hayatta bu kadar yalnız görmek beni üzüyordu. Her seye rağmen gösterdiği cesaret ise, hakikaten takdir edilmeye değerdi! Şimdi sâdece tek bir arzum vardı: ona yardım etmek. Fakat bunu nasıl yapacaktım? Bütün hayatım boyunca nasihat ettiğim olmuştu ve hakikaten zor olan pek çok işin de üstesinden gelmistim. Fakat bir genç kıza, evlenmek üzere verdiği sözü nasıl geri alacağı hakkında tavsiyede bulunmak ilk defa başıma geliyordu. Neticede tavsiyem şu oldu:

Mr. Godfrey Ablewhite'le başbaşa kaldığı bir zaman, kendisiyle sırf bir gaye uğruna evlenmek istediğini emin bir kaynaktan öğrendiğini ona söyler ve bu şartlar altında evlenmelerinin artık bahis konusu olamıyacağını kat'i bir lisanla bildirirdi. Sonra şöyle bir teklifte bulunurdu: ya hiç bir itiraz göstermeden ayrılmayı kabul ederdi, yahut da Rachel, bu kararı vermesinin sebeplerini herkese açıklamak zorunda kalırdı. Kendini müdafaa etmeye veya durumu inkâra kalkışırsa da, kendisine, gelip beni bulmasını söylerdi.

Miss Verinder, sözümü kesmeden, beni dikkatle dinledi. Ancak verdiğim nasihat için bana teşekkür ettikten sonra, bu şekilde davranmasının imkânsız olduğunu da bildirdi.

— «Neden olduğunu sorabilir miyim?»

Kısa bir tereddüt geçirdikten sonra, o da bir sual sordu bana:

— «Mister Ablewhite'in davranışı hakkındaki kanaatinizi sorsalardı?»

— «Evet?»

— «Ne cevap verirdiniz?»

— «Bunun, namussuz bir adamın davranışı olduğunu söylerdim.»

— «Ve ben bu adama inandım. Mister Bruff! Onunla evlenmeyi kabul ettim. Ona namussuz bir adam olduğunu, beni aldattığını nasıl söyleyebilirim: Bütün bunlardan sonra onu herkese karşı nasıl rezil edebilirim? Zaten onu kocalığa kabul etmekle ben kendim rezil oldum. Eğer tavsiyenize uyarak, söylediklerinizi kendisine tekrarlarsam, onun önünde daha da alçalmış olurum. Bu imkânsız! Aramızda geçenlerden sonra bu hakikaten imkânsız! Belki de o utanmıyacaktır, fakat ben buna tahammül edemem!»

Böylece genç kızın karakterinin yeni bir cizgisini daha tanımış oluyordum. Âdî ve aşağılık bir kimseye az da olsa bağlanmış bulunmak onu öylesine iğrendiriyordu ki, herkesin ne düşüneceğine aldırmıyor ve arkadaşlarının gözündeki değerinin düşmesi ihtimalini bile tercih ediyordu!

Nasihatımı dinlemesi için yeniden ısrar ettim;

adamın zannettiğimden daha da akıllıca davrandığını anlıyordum şimdi.

Rachel başını sallayarak, düşüncelerini başka bir şekilde izah etmeyi denedi:

— «Bana karısı olmamı teklif edecek ve ben de onun bu teklifini kabullenecek kadar birbirimizin itimadını kazanmıştık! Şimdi artık dünyanın en âdî adamı olduğunu yüzüne karşı haykıramam onun!»

— «Fakat, Miss Rachel, herhangi bir sebep göstermeden de evlenme sözünü geri alamazsınız ki.»

— «Uzun uzun düşündüğümü ve bu kararın ikimiz için de daha hayırlı olduğu neticesine vardığımı söylerim kendisine.»

— «Buna ilâve edilecek hiç bir izahatınız olmayacak mı?»

— «Asla.»

— «Onun da kendi hesabına söyleyeceği bazı şeyler olabileceğini hiç düşündünüz mü?»

— «Canı ne isterse söylesin!»

İradesini ve düşünüş tarzını takdir etmemek mümkün değildi, ancak bu şekilde yine kendisinin haksız duruma düşeceği de kaçınılmaz bir gerçekti. Kendi durumunu da göz önünde tutması için ona yalvardım. Eğer esaslı bir sebep göstermezse, davranışının çok kötü bir şekilde mânâlandırılacağını kendisine hatırlattım.

— «Şahsî duygularınızı tatmin etmek için, umumî kanaati saf dışı bırakamazsınız,» dedim.

— «Bırakırım!» diye cevap verdi. «Ve bu da ilk defa olmayacak.»

— «Nasıl?»

— «Ay Taşı'nı unutuyorsunuz Mister Bruff. Şahsî kanaatlerimi göz önünde tutarak, umumi kanaati umursamadığım bir hakikat değil midir?»

Bir müddet ne cevap vereceğimi kestiremedim. Ağzından kaçan bu garip itirafın yardımıyla, genç kızın, Ay Taşı'nın kayboluşu esnasındaki davranışını anlamaya çalıştım. Fakat muvaffak olamadım.

Eve dönmeden önce onu bir kere daha kandırmaya çalıştım. Ancak kararı kat'iydi. O gün genç kız-

dan ayrıldığım zaman, bir sürü garip duygunun tesiri altındaydım. Miss Verinder inatçıydı; bu işten haksız çıkacaktı; durumun ne şekil alacağını kendisi de merak ediyordu; hakikaten takdire şayan bir kızdı; ona acımamak elden gelmiyordu. Bana söyleyecek veya soracak bir şeyi olduğu zaman, derhal mektup yazacağına dâir kendisinden söz aldım. Ve gayet endişeli bir şekilde Londra'ya döndüm.

Ve döndüğümün akşamı da, henüz bir mektup almak fırsatı çıkmadan, ihtiyar Mr. Ablewhite beklenmedik bir şekilde beni ziyârete geldi. Ve böylece Mr. Godfrey'in son kararı haber aldığını ve **kabul ettiğini** öğrendim.

Demek ki şüphelerimde haklıydım. Genç adamın Miss Verinder'in kararı önünde eğilmesinin sebebi, sanki bizzat kendi itiraf etmiş gibi meydandaydı. Onun şu bir kaç gün içinde büyük bir paraya ihtiyacı olmalıydı. Başka şartlar altında Rachel'in geliri muhakkak ki işine yarardı, fakat şu sıralarda kendisine hiç bir faydası dokunmayacaktı; bu sebepten genç kız en ufak bir güçlüğe uğramadan bu işten sıyrılmıştı. Eğer bunun sâdece benim kanaatim olduğu söylenirse, vereceğim cevap şu olacaktır: Öyleyse genç adamın, kendisine son derece rahat yaşama şartları temin edecek böyle bir evlilikten kolaylıkla vazgeçmesinin sebebi nedir?

Bu haberin bende uyandırdığı sevinç, konuşmamızın aldığı şekil üzerine derhal kayboldu. Mr. Ablewhite'in bana gelmesinin sebebi, Mis Verinder'in neden bu şekilde hareket ettiğini öğrenmek içindi tabiî. Benim de izahat vermem gayet tabiî imkânsızdı. Bu direnişim, zaten öfkelenmiş olan adamı tamamen çileden çıkardı. Bakışlarından ve sert konuşmasından şunu anladım ki, bu adam yarın Bringhton'a gittiği zaman, Rachel, kaba ve insafsız bir kimseyle karşı karşıya gelecekti.

O gece gözümü bile kırpmayarak ne yapmam lâzım geldiğini düşündüm. Neticede neye karar verdiğimi, Bringhton'daki hâdiseleri ve bunun da ne şekilde sonuçlandığını, gayet dindar bir insan olan Miss Clack'

in, birbiri arkasından anlattığını söylediler. Ben sâdece Miss Verinder'in, Hampstead'deki evimde, aradığı sükûneti ve rahatı bulduğunu ilâve edeceğim. Kendisi uzun bir müddet evimizi şereflendirdi. Eşim ve kızlarım onu aramızda görmekten dâimâ memnuniyet duydular; ve yeni bir vasi bulunduktan sonra, Miss Verinder ile benimkilerin, sanki çok eskiden tanışıyormuş gibi dostça ayrıldıklarını şu anda hatırlarken, büyük bir gurur ve sevinç duyuyorum.

İKİ

Şimdi de size, Ay Taşı konusunda edindiğim malûmatı, daha doğrusu elması çalmak için Hintlilerin kurdukları komployu anlatacağım. Ve bu anlatacağım şeyler az olmakla beraber, daha sonra meydana gelen hâdiseler bakımından büyük bir ehemmiyet kazanmıştır.

Miss Rachel'le aramızda geçen konuşmadan yedi sekiz gün sonra, kâtiplerimden biri, elinde bir kartvizit olduğu halde yazıhânedeki odama gelerek, bir beyin benimle konuşmak istediğini bildirdi.

Kartvizite baktım. Üzerinde, şimdi aklımdan çıkmış olan bir yabancının ismi vardı. Ancak kartın arkasına ingilizce bir satır yazılmıştı: Mr. Septimus Luker'in tavsiyesiyle.

Beni asıl şaşırtan Mr. Luker gibi bir adamın, herhangi bir kimseye beni tavsiye etmek cesâretini göstermesiydi. Ve böylece bir müddet gözlerime inanamıyarak, konuşmadan durdum. Şaşkınlığımı farkeden kâtip, aşağıdaki bey hakkındaki kanaatini söyledi:

— «O kadar koyu bir teni var ki, efendim, ben şahsen onu bir Hintli'ye benzettim.»

Kâtibin kanaatiyle, kartvizit üzerindeki yazıyı göz önünde tutarak, Mr. Luker'in tavsiyesi ve yabancının ziyâretinin, Ay Taşı ile alâkalı bir husus olabilece-

ğini düşündüm. Ve neticede adamı kabul etmeye karar verdim.

Bütün meslekî prensipleri bir yana bırakarak, sırf merakımı tatmin etmek için yaptığım bu fedakârlığı anlatmaya başlamadan önce, bir hususu daha belirtmek istiyorum. O sıralarda Ay Taşı'nın maceralarını benim kadar uzun bir zamandan beri takip eden —hiç olmazsa İngiltere'de— başka bir kimse daha yoktu. Çünki Albay Herncastle, bir cinayete kurban gitmemek için hazırladığı plânın sırrını bana açıklamıştı. Yine albayın hayatta olduğunu, kendisinden muntazaman aldığım mektuplardan anlıyordum. Ay Taşı'nı Miss Verinder'e bıraktığına dair hazırlattığı vasiyetnamesini de ben yazmıştım. Daha sonra bu elmasın kötü bir suçlamaya sebebiyet verip, âilenin ismini lekeliyebileceğini ileri sürerek, mirascıları vasiyetnamenin şartlarına uymaları için ben kandırmıştım. Nihayet Mr. Franklin Blake'in bütün endişelerini yatıştırarak, elması Lady Verinder'in evine götürmeğe onu ben ikna etmiştim. Dolayısiyle Ay Taşı'yla şahsen ilgilenmek hakkına sahip biri varsa —ümit ederim buna kimsenin itirazı olmayacaktır— o da bendim.

Esrarengiz müşteriyi görür görmez, o üç Hintliliden biriyle ve muhtemelen şef olanıyla karşı karşıya bulunduğuma dair bir önsezi duydum. Tam bir Avrupalı gibi giyinmiş olmakla beraber, koyu teni, sırım gibi vücudu, hareketlerinin yumuşaklığı ve nezaketi, kendisini dikkatle tetkik eden bir kimse için, Şark'tan geldiğini ortaya koyuyordu.

Adama oturması için yer gösterdikten sonra, ziyaretinin sebebini öğrenmek istedim. Hintli, gayet düzgün bir ingilizceyle ve büyük bir nezaketle özür diledikten sonra, altın yaldızla işlenmiş bir kumaşa sarılı küçük bir paket gösterdi. Nihayet bunun ve altındaki kırmızı ipekten ikinci bir kumaşın da katlarını açtıktan sonra meydana çıkan, üzerine kıymetli taşlar kakılmış abanoz ağacından bir kutuyu masama koydu.

— «Gelmemin sebebi, beyefendi» dedi, «sizden ödünç para istemek içindir. Bunu da mutlaka ödenecek olan borcumun garantisi olarak bırakacağım..»

Ona kartını gösterdim.

— «Ve bu iş için, Mister Luker'in de tavsiyesiyle bana mı müracaat ediyorsunuz?»

Hintli evet mânâsında başını salladı.

— «İstediğiniz parayı Mister Luker'in bizzat kendisinin neden vermediğini öğrenebilir miyim?»

— «Mister Luker şu anda para verebilecek durumda olmadığını söyledi. Beni size gönderdi.»

Şimdi kartı göstermek sırası Hintliye gelmişti.

— «Orada yazıyor!» dedi.

Güzel ve yerinde bir cevap.

Eğer o anda Ay Taşı ellerimin arasında olsaydı, Hintli hiç tereddüt etmeden beni öldürürdü. Fakat bu arada mükemmel bir müşteri gibi hareket ettiğini de görüyordum. Hayatıma hürmet etmese dahi, hiç olmazsa zamanıma hürmet ediyordu ki, çoğu vatandaşım bunu yapmasını bilmezdi.

— «Buraya kadar gelmek zahmetine katlandığınız için çok üzgünüm» dedim. «Mister Luker size benim adımı vermekle hatâ etmiş. Bütün meslekdaşlarım gibi ben de ödünç para verme selâhiyetine sahibim. Fakat bu işi şimdiye kadar hiç bir yabancıya karşı yapmadım ve rehin almak usulünü de kullanmadım.»

Yine vatandaşlarımın sık sık yaptıkları gibi beni bu alışkanlığımdan vazgeçirmeye çalışmadı. Tekrar selâm verdikten sonra, kutusunu sardı ve gitmek üzere ayağa kalktı.

— «Yazıhanenizden ayrılmadan önce, bir yabancının size sual sormasına müsaade eder misiniz?»

— «Buyurun.»

— «Eğer vermeniz mümkün olsaydı borcumu size ne kadar zamanda ödemem gerekiyordu?»

— «Memleketimizin âdetlerine göre en geç bir sene sonra borcunuzu ödemeniz gerekecekti.»

Hintli son bir defa daha ve gayet nazik bir tavırla beni selâmladı; sonra birden odayı terketti. Bu iş için bir sâniyeden fazla zaman harcamamıştı. Yumuşak, esrarlı ve sanki bir kedininkine benzeyen hareketleri baştan aşağıya ürpermeme sebep olmuştu, bunu rahatlıkla itiraf edebilirim. Yerime oturup da düşünme-

ye başlar başlamaz, davranışının sebebini anlayamamakla beraber, ziyaretçinin bende gayet temiz bir intiba uyandırdığı neticesine vardım. Yanımda kaldığı müddetçe, yüzü, sesi ve hareketleri o kadar kontrolluydu ki, her türlü imtihanı başarıyla verebilirdi. Fakat belki de onun bu dış görünüşünü tetkik etmem işine geliyordu. Çünki verilen paranın ne zaman geri ödeneceği henüz bahis konusu olmadan önce, söylediklerim sanki onu zerre kadar alâkadar etmiyor gibi görünmüştü. Fakat o son malûmatı aldıktan sonra, ilk defa olarak başını kaldırıp yüzüme bakmıştı. Dolayısiyle sırf bu suali sormak ve benden bir cevap almak için yazıhâneme gelmiş olabilirdi. Aramızda geçenleri düşündükçe, o kutuyu öne sürüşünün ve borç para istemesinin, gayesine erişmek için sâdece birer bahane olduğuna daha çok inanıyordum.

Kanaatimin doğruluğundan aşağı yukarı emin olduktan sonra, tam Hintli'nin acaba neden bu şekilde davrandığını araştırmaya koyulmuştum ki, Mr. Septimus Luker'in bir mektubunu getirdiler. Bu sonuncusu insanı sinirlendiren, aşırı saygılı bir ifade tarzıyla kendisine bir randevu vermemi istiyor, aydınlanması icabeden birkaç nokta üzerinde tatminkâr bir izahatta bulunacağını söylüyordu.

Bir kere daha merakıma yenilip, meslekî işlerimi bir yana bırakarak, ertesi gün için Mr. Septimus Luker'e yazıhanemde bir randevu verdim.

Bu adam her bakımdan Hintliden çok daha aşağı bir sınıfa dahil olduğunu belli ediyordu. O kadar kaba, çirkin, sıkıcı ve âdîydi ki, bu anlattıklarımın arasına onu da katmak mecburiyetinde kaldığım için hakikaten üzgünüm. Verdiği mâlûmatı da kısaca şu şekilde anlatabilirim:

Hintlinin beni ziyârete geldiği günden bir gün evvel. Mr. Luker de aynı terbiyeli yabancıyla görüşmüş, fakat tamamen Avrupalı gibi giyinmiş olmasına rağmen, onun bir zamanlar evinin etrafında dolaşarak kendisini rahatsız eden ve polise şikâyet etmeye mecbur bırakan üç Hintlinin sefi olduğunu tanımaya da muvaffak olmuştu. Bu şaşırtıcı keşfinden sonra şu netice-

ye varmıştı ki —kanaatimce gayet normaldi— kendisine saldırıp gözlerini ve ağzını bağladıktan sonra evrakını çalan üç Hintliden biri de bu adamdır. Yabancı bana yaptığı hareketlerin aynısını onun evinde de tekrarlamıştı. Kutusunu örten kumaşı açmış ve aynı teklifte bulunmuştu. Ondan çabucak kurtulmaktan başka bir şey düşünmeyen Mr. Luker ise, hemen parası olmadığını bildirmişti. Bunun üzerine Hintli, ihtiyacı olan parayı nereden bulabileceğini sormuş ve Mr. Luker de iyi bir avukata başvurması gerektiğini söyledikten sonra, neticede benim adımı vermişti.

— «Sırtımdan soğuk terler akıyordu,» diye konuşmasını tamamladı, iğrenç mahlûk «ve artık ne söylediğimi bilemez hâle gelmiştim. Korkunun aklımı başımdan aldığını düşünerek beni affedeceğinizi ümit ediyorum, Mister Bruff.»

Nâzik bir tavırla kendisini affettiğimi söyledim. Ondan çabucak ve en iyi kurtulma çaresi buydu. Fakat gitmeden önce, Hintlinin Mr. Luker'in evinden ayrılırken son bir şey daha öğrenmek isteyip istemediğini sordum. Evet, yabancı tıpkı bana yaptığı gibi, aynı suali sormuş ve Mr. Luker de aynı benim verdiğim cevabı vermişti. Bütün bunların mânâsı neydi? Mr. Luker'in izahatı meseleyi halletmeme kâfi gelmiyordu. Güçlüklere meydan okuyacak cesareti de kendimde bulamıyordum. O aksam bir yemeğe dâvetliydim ve kafamda karanlık birtakım düşünceler olduğu halde evime gittim. Banyoya girerken de, sıcak suyun herhangi bir keşifte bulunmama yardım edeceğini hiç zannetmiyordum.

ÜÇ

O gece yemeğe gelen dâvetliler arasında, en ehemmiyetli kimse muhakkak ki, Mr. Murthwaite idi.

Yine gayesiz bir şekilde orayı burayı dolaşarak İngiltere'ye döndüğü zaman, tehlikeli maceralardan

yüzünün akı ile çıktığına inanan yüksek sosyete, başından geçenleri anlatması için bu araştırmacıya büyük itibar gösteriyordu. Zaten biraz önce de başarılarına sahne olan yerlere tekrar dönmek niyetinde olduğunu söylemişti Mr. Murthwaite. Böylece hayatını bir kere daha tehlikeye atacağı haberi, bu kahramana karşı olan ilgileri zayıflamaya başlayan hayranlarının yeniden heyecanlanmasına sebep olmuştu. Pek yakında, bir cinayete kurban gittiği haberini almamız mümkün olmakla beraber, yine de, böyle büyük şahsiyetlerle her gün karşılaşmak fırsatı ele geçmezdi.

Hanımlar bizi yemek odasında yalnız bıraktıkları zaman, ben de tesadüfen tam Mr. Murthwaite'in yanında bulunuyordum. Dâvetlilerin hepsi de Britanya'lı oldukları için, kısa bir zaman sonra politika konusunda hararetli bir sohbete daldılar.

Ben ise politikaya karşı en ufak bir ilgi dahi duymam. Siyasetle alâkalı bütün konular bana karanlık ve mânâsız gelir. Bardaklarımıza ilk içkiler konduktan sonra. Mr. Murthwaite'e bir göz atınca, onun kanaatinin de aynı benim gibi olduğunu hemen anladım. Adamcağızın, kabalık olmasın diye, sanki, konuşulanları dinliyormuş gibi görünmekle beraber, yavaş yavaş bu işe dayanamayıp, uyuklamaya başlıyacağı da açıkça belli oluyordu. İşte tam bu esnada ona Ay Taşı'ndan bahsederek, uyanık kalmasını sağlamak aklıma geldi. Böylece Hintlinin bana ne maksatla geldiği hakkındaki kanaatini de öğrenmiş olurdum.

— «Eğer aldanmıyorsam, Mister Murthwaite,» diye başladım. «merhum Lady Verinder'le tanışırdınız ve Ay Taşının kayboluşundan sonra, birbiri arkasından meydana gelen hâdiselerle de yakından ilgilendiniz.»

Meşhur seyyah âniden uyanarak, bana kim olduğumu sordu.

Kendisine Herncastle âilesi olan iş münâsebetlerimi ve albayın hayatta bulunduğu zamandan beri bu elmasın hikâyesini nasıl yakından takip etmek mecburiyetinde kaldığımı anlattım.

Mr. Murthwaite, sandalyesini bütün oradakilere sırtını verecek şekilde çevirdikten sonra, alâkasının

tamamını bendeniz, Gray's inn Square'dan mütevazi Mr. Bruff üzerinde topladı.

— «Bu yakınlarda Hintlilerden bahsedildiğini duydunuz mu?» diye sordu.

— «Hem de nasıl!» dedim. «Dün onlardan bir tânesi benimle konuşmak üzere yazıhaneye geldi.»

Mr. Murthwaite, öyle kolay kolay hayrete düşecek bir adam değildi; bununla beraber verdiğim cevap ağzının açık kalmasına sebep oldu. Aynı size anlatmış olduğum gibi, Mr. Luker'le benim başımızdan geçen hâdiseyi ona da anlattım.

— «Hiç şüphesiz Hintli o suali sorarken belli bir gayesi vardı,» diye ilâve ettim. «Acaba borçlanan kimsenin parayı ne zaman ödemesi gerektiğini sormak lüzumunu neden hissetti?»

— «Bunun sebebini hakikaten tahmin edemiyor musunuz, Mister Bruff?»

— «Aptallığımdan dolayı çok utanıyorum, Mister Murthwaite, fakat en ufak bir fikrim yok.»

Büyük araştırmacı aptallığımın ne dereceye kadar çıktığını merak etmiş olacaktı.

— «Size bir şey sormama müsaade edin,» dedi. «Elması elde etmek için yapılan saldırıların neticesi ne oldu?»

— «Bilmiyorum,» diye cevap verdim. «Bu saldırılar benim için tamamen esrarengiz birer hâdise olarak kaldı.»

— «Çünki, üzerinde ciddî bir şekilde durmadınız, Mister Bruff. Şimdi durumu beraberce gözden geçirelim. Albayın vasiyetnamesini hazırladığınız tarihten, Hintlinin yazıhanenize geldiği güne kadar. Durumu göz önünde bulundurursanız, bu ziyaret Miss Verinder'in menfaati bakımından büyük bir ehemmiyet taşıyabilir, ki siz de bunu benden daha iyi takdir edersiniz. Eğer benim kanaatime iştirak ediyorsanız, açıkça söyleyin, o zaman meseleyi beraberce halletmeye çalışalım. Aksi takdirde, isterseniz artık bundan bahsetmeyiz.»

Konuşmayı nereye getirmek istediğini tahmin

ederek, birinci şıkkı kabul ettiğimi söylememe lüzum yok tabiî.

— «Mükemmel» dedi Mr. Murthwaite. «Şimdi, albay Herncastle'in henüz İngiltere'de yaşadığı ve herhangi bir cinayete kurban gitmemek için hazırladığı plândan haberiniz olduğu tarihe dönelim. Sadece şunu söyleyeceğim ki, yaşları göz önünde tutulursa, bu üç Hintli'nin, albayı İngiltere'ye kadar takip eden, bundan önceki üç Hintlinin halefi oldukları meydana çıkar. Pekalâ. Demek ki bu üçlü, evvelki üçlünün yerini almıştır. Böylece sahayı genişlettikten sonra, size, meslekî tecrübenizin cevabını vereceği bir sual sormak istiyorum. Kanaatinizce elması çalmak için Hintlilerin eline ilk fırsat ne zaman geçmiştir?»

İma ettiği seyi anladım.

— «Ellerine ilk fırsat, albay Herncastle'in ölümü dolayısiyle geçmiştir.» diye cevap verdim. «Böylece malûmat edindiler, değil mi?»

— «Gayet tabiî. O zamana kadar Ay Taşı bankadaki kasada emin bir şekilde muhafaza edilmişti. Siz taşı oradan aldınız ve bundan sonra da albayın vasiyetindeki bütün arzuları yerine getirildi. Bir avukat olarak, Hintlilerin bu durumda ne yapmaları lâzım geldiğini tahmin ediyorsunuzdur.»

— «Albay Herncastle'in vasiyetnamesinin kopyesini temin etitler» diye cevap verdim.

— «Tamam. Böylece Ay Taşı'nın Lady Verinder'in kızına kaldığını ve Mister Bruff veya onun tayin edeceği bir kimsenin de elması bizzat kızın kendi eline teslim edeceğini öğrendiler. Lady Verinder ve Mister Blake gibi tanınmış kimseler hakkında malûmat edinmenin gayet kolay olacağını siz de kabul edersiniz. Hintlilerin karşılaştıkları yegâne güçlük, elması, bankadan alınışı esnasında mı, yoksa Yorkshire'daki eve varışından sonra mı çalmak konusunda bir karar vermek mecburiyetinde olmalarıydı. Bu ikinci şık her halde daha emindi ki, Hintliler, hokkabaz kılığına girerek Frizinghall'e gelip, harekete geçmek için müsait bir zaman kollamaya başladılar. Tabiî kurdukları çetenin

son hâdiseleri Londra'dan kendilerine muntazaman bildirdiğini de söylemeye hâcet yok.

«Dolayısiyle Mister Franklin Blake'in bankadan taşı teslim alarak Lady Verinder'in evine götürecek yegâne kimse olduğunu da kolaylıkla öğrendiler. Bundan sonraki hâdiseleri siz de benim gibi gayet iyi biliyorsunuz.»

Mr. Franklin'in, kendisi Yorkshire'a varmadan bir kaç saat önce gönderdiği adamlarından birini caddeye nasıl yerleştirdiğini ve ihtiyar Betteredge'in mükemmel nasihatı üzerine, evin civarında kendisini bekleyen Hintliler olabileceği ihtimaline karşı, doğrudan doğruya bankaya giderek bizzat kendi elleriyle taşı nasıl teslim ettiğini hatırlıyordum. Buraya kadar her şey gayet açıktı. Fakat bu son tedbirden haberleri olmadığı halde, Hintlilerin, evin etrafında hiç bir hazırlık yapmamaları ne şekilde izah edilebilirdi? Çünki Mr. Franklin Blake'in gelisinden, Rachel'in doğum gününe kadar geçecek zaman zarfında elmasın evde muhafaza edileceğini zannettikleri muhakkaktı.

Mr. Murthwaite'e bunu sorarken, aynı zamanda küçük çocuk, mürekkep damlası ve bütün diğer esrarengiz işler hakkındaki bildiklerimden de bahsetmek ihtiyacını hissetmiştim.

— «Bütün bunlardan ben de hiç bir şey anlamıyorum» dedi Mr. Murthwaite. «Bu durumda Hintli karakterinin romantik vasfını bir kere daha tanımış oluruz, o kadar. Böylece, tehlikeli ve çok güç şartlar altında yaptıkları seyahatlerini biraz süslemek istemişlerdir ki, bizim gibi insanlar bunu anlayamaz. O kullandıkları küçük çocuk, manyetizmaya karşı son derece hassas olmalı ve belki de kendisini manyetizma ile uyutan kimsenin düşüncelerinden bir mânâ çıkarmıştır. Fakat bizim bu konuda gaipten haber alanlarla, manyetizmayla veya buna benzer şeylerle işimizin olmaması lâzım. Benim gayem, Hintlilerin yaptıklarını adım adım takip ederek, mantığa uygun yollarla elde edilen bilgilerden normal neticeyi çıkarmaktır. Böylece beklediğiniz cevabı vermiş oluyor muyum?»

— «Bundan asla şüpheniz olmasın, Mister

Murthwaite! Ancak biraz önce sorduğum sualin de makul yollardan izahını korkuyla beklediğimi itiraf etmeliyim.»

Mr. Murthwaite gülümsedi.

— «Bunu izah etmek, hepsinden de daha kolay» dedi. «Ancak daha önce düşüncelerinizde tamamen haklı olduğunuzu söylememe müsaade ediniz. Hintliler Mister Franklin Blake'in, elması ne yaptığını hakikaten bilmiyorlardı, bu da, Mister Blake'in teyzesinin evine geldiği günün akşamı işledikleri ilk hatâdan belli oldu.»

— «İlk hatâ mı?» diye tekrarladım.

— «Gayet tabiî! O gece terastan içersini gözlerken, Gabriel Betteredge tarafından yakalanmak gibi büyük bir hatâ işlemediler mi? Bununla beraber, yaptıkları hatânın da farkına varmış olacaklar ki, sizin de biraz önce söylediğiniz gibi, bir daha haftalarca evin etrafında gözükmediler.»

— «Neden Mister Murthwaite? Benim asıl öğrenmek istediğim şey bu. Neden?»

— «Çünki, bir Hintli, lûzumsuz gördüğü bir riske asla girmez Mister Bruff. Albay Herncastle'in vasiyetnamesine göre, Ay Taşının, tam Mis Verinder'in doğduğu günün sene-i devriyesinde genç kızın eline teslim edileceğini biliyorlardı, değil mi? Kendinizi onların yerine koyun ve yapılması gereken en doğru hareketi söyleyin. Elması, kendilerinden şüphelenen ve onları atlatmasını da bilen Mister Franklin Blake'in daha henüz elindeyken mi çalmaları lâzımdı? Yoksa genç kızın böylesine güzel bir mücevheri nasıl olsa dayanamayıp üzerine takacağını düşünerek, daha müsait bir fırsatın çıkmasını beklemeleri mi gerekiyordu? Belki de düşüncemin doğruluğunu ispat etmemi istersiniz? Hintlilerin davranışını ele alalım. Miss Verinder'in doğum gününü kutladığı bir sırada eve geliyorlar ve sabırlı olmalarının mükâfatını da, Ay Taşını genç kızın boynunda görerek alıyorlar. Aynı gece albayın ve elmasın hikâyesini bana anlattıkları zaman, Mister Franklin Blake ile kuzininin korkunç bir riske girdiklerinden o kadar emindim ki, albayın plânına uyarak taşı parçalattırmanın ve böylece kimliğini ortadan kaldırmanın en

iyi yol olacağı hususunda kendilerine nasihat verdim. O gece elmasın esrarengiz bir şekilde kayboluşu hem benim bu nasihatımı boşa çıkardı ve hem de Hintlilerin bütün oyununu bozdu. Üstelik adamlar hemen ertesi gün tevkif edilince, yapmayı düşündükleri bütün teşebbüsler de felce uğratılmış oldu. Entrikanın ilk kısmı böylece bitmiş oluyor. Şimdi ikinci kısmına başlamadan önce verdiğim izahatın sizi tatmin edip etmediğini sorabilir miym?»

İnkâr etmek mümkün değldi. Tam mânâsiyle tatmin olmuştum.

— «Demek ki buraya kadar anlaştık» dedi, Mr. Murthwaite. «Hintliler elması çalmak için önlerine çıkan ilk fırsatı, Frizinghall hapishanesine atılmalarıyla kaçırdılar. İkinci fırsat ellerine ne zaman geçti? Bu fırsat —ki söylediğimi ispat edebilecek durumdayım— henüz hapishânedeyken ellerine geçti.

Devam etmeden önce, cebinden not defterini çıkararak, sahifelerini açtı.

— «Ben o tarihlerde,» diye tekrar anlatmaya başladı, «bir kaç dostumla beraber Frizinghall'de bulunuyordum. Mahkûmların serbest bırakılmasından bir iki gün önce —zannederim bir pazartesi— hapishane müdürü, elinde bir mektup olduğu halde bana geldi. Bu mektup, Hintlilerin şehirde oturdukları evin sahibi Misis Macann diye birisi tarafından, kendilerine verilmek üzere hapishane müdürüne teslim edilmişti. Ayrıca bu acele mektubun, bir gün önce evin posta kutusuna postacı tarafından atıldığı da biliniyordu. Üzerindeki pul onun Lambeth'den geldiğini göstermekteydi ve gayet düzgün bir ingilizceyle yazılmış olan adres, alışılagelmiş bir şekilde değil de, çok eskiden kullanılan bir usule uyarak kaleme alınmıştı. Müdür zarfı açmış ve mektubun yabancı bir lisanla yazılmış olduğunu görünce, bunun mutlaka Hintçe olacağını düşünmüştü. Bana gelmesinin sebebi de, mektubu tercüme etmem ricasında bulunmak içindi. Yaptığım tercümenin bir kopyesini de ben kendi defterime yazdım. Şimdi size onu takdim edeyim.»

Bana sahifesi açık olan not defterini uzattı.

Adres tek bir paragraf halinde yazılmıştı: **Yorkshire - Frizinghall'de, Mrs. Macann'ın evinde oturan üç Hintli'** ye. Bunun altında hintçe bir yazı ve hemen arkasından da ingilizce tercümesi şu esrarengiz satırları meydana getiriyordu:

Tahtı antilopun sırtında olan ve kolları da dünyanın öbür ucuna uzanan Gece Tanrısı adına.

Kardeşlerim, yüzlerinizi güneye doğru dönün ve içersinde çamur rengi bir derenin aktığı endişeler korusunda bulunan bana doğru gelin.

İşte sebebi.

Kendi gözlerim onu gördü.

Mektup burada bitiyordu; ne bir tarih ve ne de bir imza. Defteri Mr. Murthwaite'e iade ettikten sonra, bu garip Hint mektubundan hiç bir şey anlamadığımı da itiraf etmek mecburiyetinde kaldım.

— «Size bunun ilk mânâsını anlatabilirim,» dedi. «Geri kalanını da Hintlilerin kendi davranışları izah eder. Hint mitolojisinde Ay Tanrısı, antilop üzerine oturmuş, dört kollu bir yaratık olarak kabul edilir; bir adı da Gece Tanrısıdır. Mektupta Ay Taşı'nın bu şekilde ifade edilmiş olması da mümkün. Şimdi Hintlilerin, mektup ellerine geçince ne yaptıkları konusuna dönelim. Serbest kalır kalmaz istasyona gittiler ve Londra'ya hareket eden ilk trene bindiler. Takip edilmediklerine Frizinghall'de hepimiz üzülmüştük. Fakat Lady Verinder, komisere teşekkür edip, tahkikatın durdurulması ricasında bulunduktan sonra, kimse harekete geçmeye cesaret edememişti. Dolayısiyle Hintliler Londra'ya gidip istediklerini yapmakta serbesttiler. Onlar hakkında duyulan ilk haber neydi, Mister Bruff?»

— «Mister Luker'in Lambeth'deki evinin etrafında dolaşarak onu rahatsız ettiler.»

— «Mister Luker'in polise yaptığı şikâyetin kopyesi sizde var mı?»

— «Evet.»

— «Eğer hatırlarsanız, açıklamasında, emrinde çalışan yabancı bir işçiyi hırsızlık yaptığından şüphelenerek kovduktan sonra, evinin etrafında dolaşan Hint-

lilerle kendi arasındaki bağlantının kesildiğine inandığını bildiriyordu. Bundan netice çıkarmak gayet kolay, Mister Bruff. Biraz önce size gösterdiğim mektubu yazan kimseyle, Mister Luker'in evindeki şark işi mücevher kutusunu aşırmaya kalkışan yabancı işçinin aynı adam olduğu bakımından.»

Mr. Murthwaite'in bahsettiği tarihte Ay Taşı'nın Mr. Luker'in elinde olduğundan asla şüphem yoktu. Ancak bu güne kadar kendi kendime hep şunu sormuştum: Hintliler bunu nereden öğrendiler? Halbuki şimdi, kanaatimce halledilmesi en güç olan bu mesele de diğerleri gibi açığa çıkmıştı. En güç problemlerin dahi çözüm yolunu kendini sıkmadan bulan Mr. Murthwaite'in beni dünyanın en karışık labirentinden de kolaylıkla çıkarabileceğine inanmaya başlamıştım. Bunu kendisine de söyledim ve gösterdiğim itimattan dolayı çok memnun oldu.

— «Daha uzağa gitmeden, siz de bana bir malûmat verin,» dedi. «Herhangi bir kimse Ay Taşı'nı Yorkshire'dan Londra'ya getirip, karşılığında para temin etmek için rehine vermiş olmalı, çünki aksi takdirde Mister Luker'in eline geçmezdi. Bu işi kimin yaptığından şüheleniliyor?»

— «Bildiğim kadarı hiç kimseden.»

— «Mister Godfrey Ablewhite'den çok bahsedildi. O da Lady Verinder'in evinde bulunuyordu, değil mi?»

Mr. Goodfrey Ablewhite'in tamamen şüphe dışında bulunduğunu, gayet tabiî Miss Verinder'in adını vermeden, meşhur araştırmacıya söylemek mecburiyetinde kaldım.

— «Pekalâ» dedi, Mr. Murthwaite, sâkin bir tavırla. «Biz tekrar o üç Hintliye dönelim. Londra'ya yaptıkları seyahat onlar için ikinci bir başarısızlıkla neticelendi. Elması çalmak için ellerine geçen ikinci fırsatı da kaçırmalarına sebep ise, muhakkak ki, Londra'nın en kurnaz ve isinin ehli tefecilerinden biri olan Mister Luker'in ince zekâsı ve görüş keskinliğidir! İşçisini derhal kovarak, Hintlilerin evin içindeki bu yardımcıları vasıtasıyla olup bitenleri öğrenmelerine mânî olmuş-

tur. Ve hemen arkasından Ay Taşını bankaya yatırmak suretiyle, onların elması çalmak için yeni bir plân hazırlamalarının önüne geçmiştir. Ancak Hintliler bunu nasıl haber aldılar ve banka makbuzunu ele geçirmeye nasıl muvaffak oldular; bunlar henüz kat'i bir tahminde bulunmak imkânını vermeyecek kadar yeni hâdiseler. Biz şimdilik sâdece, Hintlilerin, Ay Taşı'nı ellerinden bir kere daha kaçırdıklarını ve elmasın bankadaki bir kasada muhafaza edildiğini bildiklerini söylemekle yetinelim. Şimdi, Mister Bruff, Ay Taşı'nı çalmak için ellerine geçecek üçüncü fırsat ne olabilir?»

Daha bu soruyu sorar sormaz, Hintlinin beni ziyarete geliş sebebini anlamıştım.

— «Tahmin ediyorum,» diye bağırdım. «Hintliler de bizim gibi, Ay Taşı'nın rehine verildiğinden şüphelenmişlerdi ve alınan borç paranın ödenerek, elmasın bankadan ne zaman çekilebileceğini öğrenmek istiyorlardı.»

— «Elinize bir kaç ipucu verdikten sonra, hakikatı anlayacağınızdan şüphem olmadığını size söylemiştim, değil mi? Elmasın bankaya bırakılışmdan bir sene sonra Hintlilerin eline bir üçüncü fırsat geçecek. Ne kadar zaman beklemeleri lâzım geldiğini bizzat Mister Luker'in ağzından öğrendiler ve siz de sadece Mister Luker'i teyit ettiniz. Size göre elmas rehincinin eline ne zaman geçmişti?»

— «Haziran ayının sonuna doğru.» diye cevap verdim.

— «Eğer meçhul şahıs hakikaten Ay Taşı'nı rehine verdiyse ve bir sene sonra geriye almak niyetindeyse, bu işi gelecek sene Haziran ayının sonuna doğru yapacak demektir. Ben o tarihte İngiltere'den binlerce kilometre uzakta olacağım. Fakat siz bu tarihi aklınızda tutup, o sıralarda Londra'da bulunursanız iyi olur.»

— «Mühim bazı hâdiselerin meydana geleceğini mi zannediyorsunuz?»

— «Ben sahsen cebimde Ay Taşı olduğu halde bankanın kapısından dışarıya çıkmaktansa, Merkezî Asya'nın vahşî yaratıkları arasında bulunmayı tercih ederim. Hintliler iki defa mağlûp oldular, Mister Bruff.

Üçüncü defa da aynı duruma düşmeyeceklerinden eminim.»

Bu onun Ay Taşı konusunda söylediği son sözler oldu. Kahve ikram edildikten sonra, misafirler kalkarak, salonun içine dağıldılar; biz de üst kata hanımların yanına çıktık.

Yazıma son vermeden önce, unutmamak için not ettiğim tarihi size de bildirmeyi uygun görüyorum.

Gelecek Haziran ayı sonuna doğru Hintlilerin harekete geçmesi muhtemel.

Böylece bu iş de bittikten sonra, şimdi kalemi yerimi alacak olan yazara bırakıyorum.

Mr. Franklin Blake'in anlattıkları

BİR

Bu ilk bahar da, gayesiz bir şekilde Şark'ta dolaşıyordum ve bir kaç ay önce hazırladığım seyahat plânımda bazı değişiklikler yaptığım için, bu son durumu avukatıma ve Londra'daki bankacıma bildirmiştim.

Bu değişiklik, seyahat plânımdan maalesef çıkartmak mecburiyetinde kaldığım bir şehire, ingiliz konsolostan paramı ve mektuplarımı alması için uşaklarımdan birini göndermemi icab ettirdi. Hizmetkâr kararlaştırılan gün ve yerde benimle tekrar buluşacaktı. Fakat geçirdiği bir kazâ onun gecikmesine sebep oldu. Dolayısiyle maiyetimle birlikte bir çölün kenarına kamp kurarak beklemek mecburiyetinde kaldım. Nihâyet adamcağız bir gün, parayı ve mektuplarımı almış olarak, çadırımın kapısında göründü.

— «Korkarım size kötü haberler getirdim, beyefendi» dedi, mektupların arasındaki siyah çerçeveli ve adresin de Mr. Bruff'ün eliyle yazılmış olanını işaret ederek.

Böyle bir zamanda beklemek ve kararsızlık en tahammül edemediğim şeylerdir. İlk açtığım mektup ölüm haberi oldu.

Böylece babamın vefat ettiğini ve büyük servetinin de bana kaldığını öğrendim. Ancak bu zenginlikle beraber, bazı mes'uliyetler de omuzuma yükleniyor, dolayısiyle Mr. Bruff, hiç vakit kaybetmeden İngiltere'ye dönmem için ricada bulunuyordu.

Ertesi gün şafakla beraber ana vatanıma doğru hareket etmiştim.

İhtiyar dostum Betteredge beni —kanaatime göre— biraz mübalâğalı tanıtmış. Genç hanımının, benim yabancı memleketlerde yaptığım tahsilime arada sırada alaylı imâlarda bulunmasını değişik bir tarzda anlatmış. Neş'eli kuzinimin, sırf takılmış olmak için bahsini ettiği, karakterimin Fransız, Alman ve İtalyanlar tarafından paylaşıldığı konusunu bizim iyi kalpli Betteredge meğer bayağı ciddiye almış. Ancak bu hafif mübalâğaya rağmen, Rachel tarafından yapılan hakaretlerin bana çok dokunduğunu ve bütün hayatım boyunca uğradığım bu en büyük hayal kırıklığının yarattığı acı sebebiyle İngiltereyi terkettiğimi naklederken, tahmininde asla yanılmamış.

Gerçekten de —sanki değişiklik ve sevgilinin yokluğu bana yardımcı olacakmış gibi— sırf kuzinimi unutmak için yabancı diyarlara seyahat etmeye karar vermiştim. İnsan ruhunu tanımak çok güç; yer değişikliğinin ve yokluğun bu şartlar altındaki bir adama yardım edeceğinden emindim. Bu iki faktörün böylece çektiğim acıyı unutturacağını düşünüyordum. Rachel'i asla unutamadım; fakat, aramıza devamlı olarak zaman, mesafe ve yenilikler girdikçe, acı hâtıralar da yavaş yavaş tesirini kaybetti.

Ancak diğer taraftan, eve dönerken, o bana gayet iyi gelmiş olan ilâcın, tesirini kaybetmeye başladığı da bir hakikatti. Çünki oturduğu memlekete yaklaştıkça onu tekrar görmek ümidim çoğalıyor, üzerimdeki tesiri artıyordu. İngiltere'den ayrılırken adını söylediğim son kimse o olmuştu; ve tekrar memlekete dönüp, Mr. Bruff'le karşılaştığım zaman, adını söylediğim ilk kimse de yine o oldu.

Gayet tabiî Mr. Bruff, yokluğumda meydana gelen hâdiseleri bana anlattı; başka bir deyişle, Mr. Betteredge'nin anlattıklarından sonra olanları böylece öğrendim. Sadece bir şey hariç: Mr. Bruff, bana Rachel'le Godfrey'in evlenmekten vazgeçmelerinin sebebini açıklamaktan kaçındı. Bu konuda sıkıcı sualler sorarak onu tedirgin etmek istemedim. Kuzinimin Godfrey'le evlen-

meye hazırlandığını duyduğum zaman kapıldığım korkunç üzüntüden sonra, bu ayrılış haber benim için bir kurtuluş olmuştu.

Böylece geçmişte olanları öğrendikten sonra, yeni araştırmalarım (tabiî hep Rachel hakkında) bu sefer kendisinin şu anda ne yaptığını bilmek arzusu şeklinde oldu. Mr. Bruff'ün tayin ettiği ve kendisinin de kabul ettiği, Mrs. Merridew adında ve merhum John Verinder'in kızkardeşi olan bir dulun himayesine verilmişti. Beraberce Mrs. Merridew'in Portland Place'daki evine yerleşmişlerdi ve gayet de iyi anlaşıyorlardı.

Bu malûmatı aldıktan yarım saat kadar sonra, Mr. Bruff'e itiraf etmek cesaretini kendimde bulamadan, Portland Place'in yolunu tutmuştum!

Bana kapıyı açan adam, Miss Verinder'in evde olup olmadığını bilmiyordu. Ona kartımı vermenin, meseleyi halletmek için en kestirme yol olacağını düşündüm. Adam gayet asık bir suratla dönüp, Miss Verinder'in evde bulunmadığını bildirdi.

Herhangi bir kimsenin beni kabul etmeyeceğinden şüphelenebilirdim, fakat Rachel'den şüphelenmem imkânsızdı. Akşam saat altıda kendisini tekrar ziyarete geleceğimi bildirerek evden ayrıldım.

Saat altıda bana ikinci defa olarak Miss Verinder'in evde bulunmadığını bildirdiler. «Benim için bir not bıraktı mı?» diye sordum. Hayır, hiç bir not bırakmamıştı. «O halde Miss Verinder benim kartımı almadı?» Hizmetkâr özür diledi, fakat Miss Verinder kartımı pekalâ almıştı.

Netice anlamamazlığa gelinmeyecek kadar açıktı: Rachel beni görmeyi reddediyordu.

Ben de kendi yönümden, sebebini anlamak için herhangi bir teşebbüste bulunmadan bu şekilde muamele görmeyi reddediyordum. Bu sefer Mrs. Merridew'a haber göndererek, benimle şahsî bir görüşme yapmak için müsait bulduğu herhangi bir saati bildirmesini kendisinden rica ettim.

Mrs. Merridew beni kabul etmek için hiç bir zorluk çıkarmadı. Küçük fakat konforlu bir salona alındığım zaman, yaşlı ve sevimli bir hanımla karşılaştım.

Benim namıma çok üzüldüğünü ve şaşırdığını söyleyecek kadar bana iyi davrandı. Bununla beraber, Rachel hakkında en ufak bir malûmat veremiyecek ve herhangi bir teşebbüste de bulunamıyacaktı. Bunu mütevazi ve itiraza imkân bırakmayacak bir tarzda söyledi ve benim de Mrs. Merridew ile görüşmekten elde edebildiğim yegâne şey bu oldu.

Son ümidim ona mektup yazmaktı. Uşağım, cevabını hemen almak üzere orada beklemek kaydıyla, yazdığım mektubu Rachel'e götürdü. Cevap aynı su şekilde geldi:

Miss Verinder, Mr. Franklin Blake ile mektuplaşmayı reddediyor.

Ona delice âşık olduğum için, yaptığı bu son hakaret beni fena halde gücendirmişti. Ve Mr. Bruff bir iş konusunda görüşmek üzere bana uğradığı zaman da hâlâ kendime gelememiştim. İş meselesini bir yana bırakarak, yaşlı dostumuza olanları anlattım. Bu konuda beni aydınlatmasına imkân yoktu. Ona binlerce sual sordum ve Rachel'in yanında bana iftira edilip edilmediğini öğrenmek istedim. Mr. Bruff'ün bildiği kadarı böyle bir şey olmamıştı. Acaba Mr. Bruff'ün evinde kaldığı zaman zarfında benden bahsetmiş miydi? Asla. Bu uzun yokluğum sırasında hayatta olup olmadığımı da mı sormamıştı? Hayır, dudaklarının arasından asla böyle bir sual çıkmamıştı.

Cebimden, Yorkshire'deki evini terkettiğim gün, zavallı Lady Verinder'in Frizinghall'den bana yazdığı mektubu çıkardım. Ve Mr. Bruff'ün dikkatini şu iki cümlenin üzerine çektim:

«*Mücevherin kayboluşundan sonra açılan tahkikata canla başla yardım edişiniz, bugün dahi, hâlâ kendine gelememiş olan Rachel için, affedilmez bir hakaret olarak kalmakta devam ediyor. Bu düşüncesizce davranışınız onun omuzlarındaki korkulu yükü daha da ağırlaştırmış ve sırrının meydana çıkması gibi büyük bir tehlike yaratmıştır.*»

— «Burada bahis konusu olan duygunun hâlâ aynı acılığı muhafaza etmesi mümkün müdür?»

Mr. Bruff, bana hakikaten üzgün bir tavırla baktı.

— «Eğer kanaatimi öğrenmek istiyorsanız, Miss Verinder'in size karşı olan bugünkü davranışının başka hangi sebepten olabileceğini bilemiyorum.»

Zile basarak uşağımı çağırdım ve ona bavullarımı hazırlamasını söyledim. Mr. Bruff ne yapmak istediğimi sordu.

— «Yorkshire'a giden ilk trene bineceğim.»

— «Sebebini sorabilir miyim?»

— «Tahkikata yardımcı olarak, Rachel'e affedilmez bir hakarette bulunduğumu söylüyorsunuz, Mister Bruff. Ben bu izah şeklini kabul edemem. Rachel'in susmasına sebep olan sırrı ve bana olan düşmanlığının sebebini araştırmaya karar verdim. Zaman, acılar ve para müsaade ederse, Ay Taşını çalan hırsızı mutlaka yakalayacağım.»

Bana karşı vazifesini yapmak isteyen iyi kalpli ihtiyar, makul düşünmem için beni kandırmaya uğraştı. Fakat söylediklerini dinlemiyordum bile. Verdiğim bu karardan artık kimse beni caydıramazdı.

— «Tahkikata bıraktığım yerden başlayacağım» dedim. «Ve dönünceye kadar da bu işi adım adım takip edeceğim. Eksik olan bir kaç husus daha var. Fakat Gabriel Betteredge bana bu hususlarda yardımcı olabilir. Evvelâ onu görmeye gideceğim.»

O akşam güneş batarken, büyük seyahatim esnasında sık sık hayâlimde canlandırdığım eski evin yavaş yavaş belirdiğini gördüm. İlk karşılaştığım insan da bahçıvan oldu. Bir saat kadar önce, Gabriel Betteredge'yi mutfağın arkasındaki avlunun bir köşesinde güneslenirken bırakmıştı. Ayrıca sıhhatinin de gayet iyi olduğunu öğrendim ve ona bir baskın yapmaya karar verdim.

Bahçedeki yol boyunca yürürken, avlunun aralık kapısından içeriye bir göz attım.

Sevgili ihtiyar dostum, ağzında piposu, dizlerinin üzerinde Robinson Crusoé'si ve her iki yanında

uyuklayan sadık iki arkadaşı köpekler olduğu halde oradaydı. Bulunduğum yerde, güneşin son ışıkları gölgemi önüme düşürmüştü. Köpekler ya beni gördüklerinden veya keskin koku alma kabiliyetlerinin tesiriyle homurdanarak atıldılar. İhtiyar dostum da yerinden sıçrayarak, elleriyle gözüne siper yaptıktan sonra kapıya doğru baktı. Gözlerim yaşlarla dolu olduğu için, konuşmadan önce biraz beklemek zorunda kaldım.

—

İKİ

— «Betteredge,» dedim, dizlerinin üzerindeki eski kitabı işaret ederek, **«Robinson Crusoé** bu akşam Franklin Blake'in geleceğini size söyledi mi?»

— «Gayet tabiî, Mister Franklin!» diye bağırdı, ihtiyar. **«Robinson Crusoé** aynen bunu söyledi!»

Onun yerinden kalkmasına yardım ettim ve herhalde hangimizin kendisini daha çok meraklandırdığını anlamak için bir müddet hem bana ve hem de kitabına baktı. Kazanan Robinson oldu. Kitabı iki eliyle tutarak, sanki kahramanın bizzat kendisi karşımıza dikilip, bize konuşma hakkını tanıyacakmış gibi, hayranlıkla onu seyretmeye koyuldu.

— «İşte okuduğum kısım, Mister Franklin,» dedi, nihayet söylemek istediği kelimeleri bulunca. «Benim şu anda burada olduğum ne kadar doğruysa, siz geldiğiniz sırada bu kısmı okuduğum da o kadar doğrudur. Sahife yüz elli altı: **Sanki birisini görmüş gibi, şaşırıp kalmıştım.** «Eğer bu kelimeler, Mister Franklin Blake'in ânî gelişini bekliyordum» demek değilse, o zaman hiç bir mânâsı da yok demektir.»

Sonra kitabı bir parmak darbesiyle kapatarak, boşalan ellerinden birini bana uzattı.

Bu şartlar altında, beni korkunç bir sual yağmuruna tutacağını zannetmiştim. Fakat hiç de öyle olmadı. İlk davranışı, ihtiyar bir hizmetkârın, eve ânî-

den gelen âilenin fertlerinden birini karşılayışı şeklindeydi.

Kapıyı açıp, beni eski usul selâmlayıp «İçeriye girelim, Mister Franklin! Sizi hangi rüzgârların attığını sorabilir miyim? Fakat önce rahatınıza bakın. Siz seyahata çıktığınızdan beri burada bazı üzüntü verici değişiklikler oldu. Ev kapalı ve hizmetkârlar da gittiler. Fakat bu mühim değil. Ben yemeğinizi hazırlarım, bahçıvanın karısı da yatağınızı yapar ve şayet mahzende hârika Bordeaux şarabımızdan bir şişe kalmışsa, o da sizindir. Geldiğinize çok sevindim, beyefendi! Hakikaten çok sevindim!» dedi. Zavallı ihtiyar adam, terkedilmiş evin uyandırabileceği kötü intibaa karşı cesaretle mücadele ederek beni eski neş'eli zamanların nazik misafirperverliği ile karşılamaya çalışıyordu.

Onu asla hayal kırıklığına uğratmak istemiyordum. Fakat bu ev şimdi Rachel'e aitti. Bütün olanlardan sonra onun evinde yemek yiyebilir ve yatabilir miydim? Gururum hakikaten kapının eşiğinden içeri adımımı atmama mânî oluyordu.

Betteredge'yi kolundan tutarak bahçeye götürdüm. Hakikati anlatmadan ondan kurtulmanın imkânı yoktu çünki. Bana bağlı olduğu kadar Rachel'e de son derece bağlı olduğundan, durumun bu şekli aldığına çok üzüldü. Sonra her zamanki gibi dürüst şekilde, kaçamak yapmadan kanaatini açıkladı. Felsefesi, tanıdığım en müsbet felsefeydi: Betteredge felsefesi...

— «Miss Rachel'in hatâları vardır, bunun aksini hiç bir zaman iddia etmedim» diye konuşmaya başladı. «Ve ters huylarından biri de, bâzan düşünmeden hareket etmesidir ki, ben bunu (heyheylerinin gelmesi) diye adlandırırım hep. Yine böyle bir zamanda karşısına siz çıkmışsınız ve üstelik boyun da eğmişsiniz. Hay Allah! Mister Franklin, bu yaşa geldiğiniz halde, hâlâ kadınları tanımıyor musunuz? Rahmetli Misis Betteredge hakkında anlattıklarımı duymadınız mı hiç?»

Rahmetli Mrs. Betteredge'den bahsettiğini çok duymuştum ve her seferinde de onu, karşı cinsin zayıf ve kaprisli karakterinin en iyi temsilcisi olarak tanı-

tırdı. Bu vesileyle şimdi bir kere daha anlatmaya başladı.

— «Pekalâ, Mister Franklin. Beni iyi dinleyin. Bütün kadınların (heyheyleri) aynı şekilde gelmez. Meselâ rahmetli Misis Betteredge'de, mutlaka elde etmeyi kafasına koyduğu bir şeyi reddettiğim zaman meydana çıkardı. Böyle hallerde işimden eve döndüğüm zaman, mutfağın kapısından merdivenin üzerine doğru, o günki kaba davranışımdan sonra, bana yemek hazırlamak kuvvetini kendinde bulamadığını bağırırdı. Bir müddet onun bu kaprisine ses çıkarmadım —tıpkı şimdi sizin Miss Rachel'in kaprislerine boyun eğdiğiniz gibi— Nihayet bir gün sabrım tükendi. Aşağıya mutfağa inerek, Misis Betteredge'yi müşfik bir tavırla kollarımın arasına aldım ve onu umumiyetle misafirlerini kabul ettiği oturma odasına götürdüm. (İşte sizin asıl bulunmanız icab eden yer burasıdır, sevgilim) dedim ona ve ben tekrar mutfağa döndüm. Kapıyı kilitleyip, ceketimi de çıkardıktan sonra, kollarımı sıvayarak yemeğimi kendim hazırladım. Ve yemek hazır olunca da, sofrayı kusursuz bir şekilde kurdum ve büyük bir iştahla yedim. Sonra pipomu ve bir bardak da whisky içtim; nihayet sofrayı kaldırdım, bulaşıkları yıkadım, tabakları, çanakları kuruladım ve her şeyi yerli yerine koyduktan sonra da ocağın önündeki taşları sildim. Böylece her taraf pırıl pırıl bir haldeyken kapıyı açarak Misis Betteredge'yi içeriye aldım. (Ben yemek yedim, sevgilim) dedim (ve gördüğünüz gibi mutfak tertemiz bir vaziyette emrinize amadedir). İnanın, Mister Franklin, o kadın bir daha hayatının sonuna kadar kendi yemeğimi bana hazırlatmadı! Şimdi size tavsiyem şu: zâten bir kere Londra'da Miss Rachel'in önünde eğilmişsiniz, artık bir kere de Yorkshire'da eğilmeyin. Haydi içeriye girelim.»

Cevap vermek imkânsızdı! Ancak her şeye rağmen, bu konudaki bütün ısrarların bana tesir etmeyeceğini de ihtiyar dostuma anlatmaya çalıştım.

— «Hava çok güzel» dedim. «Frizinghall'e kadar yürüyüp, bir otel odası kiralarım. Yarın gelirsiniz,

öğle yemeğini beraber yeriz. Sizinle konuşacaklarım var.»

Betteredge ciddî bir tavırla başını salladı.

— «Çok üzüldüm» dedi. «Miss Rachel'le aranızdaki anlaşmazlığın geçtiğine ve eski günlerin geri geleceğine dâir bir haber alacağımı ümit etmiştim. Her şeye rağmen» diye devam etti, kısa bir müddet düşündükten sonra «bir yatak bulmak için Frizinghall'e kadar gitmeye lüzum yok. Buradan iki kilometre ötede Hotherstone çiftliği var.

«Artık buna, Miss Rachel'i bahane ederek bir itirazda bulunamazsınız!» diye ilâve etti, yaşlı adam. «Hotherstone, kendi toprakları üzerinde yaşıyor, Mister Franklin.»

Betteredge'nin söylediği yeri hatırlıyordum. Bu ev, Yorkshire'in en güzel nehrinin geçtiği ovanın bir kenarına yapılmıştı. Ve çiftçinin sanatkârlara, amatör balıkçılara ve diğer turistlere kiraladığı bir yatak odası ve salonu vardı. Hakikaten bu bölgenin en güzel yerlerinden biriydi orası.

— «Kiralıyacak fazla odası var mı acaba?»

— «Misis Hotherstone'un bizzat kendisi dün bana, odaları için kiracı bulmamı söylemişti, beyefendi.»

— «Bu odaları büyük bir memnuniyetle kiralarım, Betteredge.»

Tekrar, bavullarımı bırakmış olduğum avluya döndük. Valizlerden birini omuzuna yükleyip eline de bastonunu aldığı zaman, Betteredge, kendisine şezlongun üzerinde otururken yaptığım baskın esnasındaki kadar korkmuşa benziyordu. Üzüntülü bir tavırla eve baktı, sonra bana döndü ve bu sefer yüzüne daha da bedbaht bir ifâde hâkim oldu.

— «Bu dünyada geçirdiğim çok güzel günler oldu» dedi, sevgili ihtiyar dostum. «Fakat böyle bir günü göreceğim doğrusu hiç aklıma gelmemişti. Bir yanda bu ev, diğer yanda da, yabancı bir yerde kalmaya giden Mister Franklin Blake.»

Sonra ihtiyar kafasını sallayıp, durmadan homurdanarak bana yolu gösterdi.

— «Sâdece bir mucize bütün bu durumu düzeltebilir» dedi omuzunun üzerinden doğru. «Yapacağınız ilk iş, çocukken benden borç aldığınız altı şilin, altı peniyi ödemek olacaktır, Mister Franklin.»

Bu yarı şaka, yarı ciddî sözler neş'emizi artırdı. Evden uzaklaşarak, bahçe kapısından dışarı çıktık. Ve mâlikânenin bahçe duvarlarını arkamızda bırakır bırakmaz da, Betteredge — kendi kaidelerine göre — hizmetkârlıktan sıyrılıp, efendi oldu; şimdi artık istediği gibi konuşur, sualler sorabilirdi. Yanyana yürümeye başladık.

— «Gezinti yapmak için güzel bir gün, Mister Franklin» dedi. «Sanki tesâdüfen karşılaşmış gibiyiz. Eğer Frizinghall'deki otele gitmiş olsaydınız, beyefendi...»

— «Evet?»

— «Yarın sizinle yemek yemek şerefine nâil olacaktım.»

— «Aynı şey değil mi? Hotherstone çiftliğinde yeriz.»

— «Alçak gönüllülüğünüz için teşekkür ederim, Mister Franklin. Fakat ben sâdece yemekten bahsetmek istemiyordum. Konuşacağımız bazı şeyler olduğunu söylememiş miydiniz? Bu bir sır değil, beyefendi» dedi âniden, Betteredge, dolambaçlı yollardan gitmekten vazgeçerek «sizi buraya getiren sebepleri öğrenmeye can atıyorum.»

— «Beni buraya geçen sefer getiren sebebi hatırlıyor musunuz?» diye sordum.

— «Ay Taşı, Mister Franklin. Fakat şimdi bunun ne alâkası var?»

— «Yine Ay Taşı için geldim, Betteredge.»

İhtiyar adam birden duraklayarak, sanki kulaklarına inanamıyormuş gibi büyük bir hayretle bana baktı.

— «Şaka ediyorsunuz, beyefendi. Üstelik bu yaşta korkarım kulaklarım biraz ağır işitiyor.»

— «Şaka etmedim» diye cevap verdim. «Memleketten ayrıldığımdan beri neler olduğunu öğrenmek için buraya geldim. Ayrıca şimdiye kadar hiç kimsenin

denemek istemediği bir işi de ele alacağım: elması kimin çaldığını bulmak.»

— «Şu elması rahat bırakın, Mister Franklin! Beni dinleyin ve şu elması rahat bırakın! Bu Allahın belâsı Hint Taşı, kendisine yaklaşan herkesin huzurunu kaçırdı. Hayatınızın henüz baharındayken, Ay Taşı'yla uğraşarak boşuna paranızı ve neşenizi harcamayın. İngiltere'nin en akıllı polisi olarak tanınan Çavuş Cuff gibi bir adam dahi pes ettikten sonra, siz nasıl muvaffak olabilirsiniz?»

— «Kafama takıldı bir kere, dostum. Çavuş Cuff bile benim bu fikrimi değiştiremez. Hem belki bir kaç gün sonra onunla da görüşmek isteyebilirim. Bu yakınlarda kendisinden bahsedildiğini hiç duydunuz mu?»

— «Çavuş'un size bir yardımı olamaz, Mister Franklin.»

—«Neden?»

— «Siz gittikten sonra Emniyet Müdürlüğünde bazı değişiklikler oldu, beyefendi. Büyük Cuff emekliliğini istedi. Şimdi Dorking'de küçük bir kır evinde yaşıyor ve gül yetiştiriciliğiyle uğraşıyor. Bunu bizzat kendisi bana söyledi, Mister Franklin. Yabancı gül ağacına aşılamadan, köpüklü gül yetiştirmeye muvaffak olmuş. Şimdi bahçivan Mister Begbie'nin, en sonunda iddiayı kaybettiğini anlaması için, Dorking'e gitmesi lâzım.»

— «Zâten Çavuş Cuff'a ihtiyâcım yok. Bu işi onun yardımı olmadan yapmalıyım. Fakat bana doğru yolu göstermeniz bakımından size çok güveniyorum.»

Acaba biraz alaycı mı konuşmuştum? Çünkü Betteredge'nin bana cevap verirken kırılmış gibi bir hâli vardı.

— «Belki de bu itimadınıza lâyık değilimdir, Mister Franklin» dedi, biraz kuru bir ses tonuyla.

Yaslı adamın konuşma tarzından, bazı şeyleri bildiğini, fakat bana söylemeye çekindiğini anladım.

— «Çavuş Cuff'un arkasında bıraktığı delilleri toplamak bakımından size güveniyorum» dedim. «Bu

işi başarabileceğinizden eminim. Daha fazla bir şey yapamaz mısınız?»

— «Benden daha fazla ne bekleyebilirsiniz?» diye sordu Betteredge, son derece alçak gönüllü bir tavırla.

— «Biraz önce söylediklerinizden sonra, daha fazlasını ümit ediyorum.»

— «Tamamen palavra, Mister Franklin» diye cevap verdi, yaşlı adam, inatla «Bazı insanlar palavracı olarak doğarlar ve ömürlerinin sonuna kadar da öyle kalırlar. Ben de bunlardan biriyim işte.»

Onu kandırmanın tek bir çâresi vardı. Rachel'le bana olan büyük bağlılığından faydalanmak.

— «Betteredge, Rachel'le aramızın tekrar düzelmesi sizi memnun etmez mi?»

— «Âilenize iyi kötü hizmet etmeye muvaffak olduğumu sanıyordum, beyefendi. Bana böyle suâl sorulur mu?»

— «İngiltere'den ayrılmadan önce, Rachel'in bana nasıl hakaret ettiğini hatırlıyor musunuz?»

— «Sanki dün olmuş gibi! Hattâ hanımım size bu konuda bir mektup yazmıştı da, siz de bana bu mektubu göstermek alçak gönüllülüğünde bulunmuştunuz. Elmasın tekrar ele geçmesi için gösterdiğiniz büyük gayretten dolayı Miss Rachel'in size fenâ halde kızdığını yazıyordu Milady. Ve hanımefendi de siz de bir başkası da bunun sebebini anlıyamamıştınız.»

— «Çok doğru, Betteredge! Ve uzun seyâhatimden döndüğüm zaman onu aynı derece kızgın buldum. Geçen sene bu kırgınlığın sebebinin Ay Taşı olduğunu biliyordum ve şimdiki kırgınlığına da yine Ay Taşı'nın sebep olduğunu biliyorum. Kendisiyle konuşmak istedim, beni kabul etmedi. Mektup yazmayı denedim, cevap vermedi. Peki ama bunun sebebini nasıl anlıyacağım? Tek çare olarak, Ay Taşı'nın esrarını aydınlatmak kalıyor; bizzat Rachel'in bana başka şans tanımadığı belli değil mi?»

Bu sözlerimin uyandırdığı tesir, yaşlı adamın, hâdiseyi hiç bu yönden düşünmediğini ortaya koymak-

taydı. Sorduğu sualden, onu yumuşatmış olduğumu anladım.

— «Bütün bu hâdisede kin gütmüyorsunuz, değil mi, Mister Franklin?»

— «Londra'dan ayrılırken içimde bir kırgınlık vardı» diye cevap verdim. «Fakat şimdi geçti artık. Bütün temennim sâdece Rachel'le tekrar bir anlaşmaya varmak. Hakikaten başka bir şey istemiyorum.»

— «Miss Rachel aleyhinde bazı şeyler bulmaktan — eğer herhangi bir keşif yapabilirsek — endişe etmiyor musunuz, beyefendi?»

Bunları söylerken, Betteredge'nin, genç hanımına ne kadar itimat ettiği açıkça belli oluyordu.

— «En aşağı sizin kadar, benim de ona güvenim var» diye cevap verdim. «Sakladığı sırrın tamamını dahi ortaya çıkarsak, ne sizin ve ne de benim gözümdeki değerini asla kaybetmeyeceğinden eminim.»

Bu sözlerim Betteredge'nin son endişelerini de dağıttı.

— «Eğer ben de size yardım etmeye muvaffak olamazsam» diye bağırdı «bilin ki bu kendi kabahatim olmayacaktır! Size doğru yolu göstereceğim ve ondan sonra tek başınıza ilerlemeye çalışacaksınız. Bizde hizmetçilik yapan, o Anna Spearman adındaki zavallı kızı hatırlıyor musunuz?»

— «Gayet tabiî.»

— «Ay Taşı hakkında size bir açıklamada bulunmak istediğini düşünüyordunuz hep, değil mi?»

— «Çünkü garip davranışlarını başka türlü izah edemiyordum.»

— «Artık bundan şüpheniz olmasın, Mister Franklin.»

Şimdi şaşırmak sırası bana gelmişti. Karanlıkta yaşlı adamın yüzünü görmeye çalışıyordum. Hiç vakit kaybetmeden ne demek istediğini sordum.

— «Sabırlı olun, beyefendi» diye devam etti, Betteredge. «Bildiklerimi söyleyeceğim. Anna Spearman bir mektup bırakmış — **sizin** için bir mektup.»

— «Nerede?»

— «Cobb's Hole'de, arkadaşlarından birinde. Evdeyken ondan bahsedildiğini mutlaka duymuşsunuzdur. Koltuk değnekleriyle yürüyen zavallı bir kız; topal Lucy.»

— «Balıkçının kızı mı?»

— «Ta kendisi, Mister Franklin.»

— «Neden mektubu şimdiye kadar bana göndermemiş?»

— «Topal Lucy canının istediğini yapar. Mektubu sizden başka kimseye vermeye yanaşmadı. Ve ben de sizi durumdan haberdar edemeden. İngiltere'den ayrıldınız.»

— «Geriye dönelim, Betteredge ve hemen onu kızdan alalım.»

— «Şimdi artık çok geç oldu, beyefendi. Bizim bu taraflarda mum bakımından tutumlu davranırlar, dolayısiyle Cobb's Hole'de erkenden yatılır.»

— «Saçma. Yarım saat içinde oraya varırız.»

— «**Varırsınız**, beyefendi. Fakat kapıyı kilitli bulursunuz.»

Aşağımızda hafifçe parlayan bir ışığı gösterdi ve aynı anda da gecenin sessizliğinde akan bir suyun sırıltısını duydum.

— «İşte çiftliğe geldik, Mister Franklin. Bu akşam güzelce istirahat edin ve yarın sabah tekrar bize gelin, lütfen.»

— «Balıkçının evine benimle beraber gidecek misiniz?»

— «Gayet tabiî, beyefendi.»

— «Sabahleyin erkenden mi?»

— «Ne zaman isterseniz, Mister Franklin.»

Böylece çiftliğe giden yamacı inmeye başladık.

ÜÇ

Hotherstone çiftliğinden aklımda kalanlar pek belli belirsiz.

Samimî bir şekilde karşılandığımı hatırlıyo-

rum: Şark'taki bir kasabanın tamamını doyuracak derecede bol bir akşam yemeği; hakikaten gayet temiz ve içinde insanın her türlü ihtiyacını karşılayacağı bütün eşyânın bulunduğu büyük bir yatak odası; son derece rahat bir yatak; devamlı bir şekilde kibrit çakıp mum yakarak geçirilen hareketli ve sıkıntılı bir gece; nihâyet güneşin doğmasıyla içimi kaplayan ferahlık ve yüzümü yıkamayı düşünmem.

Bir gün önce Betteredge'le, sabahleyin erkenden Cobb's Hole'e gitmeyi kararlaştırmıştık. Bana yazılmış olan mektubu bir an evvel ele geçirmek için sabırsızlanıyorum. Kahvaltı etmekten vazgeçip, yanıma bir parça ekmek alarak, Betteredge'nin belki de hâlâ yatakta olduğu endişesiyle yola koyuldum. Ancak onun da benim gibi, hâdiselerin neticesini öğrenmek için sabırsızlandığını görünce, son derece şaşırdım. Hazırlanmıştı ve bastonu elinde beni bekliyordu.

— «Bu sabah nasılsınız, Betteredge?»

— «Pek iyi değil, beyefendi.»

— «Buna üzüldüm. Şikâyetiniz nedir?»

— «Bana yeni bir hastalık musallat oldu, Mister Franklin, kendi kendime yarattığım bir hastalık. Sakın korkmayın ama, akşama kadar sizin de bu hastalığa yakalanacağınızdan eminim.»

— «Nasıl bir şey bu?»

— «Midenizin en ücra köşesinde bir sıcaklık hissetmiyor musunuz, beyefendi? Ya başınızda bir takım zonklamalar? Ah! demek henüz başlamadı? Fakat Cobb's Hole'e vardığımız zaman ilk belirtileri hissedersiniz. Ben buna dedektiflik humması adını verdim: hastalık bana Çavuş Cuff'la beraber bulunduğum bir gün geçti.»

— «Ah! Evet! Tahminime göre bu hastalığın ilâcı da Anna Spearman'ın mektubunu açmak olacak herhalde? Haydi gidip onu alalım.»

Vakit çok erken olduğu için balıkçının karısını mutfakta bulduk. Ve Betteredge bizi tanıştırdığı zaman da, sırf seçkin misafirleri için sakladığını sonradan öğrendiğim, son derece nazik davranışlarla bizi karşıladı. Masanın üzerine bir şişe Dutch Gin ve iki de

saman kamışı koyduktan sonra konuşmayı şu sözlerle açtı :

— «Londra'dan ne haberler getirdiniz, beyefendi?»

Ve ben bu gayet tabiî suâle henüz bir cevap bulamadan, üzerime doğru bir hayâletin geldiğini gördüm. Soluk, sert, biraz vahşî, hârika saçların çevrelediği bir yüzü ve ateşli bakışları olan bir genç kız, koltuk değneklerinin yardımıyla topallayarak oturduğum masaya yaklaştı. Sanki dehşet uyandırmama rağmen yine de ilgi çekici bir nesneymişim gibi bana baktı.

— «Mister Betteredge» dedi, gözlerini benden ayırmadan «bu beyin adını tekrar edin, lütfen.»

— «Bu beyin adı» diye cevap verdi, Betteredge, kelimelerin üzerine tumturaklı bir tavırla basarak. «Mister Franklin Blake'dir.»

Genç kız bana arkasını dönerek, ânîden odayı terketti.

İyi kalpli Mrs. Yolland —hiç olmazsa üzerimde böyle bir intiba uyandırmıştı— kızının garip davranışını izah etmeye çalıştı. Ancak bundan pek de emin değilim. Çünki bütün dikkatimi, genç kızın koltuk değneklerinin gürültüsü üzerinde toplamıştım. Bu sesler önce merdivenden, sonra tepemizdeki odanın döşemesinden ve daha sonra da yine merdivenden geldi. Nihayet topal kız, elinde bir zarf olduğu halde, tekrar kapının önünde belirdi ve yaklaşmam için bir işâret yaptı.

Annesini ve verdiği izahatı bir yana bırakarak, önümde gittikçe daha çok topallayan kızın peşinden plâja inen yolun alt başına kadar yürüdüm. Sonra beni orada bulunan sandalların arasına, başka kimsenin göremiyeceği ve duyamıyacağı bir yere kadar götürdü. Nihayet durup ilk defa olarak yüzüme baktı.

— «Olduğunuz yerde kalın» dedi. «Size bakmak istiyorum.»

Yüzündeki ifâdenin mânâsını anlamamak imkânsızdı. Onda sâdece bir nefret ve dehşet duygusu uyandırdığım anlaşılıyordu. Şimdiye kadar hiç bir kadının bana bu şekilde bakmamış olduğunu söyleverek kendini beğenmiş bir adam intibaı uyandırmak istemi-

yorum. Sâdece hiç bir kadının bana karşı böyle nefretini açıkça belli etmediğini söyleyeceğim. Topal Lucy'nin bakışlarını, yüzümden daha az nefret uyandıracak bir şeyin üzerine çekmeye çalıştım.

— «Bana vereceğiniz bir mektup olduğunu biliyorum,» diye konuşmaya başladım. «Acaba şu elinizde tuttuğunuz o mudur?»

— «Tekrar edin.» dedi genç kız, cevap olarak.

Sanki dersini ezberleyen küçük bir çocuk gibi, aynı kelimeleri tekrarladım.

— «Hayır» dedi genç kız, kendi kendine konuşarak ve beni merakla süzmekte devam ederek. «Hayır. Bu suratta neler bulduğunu ve bu sese neden kapıldığını bir türlü anlayamıyorum.»

Sonra ânîden bakışlarını benden uzaklaştırarak, başını koltuk değneğinin üzerine doğru eğdi.

— «Oh! Zavallı arkadaşım» dedi son derece tatlı bir sesle. «Oh! Bir daha hiç dönmeyecek olan sevgili dostum! Bu adamda bu kadar hoşunuza giden ne buldunuz?»

Sonra gururlu bir tavırla başını kaldırarak, yeniden bana baktı.

— «Yemek yiyip, içki içebiliyor musunuz? diye sordu.

Ciddiliğimi muhafaza etmek için bütün gayretimi sarfederek, evet mânâsına gelen bir işâret yaptım.

— «Uyuyabiliyor musunuz?»

— «Evet.»

— «Zavallı bir hizmetçi kız gördüğünüz zaman hiç vicdan azabı duymuyor musunuz?»

— «Gayet tabiî ki, hayır. Neden?»

Âniden mektubu suratıma fırlatarak, haykırdı:

— «Alın bunu! Sizi hiç görmedim. İnşallah bir daha da görmem!»

Bunları söyledikten sonra, elinden geldiği kadar çabuk bir şekilde yanımdan uzaklaştı. Genç kızın bu davranışına karşılık bulduğum yegâne izah şekli,

herhalde sizinkiyle aynıdır. Yani onun deli olduğunu düşündüm.

Ve bu neticeye vardıktan sonra da, daha ilgi çekici bir konuya, Anna Spearman'ın mektubuna döndüm. Adres şu şekilde yazılmıştı: **Franklin Blake'e. Lucy Yolland tarafından kendisine verilmek üzere. Başka kimsenin eline geçmemesi ricasıyle.**

Mühürü kırdım. Zarfın içinde bir mektup ve onun da içinde küçük bir kâğıt parçası vardı. Evvelâ mektubu okudum.

Beyefendi, eğer hanımım Lady Verinder'in evinde kaldığınız sürece size karşı olan davranışlarımın sebebini öğrenmek istiyorsanız, küçük kâğıda yazdığım hususları, tam bir gizlilik içinde ve yanınızda herhangi bir şahit bulundurmadan yapınız. Hizmetkârınız.

Anna Spearman.

Sonra küçük kâğıdı okudum. İşte size bunun kelime kelime kopyesi:

Sular alçaldığı zaman Oynayan Kumlar'a gidin. Sonra fenerin ve kıyı muhafızının evinin bulunduğu güney yönüne doğru, sağa sola sapmadan dümdüz yürüyün. Elinizde sağlam bir sopa olduğu halde ve tam fenerle evin hizasındaki kayalıklara doğru. inin. Bu arada kayaların Oynayan Kumlar'a bakan taraflarını elinizdeki sopayla yoklamayı da ihmâl etmeyin. Sonra yine sopayla yosunların arasında saklı olan zinciri arayın. Bulunca da, onu elinizle tutup nereye kadar uzandığını takip edin. Kumlara gömülü bir kayanın yanına vardığınızı göreceksiniz. Sonra zinciri çekin.

Tam son satırı da okumayı bitirmiştim ki, arkamdan doğru Betteredge'in sesini duydum. Dedektiflik hummasının mucidi, tam mânâsıyla hastalığın pençesine düşmüştü.

— «Daha fazla bekleyemedim, Mister Franklin. Mektupta ne yazıyor? Allah aşkına, beyefendi, bana da söyleyin.»

Ona mektubu ve küçük kâğıdı uzattım. Birincisini pek fazla meraklanmış görünmeden okudu, fakat küçük kâğıt onun üzerinde büyük bir tesir uyandırdı.

— «Müfettiş haklıymış» diye bağırdı, yaşlı adam. «Başından sonuna kadar haklıymış. Saklanılan yerin bir gün meydana çıkarılacağını söylemişti. İşte, Allaha şükür, Mister Franklin, işte büyük Cuff'un ilk önce tahmin etmeye muvaffak olduğu ve hepimizi son derece üzen sır! Gördüğünüz gibi şimdi deniz çekilmiş durumda. Tekrar yükselmeden evvel ne kadar vaktimiz var acaba?»

Etrafma bakındı ve pek uzakta olmayan bir çocuğun balık ağlarını tamir ettiğini gördü.

— «Tommie Bright!» diye bağırdı kuvvetli bir sesle.

— «Sizi dinliyorum» diye cevap verdi, Tommie.

— «Deniz ne zaman yükselecek?»

— «Bir saat sonra.»

Saatlerimize baktık.

— «Acele etmeden hem bütün kıyı boyunca dolaşabiliriz ve hem de Oynayan Kumlar'a inebiliriz. Ne dersiniz?»

— «Haydi gidelim!»

Yolda yürürken, müfettiş Cuff'un tahkikatı esnasında olan hâdiseleri ve bilhassa Anna Spearman'le ilgili olanlarını bana hatırlatmasını Betteredge'den rica ettim. Ve böylece ihtiyar dostumun sâyesinde en küçük teferruat bile kafamın içindeki yerini buldu. Bütün diğer hizmetkârlar onu odasında hasta yatıyor zannederken, Anna'nın Frizinghall'e gitmiş olması. Kapısını kilitleyip, ışığını sabaha kadar yanık tutarak, bütün gece esrarengiz bir şekilde odasında çalışması. Mrs. Yolland'dan satın aldığı mâdenî kutu ve iki köpek zincirinin şüphe uyandırması. Çavuş Cuff'ın, Anna'nın kumların arasına bir şeyler sakladığından emin olmakla beraber, bunun mahiyeti hakkında en ufak bir fikrinin

bulunmaması. Oynayan Kumlar'a vardığımız ve Aşağı Burun adı verilen kayalıklar boyunca yürüdüğümüz sırada, Ay Taşı hakkındaki tahkikatın bütün bu noktaları —tamamlanamamış bir tahkikat— kafama yerleşmişti.

Ve yine Betteredge'nin sâyesinde, biraz sonra feneri ve kıyı muhâfızının kulübesini gördüm. Küçük kâğıttaki tâlimata uyarak, elimdeki sopayı mümkün olduğu kadar dikkatli bir şekilde kayaların gayrî muntazam yüzlerinde dolaştırdım. Islak olmayan kumlara vardığım zaman, tam oturmaya hazırlanıyordum ki, Betteredge'nin yanımdan ayrılmak istediğini anladım.

— «Nereye gidiyorsunuz?» diye sordum.

— «Mektuba bir bakın, anlarsınız.»

Mektubu bir göz atmam, Anna'nın sırrını öğrenmek için yalnız bulunmam gerektiğini bana hatırlattı.

— «Böyle bir zamanda sizden ayrılmak benim için çok zor» dedi Betteredge. «Fakat zavallı kız korkunç bir şekilde öldü ve onun bu son arzusunu yerine getirmek isterim. Ayrıca mektupta bu sırrı kimseye söylemiyeceksiniz, diye bir kayıt da yok. Dolayısiyle çamların altına oturup, işinizi bitirmenizi bekleyeceğim. Fakat fazla geç kalmayın, beyefendi. Bu şartlar altında dedektiflik humması kolay tedâvi edilebilir bir hastalık olmaktan çıkıyor.»

Ve bunları söyledikten sonra da, yanımdan uzaklaştı...

Aradan geçen zamanla mukayese edildiğinde, bu bekleyişi, sabırsızlığımla ölçtüğüm vakit ortaya hârika bir uygunluk çıkıyordu. Vazgeçilmesi mümkün olmayan sigara alışkanlığının insanı teselli ettiği en kıymetli anlardan biriydi bu. Dolayısiyle bir sigara yakarak, kumların üzerine oturdum.

Güneş ışıkları, gözlerimin önündeki bütün manzarayı şâhâne bir şekilde aydınlatmaktaydı. Havanın enfes tâzeliği insanın yaşama zevkini daha da arttırıyor, ıssız küçük koy, neş'eli bir şekilde günün başlangıcını selâmlıyordu. İlerde, henüz nemli olan kumlar, güneşin tesiriyle altın bir örtü gibi parlamaktaydı. İn-

giltere'ye döndüğümden beri geçirdiğim en güzel gündü bu.

Ben daha henüz sigaramı bitirmeden deniz tekrar yükselmeye başladı. Önce kumların hafifçe oynaştıklarını ve daha sonra da muazzam bir ürpertiyle sarsıldıklarını gördüm. Sigaramı atarak kayalara doğru yürümeye başladım.

Kâğıttaki tâlimata göre, fenere en yakın kayadan başlayıp elimdeki sopanın gösterdiği yolu takip edecektim.

Böylece sopanın yardımıyla, kayaların diğer yanını yoklayarak, hiç bir şey bulamadan yolun yarısına kadar geldim. Fakat bir kaç adım ilerleyince de sabrımın mükâfatını gördüm. Elimin yetişeceği kadar bir mesafede ve dar bir yarığın başlangıcında zincirin bulunduğunu farkettim. Sonra bu zincirin bağlı olduğu yeri takip ederek, Oynayan Kumlar'a doğru yürüdüm. Nihayet yarığın ağzını dolduran bir yosun yığınıyla karşılaştım. Herhalde bu yığın, Anna'nın bu yeri bulmasından, şimdiye kadar geçen zaman zarfında meydana gelmişti.

Yosun yığınını yerinden sökmeye muvaffak olamadım. Sopanın ucuyla o yeri işaretledikten sonra, kumların altında kaybolmuş olan zinciri aramaya karar verdim. Sopayı tekrar elime alarak, Aşağı Burun denilen mıntıkada diz çöktüm.

Şimdi bulunduğum durumda, yüzümle Oynayan Kumlar arasında bir karış mesafe vardı. Muntazam aralıklarla gelen korkunç titremenin sarstığı kumlara bu kadar yakın olmak beni baştan aşağıya ürpertti. Ölünün birdenbire karşıma çıkabileceği düşüncesi sanki kanımın donmasına sebep olmuştu. Sopanın ucu kumların arasında kaybolduğu zaman, gözlerimi kapadığımı itiraf etmeliyim.

Ancak sopanın ucu henüz bir kaç santim girmişti ki, mânâsız korkum da yavaş yavaş dağılmaya başladı; bu işi bir an evvel bitirmek arzusunu duydum. Gözü kapalı, ânî bir batırış ve işte hepsi o kadar. Sopam zincire dokunmuştu.

Sol elimle sağlam bir şekilde yosun yığınına tutunarak, sağ elimi kumların içine daldırdım. Zinciri yakalamam uzun sürmedi.

Herhangi bir zorluğa uğramadan onu çektim. Ve ucunda madenî kutu olduğu halde derhal meydana çıktı.

Ancak zincir suyun tesiriyle öyle bir paslanmıştı ki, onu kutuya bağlayan halkayı sökemedim. Dolayısiyle kutuyu dizlerimin arasına sıkıştırıp, bütün kuvvetimle çekerek kapağını kırmak mecburiyetinde kaldım. İçinde beyaz bir şey vardı. Hemen onu çıkardım: Kumaştı bu.

Bir mektubun üzerine sarılmıştı. Zarfın arkasına baktım; benim ismim yazılıydı. Onu cebime koyduktan sonra, itinayla katlanmış olan kumaşı kutudan tamamen çıkardım. Çok uzun bir zamandan beri içinde durduğu ve denizin tesirinden asla müteessir olmadığı için, kumaş kutunun şeklini almıştı.

Onu kumların kuru olduğu bir yere götürüp, katlarını açtıktan sonra itina ile yere serdim. Artık bunun bir çamaşır olduğundan hiç şüphem kalmamıştı: bir gecelik...

Çamaşırın ön tarafında buruşukluklardan ve katlardan başka bir şey yoktu.

Sonra arka kısmına baktım ve birden gözüme Rachel'in odasının kapısından gelen boya lekesi ilişti!

Bakışlarım bu lekeye takıldı ve düşüncelerim geçmişe doğru uzandı. Aklıma Çavuş Cuff'ın sözleri geldi. Sanki tekrar yanımda duruyor ve parmağıyla kapının üzerindeki izi göstererek konuşuyordu.

— **«Evin içinde, üzerinde boya lekesi olan bir elbise bulunup bulunmadığını araştırın. Ve sonra bu elbisenin kime âit olduğunu bulun. Ayrıca o kimsenin gece yarısıyla sabahın üçü arasında orada ne aradığını izah etmesini isteyin. Eğer bu kimse tatminkâr bir cevap veremezse, elması kimin çaldığını bulmak için daha uzağa gitmenize lûzum kalmamış demektir.»**

Bu sözler birbiri arkasından hâfızamda canlandı. Nihâyet bana uzun müddet devam etmiş gibi gelen bu düşünceli halden —ki aslında gayet kısa bir za-

man sürmüştü herhalde— birisinin ismimi bağırdığını duyarak sıyrıldım. Gözlerimi kaldırınca da, Betteredge' in sabrının en nihâyet tükenmiş olduğunu anladım. Kumulların arasından meydana çıkmış, plâja doğru yürüyordu.

Yaşlı adamın gelişi, beni, çamaşırı bulduğum ânâ döndürdü ve bu arada elimdeki ipucunun yarım kaldığını da farkettim. Gecelik üzerindeki boya lekesini görmüştüm. Ancak bu gecelik kime aitti?

İlk hareketim, cebimdeki mektubu yoklamak oldu, mâdenî kutunun içinde bulduğum mektubu. Tam onu elime alacaktım ki, bunu öğrenmek için daha kolay bir yol olduğu aklıma geldi. Geceliğin kendisi bana hakikati söyleyecekti; çünki sahibinin adı mutlaka üzerine işlenmişti. Çamasırı serdiğim yerden kaldırarak markayı aramaya başladım.

Ve nihâyet bularak, okudum:

KENDİ ADIM

Evet, üzerine işlenmiş olan, ismimin baş harfleri bu geceliğin bana âit olduğunu söylüyordu. Sâhiden doğru muydu bu? Daha yakından baktım. Güneş parlıyor, küçük koydaki sular hâreleniyor ve ihtiyar Betteredge bana doğru yaklaşıyordu. Harflere bir kere daha baktım. Bunlar benim ismimin baş harfleriydi. Gecelik hiç şüphesiz bana aitti.

«Eğer zaman, acılar ve para durumum müsaade ederse, Ay Taşını çalan kimseyi mutlaka yakalıyacağım!» Londra'dan ayrılırken söylediğim bu sözler hâlâ dudaklarımın üzerindeydi. Kumların sakladığı sırrı öğrenmiştim şimdi. Ve boya lekesi gibi münâkaşa kabul etmez bir delilin gösterdiğine göre de, hırsız **bendim**!

DÖRT

O anda ne hissetiğimi anlatmama hakikaten imkân yok. Sadece uğradığım şokun tesiriyle, düşünmek ve hissetmek kabiliyetlerimi tamâmen kaybetti-

ğimi söyleyebilirim. Herhalde hiç bir şeyin farkında değildim ki Betteredge yanıma gelip de ne bulduğumu sorduğu zaman ben gülmekle meşguldüm. Nihayet geceliği ona doğru uzatarak, bizzat kendi gözleriyle markayı okumasını söyledim.

Plâjda konuştuklarımızın tek kelimesini dahi hatırlamıyorum. Ancak çam ağaçlarının bulunduğu yere vardığımız zaman aklım başıma geldi. Bütün yol boyunca, Betteredge, birer bardak whisky içmeden ikimizin de «doğru dürüst» düşünmesine imkân olmadığını tekrarlayıp durdu sâdece.

Şimdi dekor değişmişti ve ağaçlıktan, Betteredge'in küçük odasına geçmiştik. Rachel'in evine girmemek için aldığım kararı tamamen unutmuştum. O anda sâdece bir serinlik, bir gölgelik istemekte ve bir endişe hissetmekteydim. Yaşlı dostumla beraber, içine buz gibi kuyu suyu karıştırılmış whisky'mizi içtik —ki bu o zamanlar büyük lüks sayılıyordu. Başka şartlar altında olsaydı, bu alkol beni uyuştururdu. Halbuki bu sefer canlanmama sebep oldu. Betteredge'in söylediği gibi «doğru dürüst» düşünmeye başladım. Diğer taraftan iyi kalpli hizmetkârın da zihni benimki gibi açılmışa benziyordu.

İşte o sırada yaptıklarımı anlattığım zaman korkarım bunlar size garip görünecek. Böyle bir duruma düştüğüme göre, acaba ilk olarak nasıl bir tepki göstermiştim? İrademi kullanarak bütün insanlardan uzak yaşamaya mı karar vermiştim? Kaçınılmaz bir hakikat olarak karşıma çıkan bu imkânsız hâdisenin esrarını çözmek için bütün gücümle uğraşmayı mı düşünmüştüm? İlk trenle Londra'ya döndükten sonra, en büyük yetkilinin bu konudaki kanaatini öğrenerek, derin bir tahkikatın açılmasını sağlamayı mı aklımdan geçirmiştim? Hayır. Gururumun içersine girmekten beni menettiği, eşiğinden içeri adımımı atmamaya karar verdiğim bir evde oturmuş, sabahın saat onunda, yaşlı bir hizmetkârla birlikte whisky içiyordum. Benim durumumdaki bir kimseden beklenilecek hareket bu muydu? Ne cevap verebilirdim buna? Ancak karşımda duran ihtiyar Betteredge'nin yüzü, içine düştüğüm

maddî manevî bitkinlikten sonra, başka bir şey yapmama da imkân olmadığını söylüyordu bana. O sıradaki davranışım hakkında verebileceğim başka bir izahat yok maalesef.

— «Ne olursa olsun, Mister Franklin, muhakkak olan, **bu** bir yalancıdır!» dedi Betteredge, gecelik kumaşını masanın üzerine ve gözümün önüne serip, sanki canlı bir yaratıkmış gibi parmağıyla işaret ederek.

Ancak bu sözler beni teselli etmekten çok uzaktı.

— «Ben de en aşağı sizin kadar mâsumum» dedim. «Fakat buna rağmen ortada aleyhimde bir delil bulunmaktadır. Üzerinde boya lekesi olan ve benim markamı taşıyan bir çamaşır inkâr edilemiyecek bir delildir.»

Betteredge masanın üzerinden whisky bardağımı alarak, elime tutuşturdu.

— «Bir delil mi?» diye tekrarladı. «İçin, Mister Franklin; böylece bunun bir delil olduğuna kanaat getirecek kadar zayıf davranmaktan kurtulursunuz. Bu bir ihanettir, beyefendi. Ben bu bilmeceyi ancak bu şekilde izah edebilirim. Tam mânâsıyla bir ihanettir ve bizim de bunun sebebini bulmamız lâzım. Kutuyu açtığınız zaman içinden başka bir şey çıkmadı mı?»

Bu sual bana derhal cebimdeki mektubu hatırlattı. Onu alarak, açtım. Bir kaç sahife tutan, sıkışık yazılmış, acele bir mektuptu bu. Sabırsızlanarak altındaki imzaya baktım. **Anna Spearman.**

Bu ismi okur okumaz aklıma bir şey geldi ve derhal şüphelendim.

— «Durun!» diye bağırdım. «Anna Spearman hapisten çıktıktan sonra, teyzemin hizmetine girdi, değil mi? Anna Spearman bir hırsız mıydı?»

— «İnkâr etmeye lüzum yok, Mister Franklin. Fakat bundan çıkarmak istediğiniz netice nedir?»

— «Çıkarmak istediğim netice ne midir? Peki ama elması onun çalmadığını nerden biliyorsunuz? Gecelik entarimin üzerindeki o boya lekesini Anna'nın bilhassa yapmadığından nasıl emin olabilirsiniz?»

Betteredge elini kolumun üzerine koyarak, daha fazla konuşmama mâni oldu.

— «Siz her türlü şüpheden uzak kalacaksınız, Mister Franklin. Fakat inanın bana, asıl mesele bu değil. Mektubu okuyun. Buna mecbursunuz. O genç kızın hâtırasına hürmet etmemiz lâzım. Okuyun onu.»

Bu sözleri gayet ateşli bir tavırla söylediğinden, benim de cesâretim artmıştı.

— «Mektubun içindekilere göre bir kanaat edinirsiniz,» dedim. «Onu size okuyacağım.»

Ve işte mektubun içindekiler:

Beyefendi, size bir itirafta bulunacağım. Büyük acılara sebep olan hâdiseler bazen pek az kelimeyle ifade edilebilirler. Meselâ benimki için iki kelime kâfi gelecektir: Sizi seviyorum.

Mektup elimden düştü. Betteredge'ye baktım.

— «Allah aşkına» dedim, «bu ne demek?»

Yaşlı adam sıkılmışa benziyordu. Suali geri çevirdi:

— «Bu sabah topal Lucy'yle yalnız kaldınız, beyefendi» dedi. «Size Anna Spearman hakkında hiç bir şey söylemedi mi?»

— «Adını bile anmadı.»

— «Okumaya devam edin, Mister Franklin. Üzüntünüzü daha fazla arttırmak istemem. Bırakın Anna konuşsun, beyefendi ve biraz daha için. Böylece kuvvetlenirsiniz.»

Mektubu okumaya devam ettim.

Bu mektubu bulduğunuz zaman, beyefendi, ben ölmüş olacağım. Size yerimi belli edecek bir mezar taşı bile bulunmayacak. Dolayısiyle bütün hakikati itiraf ettikten sonra, Kumlara gidip vücumu ortadan kaldırabilirim.

Bu mektubun yanında, üzerinde boya lekesi olan size ait geceliği bulacaksınız. Böylece onu nasıl sakladığımı ve neden hiç kimseye bir şey söyle-

mediğimi anlamış oluyorsunuz. Ortada gösterilecek tek bir sebep var. Bunu yaptım, çünki sizi seviyordum.

Lady Verinder'in hizmetine girmeden önceki hayatımı anlatarak canınızı sıkmaya mecbur kalacağım. Hanımım beni, hapisten çıktıktan sonra sığındığım bir papazın yanından almıştı. Ben bir hırsızdım. Hırsız olmuştum çünki, daha çok küçük bir çocukken, babam olan beyefendi kendisini terkettiği için annem fahişelik yaparak geçiniyordu. Bilinen bir hikâye bu. Gazetelerde her zaman buna benzer vak'aları okumak mümkün.

Lady Verinder bana karşı daima iyi davrandı; Mr. Betteredge de öyle. Zaten bu iki kişi ve daha önce yanına sığındığım papaz, bütün hayatım boyunca rastladığım en iyi insanlardır. Eğer siz gelmeseydiniz, mes'ut olmamakla beraber bu yerimi de muhafaza edecektim. Ancak SİZİ kınamıyorum. Bu benim kabahatim, evet, tamamen benim kabahatim.

O gün Mr. Betteredge'yi ararken, kumsalın üzerinde bizi nasıl bulduğunuzu hatırlıyor musunuz? Masallardaki prensler gibiydiniz. Sevgilim olarak rüyâlarıma girdiniz. Siz benim için tapılacak bir insandınız. O zamana kadar hiç böylesine mes'ut olmamıştım. Eğer elinizden gelirse gülmemeye çalışın. Oh! Sadece hislerimin ne kadar ciddi olduğunu size bir anlatabilseydim!

Eve döndüğüm zaman dikiş kutumun üzerine bir kalp işleyerek, içine de ismimizi yazdım. İşte tam bu esnada bir iblis, hayır iyilik perisi dersem daha doğru olur, bana şöyle mırıldandı: «Aynada kendine bir bak.» Ayna da şunu söyledi: «Düşünme onu.» Fakat bu nasihatı dinleyemiyecek kadar aklım ba-

şımdan gitmişti. Sanki bir Lady'mişim ve şimdiye kadar gördüğünüz en güzel kadınmışım gibi gittikçe artan bir şiddetle sizi sevmekte devam ettim.

Denediğim oldu, evet, bana bakmanız için sizi zorlamayı denediğim oldu. Eğer bana asla dikkat etmediğiniz için bütün gecelerimi çektiğim acıdan ve ümitsizlikten ağlayarak geçirdiğimi bilseydiniz, belki de bana acır ve hayatta kalmamı sağlamak için arada bir yüzüme bakardınız!

Ancak bu arada Miss Rachel'den ne kadar nefret ettiğimi de öğrenseydiniz muhakkak ki bu bakışlarınız iyi olmaktan çok uzak kalırdı. Zannederim siz henüz kendiniz onu sevdiğinizden emin değilken ben hakikati anlamıştım. Ceketinizin yakasına iliştirmeniz için size gül vermeyi adet edinmişti. Ah! Mr. Franklin, ne siz ve ne de o asla farkında olmadığınız halde, çoğu zaman bunlar BENİM güllerimdi! Tek tesellim, odanızdaki su bardağının içine yine onun koyduğu gülü atıp, yerine benimkini koymaktı.

Eğer hakikaten sizin zannettiğiniz kadar güzel bir kız olmuş olsaydı, böylece belki de ona tahammül edebilirdim. Hayır, herhalde ondan daha çok nefret ederdim. Miss Rachel'i her türlü süsten yoksun, bir hizmetçi elbisesinin içinde tasavvur edebiliyor musunuz? Size neden bunları yazdığımı bilmiyorum. Ancak Miss Rachel'in bir kusuru olduğu da muhakkaktı: çok zayıftı. Fakat erkeklerin neden hoşlandıkları belli olur mu?! Ve genç Lady'ler de bir hizmetçinin yapmaya asla müsaadeli olmadığı davranışlarda bulunmakta serbest değil midirler? Fakat bu beni alâkadar etmez. Hem bu şekilde yazmakta devam edersem, mektubumu sonuna kadar okuyacağınızdan bile emin olamam. Ancak Miss Rachel için

güzel demeleri beni çileden çıkarıyor, çünkü bu güzelliğini sadece elbiselerine ve kendine olan güvenine borçlu olduğunu biliyorum.

Sabırsızlanmayınız, beyefendi. Şimdi sizi asıl alâkadar eden zamana, yani elmasın kaybolduğu günlere geleceğim. Fakat her şeyden önce size söylemeye karar verdiğim bir şey var.

Hırsızlık yaptığım sıralarda hayat bana hiç bir zaman bu kadar zor görünmemişti. Ancak hapishanedeyken, ne kadar gözden düştüğümü anladığım, kendimi islâh etmeye çalıştığım zaman, günlerin ne kadar uzun ve can sıkıcı olduğunu farkettim. İşte o sıralarda istikbal benim için bir mânâ ifade etmeye başladı. Namuslu insanların varlığı sanki şahsıma karşı yapılan bir sitemmiş gibi geldi bana. Korkunç ve yırtıcı bir yalnızlığın içine düştüm; nereye gittiğim, ne yaptığım, kiminle konuştuğum beni zerre kadar alâkadar etmiyordu artık. Tabiî yeni mesleğimde, diğer hizmetkârlarla iyi geçinmeğe çalışmam lâzım geldiğini biliyordum; bununla beraber kimseye bağlanmaya da muvaffak olamadım. Sanki herkes bir zamanlar benim kim olduğumu biliyormuş gibi geliyordu bana. Beni iyi ve namuslu bir insan yapmaya çalıştıklarını inkâr etmiyorum ve bundan dolayı da asla müteessir değilim; ancak aslında — hakikaten — gayet üzüntü verici bir hayattı bu. Sonra siz bu hayatımı bir güneş gibi aydınlattınız ve neticede ümitsizliğe düşen de yine ben oldum.

Sizi sevmek için delirmiş olmalıyım. Ve üstelik dikkatinizi bile çekemedim. Ne bedbahtlık! Hakikaten ne bedbahtlık oldu bu benim için.

Şimdi asıl size söylemeyi arzu ettiğim şeye

geliyorum. Çok hoşlandığım bir yer vardı. Oynayan Kumlar'ın üzerindeki plâj. O acı günlerde dışarı çıktığım zamanlar, iki üç defa oraya gittim. Ve şöyle düşündüm: «Bir gün her şey burada bitecek. Çektiğim acıya tahammül edemediğim gün burada her şey bitecek» Şunu bilmenizi isterim ki, beyefendi, bu yer beni sizin gelişinizden çok önce kendine bağlamıştı. Beni Oynayan Kumlar'a bağlayan bir şeyin olduğunu daima düşünmüştüm. Fakat size şu mektubu yazdığım ana kadar, vücudumu ortadan kaldırmak için bu yerden faydalanacağım aklımın köşesinden dahi geçmemişti. Ancak şimdi Oynayan Kumlar'ın, çektiğim bütün acıların son bulacağı ve bir daha da asla bulunmamak üzere kaybolacağım bir yer olacağını düşünüyorum.

İşte sizi ilk gördüğüm günden, elmasın kaybolduğuna dair alârmın verildiği güne kadar geçen zaman zarfında bu anlattıklarımı düşündüm, hissettim ve yaşadım. Kendi hakkımda yazacaklarım bu kadar.

İlk olarak kimden şüpheleneceklerine dair fikirlerini beyan eden hizmetkârların saçma sapan sözlerinden o kadar sıkılmış ve elması bulmak için büyük bir gayret sarfetmenize, bir de üstelik polis çağırması için adam göndermenize o kadar kızmıştım ki, Frizinghall'den gelen müfettiş evin içine girinceye kadar hiç bir şeye karışmamayı uygun gördüm.

Hatırlıyacağınız gibi, Mr. Seegrave, ilk olarak hizmetçilerin odalarını aramakla işe başladı. Ancak o zaman hizmetkârlar, Çavuş'tan bunun mânâsını sormak için yukarıya çıktılar. Ben de onları takip ettim, çünkü aksi takdirde Mr. Seegrave bu işi benim yaptığımdan şüphelenebilirdi. Onu Miss Rachel'in odasında bulduk. Bizimle bir alış verişi olma-

dığını söyledi ve sonra kapıdaki lekeyi gösterip, etekliklerimizle onun boyasını berbat ettiğimizi ileri sürerek bizi tekrar aşağıya gönderdi.

Miss Rachel'in odasından çıkarken ilk olarak hakikaten etekliğimin lekelenmiş olup olmadığını kontrol etmem lâzım geldiğini düşündüm. Tam bu esnada oradan geçen ve evin içinde anlaştığım yegâne kimse olan Penelope Betteredge, benim neyle meşgul olduğumu görmüştü.

— «Endişelenmeyin, Anna» dedi. «Miss Rachel'in odasının kapısındaki boya çoktan kurumuştu. Eğer Mister Seegrave bize odalarımıza çıkmayı yasak etmeseydi —kötü adam— bunu ona ispat ederdim. Sizin bu konuda ne düşündüğünüzü bilmiyorum. Fakat ben şimdiye kadar böylesine bir hakaretle asla karşılaşmadım.»

Penelope çabuk öfkelenirdi. Onu sâkinleştirdikten sonra, sordum: «Boyanın kurumuş olduğunu nereden biliyorsunuz?»

— «Dün bütün gün Miss Rachel ve Mister Franklin'le beraberdim» dedi Penelope. «Onlar kapıyı boyarlarken, ben de boyaları karıştırıyordum. Miss Rachel'in Mister Franklin'e, boyanın akşama kadar kuruyup kurumıyacağını sorduğunu gayet iyi hatırlıyorum, çünki misafirler geldiği zaman göstermek istiyordu. Mister Franklin, başını sallayarak, kapının tamamen kuruması için aradan en aşağı on iki saatin geçmesi icab ettiğini söyledi. O sırada saat öğleden sonra üçtü Hesaplayın, Anna. Bana göre, kapı sabaha karşı saat üçte kurumuş olmalı.»

— «Misafirler dün akşam yukarı çıkmadılar mı,» diye sordum. «Miss Rachel'in onlara kapıya

yaklaşmamalarını tembih ettiğini duyduğumu hatırlıyorum.»

— «Misafirler kapıya sürtünmüş olamazlar» diye cevap verdi, Penelope. «Miss Rachel yattıktan sonra odadan çıkarken, kapıya bakmıştım. Boyası gayet muntazamdı.»

— «Bundan Mister Seegrave'e bahsetmeniz gerekmez mi, Penelope?»

— «Mister Seegrave'e, araştırmalarına yardımcı olacak tek kelime dahi söylemem!

Sonra ikimiz de işlerimizin başına döndük.

Benim işim, beyefendi, sizin odanızı toplamak ve yatağınızı düzeltmekti. Bu işi yaptığım zamanlar da hayatımın en mes'ut saatleriydi. Bütün gece başınızı dinlendirdiğiniz yastığı öpüyordum. Elbiselerinizi katlamakta ve fırçalamakta hiç kimse benim kadar itinalı davranmamıştır, bundan eminim. Tek bir toz tanesi dahi kalmıyordu. Fakat siz bana olduğu kadar bütün bunlara da dikkat etmediniz tabiî. Özür dilerim, konudan ayrılıyorum. Devam etmek için elimi çabuk tutmam lâzım.

O gün de her zamanki gibi, düzene koymak için odanıza gittim. Gecelik entariniz, sabahleyin koymuş olduğunuz gibi yatağın üzerinde duruyordu. Onu katlamak için elime aldım ve işte tam bu esnada Miss Rachel'in oda kapısının sebep olduğu boya lekesi gözüme çarptı!

O kadar şaşırmıştım ki, derhal dışarıya fırlayarak odama çıktım ve geceliği tetkik ederken kimse rahatımı kaçırmasın diye de kapıyı içerden kilitledim.

Biraz sükûnet bulduktan sonra, Penelope'la olan konuşmamız aklıma geldi ve şöyle düşündüm:

«İşte gece yarısı ile sabahın üçü arasında, Miss Rachel'in odasına girdiğinin en güzel delili!»

Bu keşfi yaptığım esnada içimi kaplayan şüpheden size açıkça bahsetmeyeceğim. Çünki belki de kızar, daha fazla okumaya lüzum görmeden mektubumu yırtarsınız.

Ancak iki kelime daha söylememe müsaade ediniz. İyice düşündükten sonra şu karara vardım: şayet o saatte ve kendisinin de rızasıyla Miss Rachel'in odasına gitmiş ve bu arada da kapının yeni boyandığını unutmuş olsaydınız, muhakkak ki o sizin dikkatinizi çeker ve gayet tabiî siz de geceyi beraber geçirdiğinizi açıkça ortaya koyan böyle bir delili meydanda bırakmazdınız. Bununla beraber içimden bir ses şüphelerimde pek de haksız olmadığımı söylüyordu bana. Unutmayınız ki, Miss Rachel'den nefret ediyordum. Bu nefretin de biraz tesiri altında kalmış olduğumu düşünmeğe çalışın, Neticede geceliği saklamaya ve ne yapmam lâzım geldiğini anlayıncaya kadar da beklemeye karar verdim. O sıralarda henüz, elması sizin çalmış olduğunuzu aklımdan dahi geçirmiyordum. Buna inanmanızı bilhassa rica ederim.

Burada, Anna Spearman'ın mektubunu okumaya bir kere daha ara verdim.

Bedbaht kadının kendisi hakkında yaptığı itiraflar beni hakikaten büyük bir şaşkınlığa uğratmıştı ve dürüst olmak icab ederse biraz da sıkılmıştım. Yazdıklarının daha ilk satırını okumadan onun hakkında kötü düşündüğüm ve hâtırasına hürmet etmediğim için çok müteessirdim. Ancak mektubunun biraz önceki kısmına gelince yavaş yavaş Anna Spearman'e karşı duyduğum hisler acılaşmaya başladı.

— «Gerisini siz okuyun» dedim, mektubu masanın üzerinden Betteredge'e doğru uzatarak. «Bu ara-

da mutlaka benim görmem lâzım gelen bir kısma rastlarsanız, haber verin.»

— «Sizi anlıyorum, Mister Franklin» diye mırıldandı, Betteredge. «Bu davranışınız normaldir. Fakat, Allah hepimizin yardımcısı olsun! Kızın davranışı da pek öyle anormal değil.»

Mektubun devamını, bende bulunan orijinalinden kopye ederek aşağıya çıkarıyorum.

Gecelik entarisini saklamaya ve bundan sonraki davranışımı aşkımın mı, yoksa nefretimin mi tâyin edeceğini beklemeye karar verdikten sonra, geriye bu geceliği kimsenin bulamayacağı bir şekilde muhafaza etmek kalıyordu. Her cumartesi temizleyicinin günü olduğu için, çamaşır sayımı yapılırdı. Dolayısıyla en iyi çare olarak, cumartesinden önce, diğerine tıpatıp benzeyen yeni bir gecelik dikmek gerektiğini düşündüm. Ayrıca bu zaman zarfında herhangi bir aksilik olmasından korktuğum için, dikim işini Cuma gününe de bırakmak istemiyordum. Böylece geceliği hemen o gün, yani perşembe günü dikmeye karar verdim. Eğer işlerimi çabucak bitirmeye muvaffak olursam, önümde bir kaç boş saatim kalacaktı. Geceliğinizi kendi çekmeceme koyduktan sonra odanıza döndüm. Niyetim orayı sâdece toplamak değil, fakat aynı zamanda geceliğinizdeki boya lekesinin, yatağın üzerini veya başka bir yeri de lekeleyip lekelemediğini anlamaktı.

Her tarafı dikkatli bir tetkikten geçirdikten sonra, robdöşambrınızda da aynı şekilde gayet küçük boya lekelerine rastladım; hani her zaman giydiğinizde değil de, beraber getirdiğiniz kalın kumaştan olanında. Sadece gecelikle dolaştığınız için herhalde üşümüş olduğunuzu ve daha sıcak tutar düşüncesiyle onu giydiğinizi tahmin ettim. Ne olursa olsun, robdöşambrınızın yan tarafında boya lekesi

vardı. Kumaşı tırnağımla kazıyarak bu küçük lekeleri kolayca çıkardım. Bu iş bittikten sonra, aleyhinizde delil olarak geriye sadece çekmemdeki gecelik kalıyordu.

Odanızı toplamayı henüz bitirmiştim ki, Mister Seegrave sorguya çekmek istediğinden, arkadaşlarımın yanına gitmemi söylediler. Sonra da bavullarımızın içini araştırdılar. Nihayet geceliğinizdeki boya lekesinden sonra, o günün en mühim hâdisesi meydana geldi. Bu da Penelope Betteredge'in Mister Seegrave tarafından ikinci defa sorguya çekilmesinden sonra oldu.

Penelope, Mr. Seegrave'in kendisine karşı olan davranışına çok sinirlenmişti ve öfkesinden deli gibi bir vaziyette yanımıza geldi. Adam elması onun çaldığını imâ etmişti. Bu haber hepimizin şaşırmasına sebep oldu. Sebebini öğrenmek istedik.

— «Çünkü elmas Miss Rachel'in odasındaydı ve bu odada da en son ben bulunmuştum» diye cevap verdi, Penelope.

Bu kelimeleri söyler söylemez, Penelope'dan sonra odaya girdiğini bildiğim kimsenin hayali gözümün önünde canlanıverdi. Bu sizdiniz! Başım dönmeye ve düşüncelerim bulanıklaşmaya başladı. İçimden bir ses, geceliğinizin üzerindeki boya lekesinin, benim ilk önce düşündüğümden çok daha başka bir sebepten ileri gelmiş olduğunu söylüyordu bana. Eğer odaya son girenin bu işi yaptığından emin-seler, elması çalan da muhakkak ki Penelope değil, fakat Mr. Franklin Blake'di!

Bahis konusu başka bir adam olsaydı, onun hırsızlık yaptığından şüphelenmeye utanırdım. Fakat sadece benim seviyeme inmiş olduğunuz düşün-

cesi, size yaklaşabilmem için bir fırsatın çıkmış olduğuna beni inandırdı. Çünkü hizmetkârınız olan bendeniz, bu hırsızlığın meydana çıkmasına ve hayatınızın geri kalan kısmını kimsenin yüzüne bakamıyacak bir şekilde geçirmenize sebebiyet verecek bir delili ellerimin arasında tutuyordum. Böylece şüphelerim kat'ileşti.

Polisi çağırmakta o kadar acele edişinizin sebebinin, sadece bizleri şaşırtmak olduğundan ve Miss Rachel'in elmasını çalanın da sizden başkası olamıyacağından emindim artık.

Bu keşfettiğim şeyin, üzerimde uyandırdığı tesir, herhalde bir müddet başımı döndürmüş olmalı. O anda sizi görmek, yüzüme bakmanız için sizi zorlamak ve herhangi bir imâda bulunduktan sonra bana Ay Taşı'ndan bahsetmenizi sağlamak için müthiş bir arzu duyuyordum. Sizi kütüphanede bulacağımı bildiğim için, hemen koşup şapkamı giydim ve üzerime mümkün olduğu kadar bir çeki düzen vermeye çalıştım.

Yüzüklerinizden birini odanızda unutmuştunuz ve bu da bana yeterli bir bahane olarak göründü. Oh! beyefendi, siz de hakikaten âşık olduysanız, odaya girip de sizinle karşı karşıya gelince bütün cesaretimin birden nasıl kırıldığını anlarsınız. Yüzüğü alırken yüzüme o kadar soğuk bir tavırla baktınız ve bana o kadar kuru bir teşekkürle mukabele ettiniz ki, bacaklarım titremeye başladı ve az daha ayaklarınızın dibine düşüp bayılacaktım. Ancak her şeye rağmen yine de sizinle konuşmak cesâretini kendimde buldum ve aynen şunları söyledim: «Bu elmas meselesi çok garip bir hikâye, değil mi, beyefendi?» Başınızı kaldırarak bana şu cevabı verdiniz: «Evet,

hakikaten öyle.» Gayet kibar konuşuyordunuz, bunu inkâr edemem, ancak aramızda her zamanki gibi bir mesafe kalmasına da bilhassa dikkat etmekteydiniz. Kaybolan elması üzerinizde taşıdığınızdan emin olduğum için, benimle konuşurken takındığınız bu soğuk tavır, isteğimi arttırmaktan başka bir işe yaramadı. «Elması da, onu çalanı da asla bulamıyacaklar, beyefendi. Bundan eminim.» Başımla hafifçe bir işaret yaptım ve sanki «Hakikati biliyorum!» demek istiyormuşum gibi gülümsedim. İşte o zaman bana biraz alâkayla baktınız ve birbirimize bir kaç kelime daha söylersek, hakikatın ânîden ortaya çıkacağını anladım. Ancak tam bu esnada Mr. Betteredge'in gelişi bütün her şeyi bozdu. Kapıya doğru yaklaşıyordu ve ayak seslerini tanımıştım; ayrıca bu saatte kütüphaneye girmeye ve üstelik bir de sizle konuşmaya asla müsaadeli olmadığımı biliyordum. Dolayısiyle o aşağı inmem için emir vermeden, yanınızdan ayrılmak için gereken fırsatı buldum. Öfkelenmiş ve hayal kırıklığına uğramıştım, fakat asla ümitsizliğe kapılmadım. Aramızdaki buzlar erimişti ve nasıl olsa Mr. Betteredge'in yolumuzun üzerine çıkamıyacağı ikinci bir fırsat daha yakalıyacağımı düşünüyordum.

Aşağıya, ofise indiğim zaman, yemek vaktini bildiren zil çalıyordu bile. Saat öğleyi geçmişti, halbuki ben geceliği dikmek için lâzım olan malzemeye hâlâ sahip değildim. Yapılacak tek bir şey vardı; çay saatine kadar serbest kalabilmek için, üzerimde bir kırıklık olduğunu bahane ederek izin istedim. Diğer hizmetkârlar benim yattığımı zannederlerken, neyle meşgul olduğumu ve çay saatinde de başımın çok ağrıdığını bahane ederek odama gönderildikten son-

ra geceyi nasıl geçirdiğimi anlatmama lüzum yok. Bay Cuff, başka hiç bir şey bulamadığı halde, bunu anlamaya muvaffak olmuş. Ve nasıl olduğunu da biliyorum. Frizinghall'deki mağazada, tülü yüzüme indirmiş olmama rağmen beni tanıdılar. Kumaş aldığım tezgâhın tam karşısında bir ayna vardı ve bu aynada, tezgâhtarlardan birinin yanındaki meslekdaşına beni işaret ederek, bir şeyler mırıldandığını gördüm. Gece de odama kapanmış gizlice çalışırken, beni gözetleyen diğer hizmetkârların, kapının önünde nefes alıp verdiklerini duyuyordum.

Fakat bu hiç mühim değildi; şimdi de mühim değil tabiî.

Cuma sabahı, Çavuş Cuff'un eve gelmesinden bir kaç saat önce, yeni bir gecelik çekmecenizdeki yerine konmuştu. Onu bizzat kendim dikmiş, yıkamış, kurutmuş, ütülemiş, markasını işlemiş ve aynı temizleyicinin yapmak âdetinde olduğu gibi katlamıştım.

Evden birisi çamaşırları tetkik etmeye kalkışırsa, gecelik gözüne yeni görünecek ve böylece hakikat anlaşılacak diye bir şey bahis konusu değildi artık. Zâten bütün çamaşırlarınız eve geldiğiniz ilk gün değiştirilmişti — zannederim yabancı bir memleketten yeni dönmüştünüz.

Sonra Çavuş Cuff geldi; ve herkesi şaşırtan bir şekilde, bu boya lekesi hakkında KENDİSİNİN ne düşündüğünü açıkladı.

Daha önce de itiraf ettiğim gibi, sizi suçlu zannediyordum, çünki bambaşka düşüncelerim vardı ve dolayısiyle suçlu olmanız işime geliyordu. Halbuki şimdi Çavuş da, benim düşüncelerime sahip olmadığı halde (geceliğin lekelenmesi bakımından)

aynı kanaate varıyordu. Ancak bu gecelik meselesini benden başka bilen yeryüzünde tek bir canlı daha yoktu — siz kendiniz de dahil olmak üzere! — Bunu düşünürken neler hissettiğimi size söylemeye korkuyorum. Sonra beni bütün hayatınız boyunca nefretle anarsınız.

Mektubun burasında, Betteredge gözlerini bana doğru kaldırdı.

— «Henüz öğrenmek istediğimiz malûmata ait en ufak bir şey yok» dedi, ağır demir çerçeveli gözlüklerini çıkartıp, Anna Spearman'ın itiraflarını kendinden uzaklaştırarak. «Beni dinlerken siz bir neticeye varabildiniz mi, beyefendi?»

— «Önce mektubu tamamen okuyun, Betteredge; sonunda bizi aydınlatacak bir husus bulunabilir. Hele bitirin de, size söyleyeceğim bir iki kelime olacak.»

— «Peki, efendim. Fakat önce müsaade ederseniz gözlerimi biraz dinlendirmek istiyorum, ondan sonra devam ederim. Bu arada, Mister Franklin —sizi sıkışkırtmak istemem— içine düştüğünüz labirentten kurtulmak için herhangi bir çare bulup bulmadığınızı bir kelimeyle de olsa söylemez misiniz?»

— «Sadece tek bir yol görüyorum» dedim. «Londra'ya gitmek. Orada Mister Bruff'ı bulacağım. Şayet o bana yardım edemezse...»

— «Evet, beyefendi?»

— «Ve Çavuş Cuff da Dorking'de çekildiği inziva hayatından çıkmak istemezse...»

— «İstemiyecektir, Mister Franklin.»

— «O takdirde, Betteredge —şu anda anlayabildiğim kadarı— bütün imkânlarımı yitirmiş bir duruma düşerim. Mister Bruff ve Çavuş Cuff'tan başka bana bir ipucu verebilecek hiç kimseyi tanımıyorum yeryüzünde.»

Tam bunu söylemiştim ki, odanın kapısı vuruldu.

Betteredge sıkılmaktan çok şaşırmışa benziyordu.

— «Girin» dedi öfkeli bir tavırla. «Kim olursanız olun.»

Kapı açıldı ve içeriye o zamana kadar gördüğüm en garip beyefendi girdi. Yürüyüşüne ve hareketlerine bakılacak olursa daha gençti. Fakat yüzünü Betteredge'ninkiyle karşılaştırdığım zaman, ondan daha da ihtiyar göründüğünü farkettim. Cildi bir bohemyalı kadar koyu, yanakları çökük, elmacık kemikleri çıkıktı. Burnu son derece ilgi çekiciydi ve şimdiki Doğu ırkının arasında ender rastlanan, bir zamanlar Batıda yaşamış halkın karakteristik hususiyetini taşımaktaydı. Kaşlarının üzerinde alnı dik ve geniş olarak yükseliyordu. Yüzündeki lekeleri ve derin çizgileri saymak mümkün değildi. Bu garip insanın gözleri de en aşağı kendisi kadar garipti. Sizi belli etmeden tetkik eden ve derhal ilginizi uyandıran, yuvalarına derin bir şekilde gömülmüş, mahzun, hayalperest ve son derece tatlı kahverengi gözler. Üstelik bütün bunlara bir de, tabiatın tuhaf bir kaprisiyle, dünyada bir eşine daha rastlanmayacak kadar renklere bürünmüş gür ve kıvırcık saçları ilâve edin. Meselâ bu saçlar başının tam tepesinde siyah rengini muhafaza etmiş olmakla beraber, şakaklarda bembeyazdı; bu kontrast farkını kapatmak için arada gittikçe açılan bir renk de göze çarpmıyordu. Yani açık ve koyu rengin arasında en ufak bir bağlantı yoktu. Bir yanda beyaz siyahın içine giriyor; diğer yanda ise siyah, beyazın arasında noktalar meydana getiriyordu. İtiraf etmeliyim ki, bu adama, saklamaya asla muvaffak olamadığım bir hayretle bakıyordum. Güzel kahverengi gözlerini büyük bir sükûnetle bana doğru çevirerek, ısrarlı bakışlarıma nâzik bir tavırla özür dileyerek cevap verdi, ki bunu asla haketmemiştim.

— «Affınızı rica ederim» dedi. «Mister Betteredge'nin meşgul olduğunu bilmiyordum.»

Sonra cebinden bir kâğıt parçası çıkararak onu Betteredge'ye uzattı.

— «İşte gelecek haftanın listesi.»

Nihayet bakışları tekrar benim üzerimde dolaştıktan sonra, odaya girdiği zamanki kadar sakin bir tavırla tekrar dışarıya çıktı.

— «Kim bu?» diye sordum.

— «Mister Candy'nin asistanı» diye cevap verdi, Betteredge. «Bu vesileyle size üzülmenize sebep olacak bir haber daha vereyim. Küçük doktor, o günkü akşam yemeğinden sonra yakalandığı hastalıktan hâlâ kurtulamadı. Şimdi durumu iyice olmasına rağmen, ateş ona hafızasını kaybettirdi ve bu hafızayı da bir daha asla kazanamadı. Bütün işlerine asistanı bakıyor. Zaten bohem ciltli ve garip saçlı adama tahammül etmeye mecbur olan bir kaç fakir insandan başka müşterisi de yok şimdi.»

— «Ondan pek hoşlanmıyormuş gibi konuşuyorsunuz, Betteredge.»

— «Onu hiç kimse sevmiyor, beyefendi.»

— «Neden?»

— «Çünki her şeyden evvel görünüşü insanın üzerinde iyi bir tesir uyandırmıyor. Ayrıca Mister Candy'nin listeyi bizzat hanımıma getirdiği günleri hatırlıyorum. Şimdi ise asistanı bana getiriyor. Mektubu okumaya devam edeceğim, beyefendi» dedi Betteredge, Anna Spearman'ın itiraflarını eline alarak. «Bu insana zevk veren bir iş değil, emin olun. Fakat ne yapalım! Hiç olmazsa geçmiş günleri düşünerek, acı çekmeme mâni oluyor.» Gözlüklerini takarak, yüzünde karanlık bir ifâde olduğu halde başını önüne eğdi. «Annelerimizin bizi dünyaya getirirkenki davranışımızda derin bir mânâ gizlidir, Mister Franklin. Hepimiz yeryüzüne çıkmamak için önce binbir itrazda bulunmuş, sonra da annelerimize bir sürü müşkülât çıkararak bu seyahata râzı olmuşuzdur. Ve üstelik haksız da değilmişiz!»

Mr. Candy'nin asistanı üzerimde büyük bir tesir uyandırmıştı, dolayısiyle onu düşüncemden hemen atamamıştım. Betteredge'nin son ve çürütülmesi mümkün olmayan felsefesi üzerinde fazla durmayarak, konuyu yine garip saçlı adama getirdim.

— «Adı nedir?» diye sordum.

— «En aşağı kendi görünüşü kadar çirkin,» diye cevap verdi, Betteredge, suratını asarak: «Ezra Jennings.»

BEŞ

Mr. Candy'nin asistanının adını söyledikten sonra, Betteredge, bu mânâsız konu üzerinde yeteri kadar vakit kaybettiğimize kanaat getirmişti. Anna Spearman'in mektubunu okumaya devam etti.

Ben ise, pencerenin kenarına oturmuş, onun okumayı bitirmesini bekliyordum. Ezra Jennigs'in üzerimde uyandırdığı tesir —herhangi bir kimsenin benim durumumdaki bir insanın üzerinde tesir uyandırması garip değil midir?— yavaş yavaş azaldı ve neticede kayboldu. Düşüncelerim eski yönlerini kazandılar. Bir kere daha içinde bulunduğum inanılmaz durumu gözden geçirmeye zorladım kendimi. Ve bu arada soğukkanlılığımı biraz elde etmiş olduğumdan, bir kere daha, bundan sonra yapmam gereken şeyleri sıraya koydum.

Aynı gün Londra'ya dönecek ve durumu Mr. Bruff'a anlatacaktım. Ayrıca ve en mühimmi, her ne pahasına olursa olsun ve ne türlü bir fedakârlığı icab ettirirse ettirsin, Rachel'le başbaşa kalıp, konuşmanın bir yolunu bulacaktım. İşte böyle bir sırada yapabildiğim plân şimdilik buydu. Trenin hareketine daha bir saat vardı. Ve belki de Betteredge, Anna Spearman'in mektubunun geriye kalan kısmını okurken herhangi bir ipucu yakalar ve elmasın çalınmış olduğu bu evden sevinerek ayrılırdım. İşte bütün ümidimi bu şansa bağlamıştım.

Mektup şöyle bitiyordu:

İstikbalinizi ellerimin arasında tuttuğum için sevindiğimi zannederek, bana kızmayınız, Mr. Franklin. Korku ve dehşet duyguları beni pençeleri arasına almakta gecikmediler. Çavuş Cuff, daha önce bahsettiğine göre, şimdi dolaplarımızı ve çamaşırlarımızı aramaya kalkışacaktı. Evin hiç bir odası ve odamın da hiç bir köşesi onun meraklı bakışlarından kurtulamayacaktı. O bulmadan önce geceliği nereye sakla-

malıydım acaba? Ve hiç vakit kaybetmeden bu işi nasıl yapacaktım? İşte bu suallerin cevabını bulmak çok zordu. Neticede belki de gülmenize sebep olacak bir çare bularak, işin içinden çıktım. Derhal soyunarak, sırtıma sizin geceliğinizi giydim. Siz de onu üzerinizde taşımıştınız ve bu çamaşırın tenime teması beni yeniden kısa bir müddet için mes'ut etti.

Aşağıya iner inmez, Çavuş Cuff'un, temizleyicinin karnesini istetmiş olduğunu öğrendim. Demek ki çabuk davranmakla iyi etmiştim.

Karneyi alarak, müfettişe vermek üzere Milady'nin odasına götürdüm. Mr. Cuff beni tanıyordu; bundan önceki hayatımda kendisiyle bir çok defa karşılaşmıştık. Ve yüzümü derhal hatırlayacağından da emindim. Benim, çok kıymetli bir mücevherin kayboldoğu bir evde hizmetçilik yaptığımı görünce nasıl bir tavır takınacağını merak ediyordum doğrusu. Bir an önce karşısına çıkmak ve bu sefer talihimin bana nasıl bir oyun oynayacağını öğrenmek için sabırsızlanmaktaydım.

Sanki daha önce hiç karşılaşmamışız gibi bana baktıktan sonra, temizleyicinin karnesini kendisine getirdiğim için teşekkür ederek nazik bir davranışta bile bulundu. Bu kanaatimce iki kötü işâretti. Şimdi artık benim için sâdece Çavuş Cuff'un konuşup konuşmayacağını anlamak ve üzerimin aranıp aranmayacağını veya tevkif edilip edilmeyeceğimi beklemek kalıyordu. Siz o sırada Mr. Godfrey Ablewhite'i geçirmek için istasyona gitmiştiniz ve her halde yakında dönmeniz gerekiyordu. Bu sebepten sizin çok sevdiğiniz, meyva ağaçlarının bulunduğu yola çıkarak, belki konuşabilirim ümidiyle gelmenizi bekle-

meye başladım. Halbuki siz beni görünce —çünkü gördüğünüzden emindim— yolunuzu değiştirerek ve sanki vebalıymışım gibi benden kaçarak eve girdiniz.

Bu satırları yazan zavallı kızcağız tamamen yanılıyor. Kendisini asla görmedim. İstasyondan dönerken niyetim o yolda hakikaten bir gezinti yapmaktı, fakat teyzemin benimle konuşmak isteyebileceği aklıma gelince, fikrimi değiştirerek, hemen eve girdim.

Franklin Blake

Ben de servis kapısından içeri girdim ve çamaşırlıkta kimsenin bulunmadığını görünce, biraz düşünmek için orada oturdum. Oynayan Kumlar'ın aklıma kötü fikirler getirdiğini daha önce söylemiştim. İşte bu fikirler, üstelik daha da net olarak kafamı kurcalamaya başladılar. Sizin bu ilgisizliğinize tahammül etmektense, hayatıma son vermenin daha iyi olup olmayacağını düşündüm.

O andaki davranışımın sebebini sormak lûzumsuz. Çünki bizzat kendim de denediğim halde anlamaya muvaffak olamıyorum. Benden garip bir şekilde kaçtığınız sırada neden size doğru koşmadım? Söyleyeceklerimin son derece mühim olduğunu ve şahsınızı alâkadar ettiğini size neden söylemedim? Halbuki kaderiniz ellerimin arasındaydı. Size karşı elverişli bir durumdaydım. Eğer bana itimat etmiş olsaydınız, gelecekte az çok size yardımım dokunabilirdi. Gayet tabiî sizin gibi bir beyefendinin, sırf zevkini tatmin etmiş olmak için elması çaldığını hiç bir zaman düşünmemiştm. Penelope, Miss Rachel'e borçlarınızdan bahsettiğinizi duymuştu. Bu haber, elması satmak veya rehine verip karşılığında para temin ederek, borçlarınızı ödemek için onu çaldığınızı tahmin etmem bakımından yardımcı olmuştu bana.

Meselâ Londra'da, fazla sual sormadan, size büyük para verebilecek bir adamın adresini benden öğrenebilirdiniz.

Neden sizinle konuşmadım? Neden sizinle konuşmadım?

O geceliği saklamak için girdiğim risk ve karşılaştığım zorluklar benim yatışmamı sağlayamadığı gibi, yeni birtakım zorluklarla karşılaşmama da engel olamadı. Bazı kadınlar için belki de bu sebepler yeter de artardı bile, fakat benim durumum başkaydı. Hırsızlık yaptığım zamanlar bundan elli defa büyük risklere girmiş ve öyle zorluklarla karşılaşmıştım ki, şimdiki onların yanında, bir çocuk oyuncağı gibi kalırdı.

Denilebilir ki, ben kaçakçılık ve dolandırıcılık konularında ihtisas görmüştüm ve bazı hâdiselerde o kadar plânlı ve kurnaz davranmıştım ki, bunlar günlerce gazetecileri meşgul etmişti. Bir geceliği saklamak gibi basit bir hâdisenin, tam sizinle konuşmak istediğim bir sırada cesâretimi kırmasına imkân var mıydı? Böyle bir suâli sormak bile delilikti! İmkânsızdı bu.

Fakat ikide birde kendi deliliğimden bahsetmenin ne lûzumu var? Hakikat meydandaydı. Haberiniz olmadığı halde sizi bütün kalbimle ve ruhumla seviyordum. Karşınıza geldiğim zaman ise, korkuyordum —inkâra ne lûzum var— sizden korkmaktaydım, keşfettiğim şeyi size söylediğim takdirde (elması çalan siz olduğunuz halde) bana ne şekilde davranacağınızı bilmediğim için korkuyordum. Halbuki kütüphanede yalnız kaldığımız zaman, bütün cesâretsizliğime rağmen bu işi yapmaya ne kadar yaklaş mıştım. O zaman bana sırtınızı çeviremiyecektiniz.

Sanki vebalıymışım gibi önümde gerileyemeyecektiniz. Cesaretimi arttırmak için, size kızmayı denedim. Hayır! Böylece bedbahtlığımı daha iyi anlıyor ve gururumun daha çok kırılmasına sebep oluyordum sâdece. «Güzel bir kız değilsin, eciç bücüş bir omuzun var; hizmetçiden başka bir şey de değilsin; benimle konuşmaya nasıl cesâret ediyorsun?» Bunların bir kelimesini dahi asla söylemediniz, Mr. Franklin; fakat sanki söylemişsiniz gibi kırgındım. Böyle bir deliliğin ilâcı var mıdır? Hayır. Günah çıkarmaktan başka yapılacak hiç bir şey yok.

Konuyu dağıttığım için bir kere daha özür dilerim. Ancak bundan sonra aynı hatâyı tekrar etmeyeceğim, çünki sonuna yaklaşıyorum.

Oturduğum bomboş çamaşırhânede, gelip beni ilk rahatsız eden Penelope oldu. Sırrımı çoktan tahmin etmişti ve benim makul düşünmemi sağlamak için son derece iyi niyetli davrandı.

— «Ah!» dedi, «burada böyle oturup neden kara kara düşündüğünüzü biliyorum. Mister Franklin Blake'in buradan gitmesi sizin yeniden normale dönmeniz için yegâne fırsat olacaktır, Anna; ve artık şimdiden sonra daha fazla kalacağını da zannetmiyorum.»

Sizi düşündüğüm müddetçe, bir gün buradan gideceğinizi asla aklıma getirmemiştim. Fakat bunu Penelope'a söylemedim. Sadece ona bakıyordum.

— «Biraz önce Miss Rachel'in yanından ayrıldım» diye devam etti, Penelope; «ve çok sinirli olduğu için, bana epey sıkıntı çektirdi. (Bütün bu polisler evi tahammülü imkânsız bir hale soktular!) di-

yor; ve bu akşam hanımefendiye bahsettikten sonra, yarın Ablewhite teyzesinin yanına gitmeye karar vermiş. Şayet bunu yaparsa, Mister Franklin'in de derhal evden ayrılacağından eminim. Bana inanabilirsiniz.»

Bu haberi duyunca, yeniden konuşmak ihtiyacını hissettim.

— «Mister Franklin'in onunla beraber gideceğini mi söylemek istiyorsunuz?» diye sordum.

— «Eğer Miss Rachel müsaade etse, bunu memnuniyetle yapacak, fakat o istemiyor. Şimdi onun kötü karakterine tahammül etmek sırası Mister Franklin'e geldi; her türlü azarı işitti; hem de mücevherinin bulunması için bütün gayretini sarfettiği halde. Zavallı çocuk! Hayır, hayır! Şayet yarından önce tekrar anlaşamazlarsa, göreceksiniz, Miss Rachel teyzesinin yanına sığınacak, Mister Franklin de başka bir yere gidecek. Buradan ayrılınca nereye gideceğine dair bir fikrim yok. Fakat Miss Rachel'den sonra, burada asla kalmayacağından eminim, Anna.»

Sizin evi terkedeceğinizi duymanın verdiği ümitsizliği yenmeye muvaffak oldum. Hattâ itiraf etmeliyim ki, Miss Rachel'le aranızda ciddî bir anlaşmazlık olması ihtimali, içimde küçücük bir ümit ışığının doğmasına bile sebep oldu.

— «Neden münakaşa ettiklerini biliyor musunuz?» diye sordum.

— «Zaten münakaşa etmek isteyen sadece Miss Rachel» dedi Penelope, «ve bildiğim kadarı buna sebep de yine kendi kötü karakteri. Sizi hayal kırıklığına uğratacağım için üzgünüm, Anna, fakat Mister Franklın ONUNLA münâkaşa etmek cesâretini

kendinde bulabilir mi zannediyorsunuz; onu hudutsuz bir şekilde seviyor!»

Tam bunları söylemişti ki, Mr. Betteredge tarafından çağrıldık. Bütün hizmetçilerin holde toplanmaları isteniyordu. Sonra, Çavuş Cuff tarafından sorguya çekilmek üzere teker teker Mr. Betteredge'in odasına girecektik. Benim sıram Milady'nin oda hizmetçisiyle, hepimizin âmiri olan kadından sonra geldi. Çavuş Cuff'un sorduğu sualler gayet ustaca olmasına rağmen, bu iki kadının —evin içindeki can düşmanlarım— o gece odamın kapısı önünde bazı şüpheler edindiklerini ve bu şüphelerinden de Çavuş Cuff'a bahsettiklerini hemen anladım. Herhalde onun, hakikatın bir kısmını anlamasına sebep olacak kadar konuşmuşlardı. Yeni bir gecelik dikmiş olduğumu düşünmekte haklı, fakat eski geceliğin de bana ait olduğunu sanmakta ise haksızdı. Sözlerinden başka bir mânâ daha çıkardım ve bu benim çok şaşırmama sebep oldu. Benden şüpheleniyordu. Ancak asıl hırsızın ben olmadığımı da bildiğini ima yoluyla bana anlatmak istediğini sezmiştim. Bu işi başka bir kimse namına yaptığımı zannediyordu galiba. Fakat asıl suçlu olarak kabul ettiği şahsın kim olduğunu tahmin edemedim ve bugün de tahmin etmiş değilim.

Ancak emin olduğum tek bir şey vardı: Çavuş Cuff'un bütün hakikatı anlamaktan çok uzak olduğu ve gecelik meydana çıkmadıkça sizin de her türlü şüpheden uzak kalacağınız.

Bunu anladıktan sonra çektiğim acıyı ve dehşetle karışık korkuyu size anlatmaya asla muvaffak olamıyacağım. Geceliğinizi daha fazla üzerimde taşımak gibi bir riske girmem imkânsızdı. Her an için şüphelenip, beni Frizinghall hapishanesine götürme-

leri mümkündü. Müfettiş Cuff'ın beni serbest bıraktığı o anda derhal iki şık arasında bir tercih yapmam gerekiyordu: geceliği imha etmek veya evin dışında emin bir yere saklamak.

Sizi biraz daha az sevmiş olsaydım, muhakkak ki onu imha ederdim. Fakat ne yazık ki, sizi kurtardığımı ispat edecek yegâne delili ortadan kaldırmaya da gönlüm bir türlü razı olmuyordu. Bir gün birbirimize izahat vermeye mecbur kalırsak ve benim kötü bir hareket yaptığımdan şüphelenirseniz, geceliği tekrar meydana çıkarmadığım takdirde, sizi nasıl ikna ederdim? Borçlarınızı ödeyebilmek için yaptığınız bir hırsızlıktan sonra, belki de bu sırrınızı zavallı fakir bir kızın bildiğinden şüphe edeceğinizi düşünmekte haksız mıydım? Bu arada bana ne şekilde davranmış olduğunuzu bir düşünün, beyefendi, o zaman, sayesinde itimadınızı ve minnetinizi kazanabileceğim bir delili ortadan kaldırmakta neden bu kadar tereddüt ettiğimi anlarsınız. Böylece onu saklamaya karar verdim ve bu iş için de en emin yeri, kanaatimce Oynayan Kumlar'da bulabilecektim.

Soruşturma biter bitmez, aklıma gelen ilk mâzereti uydurdum. Biraz temiz hava almak için dışarıya çıkmak istediğimi söyledim. Ve doğruca Cobb's Hole'e, Mr. Yolland'ın evine gittim. Karısı ve kızı benim en iyi dostlarımdı. Fakat sakın sırrınızı onlara söylediğimi zannetmeyiniz. Bunu asla hiç kimseye anlatmadım. Sâdece size bu mektubu yazmak ve gecelikten kurtulmak istiyordum. Şüpheleri üzerime çektiğim için, ancak Milady'nin evinin dışında bir yerde serbestçe hareket edebilirdim.

Artık Lucy Yolland'ın odasında yazdığım bu uzun mektubun sonuna geliyorum. Onu mühürledik-

ten sonra, geceliği katlayıp, mantomun altına saklayarak aşağıya ineceğim. Sonra önceden seçtiğim yere giderek —ayak izlerimden bu yeri keşfedebileceklerini zannetmeyin— geceliği kimsenin bulamıyacağı bir şekilde kumların altına saklayacağım.

Ondan sonra ne yapacağım?

Şimdiye kadar sık sık söylemekten kaçındığım yeni bir teşebbüste bulunmamı gerektiren iki sebep var, Mr. Franklin. Şayet Penelope'un zannettiği gibi evi terkederseniz ve bu işi yapmadan önce ben de sizinle konuşmaya muvaffak olamazsam, aradığım fırsatı bir daha asla ele geçirememek üzere kaybetmiş bulunacağım. İşte birinci sebep. Eğer bu fırsatı ele geçirir de sizinle konuşmaya muvaffak olabilirsem ve siz de anlattıklarımdan dolayı öfkelenirseniz, her şeye rağmen söylediklerimi ispat edebileceğim bir delil bulunacak elimde. İşte ikinci sebep. Ve şayet bu iki sebep de, şimdiye kadar son derece büyük bir acı çekmeme sebep olan soğukluğa karşı (bana karşı gösterdiğiniz soğukluktan bahsediyorum) kalbimin sertleşmesine kâfi gelmezse, o zaman bütün kuvvetimi yitirmis olacağım ve hayat benim için bütün mânâsını kaybedecek.

Evet. Eğer son şansımı da kullanamazsam — eğer bana her zamanki gibi soğuk davranırsanız ve ben de her zamanki gibi bundan dolayı acı çekmekte devam edersem— bana ufacık bir saadeti çok gören bu dünyaya elvedâ diyeceğim. Aslında şahsıma karşı göstereceğiniz ufacık bir yakınlığın bana tekrar sevdirebileceği hayata gözlerimi kapayacağım. Eğer her şey kötü bir şekilde biterse kendinizi suçlamayın, beyefendi. Fakat bana biraz acımayı deneyin —lütfen, deneyin— ve beni affedin! Artık karşılıklı konu-

şamıyacak kadar geç olduktan sonra, sizin için yaptıklarımı anlayabileceğiniz bir şekilde durumu ayarlayacağım. Hiç olmazsa o zaman benim için güzel bir lâf söyleyebilir misiniz; Miss Rachel'e söylediğiniz lâflardan bir tanesini meselâ? Eğer bunu yaparsanız ve hakikaten ruh diye de bir şey varsa, zannederim benimki bu sözlerinizi işitecek ve sevinçten ürperecektir.

Ağlamaya başlamamak için artık yazıma son vermeliyim. Gözyaşları iyice görmeme mânî olursa, yolumu nasıl bulurum sonra? Hem neden üzüleyim? Henüz biraz daha vakit varken, belki de her şeyin düzeleceğine neden inanmayayım. Olur ki sizi bu akşam veya yarın sabah gayet neş'eli bir halde bulurum.

Bu satırları belki de boşu boşuna yazdığımı kim bilebilir? İhtiyatlı davranarak bu mektubu gömleğin arasına koyacağım. Size şu satırları yazarken dahi büyük bir acı çektim. Oh! Eğer anlaşabilseydik, bu doldurduğum kâğıtları ne büyük bir sevinçle yırtardım.

Bana inanmanızı rica ediyorum, beyefendi. Hizmetkârınız.

Anna Spearman

Böylece Betteredge mektubu okumayı bitirdi. Ve sahifeleri itinayla zarfın içine koyduktan sonra, başı önüne eğik, gözleri yere dikilmiş bir vaziyette düşüncelere daldı.

— «Betteredge» dedim, «bu mektubun sonunda bana yol gösterebilecek bir nokta var mı?»

— «Bu mektupta size yol gösterebilecek hiç bir şey yok, Mister Franklin» diye cevap verdi, yaşlı adam. «Eğer bana sorarsanız, siz onu zarfın içinde muhafaza

edin ve üzüntüleriniz son buluncaya kadar da bir daha açmayın. Aksi takdirde yeniden üzülmenize sebep olacak. Onu şimdilik okumayın.»

Mektubu cüzdanımın içine koydum.

Betteredge'nin anlattıklarının on altı ve on yedinci kısımlarına bir göz atarsanız, moralimin son derece bozuk olduğu o sırada, hakikaten beni koruması için bir sebebin bulunduğunu anlarsınız. Zavallı kızcağız son bir ümitle ve iki defa benimle konuşmak için teşebbüse geçmişti. Ve her iki defasında da şanssızlığı (Allah biliyor ki bu konuda masumdum) onun bu teşebbüslerini geri çevirmeme sebep olmuştu. Betteredge'nin de gayet doğru bir şekilde anlatmış olduğu gibi, Cuma günü beni bilârdo odasında yalnız yakalamıştı. Hareketlerinden ve konuşma tarzından Ay Taşı'nın kayboluşu hâdisesine karıştığına dair bazı itiraflarda bulunacağını zannetmiştim ki, bu şartlar altında benim yerimde kim olursa olsun, aynı şekilde düşünürdü. Onun iyiliği için, anlatacaklarına pek ehemmiyet vermiyormuş gibi görünmüştüm; sırf onun iyiliği için yüzüne bakacak yerde, bilârdo toplarına bakmakta ısrar etmiştim —ve bunun neticesi ne olmuştu? Bir kere daha onun kalbini kırarak, yanımdan kaçmasına sebebiyet vermiştim! Cumartesi yeniden —herhalde Penelope vasıtasıyla, evi terketmemin artık yakın olduğunu öğrenmişti— aynı talihsizliğe uğramıştı. Meyva ağaçlarının bulunduğu yolda benimle karşılaşmak için bir kere daha teşebbüse geçmiş, fakat beni Betteredge ve Çavuş Cuff'la beraber bulmuştu.

Bu arada Mr. Cuff, Anna Spearman'le bir alâkam olduğuna dair beni itirafa zorlamayı denemekle meşguldü. Ve bir kere daha zavallı kızcağıza yardım etmek gayesiyle, Mr. Cuff'un bu düşüncesine karşı koymuş ve onun da duyması için bilhassa yüksek sesle şunları söylemiştim: «Anna Spearman'la hiç bir alâkam olamaz.» Bu kelimeleri söylemekteki gayem, benimle konuşma isteğinin kendisi için büyük bir tehlike yaratacağını genç kızın anlamasını sağlamaktı. O da hemen arkasını dönerek kaçmıştı. O zaman tehlikenin farkına vardığı için kaçtığını zannetmiştim; halbuki bu davra-

nışımla genç kızın ölüm fermanını imzalamış olduğumu biliyorum simdi. Böylece geçmişe ait hâdiseler de bitmiş oluyor. Aradan uzun bir zaman geçmesine rağmen, düşündükçe kalbimin sıkışmasına sebep olan Anna'nın acıklı hikâyesini bırakabilirim artık. Oynayan Kumlar'daki intihardan ve bu hâdisenin üzerimde yarattığı korkunç tesirden, hâlen yaşamakta olan kişilere ve önümde beni bekleyen hâdiselere geçebilirim.

ALTI

İstasyona Betteredge ile beraber gittiğimi söylemem gayet tabiî lüzumsuz. Gece olmadan Mr. Bruff'a göstermek için mektubu cebime koymuş, geceliği de küçük bir valize yerleştirerek yanıma almıştım.

Evden sessizce ayrıldık. Betteredge'i çok uzun senelerden beri tanımama rağmen söyleyecek bir lâf bulamadan yanımda yürüdüğüne ilk defa şahit oluyordum. Halbuki benim ona soracağım bazı şeyler vardı. Dolayısiyle bahçe kapısından dışarı çıkar çıkmaz sessizliği bozdum.

— «Londra'ya gitmeden önce» dedim, «size sormak istediğim iki şey var. Bu sualler şahsımla ilgili ve zannederim şaşırmanıza sebep olacak.»

— «Eğer soracağınız şeyler, o zavallı kızcağızın mektubunu kafamdan silip atmama yardım edecekse, Mister Franklin, üzerimde uyandıracağı tesir pek o kadar mühim değil. Dolayısiyle bu işi hemen yapmanızı bilhassa rica ediyorum.»

— «İlk sualim şu, Betteredge: Rachel'in doğum gününü kutladığımız gün ben sarhoş muydum?»

— «Siz! Sarhoş olmak mı?» diye bağırdı, yaşlı adam. «Sizin büyük bir hatânız vardır, beyefendi, o da, yemek esnasında biraz içmek ve yemekten sonra da ağzınıza bir damla içki koymamaktır.»

— «Fakat o akşam müstesna bir gündü. İlk defa olarak alışkanlıklarımın dışına çıkmış bulunabilirim.»

Betteredge kısa bir müddet düşündü.

— «Alışkanlıklarınızın dışına çıktınız, beyefendi ve bunun nasıl olduğunu da size söyleyeceğim. Hakikaten sanki hastaymış gibi bir hâliniz vardı ve tekrar kendinize gelebilmeniz için, biraz suyla karışık Brandy içmek konusunda sizi kandırmıştık.»

— «Suyla karışık Brandy içmeye alışık değilimdir, Betteredge. Mümkündür ki...»

— «Biraz bekleyin, Mister Franklin. Buna alışık olmadığınızı ben de biliyordum. Bu sebepten bizim elli senelik hârika konyağımızdan bir şarap bardağını yarısına kadar doldurdum ve itiraf etmeliyim ki, büyük bir utanç duymama rağmen, bunu da bir bardak dolusu buzlu suyun içine boşalttım. Bir çocuk bile böyle bir içkiyle sarhoş olamaz koskocaman bir adama kontrolunu kaybettirmesi mümkün müdür?»

Böyle bir sual sorduğum zaman Betteredge'ye güvenebileceğimi biliyordum. Dolayısiyle o akşam kontrolumu kaybetmediğim muhakkaktı. Böylece ikinci suale geçtim.

— «Yabancı memleketlere gitmeden ve henüz daha küçükken burada çok kalmıştım. Doğruyu söyleyin bana. Akşamları yattıktan sonra herhangi bir şey yapmış olduğumu hatırlıyor musunuz? Meselâ uykumun arasında kalkıp yürüdüğümü gördünüz mü hiç?»

Betteredge ânîden duraladı ve bana bakarak bir müddet başını salladıktan sonra, yürümesine devam etti.

— «Ne demek istediğinizi anlıyorum, Mister Franklin.» dedi. «Geceliğinizin üzerindeki boya lekesine bir izah şekli arıyorsunuz, fakat bulmaya da muvaffak olamıyorsunuz. Hâlâ da hakikatten çok uzaksınız. Uykunuzun arasında yürümek mi? Bildiğim kadarı, bütün hayatınız boyunca böyle bir şey yapmadınız, beyefendi.»

Bu bakımdan da Betteredge'nin haklı olduğunu hissettim. Ne kendi evimde ve ne de yabancı memleketlerde asla bir inziva hayatı yaşamamıştım. Eğer bir uyur gezer olsaydım, şimdiye kadar yüzlerce kimse ta-

rafından görülür ve herhangi bir kazayı önlemek için tedbir alınması bakımından dikkatim çekilirdi.

Fakat her şey rağmen, içinde bulunduğum durumu başka türlü izah edemediğim için, bu iki hususa asılmaktan da vazgeçemiyordum ki, ümit ederim şartlar göz önünde tutulursa, bu mazur görülebilecek bir inatçılıktı. Pek ikna olmadığımı farkeden Betteredge, büyük bir ustalıkla, Ay Taşı hikâyesiyle ilgili bazı hâdiseler üzerine döndü; ve böylece faraziyemin her iki şıkkını da birbiri arkasından ve tam mânâsıyla çürütmeye muvaffak oldu.

— «Hal yolunu başka bir yerde arayalım, beyefendi,» dedi. «Bu düşüncelerle siz asla hakikata yaklaşamazsınız. Siz, geceliğinizin üzerindeki boya lekesini göz önünde tutarak, Ay Taşını farkında olmadan çaldığınızı düşünüyorsunuz, değil mi?»

— «Çok doğru. Devam edin.»

— «Pekalâ, beyefendi. Elması çaldığınız zaman tamamen sarhoştunuz veya uyuyordunuz diyelim. Bu hâdise doğum gününü kutladığımız günün ertesi sabahı ve erken saatlerde olmuştur. Fakat bundan sonraki hâdiseleri nasıl izah edeceğiz. Unutmayınız ki, elmas hem Londra'ya götürülmüş ve hem de Mister Luker'e rehin olarak verilmiştir. Bu iki şeyi de bilmeyerek yapmış olabilir misiniz? Cumartesi akşamı sizi istasyona götürdüğüm zaman sarhoş muydunuz? Ve Mister Luker'in yazıhanesine de uyuyarak mı gittiniz? Bu şekilde konuştuğum için özür dilerim, Mister Franklin, fakat bu hikâye o kadar üzülmenize sebep oldu ki, kendi kendinizi anlamaktan bile aciz kalıyorsunuz. Mister Bruff'la ne kadar çabuk görüşürseniz, içinde bulunduğunuz çıkmazdan da o kadar çabuk kurtulursunuz.»

İstasyona, trenin hareket etmesinden bir kaç dakika önce vardık. Bana mektup yazmak ihtiyacını hissettiği zaman, bu işi yapabilmesi için Betteredge'e adresimi bıraktım; ayrıca sayet Londra'da yeni bazı şeyler öğrenirsem, bunları derhal bildireceğime dair de kendisine söz verdim. Böylece bu iş de bittikten sonra, birbirimize Allahaısmarladık derken, gözlerim, bir gazete bâyiinin önünde satıcıyla konuşan, Mr. Candy'nin

ilgi çekici asistanına takıldı. Bakışlarımız karşılaşınca, Ezra Jennings, şapkasını çıkararak beni selâmladı. Ve bu da, başka bir şey düşünmem, dikkatimi nihayet şahsımı asla alâkadar etmeyen bir şey üzerine çevirerek rahatlamam bakımından hakikaten faydalı oldu. Beni Mr. Bruff'a götürecek olan bu mühim seyahate başlamadan bugün ikinci defa olarak o garip saçlı adamla karşılaşmıştım. Saçma olmakla beraber, itiraf etmeliyim ki, bu tesadüfe biraz da şaşırdım.

Londra'ya vardığım saat, Mr. Bruff'ı yazıhanesinde yakalamak ümidimi tamamen söndürdü. İstasyondan doğruca Hampstead'deki evine gittim ve ihtiyar kanun adamını, fino köpeği dizlerinin üzerinde ve şarap şişesi de elinin altında olduğu halde, salonda uyuklarken buldum.

Hikâyemin Mr. Bruff'ın üzerinde uyandırdığı tesiri ifâde edebilmek için, son durumu benden öğrendikten sonra neler yaptığını anlatmam herhalde iyi olacak. İlk önce çok koyu bir çay hazırlanmasını emretti ve kendi odasını açarak, gayet kuvvetli bir şekilde aydınlatılmasını sağladı. Nihayet her ne olursa olsun, rahatsız edilmek istemediğini karısına tembih etti. Bu tedbirleri aldıktan sonra evvelâ geceliği sıkı bir muayeneden geçirdi ve Anna Spearman'in mektubunu bizzat okumak zahmetine katlandı.

Mektup bittikten sonra, odasına kapandığımızdan beri ilk defa olarak benimle konuşmaya başladı.

— «Mister Franklin Blake» dedi, yaşlı beyefendi. «Bu, hem sizi ve hem de Miss Rachel'i alâkadar etmesi bakımından iki yönlü ve çok ciddî bir mesele. Miss Rachel'in anlaşılmaz davranışı, şimdi artık bir sır olmaktan çıkmıştır. Elması sizin çaldığınızı zannediyor.»

Bu insanı çileden çıkaran netice benim de aklıma gelmiş olmakla beraber, bir türlü kabul etmek istememiştim. Fakat her halde bundan başka bir şey düşünmenin de imkânı yoktu. Zaten Rachel'le görüşmek istememin sebebi de, Mr. Bruff'ın bizzat ileri sürmüş olduğu bu düşünce tarzıydı işte.

— «Yapmamız lâzım gelen ilk iş» diye devam etti avukat, «Miss Rachel'in şahitliğine müracaat et-

mektir. Onun karakterini gayet iyi tanıdığım için, şimdiye kadar neden susmuş olduğunu tahmin edebiliyorum. Ancak bu olanlardan sonra zannetmem ki, daha uzun bir müddet sesini çıkarmadan durabilsin. Sizin Ay Taşını aldığınıza inanması için hangi sebeplere dayandığını söylemeye zorlamalıyız onu. Durum son derece ciddî bir hal aldığına göre, şayet Miss Rachel'i kandırır da konuşmasını sağlayabilirsek, belki de bir tek kelime bütün meselenin aydınlanmasına sebep olacaktır.»

— «Bu benim için kimbilir nasıl büyük bir rahatlama vesilesi olur» dedim. «Ancak itiraf etmeliyim ki, bilmek istediğim br şey daha...»

— «Kanaatmi neye dayanarak elde ettiğimi öğreneceksiniz» diye sözümü kesti, Mr. Bruff. «Her şeyden evvel benim bir avukat olduğumu ve doğruluğundan şüphe ettiğim hiç bir hususa takılmıyacağımı düşünün. Halbuki bu hâdise başlangıçtan beri gayet mühim bir husus üzerinde durmamızı gerektiriyor.»

— «Hangi husus üzerinde?»

— «Öğreneceksiniz. İsminizin baş harfleri işlendiği için, bu geceliğin size ait olduğunu kabul ediyorum. Ayrıca geceliğin üzerindeki boya lekesinin Miss Rachel'in odasının kapısından geldiği de kanaatimce doğrudur. Fakat hırsızlığın olduğu gece acaba onu siz mi sırtınıza giymiştiniz?»

Bu noktayı kendim de düşünmüş olmakla beraber, avukatın da aynı kanaati edinmiş olması beni biraz daha rahatlattı.

— «Buna gelince» diye devam etti Mr. Bruff, Anna'nın mektubunu eline alarak «bu mektubun **sizin için** bir üzüntü vesilesi olduğunu ve serbestçe düşünmenize mânî teşkil ettiğini kabul ediyorum. Fakat **ben**, sizin durumunuzda değilim. Dolayısiyle meslekî tecrübelerime dayanarak bu mektubu da herhangi bir evrakmış gibi tetkik edebilirim. Ayrıca, uzun zaman hırsızlık yapmış olan bu kadının mâzisini hesaba katmasam dahi, yine de, bizzat kendi itirafından, yalan söylediğini kolaylıkla anladığımı iddia edebilirim; bundan da hizmetçi kızın size bütün hakikati anlatmadığı neticesi-

ni çıkarabilirsiniz. Söyleyip söylemediği veya yapıp yapmadığı şeyler üzerinde şimdilik mütalâa yürütmiyeceğim. Fakat eğer Miss Rachel sizden şüphelendiyse, **bunun sebebi mutlaka lekelenmiş olan geceliktir**; ve yüzde doksan inanıyorum ki, Anna Spearman geceliği ona göstermiştir. Bizzat kendi itirafından da anlaşıldığı gibi, Rachel'i kıskanmakta, gülleri değiştirmekte ve Rachel'le münakaşa ederek darılmanızdan medet ummaktadır. Bu arada Ay Taşını kimin aldığını araştırmaktan vazgeçmiş değilim; (maksadına nail olmak için, Anna Spearman, elli tane elması çalmaya muktedirdir), ancak şunu söyleyeceğim ki, elmasın kayboluşu, Rachel'le, ayrılmanızı sağlamak için uzun bir zamandanberi aradığı fırsatı, size deli gibi âşık olan o hırsız kızın eline vermiştir. Hatırlıyor musunuz, o sıralarda henüz intihar etmeyi düşünmüyordu. Şartlar ve kızın durumu göz önünde tutulursa, bu onun için beklenmedik bir kazançtı. Bu düşünce tarzıma ne dersiniz?»

— «İtiraz etmeliyim ki, mektubu açar açmaz aynı şeyden ben de şüphelendim.»

— «Gayet tabiî. Ve okudukdan sonra da, zavallı kıza acıdınız ve artık ondan şüphelenmek cesaretini kendinizde bulamadınız.»

— «Fakat eğer bu geceliği o akşam hakikaten benim giydiğimi farzedersek, ne olur?»

— «Böyle bir şeyi nasıl farzedebileceğimizi bilmiyorum, beyefendi.» dedi Mr. Bruff. «Fakat böyle olduğunu düşünürsek, müdafaanızı yapmak güçleşir. Bununla beraber henüz oraya gelmedik. Bekleyelim ve Rachel'in hakikaten geceliği gördükten sonra mı sizden şüphelendiğini kat'iyetle anlayalım.»

— «Allahım! Rachel'in benim hakkımdaki şüphelerinden bu kadar kolaylıkla nasıl bahsedebiliyorsunuz?» diye bağırdım. «Basit bir delil yüzünden, **benim** hırsız olduğumdan nasıl şüphelenebilir?»

— «Bu gayet yerinde bir sual, beyefendi. Biraz canlı bir şekilde ifade edilmiş olmasına rağmen dikkate değer. Sizin kafanızı kurcalayan husus, aynı şekilde benim de kafamı kurcalıyor. İyice düşünün ve bana cevap verin. O evde kaldığınız zaman zarfında, Rac-

hel'in size karşı olan, itimadı diyemiyeceğim ama, kredisini sarsan herhangi bir prensip hatâsı yaptınız mı?»

İçimdeki tahammülü imkânsız kıpırdanmaya dayanamıyarak ayağa kalktım. Avukatın sorusu, İngiltere'yi terkettiğimden beri aklıma gelmeyen bir şeyi hatırlatmıştı bana. Hakikaten o sıralarda aramızda **bir şey olmuştu.**

Betteredge'nin anlattıklarının sekizinci kısmında, iş konusunda benimle görüşmek için eve bir yabancının geldiğine dair bir not vardır. İşte bu yabancının ziyaretinin sebebi şuydu:

Devamlı müşterisi olduğum Paris'teki bir lokanta sahibinin (o zamanlar umumiyetle herkes para sıkıntısı çekiyordu) ödünç para verme teklifini kabul etmek gibi bir ihtiyatsızlıkta bulunmuştum. Neticede aramızda bir ödeme tarihi tespit etmiştik; ve bu tarih geldiği zaman da ben (binlerce namuslu insanın başına gelebileceği gibi) sözümü yerine getirmemi imkânsızlaştıran bir para sıkıntısı içinde bulunuyordum. Bu sebepten lokanta sahibine bir senet gönderdim. Ancak o zamana kadar bir çok senet vermiş olduğumdan, maalesef adım bütün tüccarlar tarafından tanınıyordu; dolayısiyle adam senedimi kırdırmaya muvaffak olamamıştı. Ayrıca kendisinden borç para aldığım tarihten bu yana işleri de çok kötü gitmişti ve iflâs etmek üzereydi. Böylece akrabası olan bir avukatı, parayı benden tahsil etmesi için İngiltere'ye göndermişti. Avukat sinirli bir adamdı ve benimle hemen münakaşaya başladı. Aramızda gayet şiddetli kelimeler teati edildi ve büyük bir talihsizlik eseri, hemen yanımızdaki odada bulunan Rachel ile teyzem bütün bunları duydular. Lady Verinder israr etti ve ne olduğunu anlamak için yanımıza geldi. Avukat da borç aldığıma dair tanzim edilen evrakı göstererek, beni, sözüme itimat etmiş bir adamı iflâsa sürüklemekle suçladı. Teyzem parayı kendisine derhal ödeyerek, avukatı gönderdi. Gayet tabiî Fransızın ithamlarına inanmıyacak kadar beni iyi tanıyordu. Fakat hafifliğime şaşırmış ve kendisi araya girmese, gayet üzücü neticeler doğurabilecek bir duruma sebebiyet verdiğim için bana kızmış-

tı. Ya annesinin anlattıklarından, yahut da bizzat bizim konuşmalarımızı duyduğundan bu hâdiseyi öğrenen Rachel ise, durumu kendine has romantik ve mübalâğalı bir şekilde mütalâa etmişti. Beni «kalpsiz», «şerefsiz» olmakla suçlamış; «prensip» sahibi olmadığımı, «bana güvenilemiyeceğini» söylemişti. Yani Rachel'in, o zamana kadar hiç bir genç kızdan işitmediğim ağır ithamlarına maruz kalmıştım. Aramızdaki dargınlık ertesi gün akşama kadar da devam etmişti. Ondan sonraki gün ise kendisiyle tekrar barışmaya muvaffak olmuş ve hâdiseyi tamamen unutmuştum. Acaba Rachel bu vesileyle üzücü hâdiseyi yeniden mi hatırlamıştı? Bütün bunları anlattıktan sonra, Mr. Bruff müsbet olan düşüncesini açıkladı.

— «Bu hâdiseyi hatırlamasının da davranışına tesir etmiş olması mümkündür» dedi, ciddî bir tavırla. «Ve sizin namınıza bunun aksini temenni ederim. Bununla beraber sizin hakkınızda peşin bir hükme **sahip olduğunu da öğrendik** —ve böylece tereddüte düştüğümüz bir husus da aydınlanmış oldu. Şimdilik yapabileceğimiz bir şey bulunduğunu sanmıyorum. Ancak hakikatın ikinci başlangıcında, evvelâ Rachel'e başvurmanız gerekecek.»

Hoşnutsuz bir tavırla ayağa kalkarak, odanın içinde dolaşmaya başladı. İki defa, Rachel'le şahsî bir görüşme yapmaya kararlı olduğumu kendisine söylemek istedim; fakat her iki defasında da yaşını ve mevkiini göz önünde tutarak, böyle bir zamanda onu düşüncelerinden ayırmaya çekindim.

— «En büyük zorluk» diye mırıldandı nihâyet «ona bu durumu nasıl anlatacağımızdır. Bu konuda herhangi bir fikriniz var mı?»

— «Rachel'le bizzat konuşmayı düşünmüştüm, Mister Bruff.»

— «Siz!» Birden duralayarak, sanki aklımı kaçırmışım gibi bana baktı. «Bunu düşünmeyin bile...» Tekrar konuşmasına ara vererek, odayı adımlamaya başladı. «Fakat! her şeye rağmen» dedi. «Böyle halledilmesi çok güç hâdiselerde, bâzen en cüretkâr teşebbüslerin iyi neticeler verdiği de bir gerçektir.» Bir müddet

düşündükten sonra, kanaatimin doğruluğuna kendini inandırdı. «Riske girmeyen, hiç bir şey elde edemez» dedi nihayet, yaşlı avukat. «Bende olmayan bir şansa sahipsiniz ve dolayısiyle ilk olarak da siz teşebbüse geçeceksiniz.»

— «Şansım mı var?» diye sordum, büyük bir şaşkınlıkla.

Tatlı bir tebessüm, evine geldiğimden beri ilk defa olarak Mr. Bruff'ın yüzünü aydınlattı.

— «Bu bir hakikat, şansınız var. Çünki Rachel'in, kalbinin bir köşesinde sizin için hâlâ küçücük bir sevgi beslediğine inanıyorum. İşte onu bu köşesinden yakalıyacaksınız ve bütün bildiklerini, en ufak noktasını dahi saklamadan anlatması için onu zorlayacaksınız.»

— «Sizin evde kalmıştı» diye cevap verdim. «Eğer size aleyhimde hiç bir şey söylemediyse, onunla burada görüşebilirim. Neden olmasın?»

— «Sakin olun!» dedi Mr. Bruff, yeniden odayı adımlamaya başlayarak. «Açık konuşmak icabederse, anladığım kadarı evim, Rachel'in gelip yakalanması için bir tuzak olacak, karım ve kızlarım ise yem vazifesini görecekler. Eğer siz Franklin Blake olmasaydınız ve mesele de gözüme bu kadar halledilmesi güç görünmeseydi, muhakkak ki reddederdim. Fakat içinde bulunduğumuz durum dikkate alınırsa ve muvaffak da olursak, zannederim Rachel bana bütün ömrü boyunca minnettar kalacaktır. Dolayısiyle şimdiden sonra beni suç ortağınız olarak kabul edebilirsiniz. Rachel'i bir gününü burada geçirmek üzere dâvet edeceğim ve cevabını da size bildireceğim.»

— «Ne zaman? Yarın mı?»

— «Yarın cevabını almamız için pek erken olur. Öbürgün diyelim.»

— «Bana nasıl haber vereceksiniz?»

— «Bütün gün evinizde oturun ve ziyaretimi bekleyin.»

Benim için yaptıklarından dolayı kendisine bütün kalbimle teşekkür ettim; ve Hampstead'de kalmam

için yaptığı nâzikâne teklifi reddederek Londra'daki apartmanıma döndüm.

Ertesi gün hakkında, hayatımın en uzun günü olduğunu söylemekten başka ne diyebilirim?

Ondan sonraki gün ise, Mr. Bruff beni yemek yerken yakaladı. Bana kocaman bir anahtar verdikten sonra, hayatında ilk defa olarak kendinden utandığını söyledi.

— «Gelecek mi?»

— «Öğle yemeğini bizde yiyecek ve öğleden sonrayı da karım ve kızlarımla birlikte geçirecek.»

— «Misis Bruff ve kızlarınız da durumdan haberdar mı?»

— «Mecburen. Fakat belki siz de bilirsiniz; kadınlar prensip sahibi değildirler. Meselâ bizim evdekiler hiç de benim gibi vicdan âzabı çekmiyorlar. Maksat Rachel'le sizi tekrar birleştirmek olduğuna göre, üstelik her türlü yardımı yapmaya hazırlar.»

— «Kendilerine minnettarım. Bu anahtar ne işime yarayacak?»

— «Bu anahtar bahçe kapısınındır. Öğleden sonra saat üçte orada olun. Bahçeye girdikten sonra, limonluğun kapısına doğru yürüyün. Oradan küçük bir odaya geçeceksiniz ve tam karşınıza müzik salonuna açılan küçük bir kapı daha gelecek. Orada Rachel'i yalnız başına bulacaksınız.»

— «Size nasıl teşekkür edebilirim?»

— «Söyleyeyim. Bundan sonra olacak hâdiselerden dolayı **bana** kızmayarak.»

Ve bunları söyledikten sonra da çıkıp gitti.

Önümde beklemem icab eden uzun saatler vardı. Vakit geçirmek için posta kutumu açtım. Orada Betteredge'nin bir mektubu duruyordu. Meraklanarak zarfı açtım. Ancak yazdıkları pek o kadar mühim olmadığı için de büyük bir hayal kırıklığına uğradım. Bahis konusu yine Ezra Jennings idi. Garip saçlı adam istasyon yolunda Betteredge'yi durdurmuş ve benim kim olduğumu sormuştu. Malûmat edindikten sonra, patronu Mr. Candy'ye bana rastladığını anlatmıştı. Mr. Candy de bunu öğrenince bizzat Betteredge'yi çağırtmış ve be-

nimle görüşmediğine çok üzüldüğünü söylemişti. Halbuki benimle konuşmak istediği bir husus vardı; ve bir daha Frizinghall civarına gelirsem, kendisini de haberdar etmemi rica ediyordu.

Mektubu cebime sokuşturdum ve derhal unuttum; çünki o anda kafam tek bir şeyle meşguldü: yakında Rachel'le görüşmek.

Hampstead'deki kilisenin çanları üçü çaldığı zaman, ben de elimdeki kocaman anahtarı kilide sokuyordum. Bahçeye girip de, arkamdan kapıyı kapatırken, içimde bir suçluluk hissi ve olacaklardan dolayı bir endişe duyduğumu itiraf etmeliyim. Bahçenin bir köşesinde herhangi bir kimsenin bulunabileceğini düşünerek, çekingen bir tavırla etrafıma bakındım. Hiç kimseyi göremedim. Bütün yollar ıssızdı; sâdece kuşlar ve arılar beni farketmişlerdi ancak.

Bahçeyi geçtim, limonluğa girdim ve oradan da küçük salona geçtim. Tam aradaki kapının tokmağına elimi koymuştum ki, yandaki odadan bir piyano sesi geldi. Rachel, annesinin evinde oturduğu zaman sık sık piyanonun başına geçer ve böyle bir kaç akor vururdu.

Aradan bir dakika kadar geçti ve bütün cesâretimi toplayarak kapıyı açtım.

YEDİ

Beni kapının eşiğinde görür görmez, Rachel ayağa kalkarak piyanonun yanından uzaklaştı.

Kapıyı arkamdan kapadım. Aramızda bir odalık mesafe olduğu halde, hiç konuşmadan birbirimize baktık. Bütün gayretini, piyanonun yanından ayrılmak için yapmış olduğu harekete sarfettiği anlaşılıyordu. Sanki maddî manevî bütün his duyguları bana bakması için bir noktada toplanmıştı.

Bir an için, belki de karşısına pek ânî bir şekilde çıktığımı düşündüm. Ona doğru bir kaç adım attıktan sonra, yavaşça seslendim:

— «Rachel!»

Sesim, organlarının yeniden çalışmasını sağladı ve yanakları pembeleşti. Sonra da hiç bir şey söylemeden ilerledi. Yavaş yavaş, sanki irâdesine yabancı bir kuvvet tesir ediyormuş gibi yaklaşıyordu. İçinden gelen bir sıcaklık yanaklarının iyice kızarmasına sebep oldu ve uyanan düşünme kabiliyeti bakışlarını canlandırdı. Beni ona getiren sebebi, benden nasıl şüphelendiğini, geçmişteki, şimdiki ve gelecekteki bütün düşünceleri unutmuştum. Şimdi sâdece âşık olduğum ve bana doğru yaklaşan kadını görüyordum. Titriyordu ve kararsızdı. Daha fazla dayanamadım. Onu kollarımın arasına alarak, yüzünü öpücüklere boğdum.

Bir an için onun da bu öpücüklerime mukabele ettiğini sanmıştım; bir an için onun da unuttuğunu düşünmüştüm. Ancak bu düşünce henüz tam mânâsiyle kafama yerleşmemişti ki, hiç bir şeyi unutmadığını belli eden ilk hareketi yaptı. Bir dehşet çığlığı atarak, ve isteseydim de mânî olamayacağım bir kuvvetle beni kendinden uzaklaştırdı. Sanki yabancı bir kimse kendisine hakaret etmiş gibi, yüzünü yırtıcı bir ifâdenin kapladığını ve dudaklarının da nefretle kıvrıldığını gördüm.

— «Alçak!» dedi «Siz sefil ve kalpsiz bir alçaktan başka bir şey değilsiniz!»

Bu söylediği ilk sözler oldu. Bir kadının bir erkeğe yapabileceği en büyük hakareti o bana yapıyordu.

— «Benimle asla böyle konuşmadığınız günler olduğunu hatırlıyorum» dedim. «Sizden özür dilerim.»

Sesimin tonunu bir acılığın kapladığını hissettmiştim. Bunları söyleyince benden uzaklaşmış olan bakışları tekrar bana döndü. Gayet alçak sesle ve benim için yeni olan bir uysallıkla cevap verdi:

— «Acaba bu yüzden mazur görülebilir miyim? Yaptıklarınızdan sonra yolumun üzerine çıkmak sizce asil bir hareket midir? Zayıflığımdan istifade etmeyi düşünmek bence alçaklıktır. Tabiî bu sâdece bir kadının kanaatı. Sizin de aynı fikirde olmadığınızı kabul etmem lâzım. Eğer hiç sesimi çıkarmasaydım daha iyi olurdu.»

Bu sözler hakaretten de beterdi. Benim yerim-

de dünyanın en aşağılık adamı dahi olsa utanırdı.

— «Eğer şerefim ellerinizin arasında olmasaydı» dedim. «Sizi şu anda terkeder ve bir daha da görmezdim. Bir şey yaptığımı söylediniz. Ben ne yaptım?»

— «Ne mi yaptınız? Bunu **bana** mı soruyorsunuz?»

— «Size soruyorum.»

— «Namusunuza leke sürecek bir hususu şimdiye kadar bir sır olarak sakladım. Ve bundan sonraki şartlara da göğüs gererdim. Şimdi bana böyle bir şey sormanız hakaret mânâsına gelmez mi? Ne yapmışsınız! İçinizdeki bütün iyilik hisleri öldü mü? Halbuki siz de bir zamanlar, centilmendiniz, annem sizi severdi, ben de...»

Sesi yavaş yavaş zayıfladı. Kendini bir koltuğa bıraktıktan sonra bana arkasını dönerek elleriyle yüzünü kapattı.

Son bir kaç kelime daha söylemeden önce biraz bekledim.

Bu sessizlik anında beni asıl üzen hususun ne olduğunu anlamıştım: işittiğim bütün hakaretlerin yanısıra, bir de üstelik hakikati öğrenemiyecektim.

— «Eğer siz konuşmazsanız» diye başladım, nihâyet, «bu işi ben yapacağım. Mecburum buna. Sizinle ciddi bir konuda görüşmek için buraya geldim. Bana konuşmak müsaadesini verir misiniz ve beni dinlemek lütfunda bulunur musunuz?»

Hiç kıpırdamadı, cevap da vermedi. Ben de başka bir şey sormadım, ona doğru bir adım dahi atmadım. Sadece en aşağı onunki kadar inatçı bir gururla, Oynayan Kumlar'da bulduğum şeyi ve beni oraya kadar getiren hâdiseleri anlattım. Bu iş epey uzun sürdü. O ise başlangıçtan sonuna kadar sesini çıkarmadı ve bakışlarını bir kere olsun bana doğru çevirmedi.

Sükûnetimi kaybetmemek için bütün gayretimi sarfediyordum. Her şey benim o andaki soğukkanlılığıma bağlıydı. Hayatımın bu en kritik anında duyduğum heyecanın tesiriyle, yanından dolaşarak önüne geçtim.

— «Size sorulacak bir sualim var» dedim. «Bu

benim yeniden üzüntü verici bir konuya dönmeme sebep olacak. Anna Spearman size geceliği gösterdi mi? Evet mi, hayır mı?»

O da ayağa kalkarak bana doğru yürüdü. Delici bakışları, bir sır saklayıp saklamadığımı anlamak için yüzümü son derece dikkatle tetkik ediyordu.

— «Siz deli misiniz?» diye sordu.

Hâlâ sükûnetimi muhafaza ediyordum. Yavaşça mırıldandım:

— «Rachel, lütfen soruma cevap verir misiniz?»

O ise beni dinlemeyerek, devam etti:

— «Anlayamadığım bir maksadınız mı var? Bu sualinizin arkasında yine nasıl aşağılık bir gaye gizli acaba? Duyduğuma göre babanızın ölümü sizi zengin bir adam yapmış. Belki de buraya, elmasım kayboldu diye beni teselli etmek için gelmişsinizdir? Belki de yaptıklarınızdan utanmıyacak kadar kalbiniz sertleşmemiştir. Anna Spearman hakkındaki hikâyeniz ve inanılmaz mâsumiyetinizin sırrı, bu sualde mi gizli yoksa? Bütün bu yalanlardan sonra benden alacağınız cevap sizi utandıracak mı?»

Onu susturdum. Artık sükûnetimi muhafaza etmem imkânsızdı.

— «Bana karşı korkunç bir haksızlıkta bulunuyorsunuz. Elması benim çaldığımdan şüpheleniyorsunuz. Bunun sebebini öğrenmek hakkımdır ve öğreneceğim de!»

— «Şüphelenmek mi?» diye haykırdı, öfkesi benimkiyle paralel bir şekilde artarak. **«Elması aldığınızı kendi gözlerimle gördüm!»**

Bu kelimelerin ânîden karşıma çıkardığı korkunç hakikat, Mr. Bruff'ın beni daha önceden ikaz etmiş olmasına rağmen, bütün iktidarımı elimden aldı. Tamamen mâsum olmama rağmen, tek kelime dahi söyleyemeden onun önünde duruyordum. Herkesin gözüne, suçluluğu tamamen meydana çıkmış bir adam gibi görünüyordum herhalde. Benim perişan hâlim ve kendisinin de zaferi önünde bir kaç adım geriledi. Aniden üzerimize çöken sesizlik onu korkutmuşa benziyordu.

— «Şimdiye kadar sizi korudum» dedi «ve beni konuşmaya mecbur bırakmasaydınız, yine de korumakta devam ederdim.»

Odayı terketmeye hazırlandı, fakat kapıya doğru gitmeden önce tereddüt etti.

— «Kendinizi ve beni küçük düşürmek için buraya neden geldiniz?» diye sordu.

Bana doğru bir kaç adım attıktan sonra tekrar durdu.

— «Allah aşkına, konuşun!» diye bağırdı, ateşli bir tavırla. «Eğer biraz daha acıma hissiniz kaldıysa, beni bu kadar alçaltmayın! Bir şeyler söyleyin, bu odadan kovun beni.»

Ne yaptığımın pek de farkında olmadan ona doğru yaklaştım. Belki de daha fazla anlatması için onu zorlamak istiyordum. Çünki Rachel'in elinde nasıl bir delil tutarak beni suçladığını anlamıştım. Elması çaldığımı bizzat kendi gözleriyle görmüştü. Bu durumda mâsumiyetimin ispatı bana bile karanlık görünmeye başlamıştı. Genç kızın elini tuttum; kararlı bir tavırla onunla konuşmaya çalıştım. Fakat bütün söylediğim sözler şu oldu:

— «Rachel, bir zamanlar siz beni severdiniz.»

Ürpererek, bakışlarını kaçırdı. Ellerimin arasındaki eli titriyordu.

— «Bırakın beni!» dedi sönük bir sesle.

Temasım onun üzerinde, tıpkı odaya girdiğim zaman çıkan sesimin uyandırdığı tesiri yarattı. Beni alçaklıkla itham etmiş olmasına, sanki hakikaten bir hırsızmışım gibi küçük düşürücü sözlerle bana hakaret etmesine rağmen, yine de eli ellerimin arasında olduğu müddetçe ona hükmedeceğimi anladım.

Rachel'i yavaşça odanın ortasına doğru götürdüm. Sonra onu kanapenin üzerine, yanıma oturttum ve mümkün olduğu kadar sükûnetle konuşmaya başladım:

— «Rachel» dedim, «size davranışımın herhangi bir izahını yapmam imkânsız. Sadece hakikati söyleyebilirim. Kendi gözlerinizle benim elması aldığımı gördüğünüzü söylüyorsunuz. Şu anda bizi dinleyen Al-

lahın önünde yemin ederim ki, onu çaldığımı ilk defâ olarak şimdi ve sizden duyuyorum. Benden hâlâ şüpheleniyor musunuz?»

Sözlerimi dinlememişti.

— «Elimi bırakın!» dedi tatlı bir sesle.

Verdiği yegâne cevap bu oldu. Başı omuzuma dayandı ve elini bırakmamı söylemesine rağmen, bizzat kendisi elimi sıkmakta devam etti. Aynı suali tekrar etmek istemiyordum. Ancak sabrım da tükenmek üzereydi. Çünki yeniden namuslu insanlar arasında göğsümü gere gere dolaşmak ümidi sâdece ondan alacağım bilgilere bağlıydı. Elini ellerimin arasında muhafaza ederek, bir zamanlar yaptığımız gibi kendisiyle konuşmaya çalıştım.

— «O akşam birbirimize iyi geceler diledikten sonra, benim elması aldığımı gördüğünüz ânâ kadar geçen zaman zarfında neler olduğunu bilmem lâzım,» dedim.

Başını omuzumdan kaldırdı ve elini ellerimin arasından çekmek için bir gayret sarfetti.

— «Oh! Bütün bunlara yeniden dönmeye ne lûzum var?» dedi. «Ne lûzum var?»

— «Çünki Rachel, siz de ben de korkunç bir dalaverenin, bir yalanın pençesine düştük. Ve bu yalan bir hakikat görünüşünü aldı. Doğum gününüzde neler olduğunu beraberce araştırırsak, neticede birbirimizi anlarız.»

Başı tekrar omuzuma düştü. Göz yaşları fışkırarak yanaklarımdan aşağıya süzülmeğe başladı.

— «Oh!» dedi, «bu ümide ben de kapılmıştım. Şu anda sizin yaptığınız gibi ben de bir izah şekli aramıştım.»

— «Ama siz bu işi yalnız yaptınız» diye cevap verdim. «Size yardım edebileceğimi düşünerek, benimle beraber araştırmadınız.»

Bu sözlerimden biraz ümitlenir gibi oldu. Suallerime uysal bir tavırla cevap verdi; bütün dikkatini sarfetti; iyi niyetle, düşüncelerinden bahsetti.

— «Birbirimize iyi geceler dilediğimiz andan başlayalım» dedim. «Hemen odanıza çekildiniz mi?»

— «Evet. Yattım.»

— «Saattan haberiniz var mıydı? Geç mi olmuştu?»

— «Çok geç değil. Zannederim on iki civarında.»

— «Uygunuz gelmiş miydi?»

— «Hayır. O gece hiç uyuyamadım.»

— «Endişeli miydiniz?»

— «Sizi düşünüyordum.»

Bu cevap duraklamama sebep oldu. Kullanılan kelimelerden çok, mânâsı, kalbimin tâ derinliklerine kadar işlemişti. Ancak biraz kendime geldikten sonra devam edebildim.

— «Odanızda ışık yanıyor muydu?»

— «Yataktan kalkıp bir mum yakıncaya kadar odamda ışık yoktu.»

— «Bu işi çok geç bir vakitte mi yaptınız?»

— «Zannediyorum yatağa ilk girişimden bir saat sonra.»

— «Odanızdan dışarı çıktınız mı?»

— «İstiyordum. Sabahlığımı giymiştim ve küçük salondan bir kitap alacaktım.»

— «Odanızın kapısını açmış mıydınız?»

— «Henüz açmıştım.»

— «Fakat daha küçük salona girmemiştiniz?»

— «Hayır daha uzağa gidemedim.»

— «Buna mânî olan nedir?»

— «Kapının altından sızan bir ışık görmüş ve yaklaşan ayak sesleri duymuştum.»

— «Korktunuz mu?»

— «Hemen korkmadım,. Zavallı annemin uykusuzluktan şikâyet ettiğini biliyordum. Ayrıca o gece elması kendisine bırakmam için ısrar etmişti. Her halde uyuyup uyumadığımı anlamak ve şâyet uyumuyorsam, yine aynı meseleden bahsetmek için geliyordur, diye düşündüm.»

— «Sonra ne yaptınız?»

— «Beni uyuyor zannetmesi için mumu söndürdüm. O gün pek düşünceli davranmadığımı itiraf etmeliyim. Elması canımın istediği yerde saklayabileceğimi düşünüyordum.»

— «Mumu söndürdükten sonra, yattınız mı?»

— «Vakit bulamadım. Tam mumu söndürdüğüm esnada kapı açıldı ve...»

— «Kimi gördünüz?»

— «Sizi.»

— «Her zamanki gibi giyinmiş olarak mı?»

— «Hayır.»

— «Gecelikle mi?»

— «Gecelikle ve elinizde de mumunuz olduğu halde.»

— «Yalnız mı?»

— «Yalnız.»

— «Yüzümü görebiliyor muydunuz?»

— «Evet.»

— «Tamamen mi?»

— «Tamamen. Mum yüzünüzü aydınlatıyordu.»

— «Gözlerim açık mıydı?»

— «Evet.»

— «Bende hiç garip bir hal gördünüz mü? Boş bir bakış, garip bir davranış.»

— «Asla. Gözleriniz parlıyordu, hem de her zamankinden daha fazla. Ve sanki yakalanmaktan korkuyormuş gibi etrafınıza bakınıyordunuz.»

— «Nasıl yürüdüğümü gördünüz mü?»

— «Her zamanki gibi. Odanın ortasma geldiniz ve sonra durarak etrafınıza bakındınız.»

— «Beni görünce ilk olarak ne yaptınız?»

— «Hiç bir şey yapamadım. Dehşet içinde kalmıştım. Ne konuşabiliyor ve ne de bağırabiliyordum. Hattâ kapıyı kapamak için herhangi bir hareket yapmam dahi imkânsızdı.»

— «Bulunduğunuz yerde sizi görebilir miydim?»

— «Muhakkak. Fakat durduğum tarafa hiç bakmadınız. Araştırmak lûzumsuz. Beni görmediğinizden eminim.»

— «Neden?»

— «O zaman elması alır mıydınız? Eğer benim uyanık olduğumu ve sizi seyrettiğimi görseydiniz bugün

buraya gelebilir miydiniz? Bana bundan bahsettirmeyin. Size sükûnetle cevap vermek istiyorum. Kendime hâkim olabilmem için sizin de bana yardım etmeniz lâzım. Başka şeyler sorun.»

Haklıydı, tamamen haklıydı. Başka suallere geçtim.

— «Odanın ortasında durduğum zaman ne yaptım?»

— «Arkanızı dönerek, pencerenin yanındaki, mücevheri sakladığım küçük dolaba doğru yürüdünüz.»

— «Dolabın yanma geldiğim zaman, size tamamen arkamı dönmüş bir vaziyetteydim. Ne yaptığımı göremezdiniz ki?»

— «Siz yürüdüğünüz zaman, ben de arkanızdan yürüdüm.»

— «Ellerimi görebilecek bir şekilde mi?»

— «Odamda üç tane ayna vardır. Bulunduğunuz yerde, bu aynalar vasıtasıyla ne yaptığınızı tamamen görüyordum.»

— «Ne gördünüz?»

— «Şamdanı dolabın üzerine koydunuz. Sonra içine elması koyduğum çekmeceyi buluncaya kadar bütün çekmeceleri açıp kapadınız. Bir müddet durakladıktan sonra, elinizi daldırarak mücevheri aldınız.»

— «Onu aldığımı nasıl gördünüz?»

— «Önce elinizi çekmeceye daldırdığınızı gördüm. Sonra da elmas parmaklarınızın arasında parladı.»

— «Çekmeceyi tekrar kapattım mı?»

— «Hayır elması sağ elinizde tutuyordunuz ve şamdanı da sol elinize aldınız.»

— «Tekrar etrafıma bakındım mı?»

— «Hayır.»

— «Peki, odadan hemen dışarı mı çıktım?»

— «Hayır. Bana epey uzun gelen bir müddet olduğunuz yerde kaldınız. Aynadan yüzünüzü görebiliyordum. Düşünceli bir hâliniz vardı.»

— «Sonra ne oldu?»

— «Ânîden kendinizi toparlayarak, odadan dışarı çıktınız.»

— «Kapıyı arkamdan kapattım mı?»

— «Hayır. Telâşla dışarı çıktıktan sonra, kapıyı açık bıraktınız.»

— «Sonra?»

— «Sonra elinizdeki mumun ışığı kayboldu, ayak sesleriniz uzaklaştı ve ben de karanlıkta yalnız kaldım.»

— «Ondan sonra elmasın kaybolduğunu bütün ev halkı öğreninceye kadar hiç bir şey olmadı mı?»

— «Hayır.»

— «Emn misiniz? Bir müddet daha uyanık kalmadınız mı?»

— «Hiç uyumadım ki. Hattâ tekrar yatmadım bile. Penelope, her zamanki gibi sabahleyin odama gelinceye kadar hiç bir şey olmadı.»

Rachel'in elini bırakarak, ayağa kalktım ve odanın içinde bir tur attım. Sorduğum bütün suallere bir cevap almıştım. Öğrenmek istediğim bütün teferruat bana anlatılmıştı. Başka söylenecek ne kalıyordu? Başka ne yapılabilirdi?

Önümde koskocaman bir hırsızlık vak'ası durmaktaydı. Oynayan Kumlar'da Anna Spearman'ın sırrına vâkıf olduğum zaman, işime yarıyacak hiç bir şey bulamamıştım. Ve şu anda bizzat Rachel'in ağzından o gecenin korkunç hikâyesini dinlediğim halde netice yine sıfırdı.

Bu defa sessizliği ilk bozan Rachel oldu. Dedi ki :

— «Ne yapalım? Bana bir takım sualler sordunuz ben de cevaplandırdım. Bütün bu soruşturma bana bir ümit ışığı verdi. Siz de bundan bir şey ümit ediyordunuz. Şimdi ne diyeceksiniz?»

Bu sözleri söyleyiş tarzından Rachel'in bir kere daha benim tesirimden sıyrılmış bulunduğunu anladım. Sonra yeniden söze başladı:

— «Benim doğum günümde olanların hepsini birlikte gözden geçirmeli ve birbirimizi anlamalıyız. Bu noktada anlaştık mı?»

İnsafsızca cevabımı bekledi. Bu durumda olanlar oldu ve ben bir hatâ işledim. Güçsüzlüğün ifâdesi

olarak öfke ile soğukkanlılığımı kaybettim ve susmak suretiyle beni şimdiye kadar gerçekten uzak ve bilgisizlik içinde bırakmış olmasını kaba ve lüzumsuz bir şekilde kafasına kakarak söze başladım :

— «Eğer siz gerektiği gibi konuşsaydınız, bana izahat vermek lûtufkârlığında bulunsaydınız, bana hak verseydiniz...»

Ağzımdan kaçırdığım bu bir kaç kelime Rachel'i çileden çıkarmış, onu deliye döndürmüştü. Karşıma dikildi ve büyük bir kızgınlık içinde birkaç defa aynı şeyi tekrarlayarak bağırdı :

— «İzah etmek, açıklamak mı? Oh! Dünyâda şuna benzer başka bir kimse daha var mıdır? Benim kalbim kırılmış iken ben onu korudum; benim şerefim bahis konusu olduğu halde ben ona acıdım ve o — bütün insanlar arasında o — bana saldırıyor ve izahat vermem gerektiğini iddia ediyor! Ona inandığım gibi inanmış; onu sevmiş, onu her gün durmadan düşünmüş ve her gece rüyasını görmüş bir insan olarak ve bütün bunlardan sonra onu neden tekrar görmediğime ve şunu demediğime şaşıyorum. (Aziz dostum, siz bir hırsızsınız? Benim yiğitim, dostum, siz bir hırsızsınız! Şerefine ehemmiyet verdiğim bir kimse olarak benim aziz dostum, siz benim elmasımı çalmak üzere gece yarısı odama girdiniz!) İşte, söylemem gereken şeyler bunlardır. Anlamıyor musunuz ki, sizi şimdiki gibi yalan söyler görmektense, elli elmas kaybetmeyi tercih ederdim.»

Ona acıyarak şapkamı aldım, rahatlıkla söyleyebilirim ki gercekten ona acıyarak şapkamı aldım, hiç konuşmadan arkamı döndüm ve dışarı çıkmak üzere kapıyı açtım.

O da arkamdan geldi, kapıyı tuttu, kapadı ve parmağı ile demin oturduğum yeri göstererek dedi ki :

— «Hayır! Hemen gidemezsiniz. Size karşı neden bu şekilde hareket ettiğimi izah etmeliyim. Kalacaksınız ve beni dinleyeceksiniz. Yoksa aşağılığın aşağısı seviyesine inmek pahasına ve kuvvete başvurmak suretiyle kendinizi kurtarırsınız ancak.»

Onu bu halde görünce kalbim sızladı. Bir baş

işâretiyle isteğine boyun eğdiğimi, anlattım.. Bundan başka yapabilecek bir şeyim yoktu.

Yüzündeki kızgınlığın verdiği kırmızılık kaybolmuştu. Bir dakika durdu, sonra yanıma oturdu. Âdeta hissiz, bana bakmadan, elleri dizlerinde, gözleri yerde konuştu. Benim kendi sözlerimi tekrarlıyarak dedi ki :

— «İzahat vererek size itibar etmeliydim. Size hak vermeliydim; bunu deneyip denemediğimi şimdi göreceksiniz. Size uyumadığımı ve siz salondan ayrıldıktan sonra yatağa yatmadığımı biraz önce anlattım. Çektiğim üzüntülerle sizi de sıkmam faydasız, beni anlamayacaksınız. Onun için size sâdece yaptıklarımı söylemekle yetineceğim. Herkese olanı biteni anlatmak suretiyle evi ayağa kaldırmaktan çekindim ve böylece mutlaka yapılması gereken şeyi yapmadım. Gözümle ne yaptığınızı gördüğüm halde, bilerek sizin bir hırsız olduğunuzu kabul etmektense, her çeşit tabiat üstü izahlara dahi inanacak kadar sizi seviyordum. Bundan dolayı elmasın çalınması hâdisesinden hemen sonra en olmayacak delice düşüncelere dalmış ve nihâyet size bir mektup yazmıştım.»

— «Ben asla sizin mektubunuzu almadım.»

— «Mektubumu almadığınızı kat'î olarak biliyorum. Bekleyiniz, sebebini anlayacaksınız. Mektubum size esâsen açıkça hiçbir şey söylemeyecekti; başkalarının eline geçseydi de hayatınız boyunca sizi bekleyecekti. Mektupta size — en küçük bir yanlışlığa düşmeyeceğiniz şekilde — sâdece borç içinde bulunduğunuzu bildiğim, paraya ihtiyaç duyduğunz vakit, bunu temin için pek de ketum ve çekingen davranmaya artık lüzum kalmadığı yazılıyordu. Fransız avukatının ziyâretini hatırlayacak ve bununla ne demek istediğimi anlayacaktınız. Eğer mektubumun bundan sonraki kısmı da alâka ile okunursa, size nasıl bir teklifte — gizli teklif (aramızda bu konuda açıkça tek kelime konuşulmayacaktı) — bulunduğum; temin edebileceğim fazla miktarda bir parayı size borç vermek istediğimi görecektiniz.» Ve yüzü yeniden pancar kesilerek ve bana dik dik bakarak: «Bu parayı bulacaktım da» dedi. «Bu-

lamadığım takdirde elması ben kendim rehine verecektim! Hiç kimsenin civarda bulunmadığı bir sırada size mektubu vermesi için Penelope'u memur etmeye karar verdim. Yatak odama çekilmeyi ve sabah küçük salonu boş ve kapısı açık olarak bırakmayı düşündüm. Ve —bütün kalbim ve bütün ruhumla— sizin bu fırsattan faydalanacağınızı ve elması gizlice çekmecenin gözüne koyacağınızı ümid ediyordum.»

Konuşmak istedim. Sabırsızlıkla elini kaldırdı ve beni susturdu. Yeniden hiddetlendi. Sandalyesinden kalktı ve yanıma yaklaştı. Sözüne devam etti:

— «Buna itiraz edebilirsiniz ve mektubumu asla almadığınızı söyleyebilirsiniz. Doğru, almadınız. Sebebini söyleyeyim: Onu ben yırttım.»

— «Niçin?» dedim.

— «Şunun için ki; mektubu, ona pekaz lâyık olan sizin gibi birine göndermektense yırtmayı tercih ettim. Ertesi sabah bana gelen ilk haber ne olmuştu? Tam ben her şeyi ayarladığım bir sırada ne öğrendim? Polise haber vermeyi tavsiye eden sizdiniz, beni iyi anlayın, tavsiyeyi yapan siz, sâdece sizdiniz. Siz evin en faal unsuru idiniz. Siz bütün gücünüzü kullanıyor ve herkesten çok elmasın bulunmasına çalışıyordunuz. Hattâ siz, elmasın kaybı konusunda, (evet bizzat çaldığınız elmasın, avucunuz içinde bulunan elmasın kaybı konusunda) benimle görüşmek isteyecek kadar cür'etinizi ileri götürdünüz! Sizin bu derece sahtekârlık ve hilekârlığınız karşısında mektubumu yırttım. Fakat sonra bizzat gönderdiğiniz polis şefinin araştırmaları ve sualleri karşısında şaşkına döndüğüm halde yine de sizi hâlâ yüzüstü bırakmaya razı olamayacak kadar aptallık ettim. Kendi kendime diyordum ki: «Evde diğerlerinin önünde komedi oynadı; bakalım, benim önümde de aynı komediyi oynamaya cesaret edecek mi? Bu sırada sizin tarasda olduğunuzu haber verdiler. Oraya geldim. Sizi bulmak ve konuşabilmek için nasıl bir gayret sarfetmiştim! Size söylediklerimi unutmuş olabilir misiniz?»

Ben kendisine söylediği her kelimenin hafızamda yer ettiğini söyleyebilirdim. Fakat bunun şimdi

ne faydası olabilirdi? Ona, sözlerinin beni hayrete, ümidsizliğe düşürdüğünü, kendisinin korkulacak bir asap bozukluğu içinde bulunduğunu, hattâ bu arada içimde bir şüphenin belirdiğini nasıl söyleyebilirdim.. Şüphe de şu idi: Elmasın kaybı, biz hepimiz için olduğu kadar onun için de bir sır mıydı? Fakat bir an olsun bana gerçeği hatırlatabilecek bir söz söylememişti. Masum olduğumu gösterecek hiçbir delil ortaya koyamazdım, çünki benden şüphelendiğini aklımdan dahi geçirmiyordum. Dolayısıyle düşüncelerinin arkasında neyin gizli olduğunu anlamama imkân olmadığına onu nasıl ikna edebilirdim? Rachel yeniden başladı:

— «Unutmak sizin hoşunuza gidiyorsa hatırlamak da benim hoşuma gidiyor. Ben o zaman ne söylediğimi biliyorum. Çünki söylemeden önce düşünmüştüm. Size söyleyebileceğim her şeyi söylemiş, hiç bir şeyi ihmal etmemiştim. Yalnız, şimdi burada yaptığım gibi, hırsızın siz olduğunuzu açıkça söylememiştim. Ve siz her seferinde, tamamiyle bugün yapmış olduğunuz ve hâlâ da yaptığınız gibi, alçakça anlamazlıktan gelme ve sahte tavrınızla karşıma çıktınız. Ben o sabah sizin dünyadaki sefillerin en sefili olduğunuza kanaat getirerek sizden ayrıldım.»

— «Eğer durumu bana zamanında söyleseydiniz Rachel, mâsum bir kimseyi tahkir ettiğinize kanaat getirmiş olarak benden ayrılacaktınız.»

Genç kız yeni bir kızgınlık patlamasıyle karşılık verdi:

— «Eğer ben şahitler önünde sizinle konuşsaydım bütün hayâtınız boyunca şerefinizi kaybedecektiniz ve eğer yalnız sizin önünüzde konuşsaydım, şimdi yaptığınız gibi inkâr edecektiniz Size inanabileceğimi sanıyor musunuz? Ne yaptığını gözümle gördüğüm adam, yaptığı rezâletten sonra da şimdi gördüğüm tavrı takınırsa her türlü yalanı da uydurmakta tereddüt etmeyeceğinden emin olacağımı düşünemiyor musunuz? Size tekrar tekrar söylüyorum, sizi elması alırken gördüğüm zaman ürperdiğim gibi, yalan söylemeniz karşısında da aynı şekilde titriyorum. Siz, sanki ortada kolaylıkla halledilebilecek bir anlaşmazlık var-

mış gibi konuşuyorsunuz. Pekalâ, öyle olsun, anlaşmazlık sona eriyor. Fakat hâdiseler ortadan kalkmış mıdır? Hayır! Olanlar tamamiyle aynı noktada duruyor. Ben şimdi geceliği bulduğunuza inanmıyorum; Anna Spearman'ın size mektup yazmış olabileceğine de inanmıyorum; bana bütün söylediklerinizin tek kelimesine dahi inanmıyorum. Elmasımı çaldınız. Onu çalarken sizi gördüm. Polise yardım ediyor gibi göründünüz. Elması Londra'da bir rehinciye bıraktınız, bundan eminim. Siz susarak namussuzluğu bir mâsumun sırtına yüklemeye çalışıyorsunuz. Siz kaçtınız, ele geçirdiğiniz ganimetle Avrupa'ya gitmek üzere gemiye atladınız. Bütün bu alçaklıklardan sonra da size son bir şey daha yapmak kalıyordu. Dudaklarınızda yeni bir yalanla buraya gelmek ve size hakaret ettiğimi söylemek.»

Eğer bir sâniye daha fazla kalsaydım, sonradan söylediğime hakikaten pişmanlık duyacağım bir şeyler söyleyecektim.. Önünden geçtim ve ikinci defa kapıyı açtım. Tahrik edilmiş bir kadının kötü kızgınlığı ile Rachel ikinci dfea olarak kolumu tuttu ve yolumu kesti. Bunun üzerine dedim ki:

— «Bırakın beni gideyim, Rachel. Böylesi ikimiz için de daha hayırlı olur. Bırakın beni gideyim.»

Delice kızgınlığı göğsünü sıkıştırıyor, daralan nefesi sıklaşıyordu. Kapıyı tutarken, nefesini yüzümde hissediyordum.

— «Neden geldiniz?» diyerek ümitsizce ısrar etti. «Tekrar soruyorum, niçin buraya geldiniz? Sizi ele vereceğimden mi korkuyorsunuz? Şimdi siz zengin bir adamsınız. Cemiyet içinde bir yeriniz var ve dünyanın en yüksek kadını ile evlenebilirsiniz. Sizden başka hiç kimseye söylemediğim şeyleri herkese anlatacağımdan mı korktunuz? Ben sizin maskenizi düşürmem! Ben —eğer imkân varsa— bunu sizden beklerim.»

Elinde olmayarak göz yaşları ve hıçkırıklar arasında inledi. Beni daha kuvvetle tuttu ve sözüne devamla dedi ki:

— «Şimdi bile sizi kalbimden söküp atamıyorum. Yaptıklarınıza karşılık sâdece gördüğünüz şekilde isyan edebilen bu utanç verici zaafıma güvenebilirsiniz.»

Aniden benden uzaklaştı, ellerini kaldırdı ve bağırdı:

— «Benden başka her kadın size dokunduğu için utancından ürperir. Oh Tanrım! Halbuki ben ondan nefret etmekten çok kendi kendimden nefret ediyorum.»

İstemediğim halde gözlerim yaşlarla doluyordu. Bu çok korkunç sahne lûzumundan fazla uzamıştı. Tekrar ettim:

— «Bana hakaret ettiğinizi bir gün anlayacaksınız. Yahut da beni bir daha göremiyeceksiniz.»

Bu sözden sonra ondan ayrıldım. Bir dakika önce üzerine yığılıp kaldığı sandalyadan fırladı ve son bir şefkat sözü ile beni uğurladı.

— «Franklin» dedi, «sizi affediyorum. Oh Franklin, bir daha birbirimizi görmeyeceğiz. Siz de beni affettiğinizi söyleyiniz.»

Ağzımla söylemediğim şeyi yüzümde okuması için ona doğru döndüm, sonra elimle bir işâret yaptım. Nihâyet boşanan göz yaşlarımın arasından bulanık bir şekilde ve bir hayal gibi görüyordum onu.

Biraz sonra acıların en acısı geçmişti. Dışarıda, bahçede idim. Artık onu göremiyor ve duyamıyordum.

SEKİZ

O akşam, yani Rachel ile görüştüğümüz günün akşamı, geç bir saatte Mr. Bruff'ün ziyareti benim için bir sürpriz oldu.

Avukatın tavırlarında göze çarpar bir değişiklik meydana gelmişti. İyimserlik ve neş'esini kaybetmişti. Ağzını açmadan elimi sıktı.

Bir şey söylemiş olmak için sordum:

— «Hampstead'e dönüyor musunuz?»

— «Oradan geliyorum» diye cevap verdi. «Aziz Franklin, en nihayet gerçeği öğrendiğinizi biliyorum. Fakat sizinle açıkça konuşmam gerekirse diyeceğim ki, böyle bir görüşmenin size bu derece pahalıya malolacağını daha önceden sezseydim, bilgisizlik içinde kalmanızı tercih ederdim.»

— «Rachel'i gördünüz mü?»

— «Onu tekrar Portland Place'e götürdükten sonra buraya geliyorum. Araba ile evine dönüşünde kendisi tek başına bırakılamazdı. Bu üzücü konuşmada uğradığı şoktan sizi ciddî olarak mesul tutamam, zira bu görüşme benim evimde ve benim müsaademle cereyan etti. Bundan sonra benim yapabileceğim tek şey bir daha böyle bir görüşmeye engel olmaktır. Rachel gençtir, cesurdur, bu acı tecrübeyi yenmesini bilecek, zaman ve istirahat ona yardım edecektir. Bunun önüne geçecek hiçbir şey yapmayacağınızı öğrenmek ihtiyacındayım. Size güvenebilir miyim. Benim muvafakatım dışında kendisini görmeye teşebbüs etmeyeceğiniz hususunda bana söz verebilir misiniz?»

— «Onun çektiği bunca ızdıraptan ve benim çektiğim bunca acıdan sonra bana güvenebilirsiniz.»

Mr. Bruff rahatlamış göründü. Şapkasını yanma koydu ve iskemlesini benimkine yaklaştırdı.

— «Mükemmel» dedi. «Şimdi ilerisini düşünelim, sizin istikbalinizi demek istiyorum. Fikrimce konuşmanın cereyan tarzına göre netice kısaca şudur. Önce, Rachel'in size bütün gerçeği, olduğu gibi ve kabil olduğu kadar açık bir şekilde söylediğinden eminiz. Saniyen her ne kadar bütün bu işte korkunç bir yanlışlığın bulunabileceğini biliyor isek de, kendi gözleriyle görmüş olması ve vak'alar örgüsünün aleyhinizdeki ezici sarihliği karşısında Rachel'i sizi suçlu sanmasından ötürü kınayamayız.»

Bunun üzerine ben söze karıştım ve dedim ki:

— «Ben Rachel'i kabahatlı bulmuyorum. Sâdece o sırada benimle açıkça konuşmamış olmasına esef ediyorum.»

Mr. Bruff, ilâve etti:

— «Rachel'in yerinde herhangi başka birinin olmamasına da esef edebilirsiniz. Bununla beraber sizinle evlenmeyi hayal eden, bunu rüyasında gören genç bir kızın, ne derece az nazik olursa olsun, yüzünüze karşı size hırsız muamelesi yapabileceğinden şüphe ediyorum. Her ne olursa olsun böyle bir şey Rachel'in karakter çizgisine girmez. Bundan mâdâ, şehre doğru yolda giderken kendisinin söylediği gibi, evvelce açıkça konuşsaydı dahi, şimdiki gibi o zaman da sizin inkârlarınıza inanmayacaktı. Buna ne cevap verebilirsiniz? Verilebilecek hiç bir cevap yok. Haydi, haydi Mister Franklin, benim bu meseledeki düşüncem yanlış çıkabilir. — bunu kabul ediyorum— bununla beraber şimdi içinde bulunduğumuz durumda, benim fikrim tek bir şeye yarayabilir. Bırakın beni de size açıkça söyleyeyim ki eğer biz bu korkunç karışıklığı başlangıçtan beri çözmek için hep geriye gitmeye bir son vermezsek, boşuna vakit kaybetmiş ve üzülmüş olacağız. Bana inanın, geçen sene Lady Verinder'in kır evinde geçen şeyleri kat'i olarak kafamızdan silelim. Daha çok bundan böyle ileride ortaya çıkarılabilecek şeyleri düşünelim. Artık geçmişe nüfuz etmek teşebbüsünde bulunmayalım.»

— «Siz, hiç şüphe yok, bütün dramın, hiç olmazsa beni ilgilendiren tarafları ile, geçmişte oynandığını unutuyorsunuz.»

— «Kabul, fakat siz bana Ay Taşı'nın kötülüğün başlangıcı ve hareket noktası olup olmadığını söyleyiniz.»

— «Evet, gerçekten kötülüğün hareket noktası Ay Taşı'dır.»

— «Pekalâ, elmas Londra'ya götürüldükten sonra onu ne yapmış olabilecekleri hakkında ne düşünüyorsunuz?»

— «Mister Luker'e rehin olarak bırakıldı.»

— «Tası rehin olarak bırakan şahsın siz olmadığınızı biliyoruz. Acaba bunu kimin yaptığını biliyor musunuz?»

— «Hayır.»

— «Elmasın nerede bulunduğunu sanıyorsunuz?»

— «Tefeci Mister Luker'in kasasında.»

— «Tamam. Şimdi beni takip edin. Haziran ayındayız. Ayın sonuna doğru —hangi gün olduğunu tam olarak söyleyemeyeceğim— taşın rehin edildiğini düşündüğümüzden bu yana bir yıl geçmiş olacak. Daha fazla bir şey söylemeden, taşı rehin bırakan şahsın, karşılığında borç aldığı parayı ödeyebilecek bir duruma geldiği düşünülebilir. Eğer bu şahıs borcunu öderse, Mister Luker'in —mukaveleye göre— elması bankadan çıkarması gerekir. Bu şartlar altında, hemen bu ayın sonundan itibaren bankanın çevresinin göz altına alınmasını teklif ediyorum. Bu sayede biz Mister Luker'in taşı geri verdiği şahsı bulacağız. Şimdi anlıyor musunuz?»

Fikir, benim için yeni idi; bunu, biraz da istemeyerek kabul ettim.

— «Bu Mister Murthwaite'in fikridir ve esasen benim de düşüncem budur. Başbaşa yaptığımız bir konuşma olmasaydı asla böyle bir fikir aklıma gelmezdi. Eğer haklı ise, bu ayın sonuna doğru Hintliler de civarda bulunacaklardır ve vahim bir vak'a meydana gelebilir. Bunun sonunda hiç değilse biz elması rehine bırakan meçhul kimseyi ele geçireceğiz. Düşününüz ki, bahis konusu meçhul şahıs sizin hâlen içinde bulunduğunuz durumdan mes'uldür ve Rachel nezdinde sizin yeniden itibarınızı kazandıracak tek kimsedir.»

— «Bana teklif ettiğiniz bu plân şüphesiz meselenin çok ustalıkla, çok renkli ve çok yeni bir şekilde çözümüne imkân verecek, fakat...»

— «Bir itirazınız mı var?»

— «Evet, beklemekten usandım.»

— «Doğru, fakat eğer hesabımda aldanmıyorsam nihayet en çok onbeş gün daha bekleyeceksiniz. Bu çok uzun mu?»

— «Bu, Mister Bruff, içinde bulunduğum durumda benim için bütün bir ömür demektir. Derhal kendimi temize çıkarmaya çalışmazsam, hayat benim için dayanılmaz bir şey olacaktır.»

— «İyi, iyi. Bunu anlıyorum. Ne yapabileceğiniz hakkında başka bir projeniz var mı?

— «Çavuş Cuff'a gidip fikrini almayı düşünüyorum.»

— «O polislikten çekildi. Onun yardımından medet ummak boşuna.»

— «Onu nerede bulacağımı biliyorum. Deneyebilirim.»

— «Bir deneyiniz,» dedi Mr. Bruff, bir an düşündükten sonra, «Çavuş Cuff bu işi bıraktıktna sonra hâdiseler garip bir görünüş kazandı ki, büyük bir ihtimalle onun alâkasını uyandırabilirsiniz. Dediğim gibi deneyin ve neticeden beni de haberdar edin.» Sonra kalkarak devam etti. «Diğer yandan eğer bugünden itibaren ayın sonuna kadar bir şey ortaya çıkaramazsanız, zamanı gelince bankayı göz altına almama müsaade ediyor musunuz?»

— «Tabiatiyle müsaade ediyorum. Meğer ki o zamana kadar nezâretin artık lüzumlu olmadığı ispat edilmiş bulunsun.»

Mr. Bruff gülümsedi, şapkasını aldı ve şu tenbihte bulundu:

— «Çavuş Cuff'a elması rehine bırakan şahsı öğrendikten sonra, hakikati meydana çıkarmakta gecikmeyeceğimiz fikrinde olduğumu bildiriniz ve sonra da kendisinin bu hususta ne düşündüğünü bana söylersiniz.»

Bunu söyledikten sonra, Mr. Bruff çekip gitti.

Ertesi sabah ben erken saatte, Betteredge'in bana verdiği adrese göre Çavuş Cuff'un oturduğu yer olan Dorking'e gidiyordum.

Otelde polisin yaşadığı köy kulübesine benzeyen kır köşkünü bulmak için gereken bilgileri aldım. Buraya şehrin biraz uzağında kestirme bir yoldan gidiliyordu. Ev, arkası ve yanları tuğla duvarlar ve önü oldukça yüksek bir duvarla çevrili bir bahçe içinde idi. Üst kısmı itina ile süslenmiş parmaklıklı bir kapısı vardı. Zili çaldıktan sonra parmaklıklar arasından bahçeye bir göz attım ve her tarafta büyük Cuff'un sevdiği çiçeği gördüm. Bu çiçek bahçeyi süslüyor, kapısı üstünde demetler halinde sarkıyor ve pencereleri dolduruyordu. Şehrin cürüm, cinâyet ve esrarından uzak olan

meşhur dedektif, hayatının son senelerini güller içinde sâkin ve zevkli bir şekilde geçirmekteydi.

İhtiyar bir kadın gelip kapıyı açtı ve aynı zamanda benim bütün ümitlerimi yoketti. Çavuş Cuff, bir gün önce İrlanda'ya seyahate çıkmıştı.

— «İş için mi seyahate çıktı?» diye sordum.

Kadın gülümsedi ve dedi ki:

— «Onu tek bir şey ilgilendiriyor şimdi, bu da gül yetiştirmek... İrlanda'da zengin bir çiftlik sahibinin bahçıvanı güllerin islâhı konusunda yeni bir keşifte bulunmuş. Mister Cuff bu konuda bilgi almak için seyahate çıktı.»

— «Ne zaman döneceğini biliyor musunuz?» diye sordum.

— «Kat'i olarak hiç bir şey bilmiyorum efendim. Mister Cuff, yeni keşfi ilgisiz yahut aksine tetkike değer bulacağına göre ve buna bağlı olarak hemen dönebilir. Yahut da bir müddet seyahatte kalabilir. Eğer ona bırakılacak bir mesajınız varsa bunu memnuniyetle üzerime alırım ve onu kendisine veririm.»

Ben, kartımın üzerine kurşun kalemle: **«Ay Taşı konusunda size söyleyeceklerim var. Seyahatten döndüğünüz zaman bana haber verin»** diye yazdım ve kartı kadına verdim. Bu iş bittikten sonra artık benim için Londra'ya dönmekten başka yapılacak bir şey kalmıyordu.

Bulunduğum teşebbüsün bir neticç vermemesi iç huzursuzluğumu arttırıyor ve beni her ne olursa olsun bir şeyler yapmaya itiyordu. Daha Dorking'den döndüğüm gün, beni aydınlığa götürecek yolun üzerine dikilen güçlükleri her ne pahasına olursa olsun yenmeye yemin ettim.

Ancak nereden başlamalıydım?

Kendimi meselenin tetkikine verdiğim şu sırada eğer Betteredge yanımda bulunsa ve benim düşüncelerimin sırrına nüfuz edebilseydi, mutlaka Almanlık tarafımın üste çıktığını söyleyeceğine şüphe yoktu. Ciddiyetle konuşalım; içinde kaybolduğum boş ve karışık spekülasyonların menşeini benim Alman tarafımda bulmak mümkündür. Gecenin çok büyük kısmı sigara iç-

mek ve bu uykusuz geçen saatlerde biri diğerinden daha karışık teoriler kurmakla geçti. Nihayet uykuya dalınca, uyanıkken bana hâkim olan düşünceler rûya olarak devam etti. Ertesi sabah kalktığım zaman kafam içinden çıkılmaz bir objektif - subjektif ve subjektif - objektif karmasının pençesinde idi ve pratik bir hedef gözeterek bundan sonra yapacağım çalışmanın bu ilk günü şüphe ve tereddüt içinde geçti. O halde idim ki, herhangi bir şeyin (Ay Taşı dahil) varlığını bir gerçek olarak saymakta haklı olup olmadığımı kendi kendime soruyordum. (tabiatiyle sadece filozofik zeminde)

Eğer kendi kendime kurtulmam gerekseydi kimbilir daha ne kadar zaman düşüncelerimin içinde kaybolacaktım? Bir vak'a beni bunlardan kurtardı. O sabah Rachel ile görüştüğüm gün giydiğim elbise üzerimde idi. Ceplerimi karıştırırken içinden buruşmuş bir kâğıt çıkardım ki bu kâğıt tamamiyle unuttuğum Betteredge'nin mektubu idi.

Eski dostumun mektubunu cevapsız bırakmak insafsızlığını gösteremezdim. Büroma gittim ve mektubu bir daha okudum. Büyük ehemmiyet taşımayan bir mektuba cevap vermek daima kolay değildir. Betteredge'in mektubu bu mahiyette idi. Mektupta bütün konu Mr. Candy'nin asistanı, yani Ezra Jennings'e ait gibi idi. Ezra Jennings, beni gördüğünden bahsetmesi üzerine doktorun tekrar Frizinghall'e döndüğümde benimle görüşmek arzusunu gösterdiğini söylemişti. Bunda kalemi ele alıp cevap vermeye değer ne vardı? Betteredge'e cevap vermek üzere ayırdığım kâğıt yaprağının önünde oturduğum sırada birdenbire her yanı ile fizyonomisini cizip eğlendiğim garip Ezra Jennings, ekseriya yolumun üzerinde karşıma çıktığı andaki haliyle gözümün önüne geldi. Kır saçlı adamın bir düzüne portresini kâğıt sepetime attıktan sonra nihayet eski dostum Betteredge'e yazmaya karar verdim. Betteredge'in mektubu alelâde bir mektup olmakla beraber benim üzerimde iyi bir tesir yaptı. Kendi kullandığı bir stilde cevap vermek üzere sarfettiğim gayret dündenberi kafamı dolduran gülünç spekülâsyonları yoketti.

Bir defa daha sadece kendi durumumdaki mu-

ammayı çözmek gayesiyle problemi önce tamamiyle pratik bakımdan ele almaya karar verdim. Meşhur ve malûm gecede geçenler bana son derece karışık göründü ve bu karışıklık içinde beni kat'i ve nihaî şekilde yola koyabilecek bir vaka, bir ipucu bulmak üzere hafızamı yokladım.

Ben ve Rachel kapının dekorasyonunu bitirdiğimiz zaman neler oldu? Frizinghall'e gittiğim ve Godfrey ve kız kardeşleri ile birlikte atla dönünceye kadar süren yokluğum sırasında ne geçti? Yahut da daha sonra Ay Taşı'nı Rachel'in eline iade ettiğim zaman ne oldu? Ayrıca dâvetlilerin gelişi sırasında ve sofranın etrafında buluştuğumuz zaman ne meydana geldi? Hafızam ona sorduğum bütün meselelere sükûnetle cevap veriyordu. Akşam yemeğinde sofrada hazır bulunan dâvetlilerin sayısını hatırlayamıyordum.

Bu noktayı tamamiyle unutmuş olmam beni şu neticeye götürdü ki, akşam yemeği sırasındaki vakalar ayrıca incelenmeye değer olabilir; benim vaziyetimde bu tabiî bir istidlâl idi ve sanırım ki buna benzer durumda başka kimseler de aynı şekilde muhakeme edeceklerdi. Bizim kendimize ait menfaatlarımız kendi tahkikatımıza kendimizi konu yapmaya sevkettiği vakit, bilmediğimiz şeyler hakkında mantıken şüpheci oluyoruz.

Hafızamın bu boşluğunu doldurmak maksadiyle sözü geçen akşam yemeğinde hazır bulunan davetlilerin listesini tetkik etmeye, sonra da bu dâvetlilerin doğum yıldönümünü kutlama mevzuunda bütün hatırlayabileceklerini not etmeye ve nihayet bu suretle elde edilen bilgileri, dâvetlilerin gitmesinden sonra ortaya çıkan hâdiselerin ışığı altında değerlendirmeye karar verdim.

Bazılarına ne kadar az muhtemel görünürse görünsün ben bocalayarak yolumu ararken hakikaten meselenin düğüm noktasına ulaşmıştım. Artık doğru yolu görmem için bir kelime, bir işaret lâzımdı.

Kabul ettiğim plâna göre benim ilk işim doğum günündeki yemeğe gelen dâvetlilerin listesini bulmak olacaktı. Bu listeyi bana Gabriel Betteredge'ten

başka kim temin edebilirdi? Böylece araştırmalarıma hemen ertesi sabah başlamak gayesiyle derhal Yorkshire gitmeye karar verdim.

Sabahleyin Londra'dan hareket eden trenle gitmek için çok geç kalmıştım. Bundan sonraki treni vaktini (üç saate yakın) beklemekten başka yapılacak bir şey yoktu. Bu arada Londra'da faydalı bir şey yapabilir miydim?

Düşüncelerim bir kere daha doğum günündeki akşam yemeğine gitti.

Her ne kadar dâvetlilerin tam sayısını ve bunların ekserisinin adlarını bile unuttumsa da, bu dâvetlilerden çoğunun Frizinghall yahut civarından geldiklerini hatırlıyordum. Bunların arasında bir kaçı Londra'dan gelmişlerdi. Bunlardan biri de bendim. Diğer birisi de Mr. Murthwaite idi. Bir üçüncüsü ise Godfrey Ablewhite idi. Mr. Bruff —hayır, şimdi hatırladım ki, işleri bu toplantıya gelmesine mâni olmuştu—. Gelen dâvetlilerin arasında Londra'da oturan hanımlar var mıydı? Ben ancak Miss Clack'i hatırlayabildim. Her ne olursa olsun, şehirden ayrılmadan önce mutlaka görülmeye değer üç dâvetli hanım vardı. Görmek istediğim hanımların adreslerini bilmediğim için hemen Mr. Bruff'e gittim, adresleri kendisinden öğreneceğimi ümid ediyordum.

Mr. Bruff, çok fazla meşguldü ve kıymetli vaktinden ancak bir dakikasını bana bahşetti. Bununla beraber bu bir dakika ona sorduğum bütün suallere cesaretimi tamamiyle kıracak şekilde cevap vermesi için kâfi geldi.

Önce Mr. Bruff esrarın anahtarını bulmak için bulduğum metodu ciddiyetle üzerinde durulamıyacak kadar fantazi olarak karşıladı. Diğer meselelerde de durum farklı olmadı: Mr. Murthwaite eski maceralarına dönmüş ve Londra'dan uzaklaşmıştı, Miss Clack servetini kaybetmiş ve tasarruf gayesiyle Bretonya'ya yâni Fransa'ya yerleşmişti, Mr. Godfrey Ablewhite Londra'da olabilir fakat olmıyabilirdi de. Mr. Bruff bunu klûbden sormamı tavsiye etti ve işlerine dönmek zorun-

da olduğu için özür diledi ve iyi günler temenni ederek ayrıldı.

Londra'daki araştırma sahası Godfrey'in adresini bulmaya inhisar ettiğinden avukatın tavsiyesine uydum ve kulübüne gittim.

Holde kulüp âzâsından birine rastladım ki bu zat yeğenimin eski dostlarındandı ve benim de görüştüğüm bir kimse idi. Bu zat bana Godfrey'in adresini verdikten sonra, onun yakın zamandaki hayatına dâir haddi zatında mühim ve benim daha önce duymadığım iki vak'adan bahsetti.

Rachel'in kendisini terketmesinden kısa bir zaman sonra zengin bir mirasa konmak üzere ünlü genç bir kıza evlenme teklifi yapmıştı. Teklifi kabul edilmiş ve evlenmelerine muhakkak gözü ile bakılmaya başlanmıştı. Fakat bu defa da, nikâh kontratı meselesinde müstakbel koca ile kızın babası arasında ortaya çıkan görüş ayrılığı dolayısiyle nişanlılık birdenbire kesilmişti.

Bu ikinci evlenme teşebbüsünün başarısızlığını telâfi etmek üzere Godfrey kısa bir zaman sonra bir çok kadın hayranları arasından birinin mühim bir miras şeklinde tatlı bir hatırlamasına nail olmuştu. Zengin ihtiyar bir hanım —anneler komitesinde çok takdir edilen ve Miss Clack'ın büyük bir dostu— (ki ona ancak bir yüzük bırakmıştı) takdire şayan ve her şeye lâyık Mr. Godfrey'e beşbin İngiliz lirası tutarında bir serveti miras olarak bırakmıştı. Oldukça mütevazi görünen kendi kaynaklarına ilâveten bu parlak mirası alınca, bir müddet hayırseverlik işlerine ara vererek biraz dinlenmeye çıkmıştı. Doktor kendisine **«Kıt'ada** yapacağı küçük bir turun sağlığı için pek faydalı olacağını» söylemişti. Eğer Godfrey'i görmek istiyorsam, gecikmeden hemen kendisini ziyaret etmem gerektiği söylendi.

Bana verilen adrese gittim.

Çavuş Cuff'da başıma gelen burada da başıma geldi. Birgün geç kalmıştım. Mr. Godfrey birgün önce Douvres'e giden trenle Londra'dan ayrılmıştı. Bavulunu Ostende'de alacaktı ve hizmetçisi efendisinin Brük-

sel'e gittiğini düşünüyordu. Dönüş tarihi belli değildi, fakat seyahatinin üç ay kadar sürebileceğini söylemişti.

Biraz ezik bir halde apartmanıma döndüm. Doğum günündeki akşam yemeğinin hepsi de istisnai derecede zeki olan üç dâvetlisi kendileriyle temasa geçmemin en lûzumlu olduğu bir sırada meydanda yoktular. Bundan böyle son ümidimi Betteredge ve Rachel'in yazlık evinin civarında yerleşmiş ihtiyar Lady Verinder'in dostlarına bağlıyordum.

Bu ümidle doğruca Frizinghall'e gittim. Bu şehir tecrübe sahası olarak bana en uygun görünüyordu. Şehre akşam Betteredge ile görüşemeyecek kadar geç vardım. Ertesi sabah kabil olduğu zaman otele gelip beni bulması için Betteredge'ye elden bir mektup gönderdim.

Vakit kazanmak maksadiyle mektubu verdiğim adama bir de araba tutmasını tembih ettim. Eğer bir engel çıkmazsa eski dostum en geç iki saat içinde yanımda olacaktı. Şahsen tanıdığım ve görüşebileceğim Lady Verinder'in akşam yemeğindeki dâvetlileri arasındaki tahkikatımı nasıl yürüteceğimi düşünmek için bol bol vaktim vardı. Önce yeğenlerim Ablewhite'lar ve Mr. Candy bulunuyordu. Doktor beni görmek isteğinde bulunmuş olduğuna göre ilk hamlede ona yöneldim.

Betteredge'in bana anlattıklarına göre, doktorun yüzünde geçirdiği hastalığın izlerini bulacağımı düşünüyordum. Fakat doktor odaya girip elimi sıktığı zaman yüzünde gördüğüm değişikliği tabiî kabul etmeye katiyyen hazır değildim. Doktorun bakışı donuktu, saçları tamamiyle kırlaşmıştı, çehresi ağır ve buruşuktu. Evvelce tanıdığım neş'eli, sevimli, hoppa doktordan hiç bir eser kalmamıştı; pardon sâdece kılık kıyafetindeki garabet kalmıştı. Kendisi bir enkazdan başka bir şey değildi. Oysa giydikleri ve ziynetleri eskisi kadar parlak ve haşmetli idi.

Önce söze doktor başladı ve dedi ki:

—«Sık sık sizi hatırlarım, Mister Blake ve nihayet sizi görmekten çok bahtiyarım, eğer sizin için bir şey yapmam gerekiyorsa, bunu benden istemekten çekinmeyin, çekinmeyin!»

Doktor bu saçma sözleri lûzumsuz bir telâşla, ve benim Yorkshire'a gelişimin sebebini gizleyemediği derecede açık, adeta çocukça bir merakla öğrenmek maksadiyle söylüyordu.

Hedefim çizilmiş bulunduğuna göre, benim için çoğu yabancı olan kimselerin ilgisini uyandırmak ve tahkikatımda onların yardımını sağlamak ümidine kapılmadan önce, birtakım açıklamalar yapmak lüzumunu hesaba katmıştım. Frizinghall'e kadar olan yolculuğum süresince konuya ne şekilde gireceğimi tasarlamıştım. Kompozisyonun Mr. Candy üzerindeki tesirini ölçmek için karşıma çıkan fırsattan faydalandım ve dedim ki:

— «Ben Yorkshire'a daha önce gelmiştim ve şimdi de romantik bir hikâyeyi aydınlatmak maksadiyle yeniden gelmiş bulunuyorum, Mister Candy. Bu Lady Verinder'in bazı dostlarının ilgilendiği bir hikâyedir. Bir yıla yakın bir zaman önce Hint elmasının esrarlı bir şekilde kayboluşunu hatırlıyor musunuz? Tesadüfler bu taşın bulunması ümidini doğurmuştur ve ben âilenin bir ferdi olmak sıfatiyle bu meseleyle ilgileniyorum. Yolumun üzerinde karşılaştığım güçlükler arasında evvelce temin edilmiş bulunan şehadetleri ve kabilse daha başka şehadetleri toplamak mecburiyeti de vardır. Durumun bazı hususiyetleri Miss Verinder'in doğum gününde evde geçen bütün vakaları hafızamda yeniden canlandırmak ihtiyacını doğuruyor. Bu maksatla o akşam hazır bulunan dostların hatıralarına başvurmak istiyorum.»

Açıklamamın bu noktasına geldiğim vakit Mr. Candy'nin yüzündeki ifadenin karanlık bir hal aldığını farkettim ve birden durdum. Teşebbüsüm suya düşüyordu.

Küçük doktor ben konuşurken durmadan tırnaklarını kemirmişti. Bütün bu zaman zarfında nemli gözleri sıkıntılı bir hava içinde üzerimden ayrılmamıştı. Ne düşündüğünü keşfetmek imkânsızdı. Hikâyem onu alâkadar etmemiş görünüyordu. Fikrimce mesele üzerine dikkatini toplamayı başaramamıştım. Elimde

kalan son şans konuyu değiştirmekti. Bunun için hemen yeni bir vesile buldum ve dedim ki:

— «Beni Frizinghall'e getiren sebep işte bu. Şimdi konuşmak sırası sizindir Mister Candy. Bana Gabriel Betteredge ile bir mesaj göndermemiş miydiniz?»

Doktor kemirdiği tırnaklarını bıraktı ve birden canlanarak:

— «Evet! Evet! Evet!» diye âdeta haykırdı. «Doğru söylüyorsunuz. Gerçekten size bir mesaj gönderdim.»

Ben devam ettim ve dedim ki:

— «Ve Betteredge mesajınızı bana mektupla bildirdi. Benimle konuşmak istemişsiniz. İşte buradayım, buyurun, konuşun Mister Candy.»

Doktor bir aksisedâ gibi «buradasınız!» diyerek sözümü tekrarladı ve ilâve etti: «Betteredge tamamiyle haklıdır. Gerçekten size söyleyeceklerim vardı. Bu tamamen doğrudur. Betteredge insanı şaşırtıyor. Ne hafıza! Onun yaşına göre ne hafıza!»

Bundan sonra doktor sustu ve yeniden tırnaklarını kemirmeye başladı. Hastalığın doktroun hafızası üzerindeki tesirini, Betteredge'in bana söylediği sözlerden hatırlayarak düşünmesine yardımım olur ümidiyle konuşmama devam ettim ve dedim ki:

— «Buluştuğumuz tarihten bu yana çok zaman geçti. Son defa teyzem Lady Verinder'in verdiği akşam yemeğinde görüşmüştük.»

— «Evet, doğru!» diye bağırdı Mr. Candy.

Birden ayağa kalktı ve yüzüme baktı. Solgun yüzü renklendi. Fakat pek bir şey söylemediği halde, sanki çok fazla bir şey söylemiş olacağından korkmuş gibi birdenbire toparlandı. Doktorun hafızasını kaybettiğinin farkında olduğu ve bunu dostlarına göstermemeye de gayret ettiği gayet açık bir şekilde belli idi.

Buraya gelmekle doktorun sadece acıma hislerimi uyandırmasına sebep olmuştum. Bana söyledikleri az da olsa merakımı en yüksek derecede tahrik etmişti. Bu meşhur doğum günündeki akşam yemeği, benim üzülmeden hatırlayamadığım hâdiselerden biri olmuş-

tu. Ve işte, hiç şüphesiz, Mr. Candy de bana bu yemeğe dair bir şeyler söylemek istiyordu.

Onu bir kere daha yola koydum. Mr. Candy'yi idare ederek gayeye varmakta acele ediyordum. Dedim ki:

— «Bir yıl oluyor ki aynı masada beraber oturmanın zevkini tattık. Acaba defterinize yahut başka bir yere bana söyleyeceklerinizi not ettiniz mi?»

Mr. Candy, benim telkinimi bir hakaret gibi karşılar göründü.

— «Hatırlamam gereken şeyi hiç bir yere yazmaya ihtiyacım yoktur.» diyerek karşılık verdi ve ilâve etti. «Ben ihtiyar değilim ve Tanrıya şükürler olsun henüz hafızama güvenebilirim.»

Alınmış olduğunun farkına varmamış gibi yaptığımı söyleme lûzum yok tabiî.

— «Ben de kendi hafızam için aynı şeyleri söylemek isterdim» dedim. «Fakat benim hatıralarım istediğim derecede daima canlı kalmıyor. Meselâ size biraz önce bahsettiğim Lady Verinder'in akşam yemeğine ait hatıralarım bu haldedir.»

Dudaklarımdan bu sözler dökülür dökülmez Mr. Candy yeniden canlanmış göründü.

— «Ha! Lady Verinder'in akşam yemeği!» diye her zamankinden daha büyük bir heyecanla bağırdı. «Size bu konuda söyleyecek bir şeyim var.»

Düşünceli ve dalgın gözler ve acı bir tebessümle suratıma bakıyordu ki, onu bu halde görmek bana çok dokundu. Boşu boşuna hafızasını toparlamaya çalışıyordu.

Birden parladı:

— «Gerçekten ben bu akşam yemeğinde bulundum. Çok lâtif bir resepsiyondu, değil mi, Mister Blake?»

Bundan sonra bir baş işâreti yaptı ve gülümsedi. Zavallı adam, verdiği cevaplarla hafızasının eksikliğini benden gizlediğini sanıyordu.

Durum o derece ümidsizdi ki, konuşmayı tamamiyle mahallî vak'alar üzerine çevirmeye çalıştım.

Bu durumda Mr. Candy mutad gevezeliklerine

başladı: Şehirdeki küçük skandallar ve kavgalar ki bazıları bir ay evvel cereyan ettikleri halde onun hafızasında dün olmuş gibi görünüyorlardı. Durmadan konuşuyor ve eski konuşkanlığına kavuşmuş gibi görünüyordu. Fakat zaman zaman, lâfının ortasında birden duraklıyor, tereddüde düşüyor ve boş, bir şey sormak isteyen gözlerle bana bakıyor, sonra birden toparlanarak konuşmasına devam ediyordu. Ben bu üzüntüye (Gerçekten kozmopolit bir hayata alışmış bir adam için küçük bir kır şehrine ait havadisleri sabırla dinlemek üzüntü vesilesi değil midir?) sükûnetle katlandım ve sıkıntım uzun bir müddet devam etti. Nihayet fedakârlığımı kâfi görerek müsaade istemek üzere kalktım. El sıkıştığımız vakit Mr. Candy kendiliğinden bir kere daha doğum gününe atıf yaptı.

— «Sizi tekrar gördüğüme hakikaten çok memnun oldum» dedi, ondan ayrılırken. «Lady Verinder'in o meşhur akşam yemeğinden size bahsetmeyi çok istiyordum. Ne güzel bir yemekti o, hakikaten, ne güzel bir yemekti!»

Bu cümleyi tekrar ederken yüzünün ifâdesinden hafızasını kaybettiğini bana belli etmemeye çalışmasına rağmen bunda pek de muvaffak olamadığını anladığı farkediliyordu.

Önceden beni kapıya kadar geçirmek istemiş olmakla beraber, âniden yüzüne tekrar o boş ifade hâkim oldu ve fikrini değiştirerek uşağını çağırmak üzere zile bastı ve salondan ayrılmadı.

Yavaşça merdivenleri indim, zemin katta bir kapı açıldı ve tatlı bir ses arkamdan doğru mırıldandı:

— «Korkarım, Mister Candy'yi epey değişmiş buldunuz, beyefendi?»

Arkamı döndüm ve Ezra Jennings ile karşı karşıya geldim.

DOKUZ

Doktorun oda hizmetçisi kapıyı açık tutarak beni antrede bekliyordu. İçeriye dolan sabah ışıkları, kendisine karşı dönmüş olduğum Mr. Candy'nin asistanının yüzünü tamamen aydınlatmaktaydı.

Ezra Jennings hakkında halkın düşünüşünü nakleden Betteredge'e hak vermemek imkânsızdı. Çingeneye benzeyen koyu teni, çökük yanakları, çıkık elmacık kemikleri, hayalperest gözleri, garip görünüşü; bütün bunlar, bir yabancı hakkında kötü kanaat edinilmesi için kâfi sebeplerdi. Bununla beraber itiraf etmeliyim ki, Ezra Jennings, benim üzerimde, karşı koyamadığım bir sempati uyandırmaktaydı.

Normal olarak, sorduğu suale cevap verip, hakikaten Mr. Candy'yi değişmiş bulduğumu söyledikten sonra evden ayrılmam icabediyorduysa da, Ezra Jennings'e karşı duyduğum alâka bu işi yapmama mâni oldu. Böylece onun da eline patronunundan bahsetmek fırsatı geçti ki, zannederim asıl niyeti de buydu.

— «Benimle beraber siz de mi çıkıyorsunuz, Mister Jennings?» dedim, elindeki şapkayı görünce. «Ben Ablewhite teyzemi ziyarete gidecektim.»

Ezra Jennings de o civarda bir hastasını muayene etmesi gerektiğini söyledi.

Evi beraberce terkettik. Güzel hizmetçi kızın —ki ben çıkarken verdiğim selâmıma tatlı bir tebessümle mukabelede bulunmuştu— Ezra Jennigs kendisine ne zaman döneceğine dair bilgi verirken, bakışlarını kaçırdığını ve suratını astığını gördüm. Ayrıca, Betteredge tarafından onun ne kadar sevilmeyen bir adam olduğunu öğrendiğim için, antrenin merdivenlerini inerken, «Ne hayat!» diye düşünüyordum.

Ezra Jeninngs de kendi tarafından Mr. Candy' nin hastalığından bahsetmiş olduğu için, şimdi aynı konuyu benim açmamı bekliyordu. Sessizliğinin mânâsı şuydu: «Şimdi artık sizin sıranız!» Zaten benim de doktorun durumundan bahsetmek için sebeplerim vardı. Dolayısiyle ilk olarak konuşmaya seve seve razı oldum.

— «Mister Candy'deki değişikliğe bakılırsa,» diye başladım, «hastalığı benim düşündüğümden daha da tehlikeliymiş.»

—«Bugün hayatta olması,» dedi Ezra Jennings «hakikaten bir mûcize eseridir.»

— «Hafızasının bugünkünden daha iyi olduğu

günler olmadı mı? Benimle bir vak'a hakkında konuşmak istediyse de...»

— «Hastalığından önce meydana gelmiş bir vak'a hakkında mı?» diye sordu, asistan, tereddüdümün farkına vararak.

— «Evet.»

— «O zamana ait hâdiseler hakkında hâfızası tamamen ve tedâvisi mümkün olmayacak bir şekilde kararmış durumda» diye devam etti Ezra Jennings. «Aklında o devre ait bir kaç hâtıra kırıntısı kaldıysa bile, bunları toplamak son derece güç bir mesele. Arada sırada ve gayet belirsiz bir şekilde hastalığından önce yapmak istediği projeler veya söylemek istediği sözler hakkında bazı şeyler aklına gelmesine rağmen, bunların neye ait olduğunu asla hatırlayamıyor. Üstelik maalesef bu durumunun kendisi de farkında ve daha da beteri bu düşkünlüğünü etrafındakilere belli etmemeye çalışıyor. İyileştiği zaman, geçmişini tamamen unutmuş olsaydı, çok daha iyiydi ve daha da mes'ut yaşardı. Belki de hepimiz» diye ilâve etti mahzun bir gülümseyişle «her şeyi unutabilseydik daha da mes'ut olurduk.»

— «Muhakak ki insanların bütün hayatları boyunca unutmaya asla muvaffak olamıyacakları hâdiseler vardır» diye cevap verdim.

— «Bunun bir çok insan için söylenebileceğini ümit ediyorum, Mister Blake. Ancak korkarım bu **bütün** insanlar için bir hakikat olamaz. Biraz önce bahsini ettiğiniz, Mister Candy'nin anlatmak istediği halde muvaffak olamadığı hâdisenin de, böyle olmasına **inanmanız** için bir sebep mi var?»

Bunları söylerken, tam benim temas etmek istediğim noktaya dokunmuştu. Bu garip adama karşı duyduğum ilgi beni şöyle bir düşünceye sevketmişti: inceliğini ve davranışlarının ölçü derecesini anlamak için, patronundan bahsederek ona konuşma fırsatını vermek. Ancak söylediği bir kaç kelime, onun tam bir centilmen olduğunu anlamama kâfi gelmişti. Yaradılıştan diyebileceğim bir kendine güveni, yalnız İngiltere'de değil, medenî dünyanın her tarafında muvaffak olmasını sağlayacak gayet kuvvetli bir kültürü olduğunu

belli eden hareketleri vardı. Biraz önceki suali sormaktaki maksadı ne olursa olsun, ona kaçamak yollara sapmadan açık açık cevap vermekte asla bir mahzur görmedim.

— «Bu konuda, Mister Candy'nin hafızasını uyandırmak en büyük isteğimdir.» dedim. «Herhangi bir netice elde etmemize yarayacak bir metot biliyor musunuz acaba?»

Ezra Jennings, hayalperest gözlerinde anîden bir alâka ışığı parlayarak bana baktı.

— «Mister Candy'nin bu konudaki bütün denemelere karşı koyan bir hafızası var. Şimdiye kadar bir çok deneme yapmama rağmen, hiç bir netice elde edemedim.»

Büyük bir hayal kırıklığına uğramıştım ve bunu kendisine de itiraf ettim:

— «Sizden daha az cesâret kırıcı bir cevap alacağımı ümit ediyordum» dedim.

Ezra Jennings, gülümsedi:

— «Söylediklerim, sualinize kat'i bir cevap olmayabilir, Mister Blake. Belki de bizzat Mister Candy'nin yardımına baş vurmadan, kendisinin hatıraları bulunabilir.»

— «Sahi mi? Acaba bunun **nasıl** olacağını sorarsam, fazla meraklı mı davranmış olurum?»

— «Açık bir şekilde izahat vetmek bakımından uğrayacağım güçlük hesaba katılmazsa, bu iş gayet basit. Bir kere daha Mister Candy'nin hastalığına dönmek için sabrınıza güvenebilir miyim? Çünki bir kaç meslekî hususdan bahsetmeden size durumu açıklamam imkânsız.»

— «Rica ederim. Zâten şimdiye kadar büyük ilgimi çektiniz.»

Bu sözlerim onu eğlendirmişe benziyordu hattâ hoşuna gitmiş olduğunu bile söyleyebilirim. Yeniden gülümsedi. Küçük şehrin son evlerini de arkamızda bırakmıştık. Ezra Jennings kısa bir müddet duraklayarak yolun kenarındaki cieklerden bir kaç tanesini kopardı.

— «Ne kadar güzel şeyler!» dedi sadece, küçük buketini bana göstererek. «Ve İngiltere'de de pek

çok kimse, onlara lâyık oldukları ilgiyi göstermiyor maalesef!»

— «Bütün hayatınız İngiltere'de geçmedi mi?» diye sordum.

— «Hayır. Sömürgelerimizden birinde doğdum ve hayatımın bir kısmını da orada geçirdim. Babam İngilizdi; fakat annem... Konumuzdan ayrılıyoruz, Mister Blake; ve bu da benim hatam. Aslında beni bu kenar çiçeklerine bağlayan bir hâtıra var. Fakat mühim değil: Mister Candy'den bahsediyorduk. O halde tekrar Mister Candy'ye dönelim.»

Ağzından kaçan kendi şahsıyla ilgili bir kaç kelime, onun, yeryüzünde pek az kimsenin çektiği kadar büyük bir acı çektiğini ve kanının da başka bir ırkın kanıyla karışık olduğunu anlamama kâfi gelmişti.

— «Mister Candy'nin hastalığının ne olduğu hakkında bir şey duydunuz mu?» diye devam etti. «Lady Verinder, akşam yemeği verdiği sırada korkunç bir yağmur yağıyordu. Patronum eve üstü açık arabasıyla ve kemiklerine kadar ıslanmış olarak dönmüş. Ve yanına gitmesi icabeden bir hastasının mesajını bulmuş; en kötüsü de, elbiselerini değiştirmeye lüzum görmeden hastasının evine doğru tekrar yola çıkmış. Ben de aynı gün, Frizinghall civarında, durumu gayet tehlikeli olan bir hastanın yanında bulunmak mecburiyetinde kalmıştım. Ertesi gün eve geldiğim zaman, Mister Candy'nin hizmetçisinin, hocamın yanına götürmek için sabırsızlıkla beni beklediğini gördüm. Olan olmuş ve hastalık başlamıştı.»

— «Bana sâdece bir ateşten bahsettiler,» dedim.

— «Ben de buna fazla bir şey ilâve edemiyeceğim» diye cevap verdi Ezra Jennings. «Başlangıçtan sonuna kadar ateş asla normal bir hal almadı. Mister Candy'nin doktor olan iki arkadaşını çağırttım ve onların da kanaatini öğrenmek istedim. Durumun tehlikeli olduğunu onlar da kabul etmekle beraber, tedavinin şekli hakkında benimle bir fikir birliğine varamadılar.

«Hastanın nabzını kontrol ettikten sonra, ayrı ayrı neticelere vardık. Diğer iki doktor, nabzın çabuk

attığını gözönünde bulundurarak, sükûnet verici bir tedavi şekli tavsiye ettiler; halbuki ben, nabzın hızlı attığını kabul etmekle beraber, halsizliğinin bütün organlarının gücünün tükenmesinden ileri geldiğini anlatmaya çalışıyor, bu organların yeniden kuvvetlenmesini sağlayacak esaslı bir tedavi şekli üzerinde duruyordum. İki doktor, bulgur çorbası, limonata, portakal suyu, v.s. şeklinde bir rejim tavsiye ediyorlardı. Halbuki ben kendisine şampanya, votka, amonyak ve kinin verilmesine taraftardım. Sizin de farkettiğiniz gibi, bu konuda aramızda büyük br görüş ayrılığı vardı! Ancak bu görüş ayrılığı, esaslı bir mahallî şöhreti olan iki doktorla, basit bir asistan, bir yabancı olan benim aramdaydı. İlk günler seçme hakkına sahip değildim; benden daha yaşlı, daha tecrübeli oldukları için onlara boyun eğdim; bu zaman zarfında hasta daha da düşkünleşti. Asla yavaşlamamış olan nabzı normale döndürmek için yeniden kendi düşüncemi tatbik etmek istedim. Her iki doktor da benim bu inatçılığım karşısında kırıldılar. «Mister Jennings, ya hastanın tedavisini bize bırakırsınız, yahut da kendi üzerinize alırsınız. Kararınız nedir?» dediler bana. Ben de şu cevabı verdim: «Beyler, düşünmem için beş dakika mühlet verin ve size kararımı bildireceğim.»

«Beş dakika sonra da kararımı bildirdim: «Şiddetli bir tedavi usulünü denememekte ısrar ediyor musunuz?», «Evet.», «Fakat ben bu usulü derhal tatbik etmek istiyorum, beyler.» «Eğer siz bunu yaparsanız, biz de hastayı terkederiz.» Mahzenden bir şişe şampanya bulduarak, bizzat kendi elimle hastaya bir yarım bardak doldurdum. Her iki doktor da sessizce şapkalarını alıp, evi terkettiler.

— «Üzerinize tehlikeli bir mes'uliyet almışsınız» dedim. «Sizin yerinizde olsaydım mutlaka korkar ve muhtemelen vazgeçerdim.»

— «Benim yerimde olsaydınız Mister Blake, hayatınızdan bezdiğiniz bir sırada sizi yanına asistan olarak almış bir adamın, yeryüzünde size yardım etmiş yegâne adamın, gözünüzün önünde yavaş yavaş eridiğini farkedince, onu kurtarmak için her türlü riske girerdiniz.

«Üzerime yüklendiğim bu mes'uliyetin ağırlığını ve korkunçluğunu takdir etmediğimi zannetmeyin. Öyle anlar oluyordu ki, bedbaht yalnızlığımı ve omuzlarıma yüklendiğim mes'uliyetin korkunçluğunu bütün benliğimde hissediyordum. Eğer mes'ut bir adam olsaydım, mes'ut bir hayatım olsaydı, zannederim bu işe cesaret edemez, o iki doktora boyun eğerdim. Fakat hatıralarım arasında mes'ut geçirdiğim bir devre asla yoktu; geçmişim, şimdiki korku ve endişelerimle asla bir zıtlık teşkil etmiyordu, dolayısiyle her şeye rağmen kararımda israr ettim. Günün ortalarında kendime kısa bir istirahat zamanı ayırıyordum ki, ayakta kalabilmek için buna mecburdum; bu, aynı zamanda hastamın en sâkin olduğu bir saatti. Hayatının tehlikede olduğu, yirmi dört saatin geri kalan kısmında ise, odasından dışarıya çıkmıyordum. Günün bitmesine doğru, ateşin tabiî seyri olan sayıklamalar başlıyordu. Bâzan uzun ve bâzan kısa süreli olarak bütün gece devam etmekteydi; sonra sabaha karşı —ikiyle beş arası— kesiklik geliyordu ki, bu zaman, en sıhhatli insanın bile hayatî enerjisinin en düşük olduğu zamandır. Ölüm umumiyetle insanı bu saatte yakalar. Ve bunlar benim ölümle korkunç bir şekilde mücadele ettiğim saatler oldu. Çok şeyler beklediğim tedavi şeklinden asla vazgeçmedim. Şarapla muvaffak olamadığım zaman Brandy'yi denedim. Diğer ilâçların tesiri azaldığı zaman dozu iki misline çıkarıyordum. Şüpheyle geçen bir kaç günden sonra —zannederim bunlar hayatımın en zor günleridir— nabzın çabukluğu yavaş yavaş, fakat hissedilir bir şekilde azalmaya başladı; hattâ daha da iyisi, nabız atışlarında bir değişiklik oldu; kuvvete ve muntazamlığa dayanan bir değişiklik. **O zaman** kendisini kurtardığımı anladım. Fakat itiraf etmeliyim ki, artık takatım kalmamıştı; bedbaht hocamın kurumuş elini yatağın üzerine koyarak, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladım. Sadece asabî bir şok; Mister Blake, başka bir şey değil. Psikoloji ilminin bize öğrettiğine göre —hem de gayet doğru bir şekilde— bazı erkeklerin bünyesinde diğer cinsin yapısı bulunurmuş ve herhalde ben de bunlardan bir tanesiyim!»

Bu gayet acı meslekî mazereti, göz yaşlarının sebebini izah etmek için gösteriyordu. Son derece sakin ve gösterişsiz konuşmaktaydı. Başlangıçtan sonuna kadar kendisine değer verilmesini asla arzu etmediğini açıkça hissettirmişti.

— «Bütün bu teferruatı neden anlattığımı bana sorabilirsiniz,» diye devam etti. «Kanaatimce bundan sonra söyleyeceklerimin izahını yapabilmem için başka bir yol yoktu. Şimdi Mister Candy'nin hastalığı esnasındaki durumumu tamamen biliyorsunuz. Ayrıca bu son senelerde, gayet enteresan bulduğum bir konu üzerinde meslekî bir kitap yazmak arzusuna kapıldım: beyin ve sinir sistemi. Muhtemelen kitabım asla bitmeyecek ve asla da basılmıyacak. Yalnızlık saatlerimde bana arkadaşlık ediyordu ve Mister Candy'nin odasında geçirdiğim korkulu günlere tahammül edebilmem için de bana yardımcı oluyordu. Sayıkladığını söylemiştim değil mi? Ve hangi saatlerde sayıkladığını da söylemiştim?»

— «Evet.»

— «Pekalâ. O sıralarda ben de kitabımın sayıklamalardan bahsettiğim kısmına gelmiştim. Bu konudaki faraziyemin üzerinde fazla durmak istemiyorum; sadece bilmenizde fayda gördüğüm kısmını anlatacağım. Mesleğimde karşılaştığım misaller arasında kendime sık sık şu suâli sorduğum olmuştu: acaba sayıklama esnasında arka arkaya yapılan konuşma hatâları, yine arka arkaya yapılan düşünce hatâlarından mı ileriye gelmektedir? Zavallı Mister Candy'nin hastalığı da bu konuyu aydınlatmam için elime bir fırsat vermişti. Steno bildiğim için hastanın sayıkladığı bütün kelimeleri olduğu gibi yazabilecektim. Şimdi konuşmayı nereye getirmek istediğimi anladınız mı, Mister Blake?»

Gayet yi anlıyordum ve daha fazla öğrenmek için de merakla beklemekteydim.

— «Arada sırada,» diye devam etti. Ezra Jennings, «Mister Candy'nin ağzından çıkan kesik kesik ve mânâsı pek anlaşılmayan cümlelerin ve hattâ kelimelerin aralarında boşluklar bırakarak yazıyordum. Sonra çocukların tamamlama oyunu gibi bunların arasında

bağlantılar kurmaya çalışıyordum. Başlangıçta karışık görünen her şey, insanın yavaş yavaş bu karışıklığa alışmasıyla bir düzene girer. Dolayısiyle sayıklayan kimsenin sözlerinin arasındaki boşlukları doldurarak, bunlardan bir mânâ çıkarmaya uğraştım ve bir çok denemelerden ve yaz bozlardan sonra, mânâsı olan birtakım konular meydana getirmeye muvaffak da oldum. Böylece hem korkuyla geçirdiğim saatlerde kendime bir meşgale bulmuş ve hem de faraziyemin doğruluğunu ortaya koyan (bana öyle geliyordu) bir neticeye varmış oluyordum. Daha açık konuşmak icab ederse, kesik kesik cümlelerin arasını doldurarak, bazen değiştirip, bazen tamamlayarak şu neticeye vardım ki, hastamın düşünce kabiliyeti henüz iyi bir durumda olmakla beraber, bu düşüncelerini ifade etme kabiliyeti hemen hemen hiç yok denecek kadar azalmıştır.»

— «Bir şey söyleyeceğim!» diye atıldım. «Bu sayıklamaların arasında benim adım da geçti mi?»

— «Dinleyin, Mister Blake. Yazılı olarak yaptığım bu tecrübelerin arasında sizin de adınızın geçtiği **bir tane** var. Hemen hemen bütün bir gece, Mister Candy, sizin ve onun arasında geçen **bir şeyden** bahsedip durdu. Bir kâğıda, bu konuda onun ağzından çıkan kesik kesik cümleleri yazdıktan sonra, diğer bir kâğıda da bu cümlelerin ve kelimelerin arasındaki bağlantıyı kurarak, düzgün bir ifâde meydana getirmeye çalıştım. Ortaya çıkan yazıdan ne demek istenildiğini tam mânâsıyla anlamaya imkân yok; ancak Mister Candy hastalanmadan önce, kendisiyle sizin aranızda bir konuşma cereyan ettiği ve yine Mister Candy'nin gelecekte sizin hakkınızda bir şeyler yapmak istediği bu yazıdan seziliyor. Şimdi bilinmesi lâzım gelen şey; bugün size anlatmak isteyip de muvaffak olamadığı husus bu yazıyla ilgili bir şey midir?»

— «Buna hiç şüphe yok!» diye cevap verdim. «Derhal geriye dönüp, yazdıklarınızı bir tetkik edelim!»

— «Bu tamamen imkânsız, Mister Blake.»

— «Neden?»

— «Bir an için kendinizi benim yerime koyun» dedi, Ezra Jennings. «Hocamın odasında yaptığım yazı-

lı denemelerin içinde, belki de eğer bugün hafızasını kazanmış olsa, açıklamaktan çekineceği bazı şeyler bulunabilir; ve bu takdirde sır olarak kalmasını isteyeceği notlar, tarafımdan imha edilecektir. Ancak sizi alâkadar eden konudaki notlarda, zannederim hakikaten size söylemeyi arzu ettiği bâzı şeyler var.»

— «Ve buna rağmen halâ tereddüt mü ediyorsunuz?»

— «Ve buna rağmen, hâlâ tereddüt ediyorum. Bu malûmatı elde ettiğim şartları düşünün. Söyledikleri pek öyle mühim bir mânâ ifade etmemekle beraber, beni açıklamaya mecbur edecek herhangi bir makul sebep gösteremediğiniz müddetçe, size anlatmam imkânsız. O kadar hasta, kudretsiz ve benden medet umar bir vaziyetteydi ki, Mister Blake. Acaba onun hafızasını neden bu derece büyük bir arzuyla uyandırmak istediğinizi sorarsam, çok mu kabalık etmiş olurum?»

Konuşmasındaki ve hareketlerindeki dürüstlük ve samimiyet, elması benim çaldığımdan şüphelenildiğini kendisine açıkça söylememi gerektiriyordu. Her ne kadar Ezra Jennings, daha ilk karşılaştığımız andan itibaren üzerimde uyandırdığı intibaı, bu davranışlarıyla kuvvetlendirdiyse de, henüz içinde bulunduğum iğrenç durumu kendisine açıklayacak kadar beni ikna etmeye de muvaffak olamamıştı. Dolayısiyle, yabancıların muhtemel suallerine karşılık vermek üzere önceden hazırladığım cevaplar bir kere daha imdadıma yetişti.

Ancak bu defa muhatabım dikkatsiz ve hafızasını kaybetmiş bir kimse değildi. Ezra Jennings, merakla ve hattâ biraz da korkuyla beni sonuna kadar dinledi.

— «Sizde bir ümidin doğmasına ve hemen arkasından da bu ümidin kırılmasına sebep olduğum için çok üzgünüm, Mister Blake,» dedi. «Mister Candy'nin bütün hastalığı müddetince sayıkladığı konularda, başlangıçtan sonuna kadar asla bir elmasın lâfı geçmemiştir. Sizi temin ederim ki, hocamın sayıklamalarından elde ettiği notlarda yazılanlarda, Miss Verinder'in elmasının kaybolusu veya tekrar bulunması hâdiseleri arasında en ufak bir bağlantı dahi yok.»

Bunları söylediği esnada, o zamana kadar takip ettiğimiz büyük yolun ikiye ayrıldığı bir yere gelmiştik. Bunlardan biri Ablewhite teyzemin evine, diğeri de iki üç mil ötedeki küçük bir kasabaya gidiyordu. Ezra Jennings bu ikincisine doğru yöneldi.

— «Benim buradan gitmem lâzım» dedi. «Size samimiyetle yardım edemediğim için hakikaten çok üzgünüm, Mister Blake.»

Konuşma tarzından doğruyu söylediğini anladım. Tatlı kahverengi gözleri, mahzun bir alâkayla bir müddet üzerimde durdu. Sonra selâm vererek, tek bir kelime daha söylemeden kasabanın yolunu tuttu.

Bir iki dakika kadar, gittikçe benden uzaklaşmasını ve kendisinde bulunduğuna inandığım esrarın anahtarını da beraberinde götürmesini seyrettim. Sonra onun küçük yola girmeden önce tekrar dönüp bana baktığını farkettim. Benim hâlâ ayrıldığımız noktada bulunduğumu görünce, belki söyleyeceğim bir şey daha vardır diye duraladı. Benim için hık mık edecek ve kendimi temize çıkarmam için ayağıma kadar gelmiş olan fırsatı kaçıracak zaman değildi. En iyisi evvelâ onu çağırmak ve sonra da düşünmekti. Onu çağırdım ve hemen arkasından da, bütün hakikati kendisine anlatmaktan başka çâre olmadığına karar verdim.

Derhal gerisin geriye döndü. Ben de ona doğru yürüdüm.

— «Mister Jennings« dedim, «size karşı tam mânâsıyla dürüst davranmadım. Mister Candy'nin bazı şeyleri hatırlamasını istememin sebebi, Ay Taşının kayboluşu ve aranması ile ilgili değildir. Son derece ciddî ve şahsî bir mesele buraya gelmeme sebep oldu. Size bundan açıkça bahsetmememin yegâne sebebi de, içinde bulunduğum durumun son derece kötü ve iğrenç olmasıdır.»

Ezra Jennings, bundan önce de rastladığım aynı sıkıntılı tavırla bana baktı.

— «Hususî hayatınıza karışmaya ne hakkım var ve ne de böyle bir arzu duyuyorum, Mister Blake. İstemiyerek sizin bir denemeye girişmenize sebep olduysam çok özür dilerim.»

— «Mister Candy'nin odasında edindiğiniz malûmatı açıklamak için, içinde bulunduğum şartları öğrenmeye tamamen hakkınız var» dedim. «Bunu anlıyorum ve inceliğinize karşı hürmet duyuyorum. Eğer ben size itimat etmezsem, sizin bana itimat etmenizi nasıl isteyebilirim? Mister Candy'nin bana söyleyeceklerini neden bu kadar merak ettiğimi bilmeniz lâzım tabiî. Eğer ümit ettiğim konuda yanılmışsam, sizden ne beklediğimi tam mânâsıyla öğrendikten sonra bana yardım etmek imkânını bulamazsanız, o zaman sırrımın herkes tarafından duyulmaması için size güveneceğim ve size güvenmememem için de ortada hiç bir sebep yok.»

— «Durun, Mister Blake. Daha fazla anlatmadan size söyleyeceğim bir şey var.»

Büyük bir şaşkınlıkla ona baktım. Ruhuna kadar işleyen bir heyecanın tesiri altındaymış gibi bir hâli vardı. Koyu renk tenine şimdi âdeta gri bir renk hâkim olmuştu; gözleri kıvılcımlar saçmaktaydı; sesinin tonu da değişmişti - hiç tanımadığım, kalın, ciddî ve kararlı bir sesti bu.

— «Bana itimat etmeden önce, Mister Candy'nin evine alındığım sırada ne şartlar altında bulunduğumu bilmeniz lâzım. Merak etmeyin. Uzun sürmez. Zâten hikâyemi hiç kimseye anlatmaya niyetim yok. Bu hikâye benimle beraber sönecek. Sizden bütün istediğim, Mister Candy'den elde ettiğim malûmatı açıklayabilmem için bana yeterli bir sebep göstermenizdir. Eğer söyleyeceklerimi duyduktan sonra, sırrınızı anlatmak için bana hâlâ itimat ederseniz, elimden gelen her türlü yardımı yapacağımdan emin olabilirsiniz. İsterseniz şimdi biraz yürüyelim.»

Yüzündeki, son derece acı çektiğini belli eden ifâde, herhangi bir şey söylememe mânî oldu. Sâdece başımla müsbet mânâda bir işâret yaptım. Tekrar beraberce yürümeye başladık.

Bir kaç yüz metre ilerde, Ezra Jennings, yolun kenarındaki bir ağaç kütüğünün yanında durdu.

— «Biraz oturmamızı ister misiniz, Mister Blake?» diye sordu. «Eskisi kadar kuvvetli değilim artık ve ayrıca bazı şeyler de heyecanlanmama sebep oluyor.»

Gayet tabiî onun bu teklifini kabul ettim. Sessizce oturduk. Ezra Jennings şapkasını çıkardıktan sonra, bitkin bir tavırla elini alnında ve daha sonra da garip saçlarında gezdirdi. Nihâyet hatırladığı vak'a şu anda kendisine sâdece acı veriyormuş gibi, yaptığı küçük çiçek buketini uzaklara fırlattı.

— «Mister Blake» dedi birden, «şu anda yanınızda bulunan adam pek hürmete şayan bir kimse değildir. Senelerce korkunç bir ithama maruz kalmıştır. Şöhreti kaybolmuştur ve şu anda son derece düşkün bir kimsedir.»

Konuşmak istedim. Bana mânî oldu.

— «Hayır» dedi, «özür dilerim, henüz değil. Bana daha simdiden sonradan pişman olacağınız bir yakınlık duymayın. Senelerce korkunç bir ithama maruz kaldığımı söylemiştim. Şartlar tamamen aleyhimdeydi. Mâsumiyetimi ispat edemezdim, asla ispat edemezdim, sâdece söyleyebilirdim. Mâsum olduğuma dâir yemin ediyorum, beyefendi, dinim üzerine yemin ediyorum. Namusumu ve insanlığımı katmak lûzumsuz!»

Konuşmasına yeniden ara verdi. Ona baktım. Bütün benliği hâtıralarla ve onları hatırlamak için gösterdiği gayretten sarsılmışa benziyordu.

— «Âilemin bana yaptığı kötü muâmele ve ondan sonra da başıma gelenler hakkında söylenecek çok çok şey var. Fakat artık olan olmuş, tâmiri mümkün değil artık bunun. İstemiyerek sizi de üzdüğüm veya yorduğum için çok müteessirim. Bu memlekette, daha mesleğime henüz başlamışken, biraz önce bahsini ettiğim kötü şöhret mahvolmama sebep oldu. Kendimi tamamen meslekî araştırmalara adadım. Başkaca hiç bir eğlencem yoktu. Karanlık benim yegâne ümidimdi. Sevdiğim kadından, onu dertlerime ortak edemediğim için ayrıldım. İngiltere'nin kaybolmuş bir köşesinde bir asistanlık işi çıktı. Onu elde ettim. Zaman ve tesadüflerin yardımıyla, nereye giderseniz gidin iftira da peşinizden gelir. Kaçarak kurtulmak istediğim itham da beni yine yakalamıştı. Fakat ben tehlikenin yaklaştığını önceden hissetmiştim. Mütevazi işimden kendi arzumla ayrılarak, hakettiğim bonservislerle çok uzak bir bölgede ye-

ni bir iş buldum. Aradan yeniden zaman geçti ve kurtulduğumu zannettiğim iftira beni yeniden yakaladı. Ancak bu defa yaklaştığını önceden kestirememiştim. O zaman patronum bana şöyle dedi: (Mr. Jennings, sizden asla şikâyetçi değilim, fakat ya kendinizi temize çıkarmanız, yahut da gitmeniz lâzım). Yapılacak bir şey yoktu. İşimden ayrıldım. Bundan sonra neler çektiğimi anlatmama lüzum yok. Henüz kırk yaşındayım ve yüzümün hâlinden geçirdiğim o senelerin sefaletini anlayabilirsiniz. Nihayet bütün bunlar buraya gelip de, Mister Candy'ye rastlamamla son buldu. Bir asistana ihtiyacı vardı. Hakkımdaki meslekî malûmatı son patronumdan almasını kendisinden rica ettim. Geriye ahlâkî durumum hakkındaki malûmat kalıyordu. Biraz önce size anlattıklarımın hepsini ona da anlattım ve fazladan bir de şunları söyledim: (Her yerde olduğu gibi burada da, sanki hakikaten suçluymuşum gibi sahte bir isim altında yaşamak istemiyorum. Zâten peşimden gelen iftiraya karşı ne Frizinghall'de ve ne de başka bir yerde kendimi korumam imkânsız.) O da bana şu cevabı verdi: (İşlerimi yarım yapmasını asla sevmem. Size inanıyorum ve acıyorum. Eğer bu yeni riske girmek istiyorsanız, ben de sizinle beraber gireceğim demektir.) Kudretli Tanrım onu korusun! Bana yatacak bir yer, çalışacak bir iş ve kafamı dinlendirecek bir imkân sağladı. Ancak kanaatimce —ki bu kanaati bir kaç ay önce edindim— benim için yaptıklarından dolayı da asla pişman olmayacak.»

— «Çünki artık iftiranın sizi burada yakalayamıyacağını mı zannediyorsunuz?» diye sordum.

— «İftira her zamankinden daha faal. Ancak bu defa geldiği zaman, çok geç kalmış olacak.»

— «Buradan ayrılacak mısınız?»

— «Hayır, Mister Blake, ölmüş olacağım. On seneden beri tedâvisi mümkün olmayan bir hastalığım var. Aslında, bana hâlâ alâka göstermekte devam eden bu hayattan, zerre kadar üzüntü duymadan seneler önce ayrılmış olacaktım. Bunu sizden saklamıyorum. Fakat çok sevdiğim ve bir daha asla görmeyeceğim bir kimsenin istikbalini garanti altına almam lâzımdı. Ben-

den sonra kendisine kalacak olan gayet cüz'i gelirim, onun rahat bir şekilde yaşamasına asla imkân vermeyecekti. Biraz para biriktirmek ümidi, hastalığıma karşı bir sürü usul icadederek, büyük bir mücadeleye girişmeme sebep oldu. Bir çok ilâçlardan sonra, benim için geçici çâre olarak tek bir şey kalıyordu: afyon. Ölümümü bir kaç sene daha geciktirmemi tamamen bu çok kudretli ve teselli verici maddeye borçluyum. Fakat alınacak afyon dozlarının da bir sınırı vardır. Hastalığımın sür'atle ilerlemesi, neticede haddinden fazla afyon dozu almamı icabettirdi. Şimdi bunun tesirlerini yavaş yavaş görmeye başladım. Sinir sistemim perişan bir vaziyette; gecelerim, birer dehşet gecesi hâlinde geçiyor. Sonum yaklaştı artık. Fakat ölüm gelse de, ne boşuna yaşamış ve ne de boşuna çalışmış olacağım. Biriktirmeyi kafama koyduğum küçük meblâğ aşağı yukarı tamamlanmış durumda ve hayat beni zannettiğimden de erken terketmediği takdirde onu mutlaka tamamlayacağım. Bütün bunları anlatarak konudan ne kadar uzaklaştığımın farkındayım. Ancak niyetim merhametinizi uyandırmak değildi. Bu sözlerin, artık ölümü yaklaşmış bir adamın sözleri olduğunu göz önünde bulundurarak, bana daha kolaylıkla itimat edeceğinizi düşündüm herhalde.

«Beni alâkadar ettiğinizi saklamaya lüzum görmüyorum, Mister Blake. Yaşlı dostumun hafızasını kaybetmesi hâdisesinden istifade ederek size yaklaşmak istedim. Size söylemek istediği şeylere karşı geçici bir merak duyduğunuzu sanarak, bu merakınızı giderebileceğime dâir imâda bulundum. Bu davranışımı mâzur gösterebilecek bir husus yok mudur acaba? Belki de vardır. Benim hayatımı yaşamış olan kimseler, insanlığın kaderini düşündükleri zaman gayet üzücü saatler geçirirler. Gençsiniz, sıhhatlisiniz, zenginsiniz, mevki sahibisiniz ve önünüzde bir istikbal var. Siz ve sizin gibiler bana hayatın iyi yönünü tanıtıyorlar ve kendisini terketmeden önce dünyayla barışmamı sağlıyorlar. Aramızdaki bu konuşma ne şekil alırsa alsın, bana yaptığınız iyiliği unutmayacağım. Şimdi bana sırrınızı anlatmak veya Allahaısmarladık demek için herhangi bir tercih yapabilirsiniz, beyefendi.»

Bu sözlere verilecek tek bir cevap vardı. En ufak bir tereddüt göstermeden, ona bütün hakikati anlattım.

Âniden ayağa kalkarak, büyük bir heyecanla hikâyemin en mühim noktasına gelmemi bekledi.

— «Muhakkak olan» dedim, «odaya girdiğim ve elması aldığımdır. Ancak şunu söyleyebilirim ki bu işi yaparken asla kendimde değildim.»

Son derece heyecanlanmış olan Ezra Jennings, kolumu yakaladı.

— «Durun!» dedi. «Bu konu beni zannettiğinizden daha da fazla ilgilendirmeye başladı. Afyon kullanmak gibi bir âdetiniz var mıdır?»

— «Hayır.»

— «O sıralarda her zamankinden daha mı asabiydiniz?»

— «Evet.»

— «Uykularınız kötü müydü?»

— «Çok kötü. Hiç uyumadan geçirdiğim günler oluyordu.»

— «Peki ya doğum gününün kutlandığı gece nasıl uyudunuz? Hatırlamaya çalışın. İyi uyudunuz mu?»

— «Hatırlıyorum. Gayet derin uyudum.»

Ezra Jennigs, tıpkı yakaladığı zamanki gibi ânî bir hareketle kolumu tekrar bıraktıktan sonra son şüphesinden de kurtularak rahatlamış bir adamın yüz ifâdesiyle bana baktı.

— «İşte her ikimizin de hayatındaki en mühim günlerden biri,» dedi ciddi bir tavırla. «Tek bir şeyden kat'iyetle eminim, Mister Blake, o da, Mister Candy'nin hastalığı esnasında aldığım notlar vasıtasıyla, kendisinin bu sabah size ne söylemek istediğini tamamen bildiğimdir. Ve üstelik hepsi de bu kadar değil! Odaya girip de elması aldığınız zaman asla kendinizde olmadığınızı ispat etmeniz için lâzım gelen delili de size verebileceğimden tamamen eminim. Ancak bana düşünmem ve size bazı sualler sorabilmem için mühlet tanıyınız. Mâsumiyetinizin ispatını ellerimin arasında tuttuğumu sanıyorum!»

— «Allah aşkına! izah edin. Ne demek istiyorsunuz?»

Bu şekilde heyecanla konuşurken, bir adamın bize doğru yaklaştığını görmemiştik. Henüz Ezra Jennings bana bir cevap vermek için fırsat bulamadan adının çağırıldığını duyduk. Adamın telâşlı hareketlerinden, kendisini aramaya çıktığı açıkça belli oluyordu.

— «Geliyorum» diye cevap verdi, Ezra Jennings. «Derhal geliyorum.» Sonra tekrar bana döndü. «Kasabada acil müdahaleyi gerektiren bir hasta var. Yarım saat önce orada olmalıydım. Bana iki saat mühlet verin ve sonra tekrar Mister Candy'nin evinde buluşalım.»

— «Ben iki saat nasıl beklerim?» diye bağırdım, sabırsızlanarak. «Ayrılmadan önce bir iki kelimeyle içimin rahat etmesini sağlayamaz mısınız?»

— «Söyleyeceğim şeyler aceleyle anlatılamayacak kadar mühimdir, Mister Blake. Sakın sabrınızın derecesini öğrenmeye kalkıştığımı zannetmeyin. Şu anda size bir kaç kelime daha söylersem, sadece daha fazla korkmanıza sebep olurum. Sizi iki saat sonra Frizinghall'de bekleyeceğim, beyefendi.»

Biraz uzakta duran adam yeniden seslendi. Ezra Jennings de telâşla yanımdan ayrılarak, beni orada yalnız bıraktı.

ON

Böylece iki saatlik bir bekleyişe mahkûm olmak, benim durumumdaki başka bir kimse üzerinde nasıl bir tesir uyandırırdı; bilmiyorum. Bu deneme benim mizâcım üzerinde şöyle bir tesir yaptı: maddî bakımdan yerimde duramıyordum, manevî bakımdan da, Ezra Jennings'in anlattıklarından sonra, herhangi bir kimseye asla bir şeyden bahsedemiyecek hale düşmüştüm.

Bu ruh hali içinde tabiî sadece Mr. Ablewhite'a yapacağım ziyâreti iptal etmekle kalmadım, bizzat Gabriel Betteredge'le karşılaşmaktan bile kaçındım.

Frizinghall'e döndüğümde Betteredge'e bir haber yollayarak, çok mühim bir işimin çıktığını, fakat öğleden sonra saat üçte mutlaka geleceğimi bildirdim. Alıştığı saatte yemeğini yemesini ve vaktini nasıl isterse öyle geçirmesini kendisinden rica ettim. Frizinghall'de bir çok dostu olduğunu biliyordum; ben otele dönünceye kadar asla sıkılmayacaktı.

Böylece bu iş de bittikten sonra, Frizighall'ün civarındaki bütün o bataklık arazide dolaşıp durdum ve nihayet tekrar Mister Candy'nin evine gittim.

Ezra Jennings beni bekliyordu. Camlı bir kapıyla muayenehane'ye bağlanan küçük bir odada yalnız başına oturmaktaydı. Mide bulandırıcı hastalık resimleri, saman renginde boyanmış duvarlara asılmıştı. İçi meslekî, tozlu kitaplarla dolu ve üzerinde her yerdekinin aksine insan büstü yerine bir kurukafa durduğu küçük bir kütüphâne; her tarafı mürekkep lekeleriyle dolu beyaz ağaçtan bir masa; ancak mutfaklarda ve köy evlerinde rastlanacak cinsten, bir kaç tahta iskemle; döşemenin ortasını kaplayan aşınmış bir halı; işte odanın içindeki bütün eşya buydu. Pencerenin dışını süsleyen çiçek saksılarının arasında arılar vızıldıyor; bahçeden kuş sesleri geliyor; komşu evlerden birinde çalınan akordsuz bir piyanonun gıcırtısı arada sırada insanın kulağını tırmalıyordu. Başka bir yerde olsaydı, bütün bu sesler, günlük hayatın kaçınılmaz birer unsuru olarak dikkati çekmezdi bile. Halbuki burada, sanki sâdece insanların çektiği acıların bozmaya haklı oldukları bir sessizliği yırtıyorlarmış gibi bir intiba uyandırmaktaydılar. Kitap rafının üzerindeki cerrahî aletlere ve muazzam pamuk kutusuna baktım. Ezra Jennings'in bu calışma odasında neler yapabileceğini düşünerek ürperdim.

— «Sizi bu odada kabul ettiğim için özür dilerim, Mister Blake» dedi. «Ancak günün bu saatinde hiç rahatsız edilmeden konuşabileceğimiz, evin yegâne odası burasıdır. İşte sizin için hazırladığım kâğıtlar ve işte vine yardımına baş vuracağımız iki kitap. Sandalyenizi masaya vaklastırır mısınız? Böylece bazı tetkikleri beraberce yapabiliriz.»

Masanın başına geçtim ve Ezra Jennings bana notlarını uzattı. Bu notlar iki büyük sahifeden ibaretti. Birincisine, aralarmda mesafeler bırakılarak bir sürü kelime yazılmıştı. Diğerinde ise kırmızı ve siyah mürekkeple yazılmış, bütün sayfayı kaplayan uzun bir not göze çarpıyordu. Merakın ve sabırsızlığın beni içine düşürdüğü ruh haliyle, ikinci kâğıdı ümitsiz bir tavırla masanın üzerine bırakmakla işe başladım.

— «Acıyın bana!» dedim. «Bunu okumadan önce ne ümit edebileceğimi söyleyin lütfen.»

— «Memnuniyetle, Mister Blake! Fakat daha evvel size iki sual sarmama müsaade eder misiniz?»

— «Canınız ne isterse sorun.»

— «Bildiğiniz kadarı, bütün hayatınız boyunca asla afyon kullanmamış olduğunuzu söylediniz.»

— «Bildiğim kadar mı?» diye tekrarladım.

— «Neden bu şekilde konuştuğumu şimdi anlayacaksınız. Devam edelim. Bugüne kadar hiç afyon kullandığınızı bilmiyorsunuz. Geçen sene âsâbınız bozuktu ve uykusuzluktan şikâyetçiydiniz. Ancak doğum gününün kutlandığı gece istisnai bir durum oldu. Gayet derin bir şekilde uyudunuz. Tamam, değil mi?»

— «Çok doğru.»

— «Âsâbınızın neden bozuk olduğuna ve neden uyuyamadığınıza dâir bir fikriniz var mı?»

— «Hiç bir fikrim yok. Fakat ihtiyar Betteredge bunun sebebini tahmin ettiğini söylüyordu. Ancak üzerinde durulacak kadar mühim bir şey olduğunu sanmıyorum.»

— «Özür dilerim. Fakat böyle bir durumda her şey ehemmiyet kazanabilir. Betteredge'in, uykusuzluğunuzun sebebini tahmin ettiğinizi söylediniz. Neydi bu?»

— «Sigarayı bırakmıştım.»

— «Çok mu tiryakiydiniz?»

— «Evet.»

— «Birdenbire mi bıraktınız?»

— «Evet.»

— «Betteredge tamamen haklıymış, Mister Bla-

ke. Bir insan sigara tiryakisi olup da onu ânîden bırakmaya kalkıştı mı, mutlaka sinirleri bozulur. Kanaatimce uykusuz geçen gecelerinizin de izahı bu şekilde yapılabilir. Diğer sualim ise Mister Candy ile alâkalı. O günkü akşam yemeğinde, kendisiyle doktorluk mesleği hakkında bir münakaşa yapıp yapmadığınızı hatırlıyor musunuz?»

Bu sual, ânîden, doğum günündeki hâdiselerden birini daha hatırlattı bana. Betteredge, anlattıklarının yedinci kısmında, küçük doktorla benim aramda geçen delice konuşmadan bahsetmişti. Bunun üzerinde fazla durmamış ve neticede tamamen unutmuştum. Ancak şimdi, doktorluk mesleğine karşı gayet patavatsızca ve inatla birtakım ithamlarda bulunduğumu ve Mr. Candy'yi çileden çıkardığımı hatırlıyorum. Hattâ daha sonra, münakaşaya son vermemiz için Lady Verinder'in nasıl araya girdiğini ve dâvet bittikten sonra, birbirimizden ayrılırken nasıl el sıkışarak barıştığımızı ve tekrar eskisi gibi dost olarak kaldığımızı da gayet iyi hatırlamaktaydım.

— «Bilmek istediğim mühim bir nokta daha var» dedi Ezra Jennings. «O sıralarda elmas hakkında bâzı endişeleriniz var mıydı?»

— «Hem de nasıl. Çünki bazı kimselerin bu elmasta gözü olduğunu biliyordum; ve ayrıca Miss Verinder mücevheri üzerine takar takmaz kendisine göz kulak olmamı da bana tembih etmişlerdi.»

— «Yatmadan önce bu meseleden başka bir kimseye de bahsetmiş miydiniz?»

— «Lady Verinder, kızı ve benim aramda bahis konusu olmuştu.»

Ezra Jennings tekrar notlarını alarak, bana uzattı.

— «Mister Blake, şimdi bu kâğıtları okurken, size sorduğum suallerin de yardımıyla, şahsınızla alâkalı iki şaşırtıcı keşifte bulunacaksınız. Birincisi: Miss Verinder'in odasına girip de elması aldığınız zaman, yuttuğunuz afyonun tesiriyle tamamen bir trans halindeydiniz ve ne yaptığınızı bilmiyordunuz! İkincisi: Uyuşturucu madde size, yemekteki münakaşa esnasın-

daki kanaatinizin aksini ispatlamak için bizzat Mister Candy tarafından verilmişti.»

Elimde kâğıtlar olduğu halde, şaşkınlıktan ağzım açık kalmıştı.

— «Mümkünse Mister Candy'nin bu soğuk şakasını affetmeye çalışın» dedi yavaşça, asistan. «Korkunç bir hatâ işlemiş; bunu kabul ediyorum, fakat kötü bir maksadı olmadığı da muhakkak. Eğer notlara bir göz atarsanız, göreceksiniz; şayet hastalanmasaymış, hemen ertesi gün Lady Verinder'e gidip, oynadığı oyunu itiraf edecekmiş. Böylece hakikat bir sene gizli kalmayacak, hemen o da anlaşılacaktı.»

Tekrar soğukkanlılığımı elde ettim.

— «Mister Candy, şu anda sitem edilemiyecek bir durumdadır» dedim, öfkeyle. «Fakat bana oynadığı oyun da pek öyle hazmedilir cinsten değil. Kendisini affmayacak, hemen o anda anlaşılacaktı.»

— «Bütün doktorlar, meslekî tecrübeleri esnasında böyle hatâlara düşebilirler, Mister Blake. Bütün doktorlar, Mister Candy'nin yapmış olduğu gibi, hastalarını aldatmak mecburiyetinde kalabilirler. O şartlar altında size böyle delice bir oyun oynadığı için kendisini haklı göstermek istemiyorum. Sâdece hak yerini bulduktan sonra, hoş görür davranmanızı rica ediyorum.»

— «Bu uyuşturucu maddeyi haberim olmadan bana vermeye nasıl muvaffak oldu acaba?» diye sordum.

— «Bunu size söyleyebilmem imkânsız. Bütün hastalığı müddetince Mister Candy'nin dudakları arasından bu konuda tek bir kelime dahi çıkmadı. Siz de herhangi bir şey hatırlamıyor musunuz?»

— «Hayır.»

— «Aramak da lûzumsuz. Ne şekilde olursa olsun, bu afyon size gizlice verilmiş. Şimdi bunu bırakalım da, daha mühim meselelere dönelim. Eğer mümkünse notlarımı bir kere okuyunuz. Geçmişteki hâdiseleri hatırlayınız. Sonra istikbaliniz hakkında size çok atak ve çok mühim bir teklifte bulunacağım.»

Bu sözleri davranmama sebep oldu.

Ezra Jennings'in bana verdiği sırayı bozmadan, kâğıtlara baktım. Kelimelerin aralıklı bir şekilde yazılı olduğu kâğıdı üste koymuştu. Mr. Candy'nin sayıkladığı sırada, ağzından çıkan yarım yamalak cümleler şunlardı:

... Mr. Franklin Blake... ve sevimli... tababetten... gururunu bir yana bırakmalı... uykusuzluk.. itiraf ediyor... âsâbının bozuk olduğu... ilâç... söyledim... karanlıkta... el yardımıyla... aynı şey... iddia etti... hepimiz... masanın başında... cevap verdim... uykularınızı... tababet... yardımcı... el yardımıyla... arıyorsunuz... bazı körlerin... yol gösterdikleri... bunun mânâsını şimdi... küstâh... budalalığına rağmen ona bir gecelik istirahat... Lady Verinder'in durumu... haberi olmadan... yirmi beş damla... yarın sabah... pekalâ, Mister Blake... bu akşam ilâçla tanışmak ister... aksi takdirde... ilâçsız... tecrübeniz... bir miktar lâvdanom... tababet hakkındaki...

— «Odasında sayıklamalarını kaydettiğiniz zaman, bunları mı duydunuz?» diye sordum.

— «Evet; ve aynen söylendiği gibi yazılmıştır» diye cevap verdi. «Tabiî aynı şeyleri tekrarladığı zaman bunları da kaydetmeye lüzum görmedim. Çünki kendisi için ifâde ettiği değerin derecesine göre bazen bir düzine ve bazen de elli defa tekrarladığı kelimeler oldu. Ancak bu tekrarlamalar, ağzından kesik kesik çıkan cümleleri düzene koymam bakımından bana faydalı oldular», diye ilâve etti, ikinci kâğıdı işaret ederek. «Böylece devamlı bir şekilde çalışan zihninin meydana getirdiği düşüncelere nüfuz edebildiğimi sanıyorum. Bu konuda kendiniz de bir fikir edinebilirsiniz!»

Şimdi artık birincisinin anahtarı olduğunu bildiğim ikinci kâğıdı elime aldım. Burada Mr. Candy'nin sayıklamaları bir kere daha kaydedilmiş, fakat aralarındaki boşluklar Ezra Jennings tarafından kırmızı kalemle doldurulmuştu. Meydana çıkan netice şöyleydi:

... Mr. Franklin Blake akıllı ve sevimli bir insan, fakat tababetten bahsettiği zaman gururunu bir yana bırakmalı. Uykusuzluk çektiğini itiraf ediyor. Âsâbının bozuk olduğunu ve bir ilâç alması gerektiğini kendisine söyledim. İlâç almakla, karanlıkta el yardımıyle yürümenin aynı şey olduğunu iddia etti. Hem de bu sırada hepimiz masanın başında oturuyorduk. Ben de şu cevabı verdim: Uykularınızı tekrar elde edebilmeniz için size sâdece tababet yardımcı olabilecekken, asıl siz onları bulmak için el yardımıyla yolunuzu arıyorsunuz. Buna karşılık olarak, o güne kadar bâzı körlerin diğer körlere yol gösterdiklerini duyduğunu ve bunun mânâsını da şimdi gayet iyi anladığını söyledi. Küstâh! Bütün budalalığına rağmen ona bir gecelik istirahat tanıyacağım. Lady Verinder'in durumundan faydalanabilirim. Haberi olmadan ona yirmibeş damla lâvdanom vereyim, sonra yarın sabah görüşürüz. Pekalâ, Mister Blake, bu akşam ilâçla tanışmak ister misiniz, aksi takdirde yine uyuyamıyacaksınız. Yanılıyorsunuz, Mister Candy. Ben eskiden ilâçsız da uyurdum. Dün akşam çok güzel bir gece geçirdiniz, değil mi? Böylece tecrübeniz oldu. Cünki dün akşam size, haberiniz olmadan, esaslı bir miktar lâvdanom verdim. Şimdi tababet hakkındaki düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

Kâğıdı Ezra Jennings'e iade ederken, o kadar karışık ve anlaşılması güç bir sayıklamadan böylesine düzgün bir netice çıkarmaya muvaffak olduğu için, kendisini tebrik ettim. Mütevâzi bir tavırla sözümü keserek, bu notlardan elde ettiğim kanaatin kendisininkine uyup uymadığını sordu.

— «Miss Verinder'in doğum gününün kutlandığı gece, tamamen lâvdanom'un tesiri altında hareket etmiş olduğunuza siz de benim gibi kanaat getirdiniz mi?»

— «Şahsî bir kanaat edinebilmek için, lâvdanom'un tesir derecesini maalesef bilmiyorum» diye cevap verdim. «Sadece bu işte sizin haklı olduğunuzu kabul edebilirim.»

— «Pekalâ. Bir sual daha. Şimdi diğerlerini nasıl ikna edeceğiz?»

Masanın üzerinde ve aramızda duran kâğıtlara baktım.

— «Faydasız, Mister Blake. Çünki bu notlar, normal olan tecrübelerden tamamen değişik şartlar altında yazılmıştır. Ayrıca bu notlar metafizik ve tıbla alâkalı bir faraziyenin mahsulüdürler. Ve nihâyet bunların hakikaten doğru olduğunu söyleyecek bir tek **ben** varım. Size yolda anlattıklarımı hatırlayın ve yapacağım şahitliğin başkalarının gözünde ne kadar kıymet ifâde edeceğini düşünün. Hayır! Ben bir hiçim ve notlarım da yabancılar için hiç bir kıymet ifade etmez. Mâsumiyetinizin ispatlanması lâzım. Bunun için de delil elde etmemiz gerekiyor ve bu delili de siz elde edeceksiniz.»

— «Nasıl olacak bu iş?» diye sordum.

— «Korkunç bir denemeye girişebilir misiniz?»

— «Üzerime yüklenen şüpheden kurtulmak için her türlü denemeye girişmeye hazırım.»

— «Bir müddet kendinizi sıkıntıya sokmaya razı olur musunuz?»

— «Bana neye mâl olursa olsun her türlü sıkıntıya razıyım.»

— «Tamamen benim tarafımdan idâre edilmeyi kabul ediyor musunuz? Ancak bu sizi komik bir duruma düşürebilir ve kanaatleri sizce mühim olan arkadaşlarınız tarafından tenkit edilmenize sebep olabilir.»

— «Ne yapacağımı çabuk söyleyin! Meraktan ölüyorum.»

— «Şunu yapacaksınız, Mister Blake: sözlerinden asla şüphe edilemiyecek şahitlerin önünde, ne yaptığınızın asla farkında olmadan, elması ikinci bir defa daha çalacaksınız.»

Birden ayağa kalktım. Konuşmaya çalıştım.

Muvaffak olamadım. Sâdece Ezra Jennings'in yüzüne bakıyordum.

— «Eğer bana yardım ederseniz» diye devam etti, «bunun mümkün olacağını zannediyorum. Fakat şimdi sâkin olun. Yerinize oturun ve söyleyeceklerimi dinleyin. Tekrar sigaraya başlamışsınız; bunu bizzat gördüm. Ne kadar zamandan beri?»

— «Epey uzun bir zamandan beri.»

— «Eskisinden daha çok mu yoksa daha az mı içiyorsunuz?»

— «Daha çok.»

— «Tekrar bırakabilir misiniz? Geçen sene yaptığınız gibi, ânîden?»

Ne yapmak istediğini yavaş yavaş tahmin etmeye başlamıştım.

— «Şu andan itibaren derhal bırakıyorum.»

— «Eğer geçen seneki aynı belirtiler meydana çıkarsa» dedi Ezra Jennings, «tekrar o zamanki gibi uykusuzluktan şikâyet ederseniz, böylece daha şimdiden ilk partiyi kazanmış oluruz. Şâyet içinde yaşadığınız aile şartlarının bir kısmını yeniden meydana getirebilirsek ve zihninizin elmasla ilgili birtakım meselelerle yeniden meşgul olmasını sağlayabilirsek, sizi maddî ve mânevî bakımdan aşağı yukarı aynı geçen seneki duruma getirdik demektir. Böylece şansımızı deneyebiliriz. Acele olarak ve kısaca izahını yaptığım teklifim bu. Şimdi de neden böyle bir denemeye giriştiğimin sebeplerini açıklayacağım.»

Yanında duran kitaplardan birini aldı ve küçük bir kâğıt parçasıyla işâretlenmiş olan sahifeyi açtı.

— «Psikoloji dersi vererek canınızı sıkacağımı zannetmeyin.» dedi. «Ancak üzerinizdeki bu denemeyi, kendi icadım olan bir faraziyeyi ispatlamak gayesiyle yapmak istemediğime, sizi ikna etmem lâzım. Kabul edilmiş temel görüşler ve emin kaynaklardan sağlanan bilgiler, benim bu kanaatimi doğruluyorlar. Sâdece beş dakika dikkatinizi verin; her ne kadar fantazi görünürse görünsün, teklifimin ilim tarafından nasıl desteklendiğini size göstereceğim. İşte evvelâ cesaretimi arttıran, Doktor Carpenter tarafından yazılmış, temel psiko-

loji adlı kitaptan aldığım bir kısım. Buyrun, siz kendiniz okuyun.»

Elindeki kitabın sahifesini belli etmek için araya koyduğu küçük kâğıt parçasını bana uzattı. Kâğıtta şunlar yazılıydı:

Şuur tarafından tanınan her türlü tecrübe ve hislerimizin insan beyni tarafından bir nev'i kaydedildiğine ve aradan geçen zaman zarfında asla hatırlanmasa dahi aynı hareketin şuursuz olarak tekrarlanabileceğine inanmamız için ortada pek çok sebep vardır.

— «Buraya kadar anlayabildiniz mi?» diye sordu, Ezra Jennings.

— «Mükemmelen.»

Açık olan kitabı bana doğru uzatarak, altı kırmızı kalemle çizilmiş olan bir kısmı işaret etti.

— «Burada» dedi, «sizin durumunuzla ve denemek istediğim tecrübeyle doğrudan doğruya ilgisi olduğunu zannettiğim bir vak'a yazılı. Onu okuyun. Ancak okumaya başlamadan önce şunu da hatırlatmama müsaade edin; elinizdeki kitap İngiltere'nin en büyük pedagoglarından biri olan Doktor Elliotson tarafından yazılmış, **İnsan psikolojisi** adlı kitaptır. Ve doktorun burada bahsini ettiği hâdise de, sözüne gayet güvendiği bir kimse olan Mister Combe'ın anlattıklarından derlenmiştir.

Doktor Abel, büyük bir mağazada çalışan İrlandalı bir tezgâhtarın durumunu anlatmıştı, diyor Mister Combe. Adamcağız sarhoşken yaptıklarını, ayıkken tamamiyle unutuyor; fakat tekrar içkinin tesiri altına girer girmez de, ilk sarhoşluğu esnasında yaptıklarını yeniden hatırlıyormuş. Yine bir defâsında içtikten sonra, elinde bulunan gayet kıymetli bir paketi kaybetmiş ve ayılınca da paketi nerede bırakmış olabileceğini asla hatırlayamamış. Neticede tek-

rar içmiş ve böylece paketi bir evde bırakmış olduğunu hatırlamış ve ayıkken adresini bilmediği bu evi bularak, paketi geri almış.

— «Bu da gayet açık mı?»

— «Bundan daha açık olamaz.»

Ezra Jennings küçük kâğıt parçasını yeniden araya koyarak kitabı kapattı.

— «Emin kaynaklara güvenerek böyle bir denemeye girişeceğime şimdi kanaat getirdiniz mi?» diye sordu. «Eğer kâfi gelmediyse, yapılacak iş, şu kütüphanedeki kitapların çoğunu önünüze yığıp, göstereceğim kısımları size okutmak olacaktır.»

— «Size tamamen inanıyorum» dedim, başka hiç bir şey okumaya lûzum görmeyerek.

— «O halde, tekrar sizi doğrudan doğruya alâkadar eden konuya dönebiliriz. Bahsini ettiğimiz denemenin müsbet olduğu kadar menfî bir netice verebileceğini de söylemem lâzım. Psikolojik bakımdan geçen sene içinde bulunduğunuz şartları aynen bu sene de tekrarlayabilirsek, aynı neticeye varacağımız muhakkak. Fakat —saklamaya lüzum yok— bunun aksi de olabilir. Çünki aynı şartları temin edemezsek, teşebbüsümüz tam bir başarısızlıkla neticelenecektir. Şayet muvaffak olursak —bundan ben de çok ümitvârım— hâdisenin meydana geldiği gün yaptığınız hareketleri aynen tekrarlamanızı sağlayabiliriz ki, böylece makul düşünebilen herkes sizin bu işte tamamen masum olduğunuzu derhal anlar. Meselenin her iki yüzünü de açık bir şekilde anlattığımı zannediyorum, Mister Blake. Eğer şimdiye kadar iyi kavrayamadığınız bir husus varsa, hemen söyleyin, bir kere daha izah etmeye çalışayım.»

— «Şimdiye kadar izah ettiklerinizin hepsini tamamen anladım. Fakat henüz aydınlatmadığınız bir noktaya kafamın takıldığını da itiraf etmeliyim.»

— «Hangi nokta?»

— «Afyonun tesiriyle, merdivenlerde ve koridorlarda nasıl dolaştığımı, bir dolabın cekmecelerini açıp kapamaya nasıl muvaffak olduğumu ve sonra tek-

rar nasıl odama döndüğümü bir türlü anlayamıyorum. Afyon aslında bir uyuşturucu değil midir?»

— «Bu tamamen yanlış olan umumî bir kanaattir, Mister Blake. Konuştuğumuz şu anda dahi, Mister Candy'nin size vermiş olduğu dozun on misli kadar lâvdanomun tesiri altında bulunuyorum. Bu sözleri tamamen şahsî tecrübelerime dayanarak söylediğim halde, tam bir kanaat edinmeniz için, size konuyu daha geniş bir bakımdan tetkik edebileceğiniz bir kitap ayırdım.»

Masanın üzerindeki ikinci kitabı da bana uzattı.

— «İşte» dedi, «meşhur **Bir İngiliz Afyon Yiyicisinin İtirafları** adlı eser. Onu beraberinizde götürün, sonra okursunuz.»

— «Teşekkür ederim» diye mırıldandım. «Fakat afyonun benim üzerimde yarattığı tesiri hâlâ anlamış değilim.»

— «Size kısaca izah etmeye çalışacağım» diye tekrar konuşmaya başladı, Ezra Jennings. «Afyonun insanların üzerinde umumiyetle iki türlü tesiri vardır: ilk önce dürtücü tesiri gelir, sonra da ağrı kesici tesiri. Bu dürtücü tesir sâyesinde, şuur altınıza yerleşmiş olan son ve kuvvetli hatıralar —ki bunlar hiç şüphesiz elmasla alâkalı hatıralardı— beyniniz tarafından, tıpkı herhangi bir rüyâda olduğu gibi, mantığınız ve iradeniz tamamen ortadan kalkacak bir derecede siddetlendirilir. Böylece bütün gün kafanızı meşgul etmiş olan mücevhere ait düşüncelerinizin şüpheli hallerinden kurtulup bir kat'iyet kazanacakları gayet tabiîdir. Neticede muhakkak ki onu muhafaza altına almaya kadar verecek ve adımlarınız sizi Ay Taşının bulunduğu odaya götürecektir. İşte afyon tarafından zihnen bu şekilde zehirlendikten sonra, o geceki bahis konusu davranışlarda neden bulunduğunuzun izahı. Daha sonra, afyonun ağrı kesici veya uyuşturucu tesiri ağır basmaya başlayınca yavaş yavaş durgunlaştınız. Ve nihayet derin bir uykuya daldınız. Sabahleyin ise, afyonun tesiri kaybolduğu için, gece yaptıklarınızdan tamamen habersiz

olarak uyandınız. Şimdi durumu daha açık bir şekilde izah edebildim mi?»

— «Hem o kadar açık bir şekilde anlattınız ki, şimdi daha da fazlasını bilmek istiyorum» dedim. «İzahatınızdan sonra odaya nasıl girdiğimi ve elması nasıl aldığımı anladım. Fakat o sırada Miss Verinder, elimde mücevher olduğu halde odadan çıktığımı gördüğüne göre, ondan sonra ne yaptığımı da bana söyleyebilir misiniz?»

— «Ben de şimdi aynı noktaya temas edecektim. Masumiyetinizi ispatlalamak için girişeceğimiz bu teşebbüsün aynı zamanda elmasın tekrar bulunmasını sağlayıp sağlamıyacağını düşünüyordum hep. Miss Verinder'in odasından çıktıktan sonra, akla gelen ilk ihtimal, tekrar kendi odanıza döndüğünüzdür...»

— «Evet?»

— «Şuur altındaki düşünceniz sâdece elması muhafaza altına almak olduğuna göre, Mister Blake, mümkündür ki onu odanızda bir yere saklamış olasınız. Bu takdirde, ikinci bir defa afyonun tesiri altına girdiğiniz zaman, o yeri belki de hatırlayacaksınız.»

Şimdi Ezra Jennings'i aydınlatmak sırası bana gelmişti. Derhal sözünü kestim.

— «Yanlış neticeye varıyorsunuz» dedim. «Elmas şu anda Londra'da bulunuyor.»

— «Londra'da mı?» diye tekrarladı. «Peki, Lady Verinder'in evinden Londra'ya nasıl götürülmüş?»

— «Bunu kimse bilmiyor.»

— «Halbuki elmas ellerinizin arasındaydı. Onu sizden nasıl çalabilirler?»

— «Hiç bir fikrim yok.»

— «Uyandığınız zaman elması tekrar görmüş müydünüz?»

— «Hayır.»

— «Miss Verinder, onu sizden geriye almış mıydı?»

— «Hayır.»

— «Mister Blake, bu inanılmaz hâdiseyi aydınlatmak lâzım. Elmasın Londra'da olduğunu nereden bildiğinizi sorabilir miyim?»

İngiltere'ye döner dönmez benim de Mr. Bruff'a sorduğum ilk sual bu olmuştu. Ezra Jennings'e cevap vermek için de, avukatın ağzından duyduğum ve zâten okuyucunun bildiği şeyleri tekrarlamakla yetindim. Bu cevabımın kendisini pek ikna ettiğini söyledi.

— «Bununla beraber» dedi, «size ve kanun adamınıza karşı büyük bir hürmet duymama rağmen, yine de size söylemiş olduğum fikrimde ısrar ediyorum. Tabiî kanaatimin sâdece basit bir faraziyeye dayandığını hatırlatmama müsaade ediniz.»

Durumu, benim için yepyeni olan bir zâviyeden görüyordu. Bu konuda daha neler söyleyebileceğini merak etmeye başlamıştım.

— «Afyonun tesiri altında, elması odanıza saklamış olabileceğiniz fikrini neden kabul etmeyelim?» dedi. «Halbuki siz, asla hatâ yapmıyacaklarından emin olduğunuz Hintliler Mister Luker'in peşine düştüler diye, elmasın bu şahsa rehin bırakıldığına inanıyorsunuz. Ancak mücevherin Londra'ya götürülmüş olduğunu kim ispatlayabilir? Onun, Lady Verinder'in evinden nasıl ve kimin tarafından çalınabileceğini dahi söylemiyorsunuz! Şimdiye kadar Ay Taşından bahsedildiğini asla duymadığını açıkça ifade etmesine ve banka makbuzunun üzerinde de sadece (Kıymetli eşya) yazmasına rağmen, elmasın Mister Luker'in elinde bulunduğunu nasıl iddia edebilirsiniz? Hintliler Mister Luker'in yalan söylediğini düşünüyorlar ve siz de onlara hak veriyorsunuz. Ben de kendi fikrimi müdafaa ediyorum. Bu düşüncemi çürütebilecek makul bir sebep gösterebilir misiniz?»

— «Sualiniz beni hakikaten şüpheye düşürdü» dedim. «Bu söylediklerinizi Mister Bruff'a yazmama müsaade eder misiniz?»

— «Gayet tabiî. Mister Bruff'a yazmanız beni bilhassa memnun eder. Tecrübeleriyle bize yardımcı olabilir ve durumu başka bir yönden de ele almamızı sağlayabilir. Fakat biz şimdilik tekrar girişeceğimiz afyonlu tecrübeye dönelim. Bugünden itibaren sigarayı bırakacağınıza dâir karar aldık, değil mi?»

— «Bugünden itibaren mi?»

— «Bu yapılacak ilk iş. Ondan sonra da, geçen

sene içinde yaşadığınız hayat şartlarını ve atmosferi aynen yaratmaya çalışacağız.»

— «Fakat bunda nasıl muvaffak olacağız acaba? Lady Verinder öldü. Rachel ve ben kat'i surette ayrıldık ve bu şüpheyi üzerimde taşıdığım müddetçe de tekrar birleşmemize asla imkân yok. Godfrey Ablewhite seyahata çıkmış. Doğum günü orada bulunan kimseleri tekrar bir araya getirmek de imkânsız.»

Bu söylediklerim Ezra Jennings'i pek ürkütmüşe benzemiyordu. Bizi alâkadar eden meselede şahıslardan çok olanlara ehemmiyet verdiği anlaşılmakta, ayrıca beklemenin de lûzumlu olduğuna inanmaktaydı. Diğer taraftan o gece yatmış olduğum odada bütün her şeyin aynı olmasını bilhassa istiyordu.

— «Her şeyden evvel» dedi, «geçen sene kalmış olduğunuz aynı odada yatacaksınız; möblesi aynı şekilde döşenmiş olmalı. Merdivenler, koridor ve Miss Verinder'in odası da öyle. Yani o evden kaldırılmış olan möblelerin tekrar yerlerine konulması şarttır, Mister Blake. Ayrıca Miss Verinder'in o günkü sahneyi aynen tekrarlaması sağlanamazsa, sigarayı bırakmakla yapacağınız fedakârlık da hiç bir işe yaramıyacaktır.»

— «Bunu sağlamayı kim üzerine alacak?»

— «Bizzat siz yapamaz mısınız?»

— «İmkânsız. Bu elmas konusunda aramızda geçenlerden sonra, onunla ne görüşebilir ve ne de ona mektup yazabilirim.»

Ezra Jennings susarak, bir müddet beni tetkik etti.

— «Size bir şey sorabilir miyim?» dedi nihâyet.

Başımla evet mânâsında bir işâret yaptım.

— «Ağzınızdan kaçan bir kelime sayesinde, bir zamanlar Miss Verinder'e derin hislerle bağlı olduğunuzu düşünmekte haklı mıyım?»

— «Haklısınız.»

— «O da size karşı aynı hislerle bağlı mıydı?»

— «Evet.»

— «Miss Verinder'in sizin mâsumiyetinizin ispatlanmasından dolayı büyük bir sevinç duyacağını zannediyor musunuz?»

— «Eminim.»

— «Bu takdirde ve şayet müsaade ederseniz, Miss Verinder'e bizzat ben yazacağım.»

— «Bana yapmış olduğunuz teklifi de bildirecek misiniz?»

— «Bugün aramızda geçen bütün konuşmalardan kendisine bahsedeceğim.»

Bana yapmak istediği bu yardımı da memnuniyetle kabul ettiğimi söylememe lüzum yok tabiî.

— «Mektubumu bu akşamki postaya yetiştirmek için daha vaktim var» dedi, saatine bakarak. «Otele giderken sigaralarınızı atmayı unutmayınız! Geceyi nasıl geçirdiğinizi öğrenmek için yarın size uğrarım.»

Gitmek üzere ayağa kalktım ve bana gösterdiği bu samimî yakınlıktan dolayı kendisine minnettar olduğumu anlatmaya çalıştım. Candan bir tavırla elimi sıktı.

— «Yolda söylediklerimi unutmayın. Eğer size bu yardımı yapabilirsem, uzun ve fırtınalı bir günden sonra, güneşin son ışıklarının etrafı aydınlatması gibi, benim de içim aydınlanmış olacak.»

Birbirimizden ayrıldık. Haziranın on beşindeydik. Bundan sonraki on gün içinde meydana gelen hâdiseler, Mr. Candy'nin asistanının hâtıra defterindeki sırayı takip ettiler. Ezra Jennings'in kaleme aldığı bu satırlarda hiç bir şey saklanmamış ve hiç bir şey unutulmamıştır. Dolayısiyle afyonlu tecrübeye nasıl giristiğimizi ve bu işin nasıl bittiğini, ciddî dostumun anlatmasını uygun görüyorum.

(Ezra Jennings'in
Hatıra Defterinden Parçalar)

15 Haziran — Hastalar ve korkunç acılarla kesintiye uğrayan Miss Verinder'e yazdığım mektubu bugün göndermek üzere tam vaktinde bitirebildim. Mektup istediğim derecede kısa ve her şeye rağmen açıktı. Miss Verinder'i kararında tamamiyle serbest bırakıyordum. Eğer bize yardıma razı olursa, bunu kendiliğinden, tam bir serbestlik içinde, ne Mr. Blake'e ve ne de bana bir lütufta bulunmadan yapacaktı.

16 Haziran — Kâbus içinde geçen bir geceden sonra geç kalktım; gördüğüm bir sürü korkulu rüya peşimi bırakmıyordu; böylece bir gün önce aldığım afyonun cezasını çekiyordum. Kâh dost ve düşman karma karışık ölülerle boğuşarak boşlukta fırıldak gibi dönüyor, kâh bir daha asla görmeyeceğim sevdiğim bir yüz başucumda beliriyor ve karanlıkta çirkinleşen fosforlu şekliyle alaylı bir gözle bana bakıyordu. Alışık olduğum hastalığın her zamanki gibi kendini sabahleyin hissettirmesi adetâ imdadıma yetişir gibi oldu ve onu bir değişiklik gbi karşıladım. Bu sâyede korkulu hayaller de kayboldu.

Geçirdiğim kötü gece yüzünden Mr. Franklin Blake'in kaldığı otele sabahleyin erkenden varamadım. Nihayet gittiğimde kendisini divana uzanmış, brandy ve soda ile birlikte kuru büsküitten ibaret kahvaltısını rahatça yaparken buldum.

— «Tamamiyle dilediğiniz şekilde başlıyorum» dedi. «Çok karışık ve çok sıkıntılı bir gece; tam bir iştahsızlık. Bu geçen yıl sigarayı bıraktığım vakit başıma gelen haldir. Lavdanom'un ikinci dozunu ne kadar çabuk alabilecek duruma gelirsem, o kadar fazla memnun olacağım.»

— «İmkân olur olmaz yakında bir gün onu alacaksınız» diye cevap verdim. «Bu arada sağlığınızı ka-

bil olduğu kadar idâre etmeye çalışalım. Eğer zayıflarsanız, bu işte başarısızlığa uğrarız. Akşam yemeği için iştihanızın açılması lâzım. Başka bir deyimle bu sabah ister atla, ister yaya bir gezintiye çıkın, hava alın.»

— «Eğer burada bir at bulunabilirse, atla çıkarım. Sırası gelmişken şunu da söyleyeyim ki, ben dün Mister Bruff'a yazdım. Siz de Miss Verinder'e yazdınız mı?»

— «Evet, akşam son posta ile gitti.»

— «Çok güzel. Şu halde yarın karşılıklı birbirimize vereceğimiz ilgi çekici havadislerimiz olacak. Daha gitmeyin! Size söyleyeceğim bir şey daha var. Dün bazı dostlarımın afyonla yaptığımız bu denemeyi pek hoş karşılamayabileceklerini söylemiştiniz. Haklısınız. Ben Gabriel Betteredge'i de bu dostlarımdan biri olarak telâkki ediyorum. Dün kendisini görüp de durumu anlattığım zaman, gayet şiddetli bir itirazda bulundu. (Hayatınız boyunca bir sürü delilik yaptınız, Mister Franklin, fakat artık bu seferki için söyleyecek lâf bulamıyorum!) İşte Betteredge'in kanaati! Eğer onunla karşılaşırsanız, söyleyeceklerinden kırılacaksınız, bundan eminim.»

Hastalarımı ziyaret etmek için Mr. Blake'den ayrıldım; onunla yaptığım bu kısa görüşme bana iyi gelmişti; kendimi daha iyi ve mes'ut hissediyordum.

Bu adamın üzerimde uyandırdığı tesirin sebebi neydi acaba? Fakat bu suâli sormaya bile lûzum yoktu! Mr. Blake hayâtıma yeni bir hız kazandırmıştı. Bu yeterdi işte, fazla bir sebep aramaya ne lüzum vardı?

17 Haziran — Bu sabah kahvaltıdan önce, Mr. Candy, Güney İngiltere'de bir arkadaşının yanma gideceği için, onbeş gün kadar evde bulunamıyacağını bildirdi. Bana hastalarıyla alâkalı bir sürü tâlimat verdi. Zavallı adamcağız, hastalanmadan evvelki bütün müşterilerinin hâlâ mevcut olduğunu zannediyor. Halbuki diğer doktorlar **onun** müşterilerini çoktan elinden aldılar; ve mecbur kalmadıkça da hiç kimse beni çağırmıyor.

Şu sıralarda uzakta bulunması belki de daha

iyi olacak. Zaten Mr. Blake'le girişeceğimiz teşebbüsten onu bilhassa haberdar etmedim. Böylesi hakikaten daha iyi...

Postacı Miss Verinder'in cevabını bana getirdi. Bu, genç kız hakkında çok iyi bir kanaat edinmeme sebep olan sevimli bir mektuptu. Tecrübemize karşı büyük bir alâka duyduğunu saklamıyordu. Mümkün olduğu kadar nâzik bir şekilde, kendisine yazdıklarımın Mr. Blake'in mâsumiyetini kâfi derece ispatladığını ve başka bir denemeye bile lûzum kalmadığını bildiriyordu. Bütün bu ayrı kaldıkları müddetçe, Mr. Franklin'i sevmekte devam ettiği hiç şüphesizdi.

Miss Verinder'in iki arzusu vardı. Evvelâ bu mektubu Mr. Franklin'e göstermemi istemiyordu. Kendisine sâdece, kuzininin, girişeceğimiz teşebbüs için evini bize tahsis etmeyi kabul ettiğini söyleyecektim, o kadar.

Bu bakımdan içi rahat edebilirdi. Fakat ikinci arzusu beni biraz tedirgin etti.

Kendisine söylediğim konu hakkında, Mr. Betteredge'e yazıp talimat vermek istemiyor ve kendi odasını bizzat kendisi yeniden düzene koymayı arzu ediyordu.

Ne yazık ki onun bu arzusunu yerine getiremiyecektim. Çünki Mr. Blake'le daha şimdiden karşılaşmaları, tecrübenin neticesine tesir edecek bir heyecan yaratabilirdi. Zaten Mr. Blake'i bir sene önceki şartların havasına sokmakta büyük güçlüğe uğrayacaktım. Teşebbüsümüzün başarısızlıkla neticelenmesine sebep olacak yeni birtakım endişeler yaratmaya ne lûzum vardı?

Ancak kendisini de üzmek istemiyordum. Dolayısıyle, posta vakti geçmeden makul bir kaç sebep bulup, kırılmasına sebebiyet vermiyecek bir şekilde ona yeni bir mektup yazarak, tecrübeden önce, buraya gelmesine mâni olmalıydım.

Saat iki — hastalarımı ziyaretten dönüyorum; tabiî evvelâ otele uğradım. Mr. Blake'in geceyi nasıl geçirdiğine dair anlattıkları, bir gün evvel anlattıklarından pek farklı değildi. Arada sırada kesilen bir uyku, hepsi bu kadar.

Mr. Bruff'dan henüz bir haber alamamıştı, fakat Miss Verinder'in de bana cevap verip vermediğini çok merak ediyordu. Kendisine söylemem lâzım gelen kısmı söyledim. Mektubu göstermemek için, bir sürü bahâne icad etmeme de lüzum kalmadı. Zavallı dostum, beni bu şekilde hareket etmeye zorlayan hisleri gayet iyi anladığını ve bana hak verdiğini söyledi. «Sadece merak saikasıyla hareket ediyor» dedi Miss Verinder için. «Fakat her şeye rağmen kanaatini değiştirmeyerek, teşebbüsün neticesini bekliyor.»

Onu haksız yere itham ettiğini söylemek için büyük bir arzu duymama rağmen, yine de bundan kaçındım.

Ziyâretim fazla uzun sürmedi. Dün akşam çektiğim acıdan sonra, aldığım afyonun dozunu azaltmak mecburiyetinde kalmıştım. Fakat bu defa da hastalığımın ızdırabı üste çıktı. Krizin yaklaştığını hissettiğim zaman, henüz daha otelde bulunuyordum ve yeni dostumu telâşlandırmamak için, hemen yanından ayrıldım. Korkunç ızdırap sâdece bir çeyrek saat sürdü ve bunun neticesinde de tekrar işimin başına dönebilmem için pek az bir kuvvetim kaldı.

Saat beş — Miss Verinder'in mektubuna cevap verdim. Teklifimi kabul ederse çok memnun olacağımı yazdım. Teklifim de şuydu: teşebbüsümüzden evvel Mr. Blake'le karşılaşmasının tecrübenin neticesine tesir edecek birtakım mahzurlar doğurabileceğini göz önünde bulundurarak, ancak tecrübenin yapılacağı gün buraya gelmesini kendisinden rica ediyordum. Londra'dan öğleden sonra hareket eden trene binerse, akşam saat dokuzda buraya varabilecekti.

Lâvdanom'u kullanmadan önce Miss Verinder'in, bizzat bütün evi gezip son bir defa daha her şeyi kontrol etmesi için Mr. Blake'i odasından dışarıya bırakmıyacaktım. Ondan sonra bizimle beraber oturup Lâvdanom'un neticesini bekleyebilirdi. Böylece tecrübeden evvel görüşmemiş olacaklardı.

19 Haziran — Bugün otele yaptığım ziyâret, Gabriel Betteredge'in de orada bulunması sebebiyle gayet eğlenceli bir hal aldı. Odaya girdiğim zaman, has-

tamı rahatça sorguya çekebilmem için, pencerenin yanına gitti. Mr. Blake tekrar kötü bir gece geçirmişti ve kendisini her zamankinden daha yorgun hissediyordu.

Mr. Bruff'dan bir haber alıp almamış olduğunu sordum. Almıştı. Ancak böyle bir denemeyi Mr. Bruff da tasvip etmiyordu. Teşebbüsü tehlikeli bir komedi olarak görmekte idi. Ayrıca bundan bir doktor arkadaşına da bahsetmiş ve adam sâdece gülümseyerek, cevap vermeden başını sallamakla yetinmişti. Bundan sonra ortalığa bir sessizlik çöktü.

Bu sessizlikten faydalanan Gabriel Betteredge, pencerenin yanından ayrılarak, bize doğru yaklaştı...

— «Bir şey söylememe müsaade eder misiniz?» dedi, bana hitabederek.

— «Buyurun, sizi dinliyorum,» diye cevap verdim.

Betteredge bir iskemle çekerek masanın başına oturduktan sonra, cebinden muazzam bir not defteri çıkararak, sahifelerini açtı.

— «Aşağı yukarı elli senedir rahmetli hanımımın evinde hizmetkârlık yapıyorum,» dedi, ciddî bir tavırla, «fakat bir gün aynı evde sizin gibi bir büyücüye çıraklık edeceğim aklımın köşesinden dahi geçmezdi.»

Mr. Blake kahkahayı bastı.

— «Üzgünüm,» diye başladım. «Sizinle aynı fikirde olmamızı isterdim...»

— «Düşüncelerinizden **bana** bahsetmeye kalkışmayın sakın,» diye sözümü kesti Betteredge. «Benim için bahis konusu fikir birliği değil, itaat etmektir. Direktiflerinizi veriniz, beyefendi, direktiflerinizi veriniz.»

Mr. Blake başıyla, onun sözünü dinlememi işaret etti. Elimden geldiği kadar tabiî olmağa çalışarak, «direktiflerimi vermeye» başladım.

— «Evin bâzı odalarının tekrar açılmasını istiyorum» dedim «ve bu odaların möbleleri aynı geçen sene bu zamanlardaki gibi olmalı.»

Betteredge, kurşun kaleminin gayet muntazam yontulmuş ucunu, diliyle ıslattı.

— «Hangi odalar olduğunu söyleyin, Mister Jennings,» diye mırıldandı.

— «Evvelâ, ana merdivenin bulunduğu büyük hol.»

— «Önce büyük hol» diye yükses sesle tekrarlayarak yazdı, Betteredge. «Ancak burayı geçen seneki gibi tefriş etmeye imkân yok...»

— «Neden?»

— «Çünki geçen sene holde, doldurulmuş bir tepeli doğan bulunurdu, Mister Jennings. Fakat âilenin evi terketmesinden sonra, bu doğan bir kenara atıldı ve neticede parçalandı.»

— «O halde biz de doğandan vazgeçeriz.»

Betteredge yeniden yüksek sesle kaydetti: «Büyük hol aynı geçen seneki duruma getirilecek, fakat parçalanmış tepeli doğan eksik olacak.»

— «Lütfen devam ediniz, Mister Jennings.»

— «Merdivendeki halı eskisi gibi yerleştirilecek.»

— «Merdivendeki halı eskisi gibi yerleştirilecek. Sizi hayal kırıklığına uğratacağım için üzgünüm, Mister Jennings, fakat bu söylediğiniz de imkânsız.»

— «Neden?»

— «Çünki bu halıyı yerleştirmiş olan usta öldü, Mister Jennings. Ve halının uçlarının gerektiği gibi yerleştirilmesi için ona benzer bir ustayı da bütün İngiltere'de arasak bulamayız.»

— «Pekalâ! O halde biz de İngiltere'de **bulabileceğimiz** en iyi ustayı çağırırız.»

Betteredge tekrardan bir şeyler kaydetti; ben de direktiflerimi vermekte devam ettim.

— «Miss Verinder'in odası aynı geçen seneki duruma getirilecek. Birinci kattaki salona giden koridor da öyle. İkinci kattaki yatak odalarına giren koridor da aynı şekilde. Ve nihayet Mister Blake'in geçen sene kaldığı oda...»

Betteredge'in ucu kütleşmiş olan kalemi direktiflerimi kelimesi kelimesine yazmakta devam ediyordu.

— «Devam edin, beyefendi» dedi, adetâ sadistçe bir ağırbaşlılıkla. «Bu kalem daha çok şeyler yazabilir.»

Kendisine, verilecek başka bir direktifim olmadığını söyledim.

— «Beyefendi,» dedi Betteredge, «bu takdirde, benim de kaydetmek istediğim bâzı hususlar var.»

Sonra tekrar kaleminin ucunu diliyle ıslattı.

— «Acaba» diye başladı. «bazı mes'uliyetlerden kendimi kurtarabilir miyim? İlk önce Miss Verinder'in odası hakkında. Geçen sene halıyı kaldırdığımız zaman, altından bir sürü iğne çıkmıştı. Bu iğneleri tekrar halının altına serpecek miyim?»

— «Muhakkak ki, hayır.»

Betteredge bu konuda da hemen not aldı.

— «Birinci koridordaki süsleri kaldırdığımız zaman, mâlikânenin demirbaş listesinde adı (**Aşk tanrısı, Cupidon**) olarak geçen bir heykelciği de götürmüştük. Geçen sene onun iki kanadı vardı; bir anlık gafletim neticesinde şimdi sâdece tek bir kanadı kaldı. Cupidon'un kanadından da mes'ul muyum?»

Bunun da mühim olmadığını söyledim ve Betteredge ikinci bir defa daha not aldı.

— «İkinci koridora gelince» diye devam etti, «geçen sene olduğu gibi bu sene de orada, evin odalarının kapılarından başka bir şey yok. Bu bakımdan tamamen rahatım. Yarından itibaren ne zaman isterseniz eve gelebilirsiniz, Mister Jennings.» dedi ayağa kalkarken. «Gerekli kimselerin yardımıyla beni orada çalışırken bulacaksınız.»

Ve bunları söyledikten sonra da selâm vererek dışarıya çıktı.

— «Ona güvenebilir miyiz?» diye sordum.

— «Körü körüne» diye cevap verdi, Mister Blake. «Eve gittiğimiz zaman, hiç bir şeyin unutulmadığını ve hiç bir şeyin de ihmal edilmemiş olduğunu göreceksiniz.»

19 Haziran — Projelerimize karşı bir itiraz daha! Hem de bu sefer bir hanımdan. Sabah postası bana iki mektup getirdi. Birincisi, teklifimi kabul ettiğini nâzik bir lisanla bildiren Miss Verinder'in mektu-

buydu. Diğeri ise, genç kızın beraber yaşadığı Mrs. Merridew adındaki bir hanımdan geliyordu.

Mrs. Merridew yazdığı mektupta, herhalde böyle bir teklifi yaparken, Miss Verinder'in henüz sâdece on dokuz yaşında olduğunu bilmediğimi söylüyordu. Bu yaştaki bir genç kızın, erkeklerle dolu olan bir evde, tıbbî bir denemeye şahit olmasına müsaade etmek, Mrs. Merridew'ün asla kabul edemiyeceği bir durumdu. Ancak Miss Verinder Yorkshire'a gitmekte ısrar ettiği takdirde, kendisi de ona refakat etmek mecburiyetinde kalacaktı.

Mr. Blake'in de o sabahki durumunda bir değişiklik yoktu. Hemen bugünden eve giderek, Betteredge'i rahatsız etmemeye karar verdik. Yarın nasıl olsa bu işi yapmak için vaktimiz olacaktı.

20 Haziran — Mr. Blake'in asab bozukluğu yavaş yavaş artıyor; artık geceleri uyuyamıyor. Ev ne kadar çabuk hazırlanırsa, o kadar iyi olacak.

Evi kontrol etmek için beraberce yola çıktık.

Bahçe kapısından içeri girdiğimiz zaman kulağımıza gelen çekiç sesleri, çalışmaların büyük bir hızla başladığını gösteriyordu.

Bu vesileyle kırmızı bir balıkçı şapkasıyla, yeşil bir önlük giymiş olan Betteredge holde bizi karşıladı. Ve beni görür görmez de, cebinden meşhur not defterini çıkararak, direktiflerimi yazmaya hazırlandı. Etrafımıza bakındığımız zaman, bütün çalışmaların arzu edildiği gibi ve maksada uygun bir şekilde ilerlediğini gördük. Fakat büyük holde ve Miss Verinder'in odasında daha yapılacak çok iş vardı. Yâni evin hafta sonuna kadar tamamlanacağı epey şüpheliydi.

Betteredge'i şimdiye kadar yaptığı işlerden dolayı tebrik ederek ve bir iki gün içinde tekrar geleceğimizi vâdettikten sonra, oradan ayrıldık.

21 Haziran — Mister Blake korkunç bir gece geçirmiş. Ona ilâç vermeye mecbur kaldım. Allahtan bünyesi her türlü ilâca karşı gayet hassas. Yoksa tam harekete geçeceğimiz bir sırada hastalanmasından endişe etmeye başlayacaktım. Bana gelince; hareketli ge-

çirdiğim bu son iki gün, sabahleyin öylesine bir krizin gelmesine sebep oldu ki, yeniden afyonu yardıma çağırmaya mecbur kaldım. Ve bu defa her seferinden daha fazla doz alacağım için hatıra defterimi kapatıyorum: Beş yüz damla.

22 Haziran — Bugün durum elverişli görünüyor. Mister Blake'in asabı çok daha iyi. Gece biraz uyuyabilmiş.

Son çalışmaları görmek için eve gittik. Bütün her şey yarın bitmiş olacak.

Mister Blake'in önceden de tahmin etmiş olduğu gibi, Betteredge bana hiç bir itirazda bulunmuyor. Bütün direktiflerimi uysallıkla yerine getiriyor.

Bu arada, Mister Bruff'a yazıp, şahit olarak buraya çağırması için Mister Blake'i ikna ettim. Ben de Miss Verinder'e bir kaç satır yazarak gönderdim.

23 Haziran — Afyon dün gece yine hakkımdan geldi. Yapılacak hiç bir şey yok; Mister Blake'le girişeceğimiz tecrübeye kadar bu şekilde devam etmem lâzım. Üstelik kendisi bugün daha da fena. Sabahın saat ikisinde, sigaralarını muhafaza ettiği dolaba kadar gitmiş. Fakat büyük bir kuvvet sarfederek, onlara dokunmamış. Dolabın anahtarını da pencereden dışarıya fırlatmış.

24 Haziran — Mister Blake'le beraber uzun bir gezinti yaptık. Sonra yine beraberce otelde yemek yedik. Onu bu sabah son derece sinirli görmüştüm. Fakat yemekten sonra divanın üzerinde iki saat kadar uyuyunca içim rahatladı. Eğer bu geceyi de kötü geçirirse, şartların aynı geçen seneki şartlara benzediğinden emin olacağım.

25 Haziran — Nihayet tecrübeyi yapacağımız gün geldi. Şu anda saat öğleden sonra beş. Biraz önce eve geldik. Bütün her şey Mister Blake'in durumuna bağlı. Bugün öğleden sonra haddinden fazla sinirliydi. Her vesileyle yüzünün rengi atıyor, elleri hafifçe titriyor, en ufak bir gürültü ürpermesine sebep oluyordu.

Bunlar sigarayı ânîden bırakan bir adamın, çektiği uykusuzluğun neticesinde beliren arazlardır. Acaba akşama kadar devam edecek mi? Hâdiseler bize bunu gösterecek.

Ben bu satırları yazdığım sırada, Mister Blake de aşağıda bilârdo oynamakla vakit öldürüyor. Aynı geçen sene yapmış olduğu gibi!

Dün akşam Miss Verinder'den bir mektup aldım. Kendisine söylemiş olduğum gibi, öğleden sonraki trenle hareket edeceğini bildiriyor. Bu arada Misis Merridew da kendisine refakat ediyormuş.

Aynı şekilde Mister Blake de, dün avukatının cevabını almış. Mister Bruff dâveti kabul ettiğini, ancak bu işi de sırf Miss Verinder'in yanında bulunmak için yaptığını bildiriyormuş.

Şimdi Betteredge gelerek, Mister Blake'in beni çağırdığını söyledi. Dolayısiyle yazıma şimdilik ara veriyorum.

Saat yedi — Yeniden döşenmiş olan bütün odaları dolaştıktan sonra, meyva ağaçlarıyla süslü yolda güzel bir gezinti yaptık.

Geçen seneki meşhur yemeğin yendiği aynı saatte masanın başına oturduk.

Yemekten sonra, konuyu, elimden geldiği kadar tabiî olmaya çalışarak Hintlilere getirdim. Böylece lâvdanom'u vermeden evvel, Mister Blake'in zihnini tekrar Ay Taşıyla meşgul etmek istiyordum.

Saat sekiz buçuk — Bu arada en mühim vazifelerimden birini daha tamamlamam, yani Mister Candy'nin geçen sene bu vakitler kullandığı lâvdanom şişesini evdeki ilâç dolabında bulmam lâzımdı.

On dakika sonra Betteredge'yi yakalıyarak, ona bu arzumu söyledim. En ufak bir itirazda bulunmadan, hattâ cebinden not defterini bile çıkarmaya lüzum görmeyerek bana yolu gösterdi.

Kapağı sıkı sıkıya kapalı olan lâvdanom şişesini, ilâç kutusunda bulmakta güçlük çekmedim. Uzun uzun düşündükten sonra Mister Blake'e vereceğim do-

zu artırmak kararını aldım. Notlarımdan anlaşıldığına göre, Mister Candy sadece yirmi beş damla kullanmıştı. Fakat kanaatimce bu doz ikinci bir tecrübe için kâfi değildi. Dolayısiyle Mister Blake'e kırk damla vermeyi kararlaştırdım.

Saat on — Şahitler yahut dâvetliler (onları ne şekilde adlandıracağımı bilemiyorum) bir saatten beri buradalar.

Saat henüz dokuza gelmeden, Mister Blake'e, her şeyin tamam olup olmadığını son bir defa kontrol etmek için odasına çıkmamız teklifinde bulunmuştum. Betteredge'e de, hemen yandaki odayı Mister Bruff'a vermesini rica etmiştim. Ve avukat geldiği zaman da kapıya vurarak beni haberdar edecekti. Holdeki pandüllü saat tam dokuzu çalıyordu ki, Betteredge kapıya vurdu. Derhal odadan çıktım ve Mister Bruff'la koridorda karşılaştım.

Her zamanki gibi görünüşüm yine aleyhime oldu. Bunu Mister Bruff'ın şüpheli bakışından anladım.

— «Sanırım Misis Merridew ve Miss Verinder' le beraber seyahat ettiniz? dedim.

— «Evet» diye cevap verdi Mister Bruff, elinden geldiği kadar soğuk bir tavırla.

— «Miss Verinder, tecrübeye girişmeden önce, kendisinin ve dolayısiyle Misis Merridew'ün varlığından Mister Blake'in asla haberi olmaması lâzım geldiğini herhalde size söylemiştir?»

— «Dilimi tutmam lâzım geldiğini biliyorum, beyefendi!» dedi. Mister Bruff, daha da soğuk bir tavırla «Şimdi ikna oldunuz mu?»

Kendisini selâmlıyarak, yanından ayrıldım.

Şimdi aşağıya inip diğer iki dâvetliyle meşgul olmam lâzımdı. Koridorda, onların rahatını temin etmekle vazifeli olan bahçevanın karısına rastladım. tam Miss Verinder'in nerede olduğunu soracaktım ki, bizzat kendisi odasının kapısını açtı.

— «Mister Jennings mi?» diye sordu.

Henüz kendisine cevap verecek fırsatı bulamadan, benimle koridorda konuşmak için telâşla dışa-

rıya çıktı. Tam bir şamdanın yanında karşı karşıya geldik. Miss Verinder yüzümü görünce duralıyarak tereddüt etti. Fakat derhal kendisini toparladı ve kızararak, samimî bir tavırla bana elini uzattı.

— «Hiç de yabancıya benzemiyorsunuz, Mister Jennings» dedi. «Mektuplarınızın beni nasıl mes'ut ettiğini bir bilseydiniz!»

Korkunç suratıma minnetle baktı; bu benim için o kadar yeni birşeydi ki, genç kıza nasıl bir cevap vereceğimi bilemiyordum.

— «Nerede şimdi?» diye sordu. «Ne yapıyor? Size benden bahsetti mi? Durumu nasıl? Geçen sene olanlardan sonra, burada bulunmaya tahammül edebiliyor mu? Ona lâvdanomu ne zaman vereceksiniz? İlâcı hazırlarken ben de yanınızda bulunabilir miyim? O kadar asabiyim ve o kadar korkuyorum ki, size daha binlerce sual sorabilirim. Bütün bunları söylemem sizi şaşırtmıyor ya?»

— «Hayır» dedim. «Bunun sebebini gayet iyi anladığımı zannediyorum.»

— «Beni tahammülü imkânsız acılardan kurtardınız; bana hayat bahşettiniz. Sizden sır saklamak için deli olmalıyım. Onu seviyorum. Onu her zaman sevdim; hattâ yüzüne karşı her türlü hakareti yaptığım sırada da. Acaba bu konuda mazur görülebilir miyim? Ümit ederim. Yarın benim burada olduğumu öğrendiği zaman ne düşünecek acaba?»

Konuşmasına tekrar ara vererek, ciddiyetle suratıma baktı.

— «Yarın» dedim, «şu anda bana söylediklerinizi kendisine de tekrar edersiniz, olur biter.»

Yüzü aydınlandı. Bana doğru bir adım attı:

— «Onu bu son zamanlarda sık sık gördünüz» dedi. «Yeniden birleşebileceğimize hakikaten inanıyor musunuz?»

— «Evet, hakikaten inanıyorum» diye cevap verdim. «Yarın olacaklardan tamamen eminim. Bu gece olacaklardan da o kadar emin olmak isterdim.»

Konuşmamızın burasında Betteredge elinde çay tepsisi olduğu halde geldi. Onu takip ederek odaya

girdik. Salonun bir köşesinde oturan, ufak tefek, gayet şık giyinmiş bir hanım benim koyu tenimi ve rengârenk saçlarımı görünce bir çığlık atmaktan kendini alamadı.

— «Misis Merridew» dedi Miss Verinder «işte Mister Jennings.»

— «Mister Jennings'ten özür dilerim» diye mırıldandı, yaşlı yanım, benimle konuşmasına rağmen Miss Verinder'in yüzüne bakmaya devam ederek. «Tren seyahati dâima sinirlerimin bozulmasına sebep olur. Kendimi her zamanki alışkanlıklarıma vererek sükûnet bulmaya çalışıyorum. Örgü örmem böyle müstesna bir durumda belki garip karşılanabilir. Tabiî bu Mister Jennings'in yapacağı tıbbî denemeye bir mânî teşkil ediyorsa derhal bırakmaya hazırım.»

Gayet tabiî bunun asla bir mânî teşkil etmediğini söyledim. Bu arada Misis Merridew tekrar garip renkli saçlarıma bakmamak için bir gayret sarfetti. Hayır! İmkânsız! Yapılacak hiç bir şey yoktu.

Yaşlı kadın tekrar Miss Verinder'e doğru döndü :

— «Eğer mümkünse benim Mister Jennings'den bir ricam olacak.» diye devam etti. «Kendisi bu gece tıbbî bir denemeye girişecek. Ben de talebeyken sık sık böyle tecrübeler yapardım. Ve bu tecrübeler her seferinde bir patlamayla son bulurdu. Bu defa patlama olmadan önce bana haber verilmesini istirham ediyorum.»

Hiç bir patlama olmayacağına dair teminat vererek, kendisini yatıştırdım.

Tam bu esnada kapı vurularak içeriye Betteredge girdi.

— «Özür dilerim, Mister Jennings» dedi «Mister Franklin nerede olduğunuzu bilmek istiyor. Genç hanımımın evde olduğunu kendisinden saklamak için sizden emir aldığımdan, nerede olduğunuzu bilmediğimi söyledim. Bunun bir yalan olduğunu siz de biliyorsunuz. Artık bir ayağım çukurda olduğuna göre, bana ne kadar az yalan söyletirseniz, size o kadar çok min-

nettar kalırım. Çünki aksi takdirde son saatlerim yaklaştığı zaman vicdan azâbı çekeceğime inanıyorum.»

Hanımlardan müsaade isteyerek, derhal Mister Blake'in odasına çıktım. Odanın içinde yalnızdı, bir aşağı bir yukarı yürüyor ve kendisini yalnız bıraktığım için de pek memnun görünmüyordu.

— «Mister Bruff'la görüşmediniz mi?» diye sordum. «Kendisi şimdi nerede?»

Eliyle yandaki odayı işaret etti. Fazla üzerinde durmadım.

«Lâvdanom'u bana ne zaman vereceksiniz?» dedi, sabırsızlanarak.

Henüz saat on olmamıştı. Halbuki daha önceden Betteredge ve Mister Blake'le bu konuda uzun müddet konuştuktan sonra, geçen sene Mister Candy'nin afyonu kendisine saat on birden önce vermediğine kanaat getirmiştim. Dolayısıyle şimdi de aynı saati beklememiz gerekiyordu.

— «Biraz daha bekleyeceksiniz» dedim. «Ben de yanınızda kalacağım ve o an gelinceye kadar da size arkadaşlık edeceğim.»

Bir müddet şuradan buradan konuştuk, fakat her ikimizin zihni de artık çok yaklaşmış olan bahis konusu teşebbüsle meşgul idi. Daha sonra Mister Blake'in gece masasının üzerindeki kitapları karıştırarak vakit geçirdik. Nihayet onu yalnız bırakarak bu satırları yazmak üzere yukarıya çıktım.

Saat onbire yaklaştı. Bir kere daha yazılarıma ara vermem lâzım.

Saat sabahın ikisi — Deneme yapıldı. Neticesi ne oldu? İşte şimdi bunu anlatmak istiyorum.

Saat tam on birde Betteredge'i çağırarak, Mister Blake'in artık yatabileceğini söyledim. Betteredge de bana ufak bir kâğıt parçası verdi. Kâğıdın üzerinde şunlar yazılıydı :

Mrs. Merridew yatmaya gitti. Tabiî bu gece benim odamda olacaklardan asla haberi yok. Çünki aksi takdirde bütün gece yanımdan ayrılmazdı. Şu

anda yalnızım ve korkuyorum. İlâcı hazırlarken benim de yanınızda bulunmama müsaade ediniz; bu denemeye ben de kendimden bir şeyler katmak istiyorum.

R. V.

Betteredge'in peşinden koridora çıkarak, ilâç kutusunu Miss Verinder'in odasına götürmesini söyledim.

Bu emri şüpheyle karşıladı.

— «Genç hanımımla ilâç kutusu arasında ne gibi bir bağlantı bulunduğunu sorabilir miyim?» dedi.

— «Siz de Miss Verinder'in odasında kalın, görürsünüz.»

Betteredge hakikaten endişelenmişe benziyordu.

— «Bu işi yaparken Mister Bruff'ın da hazır bulunmasını istemez misiniz, beyefendi?» diye sordu.

— «Gayet tabiî, isterim» diye cevap verdim. «Şimdi derhal gidip onun da aşağıya inmesini rica edeceğim.»

Betteredge başka hiç bir şey söylemeden, ilâç kutusunu almaya gitti.

Ben de tekrar Mister Blake'in yanına dönerek, bu odayı avukatın odasıyla birleştiren ara kapıyı tıklattım.

— «Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim» dedim. «Mister Blake için lâvdanom hazırlıyacağım. Sizin de şahit olarak yanımda bulunmanızı tercih ediyorum.»

— «Evet!» dedi, bütün dikkatini elindeki kâğıtlara vermiş görünen. Mister Bruff: «Hepsi bu kadar mı?»

— «Sonra tekrar benimle buraya gelip, ilâcı kendisine içirdiğimi görmenizi rica edeceğim.»

— «Hepsi bu kadar mı?»

— «Daha sonra da Mister Blake'in odasında kalıp, meydana gelecek hâdiseleri tâkip etmenizi rica edeceğim.»

— «Pekâlâ» dedi Mister Bruff. «Eğer bir mahzur görmezseniz, dosyalarımı her yere berâberimde taşıyabilirim.»

Bana cevap verecek fırsat kalmadan, Mister Blake, yattığı yerden atıldı:

— «Bu tecrübenin sizi hiç alâkadar etmemesi için, bir inek kadar bile düşüncenizin olmaması lâzım, Mister Bruff» dedi.

— «İnek faydalı bir hayvandır, Mister Blake» diye cevap verdi avukat, dosyaları elinde olduğu halde beni takip etmeden önce.

Miss Verinder'i son derece sinirli bir vaziyette, odasının içinde bir aşağı bir yukarı dolaşırken bulduk. Hemen suallerine başladı. Mister Blake'den başka bir şey düşünmüyordu.

— «Şimdi kendisi nasıl» diye sordu «Âsâbı bozuk mu? Keyfi nasıl? Bu tecrübenin muvaffak olacağını zanediyor musunuz? İlâcın ona herhangi bir kötü tesiri olmayacak, değil mi?»

— «Asla olmayacak. Şimdi benimle gelin de damlaları sayalım.»

— «Bir sâniye! Şimdi saat on biri biraz geçiyor. Bir şeyler oluncaya kadar aradan ne kadar zamanın geçmesi lâzım?»

— «Bu söylenmesi pek kolay bir şey değil. Belki de bir saat.»

— «Oda geçen seneki gibi tamamen karanlık mı olacak?»

— «Gayet tabiî.»

— «Şu anda bulunduğum odada bekleyeceğim. Kapım açık kalacak. Küçük salonun kapısını gözetleyeceğim ve o yaklaşırken de ışığı söndüreceğim. Geçen sene aynen böyle olmuştu; bu sene de aynı şeylerin olması lâzım, değil mi?»

— «Kendinize hâkim olabileceğinizden emin misiniz, Miss Verinder?»

Miss Verinder;

— «Onun için her şeyi göze alırım» dedi ateşli bir tavırla.

Genç kıza bir göz atınca, kendisine güvenebileceğimi anladım. Yeniden Mister Bruff'a döndüm.

— «Kısa bir müddet için, kâğıtlarınızdan ayrılabilir misiniz?» diye sordum.

— «Oh! Gayet tabiî.»

Sonra ayağa kalkarak, Betteredge'e baktı ve esnedi.

Mis Verinder masanın üzerinde duran sürahiyle bardağı bana verdi.

— «Bırakın da suyu bardağa ben boşaltayım» dedi. «Bir şeyler yapmak ihtiyacını duyuyorum.»

Bardağın içine tek tek kırk damla damlattım.

— «Bardağın dörtte üçünü suyla doldurun» dedim, Miss Verinder'e.

Miss Verinder benim bu isteğimi yerine getirdikten sonra, Betteredge'yle Mister Bruff'a arkasını dönerek, gizlice bardağın kenarına bir öpücük kondurdu.

— «Bardağı, bu yanından içecek şekilde kendisine verin» diye fısıldadı, sevimli genç kız.

Cebimden Ay Taşının yerine geçecek olan kristal parçasını çıkararak, Miss Verinder'in eline teslim ettim.

— «Bunu da, geçen sene Ay Taşının bulunduğu yere koyun lûtfen» dedim.

Pencerenin yanındaki küçük möbleye doğru ilerleyerek, sahte elması, bir sene önceki yerine yerleştirdi.

Elimde bardak olduğu halde odadan ilk çıkan ben oldum. Ve arkamda Betteredge'le Mister Bruff olduğu halde de Mister Blake'in odasına ilk giren de yine ben oldum.

Onu yatağının içinde çok heyecanlı bir vaziyette bulduk. İki şahidin önünde kendisine ilâcı içirdim ve sonra uzanarak sabretmesi lâzım geldiğini söyledim. Sonra her üçümüz de kendimize bir yer bularak, olacakları beklemeye başladık.

Böylece aradan bir saat geçti. İlk belirtilerin başladığını farkederek saatime baktım; on ikiye beş vardı.

O anda tecrübesiz bir gözün Mister Blake'teki değişmeyi anlaması imkânsızdı. Fakat dakikalar ilerledikçe, belirtiler de artıyordu. Afyonun verdiği sarhoşluk gözlerinin parlamasına sebep oluyor, yavaş yavaş yüzüne bir trans hâli ifâdesi yerleşiyordu. Beş dakika sonra benimle konuşmaya başladı. Fakat cümlelerini tamamlamaya muvaffak olamıyordu. Tabiî bahsettiği şey de Ay Taşıyla ilgiliydi. Aradan kısa bir müddet daha geçince cümleleri kesik kesik kelimeler hâlini aldı. Sonra bir sessizlik oldu ve nihâyet yatağının içinde doğruldu. Daha sonra, kafası hâlâ Ay Taşıyla meşgul olarak yeniden konuşmaya başladı. Fakat bu defa benimle değil, kendi kendisiyle... Bu değişiklik tecrübenin muvaffakıyetle biteceğini anlamama kâfi geldi. Afyonun şiddetli tesiri o anda başlamış oluyordu.

Saat on ikiyi yirmi üç geçe, artık yarım saat içinde Mister Blake'in yatağından inip inmeyeceğinin belli olacağını düşünüyordum.

Bu korkulu bekleyiş esnasında ve tecrübenin ilk merhalesinin başarılmış olmasının verdiği sevinçle yanımda iki kişinin daha olduğunu tamamen unutmuştum. Onlara bir göz atınca, dosyalar halinde ifâde edilen kanunun, Mister Bruff tarafından döşemenin üzerine bırakılmış olduğunu gördüm; avukat gözlerini fal taşı gibi açmış Mister Blake'i tetkik etmekteydi. Betteredge de her türlü saygı kaidelerini unutarak, onun omuzu üzerinden başını yatağa doğru uzatmıştı. Kendilerine baktığımı farkedince her ikisi de suç üstü yakalanmış mektep talebeleri gibi, ürperdiler. Ayakkabılarımı çıkardım ve onların da aynı şevi yapması için kendilerine işâret ettim. Eğer Mister Blake yatağından çıkarsa, onu hiç ses çıkarmadan takip etmemiz şarttı.

On dakika daha geçti. Sonra Mister Blake, birden üzerindeki çarşafları atarak, bir ayağını yataktan dışarıya çıkardı.

— «Onu asla bankadan almak istememiştim» dedi. «Orada emniyetteydi.»

Kalbim kopacakmış gibi çarpıyor, nabzım delice bir hızla atıyordu. Soğukkanlılığımı kaybetmemek için bakışlarımı başka tarafa çevirdim. Yeniden bir sessizlik oldu.

Bakışlarımı tekrar yatağa doğru çevirdiğim zaman, Mister Blake'in tamamen yataktan çıkmış olduğunu ve ayakta durduğunu gördüm. Göz bebekleri büyümüştü. Başını iki yana oynattığı zamam mum ışığında gözleri pırıl pırıl parlıyordu. Bir müddet düşündü, tereddüt etti ve yeniden konuşmaya başladı :

— «Ne yapmalı?» dedi. «Hintliler evin içine saklanmış olabilirler.»

Konuşmasına ara vererek, odanın sonuna kadar yürüdü. Sonra tekrar geriye dönerek yatağının yanına geldi.

— «Üstelik kapalı bir yerde bile değil. Onu, kilidi olmayan küçük dolaba koymuş.»

Yatağının kenarına oturdu.

— «Herkes onu oradan alabilir» dedi.

Tekrar yatağına uzandı.

Korkunç bir şüphe içimi kapladı. Acaba afyonun uyuşturucu tesiri mi başlamıştı? Son anda bütün teşebbüs suya mı düşecekti?

Hayır! Ânîden tekrar yataktan fırladı :

— «Kafam bununla meşgul olduğu müddetçe uyuyamıyacağım» dedi.

Sonra yatağının başucunda yanan muma baktı. Bir sâniye sonra şamdan elindeydi.

Bizim yanımızda bulunan diğer mumu söndürdüm. Mister Bruff ve Betteredge'yle beraber odanın en uzak köşesine cekildik. Sonra onlara, sanki hayatları bahis konusuymuş gibi susmalarını işâret ettim. Böylece bir müddet daha bekledik.

Mister Blake'in elinde tuttuğu mumun ışığı ânîden titredi. Bir dakika sonra da, sessiz ve çabuk adımlarla yürümeye başladı.

Odanın kapısını açarak, dışarıya çıktı.

Onu bütün koridor boyunca, merdivende ve diğer koridor boyunca takip ettik; asla arkasına bakmadı, tereddüt etmedi.

Küçük salonun kapısını açtı ve onu tekrar kapatmaya lûzum görmeden içeriye girdi. Biz de bu kapının dışından neler olacağını gözetlemeye başladık.

Elinde şamdanı olduğu halde odanın ortasına doğru yürüdü; sağına ve soluna bakındı; fakat arkasına asla.

İşte o zaman Miss Verinder'in oda kapısının aralandığını gördüm. Işığını söndürmüştü. Genç kız harika bir şekilde kendine hâkim oluyordu. Bulunduğum yerden elbisesinin etekliğinin bir kısmını farkedebiliyordum. Hakikaten büyük bir cesâretle, tek bir söz söylemeden, tek bir hareket yapmadan, karanlıkta duruyordu.

O esnada saat biri on geçmekteydi. O ölüm sessizliği içinde, ağaçlar arasında ıslıklar çalan yağmur ve rüzgârın sesini duyuyordum.

Bir iki dakikalık bir tereddütten sonra, Mister Blake, pencerenin yanında bulunan küçük dolaba doğru yürüdü.

Elindeki şamdanı dolabın üzerine bıraktı. Elmasın saklı olduğu çekmeceyi buluncaya kadar bütün çekmeceleri açıp kapattı. Bir müddet çekmecenin içine baktı. Sonra sag eliyle mücevheri alırken, sol eliyle de tekrar şamdanını kavradı.

Odanın ortasına doğru bir kaç adım geriledi ve yeniden kararsız bir tavırla durdu.

Bir sene arayla, geçen doğum gününde yaptığı bütün hareketlerin aynısını tekrarlamıştı. Ve acaba aynı şekilde davranmakta da devam edecek miydi? Küçük salondan ayrılacak mıydı? Düşündüğüm gibi, tekrar odasına dönecek miydi? Sonra elması ne yaptığını görebilecek miydik?

Daha ilk hareketi yapar yapmaz, bundan sonrasının geçen senekinin tekrarı olmayacağını anladım. Şamdanı masanın üzerine bırakarak, odanın bir köşesine doğru yürüdü. Orada bir divan vardı. Bütün ağırlığını koluna vererek divana dayandı. Sonra tekrar toparlanarak odanın ortasına doğru ilerledi. Şimdi gözlerini görebiliyordum. Parlaklıkları kaybolmuştu, hüzünlü ve ciddî bir ifâdeleri vardı.

Bu bekleyiş Miss Verinder için korkunç oldu. Kendine hâkim olamadı ve bir kaç adım ilerledi, sonra durdu, Mister Bruff ve Betteredge ilk defâ olarak bana baktılar. Acaba hepimiz hayal kırıklığına mı uğrayacaktık?

Fakat Mister Blake, şu anda bulunduğu yerde kaldığı müddetçe bütün, ümitler kaybolmamış demekti. Büyük bir endişeyle neticeyi bekledik.

Taşı elinden düşürdü.

Mücevher orada, hepimizin görebileceği bir yerde, döşemenin üzerindeydi. Onu yerden almak için bir gayret sarfetmedi. Kayıtsız bir tavırla ona baktı ve başı öne doğru eğildi. Bir an tereddüt etti, sallanarak divana doğru geri geri gitti ve oturdu. Son bir gayret daha göstererek kalkmak istedi, muvaffak olamadı ve başı divanın yastıklarına gelecek bir şekilde yıkıldı. O anda saat biri yirmi geçiyordu. İşte hepsi bu kadardı. İlâcın uyuşturucu tesiri başlamıştı. Deneme böylece bitmişti.

Mister Bruff'a ve Betteredge'e arkamdan gelebileceklerini söyleyerek salona girdim. Mister Blake uyuyordu; artık onu rahatsız etmek korkusu yoktu. Hareket etmekte ve konuşmakta serbesttik.

— «Onu ne yapacağız» dedim. «Belki de altı veya yedi saatten önce uyanamıyacaktır. Odası da uzakta. Gençliğimde daha güçlü idim. Fakat şimdi yalnız başıma onu götürebileceğimi sanmıyorum, yardımınızı rica edeceğim.»

Onlar cevap vermeye vakit bulamadan, Miss Verinder alçak sesle beni çağırdı. Elinde bir örtü vardı.

— «Uykuda kendisini göz altında bulundurmayı düşünmüyor musunuz?» diye sordu.

— «Evet, afyonun üzerindeki tesirinden emin olmadığım için, onu yalnız bırakamam.»

Miss Verinder örtüyü bana uzatarak, mırıldandı:

— «Neden onu rahatsız edelim. Divanda kalsın. Ben kapımı kapar ve odama çekilirim.»

Bu, hakikaten onu rahat ettirecek en sade ve emin çareydi. Genç kızın fikrini Mister Bruff ve Bette-

redge'ye de açtım. Onlar da uygun gördüler. Bunun üzerine elimdeki örtü ile Mister Blake'in üzerini örttüm. Miss Verinder bize iyi geceler diledi ve kapısını kapattı. Benim isteğim üzerine, her üçümüz de, odanın ortasında duran yuvarlak bir masanın etrafına yerleştik. Masanın üstünde bir mum yanıyordu. Ayrıca yazı yazmak için ne lâzımsa buraya toplamıştım.

— «Birbirimizden ayrılmadan önce» dedim. «Bu gece olanlar hakkında bir kaç kelime söylemek istiyorum. Ben iki ayrı konuyu nazarı itibara aldım. Bu konulardan birincisi, Mister Blake'in geçen sene bu odaya girdiğini ve afyonun tesiri altında yâni tamamen şuursuz olarak elması aldığını ispat etmekti. Gözünüzün önünde olup bitenlerden sonra, şimdi siz de buna kani oldunuz mu?»

Cevapları en küçük bir tereddüte yer bırakmıyacak kadar açık oldu. Bunun üzerine devâm ettim :

— «Takip edilen ikinci hedef, doğum yıldönümü gecesi, Miss Verinder tarafından elinde elmas olduğu halde odadan çıktığı görüldüğü vakit Mister Blake'in elması ne yaptığını öğrenmekti. Bu defa başarı tamamiyle onun bundan sonraki hareket tarzına bağlıydı. Acaba aynen geçen seneki gibi mi hareket edecekti? Aynı şekilde hareket etmedi ve böylece ben de düşündüğüm hedefe varamadım. Fakat bunun benim için bir sürpriz teşkil etmediğini söylemek isterim. Ben Mister Blake'e, başarımızın, geçen yıldaki maddî ve mânevî şartların yeniden meydana gelmesine bağlı kalacağını söyledim ve bir takım güçlüklerle karşılaşacağımızı da kendisinden saklamadım. Ayrıca sunu da ilâve edeyim ki, lâvdanomun dozunu biraz fazla kacırmış olabilirim. Fakat ilk sebep kanaatimce başarısızlığın sebebini izah edebilecek mâhiyettedir.»

Bu sözleri söyledikten sonra kâğıt ve kalemi Mister Bruff'ün önüne koydum ve kendisine, yatmaya gitmeden önce, şâhit olduğu şeyleri yazıp altına imza atmaya bir itirâzı olup olmadığını sordum. Mister Bruff derhal kalemi eline aldı ve bu sahadaki tecrübesinin verdiği bir çabuklukla derhal bir zabıt tutarak, altını da imzaladıktan sonra, dedi ki:

— «Bunu size borçluyum, Mister Jennings. Sizden bir aralık şüphe ettiğim için özür dilerim. Siz Mister Blake'e paha biçilmez bir iyilikte bulundunuz. Hukuk ifâdesiyle dâvâyı kazandınız.»

Betteredge'in verdiği nutuk da çok karakteristikti.

— «Mister Jennings, Robinson Crusoe'yi okuduğunuz zaman -ki bunu size hararetle tavsiye ederim- göreceksiniz ki kendisinin yanıldığını veya aldandığını kabul ederken, bundan asla sıkılmamaktadır. Benim de bu meselede Robinson gibi hareket ettiğimi kabul etmenizi rica ediyorum.»

Bu sözler üzerine Betteredge de kâğıdı imzaladı.

Kalktığımız sırada, Mister Bruff, beni bir kenara çekti ve şunları söyledi :

— Elmasa ait birkaç sözüm daha var. Size göre, Mister Jennings, Mister Blake Ay Taşını odasına saklamış olmalıdır? Ben ise elmasın Londra'da, Mister Luker'in bankerleri elinde bulunduğunu ısrarla söylüyorum. Hangimizin haklı olduğunu araştırmayalım. Yarın Londra'ya döneceğim. Döndüğüm zaman bir takım yeni şeylerin ortaya çıkarılmış olduğunu öğrenebilirim; bu takdirde Mister Franklin Blake'in ihtiyaç halinde çağırılabilmesi için de yakında bulunması çok mühim olabilir. Uyanır uyanmaz kendisine benimle birlikte Londra'ya gelmesini teklif edeceğim. Geçen bu kadar şeyden sonra desteğinize güvenebilir miyim?»

— «Şüphesiz» dedim.

Mr. Bruff elimi sıktı ve odasına gitti. Betteredge de onu takip etti. Ben Mr. Blake'e bakmak için divana doğru ilerledim. Genç dostum hiç kımıldamamıştı. Derin bir uykudaydı.

Ben ona bakarken yatak odasının kapısının hafifce açıldığını duydum. Bir kere daha Miss Verinder, kapının eşiğinde göründü.

— «Bana bir lûtufta daha bulunun. onu sizinle birlikte beklememe müsade edin» dive mırıldandı.

Ben tereddüt ediyordum: uygun düşüp düşmemesi bakımından değil. kendisinin dinlenmesini istedi-

ğimden dolayı... Miss Verinder yanıma geldi ve elimi tuttu.

— «Uyuyamıyorum, hattâ odamda duramıyorum bile» dedi. «Eğer benim yerimde olsaydınız, siz de burada kalıp ona bakmak isterdiniz, Mister Jennings. Lûtfen evet deyin.»

Kabul ettim...

Sedirin ayak tarafında bir iskemleye oturdu. Gözleri saadet yaşlarıyla doluncaya kadar, kendinden geçmiş bir vaziyette orada kaldı. Sonra yaşlarını sildi, kalktı, gitti, dikişini getirdi. Dikişini dizlerinin üzerine koydu ve orada bıraktı. Uyuyan Mister Blake'den gözlerini ayıramadığı için iğneyi eline alamıyordu. Ben de kendi gençliğimi ve o zamanlar bana aşkla bakan gözleri hatırladım. Kalbim sıkışır gibi oldu. Hatıra defterimi elime alarak bu satırları yazdım.

Mister Blake uykusuna devâm ediyordu. Şafak sökmüştü, hafif bir ışık salonu aydınlatıyordu. Genç dostumda henüz hiç bir hareket yoktu.

Saat altıya doğru ızdırabımın yeniden başladığını hissettim. Miss Verinder'i yalnız bırakmak zorunda kaldım. Fakat geçirdiğim buhran uzun sürmedi. Kısa bir zaman sonra tekrar küçük salona döndüm.

Miss Verinder'i divanın başucunda buldum. Dudakları sevgilisinin alnında idi. Ben kendisine büyük bir nezaketle yerine gelmesini rica ettim ve iskemlesini gösterdim.

— «Siz de benim yerimde olsaydınız, aynı şeyi yapardınız,» dedi.

Saat tam sekiz. İlk defa olarak yerinden kıpırdadı.

Miss Verinder, divanın önünde diz çökmüş bir vaziyette. Gözlerini açar açmaz ilk olarak kendisini görmesini istiyor.

Peki!

İkisini yalnız bırakacak mıyım?

Evet!

Saat on bir — Ev yeniden boşaldı. Anlaşmaları

uzun sürmedi. Saat onda Londra'ya hareket eden trene hep beraber bindiler.

Kısa süren saadet günlerim de böylece bitti.

Mister Blake ve Miss Verinder'in bana söyledikleri şükran kelimelerini nakletmeye lûzum görmüyorum. Faydasız bir şey olur bu. Bu güzel lâflar benim yalnızlık ve acı çektiğim saatlerde, yardımıma gelecekler.

Mister Blake Londra'daki havâdisleri bana yazacağına dâir söz verdi. Miss Verinder de onunla beraber sonbaharda Yorkshire'a gelecekmiş. O zaman kendilerine misâfir olarak kalmak için geleceğimi söyledim. Her halde o zaman evlenmiş olacaklar. Miss Verinder'in elimi tutup, şunları söylediğini duyar gibi oluyorum:

— «Bu sizin eserinizdir!»

Fakir hastalarım beni bekliyorlar. Tekrar onlara dönelim bakalım. Tekrar ızdıraplara ve afyona dönelim.

Allaha şükürler olsun! Bir parça güneş ışığı hayâtımı aydınlattı. Saadet içinde bir kaç gün geçirdim.

(Franklin Blake'in hikâyesinin devamı)

Ezra Jennings'in günlük notlarını tamamlamak üzere söyleyecek bir kaç sözüm kalıyor.

26 Haziran sabahı; afyonun tesiri altına girdiğim andan kuzinimin odasında gözümü açtığım ana kadar, söylediğimden ve yaptığımdan tamamen habersiz olarak uyandım.

Uyandıktan sonra başıma gelenler üzerinde fazla durmayacağım. Olanları anlatmakla yetinerek sâdece şunu söyleyeceğim ki, Rachel ile ben, karşılıklı uzun bir izahata ihtiyaç duymadan birbirimizi anladık. Rachel gibi ben de, barışmamızdaki fevkalâde hızı nasıl izah edebileceğimi bilemiyorum. Bunun için okuyucu en fazla heyecanlandığı bir zamanı hatırlasın. o zaman Ezra Jennings kapıyı kapayıp bizi yalnız bıraktığı vakit neyin cereyan ettiğini anlıyacaktır.

Bununla birlikte şunu da ilâve edeyim ki, eğer Rachel dikkatli ve uyanık davranmasaydı Misis Merridew tarafından baskına uğrayabilirdik. Rachel ihtiyar kadının koridorda elbisesinin hışırtısını duydu ve birden onu karşılamak için dışarıya fırladı. Misis Merridew'ün şunu söylediğini duydum: «Ne oluyor?» Ve Rachel'in de şu cevabı verdiğini işittim: «İnfilâk!» Hemen arkasından da Rachel Misis Merridew'ün koluna girdi ve onu bahçeye, patlamanın(!) tesir sahası dışına götürdü. Misis Merridew eve dönünce, holde karşılaştık ve bana okulda talebe bulunduğu tarihten beri ilmin kaydettiği ilerlemelerin kendisini çok heyecanlandırdığını söyledi. Ancak şunu da ilâve etmeyi unutmadı: «İnfilâklar, Mister Blake, bugün, eskilerine göre çok daha şiddetsiz. Sizi temin ederim ki Mister Jennings'in infilâkini bahçeden duydum, duymadım gibi bir şey. Ve simdi eve girdikten sonra da bu infilâkı gösteren en küçük bir koku yok! Kabul etmek lâzımdır ki, Mister Jennings bunu çok mâhirâne bir şekilde idâre etmiş!»

İşte Ezra Jennings, Betteredge ve Mister Bruff'

dan sonra, Misis Merridew'ü de bu şekilde fethetmişti.

Öğle yemeğinde Mister Bruff, Londra'ya sabah treniyle ve kendisiyle birlikte gitmemi neden rica ettiğini hemen anlattı. Banka çevresinde alınan gözcülük tedbirleri ve bundan doğabilecek bütün neticeler büyük ölçüde Rachel'in merakını tahrik etti. Hattâ Rachel yapılan işlerin neticelerini daha çabuk öğrenmek üzere Misis Merridew'ün de bizimle birlikte gelmesini istedi.

İnfilâkın gizlice cereyan etmiş bulunmasının hâlâ tesiri altında olan Misis Merridew, çok esnek ve müsamahakâr göründü; ve netice itibariyle dördümüzün de sabah treniyle gideceğimiz Betteredge'e söylendi. Ben Betteredge'in de bizimle beraber gelmek isteyeceğini zannediyordum. Fakat Rachel, sadık hizmetkârını, onu ilgilendiren bir işle vazifelendirmeyi akıl etti. Kendisine evi düzeltmesi işi verildi ve Betteredge de «dedektiflik hummasına» kapılmıyacak kadar hizmetkârlık mes'uliyetlerini müdrik olduğu için, sesini çıkarmadı.

Yegâne üzüntümüz, Mister Jennings'den istediğimizden daha erken ayrılmak oldu. Onu, bizimle birlikte gelmesi için ikna etmek mümkün olmadı. Ben ancak kendisine mektup yazacağımı vâdedebildim. Rachel de Yorkshire'e döner dönmez kendisini görmesi için ısrar etti. Böylece bir kaç ay sonra tekrar görüşmek ümidimiz vardı. Bu durumda dahi, tren harekete geçtiği zaman, en iyi dostumuzu garın peronunda bıraktığımız için büyük bir hüzün duyduk.

Trenden iner inmez, Mister Bruff'a, eski, havı dökülmüş bir ceketle, siyah, kısa bir pantalon giymiş, fakat bilhassa gözlerinin parlaklığı göze çarpan küçük bir çocuk yanaştı. Çocuğun gözleri o derece dışarı fırlamış bulunuyor ve o kadar çabuk sağa sola kayıyordu ki, bu gözlerin çukurlarında nasıl kaldıklarına şaşmamak kabil değildi. Mister Bruff çocuğu dinledikten sonra, kendilerine Portland Place'e kadar refakat edemiyeceğimiz için hanımlardan özür diledi.

Rachel'e bütün olan biteni anlatacağıma dair söz vermeye henüz vakit bulmuştum ki, Mister Bruff kolumdan tutarak beni bir faytona soktu. Gözleri patlak çocuk da arabacının yanına oturdu ve Lombard

Street istikametine doğruldu. Araba hareket eder etmez sordum :

— «Bankadan ne haber?»

— «Mister Luker'den havâdis var» dedi. Mister Bruff. «Bir saat önce onun Lambeth'deki evinden çıktığı ve adamlarımın sivil polis olarak kabul ettikleri iki kişi ile faytona bindiği görülmüş. Hintlilerden korkarak tedbirlerini alan tefeci hakkında şu neticeye varılabilir; kendisi bankaya Ay Taşını almak için gitmiştir.»

— «Şu halde ne olup bittiğini anlamak için biz de bankaya gideceğiz?»

— «Yahut da eğer çok geç kalırsak, olup biteni öğreneceğiz. Arabacının yanında oturan çocuğa dikkat ettiniz mi?»

— «Gözleri dikkatimi çekti.»

Mister Bruff kahkahayı bastı.

— «Büroda zavallı çocuğa Gooseberry yâni frenk üzümü diyorlar. Ben onu alış veriş için yanıma alıyor ve kâtiplerimin de onun kadar zeki ve itaatkâr olmalarını temenni ediyorum. Patlak gözlerine rağmen, Gooseberry Londra'nın en kurnaz ve haylaz çocuklarından biridir, Mister Blake.»

Lombard Street'deki bankanın önünde arabadan indiğimiz vakit, saat beşe yirmi vardı. Paytonun kapısını açarken Gooseberry, gözlerini efendisinin gözlerine dikti :

— «Bizimle beraber gelmek ister misin?» diye sordu, Mister Bruff çocuğa. «Eğer gelmek istiyorsan yeni bir emre kadar bir daha da yanımızdan ayrılma.»

— «Şimşek gibi hızlıdır» diye alçak sesle ilâve etti, Mister Bruff, bana doğru dönerek: «Başka bir çocuğa yirmi kelime ile anlatamıyacağınız şeyleri, Gooseberry'ye iki kelime ile anlatabilirsiniz.»

Bankaya girdik. Hol çok kalabalıktı, tam saat beşte kapanan gişelerin önünde herkes ödeme yapmak yahut para almak için sırasını bekliyordu.

Mr. Bruff'u, uzaktan görür görmez iki adam kendisine yaklaştı.

— «Mister Luker'i gördünüz mü?» diye avukat adamlarına sordu.

— «Burada... Yarım saat önce bizim önümüzden geçti efendim. Müdürün bürosuna gitti.»

— «Hâlâ oradan çıkmadı mı?»

— «Hayır efendim.»

Mister Bruff bana döndü :

— «Bekleyelim!» dedi.

Halk arasında üç Hintliyi görmeye çalıştık. Şarklıları hatırlatan tek şahıs, gemici kıyâfeti giymiş uzun boylu bir adamdı. Acaba bu şahıs kıyâfet değiştirmiş olan Hintlilerden biri miydi? İmkânsız! Adam üç Hintlinin her birinden de daha büyüktü ve yüzü kalın, kara bir sakal ile örtülü bulunmadığı yerlerde Asyalıların suratından iki misli daha genişti.

— «Muhakkak ki her tarafta casusları var» dedi Mister Bruff.

Avukat henüz sözünü bitirmemişti ki, patlak gözlü oğlan saygı ile ceketinin ucundan çekti. Mister Bruff çocuğun bakışlarını takip etti.

— «Şşt!...» dedi «İşte Mister Luker!»

Tefeci arkasında iki sivil koruyucusu ile bankanın hususî bürolarından çıkıyordu.

— «Onu gözden kaybetmeyin» diye Mister Bruff mırıldandı.

Mister Luker bize hiç bakmadan kâh kalabalık arasından kâh holün daha tenha yerlerinden geçerek ağır ağır kapıya doğru yöneldi. Mister Luker gri elbise giymiş, sağlam, fakat küçük boylu bir adamın önünden geçerken açıkça elinin kımıldadığını gördüm. Adam bir an durdu ve onu gözü ile takip etti. Mister Luker ağır ağır halkın arasından ilerledi. Kapıya gelince adamları onun iki yanında yer aldılar. Her üçü de Mister Bruff'ün adamlarından biri tarafından takip ediliyordu ve onları bir daha da görmedim.

Avukata dönüp ona başımla gri elbiseli adamı işâret ettim.

— «Evet!» diye mırıldandı Mister Bruff. «Onu ben de gördüm.» Hemen arkasından ikinci gözcüyü aradı, fakat bu adam artık holde değildi. Gooseberry'e baktı. Fakat Gooseberry de ortadan kaybolmuştu.

— «Cehennem olasılar!..» dedi Mister Bruff,

kızgın bir tavırla. «Onlara tam ihtiyâcımız olduğu bir sırada meydanda yoklar.»

Gri kostümlü adam, sırası gelince kasaya çağrıldı, biz de kendisini takip ettik. Adam ödemesini yaptı, bir makbuz aldı ve çıktı gitti.

— «Ne yapmalı?» diye sordu Mister Bruff, «Her halde biz bu adamı tâkip edemeyiz, bu derece alçalamayız.»

— «Ben yapabilirim» dedim. «Onu gözden kaçırmıyacağım.»

— «Bu takdirde, ben de sizin arkanızdan geleceğim» dedi Mister Bruff ve adamın arkasından bankadan çıkarken de «Benim durumumda bir kimse için ne güzel bir meşgale, Allah aşkına bundan kimseye bahsetmeyin. Eğer duyulursa mahvolurum,» diye geveledi.

Gri kostümlü adam batı tarafına giden otobüse atladı. Biz de onun arkasından aynı otobüse bindik. Oxford Street'te adam otobüsü durdurdu ve indi. Tabiî biz de arkasından. Adam bir eczahâneye girdi.

Mister Bruff durdu ve bağırdı.

— «Benim eczâcım! Korkarım ki vaktimizi boşuna harcadık.»

Eczahâneye girdik. Mister Bruff ve eczâcı kendi aralarında bir kaç kelime konuştular. Avukat başı eğik bir vaziyette bana doğru geldi ve kolumdan yakalayarak, beni kapıya doğru sürükledi.

— «Ah!» dedi «Bu bize şeref verecek!»

— «Bize şeref bahşeden şey nedir?» diye sordum.

— «Mister Blake, biz ikimiz dedektiflerin en kötüsüyüz. Gri kostümlü adam otuz yıldanberi eczâcının hizmetindeymiş. Patronu hesabına bankaya para yatırmaya gitmiş. Dolayısiyle Ay Taşı hakkında yeni doğmuş bir çocuk kadar bilgisi yok.»

— «O halde yapılacak ne kaldı?» diye sordum.

— «Büroya dönmek» dedi Mister Bruff. «Gooseberry ve ikinci gözcüm de herhalde başka birini takip etmişlerdir. Temenni edelim ki, onlar da bizim gibi vakitlerini kaybetmiş olmasınlar.»

Grays Inn Square'e ikinci gözcü bizden önce

gelmişti. Bir çeyrek saatten beri bizi bekliyordu. Mister Bruff sordu:

— «Ne haber!»

— «Aldandım efendim» diye adam cevap verdi ve hemen arkasından ilâve etti. «Çok üzgünüm. Mister Luker'in açık renk elbiseli ihtiyar bir beye bir şeyler verdiğini gördüğüme yemin edecek kadar emindim. Oysa ihtiyar bey Londra'nın gayet namuslu tanınan hırdavatçılarından biriymiş.»

— «Gooseberry nerde?» diye kadere razı olmuş bir tavırla sordu Mister Bruff.

Adam korkmuşa benziyordu.

— «Bilmiyorum efendim» dedi. «Bankadan çıktıktan sonra onu bir daha görmedim.»

Mister Bruff, adamı savdı ve bana dedi ki-:

— «İki şıktan biri. Ya Gooseberry gözcüye yetişmek için peşinden koşmuştur, yahut da birini kendi hesabma takip etmiştir. Çocuk gelinceye kadar akşam yemeğini burada yesek ne dersiniz? Mahzenimde güzel bir şarabım var ve yakındaki lokantada da kotlet bulabiliriz.»

Mister Bruff'un apartmanında akşam yemeğini yedik. Sofra henüz kalkmamıştı ki, avukatla konuşmak isteyen birinin beklediği bildirildi. Acaba bu Gooseberry miydi? Hayır. Sâdece Mister Luker'i bankadan çıkışında takibe memur gözcü...

Bu adamın verdiği raporun ilgi çekici bir tarafı yoktu. Mister Luker evine dönmüş ve kendisini koruyan iki adamdan ayrılmıştı. Akşama doğru, pencerelerin demir kanatları indirilmiş ve kapı kilitlenmişti. Evin önünden geçen sokak ve evin arkasındaki yol göz altına alınmıştı. Hintliler görünmemişlerdi. Hiç kimse civarda dolaşmamıştı. Adam raporunu verdikten sonra yeni tâlimat bekledi. Mister Bruff adama ertesi güne kadar izin verdi.

— «Mister Luker'in Ay Taşını berâberinde götürdüğünü sanıyor musunuz?» diye Mister Bruff'a sordum.

— «Hayır» diye cevap verdi. «Eğer Ay Taşını

evinde alıkoymak tehlikesini göze alsaydı iki polise izin vermezdi.»

Bundan sonra daha yarım saat kadar beklediğimiz halde çocuk görünmedi.

Mister Bruff'un Hamstead'e gitmesi ve benim de Rachel'i görmek için Portland Place'e dönme zamanım gelmişti. Kartımı Mister Bruff'un kapıcısına bıraktım ve üzerine de çocuk geldiği takdirde saat on buçukta evde bulunacağımı yazdım.

Bâzı adamlar randevularına dakikası dakikasına sadıktır ve tam zamanında bulunurlar. Diğer bazıları randevularına gecikirler; ben ikinci sınıfa dahil olanlardanım. Düşünün ki ben akşamı Portland Place'de Rachel'in yanında, odanın öteki ucunda Misis Merridew olmak üzere, 12 metre boyunda bir odada geçirdim. Bu durumda onbuçuk yerine onbir buçukta eve dönmeme şaşılabilir mi? Uşağım kapıyı açar açmaz elime bir kâğıt sıkıştırdı. Kâğıtta şunlar yazılı idi:

Affedersiniz Beyefendi. Uykum geldi, ben yarın sabah saat dokuz ile on arasında tekrar uğrarım.

Hizmetçim, patlak gözlü bir gencin eve gelip yazımı ihtiva eden kartımı verdiğini, bir saat beklediğini ve kendisine (İyi bir gece uykusu çekmediği takdirde hiç bir işe yarayamayacağını) ifâde ettikten ve bana bir pusula bıraktıktan sonra evine döndüğünü söyledi.

Ertesi gün, saat dokuzda ziyâretçimi kabule hazırdım. Saat dokuz buçukta kapımın arkasında ayak sesleri duydum. (Gir, Gooseberry,) diye seslendim. (Teşekkür ederim efendim,) diye ağır ve melânkolik bir ses cevap verdi, kapı açıldı. Birden ayağa kalktım. Karşımda Çavuş Cuff duruyordu.

— «Mister Blake, Yorkshire'a mektup yazmadan önce, belki de şehirde bulunuyorsunuzdur diye evinize bir uğramayı düşündüm.»

Çavuş eskiden olduğu gibi şimdi de aynı derecede kara ve kuru idi. Gözleri (Betteredge'in de hikâyesinde inceden inceye anlattığı gibi) daha fazlasını öğrenmek esâsına dayanan eski ifâdelerini kaybetmemiş-

lerdi. Fakat üzerinde resmî elbise olmadığı için de büyük Cuff tanınmaz bir hâle gelmişti. Başında geniş kenarlı bir şapka, üstünde hafif bir avcı ceketi, beyaz pantalon ve koyu tozluklar vardı. Elinde meşeden sağlam bir baston tutuyordu. Çavuşun yegâne gayesi, bütün hayatı boyunca kırda yaşayan bir adam havasında bulunmak gibi görünmekteydi. Gözüme çarpan kendisindeki büyük değişikliğin methiyesini yaptığım zaman bu lâtifemi anlamazlıktan geldi. Londra'nın gürültülerinden ve pis kokularından acı acı yakındı. Çavuşun hafif bir taşra şivesiyle konuşup konuşmadığından da pek emin değildim! Kendisine kahvaltı teklif ettim; mâsum köylü (!) çok şaşırdı. Zirâ onun kahvaltı saatı altı buçuktu; Tavuklarla birlikte yatıyordu. Nihâyet Çavuş anlaşılmaz tarzı ile geliş sebebine temas ederek, dedi ki :

— «Irlanda'dan ancak dün gece geldim. Yatağa girmeden önce mektubunuzu okudum ve araştırmalarımın son bulduğu tarihten beri arada geçen her şeyi öğrendim. Şimdi yanıldığımı biliyorum Mister Blake. Bu, meslek hayatımda benim ilk yanılmam değildir. Dedektiflerin yanlış izler takip etmedikleri sâdece kitaplarda yazılıdır.»

— «Mister Cuff, şöhretinize lâyık olduğunuzu göstermek için tam zamanında geldiniz.»

— «Affınızı dilerim Mister Blake. Şimdiki halde işlerden çekildiğim için artık şöhretim beni tasalandırmıyor. Allaha şükür şerefle vazifemi yaptım. Beni buraya Lady Verinder'in hâtırâsı sevketti. Eğer bana ihtiyacınız varsa yalnız bunun için mesleğime döneceğim. Lûtfen kabul edin, aramızda para meselesi bahis konusu olmasın. Sizinle çalışmak benim için bir şeref olacaktır. Şimdi bana söyleyin Mister Blake. Mektup yazdığınızdan beri durum ne oldu?»

Ben Mister Cuff'a afyon denemesini ve Lombard Street'teki bankada olup bitenleri tafsilâtiyle anlattım. Ezra Jennings'in denemesinin büyük ölçüde tesirinde kaldı. Kendisi bilhassa yıl dönümü gecesinde, Rachel'in odasından ayrıldıktan sonra elması ne yapabileceğimi öğrenmek gayesiyle bununla ilgileniyordu.

— «Her ne kadar Ay Taşı'nı odanızda gizlediğiniz mevzuunda Mister Jennings ile mutabık değilsem de taşı odaya getirdiğiniz hususunda onunla aynı inançta olduğumu kabul ediyorum.»

— «Peki, ya bundan sonra ne oldu?» diye sordum.

— «Buna dâir hiçbir fikriniz yok mu?»

— «Hiç bir fikrim yok.»

— «Mister Bruff'ün da mı öyle?»

— «Benim kadar onun da yok.»

Çavuş ayağa kalktı ve yazı masama doğru gitti. Odaya girdiği vakit masanın üzerine koyduğu mühürlü bir zarfı eline aldı. Zarf üzerinde benim adresim vardı ve bir köşesinde de (şahsa mahsus) yazılı idi ve altında çavuşun imzası bulunuyordu.

— «Ben geçen sene bir hatâ işledim, bu sene de başka bir hatâ işleyebilirim» dedi. «Zarfı açmadan önce gerçeği öğreniniz. Böylece suçlu adamın adı ile bu zarfta yazılı olan ismi karşılaştırırsınız.»

Mektubu cebime koydum ve Çavuşa bankada yaptıklarımız hakkındaki fikrini sordum.

— «Çok iyi beyefendi, usulen yapılması lâzım gelen şeyler yerine getirilmiş. Fakat Mister Luker'den mâda göz altında bulundurulması gereken diğer bir şahıs daha vardı.»

— «Bu verdiğiniz mektupta adı yazılı bulunan şahıs değil mi?»

— «Ta kendisi, bu mektupta adı geçen şahıs Mister Blake, zamanı gelince size ve Mister Bruff'a sunacağım bir projem olacak. Önce çocuğu bekleyelim ve size ilgi çekici bir haber getirip getirmeyeceğine bakın.»

Saat ona gelmiş, fakat çocuk hâlâ görünmemişti. Çavuş Cuff başka şeylerden bahsetti. Eski dostu Betteredge ve aziz düşmanı bahçevandan haberler sordu. Asıl sevdiği konuya, yâni gül ekimine girmek üzere iken uşak odaya girdi ve çocuğun geldiğini haber verdi.

Çalışma odama girerken Gooseberry eşikte durdu ve içerdeki yabancıya şüpheli gözlerle baktı. Ben kendisine ilerlemesini söyledim.

— «Bu beyefendinin önünde konuşabilirsin.

Kendisi bize yardım için bulunmakta ve işi baştan sonuna kadar bilmektedir» dedim ve ilâve ettim: «Çavuş Cuff işte Mister Bruff'un bürosundaki genç!»

Bizim modern medeniyetimizde, şöhret çok güçlü bir manivelâdır. Çavuş Cuff'un şöhreti küçük Gooseberry'nin bile kulağına kadar gelmişti. Oğlan, dedektifin adını duyduğu vakit her zamankinden daha fazla, hattâ o kadar ki, sanki yuvalarından çıkıp halının üzerine düşeceklermiş gibi beni korkutacak derecede gözlerini oynattı.

— «Buraya gel çocuğum ve bütün bildiğini bize anlat» dedi Çavuş...

Büyük Cuff gibi -pek çok hikâyenin kahramanı olan bir kimsenin bu çağrışı çocuğun gözünü kamaştırır gibi oldu. Çavuşun karşısına oturdu ve ilk kateşizm imtihanını veren bir acemi oğlan gibi ellerini arkasında kavuşturdu.

— «Adın ne?» diye ilk suali sordu Çavuş.

— «Octavius Guy» diye çocuk cevap verdi. «Fakat büroda gözlerimden dolayı bana Gooseberry diyorlar.»

— «Octavius yahut Gooseberry, dün bankadan çıkınca nereye gittin?»

— «Bir adamın peşine düştüm efendim.»

— «Hangi adamın?»

— «Uzun boylu, sakallı ve gemici kıyafetinde bir adam.»

Ben atıldım ve dedim ki:

— «Bahis konusu adamı hatırladım. Mister Bruff'la beraber onu Hintlilerin casuslarından biri olarak kabul etmiştik.»

Çavuş Cuff benim ve Mister Bruff'un ne düşündüğümüz meselesiyle pek ilgilenmiş görünmedi. Çocuğu sorguya çekmeye devam etti:

— «Pekalâ neden gemiciyi takip ettin?»

— «Mister Bruff, Mister Luker'in bankadan çıkarken birisine birşey verip vermediğini öğrenmek istiyordu. Ben de Mister Luker'in kara sakallı gemiciye birşey verdiğini gördüm.»

— «Bunu neden Mister Bruff'a söylemedin?»

— «Vakit olmadı. Gemici hızla bulunduğu yerden uzaklaştı.»

— «Sen de arkasından koştun mu?»

— «Evet efendim.»

— «Gooseberry,» dedi Çavuş, çocuğun başına parmağıyla vurarak: «Senin kafanda bir şeyler var ve bu da saman değil! Buraya kadar senden memnunum.»

— «Pek iyi, gemici yola çıkınca ne yaptı?»

— «Bir payton çağırdı efendim.»

— «Ve sen ne yaptın?»

— «Ben de arabanın arkasına asıldım.»

Çavuş çocuğa sual sormakta devam ederken, başka bir ziyaretçinin daha geldiği haber verildi. Mister Bruff'un birinci kâtibi. Soruşturmayı kesintiye uğratmamak için kâtibi bitişik odaya aldım. Kâtip patronundan kötü haberler getiriyordu. Son günlerin tahrikleri ve sinir bozucu vak'aları Mister Bruff'a çok tesir etmiş ve kendisine gut hastalığı gelmişti. Avukat Hampstead'te evinde kalmak zorunda kalmıştı. İçinde bulunduğumuz kritik durumda, tecrübeli bir kimsenin düşünce ve vardımından yoksun olarak beni kaderimle başbaşa bırakmaktan üzüntü duyduğunu bildiriyordu. Birinci kâtip hizmetime girmek emrini almıştı ve Mister Bruff'u aratmayacak şekilde, onun yerine geçmek için bütün imkânını kullanmak arzusunu gösteriyordu.

Ben yaşlı dostumu teskin etmek için hemen bir şeyler yazdım ve Çavuş Cuff'un geldiğini haber verdim. Kendisine yazdığım şu sırada, Gooseberry'nin de yaptıklarını Çavuşa anlatmakta olduğunu ilâve etmeyi unutmadım. Bugün olacak hâdiselerden yazı ile yâhut da şahsen gidip kendisini haberdar edeceğimi Mister Bruff'a ayrıca vâdettim. Mektubu taşıyan kâtibi Hampstead'e gönderdikten sonra, büroma döndüm ki bu sırada Çavuş uşağımı çağırmak için zile basmak üzereydi.

— «Kusura bakmayın Mister Blake, şimdi sizinle görüşmek ihtiyacında olduğumu söylemek istiyordum.» dedi ve yeniden çocuğun başına hafifçe dokunarak ilâve etti. «Fikrimce bu değerli sokak çocuğu bizi alâkadar eden adamı takip etmiştir; sizin dün gece saat onbuçukta buradaki randevunuzda bulunmamanız

yüzünden çok krymetli bir zaman kaybedilmiş oluyor beyefendi. Şimdi yapılacak tek şey payton bulması için birisini göndermek.»

Beş dakika sonra, Çavuş Cuff'la ben (arabacıya yol göstermek için arabacının yanında oturan Gooseberry ile berâber) doğu istikametinde City'ye doğru yol alıyorduk.

— «Birkaç sene içinde bu çocuk benim eski mesleğimde bir isim yapacaktır» dedi Çavuş. «Hiç şüphe yok ki şimdiye kadar rastladığım çocukların en canlısı ve en zekisi. Odada yalnız kaldığımız zaman bana söylediklerini size nakledeyim Mister Blake. Paytonun arkasında adamı nasıl takip ettiğini izah ederken sanırım ki siz de orada idiniz değil mi?»

— «Tamam bundan sonra araba Lombard Street'ten Tower Whorf'a gitmiş. Kara sakallı gemici arabadan inmiş ve ertesi sabah hareket etmesi gereken Rotterdam vapurunun nöbetçi tayfasından vapura binip binemiyeceğini ve onun hamağında yatıp yatamıyacağını sormuş; fakat tayfa onun bu isteğini red etmiş. Vapurun bütün kabineleri, hamakları ve yataklarının akşamdan tamamiyle temizlenmesi gerektiğinden hiçbir yolcunun ertesi günün sabahından önce gemiye binemiyeceğini söylemiş. Bunun üzerine gemici şurada burada dolaştıktan sonra iskeleden ayrılmış. Tekrar yola çıktığı vakit bizim çocuk karşı kaldırımda yürüyen işçi kıyafetli birinin gemiciyi gözetlediğini ilk defa farketmiş. Gemici bir aşçı dükkânının önünde durmuş, çocuk tabiî lokantaya girecek durumda olmadığından, lokantanın vitrinlerine dizilmiş iştah açıcı yemekleri seyreden bir sokak çocukları grubu arasına karışmış. Gooseberry işçinin de karşı kaldırımı terketmeden kendisi gibi beklediğine dikkat etmiş. Bir dakika sonra bir arabanın ağır ağır geçtiğini ve işçinin önünde durduğunu görmüş. Bir şahıs işçiyle konuşmak için arabanın kapısından aşağıya doğru eğilmiş. Gooseberry bu şahsı bana kendiliğinden tarif etti. Tamamiyle bir Hintli görünüsündeymiş adam.»

Şu halde Mister Bruff'la beraber bir hatâ işlediğimiz meydandaydı. Sakallı gemicinin Hintlilerin hiz-

metinde çalışan bir casus olmadığı muhakkaktı. Acaba arabanın içindeki şahıs elması çalan adam mıydı?

— «Biraz sonra» diye devam etti Çavuş «araba ağır ağır hareket etmiş ve yolcu inmiş. İşçi de karşı kaldırıma geçerek lokantaya girmiş. Çocuk acıkıncaya ve çok yorgun düşünceye kadar dışarıda kalmış ve nihâyet o da kararlı olarak lokantaya girmiş. Cebinde bir şilini varmış. Kendi ifâdesine göre bu para ile sucuk, yılan balığı ezmesi ve bir şişe bira şeklinde muhteşem bir akşam yemeği yemiş.»

— «Lokantada gözüne ne çarpmış?» diye sordum.

— «Bir masada gemicinin gazete okuduğunu ve işçinin de diğer yanda bu gazeteleri araştırdığını görmüş. Gemici ayağa kalktığı zaman gece olmuşmuş bile. Sakallı adam sokağa çıkınca şüpheli gözlerle etrafına bakınmış. Çocuk da görünmeden karşı kaldırıma geçmiş. İşçi ise hâlâ lokantada bulunuyormuş. Gemici görünüşe göre ne yapacağı hakkında kararsız bir tarzda etrafına bakınarak yürümeye başlamış. Nihâyet lokantadan çıkan işçi de karşı kaldırıma geçmiş. Gemici Lower Thames Street'e gitmek üzere Shore Lane kadar yürümüş, sonra tabelâsında (Servet Çarkı) yazılı bir kabarenin önünde durmuş ve etrafı inceledikten sonra içeriye girmeye karar vermiş. Bu arada Gooseberry de gemiciyi adım adım takip ediyormuş. İçerde temiz görünüşlü bir çok kimse oturmaktaymış. (Servet Çarkı) kabaresi Mister Blake birası ve domuz sucuğu ile şöhret bulmuş ciddî bir müessesedir» (Dedektifin mevzu dışı lâfları beni sinirlendiriyordu. Kendisi de bunun farkına vardı ve söze yeniden başladığı vakit sadece Gooseberry'nin ifâdesini aynen tekrarlamakla yetindi.) «Gemici kabarede boş bir yatak olup olmadığını sormuş. Patron da (Hayır, her yer dolu) demiş. Fakat hizmetçi kadın (On numara boştur) diyerek durumu düzeltmiş. Bundan biraz önce Gooseberry barın müşterileri arasında işçiyi de görmüşmüş. Fakat garson daha yanma gitmeye fırsat bulamadan işçi ortadan kaybolmuş. Biran ne yapacağını şaşıran Gooseberry bundan sonra ne olacağını görmek için beklemek akıllılığını göstermiş. Tam

o esnada patronu çağırmışlar. Merdivende bağrışmalar olmuş. Birden işçi yeniden ortaya çıkmış. Patron onu yakasından tutuyormuş ve adam tam sarhoş halde görünüyormuş ki bu hal Gooseberry'yi çok şaşırtmış. Patron işçiyi kapıdan dışarı atmış ve bir daha geldiği takdirde polis çağıracağını söyleyerek onu tehdit etmiş. Bu vak'a cereyan ederken adamın on numaralı odada yakalandığını ve bir sarhoşun normal inat ve ısrarı ile odanın kendisi tarafından tutulduğunu ve ona ait bulunduğunu bağıra çağıra söylediği anlaşılmış. Biraz önce içkisiz ve tamamiyle normal halde gördüğü işçinin bu ânî sarhoşluğu karşısında şaşkına dönen Gooseberry onun tekrar peşine düşmekten kendini alamamış. Adam kabareden yola çıkınca bir müddet tam bir sarhoş hâliyle sağa sola yalpa vurarak yürümüş. Fakat yolun köşesini döner dönmez, birdenbire doğrularak normal halini bulmuş ve hiçbir şey olmamış gibi yoluna devam etmiş. Gooseberry garip bir ruh hali içinde (Servet Çarkı) kabaresine dönmüş. Daha başka bir şeyler görmek ümidiyle yine beklemiş. Ancak bundan başka birşey olmamış ve esâsen bir daha da ortalıkta görünmeyen gemiciden de artık bahsedilmemiş. Bu durumda Gooseberry büroya dönmeye karar vermiş.Tam bu karara vardığı sırada da karşıki kaldırımda yeniden işçiyi görmüş. Adam kabarenin en üst katındaki bir odayı, hâlâ lâmbası yanan tek odayı gözetliyormuş. Daha sonra odada ışık görmekten rahatlamış gibi görünen işçi uzaklaşıp gitmis. Gooseberry dün gece sizi bulmaya çalışmış fakat bildiğiniz gibi bulamamış. İşte Mister Blake şimdi durumu tamamiyle öğrenmiş bir durumdasınız.»

— «Peki bu konudaki sizin fikriniz nedir Mister Cuff?»

— «Bunun ciddî olduğunu düşünüyorum. Çocuğun gördüğü şeye göre Hintliler bizim işle meşgul oluyorlar...»

— «Evet ve hiç şüphe yok ki bu gemici Mister Luker'in elması kendisine verdiği kimsedir. Benim ve Mister Bruff'un aradığımız şahıs hakkında bu derece aldanmış olmamız garip görünmüyor mu size?»

— «Hiç de öyle değil, Mister Blake. Elması

alan şahsın karşılaşacağı tehlikenin büyüklüğü dolayısiyle, sizi yanlış yola sevketmek üzere Mister Luker'in daha önce birçok kimselerle anlaşmış olması çok muhtemeldir.»

— «Kabarede olan biteni anlıyor musunuz?» diye sordum. «İşçi kıyafetindeki adam Hintliler hesabına mı çalışıyordu? Fakat Gooseberry gibi ben de, netice itibariyle yapmacıktan başka bir şey olmayan işçinin bu âni sarhoşluğunu anlıyamadım.»

— «Bunun neyi ifâde ettiğini size anlatabileceğimi sanıyorum,» diye dedektif cevap verdi. «Eğer düşünürseniz, adamın Hintilerden açık ve kat'î tâlimat aldığını anlarsınız. Kolaylıkla tanınabilecekleri için Banka ve kabarede görünmek istemeyen Hintliler kendi yerlerine güvendikleri bir adamı göndermek zorunda idiler. Bu adam yâni işçi kıyafetindeki adam kabarede gemicinin gece kalacağı odanın numarasını işitince —ki bu oda aynı gece elmasın da bulunacağı odadır, meğer ki tamamiyle aldanmış olalım— aldığı haberi, verdiği Hintliler, odanın içini binâdaki yerini ve diğer bir takım hususları öğrenmek istemişlerdir. Bu açık tâlimat üzerine onların bu işe memur ettikleri adam ne yapabilirdi? Gemici gelmeden önce odayı görmek için merdivene koşmuştur. Kendisi bu yerleri tetkik ederken, yakalanınca da işin içinden en kolay bir tarzda sıyrılmak üzere sarhoş taklidi yapmıştır. İşte bu muammayı ben ancak bu şekilde izah edebiliyorum. İşçi kabareden çıkınca şüphesiz raporunu vermek üzere Hintlilerin kendisini bekledikleri yere gitmiştir. Bunlar gemicinin ertesi sabaha kadar kalmak üzere odada yerleştiğinden emin olmak için adamı tekrar kabareye göndermişlerdir. Gooseberry'nin ayrılmasından sonra (Servet Çarkı) kabaresinde cereyan eden şeylere gelince, bunları gece öğrenmemiz gerekli idi. Şimdi gündüz saat oniki. İnşallah aradığımızı buluruz.»

Bir çeyrek saat sonra arabamız, Shore Lane'in önünde durdu ve Gooseberry inmemiz için arabanın kapısını açtı.

Dedektif çocuğa sordu :

— «Her şey yolunda mı?»

— «Her şey yolunda,» diye çocuk cevap verdi.

(Servet Çarkı) kabaresine girer girmez gördüklerimiz benim tecrübesiz gözüme bile çarpacak kadar açık şekilde orada ağır bir vak'anın cereyan ettiğini gösteriyordu.

İçkinin verildiği konduvarın gerisinde, işinde acemi, beceriksiz, şaşkın bir kadın hizmetçiden başka kimse yoktu. Sabah içkilerini bekleyen bir iki müşteri ellerindeki paralarla sabırsızlıkla tezgâha vuruyorlardı. Hizmetçi kadın kafası çok meşgul ve sinirli bir halde dükkânın gerisindeki derinlikten meydana çıktı. Çavuş Cuff'ın sualine soğuk bir şekilde cevap vererek patronun yukarı katta bulunduğunu ve kimse tarafından rahatsız edilmek istemediğini söyledi.

Dedektif Cuff, sükûnetle tezgâhın kapağını açarak: «Benimle geliniz» dedi, merdiveni çıkmaya hazırlanarak ve çocuğa da kendisini takip etmesi için işaret ederek...

Tamamiyle şaşkına dönen hizmetçi kadın yabancıların geldiğini haber vererek patronu çağırdı. Birinci katta, bizim girmemize kızmış bir halde basamakları dörder dörder atlayarak inen patronla karşılaştık.

— «Kimsiniz ve buraya ne yapmaya geliyorsunuz?»

— «Sâkin olun» diye Cuff rahatlıkla cevap verdi. «Ben Çavuş Cuff'um.»

Ünlü polisin ismi derhal tesirini gösterdi. Patron kenara çekildi, bir salonun kapısını açtı ve dedektiften özür diledi.

— «Çok üzüntülüyüm efendim» dedi. «Bu sabah kabaremde çok tatsız bir vak'a cereyan etti. Benim mesleğimde bir kimsenin soğukkanlılığını kaybetmesi için pek az sebep vardır.»

— «Ondan şüphe etmiyorum,» diye cevap verdi Çavuş, «Müsaade ederseniz hemen gelişimizin sebebini söyleyeyim. Bu beyle beraber bizi ilgilendiren bir iş için size geliyoruz.»

— «Ne konuda efendim?» diyerek patron sordu.

— «Geceyi sizde geçiren esmer, gemici kıyafetinde bir adam konusunda».

— «Hay Allah! Şu anda bütün barın altüst olması bu adam yüzündendir.» diye patron haykırdı. «Siz yahut yanınızdaki beyefendi bu adamın kim olduğunu biliyor musunuz?»

— «Biz şüphesiz ancak kendisini gördükten sonra kim olduğunu söyleyebiliriz» diye cevap verdi Çavuş.

«Onu görünce mi» diye patron tekrarladı. «Bizim de bu sabah yedidenberi istediğimiz bu; onu görmek. Akşam yatarken sabah saat yedide uyandırılmasını istemişti. Sabah o saatte kapısına vurduk, fakat ne cevap verdi, ne de susmasının sebebini öğrenmek için kapısını açabildik. Saat sekizde bir daha denedik. Faydasız! Kapıyı açmak imkânsızdı ve odadan hiçbir ses de gelmiyordu! Ben sonra dışarı çıktım ve ancak bir çeyrek saat önce döndüm. Bizzat kendim kapıyı defâlarca vurdum ve hiç bir netice alamadım. Barın garsonu bir çilingir aramaya gitti. Eğer birkaç dakika bekleyebilirseniz kapı açılacak ve ne olduğunu anlıyacağız.»

— «Bu adam dün akşam içkili miydi?» diye sordu Çavuş Cuff.

— «Asla. Eğer tamamiyle normal halde olmasaydı, burada yatmasına müsaade etmezdim.»

— «Odanın parasını peşin olarak ödedi mi?»

— «Hayır.»

— «Odadan kapıdan başka bir yerden çıkılabilir mi?»

— «Oda tavan arasındadır. Tavanda ancak bir işçinin geçebileceği kadar küçük bir pencere vardır ki bu pencereden dama çıkılabilir ve oradan da, biraz ötede hâlen tamir edilmekte olan boş bir evden sokağa inilebilir. Çavuş Bey, bu garip adamın bu şekilde oda parasını ödemeden çıkıp gittiğini sanıyor musunuz?»

Dedektif Cuff dedi ki :

— «Bir gemici, sabah erken bir saatte yolun henüz tenha bulunduğu bir zamanda bu işi pekalâ ya-

pabilir. Gemi direklerine tırmanmaya alışkındır ve evlerin damlarında da kolaylıkla dolaşabilir.»

Çavuş Cuff konuşurken çilingir çıkageldi. Hepimiz birden yukarı çıktık. Kurt polisin bu sırada fevkalâde ağırlaştığı gözüme çarptı. Başta bizi takip etmesini istediği çocuğa da bu defa alt kattaki bir odada bizi beklemesini tenbih etmesini de tuhaf buludm.

Çilingirin çekici ve tornavidası beş dakika içinde kilidin hakkından geldi. Kapının arkasına bir barikat gibi eşyalar konmuştu. Engeli bir yana ittik ve nihâyet bu suretle ilk önce patron, sonra Çavuş ve üçüncü olarak da ben odaya girdik. Diğerleri bizi tâkip ettiler. Yatağa baktık ve hepimiz şaşkına döndük.

Adam odadan ayrılmamıştı, tamamiyle giyinmiş olarak kafasında yüzünü örten beyaz bir yastık bulunduğu halde yatağa uzanmıştı.

— «Bu ne demek?» diyerek patron sordu.

Çavuş Cuff cevap vermeden yatağa doğru yürüdü ve yastığı kaldırdı.

Adamın tunç rengini almış yüzü sâkindi; siyah saçları ve sakalı hafifçe ama pek hafifçe karışmıştı. Gözleri açık ve tavana bakar bir halde kalmıştı. Bu ölü ve sabit bakış beni ürkütüyordu. Açık olan küçük pencereye doğru gittim. Diğerleri polis Cuff'la beraber yatağın yanında kaldılar.

— «Durumu hiç de iyi görünmüyor!» dedi patron...

— «Ölmüş!» diye cevap verdi Çavuş ve doktorla polis çağırması için birinin gönderilmesini istedi.

Garson bu işi yapmak üzere hemen gitti. Çavuş âdeta büyülenmiş bir halde yatağın başından ayrılmıyordu. Onun bütün hareketlerini gözetleyenler de derin bir merak içinde idiler.

Ben hâlâ tavanda pencere hizmetini gören deliğe bakarken birinin ceketimin kolunu çektiğini farkettim ve küçük bir sesin mırıltısını duydum: «Buraya bakınız efendim.»

Gooseberry bizi odaya kadar tâkip etmişti. İri gözleri yuvaları içinde, korkudan değil de heyecandan ötürü garip bir şekilde dönüyordu. Gooseberry kendi he-

sabına mükemmel bir dedektife yaraşır bir keşifte bulunmuştu.

Yeniden seslendi ve «Beyefendi buraya bakınız» diyerek beni odanın bir köşesinde duran bir masaya götürdü.

Masanın üzerinde açık ve boş bir küçük tahta kutu bulunuyordu. Kutunun yanında ziynet eşyasının konduğu pamuk parçası vardı. Diğer yanda ise buruşuk beyaz bir kâğıt parçası göze çarpıyordu ki, mühürlü kısmı yırtılmış olmasına rağmen, üzerindeki yazı gayet iyi okunuyordu :

Middlessex Place. Lambeth'te oturan Mr. Septimus Luker tarafından Messrs. Bushe. Lysongh and Bushe nezdine bırakılmış ve bu mühürlü zarf içine konmuş, içinde büyük değeri haiz bir mücevher bulunan küçük bir tahta kutu. Bu kutu talep edildiği takdirde Messrs. Bushe ve Co tarafından Mister Luker'in kendisine teslim edilecektir.

Bu satırlar şu noktada hiçbir şüpheye yer bırakmıyordu. Dün bankadan ayrılırken gemici Ay Taşını almıştı ve bu taş elinde idi.

Yeniden ceketimin ucundan çekildiğini duydum. Gooseberry yakamı bir türlü bırakmıyordu.

Çocuk boş kutuyu sevinçle göstererek':

— «Bir hırsızlık!» diye fısıldadı.

— «Aşağıda beklemeni tenbih etmişlerdi, git oradan!» dedim.

Bu korkunç sahne karşısında çocuğun sevinçli davranışında insanı rahatsız eden öyle bir hal vardı ki dayanamıyarak onu iki omuzundan tuttum ve dışarı çıkardım.

Kapıdan girdiğim sırada Çavuş Cuff'un sesini duydum, benim nerede olduğumu soruyordu. Beni karşıladı ve kendisiyle birlikte tekrar yatağın yanına gitmeye zorladı.

— «Mister Blake, adamın yüzüne bakın. Bu kendi yüzü değil, bu değiştirilmiş bir yüzdür ve işte delili!»

Cuff ölünün alnının üst kısmında tunç renk-

teki teniyle hafifçe karışık saçları arasında parmağının ucu ile hafifçe esmere çalan beyaz bir çizgiyi gösterdi ve kuvvetle saçları tutarak :

— «Bakalım, bunun altında ne var?» dedi.

Sinirlerim orada kalamayacak kadar bozuktu. Yatağın başından yeniden uzaklaştım.

Odanın öbür ucunda uslanmaz Gooseberry'yi tekrar gördüm; bir iskemlenin üzerine çıkmış büyüklerin başları üstünden dedektifin ne yaptığına bakıyordu.

— «Perukasını çıkarıyor,» diye mırıldandı. Hiç bir şey göremeyen tek insan olduğum için Gooseberry bana bilgi vermek ihtiyâcını duyuyordu.

Bir dakikalık bir sükûnet oldu, sonra yatağın etrafında toplananlar arasında bir haykırış koptu. Gooseberry :

— «Sakalını koparıyor» diye bağırdı.

Bir dakikalık bir sessizlik daha ortalığı kapladı. Çavuş Cuff bir şey istedi. Patron lâvaboya gitti ve bir havlu ve leğenle döndü.

Gooseberry sandalyesi üstünde dans ediyordu.

— «Beyefendi gelin, benim yanıma çıkın. Şimdi adamın yüzü yıkanıyor!»

Çavuş birden etrafını saranları iteledi ve yüzünde peyda olan bir dehşet ifâdesiyle bana doğru geldi.

— «Yatağın başına gelin» dedi. Fakat bana daha dikkatli ve yakından bakınca fikrini değiştirdi ve «Hayır! gelmeyin, sâdece size verdiğim o mühürlü mektubu açınız,» diye ilâve etti.

Mektubu açtım.

— «Yazdığım ismi okuyunuz Mister Blake!»

Adı okudum!

Godfrey Ablewhite.

— «Şimdi yatağa yaklaşın ve yatakta kimin bulunduğuna bakın» dedi.

Arkasından gittim...

Yatağın üzerinde serilmiş adama baktım.

Bu **Godfrey Ablewhite** idi!...

(Çavuş Cuff'tan Bay Franklin Blake'e)

BİR

Dorking, Surrey, 30 Temmuz

Sayın Bayım,

Sizin için kaleme almaya söz verdiğim raporu gönderiyorum. Aradaki gecikme için beni mâzur görmenizi rica edeceğim. Çünki ben bunun eksiksiz bir rapor olmasını istiyordum. Fakat ne var ki, ortaya bir sürü imkânsızlıklar çıktı. Pek tabiî, bunların çıkacağını tahmin edemezdim.

Bununla beraber, elde etmek istediğim gayeye eriştiğimden eminim. Bu sahifelerde, Bay Godfrey Ablewhite'le alâkalı suallerin cevaplarını hemen hemen bulacaksınız. Biliyorsunuz, bunların temin edilmesini benden istemiştiniz.

İlkin size kuzeninizin ölümü hakkında bilinenleri nakledeceğim, sonra da elde edilen açıklamaya neticeleri ekleyeceğim.

Ayrıca size Bay Goodfrey Ablewhite'in yaşayış tarzına ait bilmediğiniz tarafları anlatacağım. Bunlar onun müteveffa Lady Verinder'in malikânesinde misafir olduğu günlerden önceki ve sonraki zamanlara ait yaşayışlarıdır.

İlkin kuzeninizin ölümünden bahsedelim.

Şurası muhakkak ki, Bay Godfrey Ablewhite uyuduğu sırada birden uyanmış ve yüzünün üzerine konulan kendi yastığı vasıtasiyle soluğu tıkanarak ölmüştür. Odaya girdiğimiz zaman, yastık kuzeninizin başında duruyordu. Bu cinâyetin failleri, AY TAŞI adındaki elmaşa kavuşma gayesini güden üç Hintli'den başkası olamazdı. Adamlar nihâyet emellerine nâil olmuşlardı.

Bir taraftan meyhâne odasındaki tetkik, diğer taraftan hâkimin idâre ettiği tahkikat, benim bu neticeye varmama yardımcı oldular.

Kapıya yüklenip içeri girildiğinde, müteveffa kendi yatağında ve kendi yastığı yüzünün üstünde olarak ölü bulunmuştu. Doktor, daha ilk muayenesinde, ortada soluk tıkanması suretiyle meydana gelen bir ölümün belirtilerini buldu. Yâni cinâyet şu şekilde işlenmişti: Bir, yahut birkaç kişi yastığı Godfrey'in ağzına ve burnuna o derece kuvvetle bastırmışlar ve onu o derece sıkıştırmışlardı ki, ciğerleri hava alamadı. Godfrey Ablewhite de böylece öldü.

Şimdi cinâyet sebebine geçelim.

Bir zarftan çıkarılmış olduğu anlaşılan küçük bir kutu, odanın bir masası üzerinde duruyordu. Fakat kutunun kapağı açıktı. İçi de boştu. Üzeri mühürlü zarf ise buruşturulmuş, bir tarafa atılmıştı. Bay Luker kutuyu, mührü ve yazıyı derhal tanıdı. Bu kutunun içinde AY TAŞI adındaki elmasın bulunması gerektiğini bildirdi ve bunun zarflanıp mühürlendikten sonra denizci kıyafetiyle dolaşan Godfrey Able-

white'e 26 haziran günü ikindi vakti kendisi tarafından verilmiş olduğunu anlattı. Bu durum karşısında ileri sürülecek şöyle bir faraziye vardı: Cinâyet, AY TAŞI'na sahip olmak isteyenler tarafından işlenmiştir.

Şimdi de cinâyetin nasıl işlendiğini öğrenelim.

Yapılan tetkike göre, normal yükseklikte olan odanın tavanında bir kapak vardı. Bu kapak o sırada açıktı. Her zaman karyolanın altında bulunan ip merdiven, tavana asılı duruyordu. Öyle ki, birkaç kişi buraya istedikleri gibi girebilirler, sonra da canları istediği zaman çıkabilirlerdi. Artık anlaşılmayacak bir taraf yoktu: Katiller, ilkin damdan tavanarasına inmişler, sonra da kapak yoluyla odaya süzülmüşlerdi. Bütün bu işler yapılırken, korkulacak bir taraf da olmamalıydı. Zirâ Shore Lane Sokağı o semtin en tenha yeri olduğu gibi devriye gezen polislerin de öyle kolay kolay uğrayacağı yer değildi. Hele geceyarısından sonra Shore Lane, Londra'nın en ıssız sokağı olurdu.

Ve nihayet cinâyetin kim tarafından işlenmiş olduğu hususunu ele alalım.

Biliyorsunuz, Hintli'ler her ne pahasına olursa olsun elmasa sahip olmak istiyorlardı. Bir Hintli'ye benzeyen ve Octavius Guy'ın bir arabanın penceresinde işçi kılıklı biriyle konusurken gördüğü adam, bu üç katilden biri olmalıydı. 26 Haziran gecesi Bay Godfrey Ablewhite'ı gizlice gözetleyen adam da o işçi kılığındaki katildi her halde. Bay Ablewhite'ten önce 10 numaralı odaya giren de ondan başka kimse olamazdı. Yatağın üzerinde altın bir tel parçası bulunmuştu. Eksperler bunu evirip çevirmisler, sonunda da İngiltere'de böyle bir tele rastlanılamayacağı-

nı söylemişlerdi. Bu olsa olsa Hindistan'dan gelmiş bir şeydi. Ayın 27'sinde eşkâleri üç Hintli'nin eşkâline uyan üç adama, Lower Thames Caddesinde rastlanıldı. Adamlar Tower Wharf'a kadar tâkip edildiler. Sonra onların Londra'dan Rotterdam'a giden bir vapura bindikleri görüldü.

Artık işin şüphe götürür bir tarafı kalmamıştı: Cinâyet bu Hintli'ler tarafından işlenmişti.

Şurası da muhakkak ki, işçinin cinâyeti tek başına işlemiş olduğunu iddia etmek doğru olmaz. İmkânsızdır, çünki kendisinden daha güçlü kuvvetli bir insan olan Bay Ablewhite'ı haydi kıskıvrak yakalayıp tuttu diyelim, ama onu başına bir yastık bastırmak suretiyle boğması akıl alacak bir şey değil. Üstelik Bay Ablewhite'ın feryatları da herhangi bir kimse tarafından duyulabilirdi. Meselâ yandaki odada yatan hizmetçi kız, hiçbir ses duymadığını ifade etmişti. Yine üst katta yatan patron da her hangi bir gürültüyle uyanmamıştı. Bu hâle göre, cinâyet bir değil, bir kaç kişi tarafından işlenmişti. Bunlar da Hintli'lerden başkası olamazdı.

Zâten sorgu hâkiminin vermiş olduğu kararda da şöyle bir husus vardı: Kimlikleri meçhûl birkaç kişi tarafından bilerek işlenmiş bir cinâyetti bu. Bay Ablewhite'ın âilesi katil, yahut da katillerin yakalanabilmesi için bir mükâfat vâdetmişlerdi. Adamların yakayı ele vermeleri için hiçbir masraftan kaçınılmayacaktı. İşçi kıyafetiyle gezinen adam, her türlü araştırmalara rağmen bulunamadı. Hintli'lerin izleri tâkip edildi. Bunların er geç yakalanmaları hususuna gelince, raporun sonu geldiğinde bu mesele hakkında size bir şeyler söyleyeceğim.

Bay Ablewhite'ın ölümüyle alâkalı hususları size burada naklettim. Şimdi de onun Lady Verin-

der'in mâlikânesine gelmeden ve geldikten sonraki yaşayış tarzı hakkında bilgi vereceğim.

ÜÇ

Elde ettiğim bilgilere dayanarak şunu açık olarak söyleyebilirim ki, Bay Godfrey Ablewhite, kusursuz bir centilmen olup konuşmasını iyi bilen ve bir çok hayır cemiyetlerinde faaliyet gösteren, bilhassa kötü yola düşmüş zavallı kadınların iyiliği için çalışan cemiyetlerde gayret gösteren bir kimseydi. Onun bu faaliyetlerini bilmeyen, duymayan yoktu hemen hemen.

Gelin görün ki, onun yukarda anlatmaya çalıştığım hayatına taban tabana zıt ikinci bir hayatı daha vardı. Kendisi tam bir zevk ve sefa adamıydı. Lüks bir hayat sürüyordu. Londra civarında bir villâsı vardı. Lâkin bu villâ kendisinin değil, beraber yaşadığı kadının malıydı. Daha doğrusu, kadının malıymış gibi görünüyordu.

Yapmış olduğum tetkikler sonunda, villâdaki zenginlikler başımı döndürmüştü. İçerde birkaç tablo ve bir iki heykel vardı ki, ben değerlerini kestiremedim. Ayrıca evin mefruşatı da büyük bir zevk eseriydi. Her tarafta çok güzel eşya göze çarpmaktaydı. Hele limonluktaki çiçekler, denildiğine göre, bütün Londralı'ların dilindeydi. Bu gibi çiçeklere kimsenin evinde rastlanılamazdı. Sonra ben orada nâdide mücevherler de gördüm. Atlarla arabaları söylemeye lûzum yok.

Netice itibariyle, bütün bunlar herkesin sahip olabileceği şeylerdi. Ama ne de olsa saydıklarımın hepsine dünyanın parası harcanmıştı. Yaptığım

tahkikat sonunda, bu tablolarla, heykellere nâdide çiçeklerle arabalara Bay Godfrey Ablewhite bir metelik bile vermemişti. Netice beni şaşırttı. Villâya gelince; burası satın alınıp parası eksiksiz olarak ödenmiş ve kadının malı olmuştu.

Eğer ortaya Bay Godfrey Ablewhite'ın ölümünde hususî hayatiyle alâkalı bir tahkikat çıkmasaydı, bu muammanın anahtarını yine de bulamayacaktım.

Tahkikat ortaya şöyle bir gerçek çıkardı:

Bay Godfrey Ablewhite, geçen sene onsekiz yaşına henüz basan bir delikanlıya ait, yirmibin sterlinlik bir serveti idâre etmekle vazifelendirilmişti. Daha doğrusu o, iki idâreciden biriydi. Bu iki sene daha yâni delikanlının reşit olduğu tarihe kadar devam edecek, sonra da çocuk kendi servetinin idâresini eline alacaktı. O tarihe kadar Noel ve Saint - Jean bayramlarında iki idâreci tarafından delikanlıya altı yüz sterlin verilmesi lâzımdı. Bu para, delikanlıya bir numaralı idâreci olan Bay Godfrey Ablewhite tarafından muntazam bir şekilde ödendi. Hisse senedi hâlinde olan yirmi bin sterlinlik servet, 2 yıl evvel muhtelif zamanlarda son santimine kadar paraya çevrildi. Ama ciro muamelesinin iki idâreci tarafından imza edilmesi gerekiyordu. İkinci idârecinin imzası, —ki bu adam sayfiyede oturan emekli bir subaydı— faal idâreci Godfrey Ablewhite tarafından taklit edildi.

İşte bütün bunlar, saygıdeğer Bay Godfrey Ablewhite'ın davranışları hakkında tam bir fikir veriyor. Kendisi, gerek villânın ve gerekse başka şeylerin parasını ödemiş ve bunların gerçek sahibini sözü geçen o hanımmış gibi göstermişti.

Böylece geçen yılın 21 haziran gününe, yâni Mis Verinder'in doğum yıldönümüne geliyoruz.

Bu tarihten bir gün önce, Bay Godfrey Ablewhite babasını ziyâret etti. (Bunu bizzat baba Ablewhite'ten öğrendim.) Ondan broç olarak üçyüz sterlin istedi. Gördüğünüz gibi bu para ayın 24'ünde delikanlıya ödenmesi gereken paranın yarısını teşkil ediyor... Her halde anladınız: Bir evvelki yılın sonuna doğru, delikanlının bütün serveti idârecisi tarafından gaspedilmişti.

Baba Ablewhite, oğluna bir santim bile veremeyeceğini bildirdi.

Bay Godfrey, ertesi gün Lady Verinder'in mâlikânesine gitmek üzere sizinle birlikte yola çıktı. Birkaç saat sonra da, bana söylediğiniz gibi Miss Verinder'e evlenme teklif etti. Her halde teklifinin kabul edileceğini düşünüyor, bu suretle de o sırada mevcut olan, daha sonraları da kendini gösterecek para sıkıntılarının ortadan kalkacağını hesaba katıyordu. Ama Mis Verinder, kuzeninin teklifini reddetti.

Sizin anlayacağınız, yıldönümünün kutlandığı gece Bay Godfrey Ablewhite'ın içinde bulunduğu para durumu şöyle hulâsa edilebilir: Kendisi ayın 24 ünde üçyüz sterlinlik bir parayı ödemek zorundaydı. Ayrıca gelecek Şubattan önce ne yapıp yapıp yirmi bin sterlin bulacaktı. Bu meblâğı elde edemediği takdirde, Godfrey Ablewhite mahvolmuş bir adamdı.

Durum bu merkezdeyken, neler oldu? Şimdi de bunu ele alalım.

Siz Dr. Candy'yi kızdırmıştınız. Adam tuttu size bir oyun oynamaya karar verdi. Bay Godfrey Ablewhite da yemek sırasında doktoru hırpaladığınız için size kızmıştı. Dr. Candy ona başvurdu. Sonra da

içinde afyonlu bir ilâç bulunan bir şişeyi Godfrey'in eline sıkıştırdı. Kuzeniniz, doktorun yardımına koşmak için hazırdı. Hemen gidip Betteredge'i buldu ve onu iknâ etti. İhtiyar kâhya, yatmadan önce bir kadeh brandi yuvarlamanın iyi olacağını size söyleyecekti. Bay Godfrey içkinize o ilâçtan bir iki damlayı gizlice damlattı. Siz de bunu âfiyetle içtiniz.

Şimdi bu sahneyi bırakıp, Lambeth'te ikamet eden Bay Luker'e dönelim. Size ilkin şunu söylemeliyim: Ben ve Bay Bruff, ödünç para veren adamı her şeyi itirafa zorlamıştık.

Bize vermiş olduğu raporu derinliğine tetkik ettik. Bunu siz de okuyabilirsiniz.

DÖRT

Geçen yılın Haziranıydı. Ayın 23'ünde gecenin geç bir saatinde, Bay Luker, Bay Godfrey Ablewhite'ın yaptığı ziyâreti kabul etmek zorunda kaldı. Kuzeniniz kendisine AY TAŞI'nı gösterdiği zaman da, adamın hayreti daha büyük oldu. Bay Luker'e göre, Avrupa'da bulunan hiç kimse böyle bir elmasa sahip değildi.

Bay Godfrey, ona iki teklifte bulundu. Birincisi şuydu: Acaba Bay Luker, bu elması ondan satın alır mıydı? İkincisi ise şöyleydi: Yahut da adam bunu satmak üzere ondan alıp, kendisine lûzumlu olan meblâğı avans olarak verebilir miydi?

Bay Luker elması uzun uzun tetkik etti. Cevabını vermeden önce de bir hayli düşündü. Sonunda da biçtiği değeri söyledi: Elmasın ortasında bulunan

çapak yüzünden, mücevherin değeri otuz bin sterlinden yukarı çıkmazdı.

Bunları söyledikten sonra, Bay Luker, Bay Godfrey'e şöyle bir sual sordu:

— «Nasıl oluyor da bu elmas elinizde bulunuyor?»

Bu, birkaç kelimeden ibâret sözdü ama, arkasında gizli olan mânâ gayet açıktı.

Bay Ablewhite, bir hikâye uydurdu. Bay Luker ağzını yeniden açtı ve bu defa da sâdece:

— «Çok müteessirim ama,» dedi, «bir şey yapamayacağım!»

Kuzeniniz yeni bir hikâye uydurdu. Ama hayır, Bay Luker'in onunla uğraşacak vakti yoktu. Nitekim adam ayağa kalktı ve uşağını çağırmak üzere elini çıngırağa uzattı. Bunun üzerine Bay Godfrey Ablewhite, başka bir hal çâresine başvurdu:

Brendi kadehinize o ilâçtan damlattıktan sonra, kuzeniniz size iyi bir gece temenni etti ve odasına çekildi. Onun odası sizinkine bitişikti. Birbirine geçebilmek için, arada bir kapı vardı. Odasına girince, Bay Godfrey kapısını kapadı. (yahut da kapısını kapadı sandı.) İçinde bulunduğu para sıkıntısı, onun uyumasına mâniydi. Üzerinde robdöşambrı, ayaklarında terlikleri olduğu halde bir saat kadar oturdu ve durumunu düşündü. Tam uyumak üzereydi ki, sizin odanızda konuştuğunuzu duydu. Hemen kalkıp, ara kapıya gitti ve içeri girdiğinde kapıyı kapamamış olduğunu anladı.

Odanıza bir göz attı. Siz elinizde bir lâmba dışarıya çıkmak üzereydiniz. Bay Godfrey sizin şu şekilde mırıldandığınızı duydu: «Ne yapmalıyız acaba? Bu yere batasıca Hintli'ler belki de evde gizlendiler.»

O âna kadar, kuzeniniz afyonlu ilâcı kadehinize damlatmakla kötü bir şey yaptığını sanmıyordu. Ama o anda ilâcın üzerinizde değişik bir tesir gösterdiğini müşahede etti. Bunu o da, doktor da hesaba katmamışlardı. Başınıza bir kaza gelebilir endişesiyle, ne yapacağınızı anlamak için sessizce peşinize düştü.

Sizi Miss Verinder'in yatak odasının önündeki küçük salona kadar tâkip etti. Siz kapıyı arkanızda açık bırakarak içeri girdiniz. Bay Godfrey, kapının aralığından sizi gözetledi. Kendisi de girmek istiyordu ama, tereddüt ediyordu.

Bay Ablewhite, gizlenmiş olduğu yerden yalnız sizin elması çekmeceden aldığınızı değil, aralık bıraktığı kapısından Miss Rachel'in de sizi sessizce gözetlediğini farketti. Demek elmasın oradan alındığını Miss Rachel de görmüştü.

Salondan çıkmadan önce, siz bir süre tereddüt geçirdiniz. Ama bu arada siz daha koridora çıkmadan, Bay Godfrey odasına girebildi. Aksi takdirde kendisi tarafınızdan görülebilirdi. Bununla beraber, Bay Godfrey ara kapıyı kapatmak üzereyken siz onu gördünüz. Yarı uykulu garip bir sesle onu çağırdınız.

Bay Godfrey, yanınıza geldi. Siz ona uykulu bir nazarla baktınız. Sonra da elması onun eline sıkıştırdınız ve: «Al şunu, Godfrey!» dediniz. «Al da babanın bankasına götür... Elmas orada daha emniyette olacaktır. Çünki burada emniyette değil!» Bir koltuğa oturduktan sonra da şu sözleri söylediniz: «Ben elması bankaya götürebilecek halde değilim. Başım ağrıyor. Bacaklarım tutmuyor...» Sonra da başınız koltuğun sırtına düştü. Derin bir nefes aldınız ve uyumaya başladınız.

Bay Godfrey Ablewhite, yanında elmas olduğu halde odasına döndü. O an için ne yapacağını bilmiyordu. Mamafih beklemeye karar verdi. Bakalım ortaya daha neler çıkacaktı...

Ertesi sabahki hâlinize ve yaptığınız konuşmalara bakılacak olursa, siz geceleyin ne dediğinizi, neler yaptığınızı bilmiyordunuz. Aynı zamanda, Mis Verinder'in tutumu da şunu ispat etti: Genç kız, size karşı olan aşkı yüzünden bir şey söylememeye karar vermişti. Bay Godfrey, kendisinin bir tâkibata mâruz kalmayacağını düşünerek elması elinde tutmaya karar verdi. AY TAŞI, onu mahvolmaktan kurtaracaktı.

BEŞ

İşte kuzeniniz kendisini dikkatle dinleyen Bay Luker'e böyle bir hikâye daha anlatmıştı.

Fâizci, böyle bir şeyin mümkün olacağına inanmıştı. Bay Godfrey Ablewhite, böyle bir şeyi uyduracak kadar zekî değildi.

İş şimdi Bay Luker'in AY TAŞI hakkında ne düşündüğünü öğrenmeye kalıyordu. Adam, bâzı şartlar ileri sürdü. Şüpheli ve tehlikeli olabilecek böyle bir teklif, ancak böyle bir anlaşma sonunda kabul edilebilirdi.

AY TAŞI kendisine bırakıldığı takdirde, Bay Luker, kuzeninize iki bin sterlinlik para vermeye muvafakat etmişti. Paranın verildiği günden bir yıl sonra, kuzeniniz Bay Luker'e üç bin sterlin ödeyecek, o da AY TAŞI'nı kendisine iade edecekti. Ama bu sürenin sonunda Bay Godfrey Ablewhite sözünü yeri-

ne getirmeyecek olursa, merhun, yâni AY TAŞI Bay Luker'in malı olacaktı.

Bu korkunç şartların Bay Godfrey Ablewhite tarafından kabul edilmediğini söylemek bence lüzumsuzdur. Bunun üzerine Bay Luker, elması ona iade edip iyi geceler diledi.

Kuzeniniz dışarı çıkmak üzere kapıya doğru yönelmişti. Ama birden döndü.

Bay Godfrey, faizcinin şartlarını kabul etti. Adam da böylece onun suç ortağı oldu. Kuzeniniz, tuzağa düşmüş bir hayvan durumundaydı. Lâf değil, o gün Haziranın 23'üydü. Ayın 24 ünde, yâni ertesi gün, Bay Ablewhite, servetini idâre ettiği delikanlıya üçyüz sterlin vermek zorundaydı. Onun için artık Bay Luker'in şartlarını kabul etmekten başka yapılacak bir şey kalmıyordu. Yoksa elması Amsterdam'a götürüp, parçalatması gerekiyordu. Mücevher ancak bu suretle satılabilirdi. Evet, evet, düşünmeye, tereddüt etmeye mahal yoktu, Godfrey, faizcinin şartlarını derhal kabul etmeliydi. Hem canım üç bin sterlin elde edebilmesi için, önünde koskoca yıl vardı. Bir yıl içinde neler, neler olmazdı ki!

Bay Luker, kâğıtları hemen hazırladı. Bunlar imza edildikten sonra, adam, Bay Ablewhite'e iki çek verdi. Bunlardan biri 23 Haziran tarihli olup, üç yüz sterlinlikti. Diğeri ise binyediyüz sterlin ödenmek üzere doldurulmuştu ve bir hafta sonraki tarihi taşıyordu.

AY TAŞI'nın Bay Luker'in bankerlerinin bankasına nasıl verildiğini, Bay Luker'in de Hintliler tarafından nasıl hücuma uğradığını biliyorsunuz.

Kuzeninizin hayatiyle alâkalı hâdiseler, Miss

Verinder'i de alâkadar eder. Bay Godfrey, Miss Verinder'e ikinci defa olarak evlenme teklif etti. Kuzininiz, onun teklifini kabul etti. Ama daha sonra da vermiş olduğu sözden caydı. Bay Godfrey, bu arzu karşısında boynunu büktü. Bay Bruff, onun bu kadar yumuşak davranmasını bir sebebe bağlamıştı. Miss Verinder'in annesinin serveti üzerindeki mülkiyet hakkı, kayda tabi idi. Şimdilik sadece gelirinden faydalanabilirdi. O halde yirmi bin sterlin de kolay kolay elde edilemeyecekti!

Bana, «İyi ama,» diyeceksiniz, «kuzenim, Miss Rachel'le evlendikten sonra elması geri alabilmek için lûzumlu üç bin sterlini onun elinden pekalâ da koparabilirdi!» Evet, genç kızın vâsisiyle servetinin idârecileri, evlenmesinden bir yıl sonra şahsî ihtiyaçları için ona gerekli paranın verilmesine rıza gösterebilirlerdi... Ama haydi bu engeli aştı diyelim, bu defa da Bay Godfrey Ablewhite'ın karşısında yeni bir engelin gölgesi dikilecekti. Villâdaki kadın, onun evlenmek üzere olduğunu duymuştu. Doğrusu ya, Bay Blake, kendisiyle oyun oynanmasından hiç hoşlanmayan çok güzel bir kadındı bu! İşte bu kadın, Bay Ablewhite'ı hakir görüyordu. Kadın belki de şantaja başvurabilirdi. Bay Godfrey, Miss Verinder'le evlendiği takdirde, metresinin daimî tazyiklerine mâruz kalacaktı. Pek tabiî, bu şartlar dahilinde evlenmesine imkân yoktu.

Bay Godfrey, şansını bu defa da başka bir genç kız üzerinde tecrübe etti. Bu evlenmenin sırf para meselesi yüzünden nasıl bir neticeye varamadığını biliyorsunuz. Derken ortaya Bay Ablewhite'ın hayranlarından bir kadının ona vasiyetnâmesinde bıraktığı beş bin sterlinlik bir para çıktı. Cereyan eden

hâdiseler sonunda, bu paranın kuzeninizi mahva sürüklediği bir gerçektir.

Bu beş bin sterline kavuşmak için İngiltere'den ayrıldığı sırada, Bay Ablewhite'ın elması parçalatmak üzere Amsterdam'a gideceğini biliyordum. Kuzeniniz orada elmasın parçalara ayrılabilmesi için temaslar yaptı. Sonra değişik bir kılıkla yurda döndü ve parayı ödemek suretiyle elması fâizciden almak istedi. İki suç ortağı, bir tedbir olarak, AY TAŞI'nın bankadan birkaç gün geçtikten sonra alınmasını kararlaştırdılar. Servetini idâre ettiği delikanlının reşit olabilmesi için, Godfrey'in önünde epey zaman vardı. Sırası gelince hemen Amsterdam'a atlar, elması parçalatıp ihtiyacı olan parayı temin edebilirdi. Görüyorsunuz ya, Bay Blake, kuzeniniz durumunu kurtarmak için her tehlikeyi göze almıştı. Artık o, son kozunu oynuyordu!

Bu raporu bitirmeden önce, size şunu bildirmek isterim: Biz Hintli'leri önünde sonunda yakalayabileceğimize inanıyoruz. Pek tabiî, böylece de AY TAŞI'nı ele geçireceğiz. Yanılmıyorsam, adamlar şimdi Bombay yolunda bulunuyorlar. Bir kazâ olmadığı takdirde, vapur doğruca oraya gidecek. Durumu kendilerine haber verdiğimiz polisler de vapur limana girince yukarı çıkacaklar ve adamları yakalayacaklar.

Her zaman için emrinize âmade olduğumu bildiririm, efendim!

Scotland Yard'ın eski polis
Çavuşlarından
Richard Cuff

(Bay Candy'nin bir mektubu)

Frizinghall, Cuma, 26 Eylûl

Sayın Bay Franklin Blake,

Tarafımdan adresinize gönderilen kapanmamış mektup sâyesinde, Ezra Jennings'in artık hayatta olmadığını daha önce öğrenmiş bulunuyorsunuz. Geçen Cuma günü, zavallı dostum kollarımın arasında şafakla berâber vefat etti.

Rica ederim, ölümünün yakın olduğu hakkında size haber vermedim diye bana kızmayın! Size bunu bildirmememi benden o istemişti. «Ben Bay Franklin Blake'e karşı minnet borcu olan bir adamım. Kendisi bana birkaç günlük saadet bahşetmişti. Rica ederim, onun neş'esini kaçırmayın, azizim Candy!» demişti.

Can vermeden önceki birkaç saat hâriç, zavallının çektiği ıstırap, çok korkunç oldu. Soluk alacak bir durumda olduğu zamanlar, ki bu anlar çok enderdi.— bana söyleyecek bir şeyi olup olmadığını kendisine soruyordum. İlkin söyleyecek bir sözü olmadığını bildirdi, sonra da dünyaya nasıl gelmişse öyle de öleceğini sözlerine ekledi. O, herkesin unuttuğu zavallı bir kimseydi. Ondaki bu hal hiç değişmedi. Bundan böyle onun hakkında daha başka hususlar öğrenme ümidini kaybetmiş bulunuyorum.

Ölümünden bir gün önce, kendisine ait evrakın nerede olduğunu bana gösterdi. Hepsini alıp, yatağına götürdüm. İçinde eski mektuplar bulunan bir paketi, Ezra titreyen elleriyle aldı. Paketi açtı ve için-

den bir defter çıkardı. Bu, onun not defteriydi. Sonra defterin son sahifelerini, yâni kendisiyle birlikte olduğunuz zamana ait kısmı yırttı. «Al bunu, Bay Blake'e ver!» dedi. «Gün olur kendisi burada yazılı olan şeyleri hatırlar!» Sonra ellerini birbirine bitiştirip sizi ve sizce aziz olan kimseleri takdis etmesi için Allaha yalvardı. Sizi tekrar görmekten büyük zevk duyacağını belirtti. Ama size bir şeyler yazmasını kendisine söylediğim zaman, «Yo, yo!» diye söylendi. «Onun neş'esini kaçırmak istemiyorum! Evet, evet, neş'esi kaçmamalı!»

Önüne diğer evrakı, yâni mektupları ve not defterini yaydım. Sonra da bunları toplayıp bir zarfa koydum. Zarfı kapayıp, onun önünde mühürledim. Ezra Jennings, «Söz ver bana!» dedi. «Bütün bunları kendi ellerinle tabutumun içine koyacaksın. Hiç kimse elini sürmemeli buna!»

Dediklerinin aynen yapılacağı hakkında ona söz verdim ve sözümü de tuttum.

Ezra, şunu da sözlerine ekledi: «Mezarımın nerede olduğunu zamanla herkes unutmalı! Söyle, söyle! Söz ver yine bana! Ebedî istirahate çekildiğim yerde, hiçbir şey, hattâ bir kitabe bile bulunmamalı! Bırakın da herkesin ehemmiyet vermediği, isimsiz bir ölü olarak orada uyuyayım!»

Fikrini değiştirsin diye çok uğraştım. Ricam karşısında çok sinirlendi. Bağırıp çağırdı. Onun bu hâlini görmemek için dışarı çıktım. Mezarında sâdece çimenli bir tümsek var. Yakın bir zamanda o mezarın etrafı bir sürü taş ve kitabeyle çevrilecek. Orayı ziyarete gelen kimseler de, bu mezara bakacaklar ve bunun üzerinde neden bir şey yok diye hayrete düşecekler...

Ölümünden altı saat önce, Ezra'nın hiçbir is-

tırap çekmediğini size söylemiştim. Biraz kendinden geçer gibi olmuştu. Bir ara rüya gördüğünü sandım. Bir iki defa gülümsedi. Dudakları açıldı ve birkaç defa «Ella! Ella!» diye mırıldandı. Bir kadının, benim tanımadığım bir kadının adıydı bu. Ölümünden birkaç dakika önce, kendisini yatağa oturtmamı benden istedi. Pencereden, güneşin yükseldiğini görmek istiyordu. O kadar zayıf düşmüştü ki, başını omuzuma dayamak zorunda kaldı. «Artık ölüyorum!» diye mırıldandı. Sonra, «Öp beni!» diye ekledi. Alnından öptüm. Hasta birden başını kaldırdı. Güneş, yüzüne vurmuştu. Üç defa, «Sükûn! Sükûn! Sükûn!» diye söylendi. Derken başı yeniden omuzuma düştü. Artık, o, ıstırap çekmekten kurtulmuştu!

İşte değeri insanlar tarafından ölçülemeyen iyi bir adam, bizi bu şekilde terketti. Kendisi yaşadığı süre içinde, her türlü cefaya tahammül etmişti. Hiçbir insanda rastlamadığım tatlı ve mazbut bir karaktere sahipti. Onu kaybettiğimden dolayı, çok müteessirim. Ben de hastayım. Bazan aklımdan geçiyor. Artık mesleğimi terkedip, istirahata çekilmek, denize girmek, yahut da kaplıcalı şehirlere gitmek istiyorum.

Yakında Mis Verinder'le evleneceğinizi haber aldım. Tebriklerimin şimdiden kabulünü rica ederim.

Dostumun not defterinden yırtılmış olan sahifeler, size gönderilmek üzere bende duruyor. Bunu postaya vermekten çekindim.

Gerek size, gerekse Mis Verinder'e en derin saygılarımı gönderirken vefakâr bir dostunuz olduğumu bildiririm, sayın Bay Blake!

Thomas Candy

(Gabriel Betteredge tarafından yazılmıştır)

Artık neticesi belli olan bu uzun ve esrarengiz hikâyenin ilk kısmını size anlatan ihtiyar Gabriel Betteredge, yine karşınızda!

Ama endişeye kapılmamanızı rica edeceğim. Zirâ size yine Hint elmasından bahsedecek değilim. Kimin malı olursa olsun, ona felâket getiren bu mücevherden nefret ediyorum. Günün birinde başkalarının da benim gibi düşündüğünü göreceksiniz.

Ben burada size sâdece beni büyük sevinçlere boğan ve sessiz sedasız vukua gelen bir hâdiseden bahsedeceğim. Ötedenberi saygı gösterdiğim bir âile namına, bunu açıklamayı bir borç bilirim.

Bay Franklin'le, Miss Rachel'in evlenmeleri, 9 Ekim günü kendi evimizde oldu. Düğün münâsebetiyle, yeni bir elbise almıştım. Genç evliler, balaylarını geçirmek üzere İskoçya'ya gittiler.

Zavallı hanımımın ölümünden bu yana, âile arasmda eğlence ve şenliklere ehemmiyet verilmez oldu. Ama ben yine de o gün içkiyi fazlaca kaçırdım. Bu hal sizin de başınıza gelmişse, beni anlayacaksınız. Aksi takdirde, «Seni gidi ihtiyar sarhoş seni!» diyeceksiniz. «Bunu bize anlatmanın ne lüzumu var sanki?» Belki böyle konuşmakta haklı olabilirsiniz. Ama o gün niçin içtiğimin sebebini size anlatmam gerekiyor.

Evet, diğer günlerde olduğu gibi o gün de içmiş ve nasihat hocama, yâni Robinson Crusoé'me koşmuştum. Kitapta gözüme çarpan şu satırlardan başımı kaldıramadım: **Bu durum karşısında, hayatta bir karım olduğunu hatırladım.** (bu hal Bay Franklin Blake'in durumuna uyuyordu.) **Karım bana elbette bir çocuk verecekti.** (bu cümle de genç efendimin yakında baba olacağına işâret eder gibiydi.) Bu ister Robinson'un, ister başkasının karısı olsundu, ben bunun üzerinde durmadım. Ama tuttum çocukla alâkalı kısmın altını çizdim ve sahife çabuk bulunsun diye de sahifelerin arasına küçük bir kâğıt koydum. Sonra da, «Hele biraz da-

ha bekle!» dedim. «Bay Franklin'le Mis Rachel'in evlenmeleri birkaç aylık olsun, o zaman görüşürüz seninle!»

Aradan aylar geçiyor, fakat o kâğıt parçasının oradan alınması için bir fırsat zuhur etmiyordu. Lâkin Nisan ayından biraz önce, Bay Franklin odama girdi. Güleryüzle:

— «Sevgili Betteredge!» dedi. «Sana iyi bir haberim var. Bir kaç ay sonra evde bir yenilik olacak!»

— «Bu yenilik âileyi mi alâkadar ediyor, efendim?» diye sordum.

— «Evet, öyle!»

— «Şey... Karınız da alâkalı mı bununla?»

Bay Franklin şaşırır gibi oldu ve:

— «Tabiî değil mi ya!» dedi.

— «O halde bana fazla bir şey söylemenize lüzum yok! Allah her ikinizi de takdis etsin! Bu güzel haberi öğrenmekle ne kadar çok sevindiğimi tahmin edemezsiniz!»

Genç efendim, bana şaşkın şaşkın baktı.

— «Söylesene Betteredge!» dedi. «Sen bunu nereden öğrendin? Çok tuhaf doğrusu! Ben bile beş dakika önce haber almıştım...»

Robinson Crusoé'yi göstermenin tam zamanıydı! Ah, ah! İki gencin evlendikleri gün iki sahife arasına koyduğum işâreti göstererek, kitabı açmamı hiç unutamam! İlkin o mucizevî satırları okudum, sonra da gülümseyerek genç efendime baktım.

— «Eee, efendim,» dedim, «inanıyor musunuz şimdi **Robinson Crusoé**'ye?»

Bay Franklin, «Evet, Betteredge, evet,» diye mırıldandı, «beni nihayet iknâ ettin!»

Sonra genç efendim elimi samimiyetle sıktı.

Artık söylenecek bir şey kalmadı sanırım. Anlattığım bu menkabeye kimsenin gülmemesini temin ediniz! Ama siz hikâyemin geri kalan kısmı için gülünüz isterseniz! Ama şunu biliniz ki, ben **Robinson Crusoé**'dan size ciddi bir dille bahsettim! Hatırım için siz de benim gibi yapın!

Artık yapacağım bir şey kalmadı, Hanımefendiler, Beyefendiler! Sizleri hürmetle selâmlarken, buraya bir bitiriş noktası koyuyorum.

ELMASIN BULUNUŞU

(Çavuş Cuff'un adamının raporu)

Haziranın 27'sinde, Çavuş Cuff, bana cinâyet işlemekle suçlanan ve kendilerinin Hintli olduğu anlaşılan üç adamı tâkip etmemi söyledi. Bu adamlar o sabah Toward Wharf'ta görünmüşler ve Rotterdam'a hareket eden bir vapura binmeye hazırlanmışlardı.

Ben de ayın 28'inci perşembe günü sabahleyin başka bir kumpanyaya ait bir vapura binip, Londra'dan ayrıldım. Aynı gün Rotterdam'a vardığımda, bir gün önce kalkan vapurun kaptaniyle görüşebildim. Kaptan bana, üç Hintli'nin Gravesend'e kadar güvertede seyahat ettiğini söyledi. Adamlardan biri vapurun Calais'ye hangi saatte varacağını öğrenmek istemişti. Vapurun doğruca Rotterdam'a gittiğini öğrenince, suali sormuş olan adam bu işe hayret etmiş, ayrıca da teessürünü belirtmişti. Anlaşılan o ve iki dostu yanılmışlardı. Sonra adam Rotterdam'a kadar gitmek istemediklerini, şâyet kaptan onları bir yere çıkartacak olursa aldıkları biletlerin karşılığını almaktan vazgeçeceklerini bildirmişti. Kaptan yabancı memleketlerde bulunan bu üç adamın hallerine acıdı ve onları oradan geçmekte olan küçük bir motora nakletti. Yabancılar, bu suretle vapurdan ayrılmışlardı.

Hintli'lerin bu şekilde hareket etmeleri, önceden hazırlanmış bir plân dahilinde oluyordu her halde. Gaye de, izlerinin kaybolmasıydı. Rotterdam'da fazla kalmayıp, İngiltere'ye hareket eden bir vapura atla-

dım. Gravesend'te, üç Hintli'nin yeniden Londra'ya dönmüş olduğunu öğrendim. Londra'da, bana onların Plymouth'a hareket ettiklerini bildirdiler. Adamlar kırksekiz saat sonra Hindistan Denizyolları Kumpanyasının **Bewley Castie** vapuruyle oradan ayrılmışlardı. Vapur, doğruca Hindistan'a gidiyordu.

Durumu kendisine bildirdiğim zaman, Çavuş Cuff, Bombay'daki polis makamlariyle temasa geçti. Vapur limana girer girmez, polisler yukarı çıkacaklardı. Benim vazifem bitmişti. O günden sonra, başka bir şey öğrenemedim.

(Bawley Castie vapuru kaptanının raporu)

Çavuş Cuff, kaptanı olduğum **Bewley Castie** vapuruna geçen yaz binip Bombay'a giden ve Hintli oldukları söylenen üç adamla alâkalı bilgiler hakkında benden bir rapor istemişti.

Adamlar vapura Plymouth'ta bindiler. Seyahat boyunca, hiç kimsenin onlardan şikâyetçi olduğunu işitmedim. Vapurun uç tarafında bulunuyorlardı. Aslını aramak gerekirse, ben şahsen onların yüzlerini bile tam mânâsiyle görmemiştim.

Yolculuğun sonuna doğru, üç gün üç gece açık denizde kalma talihsizliğine uğradık. Gemi defterim yanımda bulunmadığı için, şimdi burada hangi tûl ve hangi arz dairesi üzerinde bulunduğumuzu söyleyemeyeceğim. Ama şu kadarını söyleyebilirim: Cereyan bizi karaya doğru itti. O sırada rüzgâr da çıkmıştı. Yirmidört saat sonra limana girebildik.

Bilindiği gibi, vapurlar bir yerde durmak zorunda kalırsa, teknelerde disiplin diye bir şey kalmaz. Bizim teknede de öyle oldu. Bâzı yolcular ele geçirdikleri tahlisiye kayıklarını denize indirdiler. Kimisi kürek çekmek, kimisi de yüzmek suretiyle eğlendi. Ama her akşam yerlerine konulması gereken kayıklar, vapurun yanında yedekte kaldılar. Sorarım size, boğucu bir sıcak altında ve kımıldanamaz bir haldeyken, gemi personelinden disiplin beklenebilir mi?

Üçüncü günü nöbette olan adam, anormal bir şeyin cereyan etmediğini gördü. Ama sabahleyin iş değişti. Kayıklardan biri yoktu. Üç Hintli de bütün araştırmalara rağmen bulunamadılar.

Eğer bu adamlar kayığı gecenin ilk saatlerinde çaldılarsa, onlara yetişmeye çalışmak, boşuna bir hareket olurdu... Çünki gecenin ilk saatlerinde, biz karaya oldukça yakındık.

Limana varınca, adamların niçin kaçtığını öğ-

renmekte gecikmedim. Pek tabiî, polis makamlarına burada anlattıklarımdan başka birşey söyleyemedim. Emrim altında bulunan gemide disiplin temin edemediğim için, adamlar bana kızdılar. Onlara olduğu gibi, kumpanya ileri gelenleri nezdinde de böyle bir hatâ yüzünden kendimi affetmediğimi söyledim. O günden sonra, bu üç Hintli hakkında bir şey duymuş değilim.

(Bay Murthwaite'ın mektubu)

Muhterem Mr. Bruff;

2 sene evvel orada, yarı vahşi bir adamla birlikte yemek yediğinizi her halde hatırlayacaksınız, aziz Bayım! Mamafih, müsaade edin de o kimsenin adının Murthwaite olduğunu size söyleyeyim. Siz o zaman kendisiyle uzun bir konuşma yapmıştınız. AY TAŞI adındaki bir Hint elmasından ve bu elması ele geçirmek için ortada birşeyler döndüğünden bahsetmiştik.

O tarihten sonra, ben Orta Asya'da sürtüp durdum. Hindistan'ın Kuzey'iyle Kuzey Batısında bazı mâceralarım oldu. Bundan onbeş gün önce, Hindistan'ın adı Avrupalı'larca bilinmeyen bir bölgesinde, Kattiawar'da bulunuyordum.

İşte ben orada inanılması oldukça güç bir şeyle karşılaştım. Öyle ümit ediyorum ki, bu sizi fazlasiyle alâkadar edecektir.

Kattiawar'ın vahşi bölgelerinde, (çiftçilerinin tarlalarında baştan aşağı silâhlı olarak çalıştıklarını öğrendiğiniz zaman, bu bölgelerin ne kadar vahşi olduğunu daha iyi anlayacaksınız.) halk, eski Hint an'anelerine uyarak tam bir taassup içinde yaşar. Brahma'yla Vişnu'ya bağlılığını her defasında tekrar eder. İç köylere yerleşmiş birkaç müslüman aile vardır ki, bunlar et yemekten çekinirler. Yâni buna cesâret

edemezler diyorum, çünki mukaddes bir hayvan olarak bilinen bir inek bir müslüman tarafından kesilecek olsa, o kimse civarda oturan Hintli'ler tarafından derhal öldürülür. Hem de merhametsizce. Halkın dinî inançlarını kuvvetlendirmek için, Hindistan'ın Kattiawar'da iki ünlü mâbedi vardır. Bunlardan biri, ilâh Krişna'nın içinde doğduğu Dwarka mâbedidir. Diğeri ise Somnath şehrindeki mâbettir ve bu mâbet müslüman cihangir Gazneli Mahmut tarafından XI. asırda yağmaya uğratılarak tahrip edilmiştir.

Bu romantik bölgede ikinci defa bulunduğum için, Somnath harabelerini bir daha görmeden Kattiawar'ı terketmek istemedim. Böyle bir karara vardığım zaman, mukaddes şehre üç günlük yoldaydım. Çünki hep yaya olarak geziyordum.

Yolda, başka kimselerin de ikişer üçer aynı istikamete gittiklerini görmek beni memnun etti.

Bana birşey soranlara, bir Hint budisti olduğumu ve hac için uzaklardan geldiğimi söylüyordum. Kıyafetim, Hintli'lerin kıyafetine uygundu. Sonra ben bu memleketin dilini kendi ana dilim gibi biliyordum. Zapzayıf bir adamdım. Tenim de bronzlaşmıştı. Herkes beni Hindistan'ın uzak bir bölgesinden gelmiş bir budist olarak görüyordu.

İkinci gün, tâkip ettiğim yolda bulunan Hintli'lerin miktarı gittikçe kabardı. Üçüncü gün ise, Somnath'a doğru giden insanların adedi binden fazlaydı.

Yol arkadaşlarımdan birine yapmış olduğum küçük bir hizmet, üst kast'ta bulunan Hintli'lere daha fazla yaklaşmama yardım etti. Bu sâyede, adamların Somnath'a yakın bir yerde yapılacak olan dinî

bir törene gittiklerini öğrendim. Ay ilâhı için yapılacak tören, gece vakti icra olunacaktı.

Tören yerine vardığımızda, kalabalık geride kalmıştı. Tepeye yaklaşırken, ay gökyüzünde tabak gibiydi. Hintli dostlarımın imtiyazı vardı: Onlar törenin yapılacağı yere kadar sokulabilirlerdi. Kendilerine refakat etmemi söylediler. Oraya yaklaştığımız zaman, iki büyük ağaç arasına halıdan bir perde gerilmiş olduğunu gördük. Ağaçların ön tarafında, oldukça büyük düz bir taş vardı. Orası tam bir sahanlık hâlindeydi. İşte biz bu sahanlığın alt kısmında bulunuyorduk.

Tepenin alt tarafına başlarımızı çevirdiğimizde, fevkaláde bir şey gördük. Tepenin yamaçlarında binlerce insan vardı. Hepsi de beyazlar giymişti. Ellerinde meşaleler, fenerler bulunuyordu.

Bulutsuz bir gökyüzü ve pırıl pırıl bir ay altında böyle bir manzara gördüğünüzü tasavvur ediniz! O zaman benim hayretler içinde kalmış olmamı haklı bulacaksınız.

Flüt ve telli sazlardan çıkan tatlı bir müzik duyunca, kulaklarımı kabarttım.

Başımı çevirip baktım. Taş sahanlığın üzerinde üç adam duruyordu. Ortadakini hemen tanıdım. Bu, Lady Verinder'in terasında kendisiyle İngilizce konuştuğum Hintli'ydi. Adamın sağ ve solunda duranlar da onun o zamanki arkadaşlarıydı.

Yanımda bulunan seyircilerden biri, benim ürperdiğimi farketti. Yavaşça yanıma sokuldu ve Hintli'leri gösterdi.

Sonra adam bana bu Hintli'lerin kast'ları için çalışan birer Brahman olduğunu söyledi. Adam-

lar, ilâhlarının emrindeydiler. İlâhları onlara ancak hac yapmak suretiyle temizlenebileceklerini ilham etmişti. Üçü o akşam birbirinden ayrılacaklar, üç ayrı bölgeye giderek rastlayacakları Hint mâbetlerinde hac farizesini yerine getireceklerdi. Bundan böyle ölünceye kadar birbirleriyle buluşmayacaklar, o dakikadan itibaren de istirahat etmek nedir bilmeyeceklerdi.

Bu izahatı dinlediğim sırada, müzik sesi duyulmaz oldu. Üç adam âni olarak secdeye kapandılar. Sonra ayağa kalkıp birbirlerine baktılar. Sonra da ayrı ayrı olmak üzere kalabalığa doğru inmeye başladılar.

Onların rahatça geçmeleri için, halk kenara çekildi. Derken kalabalık yeniden kesifleşti. Artık üç Hintli'yi görmemize imkân yoktu.

O sırada hâlâ göremediğimiz mâbetten doğru bir müzik sesi yükseldi. Etrafımdaki kimseler birden davranıverdiler. Sonra da ilerlemeye başladılar.

Ağaçların arasındaki halı yavaşça kaldırıldı ve mâbet bütün haşmetiyle gözlerimizin önüne serildi.

Sembolik geyiğin üzerine oturtulmuş tahtında, dört bir kolu dört tarafa uzanmış olan Ay İlâhı vardı. Her tarafı, gökyüzünün esrarlı ve loş ışığı altında bulunuyordu. Ve ilâhın alnında, bir gün İngiltere'de, genç bir kadının göğsünde gördüğüm sarı elmas parlıyordu!

Evet! Sekiz asırlık bir aradan sonra AY TAŞI, kendi hikâyesinin başladığı yerde, yâni Somnath'da bir defa daha bulunuyordu! Elmas bu vahşi yere nasıl geldi, Hintli'ler ne gibi cinâyetler işleyerek ona

yeniden sahip olabildiler? Siz bunu muhakkak biliyorsunuz. Lâkin size şunu söylemek isterim: Ben bu insanları iyi tanırım. Kaybettiğiniz AY TAŞI'na bir daha kavuşmanız imkânsız bir şeydir. Evet, onu ebediyyen kaybetmiş bulunuyorsunuz.

Yıllar böylece geçer ve yenileri birbirini takip eder. Aynı hâdiseler de muntazam aralarla birbirini kovalar. Bakalım AY TAŞI'nın bundan sonraki maceraları neler olacak? Kimse söyleyebilir mi bunu?»

Bu kitabın;

1 — 171. Sahifeleri)		Muharrem Atlıkan
489 — 517. »)		
171 — 488. »		Murat Tanoğlu

tarafından dilimize çevrilmiştir.

(Bu kitap 1969 yılında İstanbul'da yayınlanmıştır.)

WİLLİAM WİLKİE COLLİNS (1824 - 1889)

Londra'da doğdu. Ressam William Collins'in büyük oğludur. Oniki yaşından ondört yaşına kadar âilesiyle birlikte İtalya'da yaşadı. Bundan sonra atılmış olduğu çay ticaretini, hukuk tahsili yapmak ve baroya girebilmek için bırakmak zorunda kaldı. Babasının ölümünden sonra yazdığı biyografisi Wilkie Collins'in edebiyat âlemindeki ilk adımları sayılabilir.

Daha sonra DİCKENS'i tanıdı, çok yakın arkadaş oldular, onun teşvikiyle Dickens'in kurduğu mecmuaya romanlar yazdı.

Bunlar arasında **AY TAŞI** çok beğenildi, yazarına hâlâ devam eden haklı bir şöhret sağladı.

Kitapta bilhassa lüzumsuz hiç bir yer bulunmadığına, vak'aların bir bütünün parçaları olarak birbirine sıkı sıkıya bağlanmış olduğu hususuna dikkatinizi çekeriz.

AY [illegible] : Fiatı [illegible] kuruştur.

